N22559071281

National Human Rights Commission of Thailand

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

รายงานการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย และรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี ๒๕๕๗

2014 HUMAN RIGHTS EVALUATION REPORT AND ANNUAL REPORT 2014 OF THE NATIONAL HUMAN RIGHTS COMMISSION OF THAILAND

National Human Rights Commission of Thailand

2014 HUMAN RIGHTS EVALUATION REPORT
AND ANNUAL REPORT 2014 OF THE NATIONAL
HUMAN RIGHTS COMMISSION OF THAILAND

รายงานการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย และรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี ๒๕๕๗

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

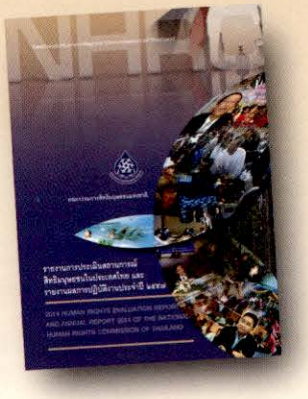

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

รายงานการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย และรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี ๒๕๕๗/คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. -- พิมพ์ครั้งที่ 1. - กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2558.

320 หน้า : ภาพประกอบ ; 30 ซม.

1. สิทธิมนุษยชน -- ไทย. 2. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ -- ไทย.
3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ -- รายงานประจำปี.
(1) สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

JC571 ร451 2558

ISBN 978-616-7213-53-8

รายงานการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย และ
รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี ๒๕๕๗

ที่ปรึกษา

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะผู้จัดทำรายงาน

ภิรมย์	ศรีประเสริฐ	วารุณี	เจนาคม	บุญเกื้อ	สมนึก
รตญา	กอบศิริกาญจน์	หรรษา	บุญรัตน์	โสพล	จริงจิตร
อัจฉรา	ฉายากุล	นพวรรณ	สุขเจริญ	คมสรรค์	เมธีกุล
พราหมณ์	นิยะบุตร	ภูวดล	วีรเวชพิสัย	วัลลภา	ศารทประภา
อังคณา	สังข์ทอง	ชุลีพร	เดชขำ	ชนินทร์	เกตุปราชญ์
วิภา	แก้วสังข์ทอง	ณิรมณ	เชื้อไทย	ชลธิชา	พนมหอม
เชษฐนาฏ	บูรณะพิมพ์	นพดล	คงสมฤทธิ์	นพรัตน์	พนอพัฒนาชัย
พรชัย	น้อยบ้านโข้ง	พรปวีณ์	มีมากบาง	สุพร	พสุนธาวิโรจน์
รักษณาลี	ดอนสนธิ์	รุจาภา	อำไพรัตน์	โรจน์	จินตมาศ
วรยศ	ชินคุปต์	ศรัทธาวุฒิ	จันขันธ์	ศิริวรรณ	ขนุนทอง
เอกชัย	ปิ่นแก้ว				

ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการด้านสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง
ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม
ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการด้านสิทธิชุมชน
ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการสิทธิมนุษยชนด้านที่ดินและป่า
ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านเด็ก สตรี และความเสมอภาคของบุคคล
ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการด้านสิทธิผู้สูงอายุ ผู้พิการ บุคคลหลากหลายทางเพศ และการสาธารณสุข
ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการด้านสถานะบุคคลและสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์และแรงงานข้ามชาติ

คณะบรรณาธิการ

วารุณี	เจนาคม	อัจฉรา	ฉายากุล	ณิรมณ	เชื้อไทย
เอกชัย	ปิ่นแก้ว	ชลธิชา	พนมหอม	รักษณาลี	ดอนสนธิ์
พรปวีณ์	มีมากบาง				

จัดพิมพ์โดย สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ปกและรูปเล่ม กัญวรา สุรธรา

พิมพ์ที่ สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา ถนนสามเสน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

คำนำ

ภารกิจการจัดทำรายงานประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนประจำปีของประเทศไทยถือเป็นหนึ่งในภารกิจสำคัญของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ซึ่งบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๗ (๘) และพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๕ (๖) โดยกำหนดให้ กสม. จัดทำรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศเสนอต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี พร้อมทั้งให้เปิดเผยต่อสาธารณชน การจัดทำรายงานประเมินสถานการณ์ถือเป็นการส่งเสริมให้สาธารณชนได้รับทราบถึงสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศ ว่าในแต่ละปีมีเหตุการณ์ที่สำคัญใดบ้างที่มีผลกระทบต่อสิทธิของประชาชนที่มีการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ กฎหมายภายในอื่น ๆ พันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี มาตรฐานระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง และคำมั่นสัญญาต่าง ๆ ที่รัฐบาลไทยได้ให้ไว้ต่อประชาคมระหว่างประเทศทั้งในด้านที่เป็นความก้าวหน้าและความถดถอย

ในการจัดทำรายงานฉบับนี้ กสม. ได้รวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริง และคัดเลือกประเด็นจากสถานการณ์สำคัญซึ่งเป็นที่สนใจอย่างกว้างขวาง ทั้งจากหน่วยงานของรัฐ และเอกชน สื่อมวลชน สาธารณชน ตลอดจนประชาคมระหว่างประเทศ และ/หรือเห็นว่า มีผลอย่างสำคัญต่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศ รวมถึงเรื่องที่ กสม. ได้ดำเนินงานที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่าง ๆ เหล่านั้น ทั้งจากการจัดทำรายงานการตรวจสอบ หรือการจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาไปยังรัฐบาล หน่วยงาน หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ประเมินสถานการณ์ในด้านต่าง ๆ โดยมีเกณฑ์หรือมาตรฐานหลักในการประเมิน ประเด็นที่นำเสนอในรายงานฉบับนี้ครอบคลุมมิติสิทธิมนุษยชนทั้งในเชิงประเด็นและกลุ่มเป้าหมาย โดยจำแนกตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี ยุทธศาสตร์ และกรอบการดำเนินงานของ กสม. ระหว่างปี ๒๕๕๓-๒๕๕๘ และประเด็นหลัก ๆ ที่ประชาชนให้ความสำคัญ โดยมิติเชิงประเด็นและกลุ่มเป้าหมายเหล่านี้

จะทับซ้อน เชื่อมโยง และเกี่ยวพันกันในลักษณะต่าง ๆ การนำเสนอในกรณีที่มีประเด็นเชื่อมโยงระหว่างมิติและกลุ่มเป้าหมาย ในรายงานจะเลือกนำเสนอข้อมูลรายละเอียดไว้ในมิติหนึ่งมิติใดเป็นการเฉพาะ ในขณะที่จะแสดงการอ้างอิงที่เชื่อมโยงไว้ในเชิงอรรถท้ายหน้าในแต่ละส่วน

ทั้งนี้ ด้วยความพยายามในการจัดทำรายงานที่เสนอข้อมูลที่เป็นกลาง ปราศจากอคติ หรือมีข้อกังขาเกี่ยวกับที่มาของข้อมูลให้มากที่สุด กสม. จึงพยายามใช้ข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการปฏิบัติงานโดยตรง ทั้งจากการติดตามตรวจสอบกรณีร้องเรียน หรือการปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นส่วนสำคัญ ในขณะที่จะตรวจสอบการความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงจากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ประกอบในบางส่วน

กสม. หวังเป็นอย่างยิ่งว่า การปฏิบัติหน้าที่ในการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในครั้งนี้ จะช่วยให้เกิดการทบทวน พิจารณา และสร้างเสริมพลังการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนการยกระดับสภาวะสิทธิมนุษยชนในสังคมไทยให้ดียิ่งขึ้น โดยนอกจากจะเป็นข้อเสนอต่อรัฐบาลในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในภาพรวมอย่างรอบด้านแล้ว รายงานฉบับนี้ยังช่วยสร้างวัฒนธรรมการคิดและวิพากษ์วิจารณ์เชิงสร้างสรรค์ ทำให้สังคมมีความตระหนักและตื่นตัวต่อสิทธิมนุษยชน เกิดการติดตาม ควบคุม และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและการปฏิรูปประเทศของภาคประชาชนที่มีความรู้ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ได้เท่าทันกับเหตุการณ์ทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง ซึ่งจะเป็นการพัฒนาสังคมที่ประชาชนใช้วัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนในชีวิตประจำวัน เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติต่อไป

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

มิถุนายน ๒๕๕๘

สารบัญ

คำนำ ๓

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ๑๑

ผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ๑๒

บทสรุป การประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ปี ๒๕๕๗ ๑๓

Summary of the 2014 Human Rights Evaluation Report of Thailand ๑๕

ภาคที่ ๑

รายงานการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ปี ๒๕๕๗ ๑๗

บทที่ ๑ กรอบการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชน ๑๙

บทที่ ๒ การประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ปี ๒๕๕๗ ๒๕

๒.๑ ภาพรวมของสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ปี ๒๕๕๗ ๒๕

๒.๒ สถานการณ์สิทธิมนุษยชนในปี ๒๕๕๗ แยกรายประเด็น ๓๒

๒.๒.๑ สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ๓๒

๒.๒.๒ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม ๕๔

๒.๒.๓ สิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ๖๓

๒.๒.๔ สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ๗๕

๒.๒.๕ สิทธิชุมชน ๙๒

๒.๒.๖ สิทธิด้านที่ดินและป่า ๑๐๖

๒.๒.๗ สิทธิเด็ก สตรี และความเสมอภาคทางเพศของบุคคล ๑๑๗

๒.๒.๘ สิทธิผู้สูงอายุ คนพิการ และการสาธารณสุข ๑๒๖

๒.๒.๙ สิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์และสถานะบุคคล ๑๓๘

ภาคที่ ๒

รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี ๒๕๕๗ ๑๕๑

บทที่ ๓ ผลการปฏิบัติงานประจำปี ๒๕๕๗ ๑๕๓

๓.๑ การตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ๑๕๔

๓.๑.๑ การรับเรื่องร้องเรียน ๑๕๖

๓.๑.๒ การประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ๑๖๒

๓.๑.๓ การพิจารณาเรื่องร้องเรียนและการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ๑๖๓

๓.๑.๔ การติดตามการดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขปัญหาจากรายงานการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ๑๖๖

๓.๒ การเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง และฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย ๑๙๑

๓.๒.๑ การเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญและการดำเนินการในชั้นศาล ๑๙๕

๓.๒.๒ การเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครองและการดำเนินการในชั้นศาล ๑๙๖

๓.๒.๓ การฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย ๑๙๖

๓.๓ การเสนอแนะนโยบาย และข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎ ๑๙๗

๓.๓.๑ ข้อเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย ๑๙๗

๓.๓.๒ ผลการดำเนินการตามข้อเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย ๒๐๕

๓.๓.๓ ตัวอย่างข้อเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย ๒๐๖

๓.๔ การส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและสิทธิมนุษยชนศึกษา **๒๑๙**

๓.๔.๑ การเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และสร้างความตระหนัก ในการเคารพสิทธิมนุษยชน ๒๑๙

๓.๔.๒ งานสิทธิมนุษยชนศึกษา ๒๒๒

๓.๔.๓ งานประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ ๒๒๓

๓.๕ การศึกษาวิจัยด้านสิทธิมนุษยชน **๒๒๙**

๓.๕.๑ การศึกษาวิจัยด้านสิทธิมนุษยชน ๒๒๙

๓.๕.๒ การขับเคลื่อนผลงานการศึกษาวิจัยสู่สังคม ๒๔๗

๓.๖ การส่งเสริมความร่วมมือและการประสานงานเครือข่าย ด้านสิทธิมนุษยชน **๒๔๙**

๓.๖.๑ การประสานความร่วมมือระดับนโยบายด้านสิทธิมนุษยชน กับสถาบันการศึกษา ๒๔๙

๓.๖.๒ การเสริมสร้างและพัฒนาความเข้มแข็งร่วมกับองค์กรเครือข่าย ด้านสิทธิมนุษยชน และการรวมกลุ่มของเครือข่าย เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมทั้งกลไกเครือข่าย ในการติดตาม เฝ้าระวัง และตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ๒๕๓

๓.๖.๓ การจัดทำและพัฒนาระบบฐานข้อมูลเครือข่ายองค์กรด้านสิทธิมนุษยชน ๒๕๔

๓.๗ การดำเนินงานสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ **๒๕๕**

๓.๗.๑ ด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ๒๕๕

๓.๗.๒ ด้านการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ๒๕๘

๓.๗.๓ ด้านการประสานความร่วมมือและการสร้างเครือข่ายด้านสิทธิมนุษยชน ๒๕๙

๓.๘ การดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ **๒๖๑**

๓.๘.๑ ความร่วมมือในระดับสากลภายใต้กรอบคณะกรรมการประสานงาน ระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อการส่งเสริมและคุ้มครอง สิทธิมนุษยชน (ICC) ๒๖๒

๓.๘.๒ ความร่วมมือในระดับภูมิภาคเอเชีย – แปซิฟิกภายใต้กรอบ ความร่วมมือระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในภูมิภาคเอเชีย – แปซิฟิก (APF) ๒๖๗

๓.๘.๓	ความร่วมมือระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	๒๗๐
๓.๘.๔	ความร่วมมือกับคณะกรรมาธิการระหว่างรัฐบาลอาเซียน ว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (AICHR)	๒๗๑
๓.๘.๕	ความร่วมมือระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และภาคประชาสังคมในระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	๒๗๓
๓.๘.๖	ความร่วมมืออื่น ๆ	๒๗๕
๓.๘.๗	การหารือระหว่างประธาน กสม. กับผู้แทนต่างประเทศ ภายหลังเหตุการณ์การเข้าควบคุมอำนาจโดยคณะความสงบแห่งชาติ (คสช.)	๒๗๗
๓.๘.๘	การติดตามการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน	๒๗๗
๓.๘.๙	ความร่วมมือกับองค์กรเอกชนระหว่างประเทศ	๒๘๑
๓.๘.๑๐	การส่งเจ้าหน้าที่ สำนักงาน กสม. เข้าอบรมในหลักสูตรที่ดำเนินการ โดย APF และหลักสูตรอื่น ๆ ในรอบปี ๒๕๕๗	๒๘๒
๓.๙	**การบริหารจัดการ**	**๒๘๔**
๓.๙.๑	โครงสร้างการบริหารของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	๒๘๕
๓.๙.๒	อัตรากำลัง/บุคลากร	๒๘๖
๓.๙.๓	การพัฒนาศักยภาพบุคลากร	๒๘๖
๓.๙.๔	การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	๒๘๗
๓.๙.๕	รายละเอียดงบประมาณรายจ่ายประจำปี ๒๕๕๗	๒๙๑
๓.๑๐	**รายงานของผู้สอบบัญชีและรายงานการเงิน**	**๒๙๑**
	ประกาศแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	**๓๑๓**
	คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานจัดทำรายงานประจำปีของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	**๓๑๕**
	ที่มาของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน	**๓๑๗**
	คำอธิบายความหมายของตราสัญลักษณ์คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	**๓๑๘**
	แหล่งที่มาของภาพประกอบ	**๓๑๙**

สารบัญตาราง

ตารางที่ ๑ จำนวนเรื่องร้องเรียนที่ กสม. ได้ดำเนินการประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ปี ๒๕๕๗ ๑๖๓

ตารางที่ ๒ การรับเรื่องร้องเรียน ปี ๒๕๕๗ ๑๖๔

ตารางที่ ๓ ผลการพิจารณา/ตรวจสอบเรื่องร้องเรียน ๑๖๕

ตารางที่ ๔ ผลการดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขปัญหาจากรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ๑๗๐

ตารางที่ ๕ รายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนของ กสม. ที่รายงานต่อนายกรัฐมนตรี เพื่อสั่งการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน ๑๘๙

ตารางที่ ๖ สรุปข้อมูลผลการพิจารณาคำร้องที่ขอให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ๑๙๓

ตารางที่ ๗ สรุปข้อมูลผลการพิจารณาคำร้องที่ขอให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง ๑๙๔

ตารางที่ ๘ สรุปข้อมูลผลการพิจารณาคำร้องที่ขอให้ฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรม ๑๙๔

ตารางที่ ๙ ข้อเสนอแนะนโยบาย ๑๙๗

ตารางที่ ๑๐ ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎ ๒๐๓

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่ ๑	จำนวนเรื่องที่มีการร้องเรียนว่าถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือมีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือเป็นเรื่องที่ กสม. เห็นสมควรให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ปี ๒๕๕๖-๒๕๕๗ จำแนกเป็นรายเดือน	๑๕๖
แผนภูมิที่ ๒	จำนวนเรื่องที่มีการร้องเรียนว่าถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือมีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือเป็นเรื่องที่ กสม. เห็นสมควรให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน จำแนกตามประเภทสิทธิที่ถูกละเมิด	๑๕๗
แผนภูมิที่ ๓	จำนวนเรื่องที่มีการร้องเรียนว่าถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือมีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือเป็นเรื่องที่ กสม. เห็นสมควรให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน จำแนกตามพื้นที่เกิดเหตุ	๑๕๘
แผนภูมิที่ ๔	จำนวนเรื่องที่มีการร้องเรียนว่าถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือมีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือเป็นเรื่องที่ กสม. เห็นสมควรให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน จำแนกตามลักษณะการร้องเรียน	๑๕๙
แผนภูมิที่ ๕	จำนวนเรื่องที่มีการร้องเรียนว่าถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือมีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือเป็นเรื่องที่ กสม. เห็นสมควรให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน จำแนกตามช่องทางการร้องเรียน	๑๖๐
แผนภูมิที่ ๖	จำนวนเรื่องที่มีการร้องเรียนว่าถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือมีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือเป็นเรื่องที่ กสม. เห็นสมควรให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน จำแนกตามประเภทของผู้ถูกละเมิดสิทธิ	๑๖๑
แผนภูมิที่ ๗	จำนวนและร้อยละของผลการดำเนินงานตามรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน จากรายงานผลการตรวจสอบ ก่อนปี ๒๕๕๗ จำแนกเป็นรายปี	๑๖๖
แผนภูมิที่ ๘	จำนวนและร้อยละของผลการดำเนินงานตามรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน จากรายงานผลการตรวจสอบ ก่อนปี ๒๕๕๗ จำแนกตามประเภทสิทธิ	๑๖๗
แผนภูมิที่ ๙	จำนวนและร้อยละของผลการดำเนินการตามรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน	๑๖๘
แผนภูมิที่ ๑๐	จำนวนและร้อยละของผลการติดตามการดำเนินงานตามรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนประจำปี ๒๕๕๗ จำแนกตามประเภทสิทธิ	๑๖๙
แผนภูมิที่ ๑๑	จำนวนบุคลากรของสำนัก กสม. จำแนกตามประเภทบุคลากร	๒๘๖

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชุดที่ ๒

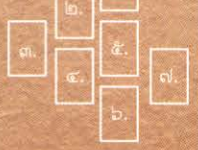

๑.	นางอมรา พงศาพิชญ์	*ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ*
๒.	นายไพบูลย์ วราหะไพฑูรย์	*กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ*
๓.	นางวิสา เบ็ญจะมโน	*กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ*
๔.	นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ	*กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ*
๕.	นายแท้จริง ศิริพานิช	*กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ*
๖.	นายปริญญา ศิริสารการ	*กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ*
๗.	พลตำรวจเอก วันชัย ศรีนวลนัด	*กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ*

National Human Rights Commission of Thailand

ผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

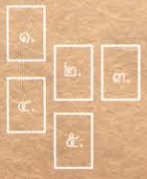

๑. **นายชาติชาย สุทธิกลม** *เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (เกษียณอายุราชการ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๗)*

๒. **นายวีรวิทย์ วีรวรวิทย์** *รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (เกษียณอายุราชการ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๗)*

๓. **นายขรรค์ชัย คงเสน่ห์** *รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (เกษียณอายุราชการ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๗)*

๔. **นางภิรมย์ ศรีประเสริฐ** *รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (รักษาราชการแทน เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๗) และดำรงตำแหน่ง เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตั้งแต่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๘ จนถึงปัจจุบัน*

๕. **นางสาววารุณี เจนาคม** *รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ดำรงตำแหน่ง ๑ ตุลาคม ๒๕๕๗)*

บทสรุป
การประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ปี ๒๕๕๗

ภารกิจการจัดทำรายงานการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนประจำปีของประเทศไทย เป็นหนึ่งในภารกิจสำคัญของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ซึ่งบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๘) และพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๕ (๖) โดยกำหนดให้ กสม. จัดทำรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศเสนอต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี พร้อมทั้งให้เปิดเผยต่อสาธารณชน

ในการจัดทำรายงานประจำปี ๒๕๕๗ ฉบับนี้ กสม. ได้รวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริง และคัดเลือกประเด็นจากสถานการณ์สำคัญซึ่งเป็นที่สนใจอย่างกว้างขวาง ทั้งจากหน่วยงานของรัฐ และเอกชน สื่อมวลชน สาธารณชน ตลอดจนประชาคมระหว่างประเทศ และ/หรือเห็นว่ามีผลอย่างสำคัญต่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศ รวมถึงเรื่องที่ กสม. ได้ดำเนินงานที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่าง ๆ เหล่านั้น ทั้งจากการจัดทำรายงาน การตรวจสอบ หรือการจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาไปยังรัฐบาล หน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องแล้ว นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินสถานการณ์ในด้านต่าง ๆ โดยมีเกณฑ์หรือมาตรฐานหลักในการประเมิน ทั้งนี้ ด้วยความตั้งมั่นในบริบทของการจัดทำรายงานที่เสนอข้อมูลที่เป็นกลาง ปราศจากอคติ หรือมีข้อกังขาเกี่ยวกับที่มาของข้อมูลให้มากที่สุด กสม. ได้ใช้ข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการปฏิบัติงานโดยตรง ทั้งจากการติดตามตรวจสอบกรณีร้องเรียน หรือการปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นสำคัญ นอกจากนี้ ยังได้รวบรวมข่าวสารและรายงานสถานการณ์จากแหล่งต่าง ๆ โดยสอบทานความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง เพื่อประกอบการจัดทำรายงาน

รายงานฉบับนี้ ครอบคลุมมิติสิทธิมนุษยชนทั้งหมด ๙ ด้านหลัก ๆ ได้แก่ สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม สิทธิในกระบวนการยุติธรรม สิทธิชุมชน สิทธิด้านที่ดินและป่า สิทธิเด็ก สตรี และความเสมอภาคทางเพศ สิทธิผู้สูงอายุ คนพิการ และการสาธารณสุข สิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์และสถานะบุคคล และสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งนี้ เป็นไปตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี ยุทธศาสตร์และกรอบการดำเนินงานของ กสม. ระหว่างปี ๒๕๕๓ - ๒๕๕๘ และประเด็นหลัก ๆ ที่ประชาชนให้ความสำคัญ โดยมิติเหล่านี้จะทับซ้อน เชื่อมโยง และเกี่ยวพันกันในลักษณะต่าง ๆ

รายงานฉบับนี้ สะท้อนสถานการณ์ความรุนแรง และการเปลี่ยนผ่านในปรากฏการณ์การเมือง การปกครอง และกระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ซึ่งเชื่อมโยงถึงข้อเรียกร้องจากสถานการณ์การชุมนุมอย่างยาวนาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปฏิรูปประเทศซึ่งที่ผ่านมาได้มีความพยายามแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำที่เป็นสาเหตุสำคัญของความไม่เท่าเทียมกันมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๓ ซึ่งล้วนเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่เชื่อมโยงกันอย่างซับซ้อน และมีความสัมพันธ์กับสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลและชุมชน เช่น สิทธิในการดำรงชีพตามมาตรฐานขั้นต่ำที่เหมาะสม สิทธิในสุขภาพ สิทธิในการศึกษา และสิทธิในการทำงาน เป็นต้น

ทั้งนี้ ที่ผ่านมารัฐได้มีนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ที่จะแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำ โดยออกกฎหมาย และมาตรการต่าง ๆ อาทิ การส่งเสริมโอกาสและความเสมอภาคทางเพศ การมีนโยบายหรือมาตรการช่วยเหลือแก่คนพิการ และผู้สูงอายุในลักษณะการสร้างการอยู่ร่วมกันภายในสังคม (Social Inclusion) และการจัดการศึกษาเพื่อการส่งเสริมพหุลักษณ์ทางสังคมและวัฒนธรรม เป็นต้น แต่ก็ยังไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน

อุปสรรคสำคัญที่พบ ได้แก่ การกระจุกตัวหรือรวมศูนย์อำนาจการตัดสินใจไว้ที่หน่วยราชการส่วนกลาง รวมถึงการดำเนินนโยบายที่รวมศูนย์อำนาจครอบคลุมในมิติต่าง ๆ ทั้งด้านการจัดการทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การศึกษา และการเมืองการปกครอง ตลอดจนการที่ประชาชนและชุมชนไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและตัดสินใจอย่างแท้จริง

นอกจากนั้น ยังมีปัญหาในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งมีความรุนแรงยิ่งขึ้นจากโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมและโครงการขนาดใหญ่ของประเทศ ซึ่งมักพบว่า การดำเนินโครงการของทั้งรัฐและเอกชนมิได้เคารพสิทธิของประชาชนและชุมชนที่ได้รับการประกันตามรัฐธรรมนูญ หลายโครงการมิได้มีการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ตลอดจนกระบวนการประเมินผลดังกล่าว ขาดความเป็นอิสระและไม่ครบถ้วนเพียงพอตามหลักวิชาการ นอกจากนี้ ยังพบว่ามีกลุ่มบุคคลที่ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานและสวัสดิการจากรัฐได้อย่างทั่วถึง และ/หรือมีคุณภาพที่เพียงพอ เช่น กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มคนพิการ กลุ่มคนชายขอบ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเด็กและสตรี อีกทั้งกลไกสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ ยังไม่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เข้าไปมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ซึ่งจะทำให้เกิดผลกระทบต่อการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน ตลอดจนไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการ หรือแก้ไขปัญหานั้น ๆ ได้อย่างแท้จริง

สถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทยในปี ๒๕๕๗ ในภาวะที่ประเทศไทยอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลที่แต่งตั้งโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ตลอดจนการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ และอยู่ในระหว่างการร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวร กสม. เห็นความสำคัญที่รัฐบาลจะต้องส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยยึดหลักการปกครองโดยระบบนิติรัฐและนิติธรรม การใช้กฎหมายพิเศษ ตลอดจนการจำกัดและลิดรอนสิทธิเสรีภาพควรกระทำเท่าที่จำเป็นและได้สัดส่วนที่เหมาะสมกับความรุนแรงของสถานการณ์เท่านั้น นอกจากนี้ รัฐควรเปิดโอกาสรับฟังความเห็นของประชาชนและชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินนโยบายและมาตรการของรัฐอย่างแท้จริง

สำหรับข้อท้าทายหรือปัญหาใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย เช่น การที่สังคมไทยกำลังจะก้าวเข้าสู่การเป็น "สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์" ในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า ปัญหาการเคลื่อนย้ายคนข้ามพรมแดนทั้งที่เป็นแรงงาน ผู้ลี้ภัย ผู้แสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจ รวมถึงกระบวนการอาชญากรรมข้ามชาติของการค้ามนุษย์ ตลอดจนการลงทุนของธุรกิจข้ามพรมแดน ล้วนก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่มีแนวโน้มเพิ่มสูง และซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จึงเป็นสิ่งที่รัฐบาลและผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะต้องเตรียมการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

SUMMARY OF THE 2014 HUMAN RIGHTS EVALUATION REPORT OF THAILAND

The duty for making of Annual Human Rights Evaluation Report of Thailand is one of the main mandates, stipulated under Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2550 (2007), Section 257, Paragraph One (8) and the National Human Rights Commission Act, B.E. 2542 (1999), Article 15 (6), that: the National Human Rights Commission of Thailand (NHRCT) shall make the Annual Human Rights Evaluation Report of Thailand, for presenting to the Parliament and the Cabinet with public accessibility.

For this 2014 Report, the NHRCT acquired and collected facts and information from main human rights-relating incidents spotlighting to broad interests of government and non-government sectors, mass media, the public and international community and/or with the reflection to human rights promotion and protection in Thailand, including those being handled by the NHRCT's efforts for investigating, reporting and making recommendations to the Government and relevant entities. All gained were analyzed and synthesized with designed criteria and baselines. And due to the great efforts made with impartiality, non-bias or not being in doubt with sources of information, the NHRCT mainly utilized its primary database collected from the complaint handling processes or on any other duties undertaken to be main components of data analysis, while in some specific parts, they were also double-checked with accuracy and reliability of the facts enquired from other sources.

This Report covers nine human rights dimensions, grouped on bases of Thailand's ratified Human Rights Treaties, the 2010 - 2015 Strategies and Frameworks of the NHRCT and all principal concerns of the public. These dimensions are certainly universal, inalienable, indivisible, interdependent and interrelated as: the Civil and Political Rights; the Economic, Social and Cultural Rights; the Rights in Judicial Process; the Community Rights; the Rights to Lands and Forests; the Rights of Women and Children with Gender Equity; the Rights of Older Persons, People with Disabilities and Public Health; the Rights of Ethnic Groups and Legal Status; and the Human Rights in Deep South provinces.

Most of concerns raised within this Report are linked to various violations found within transitional period of the politics, ruling syatems and social movements and certainly relating to proposals and demands being raised from prolonged demonstrations, especially for the Country Reform with most concerns on solving of principal disparities, non-equity and unjust since 2010. These all are becoming structural problems with inter-linkages and complexities while also relating to the enjoyment of fundamental human rights entitled to the individuals and communities, e.g. the right to appropriated minimum standard of livelihood, right to health, right to education and right to work, etc.

And although the Government has created numerous interventions for solving principal disparities, non-equity and unjust, especially to issue a number of laws and regulations with

policies and measures, e.g. on the promotion of gender equity and equal opportunity; on the affirmative actions for older people and persons with disabilities; on the social inclusion and on the education management with promotion of social and cultural pluralism, nonetheless these still could not solve problems with sustainability.

Some challenges are being addressed as: the centralization of power and decisions made with only or within the state apparatuses or central authorities as well as the implementation of policies with centralization of powers covering various dimensions of management, as: economy, society, culture, education and politics with the limits of accessibility of information and news and of people's participation in decision and policy making processes.

In 2014, there were several projects creating serious problems on natural resources and environmental management with the development of industries and mega projects. These projects were being run by both government and private sectors and without the respect to individual and community rights guaranteed under the Constitution. Some projects were not running the health and environmental impact assessments in accordance with the Constitution, while for those with assessments committed were found with dependence and incompletion in terms of methodologies and means. In addition, there were various groups found with inaccessibility to fundamental human rights and public welfares or even could be able to access but with very limited and /or inadequate quality, e.g. the ethnic groups, persons with disabilities, marginalized people, older people, children and women. There were limits of rooms of such vulnerable groups on side of "rights holders" for participation and decision-making mechanisms. These affected to the possibility of sustainable management responding to their actual needs and problems.

The human rights situation of Thailand in 2014 during the ruling of Government, appointed by the National Council for Peace and Order (NCPO), as well as the promulgation of Constitution of the Kingdom of Thailand (Interim), B.E. 2557 (2014) and the Constitutional Drafting Process, the NHRCT would like to intensify the Government to made its vigorous efforts to promote and protect human rights with undertaking and maintaining of the Legal State and Rule of Law. The specific laws with limit and deprivation of rights and liberty shall be only used with appropriateness and proportionality, corresponding to specific situations happened. In the meantime, the rooms for people's participation shall be built with hearings of public opinions, particularly those individuals and communities affected by the State's policy implementation.

And for the newly-emerging challenges or problems in Thailand, as: the changing of structure of Thai society with "majority of older population" in the next 10 years; the movement of people across borders, covering migrant workers, refugees or people fleeing fighting and economic migrants with committing of cross-border crimes and human trafficking; and the increase of trans-boundary human rights infringements committed by Thai business sectors or investments, they all make violations becoming more complication and of course would be what the Thai Government and relevant actors need to spend their concerns and efforts for preventing and solving of problems corresponding to the ongoing and further changes.

National Human Rights Commission of Thailand

ภาคที่ ๑

รายงาน
การประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชน
ในประเทศไทย ปี ๒๕๕๗

FREE BILLY!
Where is Billy?
FREE BILLY!
พิธีมอบเงิน
ช่วยเหลือเยียวยา

บทที่ ๑

กรอบการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) มีหน้าที่จัดทำรายงานการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนภายในประเทศ ตามอำนาจหน้าที่ซึ่งบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๗ (๘) ซึ่งกำหนดให้ กสม. จัดทำรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศและเสนอต่อรัฐสภา และพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๕ (๖) กำหนดให้ กสม. จัดทำรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศเสนอต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี และเปิดเผยต่อสาธารณชน เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการเมืองการปกครองโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ และตามประกาศ คสช. ฉบับที่ ๕/๒๕๕๗ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ สิ้นสุดลงชั่วคราว เว้นหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ และให้องค์กรอิสระและองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไป และประกาศ คสช. ฉบับที่ ๑๑/๒๕๕๗ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ สิ้นสุดลง ยกเว้น หมวด ๒ และให้องค์กรอิสระ และองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ดังนั้น การจัดทำรายงานการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนประจำปี ๒๕๕๗ จึงยังเป็นอำนาจหน้าที่ของ กสม. โดยนัยตามกฎหมายดังกล่าวข้างต้น วัตถุประสงค์สำคัญของการจัดทำรายงาน คือ เพื่อส่งเสริมให้สาธารณชนได้รับทราบถึงสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศว่า ในแต่ละปีมีเหตุการณ์ที่สำคัญใดบ้างที่มีผลกระทบต่อสิทธิของประชาชนที่ได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ กฎหมายภายในอื่น ๆ ตามพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคีมาตรฐานระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง และคำมั่นสัญญาต่าง ๆ ที่รัฐบาลไทยได้ให้ไว้ต่อประชาคมระหว่างประเทศ ทั้งในด้านที่เป็นความก้าวหน้าและความถดถอย

ในการจัดทำรายงานประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนฉบับนี้ กสม. ได้รวบรวมข้อมูลข้อเท็จจริง และคัดเลือกประเด็นจากสถานการณ์สำคัญที่เป็นที่สนใจอย่างกว้างขวาง ทั้งจากหน่วยงานของรัฐและเอกชน สื่อมวลชน สาธารณชน ตลอดจนประชาคมระหว่างประเทศ และ/หรือ กสม. เห็นว่ามีผลอย่างสำคัญต่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศ รวมถึงเรื่องที่ กสม. ได้มีการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่าง ๆ เหล่านั้น ทั้งจากการจัดทำรายงาน การตรวจสอบ หรือการจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาไปยังรัฐบาล หน่วยงาน หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินสถานการณ์ในด้านต่าง ๆ โดยมีเกณฑ์หรือมาตรฐานหลักในการประเมิน ดังนี้

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยเฉพาะในหมวดที่ ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย และหมวดที่ ๕ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับชั่วคราว พุทธศักราช ๒๕๕๗ มาตรา ๔ ซึ่งบัญญัติว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว ย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้

๒. สิทธิที่ได้รับการรับรองจากสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี รัฐจึงมีพันธกรณีที่จะต้องดำเนินการให้สอดคล้อง และ/หรือ เป็นไปตามมาตรฐานที่รับเอาไว้ ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนหลัก ๗ ฉบับ จากทั้งหมด ๙ ฉบับ ได้แก่

๑) อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women: CEDAW) มีผลใช้บังคับกับประเทศไทยเมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๒๘

๒) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child: CRC) มีผลใช้บังคับกับประเทศไทย เมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๓๕

๓) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Internationa Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) มีผลใช้บังคับกับประเทศไทย เมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๔๐

๔) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights: ICESCR) มีผลใช้บังคับกับประเทศไทย เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๒

๕) อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination: ICERD) มีผลใช้บังคับกับประเทศไทย เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖

๖) อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment: CAT) มีผลใช้บังคับกับประเทศไทย เมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

๗) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities: CRPD) มีผลใช้บังคับกับประเทศไทย เมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๑

นอกจากนี้ ประเทศไทยได้แสดงเจตนารมณ์ที่จะเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันบุคคลจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance : ICPED) โดยได้ลงนาม เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๕๕ และยังอยู่ในระหว่างกระบวนการให้สัตยาบันเพื่อเข้าเป็นภาคี แม้ว่าในช่วงดังกล่าว อนุสัญญาฯ จะยังไม่มีผลใช้บังคับกับประเทศไทย แต่รัฐบาลต้องไม่กระทำการใด ๆ ที่เป็นการขัดต่อสาระและความมุ่งประสงค์ (Objects and Purposes) ของอนุสัญญาดังกล่าว

นอกจากสนธิสัญญาหลัก ๗ ฉบับข้างต้นแล้ว ประเทศไทยยังได้เข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับของสนธิสัญญาข้างต้นในบางฉบับ ซึ่งขยายผลการคุ้มครองสิทธิให้กว้างขวางขึ้นจากสนธิสัญญาหลัก โดยพิธีสารที่ไทยเข้าเป็นภาคีแล้ว มี ๔ ฉบับ ได้แก่

๑) พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Optional Protocol to the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women : OP-CEDAW) ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการยอมรับอำนาจของคณะกรรมการประจำอนุสัญญาฯ ในการรับและพิจารณาข้อร้องเรียนในกรณีที่มีการละเมิดพันธกรณีภายใต้อนุสัญญาฯ โดยผู้ร้องเรียนอาจเป็นบุคคล กลุ่มบุคคลในนามผู้ถูกละเมิดสิทธิก็ได้ ทั้งนี้ ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันพิธีสารฉบับนี้ เมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๔๓

๒) พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ว่าด้วยการขายเด็ก โสเภณีเด็ก และสื่อลามกที่เกี่ยวกับเด็ก (Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the Sale of Children, Child Prostitution and Child Pornography : OP-CRC-SC) ซึ่งประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีพิธีสารดังกล่าวด้วยการภาคยานุวัติ เมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๔๙

๓) พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ว่าด้วยสภาวะความขัดแย้งที่มีการใช้อาวุธ (Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the Involvement of Children in Armed Conflict: OP-CRC-AC) ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีพิธีสารฉบับนี้ด้วยการภาคยานุวัติ เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙

๔) พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ว่าด้วยกระบวนการรับเรื่องร้องเรียน (Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on a Communications Procedure: OP-CRC-IC) ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันพิธีสารฉบับนี้ เมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๕

นอกจากสนธิสัญญาหลักและพิธีสารดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีอนุสัญญาด้านแรงงานที่จัดทำขึ้นโดยองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labor Organization : ILO) ที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันไว้ จำนวน ๑๔ ฉบับ [๑]

๓. กฎหมาย กฎ ระเบียบภายในประเทศ นโยบาย แผนงาน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และที่ไม่ขัดหรือแย้งกับ ข้อ ๑ และ ๒

๔. ปฏิญญา ข้อมติ มาตรฐาน แนวทาง ข้อกำหนดระหว่างประเทศ ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับสากลที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ตลอดจนคำมั่นต่าง ๆ ซึ่งรัฐบาลไทยได้ให้ และ/หรือ รับรองไว้ต่อประชาคมระหว่างประเทศ เช่น ในกระบวนการเสนอรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศต่อสหประชาชาติ (Universal Periodic Review : UPR) ซึ่งแม้ว่าตราสารหรือคำมั่นดังกล่าวมิได้สร้างพันธกรณีทางกฎหมายแก่รัฐโดยตรง (Soft Law) แต่ถือว่ารัฐมีพันธะทางจริยธรรม (Moral Obligation) ที่จะต้องดำเนินการให้สอดคล้อง หรืออย่างน้อยที่สุดไม่ขัดแย้งกับเรื่องที่ได้ให้การรับรองหรือให้คำมั่นไว้

---

[๑] ได้แก่ อนุสัญญาฉบับที่ ๑๔ ฉบับที่ ๑๙ ฉบับที่ ๒๙ ฉบับที่ ๘๐ ฉบับที่ ๘๘ ฉบับที่ ๑๐๐ ฉบับที่ ๑๐๔ ฉบับที่ ๑๐๕ ฉบับที่ ๑๑๖ ฉบับที่ ๑๒๒ ฉบับที่ ๑๒๓ ฉบับที่ ๑๒๗ ฉบับที่ ๑๓๘ และฉบับที่ ๑๘๒ ดูรายละเอียดใน www.mol.go.th/en/node/3422

ในการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นในปี ๒๕๕๗ นั้น รายงานจะเทียบเคียงสถานการณ์และการดำเนินงานของรัฐกับเกณฑ์หรือมาตรฐานข้างต้น และจะประเมินความก้าวหน้าหรือถดถอยในด้านนั้น ๆ โดย กสม. เห็นว่า รัฐมีหน้าที่รับผิดชอบในเบื้องแรกในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นภายในเขตอำนาจรัฐ รวมถึงการกระทำบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีสัญชาติไทยที่มีผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนในต่างประเทศ โดยรัฐมีความรับผิดชอบใน ๓ ระดับ ดังนี้

หน้าที่ในการเคารพ (Obligation to Respect)

หมายถึง การที่รัฐต้องไม่เข้าไปแทรกแซงการใช้สิทธิของประชาชนและไม่ทำการใด ๆ (กระทำ หรือละเว้นการกระทำ) ที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนเสียเอง

หน้าที่ในการคุ้มครอง (Obligation to Protect)

หมายถึง รัฐมีหน้าที่ที่จะต้องคุ้มครองบุคคลหรือกลุ่มบุคคล มิให้ถูกละเมิดสิทธิจากบุคคลอื่นหรือกลุ่มอื่นใด โดยรัฐต้องมีมาตรการดูแลไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิ แต่หากเกิดการละเมิดรัฐต้องเข้ามาดูแลให้การคุ้มครอง

หน้าที่ในการทำให้สิทธิเกิดผลในทางปฏิบัติ ในการจัดทำ/อำนวยการให้เกิดขึ้นจริง (Obligation to Fulfill)

หมายถึง การที่รัฐต้องดำเนินการเชิงรุก (Positive Steps) ในการรับรองหรือประกันสิทธิของประชาชน เช่น การสร้างกรอบทางกฎหมายและนโยบาย รวมถึงการมีมาตรการต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ประชาชนได้รับรู้ถึงสิทธิดังกล่าว การช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและได้ใช้สิทธิและเสรีภาพที่ได้รับการรับรองในกฎหมายภายในและตามพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนของไทย

อนึ่ง ในการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนตามแนวทางข้างต้น รายงานฉบับนี้ยังได้คำนึงถึงหลักกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่กำหนดนัยสำคัญอื่น ๆ ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน อาทิ สิทธิบางประการที่เป็นสิทธิที่ไม่สามารถเพิกถอนหรือลิดรอนได้ (Non-Derogable Rights) ไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใดก็ตาม [๒] เช่น สิทธิที่จะมีชีวิตอยู่ สิทธิที่จะไม่ถูกทรมาน และในกรณีที่เป็นสิทธิที่รัฐอาจจำกัดหรือเพิกถอนได้ชั่วคราว (Derogable Rights) ในบางสถานการณ์ที่กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศยินยอมให้รัฐกระทำได้เพื่อวัตถุประสงค์บางประการ ได้แก่ การเคารพสิทธิหรือชื่อเสียงของบุคคลอื่น ความมั่นคงของชาติ ความสงบเรียบร้อย การสาธารณสุข หรือเพื่อศีลธรรมของประชาชนแล้ว [๓] รัฐก็จะต้องดำเนินการตามแนวทางที่เป็นที่ยอมรับตามกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น มีการบัญญัติไว้เป็นกฎหมายที่ชัดเจนเป็นไปเพื่อเหตุผลที่ชอบธรรม รัฐไม่สามารถหาวิธีการอื่นมาทดแทนได้ และการใช้อย่างจำกัดและเท่าที่จำเป็นได้สัดส่วนที่เหมาะสมกับสถานการณ์ และเป็นมาตรการจำเป็นในสังคมประชาธิปไตย เป็นต้น หรือกรณีที่สิทธิบางประเภทที่รัฐจะสามารถทำให้ก้าวหน้าหรือเป็นจริงได้ อาจต้องดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไปภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่ (Progressive Realization of Rights) แต่รัฐจำเป็นต้องแสดงความมุ่งมั่นและมีแนวทางการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม กล่าวคือ มีการกำหนดให้บรรลุเป้าหมายที่ชัดเจน (Progressive Achievement) เช่น มีแผนการปฏิบัติงาน ระยะเวลา กำลังบุคลากร ผู้รับผิดชอบ และการติดตามผลการปฏิบัติอย่างแท้จริง มีการจัดสรรทรัพยากรอย่างเพียงพอ/เหมาะสม (Maximum Available Resources) และไม่มีการเลือกปฏิบัติ (Non-Discrimination)

ดังนั้น กสม. จะได้นำเกณฑ์และแนวทางดังกล่าวข้างต้นมาใช้ประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรายงานฉบับนี้

---

[๒] ได้แก่ สิทธิที่ปรากฏตามข้อ ๖ ข้อ ๗ ข้อ ๘ ข้อ ๑๑ ข้อ ๑๕ ข้อ ๑๖ และข้อ ๑๘ ตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

[๓] ข้อ ๑๙ (๓) ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

บทที่ ๒

การประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ปี ๒๕๕๗

๒.๑

ภาพรวมของสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ปี ๒๕๕๗

ภาพรวมของสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทยในปี ๒๕๕๗ มีสถานการณ์สำคัญเกี่ยวกับการชุมนุมทางการเมืองสืบเนื่องจากการที่พรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาลที่มีนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เสนอร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องจากการชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน พ.ศ. .... (ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมฯ) ในเดือนสิงหาคม ๒๕๕๖ จนเป็นเหตุให้เกิดการชุมนุมต่อต้านจากฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐบาล และในวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ เมื่อเวลา ๐๔.๒๕ น.[๔] สภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาและเห็นชอบต่อร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมฯ ในวาระที่สองและสาม ซึ่งมีการแปรญัตติและมีสาระสำคัญเสนอให้การนิรโทษกรรมครอบคลุมถึงแกนนำการชุมนุมและผู้สั่งการ ในช่วงตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ ถึง ๒๕๕๖ โดยให้รวมข้อกล่าวหาการฉ้อราษฎร์บังหลวงต่าง ๆ ตลอดจนการสลายการชุมนุมที่เป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิตและ

---

[๔] การอภิปรายใช้เวลานานกว่า ๑๙ ชั่วโมง ตั้งแต่วันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๖ ประธานสภาฯ ได้ขอให้มีการลงมติในวาระที่สองและสามติดต่อกัน ซึ่งในการลงคะแนนในวาระที่สาม สมาชิกสภาฯ ได้มีมติเห็นชอบด้วยคะแนน ๓๑๐ ไม่เห็นชอบ ๐ และงดออกเสียง ๔ จึงมีผลให้ร่างพระราชบัญญัติฯ ผ่านความเห็นชอบของสภาฯ เมื่อเวลา ๐๔.๒๕ น.

บาดเจ็บในช่วงเวลาดังกล่าวยิ่งทำให้มีกลุ่มผู้ไม่เห็นด้วยเข้าร่วมการชุมนุมคัดค้านขยายวงกว้างมากขึ้น อาทิ กองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ (กปท.) เครือข่ายนักศึกษาประชาชนปฏิรูปประเทศไทย (คปท.) กลุ่มนักวิชาการ กลุ่มประชาคมนักธุรกิจสีลม เครือข่ายนักธุรกิจเพื่อประชาธิปไตย กองทัพธรรม สมาพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ เป็นต้น ต่อมา กลุ่มต่าง ๆ ได้รวมกันเป็นเครือข่ายต่อต้านรัฐบาล ในนาม "คณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.)" [๕] มีการเคลื่อนขบวนผู้ชุมนุมไปปิดล้อมสถานที่สำคัญ ของหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ และเอกชน เพื่อแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ และมิให้หน่วยงานสามารถ ปฏิบัติงานได้ตามปกติ เพราะเห็นว่า รัฐบาลหมดความชอบธรรมในการบริหารประเทศ โดยเครือข่าย กปปส. ได้นัดให้มีการชุมนุมใหญ่ในวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๖ แต่ในเช้าวันเดียวกัน รัฐบาลได้ประกาศ พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎรและกำหนดให้มีการเลือกตั้งเป็นการทั่วไป ในวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ โดยที่ผู้ชุมนุมยังคงเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีรักษาการลาออกจากตำแหน่ง และให้มีการปฏิรูป ประเทศก่อนที่จะมีการเลือกตั้ง ทั้งนี้ รัฐบาลรักษาการได้ประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการ ในสถานการณ์ฉุกเฉิน ระหว่างวันที่ ๒๒ มกราคม - ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๗

การปกครองโดยหลักนิติธรรม (Rule of Law) เป็นหลักการสำคัญในการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยและเป็นการประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลว่า ทุกคนจะอยู่ภายใต้กฎหมายอย่าง เท่าเทียมกันตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ และกติการะหว่าง ประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ ๑๔ เนื้อหาของร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมฯ มีแนวโน้มที่จะไม่เป็นไปตามหลักการดังกล่าว จึงมีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม (Public Order) ในระหว่างการชุมนุมมีการปิดถนนสายหลักในกรุงเทพมหานคร การปิดล้อมและยึด สถานที่ราชการ รวมทั้งการต่อต้านไม่ให้มีการเลือกตั้ง จนทำให้เกิดการปะทะระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับ ผู้ชุมนุม ทั้งยังมีการลอบทำร้ายกลุ่มผู้ชุมนุมตามเวทีต่าง ๆ ตลอดจนการปิดล้อมและใช้อาวุธปืนยิงเข้าไป ในมหาวิทยาลัย รวมถึงการสลายการชุมนุม สถานการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีผู้เสียชีวิต และบาดเจ็บจำนวนมาก และมีแนวโน้มว่าจะเกิดความรุนแรงมากขึ้น จนในที่สุด คณะรักษาความสงบ แห่งชาติ (คสช.) นำโดย พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้เข้าควบคุมอำนาจการปกครองประเทศ เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ โดยให้เหตุผลถึงสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ กรุงเทพมหานคร เขตปริมณฑล และพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศในหลายพื้นที่เป็นผลให้ประชาชนผู้บริสุทธิ์ ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิต ตลอดจนเกิดความเสียหายในทรัพย์สินอย่างต่อเนื่อง และเหตุการณ์มี แนวโน้มขยายต่อจนอาจจะเกิดผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ และหลังจากที่ คสช. เข้าควบคุม อำนาจการปกครอง และให้ทุกฝ่ายยุติการชุมนุม ได้ประกาศให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

---

[๕] นอกจากนั้นยังมีการรวมตัวเคลื่อนไหวของกลุ่มอื่น ๆ ในหลายพื้นที่ อาทิ สมัชชาปกป้องประชาธิปไตย (สปป.) ตลอดจน การเคลื่อนไหวที่เกิดจากการนำของบุคคลทั่วไปในสถานะปัจเจก

พุทธศักราช ๒๕๕๐ คณะรัฐมนตรีและวุฒิสภาสิ้นสุดลง พร้อมทั้งประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ซึ่งยังคงมีบทบัญญัติด้านสิทธิมนุษยชนอยู่ในมาตรา ๔ ในขณะเดียวกันได้มีการจับกุมกลุ่มติดอาวุธ และตรวจค้นแหล่งซุกซ่อนต่าง ๆ โดยสามารถยึดอาวุธสงครามได้เป็นจำนวนมาก ตั้งแต่วันที่ ๒๒ พฤษภาคม ถึง ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๗ ได้มีการออกประกาศ/คำสั่ง คสช. รวมทั้งสิ้น ๓๐๒ ฉบับ โดยส่วนหนึ่งเป็นความพยายามแก้ไขปัญหาบริหารราชการแผ่นดินที่ผ่านมา เช่น มาตรการในการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์ การแก้ไขปัญหานโยบายจำนำข้าว การแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ และการแก้ไขปัญหาและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ แต่ทั้งนี้ ประกาศ/คำสั่งอีกส่วนหนึ่งส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลอย่างต่อเนื่อง เช่น การควบคุมจำกัดสิทธิและความเคลื่อนไหวของฝ่ายต่าง ๆ การเรียกให้บุคคลมารายงานตัว การห้ามการชุมนุมทางการเมือง การจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน รวมถึงการกำหนดให้ความผิดบางประเภทอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลทหาร จึงเป็นการเปลี่ยนความขัดแย้งและความรุนแรงทางการเมืองเป็นความขัดแย้งของอุดมการณ์ทางการเมืองและการลิดรอนสิทธิและเสรีภาพ

สถานการณ์ด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้ให้ความคุ้มครองสิทธิในเรื่องนี้ โดยกำหนดให้รัฐต้องดำเนินนโยบายพื้นฐานด้านกฎหมายและการยุติธรรมในการดูแลให้มีการปฏิบัติและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และทั่วถึง ตลอดจนการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลให้พ้นจากการละเมิดทั้งโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐและโดยบุคคลอื่น อีกทั้งยังต้องอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน แต่ทั้งนี้ยังพบว่า มีสถานการณ์ที่บุคคลไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจากการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดย กสม. ได้รับเรื่องร้องเรียนว่า มีการกระทำที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย อาทิ ความไม่ชอบด้วยกฎหมายในการจับกุม การตรวจค้นเคหสถาน การสอบสวน การคุมขัง การซ้อมทรมาน การหายสาบสูญของบุคคล รวมทั้งการใช้เครื่องพันธนาการกับผู้ต้องขังอย่างไม่เหมาะสม การควบคุมผู้ต้องขังรวมกับจำเลยระหว่างการพิจารณาคดีของศาล เป็นต้น ดังนั้น ในส่วนของการดำเนินการเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ตั้งแต่ต้น-กลาง และปลายน้ำ รัฐบาลจะต้องกำชับกวดขันให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติเคารพกฎหมายและหลักสิทธิมนุษยชนเพื่ออำนวยความยุติธรรมให้กับประชาชนได้อย่างแท้จริง

สถานการณ์เหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

เหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ สร้างความสูญเสียต่อชีวิตและความเสียหายของทรัพย์สินในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างมาก ทั้งนี้ สถานการณ์ในปี ๒๕๕๗

มีแนวโน้มที่ดีขึ้น เนื่องจากมีความถี่และความรุนแรงของเหตุการณ์ความไม่สงบน้อยที่สุดในรอบ ๑๑ ปี ภาครัฐได้พยายามแก้ไขปัญหาโดยการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนในพื้นที่ ในขณะที่เจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติงานในพื้นที่มีความระมัดระวังและตระหนักถึงปฏิบัติการที่อาจจะส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนได้มากขึ้น แต่ยังพบว่ามีความรุนแรงเกิดขึ้นเป็นระยะ มีเจ้าหน้าที่และประชาชนเสียชีวิตและบาดเจ็บ และเป็นที่น่าเสียใจว่าในเหตุการณ์หลาย ๆ ครั้ง มีเด็กและสตรีรวมอยู่ด้วย

ในขณะเดียวกัน เรื่องสิทธิในกระบวนการยุติธรรมยังคงเป็นประเด็นสำคัญในพื้นที่ เนื่องจากเจ้าหน้าที่รัฐใช้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายพิเศษด้านความมั่นคงในการควบคุมตัวผู้ต้องสงสัย ว่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการก่อความไม่สงบไปซักถามโดยไม่ต้องมีหมายค้นและหมายจับ มีการควบคุมตัวไว้ในสถานที่เฉพาะต่าง ๆ ซึ่งสุ่มเสี่ยงต่อการถูกกล่าวหาและร้องเรียนว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชน ในส่วนของการเยียวยาแก่ผู้ได้รับผลกระทบยังมีความล่าช้า ไม่ทั่วถึง และไม่เป็นธรรม ซึ่งรัฐควรจัดให้มีกลไกรับเรื่องร้องเรียนหรืออุทธรณ์เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

สถานการณ์ด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ในปี ๒๕๕๗ ปัญหาสิทธิมนุษยชนและการทุจริตมีความเชื่อมโยงและทวีความรุนแรงมากขึ้นในสังคมไทย โดยสืบเนื่องจากวิกฤติการณ์ทางการเมือง ในช่วง ๔ - ๕ ปีที่ผ่านมา มีผลทำให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำ และการมีช่องว่างทางรายได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนั้น ยังมาจากนโยบายการจัดการทรัพยากรที่ไม่เป็นธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรณีผลกระทบต่อเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการนโยบายจำนำข้าวเปลือกของรัฐบาลซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่มีการอภิปรายต่อต้านรัฐบาลในระหว่างการชุมนุมที่ผ่านมา โดยพรรคการเมืองและรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งได้เสนอเป็นนโยบายหาเสียงเพื่อแก้ไขปัญหาและช่วยเหลือประชาชนกลุ่มคนที่มีรายได้น้อย แต่ก็เป็นช่องทางที่ก่อให้เกิดปัญหาการทุจริตทั้งด้านงบประมาณและเชิงนโยบายและสร้างความเสียหายด้านงบประมาณโดยมียอดประมาณการขาดทุนจากการดำเนินโครงการ ๗ แสนล้านบาท และมีเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการแต่กลับไม่ได้รับเงินจากโครงการประมาณ ๘ แสนครัวเรือน นอกจากนั้น ยังมีสถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ ที่สั่งสมมาจากรัฐบาลในสมัยต่าง ๆ ทั้งการค้ามนุษย์ แรงงานข้ามชาติ แรงงานประมงผิดกฎหมาย การละเมิดสิทธิมนุษยชนของธุรกิจสัญชาติไทยที่ลงทุนในประเทศเพื่อนบ้าน ตลอดจนการใช้สิทธิของแรงงานในการสมาคม การรวมตัว และการร่วมเจรจาต่อรอง ทั้งนี้ กสม. เห็นว่า ประเทศไทยควรเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๘๗ และฉบับที่ ๙๘

สถานการณ์ด้านสิทธิชุมชน

พบว่า รัฐบาลมีความพยายามดำเนินการบริหารจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในปี ๒๕๕๗ การพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ตลอดจนการแก้ไขปัญหาการบุกรุกและทำลายทรัพยากร

ป่าไม้ในพื้นที่ต่าง ๆ และความเหลื่อมล้ำในการถือครองที่ดิน แม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ รับรองสิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิต แต่ในทางปฏิบัติ ยังคงพบว่ามีชุมชนทั่วประเทศที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการทั้งของรัฐและเอกชน รัฐบาลยังคงเน้นการสร้างและขยายการเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยการพัฒนาอุตสาหกรรม และลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ที่มีการใช้ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติจำนวนมาก ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสุขภาพ สิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตของชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้นมาแต่เดิม

สถานการณ์ด้านสิทธิในด้านที่ดินและป่า

ในภาพรวมของประเทศ พบว่ายังคงมีปัญหาความเหลื่อมล้ำในการถือครองที่ดิน โดยรัฐยังไม่อาจกระจายการถือครองที่ดินและช่วยเหลือเกษตรกรให้มีสิทธิในที่ดินได้อย่างเท่าเทียม ทั่วถึง และเป็นธรรม การกระจุกตัวของการถือครองที่ดินอยู่กับคนบางกลุ่ม ในขณะที่คนส่วนใหญ่ โดยเฉพาะคนยากจนและเกษตรกรรายย่อยไม่มีที่ดินถือครองหรือไม่มีโอกาสในการเข้าใช้ประโยชน์ในที่ดิน นอกจากนี้ ยังพบปัญหาการใช้ระบบการผลิตแบบเกษตรพันธสัญญาที่ไม่ธรรมต่อเกษตรกร โดยเปิดโอกาสให้บริษัททางการเกษตรรายใหญ่สามารถครอบครองปัจจัยการผลิต รวมทั้งที่ดินในจำนวนมาก ส่งผลให้เกษตรกรไม่มีที่ดินทำกิน และกลายเป็นผู้ใช้แรงงานรับจ้างในที่ดินของตนเอง ในขณะที่กลไกรัฐไม่สามารถแก้ไขปัญหาและช่วยเหลือเกษตรกรได้ ซึ่งในปี ๒๕๕๗ คสช. มีความพยายามในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกและทำลายทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ต่าง ๆ ตลอดจนความเหลื่อมล้ำในการถือครองที่ดินดังกล่าว แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่า มีการบังคับใช้ ขยายผล และตีความคำสั่ง คสช. ในบางฉบับที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้อง

สถานการณ์ด้านสิทธิเด็ก สตรี และความเสมอภาคทางเพศของบุคคล

พบว่า ประเทศไทยมีเด็กด้อยโอกาสและเด็กที่อยู่นอกระบบการศึกษา จำนวน ๖.๔ ล้านคน เช่น กลุ่มเด็กเร่ร่อน เด็กไร้สัญชาติ และเด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษา ซึ่งเสี่ยงต่อปัญหายาเสพติด การค้าบริการทางเพศ การถูกบังคับใช้แรงงาน และการค้ามนุษย์ เป็นต้น[๖] นอกจากนั้น ยังมีปัญหาความรุนแรงต่อเด็กและสตรีอย่างต่อเนื่องและมีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกลุ่มเด็กและสตรีที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายและตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ามนุษย์ รวมทั้งความไม่ปลอดภัยของเด็ก

---

๖ สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณภาพเยาวชน (สสค.) ดูรายละเอียดเพิ่มเติมที่ <www.qlf.or.th> (สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๕๘)

และสตรีในที่สาธารณะ รวมถึงการนำเด็กเข้าร่วมการชุมนุมทางการเมือง ดังนั้น หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับเด็กและสตรีจึงควรมีการพัฒนาทักษะ และเสริมสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติต่อเด็กและสตรี โดยเฉพาะกลุ่มที่ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงหรือการถูกละเมิด ในส่วนของการบริการสาธารณะ รัฐควรมีมาตรการดูแลความปลอดภัยของเด็กและสตรีให้ได้รับความคุ้มครองที่ถูกต้องและเหมาะสม ในด้านบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ รัฐควรออกกฎหมายหรือมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยคำนึงถึงความอ่อนไหวของบุคคลดังกล่าว รวมทั้งควรเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการดำเนินการใด ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ในปี ๒๕๕๗ รัฐมีความพยายามในการดำเนินการออกกฎหมายเพื่อส่งเสริมความเสมอภาค และการไม่เลือกปฏิบัติทางเพศอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๘

สถานการณ์ด้านสิทธิผู้สูงอายุ คนพิการ ความหลากหลายทางเพศ และการสาธารณสุข

ในปี ๒๕๕๗ ประชากรของประเทศไทย มีจำนวนผู้สูงอายุประมาณ ๑๐ ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๕.๓ ของประชากรทั้งประเทศ โดยมีการคาดการณ์ว่า ในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า สังคมไทยจะก้าวเข้าสู่การเป็น “สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์” รัฐจึงมีหน้าที่ในการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ โดยการจัดระบบการดูแลผู้สูงอายุในระยะยาว ในด้านคนพิการ ประเทศไทยได้มีกฎหมายที่ประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการที่สอดคล้องกับพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ เช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๑ และกฎกระทรวงแรงงานที่กำหนดให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการและหน่วยงานของภาครัฐจะต้องรับคนพิการเข้าทำงาน หรือจ่ายเงินเข้ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๔ ในกรณีที่ไม่สามารถรับคนพิการเข้าทำงานได้ เป็นต้น และในส่วนสิทธิด้านสุขภาพ ระบบสุขภาพของไทยยังมีระบบการให้บริการผ่านระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ระบบประกันสังคม และระบบสวัสดิการข้าราชการซึ่งยังมีความแตกต่างในการเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุขและสิทธิประโยชน์ รัฐจึงควรกำหนดให้ประชาชนมีหลักประกันด้านสุขภาพที่ได้มาตรฐาน มีคุณภาพ และเป็นไปอย่างทั่วถึง

สถานการณ์ด้านสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ และสถานะบุคคล

ในปี ๒๕๕๗ ยังมีประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการได้รับสถานะบุคคลตามกฎหมาย การจัดตั้งถิ่นฐาน การประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมของกลุ่ม การเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตตามมาตรฐานที่เหมาะสม ซึ่งที่ผ่านมา รัฐได้ดำเนินมาตรการที่มีความก้าวหน้าในหลายด้าน เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับผู้ปฏิบัติงาน เพื่อแก้ไขเยียวยาปัญหาเกี่ยวกับสถานะบุคคลในหลายมิติ เช่น การจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน และการซักซ้อมแนวทางปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาเรื่องสัญชาติและสถานะบุคคล เป็นต้น ทั้งนี้ ยังพบว่าหน่วยงานรัฐ

ยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเฉพาะการพึ่งพิงธรรมชาติและป่า นโยบายของรัฐด้านการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมักจะดำเนินการโดยไม่คำนึงถึงสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ นอกจากนั้น กลุ่มชาติพันธุ์ยังมีปัญหาเรื่องการเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในด้านสาธารณสุข และการศึกษา รัฐจึงควรจัดให้มีบริการขั้นพื้นฐานด้านสาธารณสุขและการศึกษา เพื่อให้ครอบคลุมถึงกลุ่มชาติพันธุ์

ทั้งนี้ ข้อเรียกร้องจากสถานการณ์การชุมนุมอย่างยาวนานที่สำคัญ ประการหนึ่ง คือ การปฏิรูปประเทศ ซึ่งที่ผ่านมาได้มีความพยายามแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำที่เป็นสาเหตุสำคัญของความไม่เท่าเทียมกันมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๓ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ได้กำหนดให้มีสภาปฏิรูปแห่งชาติ เพื่อทำหน้าที่ศึกษาและเสนอแนะให้เกิดการปฏิรูปในด้านสำคัญต่าง ๆ [๗] ซึ่งล้วนเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่เชื่อมโยงกันอย่างซับซ้อน และมีความสัมพันธ์กับสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลและชุมชน เช่น สิทธิในการดำรงชีพตามมาตรฐานขั้นต่ำที่เหมาะสม สิทธิในสุขภาพ สิทธิในการศึกษา และสิทธิในการทำงาน เป็นต้น

ที่ผ่านมา รัฐได้มีนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ที่จะแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำ โดยมีการออกกฎหมายและมาตรการต่าง ๆ อาทิ การส่งเสริมโอกาสและความเสมอภาคทางเพศ การมีนโยบายหรือมาตรการช่วยเหลือแก่คนพิการและผู้สูงอายุในลักษณะการสร้างการอยู่ร่วมกันภายในสังคม (Social Inclusion) และการจัดการศึกษา เพื่อการส่งเสริมพหุลักษณ์ทางสังคมและวัฒนธรรม เป็นต้น แต่ก็ยังไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน

อุปสรรคสำคัญที่พบ ได้แก่ การกระจุกตัวหรือรวมศูนย์อำนาจการตัดสินใจไว้ที่หน่วยราชการส่วนกลาง ประชาชนและชุมชนไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและตัดสินใจอย่างแท้จริง การดำเนินนโยบายที่รวมศูนย์อำนาจครอบคลุมในมิติต่าง ๆ ทั้งด้านการจัดการทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การศึกษา ตลอดจนการเมืองการปกครอง โดยในปี ๒๕๕๗ มีปัญหาที่รุนแรงในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการพัฒนาอุตสาหกรรมและโครงการขนาดใหญ่ ซึ่งมักพบว่า การดำเนินโครงการของทั้งรัฐและเอกชนมิได้เคารพสิทธิของประชาชนและชุมชนที่ได้รับการประกันตามรัฐธรรมนูญ หลายโครงการมิได้มีการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ตลอดจนกระบวนการประเมิน ขาดความเป็นอิสระ และไม่ครบถ้วนเพียงพอตามหลักวิชาการ นอกจากนี้ ยังพบว่ามีกลุ่มบุคคลที่ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานและสวัสดิการจากรัฐได้อย่างทั่วถึง และ/หรือมีคุณภาพที่เพียงพอ เช่น กลุ่มชาติพันธุ์

---

[๗] มาตรา ๒๗ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ กำหนดให้สภาปฏิรูปแห่งชาติดำเนินการในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การเมือง การบริหารราชการแผ่นดิน กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม การปกครองท้องถิ่น การศึกษา เศรษฐกิจ พลังงาน สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม สื่อสารมวลชน สังคม และอื่น ๆ

กลุ่มคนพิการ กลุ่มคนชายขอบ กลุ่มผู้สูงอายุ ตลอดจนกลุ่มเด็กและสตรี อีกทั้งยังมีการสนับสนุนกลไกการมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจจากกลุ่มบุคคลดังกล่าวในฐานะ "ผู้ทรงสิทธิ (Rights Holders)" ที่ไม่มากพอ จึงส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน ตลอดจนการตอบสนองต่อความต้องการ หรือแก้ไขปัญหานั้น ๆ ได้อย่างแท้จริง

สถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทยในปี ๒๕๕๗ ในภาวะที่ประเทศไทยอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลที่แต่งตั้งโดย คสช. ตลอดจนการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ และอยู่ในระหว่างการร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวร กสม. เห็นความสำคัญที่รัฐบาลจะต้องส่งเสริมและเคารพสิทธิมนุษยชน โดยยึดหลักการปกครองโดยระบบนิติรัฐและนิติธรรม การใช้กฎหมายพิเศษ ตลอดจนการจำกัดสิทธิเสรีภาพ ควรกระทำเท่าที่จำเป็น และได้สัดส่วนที่เหมาะสมกับความรุนแรงของสถานการณ์เท่านั้น นอกจากนี้ รัฐควรเปิดโอกาสรับฟังความเห็นของประชาชนและชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินนโยบายและมาตรการของรัฐอย่างแท้จริง

สำหรับข้อท้าทายหรือปัญหาใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย เช่น การที่สังคมไทยกำลังจะก้าวเข้าสู่การเป็น "สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์" ในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า ปัญหาการเคลื่อนย้ายคนข้ามพรมแดนทั้งที่เป็นแรงงาน ผู้หนีภัย ผู้แสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจ รวมถึงกระบวนการอาชญากรรมข้ามชาติของการค้ามนุษย์ ตลอดจนการลงทุนของธุรกิจข้ามพรมแดนที่ก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น และซับซ้อนยิ่งขึ้น ล้วนเป็นสิ่งที่รัฐบาลและผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องเตรียมการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

๒.๒
สถานการณ์สิทธิมนุษยชนในปี ๒๕๕๗ แยกรายประเด็น

๒.๒.๑ สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

๑) เกณฑ์การประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชน

๑.๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๑.๑.๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗

มาตรา ๔ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาค บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณี

การปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว ย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้

๑.๑.๒) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ (แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๕๕๔)

ในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ได้ให้ความคุ้มครองสิทธิที่เกี่ยวข้องกับสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ไว้ดังนี้

มาตรา ๒๖ การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๒๘ บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

บุคคลย่อมสามารถใช้สิทธิทางศาลเพื่อบังคับให้รัฐต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติในหมวดนี้ได้โดยตรง หากการใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องใดมีกฎหมายบัญญัติรายละเอียดแห่งการใช้สิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้แล้ว ให้การใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องนั้นเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือจากรัฐ ในการใช้สิทธิตามความในหมวดนี้

มาตรา ๒๙ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๓๐ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรมหรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

มาตรา ๓๑ บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐ ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมาย หรือกฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม

มาตรา ๓๒ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิต และร่างกาย

การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้าย หรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้ แต่การลงโทษตามคำพิพากษาของศาล หรือตามที่กฎหมายบัญญัติไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้าย หรือไร้มนุษยธรรมตามความในวรรคนี้

การจับกุมและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่ง หรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในกรณีที่มีการกระทำซึ่งกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในกรณีที่มีการกระทำซึ่งกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง ผู้เสียหาย พนักงานอัยการ หรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้เสียหาย มีสิทธิร้องต่อศาลเพื่อให้สั่งระงับ หรือเพิกถอนการกระทำเช่นว่านั้น รวมทั้งจะกำหนดวิธีการตามสมควรหรือการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วยก็ได้

มาตรา ๓๓ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน

บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถานโดยปกติสุข

การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการตรวจค้นเคหสถานหรือในที่รโหฐาน จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๓๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการเดินทางและมีเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักร

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชนการผังเมือง หรือเพื่อสวัสดิภาพของผู้เยาว์

การเนรเทศบุคคลผู้มีสัญชาติไทยออกนอกราชอาณาจักร หรือห้ามมิให้บุคคลผู้มีสัญชาติไทยเข้ามาในราชอาณาจักร จะกระทำมิได้

มาตรา ๓๕ สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความเป็นอยู่ส่วนตัวย่อมได้รับความคุ้มครอง

การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลาย ซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวจะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการแสวงประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๓๖ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางที่ชอบด้วยกฎหมาย

การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยสิ่งสื่อสารที่บุคคลมีติดต่อถึงกัน รวมทั้งการกระทำด้วยประการอื่นใดเพื่อให้ล่วงรู้ถึงข้อความในสิ่งสื่อสารทั้งหลายที่บุคคลมีติดต่อถึงกัน จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

มาตรา ๓๗ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา นิกายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนธรรม ศาสนบัญญัติ หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ในการใช้เสรีภาพตามวรรคหนึ่ง บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใด ๆ อันเป็นการรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันควรมีควรได้ เพราะเหตุที่ถือศาสนา นิกายของศาสนา ลัทธินิยมในทางศาสนาหรือปฏิบัติตามศาสนธรรม ศาสนบัญญัติ หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือ แตกต่างจากบุคคลอื่น

มาตรา ๓๙ บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด

ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

มาตรา ๔๒ การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะกิจการของรัฐเพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภค การอันจำเป็นในการป้องกันประเทศ การได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ การผังเมือง การส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การพัฒนาการเกษตรหรือการอุตสาหกรรม การปฏิรูปที่ดิน การอนุรักษ์โบราณสถานและแหล่งทางประวัติศาสตร์ หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น และต้องชดใช้ค่าทดแทนที่เป็นธรรมภายในเวลาอันควรแก่เจ้าของ ตลอดจนผู้ทรงสิทธิบรรดาที่ได้รับความเสียหายจากการเวนคืนนั้น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การกำหนดค่าทดแทนตามวรรคหนึ่งต้องกำหนดให้อย่างเป็นธรรมโดยคำนึงถึงราคาที่ซื้อขายกันตามปกติในท้องตลาด การได้มา สภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์ ความเสียหายของผู้ถูกเวนคืนและประโยชน์ที่รัฐและผู้ถูกเวนคืนได้รับจากการใช้สอยอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืน

กฎหมายเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ต้องระบุวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนและกำหนดระยะเวลาการเข้าใช้อสังหาริมทรัพย์ไว้ให้ชัดแจ้ง ถ้ามิได้ใช้เพื่อการนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนดดังกล่าวต้องคืนให้เจ้าของเดิมหรือทายาท

การคืนอสังหาริมทรัพย์ให้เจ้าของเดิมหรือทายาทตามวรรคสาม และการเรียกคืนค่าทดแทนที่ชดใช้ไป ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๔๔ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับหลักประกันความปลอดภัยและสวัสดิภาพในการทำงาน รวมทั้งหลักประกันในการดำรงชีพทั้งในระหว่างการทำงาน และเมื่อพ้นภาวะการทำงาน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๔๗ คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และโทรคมนาคมเป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ

ให้มีองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระองค์กรหนึ่งทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การดำเนินการตามวรรคสองต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐ ประโยชน์สาธารณะอื่น และการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม รวมทั้งต้องจัดให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการสื่อมวลชนสาธารณะ

การกำกับการประกอบกิจการตามวรรคสองต้องมีมาตรการเพื่อป้องกันมิให้มีการควบรวมการครองสิทธิข้ามสื่อ หรือการครอบงำ ระหว่างสื่อมวลชนด้วยกันเองหรือโดยบุคคลอื่นใด ซึ่งจะมีผลเป็นการขัดขวางเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารหรือปิดกั้นการได้รับข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายของประชาชน

มาตรา ๖๑ สิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครองในการได้รับข้อมูลที่เป็นความจริง และมีสิทธิร้องเรียนเพื่อให้ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเสียหาย รวมทั้งมีสิทธิรวมตัวกันเพื่อพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค

ให้มีองค์การเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นอิสระจากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภค ทำหน้าที่ให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของหน่วยงานของรัฐในการตราและการบังคับใช้กฎหมายและกฎ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภครวมทั้งตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งนี้ ให้รัฐสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการขององค์การอิสระดังกล่าวด้วย

มาตรา ๖๒ บุคคลย่อมมีสิทธิติดตามและร้องขอให้มีการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ

บุคคลซึ่งให้ข้อมูลโดยสุจริตแก่องค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐหรือหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา ๖๓ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะ และเพื่อคุ้มครองความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก

มาตรา ๖๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร องค์การเอกชน องค์การพัฒนาเอกชน หรือหมู่คณะอื่น

ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐย่อมมีเสรีภาพในการรวมกลุ่มเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป แต่ทั้งนี้ ต้องไม่กระทบประสิทธิภาพในการบริหารราชการแผ่นดินและความต่อเนื่องในการจัดทำบริการสาธารณะ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน

เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันมิให้มีการผูกขาดตัดตอนในทางเศรษฐกิจ

มาตรา ๖๕ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมือง เพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชน และเพื่อดำเนินกิจกรรมในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้น ตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้

การจัดองค์กรภายใน การดำเนินกิจการ และข้อบังคับของพรรคการเมืองต้องสอดคล้องกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง กรรมการบริหารของพรรคการเมือง หรือสมาชิกพรรคการเมืองตามจำนวนที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ซึ่งเห็นว่ามติหรือข้อบังคับในเรื่องใดของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้นจะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า มติหรือข้อบังคับดังกล่าวขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ให้มติหรือข้อบังคับนั้นเป็นอันยกเลิกไป

นอกจากนั้นใน หมวด ๕ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐยังบัญญัติว่า

มาตรา ๗๕ บทบัญญัติในหมวดนี้เป็นเจตจำนงให้รัฐดำเนินการตรากฎหมายและกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน

ในการแถลงนโยบายต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรีที่จะเข้าบริหารราชการแผ่นดินต้องชี้แจงต่อรัฐสภาให้ชัดแจ้งว่าจะดำเนินการใด ในระยะเวลาใด เพื่อบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ และต้องจัดทำรายงานแสดงผลการดำเนินการ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคเสนอต่อรัฐสภาปีละหนึ่งครั้ง

มาตรา ๗๖ คณะรัฐมนตรีต้องจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อแสดงมาตรการและรายละเอียดของแนวทางในการปฏิบัติราชการในแต่ละปีของการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

ในการบริหารราชการแผ่นดิน คณะรัฐมนตรีต้องจัดให้มีแผนการตรากฎหมายที่จำเป็นต่อการดำเนินการตามนโยบายและแผนการบริหารราชการแผ่นดิน

๑.๒) สนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี

๑.๒.๑) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

ประเทศไทยเข้าเป็นภาคี โดยการภาคยานุวัติ และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ วันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๔๐ โดยมีการทำคำแถลงตีความ ๒ ประเด็น ได้แก่ (๑) เรื่องการกำหนดเจตจำนงของตนเอง โดยมิได้หมายรวมถึง การแบ่งแยกดินแดนหรือเอกภาพทางการเมือง (ข้อ ๑ วรรคหนึ่ง) และ (๒) การโฆษณาชวนเชื่อเพื่อทำสงคราม (ข้อ ๒๐ วรรคหนึ่ง)

เนื้อหาของกติกาฉบับนี้มี ๖ ส่วน ๕๓ ข้อ ๓ ส่วนแรก (ข้อ ๑-๒๗) เป็นสาระบัญญัติว่าด้วยสิทธิต่าง ๆ ส่วนที่ ๔ (ข้อ ๒๗-๔๕) ว่าด้วยคณะกรรมการและการเสนอรายงาน (ข้อ ๔๐) การไกล่เกลี่ยข้อร้องเรียนระหว่างประเทศเกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของกติกา ส่วนที่ ๕ (ข้อ ๔๖-๔๗) ว่าด้วยการตีความ และ ส่วนที่ ๖ (ข้อ ๔๗-๕๓) ว่าด้วยการลงนามเข้าเป็นภาคี การมีผลใช้บังคับการแก้ไข การเก็บรักษาต้นฉบับทั้ง ๕ ภาษา ส่วนที่เป็นสาระบัญญัติ ๒๗ ข้อกำหนดสิทธิต่าง ๆ ทั้งในส่วนที่เป็นสิทธิของประชาชน ซึ่งว่าด้วยการกำหนดสิทธิของตนเองของประชาชนในเรื่องการเมือง และความสามารถในการดำเนินการอย่างเสรีในการจัดการทรัพยากร และพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมของตน และการประกันสิทธิของรัฐภาคี ที่จะต้องส่งเสริมให้บังเกิดผลตามสิทธิดังกล่าวโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ สิทธิเหล่านี้รวมถึงสิทธิที่จะมีชีวิตและการยกเลิกโทษประหารชีวิต การห้ามการทรมาน/ลงโทษทารุณโหดร้าย การมีทาส เสรีภาพในความปลอดภัยของร่างกาย ห้ามการจับกุมโดยมิได้ทำผิดกฎหมาย การปฏิบัติต่อผู้ถูกจับกุมด้วยมนุษยธรรม เสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่อาศัย ความเสมอภาคในด้านกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรมทางศาล สิทธิในสถานะบุคคล สิทธิในความเป็นส่วนตัว สิทธิเสรีภาพทางความคิดและศาสนา การห้ามการโฆษณาชวนเชื่อเพื่อการสงครามและการเกลียดชังเผ่าพันธุ์ สิทธิในการชุมนุมอย่างสงบ การรวมตัวเป็นสมาคม การคุ้มครองครอบครัวและการสมรส สิทธิของเด็กในด้านการคุ้มครอง การมีทะเบียนเกิดและสัญชาติ การมีสิทธิมีส่วนในการบริหารบ้านเมือง และสิทธิของชนกลุ่มน้อย

๑.๒.๒) อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี

อนุสัญญานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อระงับยับยั้งการทรมานโดยเจ้าหน้าที่รัฐ โดยกำหนดให้รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องดำเนินมาตรการต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทำการทรมานในอาณาเขตใดซึ่งอยู่ภายใต้เขตอำนาจของตน และไม่มีพฤติการณ์

พิเศษใดไม่ว่าจะ เป็นภาวะสงคราม หรือสภาพคุกคามที่เกิดจากสงคราม หรือสภาวะฉุกเฉินสาธารณะอื่นใดมาเป็นข้ออ้างสำหรับการทรมานได้ โดยรัฐภาคีจะต้องประกันว่าการกระทำทรมานทั้งปวงเป็นความผิดตามกฎหมายอาญาของตน และกำหนดโทษที่เหมาะสมกับความร้ายแรงของการกระทำ โดยรัฐภาคีต้องปฏิบัติตามในข้อบทที่ ๑-๑๗

๑.๒.๓) อนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันบุคคลจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ [๘]

อนุสัญญามีวัตถุประสงค์เพื่อระงับยับยั้งการบังคับบุคคลให้สูญหาย โดยการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยกำหนดให้บุคคลจะถูกกระทำให้หายสาบสูญโดยถูกบังคับไม่ได้และไม่มีพฤติการณ์พิเศษใดไม่ว่าจะเป็นสภาวะสงคราม หรือสภาพคุกคามที่จะเกิดสงคราม หรือเหตุอื่นใดมาเป็นข้ออ้างสำหรับการกระทำให้บุคคลหายสาบสูญโดยถูกบังคับได้ ซึ่งรัฐภาคีต้องดำเนินมาตรการที่จำเป็นเพื่อประกันว่า การหายสาบสูญโดยถูกบังคับเป็นฐานความผิดภายใต้กฎหมายอาญาของตน ต้องมีการดำเนินมาตรการที่เหมาะสมเพื่อสอบสวนและนำตัวผู้กระทำผิดมาดำเนินคดี และต้องกำหนดบทลงโทษและอายุความที่เหมาะสมและร้ายแรงของความผิด โดยรัฐภาคีต้องปฏิบัติตามในข้อบทที่ ๑-๒๕ แม้ว่าประเทศไทยยังอยู่ในระหว่างกระบวนการให้สัตยาบันเพื่อเข้าเป็นภาคี ซึ่งทำให้อนุสัญญาฯ ยังไม่มีผลใช้บังคับกับประเทศไทยได้ แต่รัฐบาลก็จะต้องไม่กระทำการใด ๆ ที่เป็นการขัดต่อสาระและความมุ่งประสงค์ (Objects and Purposes) ของอนุสัญญาดังกล่าว

๑.๓) ข้อเสนอแนะจากกระบวนการ UPR ที่ประเทศไทยรับมาปฏิบัติ

๑. การเข้าเป็นภาคีกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน

ข้อ ๓ การศึกษาความเป็นไปได้ในการให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจนการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานและสมาชิกครอบครัว พิธีสารเลือกรับ ฉบับที่ ๑ และฉบับที่ ๒ ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง พิธีสารเลือกรับของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ

ข้อ ๔ การให้สัตยาบันหรือภาคยานุวัติตามความเหมาะสมต่ออนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ

---

[๘] ประเทศไทยยังไม่ได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฯ แต่ได้แสดงเจตนารมณ์ที่จะเข้าเป็นภาคีโดยได้ลงนามในอนุสัญญาฯ ไปแล้ว เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๕๕

ข้อ ๕ การลงนามและให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ

ข้อ ๖ การให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ

ข้อ ๗ การให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ และสอบสวนข้อกล่าวหาทั้งหมดเกี่ยวกับการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ

ข้อ ๘ การลงนามและให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับในทันที

ข้อ ๙ การลงนามและให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับโดยเร็ว

๖. การส่งเสริมและคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก

ข้อ ๓๒ การพิจารณาคำขอเยือนของผู้ถืออาณัติอื่น ๆ ด้วยดี รวมถึงผู้เสนอรายงานพิเศษว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิด้านเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก

ข้อ ๓๓ การเชิญผู้เสนอรายงานพิเศษว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิด้านเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกเยือนประเทศ

ข้อ ๓๔ การเชิญผู้เสนอรายงานพิเศษว่าด้วยเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเยือนประเทศไทย ซึ่งอาจสามารถส่งเสริมข้อบทของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ และการบังคับใช้พระราชบัญญัติดังกล่าวให้สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน

ข้อ ๓๕ การประกันให้กฎหมายของไทยสอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนในส่วนที่เกี่ยวกับเสรีภาพในการแสดงออก

ข้อ ๓๖ การประกันให้ดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดกฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นไปอย่างเปิดเผยและโปร่งใส

ข้อ ๓๗ การเพิ่มความพยายามในการประกันให้ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่าละเมิดกฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้รับคำปรึกษาด้านกฎหมายกฎหมายที่เพียงพอ

๙. การคุ้มครองผู้โยกย้ายถิ่นฐานและผู้แสวงหาที่พักพิง

ข้อ ๗๔ การดำเนินมาตรการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการจับกุมคุมขัง

ตามอำเภอใจ การใช้ความรุนแรง การละเมิดและการแสวงประโยชน์จากผู้โยกย้ายถิ่นฐาน

ข้อ ๗๖ การเน้นความพยายามอย่างต่อเนื่องเพื่อประกันการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้โยกย้ายถิ่นฐาน และแรงงานต่างชาติทุกคนอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การส่งเสริมความปลอดภัยและสวัสดิการสำหรับกลุ่มคนดังกล่าว

ข้อ ๗๗ การดำเนินความพยายามอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของผู้โยกย้ายถิ่นฐาน

ข้อ ๗๙ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของกรอบกฎหมายด้านสิทธิมนุษยชน และบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวเพื่อคุ้มครองผู้โยกย้ายถิ่นฐาน ผู้แสวงหาที่พักพิง และผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ข้อ ๘๑ การประกันให้ผู้ย้ายถิ่นฐานที่พบในทะเลได้รับมาตรการคุ้มครองอย่างเต็มที่ ตามที่ควรจะได้รับภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ

ข้อ ๘๒ การประกันการเคารพหลักการไม่ผลักดันกลับ ในกรณีของผู้แสวงหาที่พักพิง และผู้ลี้ภัย/การหลีกเลี่ยงการปิดพื้นที่พักพิงบริเวณชายแดนตะวันตกก่อนเวลาอันสมควร ในขณะที่ยังไม่พร้อมจะนำเงื่อนไขสำหรับการกลับโดยสมัครใจ ปลอดภัย และสมศักดิ์ศรีมาใช้/การดูแลความต้องการด้านความคุ้มครองของกลุ่มเปราะบางต่าง ๆ อาทิ กลุ่มชาวโรฮิงญา โดยให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ

ข้อ ๘๔ การดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ รวมถึง ประเทศผู้บริจาค และองค์กรเอกชน เพื่อให้การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมที่จำเป็น และคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานให้แก่ผู้ลี้ภัยที่ประเทศไทยให้ที่พักพิง

๑๓. กระบวนการยุติธรรม

ข้อ ๑๑๓ การดำเนินมาตรการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อปรับปรุงการเข้าถึงการให้คำปรึกษาด้านกฎหมาย บริการด้านสุขภาพ และการศึกษาของนักโทษ

๑๔. กระบวนการปรองดอง

ข้อ ๑๒๐ การสร้างความปรองดองระหว่างภาคส่วนต่างๆ ในสังคม บนพื้นฐานของหลักการประชาธิปไตย นิติธรรม และขันติธรรม เพื่อนำไปสู่เสถียรภาพทางการเมืองและสังคม และการพัฒนาทางเศรษฐกิจ

ข้อ ๑๒๓ การให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่องกับกระบวนการปรองดอง ซึ่งมีความจำเป็นเพื่อสนับสนุนผลลัพธ์เชิงบวกด้านสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับเสรีภาพของบุคคล รวมถึงเสรีภาพในการแสดงออก และเสรีภาพจากการถูกแก้แค้น และลงโทษนอกกระบวนการยุติธรรม

๒) สถานการณ์

๒.๑) สภาพปัญหาทั่วไป

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองได้ประกันสิทธิของบุคคลไว้หลายประการ ครอบคลุมตั้งแต่สิทธิที่จะมีชีวิต การห้ามการทรมาน/ลงโทษทารุณโหดร้าย เสรีภาพในความปลอดภัยของร่างกาย การประกันสิทธิขั้นพื้นฐานเมื่อถูกจับกุม กล่าวหาและดำเนินคดี เสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่อาศัย ความเสมอภาคในด้านกฎหมาย สิทธิในสถานะบุคคล สิทธิในความเป็นส่วนตัว สิทธิเสรีภาพทางความคิดและศาสนา และสิทธิในการชุมนุมอย่างสงบ เป็นต้น ซึ่งจะปรากฏอยู่ในหัวข้อเฉพาะต่าง ๆ ของรายงานฉบับนี้ อาทิ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม และสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในส่วนของสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองมีสถานการณ์สำคัญที่ควรกล่าวถึงเป็นการเฉพาะ ดังนี้

เหตุการณ์การชุมนุมทางการเมืองและการเข้าควบคุมอำนาจการปกครองของ คสช. แบ่งออกเป็น ๒ ช่วงหลัก คือ

ช่วงเหตุการณ์การชุมนุมของ กปปส.

ในปลายปี ๒๕๕๖ ฝ่ายต่าง ๆ อาทิ กองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ (กปท.) เครือข่ายนักศึกษาประชาชนปฏิรูปประเทศไทย (คปท.) กลุ่มนักวิชาการ กลุ่มประชาคมนักธุรกิจสีลม เครือข่ายนักธุรกิจเพื่อประชาธิปไตย กองทัพธรรม สมาพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ เป็นต้น ได้ออกมาชุมนุมคัดค้านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิด เนื่องจากการชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน พ.ศ. .... (ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมฯ) ซึ่งเสนอโดยพรรคฝ่ายรัฐบาล และต่อมากลุ่มต่าง ๆ ได้รวมกันเป็นเครือข่ายต่อต้านรัฐบาลในนาม “คณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.)” มีการเคลื่อนขบวนผู้ชุมนุมไปปิดล้อมสถานที่สำคัญของหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจและเอกชน เพื่อแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ และมิให้หน่วยงานสามารถปฏิบัติงานได้ตามปกติ เพราะเห็นว่ารัฐบาลหมดความชอบธรรมในการบริหารประเทศ

ต่อมา วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๖ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้ประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎร และกำหนดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ โดยรัฐบาลแจ้งว่าจำเป็นต้องปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีคณะรัฐมนตรีชุดใหม่ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ แต่ กปปส. ต้องการให้มีการปฏิรูปประเทศก่อนการเลือกตั้ง จึงชุมนุมต่อไปเพื่อกดดันให้นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีลาออกจากการปฏิบัติหน้าที่ ด้วยการนัดชุมนุมใหญ่ในวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๖ และกำหนดให้วันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๕๗ เป็นวันปิดกรุงเทพมหานคร (Bangkok Shutdown) รวมทั้งมีการเดินรณรงค์ไปยังถนนสายต่าง ๆ ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เพื่อเชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมการชุมนุม มีการนำกลุ่มผู้ชุมนุมไปยังสถานีโทรทัศน์ต่าง ๆ เรียกร้องให้มีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของทุกฝ่ายอย่างเป็นกลาง มีการปิดล้อมและยึดทำเนียบรัฐบาล ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา

๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ ส่วนราชการ และรัฐวิสาหกิจหลายแห่ง มีการปะทะระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับผู้ชุมนุม ในช่วงระหว่างการชุมนุมได้มีการลอบทำร้ายกลุ่มผู้ชุมนุมตามเวทีต่าง ๆ มีการปะทะระหว่างผู้ชุมนุมกับเจ้าหน้าที่เมื่อมีการปิดล้อมสถานที่รับสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในขณะเดียวกันกลุ่มผู้สนับสนุนรัฐบาลและกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ได้จัดการชุมนุมที่สนามราชมังคลากีฬาสถานและบริเวณถนนอักษะเพื่อต่อต้านฝ่าย กปปส. มีการปิดล้อมและใช้อาวุธปืนยิงเข้าไปในมหาวิทยาลัยรวมถึงการสลายการชุมนุม สถานการณ์ความรุนแรงยังเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มว่าจะเกิดการเผชิญหน้าระหว่างฝ่ายที่สนับสนุนรัฐบาลและฝ่ายที่ต่อต้านรัฐบาล ประกอบกับมีผู้ใช้อาวุธสงครามต่อประชาชนผู้ชุมนุม และสถานที่สำคัญหลายครั้ง โดยศูนย์บริการการแพทย์ฉุกเฉินกรุงเทพมหานคร (ศูนย์เอราวัณ) ได้รวบรวมข้อมูลการบาดเจ็บและเสียชีวิตจากการชุมนุมทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด จำนวน ๙๖ เหตุการณ์ มียอดผู้เสียชีวิตระหว่างวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ – ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๕๗ รวม ๒๕ ราย และผู้บาดเจ็บ ๗๘๒ ราย [๙]

ทั้งนี้ ในช่วงการชุมนุมตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ๒๕๕๖ ถึงพฤษภาคม ๒๕๕๗ รัฐบาลประกาศใช้กฎหมายพิเศษ โดยประกาศพื้นที่ที่มีเหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักรตามพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ รวม ๔ ครั้ง และประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง ตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จังหวัดนนทบุรี และพื้นที่อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ และอำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี

---

๙ หนังสือศูนย์บริการการแพทย์ฉุกเฉินกรุงเทพมหานคร (ศูนย์เอราวัณ) ที่ กท ๐๖๑๓.๓/๑๗๒ ลงวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๘ เรื่อง สถิติจำนวนผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตจากสถานการณ์การชุมนุมทางการเมือง

ช่วงการเข้าควบคุมอำนาจการปกครองของ คสช.

เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ มีประกาศตั้ง คสช. เข้าควบคุมอำนาจในการบริหารประเทศและให้ทุกฝ่ายยุติการชุมนุม โดยหลังจากที่ คสช. เข้าควบคุมอำนาจการปกครองได้มีการจับกุมกลุ่มติดอาวุธและตรวจค้นแหล่งซุกซ่อนต่าง ๆ หลังมีข่าวว่าจะมีการจัดตั้งและใช้กองกำลังอาวุธก่อเหตุรุนแรง โดยสามารถยึดอาวุธสงครามไว้เป็นจำนวนมาก [๑๐]

ตั้งแต่วันที่ ๒๒ พฤษภาคม ถึง ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๗ ได้มีการออกประกาศ/คำสั่ง คสช. รวมทั้งสิ้น ๓๐๒ ฉบับ ส่วนหนึ่งเป็นความพยายามแก้ไขปัญหาบริหารราชการแผ่นดินที่ผ่านมา เช่น มาตรการในการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์ การแก้ไขปัญหานโยบายจำนำข้าว การแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ และการแก้ไขปัญหาและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ แต่ทั้งนี้ ประกาศ/คำสั่งอีกส่วนหนึ่งส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลอย่างต่อเนื่อง อาทิ

- การกำหนดแนวทางใหม่ในการบริหารราชการแผ่นดิน เช่น การประกาศให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ คณะรัฐมนตรีและวุฒิสภาสิ้นสุดลง การประกาศให้ความผิดบางประเภท กล่าวคือ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ได้แก่ (๑) ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ตั้งแต่มาตรา ๑๐๗ ถึง มาตรา ๑๑๒ (๒) ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร ตั้งแต่มาตรา ๑๑๓ ถึง มาตรา ๑๑๘ ยกเว้นความผิดซึ่งการกระทำผิดเกิดขึ้นในเขตพื้นที่ที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ หรือพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ และความผิดตามประกาศหรือคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลทหาร

- การควบคุม จำกัด ความเคลื่อนไหวทางการเมืองของฝ่ายต่าง ๆ เช่น การเรียกให้บุคคลสำคัญมารายงานตัว การห้ามการชุมนุมทางการเมืองที่มีจำนวน ตั้งแต่ ๕ คนขึ้นไป การห้ามการเดินทางออกนอกราชอาณาจักรของนักการเมือง และบุคคลที่เคลื่อนไหวทางการเมือง

- การจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน ตลอดจนให้หน่วยงานของรัฐ และผู้ให้บริการสื่อติดตาม ตรวจสอบ และระงับยับยั้งการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารใด ๆ ที่มีการบิดเบือน ยุยงปลุกปั่น อันจะก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยภายในราชอาณาจักร หรือมีผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

---

[๑๐] คสช. แถลงผลการปฏิบัติการจับกุมและยึดอาวุธสงครามตั้งแต่วันที่ ๒๒ พฤษภาคม ถึง ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๗ ว่าได้ยึดอาวุธสงครามหลายรายการ อาทิ ปืนเล็กยาว และปืนกลชนิดต่าง ๆ จำนวน ๑๔๔ กระบอก พร้อมเครื่องกระสุนกว่า ๒ หมื่นนัด ปืนยาวและปืนลูกซอง ๒๕๘ กระบอก พร้อมเครื่องกระสุน ๕๕๗ นัด รวมถึงปืนพกชนิดต่าง ๆ และเครื่องยิงลูกระเบิด แบบ M-79 อีก ๒๓ เครื่อง และเครื่องยิงจรวด RPG ๕๗ ลูก รวมถึงยุทธภัณฑ์อื่น ๆ ดูรายละเอียดได้ที่ <www.prachatai.com/journal/2014/06/54312> เข้าดูข้อมูล ณ วันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๘

นอกจากเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมทางการเมืองแล้ว ยังมีสถานการณ์เกี่ยวกับสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองอื่นที่ควรกล่าวถึงในปี ๒๕๕๗ ได้แก่

กรณีกลุ่มบุคคลที่หลบหนีเข้าประเทศเพื่อหาที่พักพิง ทั้งจากการหนีภัยทางการเมือง การสู้รบ การประหัตประหาร ตลอดจนการแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจ และการเดินทางไปยังประเทศที่สาม ซึ่งกลุ่มบุคคลเหล่านี้มักเสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน และมีปัญหาการส่งตัวกลับ ตลอดจนการปฏิบัติของรัฐที่ยังไม่สามารถให้ความช่วยเหลือดูแลได้อย่างเหมาะสม เช่น ชาวมุสลิมไม่ทราบสัญชาติ (อุยกูร์) และกลุ่มมุสลิมโรฮิงญา ซึ่งได้เข้ามาในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง

การคุกคาม บังคับหายสาบสูญ และสังหารแกนนำชุมชนที่เป็นผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน ในปี ๒๕๕๗ มีเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชนหลายกรณี เช่น การหายตัวไปของนายพอละจีหรือบิลลี่ รักจงเจริญ ชาวกะเหรี่ยงซึ่งเป็นผู้เคลื่อนไหวด้านสิทธิชุมชนและต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชนที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี เมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๕๗ การลอบสังหารนายพิธาน ทองพนัง แกนนำชาวบ้านตำบลกรุงชิง อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเคลื่อนไหวคัดค้านการให้สัมปทานเหมืองแร่ในพื้นที่ เมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ และการลอบสังหารนายสมสุข เกาะกลาง แกนนำชาวบ้านจังหวัดกระบี่เคลื่อนไหวเรียกร้องให้รัฐจัดสรรที่ดินของภาคเอกชนที่กำลังหมดสัมปทานให้เป็นที่ทำกินของประชาชน เมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๕๗

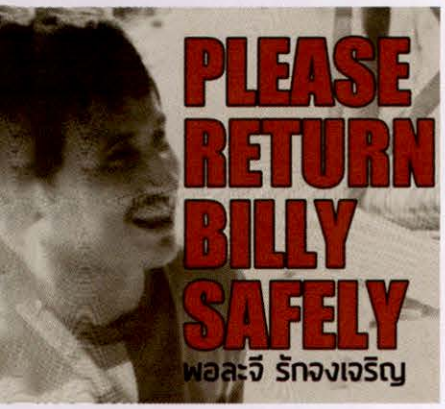

กรณีสิทธิด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตบนท้องถนน ในปี ๒๕๕๗ พบว่า มีความสูญเสียในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการเสียชีวิต การบาดเจ็บ ความพิการ และความสูญเสียทางเศรษฐกิจ ซึ่งเกิดจากอุบัติเหตุบนท้องถนนไม่ได้ลดลงเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา โดยเฉลี่ยยังมีผู้เสียชีวิตบนท้องถนนของประเทศไทย ประมาณวันละ ๖๐ คน และความสูญเสียทางเศรษฐกิจยังสูงถึง ๕๐๐,๐๐๐ ล้านบาทต่อปี ทั้งนี้ รัฐบาลได้แถลงนโยบายต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ว่าจะให้การป้องกันและแก้ไขปัญหาการเกิดอุบัติเหตุในการจราจรอันนำไปสู่การบาดเจ็บและเสียชีวิต โดยการร่วมมือระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ในการตรวจจับเพื่อป้องกัน การรายงานและการดูแลผู้บาดเจ็บ นอกจากนี้ ได้มีการให้ความสำคัญต่อปัญหาอุบัติเหตุทางถนน เช่น การกำหนดมาตรการรณรงค์และมาตรการทางกฎหมายการให้ความสำคัญกับการรณรงค์ลดอุบัติเหตุทางถนนในช่วงเทศกาลปีใหม่ และเทศกาลสงกรานต์ แต่การทำงานดังกล่าวยังคงปรากฏในรูปแบบเดิมเหมือนกันทุกปี โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น กฎหมายจราจรไม่สามารถบังคับใช้ได้อย่างจริงจัง รวมทั้งไม่มีการดำเนินการที่ต่อเนื่อง และขาดการติดตามประเมินผล

๒.๒) สถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชน และการดำเนินงานของ กสม.

ในส่วนของสถานการณ์ความรุนแรงที่สืบเนื่องจากเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมือง ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิต ได้รับบาดเจ็บ และทรัพย์สินเสียหายอย่างต่อเนื่อง กสม. ได้รับเรื่องร้องเรียนว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชนในเหตุการณ์ดังกล่าว จำนวน ๒๒ คำร้อง โดยส่วนใหญ่เป็นคำร้องระหว่างคู่ขัดแย้งทางการเมือง ทั้งคำร้องที่กล่าวอ้างว่า รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐกระทำการอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เช่น การบังคับใช้กฎหมายและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ การควบคุมตรวจสอบการสื่อสารส่วนบุคคล การใช้น้ำผสมสารเคมีซึ่งเข้าใจว่าเป็นอันตรายต่อผู้ชุมนุม และการสลายการชุมนุม เป็นต้น และคำร้องที่กล่าวอ้างว่า กปปส. และผู้ชุมนุมกระทำการอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เช่น การปิดสถานที่ราชการและการใช้พื้นที่สาธารณะในการชุมนุม และการใช้ความรุนแรงของผู้ชุมนุม เป็นต้น

ทั้งนี้ กสม. ได้กำหนดให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากเหตุการณ์สำคัญที่มีความรุนแรงและส่งผลกระทบอย่างกว้างขวาง รวม ๘ กรณี ดังนี้

๑. เหตุการณ์ความรุนแรงบริเวณรอบมหาวิทยาลัยรามคำแหง ระหว่างวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน – ธันวาคม ๒๕๕๖
๒. เหตุการณ์ความรุนแรงบริเวณรอบทำเนียบรัฐบาล ระหว่างวันที่ ๑-๓ ธันวาคม ๒๕๕๖
๓. เหตุการณ์ความรุนแรงบริเวณสนามกีฬาไทย–ญี่ปุ่น ดินแดง เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๖
๔. เหตุการณ์ความรุนแรงบริเวณวัดศรีเอี่ยม เขตบางนา เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๕๗
๕. เหตุการณ์ความรุนแรงบริเวณแยกหลักสี่-ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ถนนแจ้งวัฒนะ เมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗
๖. เหตุการณ์ความรุนแรงบริเวณสะพานผ่านฟ้าลีลาศ เมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗
๗. เหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในช่วงที่กลุ่ม กปปส. เคลื่อนขบวนไปยังบริเวณถนนบรรทัดทองและวัดบัวขวัญ เหตุระเบิดหน้าห้างสรรพสินค้าบิ๊กซี สาขาราชดำริ และการชุมนุมที่อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ และอำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด
๘. เหตุการณ์อื่น ๆ ที่เชื่อมโยงต่อเนื่องจากเหตุการณ์ในช่วงการชุมนุมดังกล่าว

ในช่วงระหว่างการชุมนุมทางการเมือง กสม. ได้ติดตามสถานการณ์การชุมนุมเรียกร้องทางการเมืองมาอย่างต่อเนื่อง โดยเห็นว่า สถานการณ์บางช่วงของการชุมนุมอาจจะนำไปสู่ความรุนแรงในการใช้อำนาจรัฐ และการชุมนุมของประชาชนอาจจะมีผู้สร้างสถานการณ์ทำให้เกิดความวุ่นวายเหมือนการชุมนุมที่ผ่านมาในอดีตที่ทำให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนกระทบสิทธิมนุษยชนในด้านต่าง ๆ กสม.จึงได้ออกแถลงการณ์เพื่อให้ข้อเสนอแนะให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและ

สาธารณชนได้ร่วมกันแก้ไขสถานการณ์ โดยยึดหลักสิทธิมนุษยชน จำนวน ๑๑ ฉบับ มีสาระสำคัญเกี่ยวกับความห่วงใยต่อเด็กและเยาวชนที่อยู่ในที่ชุมนุม ความเหมาะสมต่อการประกาศใช้พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยขยายพื้นที่เพิ่มเติมในขณะที่สถานการณ์ยังไม่เกิดความรุนแรงจากกลุ่มผู้ชุมนุม การขอให้ทุกฝ่ายยุติการใช้ความรุนแรงในเหตุการณ์การชุมนุมต่าง ๆ และให้ยึดแนวทางสันติในการแก้ไขปัญหา เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน การคัดค้านการบังคับใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินเป็นการทั่วไปในหลายพื้นที่ เมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๖ เพราะเห็นว่าสถานการณ์และองค์ประกอบยังไม่เข้าขั้นสถานการณ์ฉุกเฉิน การแสดงข้อกังวลกรณีที่ผู้ชุมนุมจะเดินทางไปยังสถานีโทรทัศน์ต่าง ๆ เรียกร้องไม่ให้คุกคามสื่อและต้องเคารพสิทธิและเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสารข้อมูลของสื่อมวลชน ตลอดจนการเรียกร้องให้มีการกำหนดขอบเขต ระยะเวลา และพื้นที่ในการบังคับใช้พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ ที่ประกาศ ณ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๗ เท่าที่จำเป็นเท่านั้น นอกจากนี้ กสม. ยังเสนอจดหมายเปิดผนึก เรื่อง ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะต่อสถานการณ์ทางการเมืองต่อนายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา คณะรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๖ โดยเน้นย้ำให้การพิจารณาร่างกฎหมายต่าง ๆ ที่อยู่ในขั้นตอนของสภานิติบัญญัติ ต้องยึดหลักนิติรัฐ หลักนิติธรรม หลักธรรมาภิบาลและหลักสิทธิมนุษยชน ตามเจตนารมณ์ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

หลังจากที่มีการควบคุมอำนาจการปกครองโดย คสช. กสม. ได้มีแถลงการณ์แสดงความห่วงกังวลต่อผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน ในขณะเดียวกัน กสม. ได้ประสานงานไปยัง คสช. เพื่อให้คำนึงว่า การปฏิบัติการใด ๆ ต้องสอดคล้องกับหลักการสิทธิมนุษยชน การจำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องกระทำเท่าที่จำเป็นและได้สัดส่วนอย่างเหมาะสมเท่านั้น ในกรณีของบุคคลที่ถูกเรียกไปรายงานตัวและถูกควบคุมตัวโดย คสช. จะต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเคารพต่อศักดิ์ศรีของบุคคลเหล่านั้น และจะต้องเปิดเผยให้สาธารณชนรับทราบโดยตลอด ซึ่ง คสช. ตอบรับข้อเสนอของ กสม. อย่างชัดเจน โดยมีการเจรจาร่วมกันระหว่าง กสม. และผู้แทน คสช. ในหลายครั้ง พร้อมกับมีคำสั่งเน้นย้ำให้บุคลากรเจ้าหน้าที่ และหน่วยงานในสังกัดของ คสช. ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวัง และเคารพต่อหลักการด้านสิทธิมนุษยชนอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในส่วนที่เกี่ยวกับตราสารระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี นอกจากนั้น ในช่วงระหว่างเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม ๒๕๕๗ กสม. ได้เข้าตรวจเยี่ยมบุคคลที่ถูกควบคุมตัว และพบว่าบุคคลเหล่านั้นได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสม

ในส่วนของสถานการณ์การหลบหนีเข้าเมืองของชาวมุสลิมไม่ทราบสัญชาติ (อุยกูร์) กสม. ได้รับข้อมูลว่า ชาวอุยกูร์ที่หลบหนีออกจากประเทศจีนโดยอาศัยกระบวนการลักลอบส่งคนเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย กลุ่มที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยจะอาศัยอยู่ในรถบรรทุกแบบปิดทึบ และเมื่อเข้าประเทศแล้วจะกระจายอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ อาทิ ระนอง ปราจีนบุรี และตราด ซึ่งส่วนใหญ่จะซ่อนตัวอยู่ในป่า จุดหมายปลายทางของชาวอุยกูร์ต้องการจะเดินทางไปยังประเทศตุรกีเนื่องจาก

สามารถพูดภาษาตุรกีได้และเชื่อว่าบรรพบุรุษ คือ ชนชาติตุรกี ชาวอุยกูร์ที่เข้ามาจะแสดงตนว่าเป็นบุคคลผู้ไร้เอกสารพิสูจน์ตน (Undocumented Persons) หรือแสดงตนว่าเป็นชาวตุรกี เพื่อหลีกเลี่ยงการคัดกรองและพิสูจน์สัญชาติ ในเดือนมีนาคม ๒๕๕๗ มีรายงานข่าวการจับกุมชาวอุยกูร์ที่จังหวัดสงขลา จำนวน ๒๙๓ คน โดย กสม. ได้เดินทางไปตรวจเยี่ยมพบว่า ได้มีการแยกควบคุมตัวผู้ชายในห้องกัก กองบังคับการตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ๖ จังหวัดสงขลา ส่วนเด็กและผู้หญิงแยกไปควบคุมตัวที่บ้านพักเด็กและสตรีสงขลา ในการดูแลของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งต่อมามีรายงานว่า เด็กและผู้หญิงกลุ่มดังกล่าวได้หลบหนีออกจากบ้านพัก

ในส่วนของชาวมุสลิมโรฮิงญา[๑๑] และสภาพการถูกควบคุมตัวในห้องกักสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (ตม.) สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) ได้เผยแพร่รายงานประจำปีเกี่ยวกับแนวโน้มของผู้ลี้ภัยในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่า มีจำนวนเพิ่มขึ้นจาก ๔๑๕,๓๐๐ คน ในปี ๒๕๕๕ เป็น ๘ แสนคน ในปี ๒๕๕๗ โดยส่วนใหญ่เป็นผู้ลี้ภัยชาวโรฮิงญาจากเมียนมา และได้อพยพเข้าไปยังประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้[๑๒] สำหรับประเทศไทยมีตัวเลขคาดการณ์ว่า มีชาวโรฮิงญาอยู่ประมาณ ๑ แสนคน[๑๓] ทั้งนี้ สถานการณ์ยังคงไม่ต่างจาก ปี ๒๕๕๖ กล่าวคือ มีชาวโรฮิงญาหลบหนีเข้าสู่ประเทศไทย ทั้งที่เข้ามาทำงานโดยผ่านกระบวนการค้ามนุษย์ และต้องการเดินทางผ่านประเทศไทยไปยังประเทศที่สาม เช่น มาเลเซีย และอินโดนีเซีย มีการจับกุมชาวโรฮิงญาในฐานะเป็นผู้เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย รวมถึงมีข่าวการผลักดันผู้ที่อพยพทางทะเล กสม. ได้ตรวจเยี่ยมห้องกักของสำนักงาน ตม. ในหลาย ๆ แห่ง และพบว่ายังมีสภาพแออัดและไม่ถูกสุขลักษณะ

ในส่วนของการคุกคาม บังคับหายสาบสูญ และสังหารแกนนำชุมชนที่เป็นผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน กสม. ได้ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงในกรณีการหายตัวไปของนายพอละจีหรือบิลลี่ รักจงเจริญ ตลอดจนการสังหารแกนนำชุมชนที่เป็นผู้พิทักษ์สิทธิ์ พร้อมกับการตั้งคณะทำงานเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองผู้พิทักษ์สิทธิ โดยทำการสัมภาษณ์ รวบรวมข้อเท็จจริง และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องเสนอต่อรัฐบาล

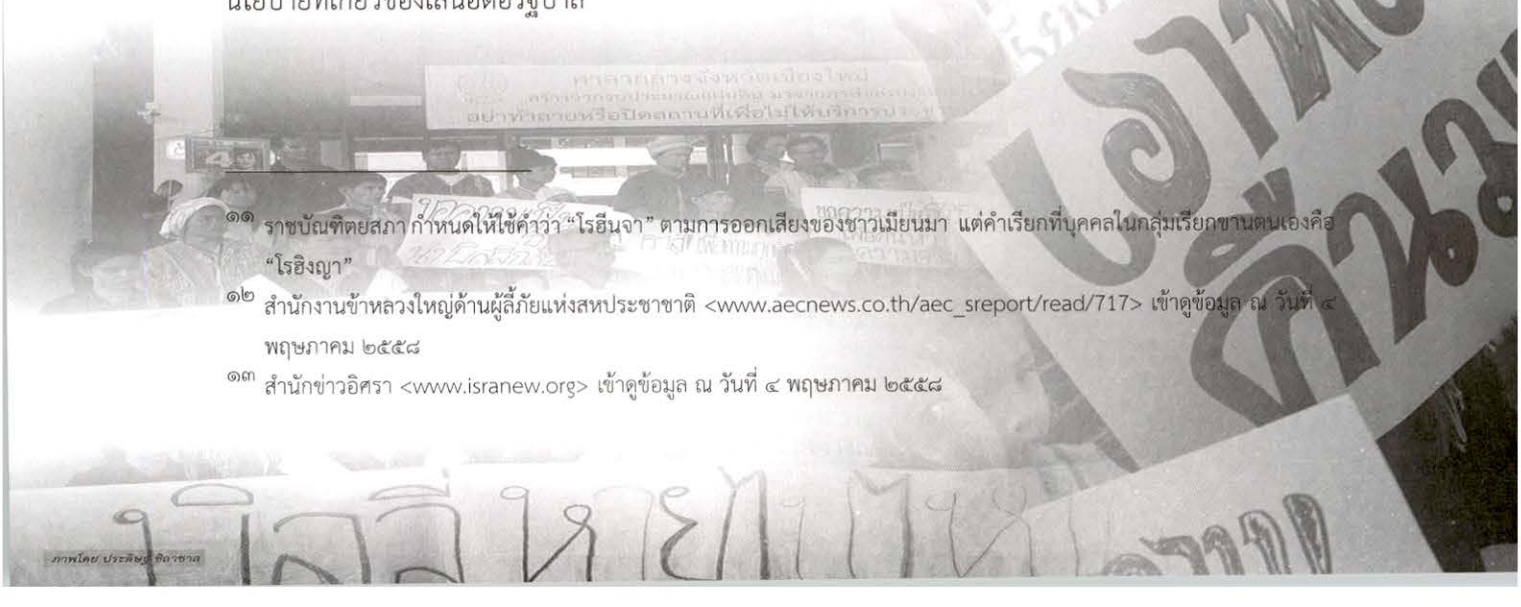

---

๑๑ ราชบัณฑิตยสภา กำหนดให้ใช้คำว่า "โรฮีนจา" ตามการออกเสียงของชาวเมียนมา แต่คำเรียกที่บุคคลในกลุ่มเรียกขานตนเองคือ "โรฮิงญา"

๑๒ สำนักงานข้าหลวงใหญ่ด้านผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ <www.aecnews.co.th/aec_sreport/read/717> เข้าดูข้อมูล ณ วันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๘

๑๓ สำนักข่าวอิศรา <www.isranew.org> เข้าดูข้อมูล ณ วันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๘

๓) การประเมินสถานการณ์

จากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองที่เกิดขึ้น กสม. เห็นว่า การชุมนุมทางการเมืองที่มีผู้เข้าร่วมจำนวนมาก ทำให้มีโอกาสจะเกิดความรุนแรงและการละเมิดสิทธิมนุษยชนในหลายมิติ เช่น สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิในการเดินทาง สิทธิในชีวิตและร่างกาย ทั้งต่อประชาชนทั่วไป ผู้ชุมนุม และเจ้าหน้าที่ที่รักษาความสงบเรียบร้อย นอกจากนี้ ยังเกิดความยากลำบากในการการควบคุมความสงบเรียบร้อยของการชุมนุม จนทำให้เกิดการลอบทำร้ายผู้ชุมนุม โดยเจ้าหน้าที่ยังไม่สามารถติดตามจับกุมผู้กระทำการละเมิดมาลงโทษได้ และเมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องควบคุมสถานการณ์และบังคับใช้กฎหมาย ก็เสี่ยงต่อการปะทะกับผู้ชุมนุมจนกลายเป็นเหตุการณ์รุนแรง นอกจากนี้ เมื่อรัฐพยายามควบคุมการชุมนุมไม่ให้ขยายวงกว้างออกไป ก็มักจะเกิดการควบคุมสื่อและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น จนเกินสัดส่วนที่เหมาะสมและจำเป็น จากเหตุการณ์การชุมนุมของ กปปส. กสม. เห็นว่า

- รัฐบาลควรมีมาตรการดูแลความปลอดภัยของผู้ชุมนุม และเตรียมพร้อมในกรณีซึ่งอาจเกิดเหตุไม่สงบขึ้นจากการชุมนุม การใช้อาวุธ หรือจากการเผชิญหน้าระหว่างผู้ชุมนุมกับกลุ่มบุคคลอื่น ๆ
- รัฐบาลควรตระหนักถึงเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ และการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐต่อผู้ชุมนุม ต้องสอดคล้องกับหลักการสากลของการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมาย และหลักการใช้อาวุธของเจ้าหน้าที่ โดยขอให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดหลักการดังกล่าวอย่างเคร่งครัด ได้สัดส่วนเหมาะสม เท่าที่จำเป็นตามสถานการณ์ และคำนึงถึงผลลัพธ์ในทางสันติ
- รัฐบาลควรเร่งดำเนินการสืบสวนสอบสวนหาข้อเท็จจริงและติดตามผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรม
- หน่วยงานของรัฐต้องรายงานสถานการณ์ที่เกิดขึ้นตามข้อเท็จจริงให้สาธารณชนได้รับทราบอย่างถูกต้อง รวดเร็ว ครบถ้วน รอบด้าน และดำเนินการด้วยความระมัดระวัง
- รัฐบาลควรควบคุมมิให้เกิดการยั่วยุ บิดเบือนข้อมูล โฆษณาชวนเชื่อ และการใช้ภาษาเพื่อสร้างความเกลียดชังระหว่างกัน (Hate Speech)
- รัฐบาลควรตระหนักถึงผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพจากการใช้กฎหมายพิเศษ ได้แก่ พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ และพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ ว่าต้องใช้เท่าที่จำเป็นและเหมาะสม ตลอดจนผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ เช่น การทำให้สถานการณ์มีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น
- ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง รัฐต้องคำนึงถึงหลักนิติรัฐ นิติธรรม การมีส่วนร่วม การยอมรับความแตกต่าง ตลอดจนการเคารพสิทธิมนุษยชน และการแก้ไขปัญหาสันติวิธี โดยคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของประเทศเป็นสำคัญ

- ในการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ รัฐโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายหรือระเบียบที่กำหนด อย่างรวดเร็ว เป็นธรรม และมีมาตรฐานเดียวกัน โดยครอบคลุมทั้งการดูแล ช่วยเหลือในส่วนของผลกระทบที่เกิดขึ้นแบบฉับพลันและการฟื้นฟู เยียวยาทางด้านจิตใจ การประกอบอาชีพ และการพัฒนาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง การสนับสนุนการศึกษาสำหรับบุตรหลานของผู้ที่ได้รับผลกระทบ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเป็นปกติให้มากที่สุด

นอกเหนือจากความรับผิดชอบของรัฐแล้ว กสม. เห็นว่า ผู้จัดการชุมนุมและผู้ชุมนุมย่อมต้องมีหน้าที่ ดังนี้

- การใช้เสรีภาพในการชุมนุมต้องเป็นไปโดยสงบ และปราศจากอาวุธ หลีกเลี่ยงการกระทำซึ่งจะกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น เช่น การปิดเส้นทางสัญจร การยึดหรือปิดล้อมหน่วยราชการและเอกชน การขัดขวางการใช้สิทธิเลือกตั้ง การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ในการยั่วยุ การใช้ถ้อยคำเพื่อสร้างความเกลียดชัง การไม่กระทำการอันเป็นการข่มขู่คุกคามการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชน
- การหลีกเลี่ยงไม่ให้จัดการชุมนุมในลักษณะที่เป็นการยั่วยุหรือนำไปสู่การเผชิญหน้ากับฝ่ายต่าง ๆ สุ่มเสี่ยงจะเกิดอันตรายและความรุนแรง
- การควบคุม ดูแล มิให้ผู้ชุมนุมโดยเฉพาะผู้ทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยให้แก่ผู้ชุมนุม (การ์ด) กระทำการใด ๆ ที่เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น เช่น การใช้วาจาดูหมิ่นเหยียดหยาม ข่มขู่ คุกคาม ค้นตัว หน่วงเหนี่ยวกักขัง ทำร้ายร่างกาย รวมถึงการทำลายทรัพย์สินของผู้อื่นและทรัพย์สินทางราชการ เป็นต้น
- การชุมนุมต้องหลีกเลี่ยงมิให้กระทบต่อสถานที่ที่สาธารณชนจำเป็นต้องใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น โรงเรียน สถานพยาบาล ท่าอากาศยาน ท่าเรือ สถานีรถไฟ และสถานีขนส่ง รวมถึง สถานที่สำคัญ อาทิ หน่วยงานราชการ รัฐสภา ทำเนียบรัฐบาล อาคารที่ทำการศาล สถานทูตและสถานกงสุล และสถานที่ตั้งของหน่วยงานภายใต้องค์การสหประชาชาติ เป็นต้น
- การอำนวยความสะดวกและไม่ขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ในการช่วยเหลือผู้ได้รับบาดเจ็บ และผู้ป่วย
- การหลีกเลี่ยงการพาเด็กเข้าร่วมการชุมนุมโดยไม่จำเป็น

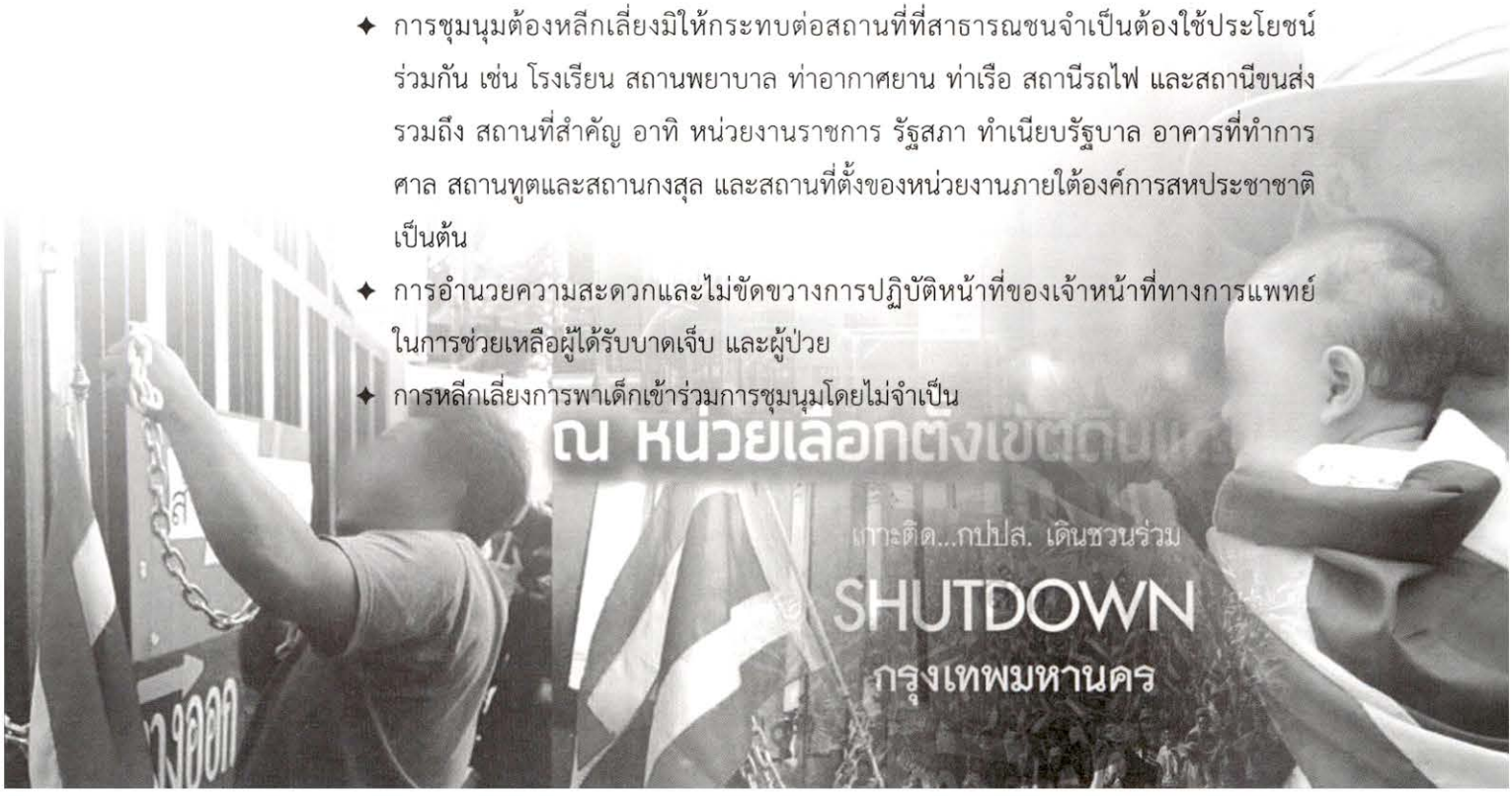

ในช่วงการเข้าควบคุมอำนาจของ คสช. มีความจำเป็นที่จะต้องใช้มาตรการจำกัดสิทธิและเสรีภาพบางประการในช่วงระยะเวลาที่มีแนวโน้มว่าจะมีสถานการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และอาจจะเกิดการเผชิญหน้าระหว่างฝ่ายที่สนับสนุนและต่อต้านรัฐบาล ประกอบกับมีผู้ใช้อาวุธสงครามต่อประชาชนผู้ชุมนุม และสถานที่สำคัญหลายครั้ง และมีการจับกุมอาวุธสงครามได้เป็นจำนวนมาก แต่ภายหลังการเข้าควบคุมอำนาจในระยะหนึ่ง เห็นว่ามีสถานการณ์ที่อาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพอย่างมีนัยสำคัญหลายประการ ดังนี้

- การกำหนดให้ความผิดบางประเภทตามประมวลกฎหมายอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลทหารนั้น ย่อมกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมที่พึงได้รับในช่วงเวลาปกติ [๑๔] เนื่องจากศาลทหารมีการพิจารณาแค่ศาลชั้นเดียวจึงเป็นการจำกัดโอกาสในการให้หลักประกันสิทธิทางอาญาของผู้ถูกกล่าวหา นอกจากนี้ จากการตรวจสอบของ กสม. เห็นว่า มีกระบวนพิจารณาที่ถือเป็นความลับ อาจทำให้สังคมภายนอกเกิดความกังวลต่อผลการพิจารณาคดี
- การจำกัดสิทธิ และเสรีภาพบางประการที่นานเกินไป เช่น เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นอาจขัดต่อหลักการระหว่างประเทศว่าการจำกัดสิทธิเสรีภาพนั้น ต้องเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ที่ชอบธรรม และต้องได้สัดส่วนกับความจำเป็น
- การควบคุม จำกัด ความเคลื่อนไหวทางการเมืองของฝ่ายต่าง ๆ ได้ถูกตีความอย่างกว้างขวางจนกระทบถึงสิทธิเสรีภาพของบุคคลและชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายหรือโครงการของรัฐ และย่อมมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นของตนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปประกอบการพิจารณา รวมถึงสิทธิในการมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน
- ในกรณีของคำสั่ง คสช. ที่มีเจตนาเพื่อแก้ไขปัญหาของประเทศ แต่กลับทำให้เกิดผลกระทบที่เป็นการละเมิดสิทธิของประชาชน เช่น กรณีคำสั่ง คสช. ที่ ๖๔/๒๕๕๗ และที่ ๖๖/๒๕๕๗ เพื่อปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ต่าง ๆ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ปรากฏว่าได้ส่งผลกระทบต่อประชาชนผู้ยากไร้ ผู้ที่มีรายได้น้อย และผู้ไร้ที่ดินทำกิน ซึ่งได้อาศัยอยู่ในพื้นที่เดิมนั้น ๆ ก่อนคำสั่งนี้มีผลบังคับใช้

---

[๑๔] ข้อมูลระหว่างวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ - ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๘ มีพลเรือนขึ้นศาลทหารอย่างน้อย ๑๑๒ คนโดยแบ่งเป็นคดีชุมนุมทางการเมืองเกิน ๕ คน อย่างน้อย ๕๐ คน คดีไม่มารายงานตัวตามคำสั่ง คสช. อย่างน้อย ๑๐ คน คดีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ อย่างน้อย ๓๐ คน และมาตรา ๑๑๖ อย่างน้อย ๒ คน คดีอาวุธที่เกี่ยวข้องกับการเมืองอย่างน้อย ๔๙ คน และคดีอื่นๆ อย่างน้อย ๓ คน, ที่มา: โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (iLaw)<http://ilaw.or.th/node/3119> เข้าดู ณ วันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๘

กสม. เห็นว่า ในสถานการณ์พิเศษ สิทธิและเสรีภาพบางประการอาจจะถูกจำกัดได้ แต่ต้องเป็นไปตามหลักกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ กล่าวคือ เป้าหมายในการจำกัดสิทธิเสรีภาพดังกล่าวต้องเป็นเป้าหมายที่มีความชอบธรรม มีการตีความอย่างแคบและกระทำเท่าที่จำเป็นต่อสถานการณ์และได้สัดส่วนที่เหมาะสม ทั้งนี้ มีสิทธิบางประเภทที่ไม่สามารถเพิกถอนหรือลิดรอนได้ไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใดก็ตาม เช่น สิทธิในชีวิต สิทธิที่จะไม่ถูกทรมาน ดังนั้น รัฐควรทบทวนถึงความจำเป็นโดยเฉพาะการกลับมาใช้กระบวนการยุติธรรมตามปกติที่ประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลที่ถูกกล่าวหาตลอดจน การคำนึงถึงการรับฟังความเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากคำสั่งนโยบายและโครงการของรัฐ

ในกรณีการหลบหนีเข้าเมืองของชาวอุยกูร์และชาวโรฮิงญา ตลอดจนสภาพการถูกควบคุมตัวในห้องกักที่ กสม. ได้ตรวจเยี่ยมด่านตรวจคนเข้าเมือง ซึ่งยังพบข้อจำกัดในการจัดสภาพห้องกักให้ได้มาตรฐานในด้านสุขลักษณะ โดยเฉพาะเด็กที่อยู่ในสถานที่กัก นอกจากนี้ ได้มีข้อเสนอเชิงนโยบายในการคุ้มครองบุคคลที่หลบหนีเข้าเมืองและอยู่ในภาวะเสี่ยงต่ออันตรายหรือชีวิตหากถูกส่งกลับไปยังประเทศต้นทาง โดยเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีกลไกในการพิจารณาอย่างรอบคอบถึงสถานะบุคคลในข่ายดังกล่าว ตามมาตรา ๑๗ ของพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒

ในกรณีการคุกคาม บังคับหายสาบสูญ และสังหารแกนนำชุมชนที่เป็นผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน ยังเห็นว่า การสอบสวนคดีโดยส่วนใหญ่ยังคงมีอุปสรรคทั้งจากกลไกการปฏิบัติงานตรวจสอบ และการคุ้มครองพยานที่ขาดประสิทธิภาพ และไม่มีความเหมาะสม ตลอดจนการใช้อิทธิพลทางการเมืองเข้าแทรกแซงคดีการสังหาร หรือบังคับหายสาบสูญผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน กสม. ได้จัดทำข้อเสนอต่อการคุ้มครองผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชนตามปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน (UN Declaration on Human Rights Defenders) โดยเสนอให้รัฐบาลแสดงเจตจำนงที่ชัดเจนต่อสาธารณะว่าจะคุ้มครองประชาชนที่อุทิศตนในการปกป้องสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมสิทธิมนุษยชน

ในกรณีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตบนท้องถนน ตามสถานการณ์ในปี ๒๕๕๗ ประชาชนไทยยังมีความมั่นคงปลอดภัยของชีวิตในการใช้รถใช้ถนนอยู่ในเกณฑ์ต่ำมาก ประเทศไทยยังคงเป็นประเทศที่มีอัตราการเสียชีวิตบนท้องถนนเป็นอันดับที่หนึ่งของเอเชีย และเป็นอันดับที่สามของโลก ความสูญเสียที่เกิดขึ้นถือเป็นการละเลยการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ที่ต้องมีหน้าที่รับผิดชอบ ที่ยังไม่สามารถจัดการให้ถนนในประเทศไทยมีความปลอดภัยเพียงพอสำหรับการเดินทาง รวมทั้งในส่วนของประชาชนในฐานะผู้ที่ต้องใช้ชีวิตบนท้องถนนโดยไม่มีความปลอดภัย โดยส่วนใหญ่ยังเข้าใจว่า อุบัติเหตุเป็นเรื่องของเคราะห์กรรม จึงไม่เรียกร้องถึงสิทธิที่จะมีชีวิตอย่างปลอดภัยบนท้องถนนให้มากยิ่งขึ้น กสม. เห็นว่า รัฐบาลมีข้อผูกพันในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของบุคคลที่อาศัยอยู่ในประเทศให้มีความมั่นคงและปลอดภัยในทุกบริบท ซึ่งรวมถึงบนท้องถนน รัฐจึงไม่อาจปฏิเสธความรับผิดชอบ โดยให้เหตุผลว่า ได้ดำเนินการในเรื่องดังกล่าวอย่างเต็มที่แล้ว แต่รัฐควรทบทวนนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ในการที่จะปกป้องคุ้มครองชีวิตของประชาชนให้พ้นจากอันตรายบนท้องถนน โดยต้องหามาตรการที่แตกต่างและเหมาะสมกับปัญหามากขึ้นกว่าในปัจจุบันนี้ การดำเนินการดังกล่าวควรอยู่ในวาระแห่งชาติในการแก้ไขปัญหาของประเทศ ซึ่งจำเป็นต้องมีการประเมินและรายงานผลเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง

๒.๒.๒ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม

๑) เกณฑ์การประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชน

๑.๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๑.๑.๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗

มาตรา ๔ บัญญัติว่า ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาค บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว ย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้

๑.๑.๒) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ (แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๕๕๔)

มาตรา ๔๐ บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ดังต่อไปนี้

(๑) สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง

(๒) สิทธิพื้นฐานในกระบวนพิจารณา ซึ่งอย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่องการได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผย การได้รับทราบข้อเท็จจริงและตรวจเอกสารอย่างเพียงพอ การเสนอข้อเท็จจริง ข้อโต้แย้ง และพยานหลักฐานของตน การคัดค้านผู้พิพากษาหรือตุลาการ การได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาหรือตุลาการที่นั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะ และการได้รับทราบเหตุผลประกอบคำวินิจฉัย คำพิพากษา หรือคำสั่ง

(๓) บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม

(๔) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยานในคดีมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสิทธิในการได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และการไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง

(๕) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และพยานในคดีอาญา มีสิทธิได้รับความคุ้มครองและความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ ส่วนค่าตอบแทน ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๖) เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ ย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองในการดำเนินกระบวนพิจารณาคดีอย่างเหมาะสม และย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ

(๗) ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่ถูกต้องรวดเร็ว และเป็นธรรม โอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การตรวจสอบหรือได้รับทราบพยานหลักฐานตามสมควร การได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความ และการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว

(๘) ในคดีแพ่ง บุคคลมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายอย่างเหมาะสมจากรัฐ

๑.๒) สนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี

๑.๒.๑) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

ข้อ ๙ (๑) บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพและความปลอดภัยของร่างกาย บุคคลจะถูกจับกุมหรือควบคุมโดยอำเภอใจมิได้ บุคคลจะถูกลิดรอนเสรีภาพของตนมิได้ ยกเว้นโดยเหตุและโดยเป็นไปตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

(๒) ในขณะจับกุม บุคคลใดที่ถูกจับกุมจะต้องได้รับแจ้งถึงเหตุผลในการจับกุม และจะต้องได้รับแจ้งถึงข้อหาที่ถูกจับกุมโดยพลัน

(๓) บุคคลใดที่ถูกจับกุมหรือควบคุมตัวในข้อหาทางอาญา จะต้องถูกนำตัวโดยพลันไปยังศาลหรือเจ้าหน้าที่อื่นที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะใช้อำนาจทางตุลาการ และจะต้องมีสิทธิได้รับการพิจารณาคดีภายใน เวลาอันสมควร หรือได้รับการปล่อยตัวไป มิให้ถือเป็นหลักทั่วไปว่าจะต้องควบคุมบุคคลที่รอการพิจารณาคดีแต่ในการปล่อยตัวอาจกำหนดให้มีการประกันว่าจะมาปรากฏตัวในการพิจารณาคดี ในขั้นตอนอื่นของกระบวนการพิจารณา และจะมาปรากฏตัวเพื่อการบังคับตามคำพิพากษา เมื่อถึงวาระนั้น

(๔) บุคคลใดที่ถูกลิดรอนเสรีภาพโดยการจับกุมหรือการควบคุม มีสิทธินำคดีขึ้นสู่ศาลเพื่อให้ศาลตัดสินโดยไม่ชักช้าถึงความชอบด้วยกฎหมายของการควบคุมผู้นั้น และหากการควบคุมไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ให้ศาลมีคำสั่งปล่อยตัวไป

(๕) บุคคลใดที่ถูกจับกุมหรือถูกควบคุมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทน

ข้อ ๑๐

๑. บุคคลทั้งปวงที่ถูกลิดรอนเสรีภาพต้องได้รับการประติบัติด้วยความมีมนุษยธรรมและความเคารพในศักดิ์ศรีแต่กำเนิดแห่งความเป็นมนุษย์

๒. (ก) ยกเว้นในสภาพการณ์พิเศษ ผู้ต้องหาต้องได้รับการจำแนกออกจากผู้ต้องโทษ และต้องได้รับประติบัติที่แตกต่างออกไปให้เหมาะสมกับสถานะที่ไม่ใช่ผู้ต้องโทษ

(ข) ต้องแยกผู้ต้องหาที่เป็นเด็กและเยาวชนออกจากผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ และให้นำตัวขึ้นพิจารณาพิพากษาคดีให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้

๓. ระบบราชทัณฑ์ต้องประกอบด้วยการปฏิบัติต่อนักโทษ โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญที่จะให้นักโทษกลับตัวและฟื้นฟูทางสังคม ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนต้องได้รับการจำแนกออกจากผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ และต้องได้รับการประติบัติให้เหมาะสมกับวัยและสถานะทางกฎหมาย

ข้อ ๑๔

๑. บุคคลทั้งปวงย่อมเสมอกันในการพิจารณาของศาลและคณะตุลาการในการพิจารณาคดีอาญาซึ่งตนต้องหาว่ากระทำผิด หรือการพิจารณาคดีเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของตน บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิได้รับการพิจารณาอย่างเปิดเผยและเป็นธรรมโดยคณะตุลาการซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย มีอำนาจ มีความเป็นอิสระ และเป็นกลาง สื่อมวลชนและสาธารณชนอาจถูกห้ามเข้าฟังการพิจารณาคดีทั้งหมดหรือบางส่วนก็ด้วยเหตุผลทางศีลธรรม ความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือความมั่นคงของชาติในสังคมประชาธิปไตยหรือเพื่อความจำเป็นเกี่ยวกับส่วนได้ส่วนเสียในเรื่องชีวิตส่วนตัวของคู่กรณี/หรือในสภาพการณ์พิเศษซึ่งศาลเห็นว่าจำเป็นอย่างยิ่ง เมื่อการพิจารณาโดยเปิดเผยนั้นอาจเป็นการเสื่อมเสียต่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม แต่คำพิพากษาในคดีอาญา หรือคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยข้อพิพาทในคดีอื่นต้องเปิดเผย เว้นแต่จำเป็นเพื่อประโยชน์ของเด็กและเยาวชน หรือเป็นกระบวนพิจารณาเกี่ยวด้วยข้อพิพาทของคู่สมรสในเรื่องการเป็นผู้ปกครองเด็ก

๒. บุคคลทุกคนซึ่งต้องหาว่ากระทำผิดอาญา ต้องมีสิทธิได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ตามกฎหมายได้ว่ามีความผิด

๓. ในการพิจารณาคดีอาญา บุคคลทุกคนซึ่งต้องหาว่ากระทำผิด ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับหลักประกันขั้นต่ำดังต่อไปนี้โดยเสมอภาค

(ก) สิทธิที่จะได้รับแจ้งโดยพลัน ซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับสภาพและเหตุแห่งความผิดที่ถูกกล่าวหา ในภาษาซึ่งบุคคลนั้นเข้าใจได้

(ข) สิทธิที่จะมีเวลา และได้รับความสะดวกเพียงพอแก่การเตรียมการเพื่อต่อสู้คดี และติดต่อกับทนายความที่ตนเลือกได้

(ค) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาโดยไม่ชักช้าเกินความจำเป็น

(ง) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาต่อหน้าบุคคลนั้น และสิทธิที่จะต่อสู้คดีด้วยตนเอง หรือโดยผ่านผู้ช่วยเหลือทางกฎหมายที่ตนเลือก สิทธิที่บุคคลได้รับแจ้งให้ทราบถึงสิทธิในการมีผู้ช่วยเหลือทางกฎหมาย หากบุคคลนั้นไม่มีผู้ช่วยเหลือทางกฎหมายในกรณีใด ๆ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมบุคคลนั้นมีสิทธิที่จะมีผู้ช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งมีการแต่งตั้งให้โดยปราศจากค่าตอบแทน ในกรณีที่บุคคลนั้นไม่สามารถรับภาระในการจ่ายค่าตอบแทน

(จ) สิทธิที่จะซักถามพยานซึ่งเป็นปรปักษ์ต่อตน และขอให้เรียกพยานฝ่ายตนมาซักถามภายใต้เงื่อนไขเดียวกับพยานซึ่งเป็นปรปักษ์ต่อตน

(ฉ) สิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือจากล่ามโดยไม่คิดมูลค่า หากไม่สามารถเข้าใจหรือพูดภาษาที่ใช้ในศาลได้

(ช) สิทธิที่จะไม่ถูกบังคับให้เบิกความเป็นปรปักษ์ต่อตนเอง หรือให้รับสารภาพผิด

๔. ในกรณีของบุคคลที่เป็นเด็กหรือเยาวชน วิธีพิจารณาความให้เป็นไปโดยคำนึงถึงอายุ และความปรารถนาที่จะส่งเสริมการแก้ไขฟื้นฟูความประพฤติของบุคคลนั้น

๕. บุคคลทุกคนที่ต้องคำพิพากษาลงโทษในความผิดอาญา ย่อมมีสิทธิที่จะให้คณะตุลาการระดับเหนือขึ้นไปพิจารณาทบทวนการลงโทษและคำพิพากษาโดยเป็นไปตามกฎหมาย

๖. เมื่อบุคคลใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษในความผิดอาญา และภายหลังจากนั้นมีการกลับคำพิพากษาที่ให้ลงโทษบุคคลนั้น หรือบุคคลนั้นได้รับอภัยโทษโดยเหตุที่มีข้อเท็จจริงใหม่หรือมีข้อเท็จจริงที่ได้ค้นพบใหม่อันแสดงให้เห็นว่า ได้มีการดำเนินกระบวนการยุติธรรมที่มิชอบ บุคคลที่ได้รับความทุกข์อันเนื่องมาจากการลงโทษตามผลของคำพิพากษาลงโทษเช่นว่า ต้องได้รับการชดเชยตามกฎหมาย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่า การไม่เปิดเผยข้อเท็จจริงที่ยังไม่รู้ให้ทันเวลาเป็นผลจากบุคคลนั้นทั้งหมดหรือบางส่วน

๗. บุคคลย่อมไม่ถูกพิจารณา หรือลงโทษซ้ำในความผิดซึ่งบุคคลนั้นต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ หรือให้ปล่อยตัวแล้วตามกฎหมายและวิธีพิจารณาความอาญาของแต่ละประเทศ

๑.๒.๒) อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี

อนุสัญญามีวัตถุประสงค์ เพื่อระงับยับยั้งการทรมานโดยเจ้าหน้าที่รัฐ โดยกำหนดให้รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องดำเนินมาตรการต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทำการทรมานในอาณาเขตใดซึ่งอยู่ภายใต้เขตอำนาจของตน และไม่มีพฤติการณ์พิเศษใดไม่ว่าจะเป็นภาวะสงคราม หรือสภาพคุกคามที่เกิดจากสงคราม หรือสภาวะฉุกเฉินสาธารณะอื่นใดมาเป็นข้ออ้างสำหรับการทรมานได้ โดยรัฐภาคีจะต้องประกันว่าการกระทำทรมานทั้งปวงเป็นความผิดตามกฎหมายอาญาของตน และกำหนดโทษที่เหมาะสมกับความร้ายแรงของการกระทำ โดยรัฐภาคีต้องปฏิบัติตามในข้อบทที่ ๑-๑๗

๑.๓) อนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันบุคคลจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ

อนุสัญญามีวัตถุประสงค์เพื่อระงับยับยั้งการบังคับบุคคลให้สูญหาย โดยการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยกำหนดให้บุคคลจะถูกกระทำให้หายสาบสูญโดยถูกบังคับไม่ได้และไม่มีพฤติการณ์พิเศษใดไม่ว่าจะเป็นสภาวะสงคราม หรือสภาพคุกคามที่จะเกิดสงคราม หรือเหตุอื่นใดมาเป็นข้ออ้างสำหรับการกระทำให้บุคคลหายสาบสูญโดยถูกบังคับได้ ซึ่งรัฐภาคีต้องดำเนินมาตรการที่จำเป็นเพื่อประกันว่า การหายสาบสูญโดยถูกบังคับเป็นฐานความผิดภายใต้กฎหมายอาญาของตน และต้องดำเนินมาตรการที่เหมาะสมเพื่อสอบสวนและนำตัวผู้กระทำผิดมาดำเนินคดี และต้องกำหนดบทลงโทษและอายุความที่เหมาะสมและร้ายแรงของความผิด โดยรัฐภาคีต้องปฏิบัติตามในข้อบทที่ ๑-๒๕ แม้ว่าประเทศไทยยังอยู่ในระหว่างกระบวนการให้สัตยาบันเพื่อเข้าเป็นภาคีซึ่งอนุสัญญาฯ จะยังไม่มีผลใช้บังคับกับประเทศไทย แต่รัฐบาลก็จะต้องไม่กระทำการใด ๆ ที่เป็นการขัดต่อสาระและความมุ่งประสงค์ (Objects and Purposes) ของอนุสัญญาดังกล่าว

๑.๓) ข้อเสนอแนะจากกระบวนการ UPR ที่ประเทศไทยรับมาปฏิบัติ

(๑) รวมคำนิยามของ "การทรมาน" ในประมวลกฎหมายอาญา เพื่อให้สอดคล้องกับข้อ ๑ ของอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน (ข้อ ๓)

(๒) ออกกฎหมายให้การทรมานเป็นความผิดอาญา และแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกรณีภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน (ข้อ ๔)

(๓) ให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาสภาพเรือนจำและสถานกักตัว รวมถึงการขยายสาธารณูปโภคต่างๆ ที่จำเป็น ... (ข้อ ๓๗)

(๔) ดำเนินมาตรการที่มีประสิทธิภาพ ... (ข้อ ๓๘)

(๕) พัฒนาระบบตุลาการ ... (ข้อ ๖๒)

(๖) เร่งปฏิรูประบบยุติธรรม ... (ข้อ ๖๓)

(๗) เร่งปฏิรูประบบตุลาการ ... (ข้อ ๖๔)

(๘) ดำเนินมาตรการต่อไปเพื่อประกันว่าข้อกล่าวหา ... (ข้อ ๖๖)

(๙) แก้ไขปัญหาการลอยนวลของผู้กระทำความผิด ... (ข้อ ๖๙)

(๑๐) ประกันสิทธิของผู้เสียหายและครอบครัว ... (ข้อ ๗๑)

(๑๑) พิจารณาระบบการลงโทษทางเลือก ... (ข้อ ๗๖)

(๑๒) ประกันให้มีการแยกเด็กที่กระทำความผิดออกจากผู้ใหญ่ ... (ข้อ ๗๙)

๒) สถานการณ์

๒.๑) สภาพปัญหาทั่วไป

กระบวนการยุติธรรมเป็นกระบวนการที่รัฐใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการควบคุมความประพฤติและจัดการข้อพิพาทต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นของคนในสังคม เพื่อสร้างให้เกิดความยุติธรรมทางสังคม ในการออกกฎหมายย่อมเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ดังนั้น การที่รัฐธรรมนูญให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิของบุคคลไว้มิให้ถูกแทรกแซงโดยรัฐเกินความจำเป็นย่อมมีความสำคัญอย่างยิ่ง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้คุ้มครองสิทธิของบุคคลในเรื่องนี้ โดยกำหนดให้รัฐจะต้องดำเนินนโยบายพื้นฐานด้านกฎหมายและการยุติธรรมในการดูแลให้มีการปฏิบัติและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และทั่วถึง ตลอดจนการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลให้พ้นจากการล่วงละเมิดทั้งโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐและโดยบุคคลอื่น และต้องอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียม สิทธิในกระบวนการยุติธรรมจึงเป็นการประกันสิทธิของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมนับตั้งแต่ต้นทาง ได้แก่ การถูกจับกุม ค้น คุมขังจากเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยชอบ การได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ถูกต้อง และเป็นธรรม การได้รับการพิจารณาสั่งคดีที่เป็นธรรมจากพนักงานอัยการ การพิจารณาพิพากษาคดีที่เป็นธรรมจากศาล สุดท้ายจึงไปสู่สิทธิในกระบวนการยุติธรรมปลายทาง คือ การได้รับการปฏิบัติอย่างถูกต้องตามหลักสิทธิมนุษยชนของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ทั้งนี้ แนวความคิดของการลงโทษเป็นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดเพื่อให้กลับคืนสู่สังคม ซึ่งเมื่อผู้กระทำผิดพ้นโทษ บุคคลนั้นควรที่จะได้รับโอกาสให้กลับคืนสู่สังคมได้ตามปกติ มีอาชีพมีคุณภาพชีวิตที่ดี เพื่อป้องกันมิให้กลับไปกระทำความผิดซ้ำ

ที่ผ่านมา ยังคงพบสถานการณ์ที่บุคคลไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน อันเนื่องมาจากการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม โดยมี

กรณีร้องเรียนว่า มีการกระทำที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย อาทิ ความไม่ชอบด้วยกฎหมายของการจับกุม การตรวจค้นเคหสถาน การสอบสวน การคุมขัง การซ้อมทรมาน การหายสาบสูญของบุคคล ในขณะที่ระบบราชทัณฑ์ยังคงมีการใช้เครื่องพันธนาการกับผู้ต้องขังอย่างไม่เหมาะสม การควบคุมผู้ต้องขังรวมกับจำเลยระหว่างการพิจารณาคดีของศาล การขาดแคลนสถานที่ในการใช้ควบคุมผู้ต้องขัง เป็นต้น และผู้พ้นโทษยังไม่สามารถดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพได้เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป

ทั้งนี้ ภายหลังการรัฐประหาร เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ คสช. ได้มีคำสั่งให้บุคคลที่มีความเคลื่อนไหวทางสังคม อาทิ นักวิชาการ นักการเมือง และผู้สื่อข่าว มารายงานตัวเพื่อปรับทัศนคติ โดยหลายกรณีถูกควบคุมตัวไว้เป็นระยะเวลานานโดยที่ไม่แจ้งหรือระบุสถานที่ควบคุมตัวให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ทราบ รวมถึงมีการบังคับให้ลงนามในหนังสือสัญญาว่าจะงดการเคลื่อนไหวทางการเมือง นอกจากนี้ ได้มีประกาศ คสช. ที่ ๓๗/๒๕๕๗ ที่ ๓๘/๒๕๕๗ และที่ ๕๐/๒๕๕๗ กำหนดให้พลเรือนต้องขึ้นศาลทหารในกรณีที่เป็นความผิดต่อพระมหากษัตริย์ ความผิดต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร คดีความผิดฐานฝ่าฝืนประกาศ รวมถึง คดีอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน หรือวัตถุระเบิดที่ใช้เฉพาะแต่การสงคราม ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามกระบวนการยุติธรรมปกติ

๒.๒) สถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชน และการดำเนินงานของ กสม.

ปี ๒๕๕๗ กสม. ได้รับเรื่องร้องเรียนที่ผู้ร้องอ้างว่าถูกละเมิดสิทธิในกระบวนการยุติธรรม จำนวน ๑๗๔ คำร้อง โดยหากพิจารณาเปรียบเทียบกับคำร้องด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรมปี ๒๕๕๖ ที่มีจำนวน ๑๓๒ คำร้อง พบว่า มีการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมเพิ่มมากขึ้น รวมถึงมีเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการใช้อำนาจของ คสช. จำนวน ๒๖ คำร้อง เช่น การถูกควบคุมตัวออกจากบ้านพักโดยไม่ทราบสถานที่ควบคุม การถูกเรียกให้ไปรายงานตัว และการถูกดำเนินคดีในศาลทหาร เป็นต้น ทั้งนี้ พบว่ากลุ่มผู้ที่ถูกร้องเรียนมากที่สุด ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ รองลงมาเป็นเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ และพนักงานอัยการบางส่วน โดยมีลักษณะของการละเมิด ดังต่อไปนี้

- การจับกุมที่ใช้วิธีการเกินกว่าเหตุ ใช้กำลังเกินสมควร จับกุมโดยไม่มีหมายจับของศาลและไม่มีเหตุยกเว้นตามกฎหมาย
- การกลั่นแกล้งกล่าวหาให้ได้รับโทษทางอาญา ดำเนินคดีกับผู้ที่ไม่ได้กระทำความผิด
- การตรวจค้นเคหสถานของผู้ร้องที่ไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
- การคุมขังผู้ต้องหาไว้ระหว่างการสอบสวน ที่เกินกว่าระยะเวลาที่กฎหมายให้อำนาจ

- การสอบสวนผู้ต้องหาที่ล่าช้า การใช้วิธีการบังคับขู่เข็ญ การทำร้ายร่างกาย การหลอกลวงให้รับสารภาพ
- การพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการที่ล่าช้าเกินสมควร การใช้ดุลยพินิจที่ไม่สุจริต
- การถูกทำร้ายและการตรวจค้นร่างกายในเรือนจำโดยไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์การปฏิบัติที่ไม่ชอบ การสอบสวน การลด-เลื่อนชั้นของผู้ต้องขัง รวมถึงความไม่เหมาะสมของการใช้เครื่องพันธนาการและสถานที่ควบคุม

ทั้งนี้ กสม. ได้ตรวจสอบกระบวนการยุติธรรมในส่วนปลายน้ำที่เกี่ยวกับงานทัณฑปฏิบัติ ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์และนักโทษ และได้จัดทำข้อเสนอแนะต่อกรมราชทัณฑ์ให้จัดให้มีห้องจำเพาะสำหรับการพบนักโทษเป็นการส่วนตัว เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนให้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งต่อมา กรมราชทัณฑ์ได้ยืนยันถึงความมุ่งมั่นในการพัฒนาและการสร้างมาตรฐานการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังโดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยให้เรือนจำจัดเตรียมห้องทนายความเข้าพบผู้ต้องขังเกี่ยวกับคดีหรือสถานที่พบปะที่เหมาะสมซึ่งสามารถนำมาใช้ในการพบนักโทษเพื่อการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้[๑๕]

อนึ่ง ยังมีเรื่องร้องเรียนว่า หน่วยราชการได้กำหนดคุณสมบัติของผู้เข้ารับราชการว่า “ไม่เคยเป็นผู้ต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ” ดังนั้น ผู้พ้นโทษจึงไม่สามารถเข้ารับราชการได้ แม้ว่าจะได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินเนื่องในโอกาสสำคัญต่างๆ แล้วก็ตาม แต่ยังคงมีชื่อปรากฏในทะเบียนประวัติอาชญากร ทำให้ไม่สามารถเข้ารับราชการได้

๓) การประเมินสถานการณ์

โดยที่ กสม. ได้รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเพิ่มมากขึ้น และสาเหตุของข้อร้องเรียนยังคงเป็นประเด็นเดิมที่เคยมีการร้องเรียนต่อ กสม. ดังนั้น รัฐบาลจึงต้องกำชับ กวดขันให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติเคารพกฎหมายอย่างจริงจังและปฏิบัติหน้าที่โดยเคารพหลักสิทธิมนุษยชนเพื่ออำนวยความยุติธรรมให้กับประชาชนได้อย่างแท้จริง

ในปี ๒๕๕๗ ยังคงมีการกระทำทรมาน และบังคับสูญหายอย่างต่อเนื่อง และหลายกรณีอาจเกี่ยวข้องกับการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐและโดยส่วนใหญ่ยังไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ เช่น กรณีการหายตัวไปของนายพอละจี (บิลลี่) รักจงเจริญ แกนนำชาวกะเหรี่ยงบ้านบางกลอยอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ที่หายสาบสูญไปหลังจากที่ถูกเชิญไปพบเจ้าหน้าที่รัฐเมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๕๗ โดยถึงปัจจุบันนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่สามารถติดตามหาตัวได้ แม้ว่าประเทศไทยจะเป็นภาคีอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ และได้ลงนามอนุสัญญาว่าด้วย

---

[๑๕] หนังสือกรมราชทัณฑ์ ที่ ยธ ๐๗๐๕.๑/๓๑๘๒๔ ลงวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๕๗ เรื่อง พิจารณาจัดให้มีห้องพิเศษเพื่อพบนักโทษ

การป้องกันบุคคลจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ ซึ่งประเทศไทยได้แสดงเจตนารมณ์ที่จะเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าวแล้วก็ตาม จึงเห็นว่า รัฐควรมีกฎหมายที่จะให้การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดทางอาญามีบทลงโทษที่เหมาะสมกับความร้ายแรงของการกระทำความผิด และมีกลไกที่เป็นอิสระในการที่จะนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ซึ่ง ณ ปัจจุบัน กระทรวงยุติธรรมอยู่ในระหว่างการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหาย พ.ศ. .... เพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาดังกล่าว รัฐจึงควรบัญญัติร่างกฎหมายดังกล่าวให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของอนุสัญญาทั้งสองฉบับ และเร่งให้มีผลบังคับใช้โดยเร็ว

ในส่วนของระบบราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรมได้ออกกฎกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจำคุกโดยวิธีการอื่นที่สามารถจำกัดการเดินทางและอาณาเขต พ.ศ. ๒๕๕๖ กำหนดให้มีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้สำหรับติดตามตัวหรือที่ใช้สวมใส่ข้อมือ ข้อเท้า หรืออวัยวะส่วนอื่นใดของผู้ซึ่งศาลมีคำสั่งให้จำคุกโดยวิธีการอื่นที่สามารถจำกัดการเดินทางและอาณาเขตของผู้นั้น โดยเริ่มนำมาปฏิบัติเมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๕๗ ถือเป็นความก้าวหน้าของการพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์และคุมประพฤติที่รัฐดำเนินการเพื่อคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และลดปัญหาปริมาณผู้ต้องขังในระบบได้ในขณะเดียวกัน นอกจากนี้ ในปี ๒๕๕๖ รัฐบาลยังได้ดำเนินโครงการนำร่องในเรือนจำบางแห่งเพื่อปลดเครื่องพันธนาการให้แก่ผู้ต้องขังที่จำตรวนตลอดระยะเวลาที่ถูกคุมขัง และประกาศที่จะขยายผลไปยังเรือนจำแห่งอื่น ๆ แต่ปรากฏว่า ยังคงมีเรือนจำที่ยังคงใช้มาตรการดังกล่าว จึงเห็นควรที่กรมราชทัณฑ์จะเร่งขยายผล

ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งของระบบราชทัณฑ์ คือ การขาดแคลนสถานที่ ทำให้มีการนำบุคคลที่เป็นจำเลย และกฎหมายสันนิษฐานว่า ยังเป็นผู้บริสุทธิ์ไปควบคุมหรือคุมขังในสถานที่เดียวกันกับผู้ต้องขังที่ถูกศาลพิจารณาและพิพากษาแล้ว หรือหลายกรณีมีการนำผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕ ไปเข้ารับการตรวจพิสูจน์ที่สถานที่ภายในเรือนจำหรือทัณฑสถาน ทั้งนี้ กฎหมายกำหนดให้ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเป็นสถานพยาบาลมิใช่สถานที่คุมขัง ซึ่งเป็นปัญหาที่สมควรได้รับการแก้ไขเป็นการเร่งด่วน

สำหรับกรณีของผู้พ้นโทษที่รัฐควรให้บุคคลเหล่านั้นสามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างปกติ พบว่า ยังมีกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ทั้งที่เป็นหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชน ที่เป็นอุปสรรค เช่น กรณีการรับเข้าทำงาน หรือแม้แต่การสมัครเข้ารับการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา เนื่องจากยังคงมีชื่อปรากฏอยู่ในทะเบียนประวัติอาชญากร ซึ่ง กสม. ได้เคยมีข้อเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายต่อคณะรัฐมนตรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปแล้ว ในปี ๒๕๕๕[๑๖] ทั้งในกรณีของผู้ที่เคยรับโทษให้จำคุกถูกจำกัดสิทธิในการเข้ารับราชการ และกรณีทะเบียนประวัติอาชญากร ซึ่งหน่วยงานได้รับข้อเสนอของ กสม. ไปพิจารณาดำเนินการ แต่ในปี ๒๕๕๗ พบว่า ยังมีเรื่องร้องเรียนในลักษณะดังกล่าว

---

[๑๖] รายงานผลการพิจารณา ที่ ๔๓/๒๕๕๕

๒.๒.๓ สิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๑) เกณฑ์การประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชน

๑.๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๑.๑.๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗

มาตรา ๔ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว ย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้

๑.๑.๒) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ (แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๕๕๔)

มาตรา ๓๐ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

มาตรา ๓๒ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้ แต่การลงโทษตามคำพิพากษาของศาลหรือตามที่กฎหมายบัญญัติไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมตามความในวรรคนี้

การจับและการคุมขังบุคคล จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในกรณีที่มีการกระทำซึ่งกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง ผู้เสียหาย พนักงานอัยการหรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้เสียหาย มีสิทธิร้องต่อศาลเพื่อให้สั่งระงับหรือเพิกถอนการกระทำเช่นว่านั้น รวมทั้งจะกำหนดวิธีการตามสมควรหรือการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วยก็ได้

มาตรา ๓๓ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน

บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถานโดยปกติสุข

การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการตรวจค้นเคหสถานหรือในที่รโหฐาน จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๓๙ บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด

ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

มาตรา ๔๐ บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ดังต่อไปนี้

(๑) สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง

(๒) สิทธิพื้นฐานในกระบวนพิจารณา ซึ่งอย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่องการได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผย การได้รับทราบข้อเท็จจริงและตรวจเอกสารอย่างเพียงพอ การเสนอข้อเท็จจริง ข้อโต้แย้ง และพยานหลักฐานของตน การคัดค้านผู้พิพากษาหรือตุลาการ การได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาหรือตุลาการที่นั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะ และการได้รับทราบเหตุผลประกอบคำวินิจฉัย คำพิพากษา หรือคำสั่ง

(๓) บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็วและเป็นธรรม

(๔) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยานในคดีมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม รวมทั้ง

สิทธิในการได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และการไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง

(๕) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และพยานในคดีอาญา มีสิทธิได้รับความคุ้มครองและความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ ส่วนค่าตอบแทน ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๖) เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ ย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองในการดำเนินกระบวนพิจารณาคดีอย่างเหมาะสม และย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ

(๗) ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่ถูกต้องรวดเร็ว และเป็นธรรม โอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การตรวจสอบหรือได้รับทราบพยานหลักฐานตามสมควร การได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความ และการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว

(๘) ในคดีแพ่ง บุคคลมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายอย่างเหมาะสมจากรัฐ

มาตรา ๘๑ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านกฎหมายและการยุติธรรมดังต่อไปนี้

(๑) ดูแลให้มีการปฏิบัติและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และทั่วถึง ส่งเสริมการให้ความช่วยเหลือและให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน และจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นในกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ โดยให้ประชาชนและองค์กรวิชาชีพมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมและการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย

(๒) คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลให้พ้นจากการล่วงละเมิด ทั้งโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐและโดยบุคคลอื่น และต้องอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน

(๓) จัดให้มีกฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์กรเพื่อการปฏิรูปกฎหมายที่ดำเนินการเป็นอิสระเพื่อปรับปรุงและพัฒนากฎหมายของประเทศ รวมทั้งการปรับปรุงกฎหมายให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ โดยต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากกฎหมายนั้นประกอบด้วย

(๔) จัดให้มีกฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์กรเพื่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมที่ดำเนินการเป็นอิสระ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม

(๕) สนับสนุนการดำเนินการขององค์กรภาคเอกชนที่ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน โดยเฉพาะผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัว

๑.๒) สนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี

๑.๒.๑) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

ข้อ ๒

๓. รัฐภาคีแต่ละรัฐแห่งกติกานี้รับที่จะ

ก. ประกันว่า บุคคลใดที่สิทธิหรือเสรีภาพของตนซึ่งรับรองไว้ในกติกานี้ถูกละเมิดต้องได้รับการเยียวยาอย่างเป็นผลจริงจัง โดยไม่ต้องคำนึงว่าการละเมิดนั้นจะได้กระทำโดยบุคคลผู้ปฏิบัติการตามหน้าที่

ข. ประกันว่า บุคคลใดที่เรียกร้องการเยียวยาดังกล่าวย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาจากฝ่ายตุลาการ ฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติที่มีอำนาจ หรือจากหน่วยงานอื่นที่มีอำนาจตามที่กำหนดไว้ โดยระบบกฎหมายของรัฐ และจะพัฒนาหนทางการเยียวยาด้วยกระบวนการยุติธรรมทางศาล

ค. ประกันว่า เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจต้องบังคับการให้การเยียวยานั้นเป็นผล

๑.๒.๒) อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติ หรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี

ข้อ ๑

๑. การทรมาน หมายถึง การกระทำใดก็ตามโดยเจตนาที่ทำให้เกิดความเจ็บปวดหรือความทุกข์ทรมานอย่างสาหัส ไม่ว่าทางกายหรือทางจิตใจต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพื่อความมุ่งประสงค์ที่จะให้ได้มาซึ่งข้อสนเทศหรือคำสารภาพจากบุคคลนั้นหรือจากบุคคลที่สาม การลงโทษบุคคลนั้น สำหรับการกระทำซึ่งบุคคลนั้นหรือบุคคลที่สามกระทำ หรือถูกสงสัยว่าได้กระทำ หรือเป็นการข่มขู่ให้กลัว หรือเป็นการบังคับขู่เข็ญบุคคลนั้น หรือบุคคลที่สามหรือเพราะเหตุผลใดใด บนพื้นฐานของการเลือกประติบัติไม่ว่าจะเป็นในรูปใด เมื่อความเจ็บปวดหรือความทุกข์ทรมานนั้นกระทำโดย หรือด้วยการยุยง หรือโดยความยินยอม หรือรู้เห็นเป็นใจของเจ้าพนักงานของรัฐ หรือของบุคคลอื่น ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งทางการ ทั้งนี้ ไม่รวมถึงความเจ็บปวดหรือความทุกข์ทรมานที่เกิดจากหรืออันเป็นผลปกติจาก หรืออันสืบเนื่องมาจากการลงโทษทั้งปวงที่ชอบด้วยกฎหมาย

ข้อ ๒

๑. ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐดำเนินมาตรการต่าง ๆ ทางนิติบัญญัติ ทางบริหาร ทางตุลาการหรือมาตรการอื่น ๆ ที่มีประสิทธิผล เพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทำการทรมานในอาณาเขตใดซึ่งอยู่ภายใต้เขตอำนาจของตน

๑.๓) ข้อเสนอแนะจากกระบวนการ UPR ที่ประเทศไทยรับมาปฏิบัติ

ข้อ ๑๓ ออกกฎหมายให้การทรมานเป็นความผิดอาญา และแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเพื่อให้สอดคล้องกับพันธกรณีภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน

ข้อ ๓๘ แก้ไขปัญหาความไม่เท่าเทียมและความเหลื่อมล้ำในสังคมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นสาเหตุของความขัดแย้งทางสังคม และความไม่สงบทางการเมืองในช่วง ๒-๓ ปีที่ผ่านมา รวมทั้งในภาคใต้ของประเทศไทย

ข้อ ๙๖ ใช้ความพยายามอย่างต่อเนื่องเพื่อเร่งแก้ไขสถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และประกันการให้ความสำคัญลำดับต้นกับการสร้างความปรองดองต่อไป

ข้อ ๙๙ สอบสวนข้อกล่าวหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยทุกฝ่ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย

ข้อ ๑๐๐ ดำเนินการทันทีเพื่อปรับปรุงสถานการณ์ในภาคใต้ของไทย เพื่อนำไปสู่การยกเลิกการใช้กฎหมายพิเศษด้านความมั่นคง

ข้อ ๑๐๑ ดำเนินมาตรการอย่างต่อเนื่องเพื่อประกันว่าข้อกล่าวหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยตำรวจและเจ้าหน้าที่ความมั่นคงจะได้รับการสอบสวนและดำเนินคดีอย่างเหมาะสม

ข้อ ๑๒๘ ประกันสิทธิของผู้เสียหายและครอบครัวในการเข้าถึงความยุติธรรมและการเยียวยาทางกฎหมายที่มีประสิทธิภาพ และประกันว่าคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ ได้รับอำนาจเพียงพอที่จะดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒) สถานการณ์

๒.๑) สภาพปัญหาทั่วไป

เมื่อพิจารณาสถิติเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในรอบ ๑๑ ปี ที่ผ่านมา ตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ – ๒๕๕๗ พบว่า ในปี ๒๕๕๗ มีจำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบ ผู้เสียชีวิต และผู้บาดเจ็บลดลง โดยจำนวนผู้เสียชีวิตรายวันลดลงจากเดิมประมาณวันละ ๒-๓ คน เหลือประมาณวันละ ๑ คน และจำนวนผู้บาดเจ็บลดลงจากเดิมประมาณวันละ ๔ คน เหลือประมาณวันละ ๒ คน[๑๗] โดยมีรายละเอียด ดังนี้

เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน ๗๙๓ ครั้ง[๑๘] มีผลทำให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บ รวมทั้งสิ้น ๙๙๓ คน เป็นผู้เสียชีวิต จำนวน ๓๓๐ คน และบาดเจ็บ จำนวน ๖๖๓ คน โดยสามารถจำแนกตามกลุ่มประเภทเหตุการณ์ตามลำดับ ดังนี้

(๑) เหตุการณ์ยิง จำนวน ๓๖๔ ครั้ง
มีผู้เสียชีวิต ๒๖๑ คน บาดเจ็บ ๒๓๒ คน

(๒) เหตุการณ์วางระเบิด จำนวน ๒๔๖ ครั้ง
มีผู้เสียชีวิต ๔๗ คน บาดเจ็บ ๔๑๗ คน

(๓) เหตุการณ์ก่อกวนสร้างสถานการณ์ จำนวน ๘๗ ครั้ง
ไม่มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บ

(๔) เหตุการณ์วางเพลิง จำนวน ๔๕ ครั้ง
ไม่มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บ

(๕) เหตุการณ์อื่นๆ เช่น การพบผู้เสียชีวิต การปล้นชิงทรัพย์ จำนวนทั้งสิ้น ๕๑ ครั้ง
มีผู้เสียชีวิต ๒๒ คน บาดเจ็บ ๑๔ คน

นอกจากนี้ หากจำแนกตามพื้นที่เกิดเหตุการณ์เป็นรายจังหวัด ตามลำดับ ดังนี้

(๑) จังหวัดปัตตานี จำนวน ๒๙๑ ครั้ง มีผู้เสียชีวิต ๑๕๒ คน บาดเจ็บ ๒๙๙ คน
(๒) จังหวัดนราธิวาส จำนวน ๒๗๒ ครั้ง มีผู้เสียชีวิต ๘๗ คน บาดเจ็บ ๑๖๐ คน
(๓) จังหวัดยะลา จำนวน ๒๐๐ ครั้ง มีผู้เสียชีวิต ๘๒ คน บาดเจ็บ ๑๖๖ คน
(๔) จังหวัดสงขลา จำนวน ๓๐ ครั้ง มีผู้เสียชีวิต ๙ คน บาดเจ็บ ๓๘ คน

---

[๑๗] สรุปสถิติเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ประจำปี ๒๕๕๗ : ปีที่มีจำนวนเหตุการณ์น้อยที่สุดในรอบ ๑๑ ปี, สุภาภรณ์ พนัสนาชี และคณะ, คณะทำงานฐานข้อมูลเหตุการณ์ชายแดนใต้ (DSID) ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

[๑๘] ข้อมูลตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม - ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๗

โดยจำแนกตามสถานะของผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บเป็นรายจังหวัดได้ ดังนี้

สถานะ	นราธิวาส		ปัตตานี		ยะลา		สงขลา		รวม	
	เสียชีวิต	บาดเจ็บ	เสียชีวิต	บาดเจ็บ	เสียชีวิต	บาดเจ็บ	เสียชีวิต	บาดเจ็บ	เสียชีวิต	บาดเจ็บ
ราษฎร	๔๖	๕๕	๖๖	๑๓๒	๔๒	๑๐๗	๘	๓๒	๑๖๒	๓๒๖
เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคง [๑๙]	๑๙	๙๖	๓๔	๑๒๑	๒๖	๔๖	-	๕	๗๙	๒๖๘
ครู/นักเรียน นักศึกษา	๒	-	๘	๓	๓	-	๑	-	๑๔	๓
เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองส่วนท้องถิ่น [๒๐]	๖	๔	๑๕	๘	๕	๔	-	-	๒๖	๑๖
เจ้าหน้าที่รัฐ/รัฐวิสาหกิจ	๒	๒	๑๓	๑๑	๑	-	-	-	๑๖	๑๓
ลูกจ้างของเอกชน	-	-	๓	๒	-	-	-	-	๓	๒
พระสงฆ์ /ผู้นำศาสนา	๑	-	๒	-	-	-	-	-	๓	-
เยาวชนไม่เกิน ๑๕ ปี	๕	๓	๓	๑๙	๒	๗	-	๑	๑๐	๓๐
คนร้าย	๔	-	๕	-	๑	-	-	-	๑๐	-
อื่น ๆ	๒	-	๓	๓	๒	๒	-	-	๗	๕
รวม	**๘๗**	**๑๖๐**	**๑๕๒**	**๒๙๙**	**๘๒**	**๑๖๖**	**๙**	**๓๘**	**๓๓๐**	**๖๖๓**

๒.๒) สถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชน และการดำเนินงานของ กสม.

โดยที่สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนของประชาชนในพื้นที่อย่างต่อเนื่องและกว้างขวาง กสม. จึงได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และจัดตั้งศูนย์ประสานงานด้านสิทธิมนุษยชน รวมทั้งได้แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นบุคลากรในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส เพื่อทำหน้าที่รับเรื่องร้องเรียนกรณีที่มีการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนในพื้นที่ ตลอดจนช่วยเหลือ ตรวจสอบ และรวบรวมข้อเท็จจริงเบื้องต้นเพื่อเสนอต่อคณะอนุกรรมการ และ กสม. จากผลการดำเนินการในปี ๒๕๕๗ กสม. ยังมีความกังวลต่อสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนในพื้นที่ ดังนี้

---

[๑๙] หมายถึง เจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจ ตำรวจตระเวนชายแดน หน่วยปฏิบัติการพิเศษ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) และอาสาสมัคร (อส.)

[๒๐] หมายถึง สมาชิกองค์การบริหารปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

๒.๒.๑) ผลกระทบด้านสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

ในเหตุการณ์ที่มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจำนวนมาก ได้แก่ เหตุระเบิด ๔ จุด บริเวณใจกลางเมืองยะลา เมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๕๗ ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิต ๑ ราย บาดเจ็บ ๒๔ ราย เหตุระเบิด ๒ จุดในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๕๗ ทำให้มีผู้บาดเจ็บ ๑๐ ราย เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบกว่า ๓๐ จุด ในเวลาใกล้เคียงกัน ในหลายอำเภอของจังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๗ โดยมีโรงเรียนถูกเผา ๒ แห่งในอำเภอสุไหงปาดี จังหวัดนราธิวาส ทำให้เด็กนักเรียนไม่มีอาคารเรียน ต้องกางเต็นท์เรียนกลางแดด [๒๑] เหตุระเบิดบริเวณหน้าโรงแรมฮอลิเดย์ฮิลล์ อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ทำให้เกิดความเสียหายกับอาคารใกล้เคียง และมีผู้เสียชีวิต ๒ คน บาดเจ็บกว่า ๔๐ คน [๒๒] และเหตุคนร้ายลอบเผาโรงเรียน ๖ แห่งในอำเภอทุ่งยางแดง และอำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๗ โดยในส่วนของอำเภอทุ่งยางแดง มีทั้งโรงเรียนที่ถูกวางเพลิงเผาได้รับความเสียหายเกือบทั้งหมด ไม่สามารถทำการเรียนการสอนได้ และบางโรงเรียนที่ได้รับความเสียหายบางส่วน สำหรับเหตุการณ์ลอบวางเพลิงเผาโรงเรียนพร้อมกันหลาย ๆ แห่งในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นมีจำนวนน้อยลง [๒๓]

๒.๒.๒) ผลกระทบด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม

เนื่องจากหน่วยงานรัฐยังคงใช้กฎหมายพิเศษด้านความมั่นคง จำนวน ๓ ฉบับในพื้นที่ จึงมีการควบคุมตัวประชาชนที่ถูกสงสัยว่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบไปซักถาม โดยไม่ต้องมีหมายค้นและหมายจับ และนำไปควบคุมตัวไว้ที่ค่ายทหาร และสถานที่เฉพาะต่าง ๆ ในพื้นที่ ซึ่งสุ่มเสี่ยงต่อการถูกกล่าวหาและร้องเรียนว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดย กสม. ยังคงได้รับเรื่องร้องเรียนในลักษณะดังกล่าวทั้งโดยตรงและผ่านมูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิมในพื้นที่ เช่น การข้อมทรมานเพื่อบังคับให้ยอมรับสารภาพ

---

[๒๑] สำนักข่าวอิสรา, “เปิดเทอมใหม่แต่ใจไม่ดี...เรื่องราวของสองโรงเรียนสุไหงปาดีที่ถูกวางเพลิงเผา”, ดูรายละเอียดเพิ่มเติม <www.isranews.org/> เข้าดูเมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๘

[๒๒] คมชัดลึก, “คาร์บอมบ์!หน้ารร.ฮอลิเดย์ฮิลล์เบตงดับ๒เจ็บอื้อ”, ดูรายละเอียดเพิ่มเติม <www.komchadluek.net/> เข้าดูเมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๘

[๒๓] สำนักข่าวอิศรา, “เผาโรงเรียน ๖ แห่ง ๒ อำเภอที่ปัตตานี”, ดูรายละเอียดเพิ่มเติม <www.isranews.org/> เข้าดูเมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๘

๒.๒.๓) ผลกระทบจากความล่าช้า ความแตกต่าง และข้อจำกัดของกฎ ระเบียบ และข้อปฏิบัติซึ่งส่งผลกระทบต่อการเยียวยาผู้ได้รับความเสียหาย

จากเหตุการณ์ความไม่สงบ ในปี ๒๕๕๗ กสม. ยังคงได้รับเรื่องร้องเรียนว่ากระบวนการพิจารณาเยียวยาต่อผู้เสียหาย มีความล่าช้า ไม่สามารถเข้าถึงได้ และยังมีความไม่เป็นธรรมทั้งส่วนของประชาชนและเจ้าหน้าที่ภาครัฐ นอกจากนั้น ยังมีข้อจำกัดของกฎ ระเบียบ และข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการจ่ายเงินทดแทนการประกันชีวิต จำนวน ๖๑๔ ล้านบาท ย้อนหลังให้กับเจ้าหน้าที่รัฐที่เสียชีวิต หรือทุพพลภาพจากการปฏิบัติหน้าที่จนต้องออกราชการ จำนวน ๑,๒๔๖ ราย ในช่วงตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๗ – ๓๐ กันยายน ๒๕๕๒ ซึ่งเป็นช่วงก่อนวันที่ประกาศใช้หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการจ่ายเงินทดแทนการประกันชีวิต ตาม “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยบำเหน็จความชอบสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๐” โดย กสม. ได้ดำเนินการจัดทำข้อเสนอแนะไปยังศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ซึ่งได้มีการดำเนินการพิจารณาให้การเยียวยาผู้ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมต่อไปแล้ว

๒.๒.๔) ผลกระทบด้านสิทธิของผู้ลี้ภัย และแรงงานข้ามชาติ

สืบเนื่องจากมีชาวโรฮิงญา และชาวอุยกูร์หลบหนีเข้าเมืองมาอย่างต่อเนื่องเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในพื้นที่รอยต่อระหว่างประเทศตามแนวชายแดนและเข้ามาพักพิงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา โดยมีหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาสังคมหลายหน่วยเข้ามาร่วมกันแก้ไขปัญหาเพื่อช่วยเหลือและคุ้มครอง จนในปี ๒๕๕๗ ที่มีผู้ร้องเรียนต่อ กสม. เพื่อขอให้ช่วยเหลือและประสานงานด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน กสม. ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงในพื้นที่โดยการตรวจเยี่ยมสถานที่ควบคุมบุคคลต่างด้าวและผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ๓ แห่งในจังหวัดสงขลา และประชุมหารือแนวทางแก้ปัญหาและดูแลบุคคลกลุ่มดังกล่าวตามหลักสิทธิมนุษยชน พร้อมกับการจัดตั้งคณะกรรมการประสานการให้ความช่วยเหลือผู้ลักลอบหลบหนีเข้าเมืองตามคำสั่งศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนใต้ ที่ ๑๘๓/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๗

๒.๒.๕) สถานการณ์สิทธิเด็ก

เมื่อปี ๒๕๕๔ กสม. ได้รับทราบผลการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในภาวะความขัดแย้งในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และการนำเด็กเข้าร่วมในชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) แต่จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาประชุม

หารือรับทราบข้อมูล สรุปว่า ไม่มีเด็กและเยาวชนที่อายุต่ำกว่า ๑๘ ปี เข้าร่วมเป็น ชรบ. แต่อย่างใด ดังนั้น ข้อมูลจากผลการวิจัยดังกล่าวน่าจะคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง แต่กรณีที่พบว่ามีเด็กเข้าไปอยู่ใน ชรบ. ส่วนใหญ่เป็นเรื่องภายในครอบครัว เช่น บิดา หรือญาติพี่น้องเป็น ชรบ. เด็กก็อาจจะติดตามไปอยู่กับบิดาหรือญาติพี่น้องนั้น ๆ ในขณะปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งมิได้เกิดขึ้นเป็นประจำหรือกรณีข้อมูลเกี่ยวกับเด็กที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับอาวุธ หรือมีการฝึกอาวุธนั้นเป็นเรื่องที่ครอบครัวให้เด็กได้เรียนรู้การใช้อาวุธ เพื่อป้องกันชีวิตตนเอง หรือการคุ้มครองบุคคลในครอบครัวในกรณีที่มีเหตุร้ายเกิดขึ้นในบ้าน ซึ่งจากการติดตามสถานการณ์เด็ก ในปี ๒๕๕๗ ยังไม่พบเด็กเข้าไปเกี่ยวข้องกับการฝึกใช้อาวุธแต่อย่างใด

๓) การประเมินสถานการณ์

ในปี ๒๕๕๗ กสม. เห็นว่า หน่วยงานความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีมาตรการที่จะลดและป้องกันความรุนแรงในพื้นที่ โดยการจัดชุดลาดตระเวนเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยให้กับพระสงฆ์และครู การสร้างความเข้าใจผ่านกระบวนการมวลชนสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่เพื่อชี้แจงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นและจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ สร้างทัศนคติที่ดีระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่รัฐ การปฏิบัติตามโครงการเยี่ยมเยียนและพัฒนาความสัมพันธ์กับผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่น ตลอดจนผู้ต้องสงสัยคดีความมั่นคงที่กลับสู่ภูมิลำเนาและครอบครัว นอกจากนี้ รัฐยังได้กำหนดแนวทางกระบวนการพูดคุยสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้กับกลุ่มที่มีอิทธิพลในการก่อเหตุความรุนแรงเพื่อหาทางออกร่วมกันในการแก้ไขปัญหา และในวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗ คสช. ได้จัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้การดำเนินการตามนโยบายในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้เห็นผลเป็นรูปธรรม

ทั้งนี้ จากการปฏิบัติงานของ กสม. ในพื้นที่ก็ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานความมั่นคงทั้งในระดับยุทธศาสตร์และหน่วยงานระดับปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) ภาค ๔ ส่วนหน้า ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศชต.) และ ศอ.บต. ฯลฯ ในการปกป้องและคุ้มครองสิทธิของประชาชนในพื้นที่มากขึ้น เช่น การอนุญาตให้ญาติผู้ต้องสงสัย หรือผู้ถูกจับกุม รวมทั้ง เจ้าหน้าที่สำนักงาน กสม. ที่ได้รับมอบหมายและพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานที่ กสม. แต่งตั้งให้ช่วยเหลือการปฏิบัติงานในพื้นที่สามารถเข้าเยี่ยมผู้ถูกควบคุมตัวในแต่ละหน่วยได้ตั้งแต่วันแรกที่ถูกควบคุมตัวหรือการให้ กสม. เข้าไปมีส่วนร่วมในการค้นหาข้อเท็จจริงในคณะกรรมการตรวจสอบกรณีเหตุการณ์เจ้าหน้าที่สนธิกำลังเข้าปิดล้อมตรวจค้นบ้านโต๊ะชูด หมู่ที่ ๖ ตำบลพิเทน อำเภอทุ่งยางแดง จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๘ จนเป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิตในที่เกิดเหตุจำนวน ๔ ราย เป็นต้น เพื่อสร้างความโปร่งใสในการตรวจสอบการกระทำที่เกิดจากเจ้าหน้าที่ ยิ่งจะช่วยสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนในพื้นที่

ในส่วนของกระบวนการยุติธรรม รัฐบาลมีความพยายามที่จะลดผลกระทบของปัญหาอันเนื่องมาจากการประกาศใช้กฎหมายพิเศษด้านความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น การประกาศ “ระเบียบแนวทางปฏิบัติในการตรวจค้นเคหะสถานพื้นที่เป้าหมาย และการตรวจค้นตัวบุคคลต้องสงสัย” เพื่อลดเหตุแห่งการถูกละเมิดสิทธิของประชาชนในกรณีการนำตัวผู้ต้องสงสัยไปซักถามโดยไม่ต้องมีหมายค้นและหมายจับ การกำหนด “ขั้นตอนปฏิบัติเกี่ยวกับการรับตัวบุคคลต้องสงสัยในคดีความมั่นคง” และ “แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการขอเยี่ยมผู้ที่ถูกควบคุมตัวภายใต้กฎหมายความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้” เพื่อป้องกันมิให้เกิดการทรมานผู้ถูกควบคุมตัว และสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ รัฐยังได้พัฒนาพื้นที่ต้นแบบเพื่อยุติการใช้กฎหมายพิเศษด้านความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยกำหนดยุทธศาสตร์ในการแก้ไขสถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ชื่อ “ทุ่งยางแดงโมเดล” ซึ่งเป็นการทำงานในเชิงบูรณาการ เน้นให้ประชาชนในพื้นที่เข้าถึงและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา นำมาซึ่งชุมชนเข้มแข็ง ประชาชนสามารถดูแลปกป้องตนเอง ครอบครัวและชุมชนได้ เพื่อลดบทบาทของเจ้าหน้าที่ทหารในการใช้อำนาจตามกฎหมายพิเศษ การใช้กำลังหรือการใช้อาวุธ รวมถึงการใช้กระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์ในการเก็บรวบรวมสารพันธุกรรม (DNA) เพื่อใช้ในการออกหมายจับ ถือเป็นกระบวนการที่แม่นยำ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น เพื่อให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ กสม. จึงเห็นว่ารัฐควรกำชับให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานตามระเบียบหรือขั้นตอนที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด ตามแนวทางของ กอ.รมน. ภาค ๔ ส่วนหน้า [๒๔] อนึ่ง กสม. เห็นว่า รัฐบาลควรเร่งการอนุวัติกฎหมายไทยตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่น ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT) ตลอดจนอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (CED) รวมถึงการจัดตั้ง กลไกอิสระในการตรวจเยี่ยมสถานที่เสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน (National Preventive Mechanism : NPM) เพื่อเตรียมการเข้าเป็นภาคีพิธีสารต่อท้ายอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ และการเร่งเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ

---

[๒๔] มีการดำเนินการ ดังนี้ (๑) การเน้นย้ำกำลังพลให้ปฏิบัติตามอำนาจ หน้าที่ ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (๒) การออกระเบียบการควบคุมตัวผู้ต้องสงสัย เป็นระเบียบปฏิบัติเดียวกันของทุกหน่วยซักถาม (๓) การจัดโครงการอบรมเกี่ยวกับหลักสิทธิมนุษยชนแก่เจ้าหน้าที่หน่วยงานความมั่นคง ระดับหน่วยเฉพาะกิจ โดยได้รับการอบรมจากกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม เพื่อให้รู้ถึงหลักสิทธิมนุษยชน และหลักการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่เพื่อมิให้เกิดการละเมิด (๔) การกำชับให้ทุกหน่วยควบคุมตัว ต้องทำบันทึกหลักฐานการควบคุมตัว ตั้งแต่เริ่มนำผู้ต้องสงสัยออกจากพื้นที่ โดยมีการลงนามเป็นบันทึกหลักฐานกับญาติ ผู้นำท้องถิ่นเป็นพยานรับรู้ รับทราบ พร้อมทั้งแจ้งสาเหตุ และสถานที่ในการควบคุมตัวเพื่อให้ญาติคลายความกังวลใจ (๕) การตรวจร่างกายจากแพทย์ และจัดทำบันทึกการตรวจร่างกายไว้ทุกขั้นตอน เพื่อเป็นหลักฐานยืนยันก่อนส่งตัวออกไปยังหน่วยซักถาม (๖) การกำหนดให้มีระเบียบการเยี่ยมญาติที่ทำได้ทุกวัน และปฏิบัติเหมือนกันในทุกหน่วย (๗) การติดตั้งกล้องวงจรปิด บันทึกสภาพความเป็นอยู่ และการซักถามในแต่ละครั้ง เพื่อประกอบเป็นหลักฐานหากมีการร้องทุกข์/ร้องเรียน และ (๘) การกำหนดมาตรการลงโทษอย่างหนักแก่กำลังพลที่ประพฤติปฏิบัติไม่เหมาะสม จนก่อให้เกิดปัญหาการละเมิดสิทธิของผู้ถูกควบคุมตัว

ในด้านของการเยียวยารัฐบาลได้มอบเงินช่วยเหลือเพิ่มเติมแก่ประชาชนในจังหวัดปัตตานีที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ระหว่างวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๗ - ๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๕ รวม ๘๒๐ ราย เป็นเงินกว่า ๖๐ ล้านบาท[๒๕] โดยจำแนกเป็น

(๑) กรณีผู้เสียชีวิตซึ่งรัฐจ่ายเงินช่วยเหลือเยียวยาแล้ว จำนวน ๗๗๖ ราย ๆ ละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท ให้ได้รับเงินเยียวยาเพิ่มเติมอีกรายละ ๔๐๐,๐๐๐ บาท โดยเฉลี่ยจ่ายปีละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท ตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๕๕-๒๕๕๘

(๒) กรณีพิการหรือทุพพลภาพ ซึ่งรัฐจ่ายเงินช่วยเหลือเยียวยาแล้ว จำนวน ๔๔ ราย ๆ ละ ๘๐,๐๐๐ บาท ให้ได้รับเงินเยียวยาเพิ่มเติมอีก รายละ ๔๒๐,๐๐๐ บาท โดยปีแรกจ่าย ๑๒๐,๐๐๐ บาท และคงเหลือ จำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท เฉลี่ยจ่ายปีละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท ตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๕๖ - ๒๕๕๘

(๓) กรณีพิเศษที่เสียชีวิตจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน ๗ ราย ๆ ละ ๓๗๕,๐๐๐ บาท และ

(๔) การจ่ายเงินทดแทนการประกันชีวิตให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน ๑๘ ราย ๆ ละ ๕๐๐,๐๐๐ บาท นอกจากนี้ ยังมีการจ่ายเงินช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบกรณีถูกจับกุม ควบคุมหรือคุมขัง หรือถูกดำเนินคดี แต่ต่อมาปรากฏหลักฐานว่ามิได้เป็นผู้กระทำผิดหรือมีคำพิพากษายกฟ้อง[๒๖] โดยถือปฏิบัติตามระเบียบคณะกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๕ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ จำนวนทั้งสิ้น ๑๕๕ ราย เป็นเงินทั้งสิ้น ๖,๓๓๙,๔๐๐ บาท แยกเป็น จังหวัดยะลา จำนวน ๔๗ ราย เป็นเงิน ๒,๓๑๙,๐๐๐ บาท จังหวัดปัตตานี จำนวน ๗๑ ราย เป็นเงิน ๓,๑๙๓,๖๐๐ บาท จังหวัดนราธิวาส จำนวน ๒๓ ราย เป็นเงิน ๖๙๗,๒๐๐ บาท จังหวัดสงขลา จำนวน ๔ ราย เป็นเงิน ๑๒๙,๖๐๐ บาท

ในกรณีการพิจารณาจ่ายเงินทดแทนการประกันชีวิตย้อนหลังแก่เจ้าหน้าที่รัฐที่เสียชีวิตหรือทุพพลภาพจนต้องออกราชการ ในช่วงตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๗ – ๓๐ กันยายน ๒๕๕๒ นั้น กสม. ได้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายไปยังรัฐบาล โดยเรื่องดังกล่าวได้ผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากคณะกรรมการพิจารณาบำเหน็จความชอบสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในจังหวัดชายแดนภาคใต้แล้ว และอยู่ระหว่างนำเสนอรัฐบาลเพื่อพิจารณาอนุมัติ[๒๗]

---

[๒๕] ผู้จัดการ, "ปัตตานีมอบเงินงวดสุดท้าย ๖๐ ล้าน เยียวยาเหยื่อไฟใต้ส่งท้ายปี ๒๕๕๗", ดูรายละเอียดเพิ่มเติม <www.manager.co.th/> เข้าดู ณ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๘

[๒๖] ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้, "ศอ.บต. มอบเงินช่วยเหลือเยียวยาแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้กรณีถูกหมาย พ.ร.ก. และ ป.วิอาญา", ดูรายละเอียดเพิ่มเติม <www.sbpac.go.th/> เข้าดู ณ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๘

[๒๗] รายละเอียดตามรายงานผลการพิจารณาที่ ๑๕๖/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๗ และหนังสือคณะกรรมการพิจารณาบำเหน็จความชอบสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ที่นร ๐๑๐๖/๓๐๒๔ ลงวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๘ เรื่องการพิจารณาเงินทดแทนการประกันชีวิตย้อนหลังแก่เจ้าหน้าที่รัฐที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ทั้งนี้ ในกรณีที่มีการร้องเรียนเกี่ยวกับกระบวนการเยียวยาความเสียหายนั้น กสม. เห็นว่า รัฐควรกำหนดให้มีกระบวนการโต้แย้ง หรืออุทธรณ์คำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ๓ ฝ่าย ประกอบด้วย ฝ่ายทหาร ฝ่ายตำรวจ และฝ่ายปกครอง เพื่ออำนวยความเป็นธรรมให้กับผู้เสียหายได้อย่างเต็มที่ โดย กสม. ได้มีข้อเสนอดังกล่าวไปยังคณะรัฐมนตรี และส่งเรื่องให้คณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (คปต.) ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) และกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.)[๒๘]

๒.๒.๔ สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

๑) เกณฑ์การประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชน

๑.๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๑.๑.๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗

มาตรา ๔ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว ย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้"

๑.๑.๒) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ (แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๕๕๔)

ในหมวดสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ได้รับรองสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมไว้อย่างกว้างขวาง เช่น สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ สิทธิของผู้บริโภค การห้ามเกณฑ์แรงงาน เสรีภาพในการรวมกันเป็นสหภาพและสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟู

---

[๒๘] รายงานผลการพิจารณาที่ ๑๙๔-๒๐๕/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๘

ภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ตลอดจนในหมวดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา ๘๔ (๗) กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงานมีงานทำ คุ้มครองแรงงานเด็กและสตรี จัดระบบแรงงานสัมพันธ์และระบบไตรภาคีที่ผู้ทำงานมีสิทธิเลือกผู้แทนของตน จัดระบบประกันสังคม รวมทั้งคุ้มครองให้ผู้ทำงานที่มีคุณค่าอย่างเดียวกันได้รับค่าตอบแทน สิทธิประโยชน์ และสวัสดิการที่เป็นธรรมโดยไม่เลือกปฏิบัติ

๑.๒) สนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี

๑.๒.๑) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติ และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๒ โดยทำคำแถลงตีความข้อ ๑ วรรคหนึ่ง เกี่ยวกับสิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเอง โดยมิให้ตีความรวมถึงการแบ่งแยกดินแดนหรือเอกภาพทางการเมือง

เนื้อหาของกติกาฉบับนี้มี ๕ ส่วน ๓๑ ข้อ ๓ ส่วนแรก (ข้อ ๑ - ๑๕) เป็นสาระบัญญัติว่าด้วยสิทธิต่าง ๆ ส่วนที่ ๔ (ข้อ ๑๖ - ๒๕) ว่าด้วยการเสนอรายงานทั้งของรัฐภาคีและในระหว่างองค์กรของสหประชาชาติ การให้ความช่วยเหลือ และการประชุมทางวิชาการและการตีความ และส่วนที่ ๕ (ข้อ ๒๖ - ๓๑) ว่าด้วยการลงนามเข้าเป็นรัฐภาคี การมีผลบังคับใช้ ความครอบคลุมของกติกา การแก้ไขและการเก็บรักษาต้นฉบับ ส่วนที่เป็นสาระบัญญัติ ๑๕ ข้อ กำหนดสิทธิต่าง ๆ ของประชาชน ได้แก่ การกำหนดเจตจำนงของตน การจัดการทรัพยากรและการประกันสิทธิของรัฐภาคี ที่จะต้องให้สิทธิแก่ทั้งประชาชนและผู้ที่ไม่ใช่คนชาติของตน การประกันสิทธิความเท่าเทียมกันในเรื่องเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมระหว่างชายหญิง และเพื่อความเท่าเทียมกันในสังคมประชาธิปไตย การห้ามลิดรอนสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานการรับรองสิทธิในการทำงานหาเลี้ยงชีพด้วยสภาพการทำงานที่ยุติธรรม ค่าจ้างที่เป็นตามความเป็นอยู่และสภาพการทำงานที่ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ การก่อตั้งสหภาพแรงงาน สิทธิของคนงาน สิทธิในสวัสดิการสังคม การประกันสังคม สิทธิของครอบครัวในฐานะจำเป็น สังคมพื้นฐานทางธรรมชาติ สิทธิของมารดา เด็ก ผู้เยาว์ และความคุ้มครองสิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอในปัจจัย ๔ โดยเฉพาะเรื่องอาหาร โดยปลอดจากความหิวโหยและการแบ่งสรรอาหาร สิทธิด้านสุขภาพ สุขลักษณะ บริการทางการแพทย์ การควบคุมโรคระบาด โดยเฉพาะอนามัยทารก สิทธิทางการศึกษา ซึ่งประถมศึกษาจะเป็นการ

ศึกษาภาคบังคับที่ให้เปล่าแก่ทุกคน และการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาที่เหมาะสมเท่าเทียมกัน รวมถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะต้องส่งเสริมให้มากที่สุด สิทธิที่จะมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ และการดูแลจากภาครัฐที่จะคุ้มครองอนุรักษ์และการพัฒนา รวมทั้งการเผยแพร่ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และทางวัฒนธรรม

๑.๒.๓) อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ

ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติ และมีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ ๘ กันยายน ๒๕๒๘ โดยทำคำแถลงตีความ ๑ ข้อ เกี่ยวกับเรื่องการบังคับใช้ภายในประเทศต้องสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และปัจจุบันคงเหลือข้อสงวน ๑ ข้อ คือ ข้อ ๒๙ การให้อำนาจศาลโลกในการตัดสินกรณีพิพาท

เนื้อหาของอนุสัญญานี้มี ๒ ส่วน ๓๐ ข้อ ส่วนแรก (ข้อ ๑ - ๑๖) เป็นสาระบัญญัติว่าด้วยสิทธิต่าง ๆ ของสตรี การขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี รวมทั้งการประกันว่าสตรีและบุรุษมีสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติและดูแลจากรัฐอย่างเสมอภาคกัน โดยรัฐภาคีมีพันธกรณีสำคัญที่จะต้องกำหนดมาตรการเพื่อสร้างความเท่าเทียมกันระหว่างบุรุษและสตรี ปรับรูปแบบทางสังคมและวัฒนธรรมเพื่อให้เอื้อต่อการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี ปราบปรามการลักลอบค้าและแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากสตรี ประกันความเท่าเทียมกันระหว่างบุรุษและสตรีในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และการดำรงชีวิตทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ เช่น สิทธิในการเลือกตั้ง การสนับสนุนให้ดำรงตำแหน่งที่สำคัญ ความเท่าเทียมกันในกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ และการศึกษา การได้รับโอกาสในการจ้างงานที่เท่าเทียมกัน การป้องกันความรุนแรงต่อสตรีในสถานที่ทำงาน ความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ การประกันความเป็นอิสระด้านการเงินและความมั่นคง ด้านสังคม และการให้ความสำคัญแก่สตรีในชนบท ความเท่าเทียมกันทางกฎหมาย โดยเฉพาะในด้านกฎหมายแพ่ง และกฎหมายครอบครัว ซึ่งเป็นการประกันความเท่าเทียมกันในชีวิตส่วนบุคคล ส่วนที่ ๒ (ข้อ ๑๗ - ๓๐) เป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดตั้งและการดำเนินงานของคณะกรรมการ การเสนอรายงานผลกระทบของอนุสัญญา และการกำหนดมาตรการที่จำเป็น การลงนามเข้าเป็นภาคี การมีผลบังคับใช้ การแก้ไข การตั้งข้อสงวน และ การระงับข้อพิพาท

อนุสัญญาฯ มีพิธีสารเลือกรับ ๑ ฉบับ เป็นเรื่องเกี่ยวกับการรับเรื่องร้องเรียน ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศแรกในเอเชีย และประเทศที่ ๕ ในโลกที่ให้สัตยาบันต่อพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาฯ นับเป็น ๑ ใน ๑๐ ประเทศแรกที่ทำให้พิธีสารเลือกรับฯ

มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๔๓ พิธีสารเลือกรับฯ เป็นกระบวนการช่วยในการคุ้มครองสิทธิสตรี โดยเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลในประเทศที่เป็นภาคีพิธีสารฯ เสนอข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิสตรีต่อคณะกรรมการว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี และเปิดโอกาสให้คณะกรรมการเข้ามาไต่สวนได้ โดยมีเงื่อนไขว่าเรื่องดังกล่าวได้ดำเนินการโดยกระบวนการแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศจนหมดสิ้นแล้ว หรือมีเหตุผลว่ากลไกในประเทศดำเนินการล่าช้ากว่าปกติ นอกจากนั้นยังต้องได้รับความยินยอมจากรัฐบาลของประเทศนั้นก่อนด้วย อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันยังไม่มีกรณีร้องเรียนของประเทศไทยไปยังคณะกรรมการว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีแต่อย่างใด

๑.๒.๔) **อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก** และพิธีสารเลือกรับทั้ง ๓ ฉบับ ได้แก่ พิธีสารเลือกรับเรื่องการขายเด็ก การค้าประเวณี และสื่อลามกที่เกี่ยวกับเด็ก พิธีสารเลือกรับเรื่องความเกี่ยวพันของเด็กในความขัดแย้งกันด้วยอาวุธ และพิธีสารเลือกรับเรื่องกระบวนการติดต่อร้องเรียน

ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติ และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๓๕ โดยปัจจุบันคงเหลือข้อสงวน ๑ ข้อ คือ ข้อ ๒๒ การดูแลกลุ่มเด็กซึ่งเป็นผู้หนีภัยฯ ให้เป็นไปอย่างสอดคล้องกับกฎหมาย กฎระเบียบ และแนวปฏิบัติในประเทศ

เนื้อหาของอนุสัญญาฉบับนี้มี ๓ ส่วน ๕๔ ข้อ ส่วนแรก (ข้อ ๑ - ๔๑) เป็นสาระบัญญัติว่าด้วยสิทธิต่าง ๆ ของเด็ก ประกอบด้วยความหมายของ “เด็ก” การประกันสิทธิพื้นฐานของรัฐภาคีต่อเด็กในเขต อำนาจของตนบนสิทธิพื้นฐาน ๔ ประการ คือ สิทธิที่จะมีชีวิต สิทธิที่จะได้รับการปกป้อง สิทธิที่จะได้รับการพัฒนาและสิทธิที่จะมีส่วนร่วม การไม่เลือกปฏิบัติ การคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก การเคารพต่อความรับผิดชอบและสิทธิหน้าที่ของบิดามารดา ครอบครัว และสภาพสังคมของเด็ก การประกันสิทธิที่จะมีชีวิต การมีชื่อ มีสัญชาติ เอกลักษณ์ การอยู่ร่วมกันระหว่างเด็กกับบิดามารดาและครอบครัว และการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างกัน สิทธิเสรีภาพของเด็กในการแสดงความคิดเห็น การแสดงออก การแสวงหา/ได้รับข้อมูลข่าวสาร ความคิด มโนธรรม ศาสนา การสมาคม ความเป็นส่วนตัว การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจากสื่อ และการคุ้มครองจากข้อมูลข่าวสารที่เป็นอันตราย การช่วยเหลือบิดามารดาผู้ปกครองให้สามารถเลี้ยงดูเด็กได้ การคุ้มครองจากความรุนแรงทั้งปวง การดูแลทางเลือกสำหรับเด็ก การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม การร้องขอสถานะผู้ลี้ภัย การดูแลเด็กพิการ การดูแลสุขภาพและการสาธารณสุขสำหรับเด็กและมารดา การประกันสังคม การได้รับมาตรฐานการดำรงชีวิตที่เพียงพอ การศึกษา การพัฒนาบุคลิกภาพ การยอมรับความหลากหลายทาง

วัฒนธรรม นันทนาการ การคุ้มครองจากการถูกแสวงประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ยาเสพติด การกระทำทางเพศ การลักพา ขาย ค้าเด็ก การคุ้มครองจากการแสวงประโยชน์ทุกรูปแบบ การถูกทรมานหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม การพิพาทด้วยอาวุธ การฟื้นฟูจิตใจและการกลับคืนสู่สังคม การคุ้มครองเด็กที่ต้องประสบปัญหาด้านกฎหมาย และต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม และผลกระทบของอนุสัญญานี้ต่อกฎหมายเดิมที่มีอยู่ ส่วนที่ ๒ (ข้อ ๔๒ - ๔๕) ว่าด้วยการเผยแพร่อนุสัญญา คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็ก การเสนอรายงาน การส่งเสริม การปฏิบัติตามอนุสัญญาอย่างมีประสิทธิภาพด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศส่วนที่ ๓ (ข้อ ๔๖ - ๕๔) ว่าด้วยการลงนามเข้าเป็นภาคี การมีผลบังคับใช้ การแก้ไขการตั้งและการถอนข้อสงวน

นอกจากนี้ ไทยได้เข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาสิทธิเด็ก จำนวน ๓ ฉบับ ได้แก่ (๑) เรื่องความเกี่ยวพันของเด็กในความขัดแย้งกันทางกำลังอาวุธ (Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the involvement of children in armed conflict) (๒) เรื่องการขายเด็ก การค้าประเวณีเด็กและสื่อลามกที่เกี่ยวกับเด็ก (Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the sale of children, child prostitution and child pornography) และ (๓) เรื่องกระบวนการติดต่อร้องเรียน (Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on a communications procedure)

๑.๒.๕ อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ

ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติ และมีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖ โดยทำคำแถลงตีความ ๑ ข้อ เกี่ยวกับเรื่องการบังคับใช้ภายในประเทศต้องสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ไทยเป็นภาคี และได้ทำข้อสงวนไว้ ๒ ข้อ ได้แก่ ข้อ ๔ ในเรื่องการดำเนินมาตรการขจัดการเลือกปฏิบัติเท่าที่จำเป็น และข้อ ๒๒ ในเรื่องการระงับข้อพิพาทโดยศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ

เนื้อหาของอนุสัญญามี ๓ ส่วน ๒๕ ข้อ ส่วนแรก (ข้อ ๑ - ๗) เป็นสาระบัญญัติว่าด้วยสิทธิต่างๆ โดยกำหนดความหมายของ “การเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ” การตีความและมาตรการพิเศษที่จัดขึ้นตามความจำเป็นด้วยเจตนา เพื่อประกันความก้าวหน้าของหมู่ชนบางกลุ่มที่ต้องการความคุ้มครองและสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน การประณามการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติและการประกันการไม่เลือกปฏิบัติต่อบุคคล กลุ่มหรือสถาบัน หรือสนับสนุนการเลือกปฏิบัติเหล่านี้ การดำเนินมาตรการที่จะแก้ไข

กฎระเบียบที่ก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติด้วยวิธีการที่เหมาะสมและสนับสนุนการประสานเชื้อชาติเข้าด้วยกัน การจัดให้มีมาตรการพิเศษชั่วคราวเพื่อสนับสนุนการคุ้มครองกลุ่มบุคคลบางกลุ่มเพื่อให้ได้รับสิทธิเสรีภาพอย่างเสมอภาค การประณามการแบ่งแยกทางเชื้อชาติ ผิว การโฆษณาชวนเชื่อในเรื่องความเหนือกว่าของบางชนกลุ่มการเกลียดชังระหว่างเชื้อชาติ การลงโทษตามกฎหมายแก่การกระทำที่ประณามเหล่านี้และห้ามการดำเนินการส่งเสริมกระตุ้นการเลือกปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐ การประกันสิทธิของทุกคนให้เสมอภาคกันตามกฎหมายภายใต้ศาลและกระบวนการยุติธรรมการคุ้มครองของรัฐ การใช้สิทธิอย่างทั่วถึงและเสมอภาคในทางการเมือง กิจกรรมสาธารณะและบริการสาธารณะ สิทธิของพลเมืองในเรื่องต่างๆ ทุกเรื่อง เช่น การมีถิ่นพำนัก การครองสัญชาติ การสมรสและเลือกคู่สมรส การรับมรดก สิทธิเสรีภาพทางความคิดเห็น การนับถือศาสนา การชุมนุม สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมต่าง ๆ ทั้งในด้านการทำงาน ที่อยู่อาศัย การสาธารณสุข การศึกษา กิจกรรมทางวัฒนธรรมและบริการต่าง ๆ และการประกันสิทธิของรัฐที่จะให้ความคุ้มครองแก่ทุกคนในอาณาเขตจากการเลือกปฏิบัติเหล่านี้ รวมถึงสิทธิที่จะร้องขอค่าทดแทนจากศาลเพื่อชดใช้ความเสียหายอันเป็นผลจากการเลือกปฏิบัติเหล่านี้ ส่วนที่ ๒ (ข้อ ๗ - ๑๖) ว่าด้วยคณะกรรมการ การเสนอรายงาน การรับข้อร้องเรียนระหว่างรัฐ การดำเนินการการไกล่เกลี่ยและการยุติข้อพิพาทของคณะกรรมการ และส่วนที่ ๓ (ข้อ ๑๗ - ๒๕) ว่าด้วยการลงนามเข้าเป็นภาคี

การมีผลบังคับใช้เงื่อนไขในการตั้งข้อสงวนและการถอนข้อสงวน การเพิกถอนอนุสัญญา และการเสนอข้อพิพาทสู่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ

๑.๒.๖) อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร และพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็กเสริมอนุสัญญา

ประเทศไทยได้ลงนามอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๔๓ และพิธีสารเพื่อป้องกันปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็กเสริมอนุสัญญา เมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๔๔ และให้สัตยาบันตราสารทั้งสองฉบับ โดยมีผลใช้บังคับกับประเทศไทยในวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๖

พิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษ การค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็กเสริมอนุสัญญา มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อป้องกันและต่อต้านการค้ามนุษย์โดยให้

ความสำคัญเป็นพิเศษกับสตรีและเด็ก โดยได้กำหนดให้การค้ามนุษย์เป็นความผิดทางอาญา และกำหนดมาตรการเพื่อคุ้มครองและช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เช่น การให้พิจารณาคดีโดยลับ การจัดให้มีการฟื้นฟูทางกายภาพ ทางจิตใจ และทางสังคม และการกำหนดแนวทางในการส่งกลับเหยื่อจากการค้ามนุษย์ไปยังประเทศต้นทาง

ปัจจุบัน ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. ๒๕๔๖ และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นกฎหมายอนุวัติการสำหรับอนุสัญญาและพิธีสารดังกล่าวแล้ว

๑.๓ ข้อเสนอแนะจากกระบวนการ UPR ที่ประเทศไทยรับมาปฏิบัติ

๑.๓.๑ การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

๓๘) แก้ไขปัญหาความไม่เท่าเทียมกันและความเหลื่อมล้ำในสังคมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นสาเหตุของความขัดแย้งทางสังคมและความไม่สงบทางการเมืองในช่วง ๒ - ๓ ปี ที่ผ่านมา รวมทั้งในภาคใต้ของประเทศไทย

๓๙) แก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างขั้นพื้นฐานของความไม่เท่าเทียมกันในสังคมและความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงโอกาสและบริการต่าง ๆ ของคนยากจนและคนชายขอบ เพื่อให้ประชาชนทุกคนสามารถใช้สิทธิของตนเองได้ตามที่ระบุไว้ในแผนและนโยบายการปฏิรูปประเทศ

๔๐) ดำเนินการอย่างต่อเนื่องในการปรับใช้ยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อลดความยากจน

๔๑) ดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อมุ่งช่วยเหลือคนยากจนและผู้ด้อยโอกาส เพื่อให้ประชาชนทุกคนมีมาตรฐานการดำรงชีวิตที่เพียงพอ

๔๒) ดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มและสร้างความเข้มแข็งให้กับแผนงานด้านสังคมที่ประสบผลสำเร็จนับจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีความจำเป็นในการต่อสู้กับความยากจนและการกีดกันทางสังคมบนพื้นฐานของการกระจายความมั่นคงอย่างเป็นธรรม อันจะนำไปสู่การบรรลุสวัสดิการที่ดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปสำหรับประชาชน

๔๓) ดำเนินความพยายามอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิด้านการทำงาน สิทธิด้านสุขภาพและสิทธิด้านการศึกษาของประชาชน เพื่อให้ดำรงไว้ซึ่งมาตรฐานการดำรงชีวิตที่เพียงพอของทุกคน

๔๔) ดำเนินความพยายามที่ดีอย่างต่อเนื่องเพื่อคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และการให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับสุขภาพและการศึกษา

๔๕) ประกันการเข้าถึงการศึกษา ความมั่นคงทางสังคม การดูแลสุขภาพ และโอกาสทางเศรษฐกิจสำหรับทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งรวมถึงสตรีมุสลิมและสตรีที่สมรสก่อนวัยอันควร

๔๖) ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อแก้ไขปัญหาความไม่เท่าเทียมกันในสังคม และความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงโอกาสและบริการต่าง ๆ ของความยากจนและคนชายขอบ

๔๗) ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงระบบประกันสุขภาพ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและให้มีการเข้าถึงระบบประกันสุขภาพอย่างเสมอภาค

๔๘) ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาระบบสุขภาพ เพื่อส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคมสามารถเข้าถึงสิทธิด้านสุขภาพ

๔๙) แก้ไขปัญหาการเสียชีวิตของมารดาและทุพโภชนาการในเด็กที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลของประเทศ

๕๐) ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมคุณภาพในการเข้าถึงการศึกษา รวมถึงการเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันสำหรับเด็กทุกคน

๕๑) ดำเนินความพยายามอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมสิทธิทางการศึกษาสำหรับทุกคน โดยเน้นประชาชนที่ยากจนในพื้นที่ชนบทและพื้นที่ห่างไกล

๑.๓.๒ ปัญหาการค้ามนุษย์

๘๖) ดำเนินความพยายามอย่างต่อเนื่องเพื่อแก้ไขสถานการณ์การค้ามนุษย์ซึ่งมีนัยเกินกว่าขอบเขตพรมแดนของไทย

๘๗) ร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างต่อเนื่องเพื่อขจัดและปราบปรามการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก และเพื่อแก้ไขสถานการณ์ของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ ผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่พักพิง

๘๘) เร่งแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ซึ่งมีประชากรต่างชาติบางกลุ่มตกเป็นเหยื่อและประกันว่าจะไม่มีการใช้มาตรการใด ๆ ที่ขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนกับกลุ่มคนเหล่านี้

๘๙) เพิ่มความพยายามอย่างต่อเนื่อง เพื่อขจัดปัญหาการค้ามนุษย์และการละเมิดสิทธิแรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อผู้โยกย้ายถิ่นฐานซึ่งเป็นกลุ่มเปราะบาง

๙๐) ดำเนินความพยายามอย่างต่อเนื่องเพื่อแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ รวมทั้งฟื้นฟูเยียวยาเหยื่อการค้ามนุษย์

๙๑) ดำเนินการเสริมสร้างขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ รวมถึงการเพิ่มงบประมาณและจัดการฝึกอบรมบุคลากรที่เหมาะสม

๙๒) บังคับใช้กฎหมายด้านการค้ามนุษย์ให้เข้มแข็งขึ้น โดยเฉพาะในกรณีที่มีการแสวงหาประโยชน์ทางเพศและแรงงาน ซึ่งเป็นประเด็นที่ละเอียดอ่อนในประเทศไทย

๙๓) เพิ่มความพยายามในการป้องกันการค้ามนุษย์ เพื่อแสวงหาประโยชน์ทางเพศและใช้แรงงานบังคับรวมถึงการค้าประเวณีเด็ก

๙๔) ใช้มาตรการที่จำเป็นเพื่อแก้ไขรากเหง้าของปัญหาการค้าประเวณีเด็ก การท่องเที่ยวเพื่อบริการทางเพศ สื่อลามกเด็ก และการค้าสตรี รวมทั้งเพิ่มความพยายามในการปรับปรุงสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ

๙๕) แก้ไขปัญหาสื่อลามกเด็กและการค้ามนุษย์ทั้งเด็กหญิงและชายเพื่อวัตถุประสงค์ทางเพศอย่างจริงจัง รวมทั้งการสนับสนุนให้ตำรวจและเจ้าหน้าที่ตามแนวชายแดนเพิ่มความพยายามเพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านี้ ตลอดจนหาความรับผิดชอบในกรณีที่รัฐขาดความพยายามในการดำเนินคดี ซึ่งเท่ากับเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๒) สถานการณ์

๒.๑) สภาพปัญหาทั่วไป

สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมโดยทั่วไป มีลักษณะเป็นสิทธิเชิงบวก หรือสิทธิที่รัฐจะต้องดำเนินการให้เกิดความก้าวหน้า (Positive Rights/ Progressive Realization of Rights) เป็นลำดับและใช้เวลาในการที่จะทำให้สิทธิดังกล่าวเกิดขึ้นจริง โดยรัฐมีพันธกรณีที่จะต้องจัดสรรทรัพยากรที่มีเพื่อให้สิทธิได้เกิดความก้าวหน้าเป็นลำดับ เช่น สิทธิในที่อยู่อาศัย สิทธิในการได้รับสวัสดิการสังคม สิทธิในการมีมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับตนเองและครอบครัว สิทธิในการประกอบอาชีพ แต่เป็นเรื่องที่ประชาชนจึงมักจะเข้าใจว่าเป็นความเอื้ออาทรจากรัฐที่จะมีนโยบาย มาตรการที่รัฐจะช่วยเหลือสนับสนุน มากกว่าที่จะเรียกร้องว่ารัฐมีพันธะหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการ และมีความยากลำบากที่ประชาชนจะนำเรื่องเข้าสู่การเรียกร้องในกระบวนการยุติธรรมเมื่อเกิดความเสียหายหรือไม่ได้รับความเป็นธรรม เช่น การไม่ได้รับการช่วยเหลือ หรือการได้รับบริการที่มีคุณภาพเพียงพอ และที่ผ่านมารัฐธรรมนูญยังมิได้ระบุการประกันสิทธิในกลุ่มดังกล่าวให้ชัดเจนเพียงพอ จึงทำให้ไม่เกิดการประกันสิทธิและเรียกร้องให้รัฐทำหน้าที่อย่างมีประสิทธิผล

ในปี ๒๕๕๗ เห็นว่ามีสถานการณ์สำคัญที่ควรกล่าวถึงเป็นการเฉพาะ ดังนี้

๒.๑.๑) สิทธิแรงงานด้านการสมาคม การรวมตัว และการร่วมเจรจาต่อรอง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๔ ได้ประกันเสรีภาพของบุคคลในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร องค์การเอกชน องค์การพัฒนาเอกชน หรือหมู่คณะอื่น รวมถึงข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีเสรีภาพในการรวมกลุ่มเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป แต่ต้องไม่กระทบประสิทธิภาพในการบริหารราชการแผ่นดินและความต่อเนื่องในการจัดทำบริการสาธารณะ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ในขณะที่พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๘ เป็นกฎหมายที่กำหนดแนวทางปฏิบัติต่อกันระหว่างฝ่ายนายจ้างและลูกจ้างในเรื่องสิทธิ หน้าที่ และผลประโยชน์ในการทำงานร่วมกัน ตลอดจนวิธีการระงับข้อขัดแย้งหรือข้อพิพาทแรงงาน รวมถึงการกำหนดเรื่องการรวมกลุ่มเป็นสหภาพ สหพันธ์ แต่กฎหมายฉบับดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมถึงคนทำงานที่เป็นแรงงานต่างด้าวในการรวมกลุ่ม แรงงานนอกระบบ (เช่น ผู้รับงานไปทำที่บ้าน แรงงานในภาคเกษตรกรรม แม่บ้าน) และให้อำนาจรัฐในการแทรกแซงการดำเนินการขององค์กรลูกจ้างและองค์กรนายจ้าง เช่น การจัดตั้งต้องมีการจดทะเบียน กรณีที่มีการนัดหยุดงานที่อาจทำให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจ รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้ลูกจ้างต้องกลับเข้าทำงานตามปกติได้ เป็นต้น ในขณะที่พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นกฎหมายที่กำหนดแนวทางปฏิบัติระหว่างฝ่ายนายจ้าง (รัฐวิสาหกิจ) และฝ่ายลูกจ้าง ในทำนองเดียวกับพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๘ และไม่ครอบคลุมถึงคนทำงานที่เป็นแรงงานต่างด้าวเช่นกัน นอกจากนี้ พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวยังมีข้อจำกัดในการกำหนดให้รัฐวิสาหกิจแต่ละแห่ง มีสหภาพแรงงานได้เพียงสหภาพเดียว ห้ามนายจ้างปิดงานและลูกจ้างนัดหยุดงานโดยเด็ดขาด และการจัดตั้งสหภาพแรงงานต้องมีการจดทะเบียน เป็นต้น ทั้งนี้ กฎหมายแรงงานทั้งสองฉบับยังไม่ครอบคลุมถึงสิทธิของข้าราชการที่จะมีสิทธิในการสมาคม การรวมตัว และการร่วมเจรจาต่อรอง และยังคงไม่มีการออกกฎหมายรับรองสิทธิดังกล่าวของข้าราชการ ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๔ ได้รับรองไว้

ในขณะที่ประเทศไทยเป็นสมาชิกร่วมก่อตั้งองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization : ILO) ซึ่งเป็นองค์กรที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของแรงงาน มีสถานะเป็นทบวงชำนัญพิเศษของสหประชาชาติ ปัจจุบันมีอนุสัญญาทั้งหมด ๑๘๙ ฉบับ ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอนุสัญญา ๑๕ ฉบับ โดยยังไม่ได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญา ฉบับที่ ๘๗ ว่าด้วยเสรีภาพในการสมาคมและการคุ้มครองสิทธิในการรวมตัว และฉบับที่ ๙๘ ว่าด้วยสิทธิในการรวมตัวและการร่วมเจรจา

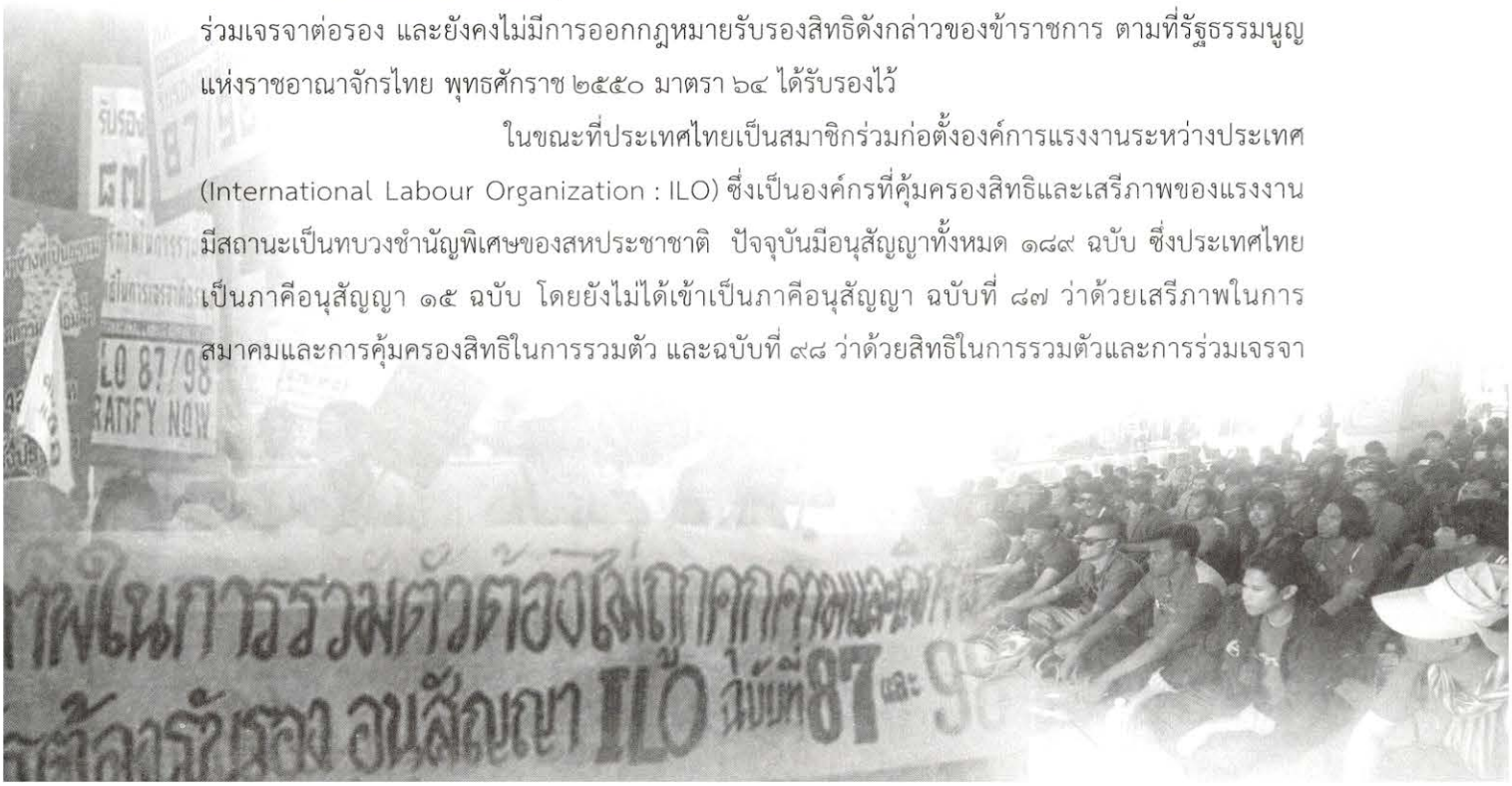

ต่อรอง[๒๙] ซึ่งกฎหมายแรงงานของไทย ได้แก่ พระราชบัญญัติแรงงานแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๘ และพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๓ ยังมีบทบัญญัติที่ไม่สอดคล้องกับอนุสัญญาทั้งสองฉบับนี้ เช่น มีบทบัญญัติที่อนุญาตเฉพาะบุคคลที่มีสัญชาติไทยสามารถจัดตั้งสหภาพแรงงานและเป็นกรรมการสหภาพแรงงานได้ มีบทกำหนดโทษอาญาสำหรับการนัดหยุดงาน มีข้อห้ามนายจ้างปิดงานหรือลูกจ้างนัดหยุดงาน เป็นต้น

๒.๑.๒) แรงงานข้ามชาติกับปัญหาการค้ามนุษย์

(๑) แรงงานข้ามชาติ

ข้อมูลจากกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน ได้ระบุถึงจำนวนแรงงานที่เป็นคนต่างชาติในประเทศไทย ในปี ๒๕๕๗ ว่ามีจำนวนทั้งสิ้น ๑,๓๓๙,๘๓๔ คน ในจำนวนนี้เป็นแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน (กัมพูชา เมียนมา และลาว) ประมาณ ๑.๑๘ ล้านคน ทั้งนี้ ไม่รวมยอดการจดทะเบียนแรงงานข้ามชาติที่จดทะเบียนในศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ทั่วประเทศ

ดังนั้น แรงงานข้ามชาติซึ่งถือเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงต่อการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ในขณะที่พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ ตลอดจนพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ (ฉบับที่ ๓) และฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๓) ยังมิได้ประกันสิทธิแรงงานขั้นพื้นฐานให้ครอบคลุมถึงแรงงานข้ามชาติ ทำให้แรงงานกลุ่มนี้มักได้ค่าจ้างต่ำกว่ามาตรฐานแรงงานขั้นต่ำ ไม่มีวันหยุดประจำสัปดาห์ ไม่มีวันลา ไม่มีหลักประกันสุขภาพใด ๆ ตลอดจนไม่ได้รับสิทธิประโยชน์จากกองทุนประกันสังคมและกองทุนเงินทดแทน คนกลุ่มนี้จะต้องซื้อสิทธิบัตรประกันสุขภาพของแรงงานข้ามชาติเองไม่มีสิทธิจัดตั้งสหภาพแรงงานหรือนัดหยุดงาน การยื่นข้อร้องเรียนต่อนายจ้างเสี่ยงต่อการถูกเลิกจ้างหรือส่งกลับประเทศต้นทาง บางรายถูกนายจ้างให้ออกจากงานเนื่องจากตั้งครรภ์ แรงงานกลุ่มนี้จะอยู่ในระบบจ้างงานระยะสั้นไม่เกิน ๑ ปี หรือระบบการจ้างแบบเหมาช่วง งานที่รับจ้างส่วนใหญ่อยู่ในภาคการผลิตที่กฎหมายแรงงานยังให้ความคุ้มครองไม่ถึง เช่น งานเกษตรกรรม งานประมงทะเล งานก่อสร้างงานบ้าน เป็นต้น ในขณะเดียวกัน กลุ่มแรงงานข้ามชาติมักถูกมองว่ามีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ รัฐบาลจึงมีมาตรการควบคุมแรงงานกลุ่มนี้อย่างเข้มงวด เช่น การเดินทางและการเปลี่ยนงาน เป็นต้น

---

[๒๙] อนุสัญญาฉบับที่ ๘๗ ว่าด้วยเสรีภาพในการสมาคมและการคุ้มครองสิทธิในการรวมตัว มีสาระสำคัญคือ คนทำงานและนายจ้างมีสิทธิในการรวมตัวจัดตั้งองค์กรของตนโดยไม่ต้องขออนุญาตล่วงหน้า มีสิทธิที่จะกำหนดแนวทางในการบริหารองค์กรในการที่จะปราศจากการแทรกแซงของรัฐ รัฐไม่สามารถยกเลิกองค์กรของลูกจ้างได้ ยกเว้นกรณีมีคำสั่งศาล องค์กรมีสิทธิที่จะเข้าร่วมเป็นสหพันธ์และสมาพันธ์ เข้าเป็นภาคีกับองค์การนายจ้างและลูกจ้างระหว่างประเทศได้ ในกรณีที่มีการนัดหยุดงานที่เป็นการให้บริการสาธารณะที่จำเป็นยิ่ง (Essential Services) เช่น ไฟฟ้า ประปา หน่วยดับเพลิง ที่กระทบต่อชีวิต ความปลอดภัยสาธารณสุขของประชาชน จะหยุดงานไม่ได้ และอนุสัญญาฉบับที่ ๙๘ ว่าด้วยสิทธิในการรวมตัวและการร่วมเจรจาต่อรอง มีสาระสำคัญปกป้องไม่ให้มีการกดดันหรือปลดลูกจ้างที่เข้าร่วมกิจการของสหภาพ ไม่ให้องค์กรของนายจ้าง ลูกจ้างแทรกแซงซึ่งกันและกัน นายจ้างและลูกจ้างมีเสรีภาพในการเจรจา โดยรัฐต้องแทรกแซงน้อยที่สุด การบังคับใช้อนุสัญญานี้กับตำรวจและทหารต้องกำหนดเป็นกฎหมาย และไม่ใช้กับข้าราชการที่ใช้อำนาจในนามของรัฐ เช่น ข้าราชการระดับสูงในระดับอธิบดี ปลัดกระทรวง เป็นต้น

รายงาน "สถานการณ์ด้านสิทธิแรงงานข้ามชาติ ปี ๒๕๕๗" [๓๐] ของมูลนิธิเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงานระบุปัญหาของแรงงานข้ามชาติในประเทศไทยที่สำคัญ ดังนี้

- การเข้าถึงการสื่อสาร ทำให้มีปัญหาในการสื่อสารกับนายจ้าง และการดำรงชีวิตประจำวัน
- ทัศนคติที่เป็นลบหรืออคติของชุมชนที่มีต่อแรงงานข้ามชาติ ทั้งในด้านเชื้อชาติ สถานะทางเศรษฐกิจ และการแย่งอาชีพ
- การขาดความเข้าใจทางกฎหมายไทย ทำให้เสี่ยงต่อการถูกละเมิด และแสวงหาประโยชน์ และไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการทางกฎหมายไทยได้
- การถูกล่อลวงให้มาทำงาน ทำให้ถูกแสวงหาประโยชน์และตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ามนุษย์
- การไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ ในทางปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องค่าจ้างค่าล่วงเวลาวันหยุดวันลา ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานตามปกติ
- ความปลอดภัยในการทำงาน เมื่อเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน จะไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายตามพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. ๒๕๓๗ อย่างเต็มที่
- การใช้แรงงานเด็กต่างชาติที่อายุต่ำกว่า ๑๕ ปี โดยอาศัยช่องโหว่และการบังคับใช้กฎหมาย
- การเปลี่ยนย้ายงานกับใบแจ้งออก โดยที่แรงงานข้ามชาติไม่สามารถเดินทางข้ามเขตจังหวัดได้ หากไม่ได้รับอนุญาตทำให้แรงงานไม่สามารถเปลี่ยนงานและนายจ้างได้ หากถูกละเมิดสิทธิจากนายจ้างเดิม และยังเกิดกรณีที่นายจ้างหรือนายหน้ายึดบัตรทำงานซึ่งเป็นเอกสารสำคัญของแรงงานในการแสดงตน
- การเข้าถึงของบริการสุขภาพของรัฐ
- การได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามนโยบายของรัฐ แม้ว่าจะมีมติคณะรัฐมนตรีในปี ๒๕๔๘ ให้เด็กต่างชาติ เด็กไร้สัญชาติสามารถเข้าเรียนในระบบโรงเรียนของรัฐได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย แต่ในทางปฏิบัติพบว่า มีโรงเรียนจำนวนน้อยที่เปิดรับเด็กต่างด้าวที่เป็นลูกแรงงานต่างชาติ เนื่องจากปัญหาในการสื่อสาร และบางแห่งมีอคติว่าเป็นภาระของสังคม
- การไม่สามารถเข้าถึงกระบวนทางยุติธรรมทั้งกระบวนการ แรงงานต่างชาติจึงเสี่ยงต่อการถูกแสวงหาประโยชน์จากการอาศัยช่องว่างทางกฎหมาย เช่น การขูดรีดแรงงาน เมื่อถูกจับ จะมีการเรียกร้องผลประโยชน์หรือว่าส่วยจากผู้ประกอบการหรือแรงงาน

---

[๓๐] สถานการณ์ด้านสิทธิแรงงานข้ามชาติ ปี ๒๕๕๗, มูลนิธิเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน

(๒) การค้ามนุษย์ในภาคแรงงาน

รัฐบาลของประเทศสหรัฐอเมริกาได้เผยแพร่รายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ ประจำปี ๒๕๕๗ (Trafficking in Persons Report : TIP Report) ระบุว่า ประเทศไทยเป็นประเทศต้นทาง ปลายทาง และทางผ่านสำหรับการค้ามนุษย์เพื่อการบังคับใช้แรงงานโดยเหยื่อจากประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งได้แก่ เมียนมา จีน เวียดนาม รัสเซีย อุซเบกิสถาน อินเดีย และฟิจิ จะเดินทางมายังประเทศไทยโดยได้รับความช่วยเหลือจากญาติหรือคนในชุมชน หรือผ่านเครือข่ายแบบไม่เป็นทางการที่ทำหน้าที่จัดหาหรือลักลอบนำพาบุคคล ทั้งนี้ ประมาณการว่ามีแรงงานข้ามชาติในไทย ๒ - ๓ ล้านคน ส่วนใหญ่มาจากเมียนมา โดยจะถูกบังคับขู่เข็ญ หลอกลวง ให้เข้าสู่การใช้แรงงานหรือถูกกดขี่ในธุรกิจประมงและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องต้องทำงานหนักในเรือประมงสัญชาติไทยที่ล่องเรืออยู่ในน่านน้ำไทยและน่านน้ำสากล มีชั่วโมงทำงานยาววันละ ๑๘ - ๒๐ ชั่วโมงต่อวัน ๗ วันต่อสัปดาห์ ได้รับค่าแรงเล็กน้อย มีการข่มขู่ที่จะตัดเงิน รวมทั้งการไม่จ่ายเงินค่าจ้างเต็มจำนวน ถูกข่มขู่และทุบตี บางรายอยู่ในทะเลเป็นเวลาหลายปีติดต่อกัน ทั้งนี้ รายงานในปี ๒๕๕๖ พบว่าร้อยละ ๑๗ ของลูกเรือประมงที่ถูกสำรวจได้ใช้เวลามากกว่า ๑ เดือนในทะเล นอกจากกิจการประมงแล้ว ยังพบว่าเหยื่อการค้ามนุษย์ยังถูกใช้ในกิจการสิ่งทอระดับล่าง โรงงาน การทำงานบ้าน ธุรกิจบริการทางเพศ รวมถึงการถูกบังคับให้เป็นขอทาน

นอกจากนั้น ในรายงานยังได้ระบุพฤติกรรมทุจริตของเจ้าหน้าที่ทั้งสองประเทศตามแนวชายแดน ลาว พม่า และกัมพูชา ซึ่งอำนวยความสะดวกให้กับกระบวนการเคลื่อนย้ายแรงงานที่ไม่มีเอกสารประจำตัว และระบุว่า รัฐบาลไทยไม่สามารถดำเนินการและไม่ได้มีความพยายามอย่างเพียงพอที่จะปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำในการขจัดการค้ามนุษย์ตามพิธีสารว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก จึงได้ลดระดับประเทศไทยลงไปอยู่ในบัญชีกลุ่มที่ ๓ (Tier 3)

๒.๑.๓) ความเหลื่อมล้ำและการจัดสรรทรัพยากร และปัญหาการทุจริตที่มีผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชน

จากปัญหาเชิงโครงสร้างของสังคมไทย ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการที่ประชาชนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรด้านต่าง ๆ ในขณะเดียวกัน ก็เกิดความไม่เป็นธรรมในการจัดสรรทรัพยากรของรัฐ รัฐบาลได้กำหนดให้การขจัดปัญหาความเหลื่อมล้ำเป็นหนึ่งในนโยบายบริหารราชการแผ่นดินที่แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๗ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ได้บัญญัติให้สภาปฏิรูปแห่งชาติศึกษาและเสนอแนะเพื่อให้เกิดการปฏิรูปอย่างน้อย ๑๑ ด้าน ได้แก่ การเมือง การบริหารราชการแผ่นดิน กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม การปกครองท้องถิ่น การศึกษา เศรษฐกิจ พลังงาน สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม สื่อสารมวลชน สังคม และอื่น ๆ

ที่ผ่านมา พรรคการเมืองและรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งมักนำเสนอนโยบายหาเสียงเพื่อแก้ไขปัญหาและช่วยเหลือประชาชนกลุ่มคนที่มีรายได้น้อย เช่น แรงงาน เกษตรกร แต่ก็เป็นช่องทางที่ก่อให้เกิดปัญหาการทุจริตทั้งด้านงบประมาณและเชิงนโยบาย [๓๑] ที่มีผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนทั้งทางตรงและทางอ้อม ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ พรรคเพื่อไทยได้นำเสนอนโยบายในการหาเสียงเลือกตั้งประการหนึ่ง คือ การรับจำนำข้าวเปลือกทุกเมล็ด เพื่อให้เม็ดเงินตกถึงมือเกษตรกรโดยตรง และเมื่อพรรคเพื่อไทยได้เป็นผู้นำจัดตั้งรัฐบาลและแถลงนโยบายต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๔ ได้นำนโยบายการรับจำนำข้าวเปลือกตามที่ได้รณรงค์หาเสียงไว้บรรจุเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลที่จะเริ่มดำเนินการในปีแรก [๓๒] ซึ่งต่อมา ได้เกิดปัญหาในการดำเนินนโยบายดังกล่าวและมีผลกระทบต่อความเสียหายด้านงบประมาณ และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ กล่าวคือ มียอดขาดทุนสุทธิจากการดำเนินโครงการ ๗ แสนล้านบาท แบ่งเป็นขาดทุนในโครงการจำนำข้าวสมัยรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ๕.๓๖ แสนล้านบาท และยอดขาดทุนสะสมจากโครงการ

---

[๓๑] การทุจริตเชิงนโยบายเป็นรูปแบบของการทุจริตที่มีความซับซ้อนมากขึ้นต่างจากการทุจริตโดยทั่วไป โดยมีการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐโดยมิชอบ (Abuse of Power) มักจะเป็นการทุจริตขนาดใหญ่ที่สร้างผลกระทบหรือความเสียหายอย่างมากให้กับประเทศ โดยมีกระบวนการในการใช้ช่องว่างของกฎหมายและวิชาการสร้างความชอบธรรมให้กับนโยบายหรือโครงการ (Making of Power) มีการใช้อำนาจในการบริหารในทางการเมืองอย่างไม่โปร่งใส มีการเชื่อมโยงระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ

[๓๒] "ข้อ ๑.๑๑ ยกระดับราคาสินค้าเกษตรและให้เกษตรกรเข้าถึงแหล่งเงินทุน โดยดูแลราคาสินค้าเกษตรให้มีเสถียรภาพที่เหมาะสม คำนึงถึงกลไกราคาตลาดโลก โดยใช้วิธีบริหารจัดการทางการตลาดและกลไกตลาดซื้อขายล่วงหน้า รวมทั้งผลักดันให้เกษตรกรสามารถขายสินค้าเกษตรได้ในราคาสูงเพียงพอเมื่อเทียบกับต้นทุน และนำระบบรับจำนำสินค้าเกษตรมาใช้ในการสร้างความมั่นคงด้านรายได้ให้แก่เกษตรกร เริ่มต้นจากการรับจำนำข้าวเปลือกเจ้าและข้าวเปลือกหอมมะลิ ความชื้นไม่เกินร้อยละ ๑๕ ที่ราคาเกวียนละ ๑๕,๐๐๐ บาท และ ๒๐,๐๐๐ บาทตามลำดับ พร้อมทั้งจัดให้มีการเยียวยาความเสียหายของพืชผลจากภัยธรรมชาติให้แก่เกษตรกร การจัดทำระบบทะเบียนครัวเรือนเกษตรกรให้สมบูรณ์ และการออกบัตรเครดิตสำหรับเกษตรกร... "

รับจำนำข้าวของรัฐบาลในอดีต ๑๑ โครงการ จำนวน ๑.๖๓ แสนล้านบาท มีข้าวสารคงค้างในโกดัง จำนวน ๑๗.๕ ล้านตัน แบ่งเป็นข้าวคุณภาพดีมาก ๗.๕ ล้านตัน ข้าวคุณภาพดีผ่านเกณฑ์การตรวจสอบ ๒.๙ ล้านตัน ข้าวที่คุณภาพต่ำกว่าเกณฑ์ ๔.๗ ล้านตัน และข้าวที่เสียหาย ๔.๒๕ แสนตัน โดยมียอดระบายออกไป ๑.๖ ล้านตัน [๓๓] มีจำนวนเกษตรกรที่ไม่ได้รับเงินประมาณ ๘ แสนครัวเรือน [๓๔] และมีเกษตรกรที่ฆ่าตัวตายจากข้อสันนิษฐานภาวะความเครียดที่เกิดจากหนี้สินที่กู้ยืมมาสำหรับการปลูกข้าวเพื่อนำมาเข้าโครงการดังกล่าวจำนวน ๑๐ คน [๓๕]

๒.๒) สถานการณ์สิทธิมนุษยชน และการดำเนินงานของ กสม.

ในปี ๒๕๕๗ กสม. ได้รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับปัญหาด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในหลายด้าน ซึ่งปรากฏอยู่ในหัวข้อต่าง ๆ ของรายงานฉบับนี้ และยังได้รับเรื่องร้องเรียนอื่น ๆ เช่น กรณีสิทธิในที่อยู่อาศัยของประชาชน ซึ่งมักเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดที่ไม่สามารถเป็นเจ้าของที่ดินและเข้าไปสร้างที่พักอาศัยในที่ดินของรัฐและเอกชนด้วยการเช่า บุกเบิกและบุกรุก คนกลุ่มนี้ขาดความความมั่นคงในที่อยู่อาศัย มีโอกาสถูกยกเลิกสัญญาเช่า หรือถูกไล่รื้อจากเจ้าของที่ดิน เพื่อนำที่ดินไปใช้ในประโยชน์อื่น ทั้งจากหน่วยงานของรัฐและเอกชน อาทิ กรณีการขึ้นค่าเช่าอาคารสถานที่ในที่ธรณีสงฆ์ของวัดสัมพันธวงศาราม และกรณีประชาชนในชุมชนจารุรัตน์ (ต้นไทร) ได้รับความเดือดร้อนถูกไล่ที่รื้อถอนที่พักอาศัย เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีเรื่องร้องเรียนจากผู้ค้าเกี่ยวกับนโยบายของ คสช. ในการจัดระเบียบด้านต่างๆ เช่น การจัดระเบียบชายหาด และการจัดระเบียบสังคมเกี่ยวกับการบุกรุกพื้นที่สาธารณะ ปัญหารถรับจ้างสาธารณะ เป็นต้น โดยผู้ร้องระบุว่า ถูกกระทบต่อการประกอบอาชีพ รวมถึงมีกรณีที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่

สำหรับกรณีนโยบายการรับจำนำข้าว กสม. ได้รับเรื่องร้องเรียนจากเกษตรกรอำเภอโพทะเล บางมูลนาก และบึงนาราง จังหวัดพิจิตร ซึ่งนำข้าวเปลือกไปจำนำที่โรงสีแอลโกลด์ฯ และไม่ได้รับใบประทวนสินค้า จำนวน ๑๓๑ ราย ปริมาณข้าวเปลือก รวม ๒,๗๙๘.๙๙๖ ตัน จำนวนเงินรวม ๓๑,๘๔๗,๗๑๙ บาท และเกษตรกรอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ที่นำข้าวเปลือกไปจำนำที่ท่าข้าวหัวดง ตำบลหัวดง อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร และไม่ได้รับใบประทวนสินค้า จำนวน ๙๔ ราย ปริมาณข้าวเปลือก รวม ๑,๖๑๒.๘๙ ตัน จำนวนเงินรวม ๑๘,๗๘๑,๔๓๖.๔๓ บาท [๓๖] กสม. ได้ร่วมกับคณะอนุกรรมการติดตามกำกับดูแลการบริหารจัดการข้าวระดับจังหวัด จังหวัดพิจิตรตรวจสอบข้อเท็จจริง

---

[๓๓] แถลงข่าวของคณะอนุกรรมการตรวจสอบปริมาณและคุณภาพข้าวคงเหลือของรัฐ และคณะอนุกรรมการปิดบัญชีโครงการรับจำนำข้าวเปลือกตามนโยบายของรัฐบาล

[๓๔] ดูรายละเอียดเพิ่มเติม <http://thaipublica.org/2014/03/financing-the-rice-pledging-scheme-11/> เข้าดูเมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๘

[๓๕] ดูรายละเอียดเพิ่มเติม <http://thaipublica.org/2014/03/financing-the-rice-pledging-scheme-11/> เข้าดูเมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๘

[๓๖] คำร้องที่ ๕๙๗/๒๕๕๖

และพบว่าเกิดจากปัญหาตัวเลขคลาดเคลื่อน และได้สรุปว่ามีเกษตรกรที่ต้องได้รับการเยียวยา จำนวน ๒๒๙ ราย ปริมาณข้าวเปลือก ๔,๔๗๐.๗๘๔ ตัน จำนวนเงิน ๕๒,๘๓๕,๕๓๑.๗๐ บาท พร้อมทั้งได้เสนอมาตรการการแก้ไขปัญหาต่อคณะรัฐมนตรี โดยให้คณะกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติ (กขช.) กระทรวงพาณิชย์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบออกใบประทวนสินค้าให้แก่ผู้ร้อง และมีข้อเสนอแนะนโยบายว่า คณะรัฐมนตรีมีความรับผิดชอบร่วมกันตามหลักระบบรัฐสภาในผลแห่งการกระทำของตัวแทนในทุกกรณี อันสืบเนื่องมาจากการดำเนินนโยบายรับจำนำข้าวของรัฐบาลที่ได้ประกาศต่อสาธารณะและรัฐสภา โดยให้กระทรวงการคลัง กระทรวงพาณิชย์ สำนักงบประมาณ และคณะกรรมการนโยบายและบริหารจัดการข้าว (นบข.) ตรวจสอบข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ในกรณีที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่แล้วพบว่ามีการกระทำผิด ควรต้องนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษ และในกรณีที่พบว่าอาจมีการกระทำการทุจริต ควรแจ้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) เพื่อดำเนินการ ซึ่งต่อมาที่ประชุม ป.ป.ช. เมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ มีมติเป็นเอกฉันท์ชี้มูลความผิดนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี ฐานละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ และความผิดตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๑๒๓/๑ เนื่องจากไม่ระงับ ยับยั้ง ปล่อยให้เกิดการทุจริตโครงการรับจำนำข้าวทุกขั้นตอน จนทำให้ประเทศได้รับความเสียหาย โดยได้ให้เจ้าหน้าที่สรุปสำนวนคดีส่งอัยการสูงสุดดำเนินคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อไป[๓๗]

๓) การประเมินสถานการณ์

ในด้านสิทธิแรงงานด้านการสมาคม การรวมตัว และการร่วมเจรจาต่อรอง กสม. เห็นว่ารัฐบาลควรพิจารณาเร่งให้สัตยาบันอนุสัญญาหลักขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ๒ ฉบับ ได้แก่ อนุสัญญาองค์การแรงงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๘๗ ว่าด้วยเสรีภาพในการสมาคมและคุ้มครองสิทธิในการรวมตัว และฉบับที่ ๙๘ ว่าด้วยสิทธิในการรวมตัวและการร่วมเจรจาต่อรอง

รัฐได้พยายามแก้ปัญหาแรงงานข้ามชาติที่ไม่ได้อยู่ในระบบ โดยมีประกาศ คสช. ฉบับที่ ๖๗/๒๕๕๗ เรื่อง มาตรการชั่วคราวในการดำเนินการต่อแรงงานต่างด้าว ประกาศ คสช. ฉบับที่๖๘/๒๕๕๗

---

[๓๗] ดูรายละเอียดเพิ่มเติม <http://thaipublica.org/2014/07/nacc-sued-yingluck-1/> เข้าดูเมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๘

เรื่อง มาตรการเร่งด่วนในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์และการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าว ระยะที่ ๑ เป็นการชั่วคราวประกาศ คสช. ฉบับที่ ๗๐/๒๕๕๗ และฉบับที่ ๑๑๘/๒๕๕๗ เรื่องมาตรการชั่วคราวในการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์ ประกาศ คสช. ฉบับที่ ๗๗/๒๕๕๗ ฉบับที่ ๙๔/๒๕๕๗ และฉบับที่ ๑๑๗/๒๕๕๗ เรื่องการจัดตั้งศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) [๓๘] นอกจากนี้ กระทรวงแรงงานได้มีการผลักดันกฎกระทรวงคุ้มครองแรงงานประมงทะเล พ.ศ. ๒๕๕๗ ซึ่งประกาศใช้ และอยู่ระหว่างการทำความเข้าใจกับผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นย้ำว่านอกจากการกำหนดกฎหมายแล้ว ต้องมีนโยบายที่ชัดเจน และการปฏิบัติที่เข้มงวด

ในกรณีปัญหาการค้ามนุษย์ หลังจากที่ประเทศไทยถูกลดระดับให้อยู่ในบัญชีกลุ่มที่ ๓ (Tier 3) เห็นว่า รัฐบาลมีความตื่นตัวอย่างสูงในการบังคับใช้กฎหมายและแก้ปัญหากระบวนการค้ามนุษย์ที่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งส่วนกลางและท้องถิ่นของไทยเกี่ยวข้อง กสม. เห็นว่า การที่รัฐบาลกำลังเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจังในขณะนี้ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และขอให้คำนึงถึงการช่วยเหลือเยียวยาเหยื่ออย่างเหมาะสมด้วย

ในกรณีของสิทธิที่อยู่อาศัยเป็นปัญหาใหญ่ของประเทศ แม้ว่าภาครัฐจะพยายามแก้ไขปัญหาด้วยการจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่ ทั้งที่อยู่ในรูปของแฟลตหรือที่อยู่อาศัยนอกเมือง แต่ก็อาจไม่เหมาะสมกับวิถีการดำรงชีวิตของผู้อยู่อาศัยในพื้นที่เดิม ปัญหาสิทธิในที่อยู่อาศัยนั้นครอบคลุมถึงความมั่นคงทั้งของครอบครัว และของปัจเจกบุคคล ทั้งคนจนในเมืองและในชนบทที่สูญเสียที่ดิน ทั้งเป็นที่ทำกินและที่อยู่อาศัยในเวลาเดียวกัน คนมีรายได้น้อยไม่สามารถเข้าถึงที่อยู่อาศัยที่มีความเหมาะสมกับสภาพการดำเนินชีวิตหรือแม้แต่มาตรฐานที่เหมาะสม ไม่สามารถสร้างครอบครัวที่มีความมั่นคงได้ ดังนั้น การที่รัฐต้องประกันคุ้มครองสิทธิในที่อยู่อาศัยนั้น จึงไม่จำกัดแค่การจัดสร้างบ้านให้กลุ่มผู้มีรายได้น้อย-ปานกลางในราคาที่เข้าถึงได้เพียงอย่างเดียว แต่อาจต้องคำนึงถึงความเหมาะสมต่อแนวทางการดำรงชีวิต ตลอดจนการกระจายที่ดินซึ่งเป็นทั้งที่ทำกินและที่อยู่อาศัยในชนบท การเข้าถึงระบบการกู้ยืมเงิน ความสามารถในการผ่อนชำระที่ไม่เป็นภาระมากจนเกินควร เป็นต้น

ในการจัดระเบียบด้านต่าง ๆ ของ คสช. นั้น แม้ว่ารัฐจะมีเจตนารมณ์ที่ดีในการบังคับใช้กฎหมาย แต่ในการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นควรกำชับให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติอย่างเป็นธรรม ต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อประชาชน ผู้ยากไร้ ผู้ที่มีรายได้น้อย และผู้ไร้ที่ดินทำกิน ซึ่งได้อาศัยอยู่ในพื้นที่เดิมนั้น ๆ รวมถึงการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ร่วมกัน และกำจัดอิทธิพลเหนือกฎหมายในพื้นที่

ในด้านความเหลื่อมล้ำและการจัดสรรทรัพยากร รัฐต้องดำเนินการอย่างจริงจังให้เกิดการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและสร้างเป็นธรรม สำหรับประเด็นนโยบายรับจำนำข้าวเปลือก

---

[๓๘] ดูรายละเอียดเพิ่มเติม <http://library2.parliament.go.th/giventake/ncpo.html> เข้าดูเมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๘

หลังจากที่ กสม. ได้มีข้อเสนอเชิงนโยบายไปยังรัฐบาลแล้ว ต่อมาได้รับแจ้งว่า หัวหน้า คสช. และนายกรัฐมนตรีได้มอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินมาตรการการแก้ไขปัญหาในการออกใบประทวนให้กับกลุ่มเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบ แล้วให้รายงานผลต่อ คสช. ภายใน ๓๐ วัน [๓๙] และหากตรวจสอบแล้วไม่มีการทุจริตหรือสวมสิทธิ์เกษตรกร ให้ดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อจ่ายเงินให้เกษตรกร และอนุมัติงบประมาณเพื่อให้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) จ่ายเงินให้เกษตรกรต่อไป ทั้งนี้ ในกรณีเรื่องร้องเรียนจากเกษตรกรอำเภอโพทะเล บางมูลนาก และบึงนาราง จังหวัดพิจิตร หลังจากที่ กสม. ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริง และจัดทำข้อเสนอซึ่งครอบคลุมการแสดงความรับผิดชอบต่อผู้ได้รับผลกระทบในพื้นที่แล้ว คณะกรรมการนโยบายและการบริหารจัดการข้าว (นบข.) ได้มีมติเห็นชอบผลการตรวจสอบของ กสม. โดยดำเนินการจ่ายเงินจำนวนดังกล่าวให้กับเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบ เมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๘ [๔๐]

ในเรื่องของการละเมิดสิทธิมนุษยชนมีความซับซ้อนมากขึ้น ดังกรณีของการทุจริตและสิทธิมนุษยชน ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการเชื่อมโยงข้อมูลความรู้ด้านต่าง ๆ เพื่อลดปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อไป

๒.๒.๕ สิทธิชุมชน

๑) เกณฑ์การประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชน

๑.๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๑.๑.๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗

มาตรา ๔ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตาม

---

[๓๙] หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๖/๑๕๓๔๒ ลงวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๗ เรื่อง ผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีเกษตรกรอำเภอเมืองพิจิตร อำเภอโพทะเล อำเภอบางมูลนาก และอำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร ถูกละเมิดสิทธิไม่ได้รับใบประทวนสินค้าและเงินจากการจำนำข้าวเปลือกตามโครงการรับจำนำข้าวเปลือกของรัฐบาลปีการผลิต ๒๕๕๕/๕๖ และหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ได้มีหนังสือด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๖/๒๐๑๐๘ ลงวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๗

[๔๐] หนังสือสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่ สม ๐๐๐๓/๔๙๐ ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๘ เรื่อง เกษตรกรจังหวัดพิจิตรขอพบ กสม. เพื่อขอบคุณ

ประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว ย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้

๑.๑.๒) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ (แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๕๕๔)

มาตรา ๕๗ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในเรื่องดังกล่าว

การวางแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม การเวนคืน อสังหาริมทรัพย์การวางผังเมือง การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ในที่ดิน และการออกกฎที่อาจมีผลกระทบต่อส่วนได้เสียสำคัญของประชาชน ให้รัฐจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างทั่วถึงก่อนดำเนินการ

มาตรา ๖๖ บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติและมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน

มาตรา ๖๗ สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพหรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามความเหมาะสม

การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน และจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และผู้มีส่วนได้เสียก่อน รวมทั้งได้ให้องค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้าน

สิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม หรือทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพ ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว

สิทธิของชุมชนที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัตินี้ย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา ๘๕ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ที่ดินให้ครอบคลุมทั่วประเทศ โดยให้คำนึงถึงความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ทั้งผืนดิน ผืนน้ำ วิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นและการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ และกำหนดมาตรฐานการใช้ที่ดินอย่างยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากหลักเกณฑ์การใช้ที่ดินนั้นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วย

(๒) กระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรมและดำเนินการให้เกษตรกรมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิในที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมอย่างทั่วถึงโดยการปฏิรูปที่ดินหรือวิธีอื่น รวมทั้งจัดหาแหล่งน้ำ เพื่อให้เกษตรกรมีน้ำใช้อย่างพอเพียงและเหมาะสมแก่การเกษตร

(๓) จัดให้มีการวางผังเมือง พัฒนา และดำเนินการตามผังเมืองอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อประโยชน์ในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

(๔) จัดให้มีแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและทรัพยากรธรรมชาติอื่นอย่างเป็นระบบและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ทั้งต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล

(๕) ส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนตลอดจนควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยประชาชน ชุมชนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน

มาตรา ๘๗ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนดังต่อไปนี้

(๑) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

(๒) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมืองการวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ

(๓) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพหรือตามสาขาอาชีพที่หลากหลายหรือรูปแบบอื่น

(๔) ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองเพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบให้สามารถแสดงความคิดเห็น และเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่

(๕) ส่งเสริมและให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

การมีส่วนร่วมของประชาชนตามมาตรานี้ต้องคำนึงถึงสัดส่วนของหญิงและชายที่ใกล้เคียงกัน

มาตรา ๒๘๙ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะจารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรม และการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานและระบบการศึกษาของชาติ

การจัดการศึกษาอบรมภายในท้องถิ่นตามวรรคสอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึงการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นด้วย

มาตรา ๒๙๐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามที่กฎหมายบัญญัติ

กฎหมายตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

(๑) การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่

(๒) การเข้าไปมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเขตพื้นที่ เฉพาะในกรณีที่อาจมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของตน

(๓) การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมใดนอกเขตพื้นที่ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่

(๔) การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

๑.๒) สนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี

๑.๒.๑) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ข้อ ๑

๒. เพื่อจุดมุ่งหมายของตน ประชาชาติทั้งปวงอาจจัดการโภคทรัพย์ และทรัพยากรธรรมชาติของตนได้อย่างเสรี โดยไม่กระทบต่อพันธกรณีใด ๆ อันเกิดจากความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการแห่งผลประโยชน์ร่วมกันและกฎหมายระหว่างประเทศ ประชาชาติจะไม่ถูกลิดรอนวิถีทางยังชีพของตนไม่ว่าในกรณีใด

ข้อ ๒

รัฐภาคีแต่รัฐแห่งกติกานี้รับที่จะดำเนินการ โดยเอกเทศและโดยความร่วมมือและความช่วยเหลือระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทางเศรษฐกิจและวิชาการ โดยใช้ประโยชน์สูงสุดจากทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อให้สัมฤทธิ์ผลในการทำให้สิทธิซึ่งรับรองไว้ในกติกานี้กลายเป็นความจริงอย่างบริบูรณ์โดยลำดับด้วยวิธีทั้งปวงที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รวมทั้งการกำหนดมาตรการทางกฎหมายด้วย

ข้อ ๑๑

๑. รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองสิทธิของทุกคนในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับตนเองและครอบครัว ซึ่งรวมถึงอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัยที่เพียงพอ และสภาพการครองชีพที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง รัฐภาคีจำดำเนินขั้นตอนที่เหมาะสมเพื่อประกันการทำให้สิทธินี้เป็นจริง โดยรับรองความสำคัญอย่างแท้จริงของความร่วมมือระหว่างประเทศบนพื้นฐานของความยินยอมโดยเสรี

๑.๒.๒) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

ข้อ ๑๙

๑. บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะมีความคิดเห็นโดยปราศจากการแทรกแซง

๒. บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพแห่งการแสดงออก สิทธินี้รวมถึงเสรีภาพที่จะ

แสวงหา รับและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและความคิดทุกประเภทโดยไม่คำนึงถึงพรมแดน ทั้งนี้ ไม่ว่าด้วยวาจา เป็นลายลักษณ์อักษร หรือการตีพิมพ์ในรูปของศิลปะ หรือโดยอาศัยสื่อประการอื่นตามที่ตนเลือก

อนึ่ง คณะกรรมการประจำกติการะหว่างประเทศฯ ได้ให้ความเห็นในเอกสารหมายเลข ๓๔ ว่า ให้หมายรวมถึงสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งรัฐจะต้องดำเนินการให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้โดยง่าย รวดเร็ว และมีประสิทธิผล

๑.๓) ข้อเสนอแนะจากกระบวนการ UPR ที่ประเทศไทยรับมาปฏิบัติ

ข้อ ๓๘ แก้ไขปัญหาความไม่เท่าเทียมกันและความเหลื่อมล้ำในสังคมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นสาเหตุของความขัดแย้งทางสังคมและความไม่สงทางการเมืองในช่วง ๒-๓ ปีที่ผ่านมา รวมทั้งในภาคใต้ของประเทศไทย

ข้อ ๓๙ แก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างขั้นพื้นฐานของความไม่เท่าเทียมในสังคมและความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงโอกาสและบริการต่าง ๆ ของคนยากจนและขนชายขอบ เพื่อให้ประชาชนทุกคนสามารถใช้สิทธิของตนเองได้ตามที่ระบุไว้ในแผน และนโยบายการปฏิรูปประเทศ

ข้อ ๔๐ ดำเนินการอย่างต่อเนื่องในการปรับใช้ยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อลดความยากจน

ข้อ ๔๑ ดำเนินงานตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อมุ่งช่วยเหลือคนยากจนและผู้ด้อยโอกาส เพื่อให้ประชาชนทุกคนมีมาตรฐานการดำเนินชีวิตที่เพียงพอ

ข้อ ๔๒ ดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มและสร้างความเข้มแข็งให้กับแผนงานด้านสังคมที่ประสบผลสำเร็จนับจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีความจำเป็นในการต่อสู้กับความยากจนและการกีดกันทางสังคมบนพื้นฐานของการกระจายความมั่งคั่งอย่างเป็นธรรม อันจะนำไปสู่การบรรลุสวัสดิการที่ดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้สำหรับประชาชน

๑.๔) หลักการชี้แนะแห่งสหประชาชาติด้านธุรกิจและสิทธิมนุษยชน

หลักการชี้แนะแห่งสหประชาชาติด้านธุรกิจและสิทธิมนุษยชน (United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights) ผ่านการรับรองโดยสหประชาชาติ เมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๔ เป็นกรอบการปฏิบัติงานของประเทศสมาชิก มีเนื้อหาสำคัญใน ๓ เรื่องหลัก ได้แก่

หน้าที่ของรัฐต่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (State Duty to Protect) อาทิ การกำหนดนโยบายคุ้มครอง การแก้ไข และการลงโทษการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับภาคธุรกิจที่มีประสิทธิภาพ การส่งเสริมให้ภาคธุรกิจเคารพสิทธิมนุษยชนในประเทศที่ไปลงทุนทำกิจการ การให้หน่วยงานภาคธุรกิจตระหนักถึงพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนของรัฐ การเคารพสิทธิมนุษยชนในการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ การดำเนินการให้ภาคธุรกิจเคารพสิทธิมนุษยชนในการทำธุรกรรมทางการค้าฯ

หน้าที่ของบรรษัทในการเคารพสิทธิมนุษยชน (Corporate Responsibility to Respect) อาทิ การมีนโยบายและกระบวนการในการป้องกัน บรรเทา และแก้ไขผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนที่เกิดจากกิจกรรมของภาคธุรกิจ การให้ผู้บริหารสูงสุดของภาคธุรกิจแสดงพันธกรณีที่จะปกป้องสิทธิมนุษยชน การให้มีการตรวจสอบผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนจากการดำเนินธุรกิจของตน และให้มีการตอบสนองผลกระทบนั้นอย่างมีประสิทธิภาพ การให้มีการสื่อสารกับสาธารณชนเมื่อมีข้อกังวลเกิดขึ้นฯ

การเข้าถึงการเยียวยา (Access to Remedy) อาทิ การให้รัฐดำเนินการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิให้ได้รับการเยียวยาผ่านมาตรการด้านการบริหารและกระบวนการยุติธรรม การส่งเสริมประสิทธิภาพของกลไกกระบวนการยุติธรรมให้สามารถเยียวยาผู้ถูกละเมิดสิทธิได้อย่างมีประสิทธิภาพ การอำนวยความสะดวกให้เข้าถึงกลไกการเยียวยาอื่น ๆ ที่มิใช่ของรัฐ เช่น กลไกของสมาคมธุรกิจอุตสาหกรรม การให้ภาคธุรกิจสร้างกลไกเยียวยาทั้งในระดับบุคคลและในระดับชุมชนฯ

หลักการดังกล่าว เป็นแนวทางปฏิบัติในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาชนมิให้ถูกละเมิดจากการดำเนินธุรกิจของภาคเอกชนและรัฐวิสาหกิจ โดยประเทศไทยได้สนับสนุนและร่วมให้การรับรองหลักการนี้ด้วย[๔๑]

๒) สถานการณ์

๒.๑) สภาพปัญหาทั่วไป

ที่ผ่านมา รัฐได้เข้ามาบริหารจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่สร้างผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสุขภาพ สิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตของ

---

[๔๑] ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ <http://bit.ly/AHRC1731> เข้าดู ณ วันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๘

ชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้นมาแต่เดิม แม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จะได้รับรองสิทธิของบุคคลและชุมชนในการได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต รวมถึงจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างทั่วถึงก่อนดำเนินการ นอกจากนั้น ยังรับรองสิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษา และการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพหรือคุณภาพชีวิตของตน แต่ในทางปฏิบัติยังคงพบว่า มีชุมชนทั่วประเทศที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการทั้งของรัฐและเอกชน

ทิศทางการพัฒนาประเทศในหลายทศวรรษที่ผ่านมา รัฐบาลได้เน้นการสร้างและขยายการเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยการพัฒนาอุตสาหกรรม และลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ที่มีการใช้ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติอย่างเข้มข้น และกระจายการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่ต่าง ๆ ซึ่งเคยเป็นพื้นที่กสิกรรมและเกษตรกรรมที่อุดมสมบูรณ์ และก่อให้เกิดผลกระทบต่าง ๆ โดยในปี ๒๕๕๗ มีปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้น อาทิ

✦ การออกอาชญาบัตรและประทานบัตรแร่ให้ภาคเอกชนเข้าทำเหมืองแร่ขนาดใหญ่ ตลอดจนการมีนโยบายขยายการอนุญาตการลงทุนในอุตสาหกรรมเหมืองทองคำ ๓๐๐ แปลง มูลค่าไม่ต่ำกว่า ๑ หมื่นล้านบาท ทั้งที่ผ่านมา การทำเหมืองแร่ทองคำทำให้เกิดการปนเปื้อนของสารโลหะหนักในแหล่งน้ำ และส่งผลต่อสุขภาพของประชาชนอย่างกว้างขวาง เป็นที่มาของความขัดแย้งระหว่างชุมชนโดยรอบ ภาคเอกชนที่เข้าไปดำเนินการ และหน่วยงานของรัฐที่อนุมัติ เช่น กรณีเหมืองทองคำ อำเภอทุ่งคำ จังหวัดเลย และกรณีเหมืองทองคำ อัคราไมนิ่ง ที่จังหวัดพิจิตร

✦ กรณีที่หน่วยงานรัฐมีแผนงานในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและพลังงานในพื้นที่จังหวัดภาคใต้จำนวนมาก อาทิ โครงการสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินในพื้นที่อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา และอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ซึ่งกระทบต่อแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ พื้นที่ชุ่มน้ำและระบบนิเวศที่สำคัญของโลก รวมถึงการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งเป็นแหล่งรายได้สำคัญของ

ชุมชนและประเทศ นอกจากนี้ ยังมีข้อมูลว่า รัฐมีแผนงานที่จะขยายโรงไฟฟ้าและโรงแยกก๊าซโรงที่สอง ที่อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา แผนการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกขนาดใหญ่ที่ปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล และที่อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา และแผนการสร้างรถไฟรางคู่และมอเตอร์เวย์ที่ละงู-จะนะ เป็นต้น จนทำให้เกิดความกังวลแก่ประชาชนในพื้นที่ว่า รัฐบาลมีแผนจะสร้างนิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่แห่งใหม่ขึ้นในพื้นที่จังหวัดภาคใต้

✦ ปัญหาการลักลอบทิ้งขยะอันตรายจากโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่สาธารณะ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมของชุมชนโดยรอบ และมีกรณีเกิดเพลิงไหม้ที่บ่อขยะขนาดใหญ่หลายแห่ง เช่น ที่แพรกษา ครอบคลุมพื้นที่กว่า ๑๐๐ ไร่ ในเขตตำบลแพรกษา อำเภอเมืองสมุทรปราการ เกิดควันพิษจากการเผาไหม้สารเคมีอันตราย ทำให้ประชาชนต้องอพยพออกจากพื้นที่ และประกาศเป็นพื้นที่ภัยพิบัติฉุกเฉิน

✦ การเกิดอุบัติเหตุ และการรั่วไหลของสารเคมีอันตรายจากท่าเรือ โรงงานในเขตนิคมอุตสาหกรรม เช่น กรณีไฟไหม้โรงงานอุตสาหกรรมปิโตรเคมีของ บริษัท ไออาร์พีซี (IRPC) จำกัด (มหาชน) จังหวัดระยอง เมื่อเดือนมิถุนายน ๒๕๕๗ และกรณีสารเคมีอันตรายรั่วไหลขณะขนถ่ายสินค้าที่ท่าเทียบเรือแหลมฉบัง เมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๗ เกิดการฟุ้งกระจาย ทำให้ประชาชนต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลเกือบ ๑๐๐ คน

ผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินโครงการพัฒนาและอุตสาหกรรมต่าง ๆ นำมาซึ่งความขัดแย้งระหว่างชุมชน เอกชนที่เข้าไปดำเนินการ และหน่วยงานรัฐมาโดยตลอด และส่งผลให้มีผู้นำชุมชนที่คัดค้านการดำเนินโครงการในบางพื้นที่ ถูกข่มขู่ คุกคาม และบางรายถูกทำร้ายจนเสียชีวิต โดยยังไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้[๔๒]

---

[๔๒] ดูรายละเอียดเรื่องนี้ใน ๒.๒.๑ สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

๒.๒) สถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชน และการดำเนินงานของ กสม.

ในปี ๒๕๕๗ กสม. ได้รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับสิทธิชุมชนในการเข้าถึงและจัดการทรัพยากรธรรมชาติ จำนวน ๘๗ เรื่อง จากทั้งหมด ๖๘๙ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๗๒ ซึ่งสูงเป็นอันดับสองจากเรื่องร้องเรียนทั้งหมด โดยประเด็นการร้องเรียนทั่วไป รวมถึงในปี ๒๕๕๗ เกี่ยวข้องกับผลกระทบจากการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ [๔๓] เหมืองแร่ [๔๔] โครงการพัฒนาต่าง ๆ [๔๕] อุตสาหกรรม [๔๖] ตลอดจนผลกระทบจากการพัฒนาพลังงาน โรงไฟฟ้า และปิโตรเลียม [๔๗] และอื่น ๆ โดยมีผลกระทบต่อสิทธิของประชาชนและชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่น สิทธิในการได้รับข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานของรัฐ สิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชน และการแสดงความคิดเห็นต่อหน่วยงานของรัฐก่อนการพิจารณาอนุญาตดำเนินโครงการ ตลอดจนปัญหาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น และต่อสุขภาพของชุมชน นอกจากนี้ เมื่อมีการดำเนินโครงการเหล่านี้ ในพื้นที่มีทั้งกลุ่มที่ได้รับผลประโยชน์รวมทั้งได้รับการสนับสนุนจากเจ้าของโครงการ และกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ จนทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่

โดยมีเรื่องร้องเรียนสำคัญที่เป็นกรณีตัวอย่าง ดังนี้

กรณีผลกระทบเกี่ยวกับการขุดเจาะสำรวจทรัพยากรธรรมชาติ เรื่อง การเจาะสำรวจปิโตรเลียมที่จังหวัดกาฬสินธุ์

กรณีชุมชนพื้นที่บ้านคำไผ่–โนนสง่า อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ พื้นที่ตำบลนาตาล อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พื้นที่ตำบลหัวฝาย อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ และพื้นที่ตำบลคูนสาย อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น ร้องเรียนว่า พื้นที่เจาะสำรวจปิโตรเลียมในเขตดังกล่าวเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญที่ใช้ในภาคการเกษตร อยู่ใกล้แหล่งชุมชนและวัด และการขุดเจาะสำรวจที่ผ่านมาส่งผลกระทบต่อ

---

[๔๓] ได้แก่ กรณีเกี่ยวกับเขื่อนและอ่างเก็บน้ำ ฝายขนาดใหญ่ กรณีเกี่ยวกับคลองส่งน้ำ กรณีเกี่ยวกับการเปลี่ยนสภาพแหล่งน้ำ และสร้างสิ่งกีดขวาง หรือล่วงล้ำแหล่งน้ำ และกรณีความขัดแย้งในการจัดการทรัพยากรน้ำ

[๔๔] ได้แก่ กรณีปัญหาด้านมลพิษ และสิ่งแวดล้อมจากการทำเหมืองแร่ กรณีผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนอันเกิดจากการทำเหมืองแร่ กรณีปัญหาจากการสูบและต้มน้ำเกลือ กรณีปัญหาจากการขุดดินและดูดทราย และกรณีปัญหาเกี่ยวกับการฟื้นฟูสภาพพื้นที่ภายหลังการทำเหมืองแร่

[๔๕] ได้แก่ กรณีเกี่ยวกับโครงการก่อสร้างท่าเทียบเรือ และโครงสร้างวิศวกรรมชายฝั่ง กรณีเกี่ยวกับข้อพิพาทที่ดินชายฝั่งทะเล และกรณีความขัดแย้งเกี่ยวกับนโยบายและกิจกรรมทางทะเลต่าง ๆ รวมถึงความช่วยเหลือภายหลังธรณีพิบัติภัยสึนามิ

[๔๖] ได้แก่ กรณีปัญหามลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม กรณีปัญหาการจัดการขยะหรือกากอุตสาหกรรม และกรณีปัญหาความขัดแย้งในการจัดการสิ่งแวดล้อมอันเกี่ยวเนื่องกับโรงงานอุตสาหกรรมอื่น ๆ

[๔๗] ได้แก่ กรณีการสำรวจและขุดเจาะปิโตรเลียม กรณีการดำเนินโครงการโรงไฟฟ้าจากเชื้อเพลิงชีวมวล เชื้อเพลิงถ่านหิน พลังงานลม พลังงานน้ำ และพลังงานแสงอาทิตย์ และกรณีปัญหาสิ่งแวดล้อม และผลกระทบด้านสุขภาพจากโครงการด้านพลังงานที่ดำเนินโครงการแล้ว

สิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย และการดำรงชีวิตของชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อนจากกลิ่นมีอาการแสบคอ คอแห้ง ปวดศีรษะ แสบตา มีภาวะเครียดจากการสูดดมกลิ่น มีอาการแน่นหน้าอก ผื่นคัน หายใจไม่สะดวก ทั้งการดำเนินการขุดเจาะ ไม่มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘ และขาดการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และสุขภาพ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่เหมาะสม นอกจากนี้ ในพื้นที่ตำบลดูนสาด อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น ยังมีข้อเท็จจริงว่า มีการให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ตำรวจ ทหาร มาอำนวยความสะดวกในการขนย้ายอุปกรณ์แท่นขุดเจาะของบริษัทเอกชนเข้าไปยังพื้นที่ขุดเจาะ ทำให้เกิดการเผชิญหน้าและความตึงเครียดระหว่างชาวบ้านในพื้นที่กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

กสม. ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริง รับฟังข้อร้องเรียนของประชาชนในพื้นที่ รวมถึงเชิญหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องและบริษัทเข้าร่วมให้ข้อเท็จจริงในเวทีรับฟังความคิดเห็น โดยมีประชาชนผู้ได้รับผลกระทบเข้าร่วม รวมถึงนักวิชาการ และพยานผู้เชี่ยวชาญจากหลายสาขาร่วมให้ข้อมูลทางวิชาการ เพื่อให้เกิดกระบวนการรับฟังข้อมูลและข้อคิดเห็นจากฝ่ายต่าง ๆ โดย กสม. จะได้นำมาประมวลเพื่อจัดทำมาตรการการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

กรณีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่มีผลกระทบต่อประชาชน เรื่องการก่อสร้างรถไฟฟ้าใต้ดิน

กสม. ได้รับเรื่องร้องเรียนสืบเนื่องจากการก่อสร้างรถไฟฟ้าใต้ดินว่า ได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างโครงการที่เข้ามาชิดกับหมู่บ้านที่อยู่อาศัย ทำให้เกิดมลภาวะทางเสียง แรงสั่นสะเทือนจากการก่อสร้าง และฝุ่นละออง ประชาชนในพื้นที่ไม่ทราบข้อเท็จจริงและไม่มีส่วนร่วมในการประชุมรับฟังความคิดเห็น อีกทั้งในเอกสารโครงการไม่มีรายละเอียดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และวิธีการแก้ไขปัญหาที่เชื่อได้ว่าจะทำให้เกิดความปลอดภัยแก่ชุมชน นอกจากนั้นยังไม่มีรายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน รวมถึงจะมีการเวนคืนที่ดินในบริเวณก่อสร้างโดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของประชาชนที่อาศัยบริเวณดังกล่าว และที่สำคัญคือ จะมีการเวนคืนพื้นที่ในบางส่วนของพื้นที่ “บางกระเจ้า” ซึ่งเป็นพื้นที่สีเขียวเกษตรกรรมที่สำคัญของกรุงเทพมหานครและจังหวัดสมุทรปราการ

กสม. ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยเชิญหน่วยงานเจ้าของโครงการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ข้อเท็จจริง และเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อโครงการ เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการของรัฐ ก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างประชาชนและเกิดทำงานร่วมกันของประชาชนในชุมชนเมือง ส่งผลให้มีการยกเลิกการเวนคืนพื้นที่ในเขต “บางกระเจ้า” และมีการศึกษาความเหมาะสมของรถไฟฟ้าเส้นทางใหม่ตามข้อเสนอของประชาชน จนนำไปสู่การให้ความเห็นชอบเลือกเป็นเส้นทางใหม่ของรถไฟฟ้าแทนเส้นทางเดิม

กรณีการลักลอบทิ้งขยะอันตรายจากโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่สาธารณะ เรื่องเพลิงไหม้บ่อขยะ ตำบลแพรกษา อำเภอเมืองสมุทรปราการ

กสม. ได้รับเรื่องร้องเรียนจากมูลนิธิบูรณะนิเวศและประชาชนที่ได้รับผลกระทบ สืบเนื่องจากกรณีเกิดเพลิงไหม้บ่อขยะผิดกฎหมาย ระหว่างวันที่ ๑๖ มีนาคม – ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๗ โดยขอให้ตรวจสอบการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐในการจัดการกำกับดูแลกระบวนการกำจัดของเสียอุตสาหกรรมและของเสียอันตราย รวมถึงการจัดการและรับมือกับสถานการณ์ภัยพิบัติในพื้นที่บ่อขยะประมาณ ๑๕๐ ไร่ ตั้งอยู่ซอย ๘ นิคมอุตสาหกรรมบางปู ตำบลแพรกษา อำเภอเมืองสมุทรปราการ ซึ่งมีการลักลอบทิ้งขยะอุตสาหกรรม และเมื่อเกิดเหตุเพลิงไหม้ได้ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน โดยพบว่า มีการปนเปื้อนของสารเคมีในแหล่งน้ำและดิน ในช่วงที่เกิดเพลิงไหม้เป็นระยะเวลากว่า ๘ วัน ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนเป็นวงกว้าง เกิดกลุ่มควันและฝุ่นละอองแพร่กระจายไปไกลหลายสิบกิโลเมตร ครอบคลุมเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการและเขตต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานครกว่า ๖ เขต จนต้องมีการประกาศเป็นพื้นที่ภัยพิบัติและพื้นที่ภัยพิบัติเพิ่มเติม นอกจากนี้ ทั้งก่อนและหลังเกิดเหตุ ไม่ปรากฏว่ามีหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องดำเนินคดีหรือจัดการควบคุมการลักลอบทิ้งขยะในพื้นที่ และในขณะที่เกิดเหตุ พบว่าหน่วยงานของรัฐไม่มีความพร้อมและไม่สามารถรับมือกับเหตุการณ์ได้อย่างทันท่วงที ส่งผลให้ประชาชนได้รับผลกระทบด้านสุขภาพเป็นจำนวนมาก

กสม. ได้ตรวจสอบและรับฟังข้อเท็จจริงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนผู้ได้รับผลกระทบ เห็นว่า ปัญหาการจัดการขยะอุตสาหกรรมมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรง และส่งผลกระทบต่อชุมชนเป็นวงกว้าง และเกี่ยวข้องกับกฎหมายต่าง ๆ รวมทั้งหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงาน ซึ่ง กสม. จะได้ประมวลข้อเท็จจริง และจัดทำรายงานผลการตรวจสอบและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเสนอไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนข้ามพรมแดน อันเนื่องมาจากโครงการลงทุนหรือการพัฒนาจากประเทศไทย

อนึ่ง จากการดำเนินงาน กสม. พบว่า นอกจากปัญหาภายในประเทศแล้ว ยังมีความซับซ้อนในกรณีที่เป็นปัญหาข้ามพรมแดน ดังกรณีของบริษัทสัญชาติไทยดำเนินธุรกิจในต่างประเทศ และส่งผลกระทบต่อสิทธิชุมชนในประเทศนั้น เช่น บริษัทสัญชาติไทยแห่งหนึ่งได้รับช่วงสัมปทานที่ดินทางเศรษฐกิจบริเวณอำเภอสเรอัมเบล (Sre Ambel) จังหวัดเกาะกง (Koh Kong) ประเทศกัมพูชา ได้ละเมิดกฎหมายกัมพูชาว่าด้วยการให้สัมปทานที่ดิน เพื่อโครงการด้านเศรษฐกิจ โดยการเข้ายึดครองที่ดินของประชาชน

ในท้องถิ่นอย่างผิดกฎหมาย มีการใช้กำลังข่มขู่คุกคาม ก่อให้เกิดผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน ชุมชนในพื้นที่สูญเสียการดำรงชีพและโอกาสในการทำงาน สูญเสียความมั่นคงด้านอาหาร ขาดโอกาสด้านการศึกษา ทำให้ปัญหาความยากจนเลวร้ายลง

จากการตรวจสอบ กสม. พบว่า พื้นที่สัมปทานดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่ชาวบ้านในชุมชนชิกออ (Chikhor) ชุค (Chhouk) และตาเปง เคนดัล (Trapeng Kendal) อำเภอสเร อัมเบล (Sre Ambel) จังหวัดเกาะกง (Koh Kong) อาศัยและพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นในการดำรงวิถีชีวิตมายาวนาน การมีนโยบายนำพื้นที่ไปให้แก่ภาคเอกชนประกอบธุรกิจก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งในเรื่องการใช้ความรุนแรงขับไล่ชาวบ้านออกจากพื้นที่ การจำกัดและขัดขวางการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอันเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตที่สำคัญของชุมชน ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนดังกล่าว ถือว่าบริษัทเอกชนต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบ แม้บริษัทจะมิได้เป็นผู้ลงมือกระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้นก็ตาม เพราะได้รับประโยชน์จากการรับช่วงสัมปทาน

กสม. เห็นว่า แม้การละเมิดสิทธิมนุษยชนในกรณีนี้จะเกิดขึ้นที่ประเทศกัมพูชา แต่เมื่อพิจารณาในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ ๒ (๒) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ข้อ ๒ (๑) และปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ ๓๙ ตลอดจนหลักการชี้แนะแห่งสหประชาชาติด้านธุรกิจและสิทธิมนุษยชน: การปฏิบัติตามกรอบการคุ้มครอง เคารพ เยียวยา (United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights) ส่วนที่ ๒ ความรับผิดชอบของภาคธุรกิจในการเคารพหลักสิทธิมนุษยชน (The Corporate Responsibility to Respect Human Rights) ข้อ ๑๑ ถึงข้อ ๒๓ ยืนยันว่า เป็นความรับผิดชอบของรัฐ ในกรณีนี้คือ ประเทศไทยที่จะต้องประกันให้มีการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามกติการะหว่างประเทศที่เป็นภาคี รวมถึงความรับผิดชอบที่จะป้องกันไม่ให้บริษัทที่ตั้งอยู่ในดินแดนของตน หรือจดทะเบียนอยู่ใต้เขตอำนาจของตนไปทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนในต่างประเทศ ดังนั้น กสม. ได้มีรายงานการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยเห็นสมควรกำหนดข้อเสนอแนะนโยบายหรือแนวทางแก้ไขปัญหาไปยังกระทรวงการต่างประเทศและกระทรวงพาณิชย์ เพื่อดำเนินการต่อไป

๓) การประเมินสถานการณ์

ในส่วนของเรื่องสิทธิชุมชนกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการพัฒนาอุตสาหกรรมและโครงการขนาดใหญ่ มักพบว่า การดำเนินโครงการของทั้งรัฐและเอกชนมิได้เคารพสิทธิของชุมชนที่ได้รับการประกันตามรัฐธรรมนูญ ชุมชนไม่สามารถเข้าถึงและรับทราบข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้อง ไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการ หรือแม้ว่าจะได้รับข้อมูล แต่ก็ไม่ครอบคลุมสาระสำคัญอย่างครบถ้วน เพียงพอ เข้าใจได้ ซึ่งจะทำให้สามารถตัดสินใจและมีส่วนร่วมได้อย่างมีความหมาย หลายโครงการมิได้มีการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ กระบวนการประเมินขาดความเป็นอิสระ และไม่ครบถ้วนเพียงพอตามหลักวิชาการ นอกจากนี้ ยังมีบางกรณีที่พบว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐได้สนับสนุนการดำเนินโครงการที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน แม้ว่าโครงการเหล่านั้นอาจได้รับอนุญาตให้ดำเนินการได้ถูกต้องตามกฎหมาย

อนึ่ง มีข้อสังเกตว่า โครงการขนาดใหญ่หลายแห่งในพื้นที่เดียวกันหรือใกล้เคียงกัน เช่น ในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ สมควรมีการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมร่วมกันมากกว่าการดำเนินการแบบแยกส่วน เพื่อให้ทราบถึงผลกระทบที่แท้จริงโดยรวมต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ หากมีการดำเนินโครงการเหล่านั้นครบถ้วนทั้งหมด รวมถึงควรมีการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment)[๔๘] ของพื้นที่ โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคใต้ ซึ่งมีศักยภาพสูงทั้งด้านการท่องเที่ยว และทรัพยากรทางทะเล

ในหลายกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหา หรือยุติความเสียหายต่อสภาพแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน พบว่า หน่วยงานของรัฐไม่สามารถเข้ามาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ได้อย่างทันท่วงที โดยมักจะมีข้อจำกัดจากระบบการดำเนินงานตามลำดับชั้น รวมถึงมีการจัดการงบประมาณและบุคลากรที่ไม่เพียงพอ ยังขาดการวางแผน ซักซ้อม และการรับมือสถานการณ์ภัยพิบัติหรืออุบัติเหตุล่วงหน้า

ปัญหาสำคัญประการหนึ่งในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า มีการกระจุกตัว หรือรวมศูนย์อำนาจการตัดสินใจไว้ที่หน่วยราชการส่วนกลาง ไม่ว่าจะเป็นการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ที่ดิน แร่ และทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รัฐจึงควรกระจายอำนาจการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และชุมชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างเป็นรูปธรรม

---

[๔๘] หมายถึง กระบวนการวิเคราะห์เชิงระบบเพื่อการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินระดับนโยบาย แผนงาน และโครงการ (Policy, Plan and Programme: PPP) โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อทำให้ความยั่งยืนในทางสิ่งแวดล้อม (Dalal-Clayton and Sadler 2005) การดำเนินการ SEA ต้องทำตั้งแต่ก่อนการทำนโยบาย แผนงาน และโครงการ โดยมีกระบวนการของการประเมินผลกระทบทั้งในแง่บวกและแง่ลบที่อาจเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ ตลอดจนการทำข้อเสนอทางเลือกต่าง ๆ รวมถึงทางเลือกของการไม่มีนโยบาย แผนงาน และโครงการ (No Action Alternative) การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในขั้นตอนต่าง ๆ จึงมีความสำคัญอย่างมากในกระบวนการ SEA ผลของการประเมินควรต้องนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจของผู้มีอำนาจหน้าที่ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมจาก <www.etm.sc.mahidol.ac.th/a14.shtml> เข้าดูเมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๘

๒.๒.๖ สิทธิด้านที่ดินและป่า

๑) เกณฑ์การประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชน

๑.๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๑.๑.๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว)พุทธศักราช ๒๕๕๗

มาตรา ๔ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว ย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้

๑.๑.๒) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ (แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๕๕๔)

มาตรา ๔๑ สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การสืบมรดกย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบมรดกย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๔๒ การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะกิจการของรัฐเพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภค การอันจำเป็นในการป้องกันประเทศ การได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ การผังเมือง การส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การพัฒนาการเกษตรหรือการอุตสาหกรรม การปฏิรูปที่ดิน การอนุรักษ์โบราณสถานและแหล่งทางประวัติศาสตร์ หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น และต้องชดใช้ค่าทดแทนที่เป็นธรรมภายในเวลาอันควรแก่เจ้าของตลอดจนผู้ทรงสิทธิบรรดาที่ได้รับความเสียหายจากการเวนคืนนั้น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การกำหนดค่าทดแทนตามวรรคหนึ่งต้องกำหนดให้อย่างเป็นธรรมโดยคำนึงถึงราคาที่ซื้อขายกันตามปกติในท้องตลาด การได้มา สภาพ และที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์ ความเสียหายของผู้ถูกเวนคืนและประโยชน์ที่รัฐและผู้ถูกเวนคืนได้รับจากการใช้สอยอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืน

กฎหมายเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ต้องระบุวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนและกำหนดระยะเวลาการเข้าใช้อสังหาริมทรัพย์ไว้ให้ชัดแจ้ง ถ้ามิได้ใช้เพื่อการนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนดดังกล่าวต้องคืนให้เจ้าของเดิมหรือทายาท

การคืนอสังหาริมทรัพย์ให้เจ้าของเดิมหรือทายาทตามวรรคสาม และการเรียกคืนค่าทดแทนที่ชดใช้ไป ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๕๗ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในเรื่องดังกล่าว

การวางแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์การวางผังเมือง การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ในที่ดิน และการออกกฎที่อาจมีผลกระทบต่อส่วนได้เสียสำคัญของประชาชน ให้รัฐจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างทั่วถึงก่อนดำเนินการ

มาตรา ๖๖ บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติและมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน

มาตรา ๖๗ สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพหรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามความเหมาะสม

การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน และจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และผู้มีส่วนได้เสียก่อน รวมทั้งได้ให้องค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม

หรือทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพ ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว

สิทธิของชุมชนที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัตินี้ย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา ๘๕ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ที่ดินให้ครอบคลุมทั่วประเทศ โดยให้คำนึงถึงความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ทั้งผืนดิน ผืนน้ำ วิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น และการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ และกำหนดมาตรฐานการใช้ที่ดินอย่างยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากหลักเกณฑ์การใช้ที่ดินนั้นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วย

(๒) กระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรมและดำเนินการให้เกษตรกรมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิในที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมอย่างทั่วถึง โดยการปฏิรูปที่ดินหรือวิธีอื่น รวมทั้งจัดหาแหล่งน้ำเพื่อให้เกษตรกรมีน้ำใช้อย่างพอเพียงและเหมาะสมแก่การเกษตร

(๓) จัดให้มีการวางผังเมือง พัฒนา และดำเนินการตามผังเมืองอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อประโยชน์ในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

(๔) จัดให้มีแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและทรัพยากรธรรมชาติอื่นอย่างเป็นระบบและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ทั้งต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวนบำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล

(๕) ส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยประชาชน ชุมชนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน

๑.๒) สนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี

๑.๒.๑) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ข้อ ๑

๒. เพื่อจุดมุ่งหมายของตน ประชาชาติทั้งปวงอาจจัดการโภคทรัพย์ และทรัพยากรธรรมชาติของตนได้อย่างเสรี โดยไม่กระทบต่อพันธกรณีใด ๆ อันเกิดจากความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการแห่งผลประโยชน์ร่วมกันและกฎหมายระหว่างประเทศ ประชาชาติจะไม่ถูกลิดรอนวิถีทางยังชีพของตนไม่ว่าในกรณีใด

ข้อ ๒

รัฐภาคีแต่รัฐแห่งกติกานี้รับที่จะดำเนินการ โดยเอกเทศและโดยความร่วมมือและความช่วยเหลือระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทางเศรษฐกิจและวิชาการ โดยใช้ประโยชน์สูงสุดจากทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อให้สัมฤทธิ์ผลในการทำให้สิทธิซึ่งรับรองไว้ในกติกานี้กลายเป็นความจริงอย่างบริบูรณ์โดยลำดับด้วยวิธีทั้งปวงที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งรวมทั้งการกำหนดมาตรการทางกฎหมายด้วย

ข้อ ๑๑

๑. รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองสิทธิของทุกคนในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับตนเองและครอบครัว ซึ่งรวมถึงอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัยที่เพียงพอและสภาพการครองชีพที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง รัฐภาคีจะต้องดำเนินขั้นตอนที่เหมาะสมเพื่อประกันการทำให้สิทธินี้เป็นจริง โดยรับรองความสำคัญอย่างแท้จริงของความร่วมมือระหว่างประเทศบนพื้นฐานของความยินยอมโดยเสรี

๑.๒.๒) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

ข้อ ๑๙

๑. บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะมีความคิดเห็นโดยปราศจากการแทรกแซง

๒. บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพแห่งการแสดงออก สิทธินี้รวมถึงเสรีภาพที่จะแสวงหา รับ และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและความคิดทุกประเภทโดยไม่คำนึงถึงพรมแดน ทั้งนี้ ไม่ว่าด้วยวาจา เป็นลายลักษณ์อักษร หรือการตีพิมพ์ในรูปของศิลปะหรือโดยอาศัยสื่อประการอื่นตามที่ตนเลือก

อนึ่ง คณะกรรมการประจำกติการะหว่างประเทศฯ ได้ให้ความเห็นในเอกสารหมายเลข ๓๔ ว่า ให้หมายรวมถึง สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งรัฐจะต้องดำเนินการให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้โดยง่าย รวดเร็ว และมีประสิทธิผล

๑.๓) ข้อเสนอแนะจากกระบวนการ UPR ที่ประเทศไทยรับมาปฏิบัติ

ข้อ ๓๘ แก้ไขปัญหาความไม่เท่าเทียมกันและความเหลื่อมล้ำในสังคมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นสาเหตุของความขัดแย้งทางสังคมและความไม่สงบทางการเมืองในช่วง ๒-๓ ปีที่ผ่านมา รวมทั้งในภาคใต้ของประเทศไทย

ข้อ ๓๙ แก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างขั้นพื้นฐานของความไม่เท่าเทียมในสังคมและความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงโอกาสและบริการต่างๆ ของคนยากจนและชนชายขอบ เพื่อให้ประชาชนทุกคนสามารถใช้สิทธิของตนเองได้ตามที่ระบุไว้ในแผนและนโยบายการปฏิรูปประเทศ

ข้อ ๔๐ ดำเนินการอย่างต่อเนื่องในการปรับใช้ยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อลดความยากจน[๔๙]

ข้อ ๔๑ ดำเนินงานตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อมุ่งช่วยเหลือคนยากจนและผู้ด้อยโอกาส เพื่อให้ประชาชนทุกคนมีมาตรฐานการดำเนินชีวิตที่เพียงพอ

ข้อ ๔๒ ดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มและสร้างความเข้มแข็งให้กับแผนงานด้านสังคมที่ประสบผลสำเร็จนับจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีความจำเป็นในการต่อสู้กับความยากจนและการกีดกันทางสังคมบนพื้นฐานของการกระจายความมั่งคั่งอย่างเป็นธรรม อันจะนำไปสู่การบรรลุสวัสดิการที่ดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้สำหรับประชาชน

[๔๙] แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙) ได้กำหนดเรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติไว้ในการกำหนดทิศทางของแผน ฯ พันธกิจ และยุทธศาสตร์การพัฒนา โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใสและเป็นธรรมอย่างบูรณาการ มุ่งส่งเสริมสิทธิและพัฒนาศักยภาพชุมชนในการเข้าถึง และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ ปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน ปรับนโยบายการลงทุนภาครัฐให้เอื้อต่อการอนุรักษ์และฟื้นฟู ผลักดันให้มีการจัดเก็บภาษีสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างแรงจูงใจในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและลดการก่อมลพิษ สร้างรายได้จากความหลากหลายทางชีวภาพ พัฒนาระบบฐานข้อมูลและระบบติดตามประเมินผล รวมทั้งส่งเสริมการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ

๒) สถานการณ์

๒.๑) สภาพปัญหาทั่วไป

จากการศึกษาข้อมูลสถานการณ์สิทธิมนุษยชนด้านที่ดินและป่าในภาพรวมของประเทศพบว่า ปัญหาเรื่องที่ดินและป่าที่พบตลอด ปี ๒๕๕๗ ที่ยังคงเป็นปัญหาที่มีมาอยู่ก่อนแล้วและยังไม่ได้รับการแก้ไข โดยมีปัญหาหลัก คือ ความเหลื่อมล้ำในการถือครองที่ดิน ข้อมูลรายงานภาวะสังคมในไตรมาส ๒ ปี ๒๕๕๗ ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) พบว่า ประเทศไทยมีความเหลื่อมล้ำด้านการถือครองที่ดินสูงมาก โดยกลุ่มผู้ถือครองที่ดินร้อยละ ๒๐ ที่ถือครองที่ดินมากที่สุด มีสัดส่วนพื้นที่ถือครองที่ดินสูงถึงร้อยละ ๗๙.๙ ของพื้นที่ทั้งหมด ในขณะที่กลุ่มผู้ถือครองที่ดินร้อยละ ๒๐ ที่ถือครองที่ดินน้อยที่สุด มีสัดส่วนถือครองที่ดินเพียงร้อยละ ๐.๓ เท่านั้น [๕๐] โดยรัฐยังไม่อาจกระจายการถือครองที่ดินและช่วยเหลือเกษตรกรให้มีสิทธิในที่ดินได้อย่างเท่าเทียม ทั่วถึง และเป็นธรรม การกระจุกตัวของการถือครองที่ดินอยู่กับคนบางกลุ่ม ในขณะที่คนส่วนใหญ่ โดยเฉพาะคนยากจนและเกษตรกรรายย่อย ไม่มีที่ดินถือครองหรือไม่มีโอกาสในการเข้าใช้ประโยชน์ในที่ดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรและเป็นฐานการผลิตที่สำคัญของประเทศ มีการถือครองที่ดินไว้โดยมิได้ทำประโยชน์ ไม่ได้ทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ แต่เป็นการถือครองไว้เพื่อการเก็งกำไร

นอกจากนี้ ยังพบปัญหาการใช้ระบบการผลิตแบบเกษตรพันธสัญญาที่ไม่ธรรมต่อเกษตรกรโดยเปิดโอกาสให้บริษัททางการเกษตรรายใหญ่สามารถครอบครองปัจจัยการผลิตทางการเกษตร รวมทั้งการถือครองที่ดิน โดยที่ภาครัฐมิได้มีการสงวนอนุรักษ์ปัจจัยการผลิตเหล่านั้นให้เกษตรกร เกิดการผูกขาดข้อมูลความรู้ ปัจจัยการผลิต จนเกิดความไม่เป็นธรรมของระบบเกษตรพันธสัญญา โดยกลไกรัฐไม่สามารถแก้ไข ช่วยเหลือเกษตรกรได้ ส่งผลทำให้เกษตรกรไม่มีที่ดินทำกินและกลายเป็นผู้ใช้แรงงานรับจ้างในที่ดินของตนเองในที่สุด [๕๑]

ปัญหาอีกประการหนึ่ง คือ เรื่องการกำหนดแนวเขตที่ดินของรัฐที่ยังไม่ชัดเจนจนเป็นเหตุให้เกิดข้อพิพาท เนื่องจากกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน รวมทั้งมติคณะรัฐมนตรี ขั้นตอน และวิธีการที่แตกต่างกัน ส่งผลให้มีการประกาศแนวเขตที่ดินจำนวนมากทับซ้อนกัน ประกอบกับแผนที่แนบท้ายประกาศใช้มาตราส่วนที่แตกต่างกัน มีการสำรวจรังวัดเพียงบางส่วน ส่งผลให้มีข้อพิพาทเรื่องแนวเขตที่ดินมาโดยตลอด กลายเป็นปัญหาในทางปฏิบัติทั้งระหว่างหน่วยงานของภาครัฐ ภาครัฐกับเอกชน และระหว่างเอกชนด้วยกัน [๕๒] ในช่วงปี ๒๕๕๗ กสม. ได้รับ

---

๕๐ กรุงเทพธุรกิจออนไลน์. (๒๕๕๘). ชี้อัตรา'ถือครองที่ดิน'ของคนไทยเหลื่อมล้ำมากสุด. ดูรายละเอียดเพิ่มเติม <www.bangkok-biznews.com/news/detail/600870> เข้าดูเมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๘

๕๑ สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา. (๒๕๕๗). ปฏิรูประบบเกษตรกรรม ข้อเสนอจากคณะทำงานวิชาการเวทีภาคีพัฒนาประเทศไทย. กรุงเทพฯ: โครงการเวทีภาคีพัฒนาประเทศไทย Thailand Development Forum (TD Forum) สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.

๕๒ นายสถิตย์พงษ์ สุดชูเกียรติ. (๒๕๕๘). รายงานผลการศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดแนวเขตที่ดินของรัฐ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

เรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับปัญหาการประกาศที่สาธารณประโยชน์ทับที่ทำกิน หรือที่อยู่อาศัยของประชาชน มีการเร่งออกสำรวจที่สาธารณประโยชน์เพื่อออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (นสล.) โดยไม่มีการแสวงหาข้อเท็จจริงที่ชัดเจนในการพิสูจน์สิทธิ รวมถึงปัญหาการบุกรุกที่สาธารณประโยชน์ โดยเจ้าหน้าที่รัฐละเลยการดูแลให้มีการใช้ประโยชน์ในที่ดินตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

อนึ่ง รัฐบาลได้พยายามแก้ปัญหาที่ดินทำกินให้แก่ราษฎร โดยที่ประชุมคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ซึ่งจัดตั้งในเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และได้มีมติแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ ๓ คณะ เพื่อดำเนินการจัดหาที่ดินทำกิน โดยการจัดหาที่ดินทำกินนั้นจะจัดสรรโดยไม่ให้สิทธิรายบุคคล แต่ให้เป็นสิทธิชุมชนหรือเป็นกลุ่ม พร้อมกับจัดทำแผนที่มาตรฐานและข้อมูลที่ดินในภาพรวม นอกจากนี้ ตั้งแต่ธันวาคม ๒๕๕๗ - กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ ยังได้จัดสรรที่ดินทำกินให้คนรายได้น้อย ๑ หมื่นราย เนื้อที่ ๕.๓ หมื่นไร่ ใน ๔ จังหวัดนำร่อง เชียงใหม่ มุกดาหาร ชุมพร นครพนม โดยอนุมัติโครงสร้างคณะอนุกรรมการจัดสรรที่ดินในพื้นที่ มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานอนุกรรมการ โดยจะจัดสรรที่ดินให้กับประชาชนใน ๓ รูปแบบ ประกอบด้วย พื้นที่ว่างเปล่าที่ไม่มีคนอยู่อาศัยพร้อมจัดสรรทันที จำนวน ๕,๐๐๐ ไร่ พื้นที่ที่มีราษฎรเข้าไปทำกินโดยไม่มีเอกสารสิทธิ จำนวน ๔.๕ ล้านไร่ และพื้นที่ที่ยังต้องพิสูจน์สิทธิ จำนวน ๑๔ ล้านไร่

ในส่วนของภาคประชาชนได้เข้าชื่อเสนอร่างกฎหมาย ๔ ฉบับ ได้แก่ (๑) ร่างพระราช-บัญญัติว่าด้วยสิทธิชุมชนในการจัดการที่ดินและทรัพยากร พ.ศ. .... (๒) ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยธนาคารที่ดิน พ.ศ. .... (๓) ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยภาษีที่ดินอัตราก้าวหน้า พ.ศ. .... และ (๔) ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. .... ซึ่งจะเป็นกฎหมายสำคัญในการสร้างความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย โดยหวังว่าร่างกฎหมายทั้ง ๔ ฉบับนี้จะช่วยแก้ไขปัญหาที่ดินกระจุกตัว ความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับหน่วยงานรัฐ โดยเฉพาะในที่ดินของรัฐ เช่น ที่ดินที่อยู่ในเขตป่า[๕๓] เป็นต้น

โดยสรุป สถานการณ์ด้านที่ดินและป่าในภาพรวมยังคงมีปัญหาที่ส่งผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดนโยบายและกฎหมายในการจัดการที่ดินของชุมชนยังขึ้นอยู่กับหน่วยงานรัฐเป็นหลัก ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ได้รับผลกระทบ การจับกุมฟ้องร้องดำเนินคดีกับประชาชนที่มีข้อพิพาทกับรัฐ การไล่รื้อและทำลายทรัพย์สินของประชาชน ไม่สามารถเข้าไปประกอบอาชีพในพื้นที่ทำกินเดิม และปัญหาการบังคับใช้กฎหมายอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม[๕๔]

---

[๕๓] ณ เดือนมีนาคม ๒๕๕๘ ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิชุมชนในการจัดการที่ดินและทรัพยากร พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยธนาคารที่ดิน พ.ศ. .... อยู่ระหว่างการปรับปรุงเนื้อหาเพื่อเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติพิจารณาให้ความเห็นชอบ ส่วนร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยภาษีที่ดินอัตราก้าวหน้า พ.ศ. .... นายกรัฐมนตรีให้ชะลอการเสนอร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวออกไปก่อน และร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. .... ซึ่งผ่านเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีแล้วปัจจุบันอยู่ระหว่างรอสภานิติบัญญัติแห่งชาติหยิบขึ้นมาพิจารณา

[๕๔] มหาวิทยาลัยมหิดลสถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา. (๒๕๕๗). รายงานผลการศึกษาวิจัยเพื่อการปรับปรุงแก้ไขนโยบายกฎหมายที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านที่ดินและป่า. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๒ ปัญหาที่สืบเนื่องมาจากคำสั่ง คสช. ที่ ๖๔/๒๕๕๗ และที่ ๖๖/๒๕๕๗

คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (คสช.) ได้มีคำสั่งคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ที่ ๖๔/๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๕๗ เรื่อง การปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ และคำสั่งคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ที่ ๖๖/๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๗ เรื่อง เพิ่มเติมหน่วยงานสำหรับการปราบปราม หยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ และนโยบายการปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราวในสภาวการณ์ปัจจุบัน เพื่อปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ต่างๆ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และต่อมา กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้จัดทำแผนแม่บทแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกที่ดินของรัฐ และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ทั้งคำสั่ง คสช. และแผนแม่บทดังกล่าวได้กำหนดชัดเจนว่า การดำเนินการใดๆ ต้องไม่ส่งผลกระทบต่อประชาชนผู้ยากไร้ ผู้ที่มีรายได้น้อย และผู้ไร้ที่ดินทำกิน ซึ่งได้อาศัยอยู่ในพื้นที่เดิมนั้น ๆ ก่อนคำสั่งนี้มีผลบังคับใช้ ยกเว้นผู้บุกรุกใหม่ จะต้องดำเนินการสอบสวน และพิสูจน์ทราบ เพื่อกำหนดวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมและดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป รวมถึงการทำความเข้าใจให้ทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วม โดยที่แผนแม่บทได้กำหนดเป้าหมายชัดเจนว่าจะต้องพิทักษ์รักษาป่าไม้ให้มีสภาพป่าที่สมบูรณ์ ให้ได้พื้นที่ป่าไม้อย่างน้อยร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ประเทศภายใน ๑๐ ปี ทำให้การดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเน้นการบรรลุเป้าหมายโดยขาดกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงานอย่างรอบคอบ ระมัดระวัง อาทิ มีการใช้หลักเกณฑ์ในการทวงผืนป่าโดยใช้แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศเป็นเกณฑ์ในการตรวจสอบ โดยไม่พิจารณาข้อมูลอื่น ๆ ประกอบในขณะที่ควรใช้วิธีการตรวจสอบ/พิสูจน์สิทธิอื่น ๆ ประกอบ เช่น การใช้วัตถุพยาน พยานบุคคล หลักฐานทางราชการ ประวัติศาสตร์ พัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เปลี่ยนแปลงไปตามนโยบายแต่ละรัฐบาล ทำให้ประชาชนที่เคยถือครองทำประโยชน์ที่ดินมาก่อนถูกข่มขู่ บังคับ จับกุม ไล่รื้อที่อยู่อาศัยและทำลายที่ทำมาหากิน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ยากไร้ ไม่มีที่ดินทำกิน หรือเป็นผู้ที่อยู่ในที่ดินดังกล่าวมาก่อน และไม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

หลังจากที่มีคำสั่ง คสช. และการปฏิบัติตามแผนแม่บทดังกล่าว กสม. ได้รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนที่ได้รับผลกระทบจำนวน ๓๕ คำร้อง [๕๕] (จากเรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวกับกรณีที่ดินและป่า ในปี ๒๕๕๗ ทั้งหมด ๖๐ คำร้อง) ภายในระยะเวลา ๖ เดือน [๕๖] จากข้อมูลที่ร้องเรียนมายัง กสม. พบว่า เรื่องร้องเรียน จำนวน ๔๔ คำร้องนั้น ร้อยละ ๙๘ เป็นเรื่องปัญหาเกี่ยวกับที่ดินของรัฐ เช่น เขตอุทยาน เขตป่าอนุรักษ์ ที่สาธารณประโยชน์ เป็นต้น [๕๗] และส่วนใหญ่เป็นกรณีคำร้องที่มีสาเหตุมาจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐตามคำสั่งของ คสช. โดยเจ้าหน้าที่รัฐดำเนินการมิได้คำนึงถึงข้อพึงระวัง ตามคำสั่ง ที่ ๖๖/๒๕๕๗ ข้อ ๒.๑ จนเกิดผลกระทบต่อสิทธิของประชาชนผู้ยากไร้ ผู้ที่มีรายได้น้อย และผู้ไร้ที่ดินทำกิน ซึ่งได้อาศัยอยู่ในพื้นที่เดิมนั้นๆ ก่อนคำสั่งนี้มีผลบังคับใช้ จนทำให้เกิดข้อพิพาทอย่างกว้างขวาง โดยมีกรณีตัวอย่างที่แสดงถึงผลกระทบจากคำสั่งดังกล่าว เช่น

✦ กรณีที่เจ้าหน้าที่ได้นำกำลังกว่า ๑,๐๐๐ นาย พร้อมอาวุธครบมือเข้าไปตรวจค้นบ้านเรือนชาวบ้านที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยอ้างว่ามีเบาะแสการค้าไม้เถื่อนและมีไม้หวงห้ามไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต ในขณะที่ผู้ร้องอ้างว่า ไม้เหล่านั้นมีไว้เพื่อสร้างและต่อเติมบ้านเรือนเพื่ออยู่อาศัยของชาวบ้านชนเผ่ากะเหรี่ยง จำนวน ๓๙ ราย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ยากไร้ ผู้มีรายได้น้อย ที่อาศัยและทำกินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าที่ประกาศซ้อนทับ ต่อมา ชาวบ้านทั้ง ๓๙ รายถูกฟ้องร้องดำเนินคดี

✦ กรณีที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง เจ้าหน้าที่ทหาร และเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ได้นำกำลังเข้ายึดพื้นที่ทำกินของชาวบ้านจังหวัดน่าน ซึ่งอ้างว่าอาศัยและทำกินในพื้นที่ดังกล่าวมาช้านาน โดยกล่าวหาว่าชาวบ้านบุกรุกพื้นที่ป่าตามมติคณะรัฐมนตรี และต่อมา ได้ยึดที่ดินทำกินของชาวบ้านในบริเวณเดียวกัน ทำให้มีผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนมากถึง ๑๐๑ ครอบครัว หรือจำนวนประมาณ ๔๐๖ ราย

✦ กรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจ ได้ร่วมกับเจ้าหน้าที่ทหาร และเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองจังหวัดนครพนม เข้าตรวจสอบที่ดินสาธารณประโยชน์ และได้มีการจับกุมดำเนินคดีกับชาวบ้าน จำนวน

---

[๕๕] คำร้องที่ผู้ร้องได้รับผลกระทบจากคำสั่ง คสช. ตั้งแต่ปี ๒๕๕๖ – ๒๕๕๘ (ข้อมูล ณ วันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๕๘) จำนวน ๔๔ คำร้อง เป็นคำร้องปี ๒๕๕๖ จำนวน ๖ คำร้อง คำร้องปี ๒๕๕๗ จำนวน ๓๕ คำร้อง และคำร้องปี ๒๕๕๘ จำนวน ๓ คำร้อง

[๕๖] ในการประชุมภาคีเครือข่ายปฏิรูปที่ดิน เมื่อวันที่ ๖-๗ ธันวาคม ๒๕๕๗ ณ เอบีน่าเฮ้าส์ กรุงเทพฯ ได้มีการสรุปปัญหาที่เกิดขึ้นในภาคต่าง ๆ เช่น ภาคเหนือ ในจังหวัดน่าน เจ้าหน้าที่รัฐปิดป้ายห้ามประชาชนเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ จนเกิดการเคลื่อนไหวคัดค้าน ภาคใต้ มีการจับกุมผู้คัดค้านเพื่อที่ดินทำกิน ในขณะที่มีการรื้อทำลายทรัพย์สินของประชาชน เช่น ในจังหวัดกระบี่ สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ ๑๗ จังหวัดในลักษณะที่คล้ายกัน คือ มีคำสั่ง/ประกาศให้ออกจากพื้นที่ ผลักดัน ตัดฟัน ไลรื้อ ตั้งด่านปิดกั้นไม่ให้ประชาชนเข้าพื้นที่ มีการข่มขู่ ติดป้ายตรวจยึดทรัพย์สิน เป็นต้น ภาคตะวันออก มีการนำพื้นที่ป่าชุมชนที่ขึ้นทะเบียนกับกรมป่าไม้ไปสวมเป็นโครงการฟื้นฟูป่า ต้นน้ำ ซึ่งที่ประชุมมีความเห็นว่าควรมีการทบทวนคำสั่ง ปรับปรุงแผนแม่บท และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการ

[๕๗] เดลินิวส์. (๒๕๕๘). กสม.ชี้นโยบาย คสช. แก้ปัญหาที่ทำกินไร้ผล. ดูรายละเอียดเพิ่มเติม <www.dailynews.co.th/politics/322724> เข้าดู ณ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๘

๑๔ คน โดยกล่าวหาว่า "ก่อสร้างแผ้วถางเผาป่า หรือกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการทำลายป่าและเข้าไปยึดถือครอบครองตลอดจนการก่อสร้างฯ" ซึ่งผู้ร้องอ้างว่า ที่ดินที่ได้ครอบครองและทำประโยชน์มีหนังสือสำคัญเป็นใบจอง (น.ส. ๒) ที่ทางราชการออกให้ตั้งแต่ ปี ๒๕๐๑ และทำประโยชน์ต่อเนื่องมาจากบรรพบุรุษ และผู้ร้องอ้างว่าเจ้าหน้าที่จะเข้าตรวจสอบและจับกุมดำเนินคดีกับชาวบ้านอีกประมาณ ๓๐๐ คน ที่อาศัยอยู่ภายในบริเวณดังกล่าว

✦ กรณีที่เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติกว่า ๑๐๐ คน อ้างคำสั่ง ที่ ๖๖/๒๕๕๗ ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เข้าทำการรื้อถอนและเผาทำลายบ้านเรือน ทรัพย์สิน รวมทั้งพืชไร่ของผู้ร้องและชาวบ้านในพื้นที่ชุมชนจังหวัดบุรีรัมย์ สร้างความเดือดร้อนแก่ชาวบ้านที่ใช้พื้นที่ดังกล่าวอยู่อาศัยและทำกินมานานกว่า ๓๐ ปี

ปัญหาที่พบอีกประการหนึ่ง คือ ในบางพื้นที่ ชุมชนได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาที่ดินอย่างเป็นระบบ และมีกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องระหว่างประชาชนในพื้นที่กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จนเกิดเป็นข้อบัญญัติท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อใช้แก้ไขปัญหาร่วมกันอย่างสันติ เช่น ข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทา ว่าด้วยการจัดการป่าชุมชนตำบลแม่ทา พ.ศ. ๒๕๕๐ [๕๘] แต่ผลของคำสั่งและแผนแม่บทดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำเนินการตามข้อบัญญัติ และทำให้กระบวนการจัดการปัญหาโดยประชาชนขาดความต่อเนื่อง

๓) การประเมินสถานการณ์

เมื่อพิจารณาจากบทบาทของรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กติการะหว่างประเทศและข้อเสนอแนะจากกระบวนการ UPR ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนด้านที่ดินและป่า โดยเห็นว่าปัญหาที่ดินและป่าที่สำคัญ คือ ปัญหาในเชิงโครงสร้างที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำ นอกเหนือไปจากปัญหาด้านกฎหมาย และการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในระดับปฏิบัติ

การที่รัฐบาลปัจจุบันได้กล่าวถ้อยแถลงนโยบายต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๗ ให้ความสำคัญกับการลดความเหลื่อมล้ำของสังคม ได้แก่ การแก้ปัญหาการไร้ที่ดินทำกินของเกษตรกรและการรุกล้ำเขตป่าสงวน โดยการกระจายสิทธิการถือครองให้แก่ผู้ที่อยู่ในพื้นที่ที่ไม่ได้รุกล้ำ และออกมาตรการป้องกันการเปลี่ยนมือไปอยู่ในครอบครองของผู้ที่มิใช่เกษตรกร ใช้เทคโนโลยีดาวเทียมสำรวจและวิธีการแผนที่ที่ทันสมัย แก้ไขปัญหาเขตที่ดินทับซ้อนและแนวเขตพื้นที่ป่าที่ไม่ชัดเจน อันก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่รัฐโดยให้ความสำคัญในการ

---

[๕๘] อรอนงค์ พลอยวิเลิศ และกฤษฎา วงศ์วิลาสชัย. (๒๕๕๘). ข้อบัญญัติท้องถิ่น กับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ กรณี ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่. ดูรายละเอียดเพิ่มเติม <www.codi.or.th/index.php/samples/185-landresolve-case-study/2661-2013-06-16-07-28-37> เข้าดู ณ วันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๕๘

แก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ การจัดทำแนวเขตที่ดินของรัฐให้ชัดเจน พัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขการบุกรุกที่ดินของรัฐโดยยึดแนวพระราชดำริที่ให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกับป่าได้ เช่น กำหนดเขตป่าชุมชนให้ชัดเจน จึงเห็นว่ารัฐบาลควรต้องเร่งให้เกิดมาตรการที่เป็นรูปธรรมในการลดความเหลื่อมล้ำการถือครองและเข้าถึงที่ดินทำกิน เช่น การจัดตั้งธนาคารที่ดิน การใช้ระบบภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเพื่อแก้ปัญหาการกระจุกตัวของการถือครองที่ดิน การสนับสนุนร่างกฎหมาย ๔ ฉบับของภาคประชาชน ในกรณีของร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. .... นั้น เห็นว่ารัฐควรใช้มาตรการในการลดความเหลื่อมล้ำ และเปิดโอกาสให้มีการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างเป็นธรรม เช่น รัฐควรอนุญาตให้มีการจัดตั้งป่าชุมชนในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ได้ โดยการกำหนดเงื่อนไขเอื้อให้คนสามารถอยู่ร่วมกับป่า คำนึงถึงวิถีชีวิตชุมชนก่อนประกาศเขตอนุรักษ์ ตลอดจนให้มีการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน เพื่อให้เกิดกลไกและกระบวนการในการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

ในส่วนของปัญหาที่สืบเนื่องจากคำสั่ง คสช. และแผนแม่บทนั้นเห็นว่า รัฐควรทบทวนมาตรการ และปัญหาในทางปฏิบัติโดยเร่งด่วน และเปิดโอกาสให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบได้มีส่วนร่วมในกระบวนการอย่างแท้จริง โดยในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ รัฐควรคำนึงถึงความแตกต่างของพื้นที่ที่มีบริบทความเป็นมาของปัญหา รวมทั้งวัฒนธรรมและวิถีการดำรงชีวิตที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ หลายพื้นที่ได้มีกระบวนการแก้ไขปัญหามาอย่างยาวนาน และเหมาะสมกับพื้นที่ เช่น การใช้ข้อบัญญัติท้องถิ่นหรือธรรมนูญชุมชน ซึ่งหน่วยงานรัฐควรใช้ประโยชน์จากกลไกของชุมชนที่ดีอยู่แล้ว

สำหรับปัญหาสืบเนื่องจากการมีกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน ทั้งมติคณะรัฐมนตรี ขั้นตอน และวิธีการที่แตกต่างกันนั้น เห็นว่า รัฐควรปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับที่ดินและทรัพยากรทั้งหมด โดยอาจทำเป็น “ประมวลกฎหมายการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากร” ลักษณะเป็นกฎหมายเพื่อลดการทับซ้อนของกฎหมายหลายฉบับในพื้นที่เดียวกัน ตลอดจนสามารถจัดการที่ดินและทรัพยากรได้อย่างบูรณาการ รวมทั้งการส่งเสริมให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการปรับปรุงแก้ไขระเบียบวิธีปฏิบัติในการสำรวจพิสูจน์สิทธิรวมทั้งการออกเอกสารสิทธิ โดยให้ผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วม[๕๙]

---

๕๙ มหาวิทยาลัยมหิดล สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา. (๒๕๕๗). รายงานผลการศึกษาวิจัยเพื่อการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายกฎหมายที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านที่ดินและป่า. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๒.๗ สิทธิเด็ก สตรี และความเสมอภาคทางเพศของบุคคล

๑) เกณฑ์การประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชน

๑.๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๑.๑.๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗

มาตรา ๔ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว ย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้

๑.๑.๒) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ (แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๕๕๔)

มาตรา ๔ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา ๕ ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิด เพศ หรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน

มาตรา ๒๖ การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิและเสรีภาพ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๒๘ บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

บุคคลย่อมสามารถใช้สิทธิทางศาลเพื่อบังคับให้รัฐต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติในหมวดนี้ได้โดยตรง หากการใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องใดมีกฎหมายบัญญัติรายละเอียดแห่งการใช้สิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้แล้ว ให้การใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องนั้นเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือจากรัฐ ในการใช้สิทธิตามความในหมวดนี้

มาตรา ๓๐ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

๑.๒) สนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี

๑.๒.๑) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และพิธีสารเลือกรับทั้ง ๓ ฉบับ ได้แก่ พิธีสารเลือกรับเรื่องการขายเด็ก การค้าประเวณี และสื่อลามกที่เกี่ยวกับเด็ก พิธีสารเลือกรับเรื่องความเกี่ยวพันของเด็กในความขัดแย้งกันด้วยอาวุธ และพิธีสารเลือกรับเรื่องกระบวนการติดต่อร้องเรียน

ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติ และมีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๓๕ โดยปัจจุบันคงเหลือข้อสงวน ๑ ข้อ คือ ข้อ ๒๒ การดูแลกลุ่มเด็กซึ่งเป็นผู้หนีภัยฯ ให้เป็นไปอย่างสอดคล้องกับกฎหมาย กฎระเบียบ และแนวปฏิบัติในประเทศ

เนื้อหาของอนุสัญญาฉบับนี้มี ๓ ส่วน ๕๔ ข้อ ส่วนแรก (ข้อ ๑ - ๔๑) เป็นสาระบัญญัติว่าด้วย สิทธิต่าง ๆ ของเด็ก ประกอบด้วย ความหมายของ “เด็ก” การประกันสิทธิพื้นฐานของรัฐภาคีต่อเด็กในเขตอำนาจของตน บนสิทธิพื้นฐาน ๔ ประการ คือ สิทธิที่จะมีชีวิต สิทธิที่จะได้รับการปกป้อง สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา และสิทธิที่จะมีส่วนร่วม การไม่เลือกปฏิบัติ การคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก การเคารพต่อความรับผิดชอบและสิทธิหน้าที่ของบิดามารดา ครอบครัว และสภาพสังคมของเด็ก การประกันสิทธิที่จะมีชีวิต การมีชื่อ มีสัญชาติ เอกลักษณ์ การอยู่ร่วมกันระหว่างเด็กกับบิดามารดาและครอบครัวและการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างกัน สิทธิเสรีภาพของเด็กในการแสดงความคิดเห็น การแสดงออก การแสวงหา/ได้รับข้อมูลข่าวสาร ความคิด

มโนธรรม ศาสนา การสมาคม ความเป็นส่วนตัว การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจากสื่อ และการคุ้มครองจากข้อมูลข่าวสารที่เป็นอันตราย การช่วยเหลือบิดามารดาผู้ปกครองให้สามารถเลี้ยงดูเด็กได้ การคุ้มครองจากความรุนแรงทั้งปวง การดูแลทางเลือกสำหรับเด็ก การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม การร้องขอสถานะผู้ลี้ภัย การดูแลเด็กพิการ การดูแลสุขภาพและการสาธารณสุขสำหรับเด็กและมารดา การประกันสังคม การได้รับมาตรฐานการดำรงชีวิตที่เพียงพอ การศึกษา การพัฒนาบุคลิกภาพ การยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม นันทนาการ การคุ้มครองจากการถูกแสวงประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ยาเสพติด ทางเพศ การลักพา ขาย ค้าเด็ก การคุ้มครองจากการแสวงประโยชน์ทุกรูปแบบ การถูกทรมานหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม การพิพาทด้วยอาวุธ การฟื้นฟูจิตใจและการกลับคืนสู่สังคม การคุ้มครองเด็กที่ต้องประสบปัญหาด้านกฎหมาย และต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม และผลกระทบของอนุสัญญานี้ต่อกฎหมายเดิมที่มีอยู่ ส่วนที่ ๒ (ข้อ ๔๒ - ๔๕) ว่าด้วยการเผยแพร่อนุสัญญา คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็ก การเสนอรายงาน การส่งเสริมการปฏิบัติตามอนุสัญญาอย่างมีประสิทธิภาพด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศ ส่วนที่ ๓ (ข้อ ๔๖ - ๕๔) ว่าด้วยการลงนามเข้าเป็นภาคี การมีผลบังคับใช้ การแก้ไข การตั้งและการถอนข้อสงวน

นอกจากนี้ ไทยได้เข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาสิทธิเด็ก จำนวน ๓ ฉบับ ได้แก่ (๑) เรื่องความเกี่ยวพันของเด็กในความขัดแย้งกันทางกำลังอาวุธ (Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the involvement of children in armed conflict) (๒) เรื่องการขายเด็ก การค้าประเวณีเด็ก และสื่อลามกที่เกี่ยวกับเด็ก (Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the sale of children, child prostitution and child pornography) และ (๓) เรื่องกระบวนการติดต่อร้องเรียน (Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on a communications procedure.)

๑.๒.๒) อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ และพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ

ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติ และมีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ ๘ กันยายน ๒๕๒๘ โดยทำคำแถลงตีความ ๑ ข้อ เกี่ยวกับเรื่องการบังคับใช้ภายในประเทศต้องสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และปัจจุบันคงเหลือข้อสงวน ๑ ข้อ

คือ ข้อ ๒๙ การให้อำนาจศาลโลกในการตัดสินกรณีพิพาท

เนื้อหาของอนุสัญญานี้มี ๒ ส่วน ๓๐ ข้อ ส่วนแรก (ข้อ ๑-๑๖) เป็นสาระบัญญัติว่าด้วยสิทธิต่าง ๆ ของสตรี การขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี รวมทั้งการประกันว่าสตรีและบุรุษมีสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติและดูแลจากรัฐอย่างเสมอภาคกัน โดยรัฐภาคีมีพันธกรณีสำคัญที่จะต้องกำหนดมาตรการเพื่อสร้างความเท่าเทียมกันระหว่างบุรุษและสตรี ปรับรูปแบบทางสังคมและวัฒนธรรมเพื่อให้เอื้อต่อการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี ปราบปรามการลักลอบค้า และแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากสตรี ประกันความเท่าเทียมกันระหว่างบุรุษและสตรีในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และการดำรงชีวิตทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ เช่น สิทธิในการเลือกตั้ง การสนับสนุนให้ดำรงตำแหน่งที่สำคัญ ความเท่าเทียมกันในกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ และการศึกษา การได้รับโอกาสในการจ้างงานที่เท่าเทียมกัน การป้องกันความรุนแรงต่อสตรีในสถานที่ทำงาน ความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ การประกันความเป็นอิสระด้านการเงินและความมั่นคง ด้านสังคม และการให้ความสำคัญแก่สตรีในชนบท ความเท่าเทียมกันทางกฎหมาย โดยเฉพาะในด้านกฎหมายแพ่ง และกฎหมายครอบครัว ซึ่งเป็นการประกันความเท่าเทียมกันในชีวิตส่วนบุคคล ส่วนที่ ๒ (ข้อ ๑๗-๓๐) เป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดตั้งและการดำเนินงานของคณะกรรมการ การเสนอรายงาน ผลกระทบของอนุสัญญา และการกำหนดมาตรการที่จำเป็น การลงนามเข้าเป็นภาคี การมีผลบังคับใช้ การแก้ไข การตั้งข้อสงวน และ การระงับข้อพิพาท

อนุสัญญาฯ มีพิธีสารเลือกรับ ๑ ฉบับ เป็นเรื่องเกี่ยวกับการรับเรื่องร้องเรียน ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศแรกในเอเชียและประเทศ ที่ ๕ ในโลกที่ให้สัตยาบันต่อพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาฯ นับเป็น ๑ ใน ๑๐ ประเทศแรกที่ทำให้พิธีสารเลือกรับฯ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๔๓ พิธีสารเลือกรับฯ เป็นกระบวนการช่วยในการคุ้มครองสิทธิสตรี โดยเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลในประเทศที่เป็นภาคีพิธีสารฯ เสนอข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิสตรีต่อคณะกรรมการว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี และเปิดโอกาสให้คณะกรรมการเข้ามาไต่สวนได้ โดยมีเงื่อนไขว่า เรื่องดังกล่าวได้ดำเนินการโดยกระบวนการแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศจนหมดสิ้นแล้ว หรือมีเหตุผลว่ากลไกในประเทศดำเนินการล่าช้ากว่าปกติ นอกจากนั้น ยังต้องได้รับความยินยอมจากรัฐบาลของประเทศนั้นก่อนด้วย อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันยังไม่มีกรณีร้องเรียนของประเทศไทยไปยังคณะกรรมการว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีแต่อย่างใด

๑.๓) ข้อเสนอแนะจากกระบวนการ UPR ที่ประเทศไทยรับมาปฏิบัติ

การปรับปรุงกฎหมายสิทธิมนุษยชนภายในประเทศ

(๑๔) ทบทวน "พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ" และยกเลิกข้อยกเว้นต่าง ๆ ในกฎหมายดังกล่าวซึ่งอนุญาตให้มีการเลือกปฏิบัติต่อสตรี เพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ

(๑๕) เร่งรัดการยกร่างและรับรอง พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ

(๕๐) ดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมคุณภาพในการเข้าถึงการศึกษา รวมถึงการเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันสำหรับเด็กทุกคน

(๖๙) ห้ามการลงโทษตีเด็กในทุกรูปการ

๒) สถานการณ์สิทธิมนุษยชน

๒.๑) สภาพปัญหาทั่วไป

ปัจจุบันประเทศไทยได้มีการจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติเป็นการเฉพาะ โดยเด็ก หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์ และเยาวชน หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีบริบูรณ์ ถึง ๒๕ ปีบริบูรณ์ โดยนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติด้านการพัฒนาเด็ก (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) ได้กำหนดเป้าประสงค์ตามแนวทาง "โลกที่เหมาะสมสำหรับเด็ก" ซึ่งประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ ๑๑ ด้าน และมาตรการที่ต้องดำเนินการเร่งด่วน คือ ด้านครอบครัว ด้านคุณภาพกายและจิต ด้านการเสริมสร้างความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก เด็กกับผลกระทบจากโรคเอดส์ ด้านการศึกษา ด้านนันทนาการ ด้านวัฒนธรรมและศาสนา ด้านสื่อมวลชน ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการปกป้องคุ้มครองเด็กที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ และด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ยังมีแผนยุทธศาสตร์จังหวัดน่าอยู่สำหรับเด็กและเยาวชนในทุกจังหวัด [๖๐]

อย่างไรก็ดี จากข้อมูลทางด้านวิชาการระบุว่า ประเทศไทยมีเด็กด้อยโอกาสและเด็กที่อยู่นอกระบบการศึกษา จำนวน ๖.๔ ล้านคน โดยในจำนวนนี้เป็นเด็กเร่ร่อน ๓๐,๐๐๐ คน ซึ่งเสี่ยงต่อปัญหายาเสพติด การขายบริการทางเพศ และอาชญากรรม เป็นเด็กไร้สัญชาติ ๒๐๐,๐๐๐-๓๐๐,๐๐๐ คน ซึ่งในจำนวนนี้มีประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ คนที่ยังขาดโอกาสทางการศึกษา มีบุตรของแรงงาน

---

[๖๐] แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๑), หน้า ๖๙

ข้ามชาติ จำนวน ๒๕๐,๐๐๐ คน ปัญหาสำคัญคือ การขาดโอกาสทางการศึกษา มีเด็กติดเชื้อเอชไอวีที่ขาดการยอมรับจากสังคม และมีปัญหาสุขภาพ มีเด็กกำพร้าประมาณ ๘๘,๐๐๐ คน ที่ถูกทอดทิ้งในสถานพยาบาล และสถานรับเลี้ยงเด็ก นอกเหนือจากกลุ่มเด็กที่อยู่ในภาวะเสี่ยงอื่น ๆ เช่น ถูกบังคับใช้แรงงาน ค้าประเวณี และติดยาเสพติด เป็นต้น [๖๑] ปัญหาความรุนแรงต่อเด็กและสตรี ไม่ใช่เป็นปัญหาใหม่ในสังคมไทย รัฐบาลเองได้มีนโยบายและแผนขจัดความรุนแรงต่อเด็กและสตรี ตั้งแต่ปี ๒๕๔๘ แต่ปัญหาก็มิได้มีแนวโน้มลดลง ทั้งยังจะมีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น เช่น เด็กและสตรีข้ามชาติที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายและเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ามนุษย์ ความรุนแรงต่อเด็กและสตรีที่ผ่านมาเกิดขึ้นทั้งในครอบครัว สถานศึกษา และสถานที่สาธารณะ ซึ่งควรจะเป็นสถานที่ที่ปลอดภัย เช่น รถโดยสารสาธารณะ หลังเกิดเหตุการณ์รุนแรงสังคมจะให้ความสนใจเพียงชั่วคราว แล้วก็เกิดปัญหาซ้ำเติมขึ้นอีก ในปี ๒๕๕๗ ยังเกิดความรุนแรงต่อเด็กและสตรีอันเนื่องมาจากสถานการณ์การชุมนุมทางการเมือง โดยมีเด็กอายุ ๓–๑๐ ปี ทั้งที่มิได้เข้าร่วมการชุมนุม แต่ได้รับผลกระทบเสียชีวิต ๔ ราย บาดเจ็บสาหัส ๓ ราย

ในกรณีของเด็กและสตรีข้ามชาติ รวมถึงเด็กและสตรีที่ติดตามแรงงานข้ามชาติเข้ามาในประเทศไทย จะไม่สามารถเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการขั้นพื้นฐานของรัฐได้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สิทธิทางการศึกษาและสาธารณสุข ตลอดจนขาดระบบการคุ้มครองดูแลบุตรของแรงงาน อีกทั้งยังมีกลุ่มเด็กขอทานที่มีฐานะเป็นผู้ติดตามแรงงานข้ามชาติที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

ในประเด็นด้านสิทธิในการศึกษาสำหรับเด็ก อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เน้นหลักการสำคัญของการศึกษาใน ๔ ด้าน คือ การจัดหาให้ (Availability) การเข้าถึง (Accessibility) การมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับได้ (Acceptability) และความสามารถในการปรับให้เข้ากับบริบทของผู้ศึกษา (Adaptability) ซึ่งที่ผ่านมาพบว่า ระบบการศึกษาไทยยังมีลักษณะการรวมศูนย์ ไม่ตอบสนองต่อผู้ศึกษาอย่างเพียงพอ และมีปัญหาด้านคุณภาพ โรงเรียนขนาดเล็กซึ่งสามารถที่จะพัฒนาให้เด็กสามารถเข้าถึงได้โดยง่ายและสอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน ไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควร แต่กลับมีนโยบายจากส่วนกลางที่จะยุบควบรวมโรงเรียนขนาดเล็กอย่างต่อเนื่อง

[๖๑] สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณภาพเยาวชน (สสค.) <www.qlf.or.th> เข้าดูเมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๘

๒.๒) สถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชน และการดำเนินงานของ กสม.

ในปี ๒๕๕๗ กสม. ได้หยิบยกกรณีที่เป็นเรื่องสนใจต่อสาธารณะ หรือเป็นปัญหาที่จะต้องได้รับการแก้ไขในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๒.๒.๑) เหตุการณ์ความรุนแรงต่อเด็กในพื้นที่สาธารณะ ซึ่งสร้างความสะเทือนใจต่อสังคมเป็นอย่างมาก จากเหตุการณ์ที่เด็กหญิงอายุ ๑๓ ปีถูกทำร้ายจนถึงแก่ชีวิตบนขบวนรถไฟ และสังคมได้เรียกร้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบความปลอดภัยของผู้โดยสารที่เป็นเด็กและสตรี กสม. ได้มีหนังสือถึงการรถไฟแห่งประเทศไทย (รฟท.) เกี่ยวกับปัญหาความปลอดภัยและมาตรการในการเยียวยาแก่ครอบครัวผู้เสียหาย โดย รฟท. ได้มีหนังสือแจ้งถึงมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาในระยะสั้นและระยะยาว เช่น การห้ามขายหรือบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บริเวณสถานีรถไฟหรือบนขบวนรถไฟ การกำชับให้เจ้าหน้าที่ตรวจความปลอดภัยในยามวิกาลกับขบวนรถในเส้นทางสายต่าง ๆ การจัดรถโดยสาร (โบกี้) เฉพาะสำหรับสุภาพสตรีและเด็ก และการมีแผนติดตั้งกล้องวงจรปิด (CCTV) ในรถโดยสารประเภทนั่งและนอนทุกโบกี้ นอกจากนี้ ได้มีการจัดตั้งคณะทำงานเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นและได้มีการเยียวยาแก่ครอบครัวผู้เสียหาย [๖๒]

๒.๒.๒) กรณีการกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ กสม. ได้รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การลงโทษของครูในลักษณะที่รุนแรงต่อเด็กนักเรียน ทั้งการลงโทษทางร่างกายและการใช้คำพูด รวมถึงการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศต่อเด็กนักเรียนในสถานศึกษา โดยบุคลากรทางการศึกษาและเพื่อนนักเรียนด้วยกัน ซึ่ง กสม. เห็นว่าเป็นเรื่องที่จะต้องสร้างความตระหนักให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผู้ปกครองและสังคม โดยการสร้างความเข้าใจในการใช้วินัยเชิงบวก (Positive Discipline) และการเสริมสร้างทัศนคติความเสมอภาคหญิงชาย และยุติความรุนแรงต่อเด็กและสตรี ในกรณีที่มีการทำร้ายหรือคุกคามเกิดขึ้นในสถานศึกษา กสม. ได้มีข้อเสนอแนะว่า สถานศึกษาต้องตระหนักถึงการอบรม ฝึกทักษะ ปรับทัศนคติให้กับบุคลากรในสถานศึกษาทุกคนให้ปฏิบัติต่อเด็กอย่างถูกต้อง เหมาะสม เคารพและคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และจัดสภาพแวดล้อมที่สร้างความปลอดภัยในสถานศึกษา เช่น การลดมุมอับในพื้นที่การสอดส่องดูแลจากเจ้าหน้าที่และครู รวมถึงการติดตั้งกล้องวงจรปิด (CCTV)

๒.๒.๓) กรณีการยุบควบรวมโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ กสม. ได้มีแถลงการณ์ เมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ เรื่อง สิทธิเด็กอันเกี่ยวเนื่องกับความเสมอภาคทางการศึกษา โดยมีสาระสำคัญ คือ การยุบควบรวม

---

[๖๒] หนังสือที่ รฟ.๑/๑๔๑๓ /๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๕๗

โรงเรียนขนาดเล็กเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพในการศึกษาของเด็กนักเรียน และได้เสนอมาตรการการแก้ไขปัญหาต่อกระทรวงศึกษาธิการให้มีการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงมหาดไทยควรต้องจัดงบประมาณให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่จัดการศึกษาร่วมกับชุมชน และลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นลง ตลอดจนสนับสนุนการเรียนการสอนในโรงเรียนขนาดเล็กให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับวิถีชุมชน ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของบิดามารดา ผู้ปกครอง ชุมชนและภาคประชาสังคม ภายใต้แนวคิดรูปแบบและกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายผ่านความสัมพันธ์กับครอบครัว ชุมชน สังคม วัฒนธรรมในท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อม

๒.๒.๔) กรณีปัญหาเด็กเร่ร่อน กสม. ได้จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและมาตรการในการแก้ไขปัญหาต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีสาระสำคัญ คือ รัฐต้องสนับสนุนงบประมาณในการแก้ไขปัญหาอย่างเพียงพอและเหมาะสม รวมทั้งกองทุนต่าง ๆ โดยเฉพาะกองทุนคุ้มครองเด็ก ให้แก่องค์การเอกชนที่ดำเนินการในเรื่องนี้ เพราะสามารถเข้าถึงตัวเด็กได้ง่ายกว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐ นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดและสนับสนุนการศึกษาให้แก่เด็กเร่ร่อนอย่างเหมาะสมและทั่วถึง ในด้านสถานะบุคคล กระทรวงมหาดไทยควรมีการจัดการปัญหาอย่างเป็นระบบ ตามนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ด้านสถานะบุคคลระดับชาติ และซักซ้อมแนวทางปฏิบัติเพื่อสร้างความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่ภาคปฏิบัติในพื้นที่ ในด้านสุขภาพ ควรให้เด็กเร่ร่อนสามารถเข้าถึงสวัสดิการการรักษาพยาบาลได้อย่างทั่วถึงและครอบคลุมทุกพื้นที่ พร้อมทั้งจัดแนวปฏิบัติแก่เจ้าหน้าที่ เพื่อให้เด็กเร่ร่อนสามารถเข้าถึงบริการโดยง่าย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรชุมชนควรมีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาและพัฒนากลุ่มเด็กด้อยโอกาสในเขตพื้นที่ มีมาตรการและจัดสรรงบประมาณเพื่อให้การช่วยเหลือ และควรปรับปรุงพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชน เพื่อสนับสนุนบทบาทขององค์กรเอกชนหรือองค์กรชุมชนในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มากขึ้น [๖๓]

๒.๒.๕) การร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมโอกาสและความเสมอภาคระหว่างเพศ พ.ศ. .... ในส่วนของร่างพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ได้จัดทำร่าง “พระราชบัญญัติส่งเสริมโอกาสและความเท่าเทียมระหว่างเพศ

[๖๓] ตามหนังสือสำนักงาน กสม. ที่ สม ๐๐๐๓/๘๘๖ ลงวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๗

พ.ศ. ....” ขึ้น ตั้งแต่ปี ๒๕๔๘ และคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบหลักการ ในปี ๒๕๕๐ ซึ่งต่อมา ได้เปลี่ยนชื่อเป็น ร่าง “พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ....” และภายหลังจากการยุบสภาผู้แทนราษฎร คณะรัฐมนตรีที่มาจากการแต่งตั้งในปี ๒๕๕๗ ได้นำกฎหมายฉบับนี้เสนอเข้าสู่การพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ซึ่ง กสม. เห็นว่า ร่างดังกล่าวมีสาระสำคัญที่อาจนำไปสู่การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศได้ จึงได้มีข้อเสนอในการปรับปรุงร่างกฎหมายดังกล่าวที่สำคัญ ดังนี้[๖๔]

- ควรแก้ไขชื่อเป็น “ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมโอกาสและความเสมอภาคระหว่างเพศ พ.ศ. ....” เพื่อให้ครอบคลุมสาระสำคัญถึงการส่งเสริมโอกาสและความเสมอภาคระหว่างเพศ
- ควรบัญญัตินิยาม “การส่งเสริมโอกาสและความเสมอภาคระหว่างเพศ” ว่าหมายถึงการกำหนดนโยบาย แผนงาน แผนปฏิบัติการ กลไก มาตรการ หลักเกณฑ์ วิธีดำเนินการเพื่อส่งเสริมให้บุคคลสามารถเข้าถึงสิทธิและได้รับความคุ้มครองในด้านต่าง ๆ ด้วยความเสมอภาค รวมทั้งการป้องกันการเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งเพศ
- ควรบัญญัตินิยามคำว่า “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ” โดยไม่มีข้อยกเว้นใด ๆ
- ควรเสนอองค์ประกอบและกระบวนการสรรหา รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของ “คณะกรรมการส่งเสริมโอกาสและความเสมอภาคระหว่างเพศแห่งชาติ” ให้มีความเหมาะสม

๓) การประเมินสถานการณ์

ในประเด็นด้านความปลอดภัยในพื้นที่สาธารณะ หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ให้บริการแก่สาธารณะต้องมีความห่วงใยต่อประเด็นความปลอดภัยของเด็กและสตรีเป็นการเฉพาะ สำหรับหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับเด็กและสตรีควรมีการพัฒนาทักษะ และเสริมสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติต่อเด็กและสตรี โดยเฉพาะกลุ่มที่ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรง หรือการถูกละเมิด

ส่วนปัญหาของเด็กและสตรีข้ามชาติ ควรมีการจัดทำฐานข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ ครอบคลุมมิติต่าง ๆ เช่น เพศ อายุ สัญชาติ และชาติพันธุ์ ภูมิภาค สถานะทางเศรษฐกิจสังคม เพื่อให้สามารถทราบสถานะของปัญหาได้อย่างชัดเจน และเป็นประโยชน์ต่อการป้องกัน และแก้ไขปัญหาต่อไป

การที่รัฐจะออกกฎหมายหรือมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ต้องคำนึงถึงความอ่อนไหวของเด็ก สตรี และบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ และการดำเนินการใด ๆ ที่มีผลกระทบควรต้องเปิดโอกาสให้บุคคลเหล่านั้นได้มีส่วนร่วมในกระบวนการทั้งหมดที่กี่ยวข้อง

---

[๖๔] รายงานผลการพิจารณา ที่ ๔๖๘/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๗

๒.๒.๘ สิทธิผู้สูงอายุ คนพิการ และการสาธารณสุข

๑) เกณฑ์การประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชน

๑.๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๑.๑.๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗

มาตรา ๔ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว ย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้

๑.๑.๒) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ (แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๕๕๔)

มาตรา ๔ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา ๕ ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิด เพศ หรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน

มาตรา ๒๖ การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิและเสรีภาพ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๒๘ บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

บุคคลย่อมสามารถใช้สิทธิทางศาลเพื่อบังคับให้รัฐต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติในหมวดนี้ได้โดยตรงหากการใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องใดมีกฎหมายบัญญัติรายละเอียดแห่งการใช้สิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้แล้ว ให้การใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องนั้นเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือจากรัฐ ในการใช้สิทธิตามความในหมวดนี้

มาตรา ๓๐ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

๑.๒) สนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี

๑.๒.๑) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

ข้อ ๒

๑. รัฐภาคีแต่ละรัฐแห่งกติกานี้รับที่เคารพและประกันแก่ปัจเจกบุคคลทั้งปวงภายในดินแดนของตนและภายใต้เขตอำนาจของตนในสิทธิทั้งหลายที่รับรองไว้ในกติกานี้ โดยปราศจากการแบ่งแยกใด ๆ อาทิ เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง หรือความคิดเห็นอื่นใด เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่น ๆ

๒. ในกรณีที่ยังไม่มีมาตรการทางนิติบัญญัติหรือมาตรการอื่นใดรัฐภาคีแต่ละรัฐแห่งกติกานี้ รับที่จะดำเนินการตามขั้นตอนที่จำเป็นตามกระบวนการทางรัฐธรรมนูญของตนและบทบัญญัติแห่งกติกานี้เพื่อให้มีมาตรการทางนิติบัญญัติหรือมาตรการอื่นใดที่อาจจำเป็นเพื่อให้สิทธิทั้งหลายที่รับรองไว้ในกติกานี้เป็นผล

ข้อ ๒๖ บุคคลทั้งปวงย่อมเสมอกันตามกฎหมายและมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันตามกฎหมายโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ ในกรณีนี้ กฎหมายจะต้องห้ามการเลือกปฏิบัติใดๆ และต้องประกันการคุ้มครองบุคคลทุกคนอย่างเสมอภาคและเป็นผลจริงจังจากการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุผลใด เช่น เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือความคิดเห็นอื่นใดเผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่น ๆ

๑.๒.๒) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ข้อ ๖

๑. รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองสิทธิในการทำงานซึ่งรวมทั้งสิทธิของทุกคนในโอกาสที่จะหาเลี้ยงชีพโดยงานซึ่งตนเลือกหรือรับอย่างเสรี และจะดำเนินขั้นตอนที่เหมาะสมในการปกป้องสิทธินี้

๒. ขั้นตอนซึ่งรัฐภาคีแห่งกติกานี้จะต้องดำเนินเพื่อให้บรรลุผลในการทำให้สิทธินี้เป็นจริงอย่างบริบูรณ์ จะต้องรวมถึงการให้คำแนะนำทางเทคนิคและวิชาชีพและโครงการฝึกอบรม นโยบายและเทคนิคที่จะทำให้บรรลุผลในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ และการจ้างงานอย่างบริบูรณ์และเป็นประโยชน์ภายใต้เงื่อนไขทั้งหลายที่เป็นการปกป้องเสรีภาพขั้นพื้นฐานทางการเมืองและทางเศรษฐกิจของปัจเจกบุคคล

ข้อ ๑๑

๑. รัฐภาคีแห่งกติกานี้ รับรองสิทธิของทุกคนในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับตนเองและครอบครัว ซึ่งรวมถึงอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัยที่เพียงพอ และสภาพการครองชีพที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง รัฐภาคีจะดำเนินขั้นตอนที่เหมาะสมเพื่อประกันการทำให้สิทธินี้เป็นจริง โดยรับรองความสำคัญอย่างแท้จริงของความร่วมมือระหว่างประเทศบนพื้นฐานของความยินยอมโดยเสรี

ข้อ ๑๒

๑. รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองสิทธิของทุกคนที่จะมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตตามมาตรฐานสูงสุดเท่าที่เป็นได้

๒. ขั้นตอนในการดำเนินการโดยรัฐภาคีแห่งกติกานี้ เพื่อบรรลุผลในการทำให้สิทธินี้เป็นจริงอย่างสมบูรณ์จะต้องรวมถึงสิ่งต่าง ๆ ที่จำเป็น เพื่อ

(ก) การหาหนทางลดอัตราการตายของทารกก่อนคลอด และของเด็กแรกเกิด และการพัฒนาที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพของเด็ก

(ข) การปรับปรุงในทุกด้านของสุขลักษณะทางสิ่งแวดล้อมและอุตสาหกรรม

(ค) การป้องกัน รักษาและควบคุมโรคระบาด โรคประจำถิ่น โรคจากการประกอบอาชีพและโรคอื่น ๆ

(ง) การสร้างสภาวะที่ประกันบริการทางแพทย์ และการให้การดูแลรักษาพยาบาลแก่ทุกคนในกรณีเจ็บป่วย

๑.๒.๓) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ

ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติ และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๑ โดยทำคำแถลงตีความ ๑ ข้อ คือ การปรับใช้ข้อ ๑๘ เกี่ยวกับเรื่องเสรีภาพในการโยกย้ายถิ่นฐาน และสิทธิในการได้มาซึ่งสัญชาติจะต้องเป็นไปอย่างสอดคล้องกับกฎหมาย กฎระเบียบ และแนวปฏิบัติภายในประเทศ

เนื้อหาของอนุสัญญามี ๒ ส่วน ๕๐ ข้อ ส่วนแรก (ข้อ ๑ - ๓๓) เกี่ยวกับเรื่องวัตถุประสงค์และหลักการทั่วไปของอนุสัญญาฯ ความเสมอภาค กลุ่มสตรีและเด็กพิการ การเสริมสร้างความตระหนัก การเข้าถึงบริการต่าง ๆ สิทธิในชีวิตร่างกาย สถานการณ์ฉุกเฉินทางมนุษยธรรม ความเสมอภาคทางกฎหมาย การเข้าถึงความยุติธรรม เสรีภาพและความมั่นคงของมนุษย์ เสรีภาพจากการถูกทรมานฯ การกระทำและการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี เสรีภาพจากการถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ การกระทำรุนแรง และการกระทำที่มิชอบ การเคารพคนพิการ เสรีภาพในการโยกย้ายถิ่นฐาน การได้มาซึ่งสัญชาติ การอยู่ร่วมกันในสังคม เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การเข้าถึงข้อมูล การเคารพสิทธิส่วนบุคคล การเคารพครอบครัว การเข้าถึงการศึกษา สิทธิในสุขภาพ การฟื้นฟูเยียวยา การทำงาน การมีมาตรฐานชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี การมีส่วนร่วมทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรม สันทนาการและการกีฬา การจัดเก็บสถิติและข้อมูล ความร่วมมือระหว่างประเทศ การปรับใช้อนุสัญญาฯ ภายในประเทศ การติดตามตรวจสอบการอนุวัติอนุสัญญาฯ ส่วนที่ ๒ (ข้อ ๓๓ - ๕๐) ว่าด้วยคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิคนพิการ การเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฯ การเสนอรายงาน ความร่วมมือระหว่างคณะกรรมการฯ กับหน่วยงานอื่นๆ การระงับข้อพิพาท ฯ

๑.๓) ข้อเสนอแนะจากกระบวนการ UPR ที่ประเทศไทยรับมาปฏิบัติ

ข้อ ๓๙ แก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างขั้นพื้นฐานของความไม่เท่าเทียมในสังคม และความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงโอกาส และบริการต่าง ๆ ของคนยากจน และคนชายขอบ เพื่อให้ประชาชนทุกคนสามารถใช้สิทธิของตนเองได้ตามที่ระบุไว้ในแผนและนโยบายการปฏิรูปประเทศ

ข้อ ๔๑ ดำเนินงานตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อมุ่งช่วยเหลือคนยากจน และผู้ด้อยโอกาสเพื่อให้ประชาชนทุกคนมีมาตรฐานการดำเนินชีวิตที่เพียงพอ

ข้อ ๔๓ ดำเนินความพยายามอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิด้านการทำงาน สิทธิด้านสุขภาพ และสิทธิด้านการศึกษาของประชาชน เพื่อให้ดำรงไว้ซึ่งมาตรฐานการดำรงชีวิตที่เพียงพอของทุกคน

ข้อ ๔๔ ดำเนินความพยายามที่ดีอย่างต่อเนื่องเพื่อคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และการให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับสุขภาพและการศึกษา

ข้อ ๔๖ ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อแก้ไขปัญหาความไม่เท่าเทียมกันในสังคม และความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงโอกาสและบริการต่าง ๆ ของความยากจน และคนชายขอบ

ข้อ ๔๗ ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงระบบประกันสุขภาพ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและให้การเข้าถึงระบบประกันสุขภาพอย่างเสมอภาค

ข้อ ๔๘ ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาระบบสุขภาพ เพื่อส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคมสามารถเข้าถึงสิทธิด้านสุขภาพ

ข้อ ๕๓ พยายามส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาชนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะสิทธิของกลุ่มเปราะบาง

ข้อ ๕๖ เสริมสร้างแนวคิดของการยอมรับความหลากหลายทางสังคม และชาติพันธุ์ในสังคมไทย และคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง

๒) สถานการณ์สิทธิมนุษยชน

๒.๑) สภาพปัญหาทั่วไป

ในด้านผู้สูงอายุ จากข้อมูลการสำรวจพบว่า ปี ๒๕๕๗ ประเทศไทยมีจำนวนผู้สูงอายุ ๙,๙๒๘,๓๐๐ คน จากจำนวนประชากรทั้งประเทศ จำนวน ๖๔.๘ ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๕.๓ ของประชากรไทย [๖๕] เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลดังกล่าวกับปี ๒๕๕๖ พบว่าจำนวนผู้สูงอายุมีสัดส่วนที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วภายในหนึ่งปี โดยมีประมาณ ๕๐๐,๐๐๐ คน หรือคิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ ๓.๑๓ ต่อปี นอกจากนี้ พบว่าร้อยละ ๗๐ ของผู้สูงอายุมักจะมีการเจ็บป่วยเรื้อรัง โดยกระทรวงสาธารณสุขคาดว่าในปี ๒๕๖๘ ประเทศไทยก้าวเข้าสู่การเป็น “สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์” อัตราผู้สูงอายุจะมากกว่าอัตราเด็กเกิดใหม่ และจะมีผู้สูงอายุ ๑ คน ในประชากรทุก ๆ ๕ คน [๖๖] รัฐจึงมี

---

[๖๕] มหาวิทยาลัยมหิดล, สถาบันวิจัยประชากรและสังคม การสูงวัยของประชากรไทย พ.ศ. ๒๕๕๗: ดูรายละเอียดเพิ่มเติม <www.lpsr.mahidol.ac.th> เข้าดูเมื่อวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๘

[๖๖] ดูรายละเอียดเพิ่มเติม <www.thairath.co.th/content/410946> เข้าดูเมื่อวันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๕๘

หน้าที่ในการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ ทั้งในด้านการจัดระบบการดูแลผู้สูงอายุในระยะยาว การสร้างหลักประกันทางเศรษฐกิจ การส่งเสริมระบบการออมเพื่อการดำรงชีพของผู้สูงอายุ การปรับปรุงระบบการเกษียณอายุที่มีความเหมาะสม และการจัดตั้งระบบกลไกเพื่อการบริหารจัดการทรัพย์สินของผู้สูงอายุ

โดยที่ปัจจุบัน ยังมิได้มีกฎหมายระหว่างประเทศ หรือสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนที่กำหนดให้รัฐมีพันธกรณีในการประกันสิทธิของผู้สูงอายุเป็นการเฉพาะ ดังนั้น สิทธิของผู้สูงอายุจึงมิได้รับการคุ้มครองอย่างเด่นชัด แม้ว่าประเทศต่าง ๆ จำนวนมากกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ทั้งนี้ ปัญหาของสิทธิผู้สูงอายุในประเทศไทยไม่ต่างจากปัญหาที่พบในประเทศต่าง ๆ กล่าวคือ นอกจากการถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งอายุ เช่น การทำงาน แล้ว ยังเป็นปัญหาการถูกเลือกปฏิบัติซ้ำซ้อน เช่น ผู้สูงอายุที่เป็นสตรี ผู้สูงอายุที่เป็นผู้พิการ หรือผู้สูงอายุที่ยากจน หรือเป็นชนกลุ่มน้อย นอกจากนี้ ยังประสบกับปัญหาการดำรงชีวิตอย่างยากจน ไม่มีรายได้เพียงพอที่จะสามารถดำรงชีวิตได้ตามมาตรฐานขั้นต่ำ มีปัญหาด้านสุขภาพ ทุพโภชนาการ ป่วยเป็นโรคเรื้อรังที่ไม่สามารถเข้าถึงยาและการรักษา รัฐไม่มีระบบการดูแลที่เหมาะสม ทั้งยังเผชิญกับความรุนแรงในครอบครัว และอาจถูกแสวงหาประโยชน์ด้านการเงินด้วย

ในด้านคนพิการ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการได้แสดงจำนวนคนพิการที่ขึ้นทะเบียนไว้ ณ วันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๘ จำแนกได้ ดังนี้[๖๗]

ภาค	จำนวน (ราย)		
	ชาย	หญิง	รวม
กรุงเทพมหานคร	๓๖,๖๘๘	๒๙,๒๘๑	๖๕,๙๖๙
ภูมิภาค	๘๔๙,๐๖๓	๗๑๙,๕๒๘	๑,๕๖๘,๕๙๑
รวมทั้งสิ้น	**๘๘๕,๗๕๑**	**๗๔๘,๘๐๙**	**๑,๖๓๔,๕๖๐**
ภูมิภาค ประกอบด้วย			
๒.๑ ภาคกลางและภาคตะวันออก	๑๘๗,๑๒๓	๑๕๒,๖๔๒	๓๓๙,๗๖๕
๒.๒ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๓๓๗,๑๕๒	๒๙๗,๐๘๐	๖๓๔,๒๓๒
๒.๓ ภาคใต้	๑๐๒,๐๘๙	๘๐,๕๔๗	๑๘๒,๖๖๓
๒.๔ ภาคเหนือ	๒๐๔,๒๒๐	๑๗๕,๘๑๑	๓๘๐,๐๓๑
๒.๕ ไม่ระบุ	๑๘,๔๗๙	๑๓,๔๒๑	๓๑,๙๐๐
รวม	**๘๔๙,๐๖๓**	**๗๑๙,๕๒๘**	**๑,๕๖๘,๕๙๑**

[๖๗] กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ดูรายละเอียดเพิ่มเติม <http://ecard.nep.go.th/nep_all/file/Stat_Dec57.pdf> เข้าดูเมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๘

ทั้งนี้ ในช่วงที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ เมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๑ มีกฎหมายที่ประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการในประเทศไทยที่สอดคล้องกับพันธกรณีตามอนุสัญญา อาทิ พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ พร้อมการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๑ และกฎกระทรวงแรงงาน ลงวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๕๔ เรื่อง กำหนดจำนวนคนพิการที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการและหน่วยงานของภาครัฐจะต้องรับเข้าทำงาน และจำนวนเงินที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการจะต้องนำส่งกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๔ เป็นต้น

ในส่วนสิทธิด้านสุขภาพ ถือเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่ทุกคนควรได้รับการคุ้มครองจากรัฐ โดยไม่ถูกเลือกปฏิบัติโดยเหตุของความแตกต่างใด ๆ การได้รับบริการทางสาธารณสุขต้องได้มาตรฐานและเหมาะสมกับช่วงวัย ภาระโรคและการเจ็บป่วย ทั้งนี้ ต้องได้รับบริการที่มีคุณภาพ สามารถเข้าถึงได้อย่างทั่วถึง หาได้ง่าย และมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ (Availability, Accessibility, Adaptability, Quality : AAAQ) แต่ระบบประกันสุขภาพในระบบสาธารณสุขของไทยยังมีหลากหลายกองทุน ได้แก่ ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ระบบประกันสังคม และระบบสวัสดิการข้าราชการ ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำ ความไม่เป็นธรรมในการได้รับบริการสาธารณสุข สิทธิประโยชน์ไม่เท่าเทียมกัน [๖๘] จึงจำเป็นต้องกำหนดเป็นหลักประกันว่า ทุกคนต้องได้รับบริการที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน [๖๙]

นอกจากนี้ ยังมีกรณี “นโยบายเจ็บป่วยฉุกเฉิน รักษาทุกที่ ทั่วถึงทุกคน” (Emergency Claim Online : EMCO) ในการกำหนดแนวสำหรับผู้ป่วยที่มีโรคหรืออาการของโรคที่มีลักษณะรุนแรงอาจเป็นอันตรายต่อชีวิตหรือต่อผู้อื่นสามารถเข้ารับการรักษาพยาบาลได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ที่พบปัญหาในทางปฏิบัติ ได้แก่ การตีความคำนิยาม “เจ็บป่วยฉุกเฉิน” ซึ่งมีความเข้าใจแตกต่างกันในมุมมองของประชาชนและบุคลากรทางการแพทย์ ทำให้ไม่มีการส่งต่อผู้ป่วยเมื่อพ้นวิกฤตไปรักษาต่อยังโรงพยาบาลต้นสังกัดทำให้ผู้ป่วยต้องรับผิดชอบค่ารักษาพยาบาลเอง ซึ่งไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของนโยบาย รวมถึงการขาดข้อมูล ข่าวสารของประชาชน ในการได้รับสิทธิประโยชน์และร้องเรียนเมื่อมีปัญหา เป็นต้น

อนึ่ง ยังพบปัญหาการเข้าถึงสิทธิด้านสุขภาพของคนบางกลุ่ม ข้อมูลจากสำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศได้ประเมินจำนวนบุคคลที่มีปัญหาทางสถานะและสิทธิทางสุขภาพ เช่น ชนกลุ่มน้อย ชาวเขา คนไร้รัฐ ผู้อพยพลี้ภัยตามค่ายอพยพชายแดนไทย - พม่า แรงงานข้ามชาติที่อยู่นอกระบบ และกลุ่มคนที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนว่า มีประมาณ ๒ ล้านคน ประชากรกลุ่มนี้คาดว่ามีเด็กรวมอยู่ด้วยมากกว่า ๑ แสนคน เฉพาะพื้นที่กรุงเทพฯ เพียงแห่งเดียวมีจำนวนเด็กต่างด้าวที่เป็นลูกของแรงงานข้ามชาติสูงถึงประมาณ ๓ หมื่นคน [๗๐] สำหรับกรณีคนพิการพบว่า การจัดบริการทางการ

---

[๖๘] ในเรื่องนี้ กสม. ได้มีข้อเสนอแนะนโยบายและการปรับปรุงกฎหมาย ตามรายงานผลการพิจารณาที่ ๓๙๖-๔๐๐/๒๕๕๖

[๖๙] คณะกรรมาธิการปฏิรูประบบสาธารณสุข สภาปฏิรูปแห่งชาติ “กรอบแนวทางการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญเพื่อการปฏิรูป”, ๒๕๕๗

[๗๐] แรงงานข้ามชาติกับระบบบริการสุขภาพของประเทศไทย, ดูรายละเอียดเพิ่มเติม <www.healthinfo.in.th> เข้าดูเมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๘

แพทย์ของรัฐยังไม่ทั่วถึง การให้บริการอุปกรณ์/เครื่องช่วยความพิการและการฟื้นฟูคนพิการมีจำกัดในโรงพยาบาลเพียงบางแห่งเท่านั้น รวมถึงการขาดความเชี่ยวชาญในการรักษาความพิการมากพอ การขาดงบประมาณสำหรับการจัดบริการฟื้นฟูให้คนพิการที่บ้าน และให้บริการพื้นฐานอื่นที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ

๒.๒) สถานการณ์สิทธิมนุษยชน และการดำเนินการของ กสม.

ปัญหาสิทธิมนุษยชนทั่วไปที่พบในกลุ่มของผู้สูงอายุ คนพิการ และการสาธารณสุขนั้น นอกจากการถูกละเมิดสิทธิที่เกิดขึ้นกลุ่มบุคคลดังกล่าวโดยตรงแล้ว ยังมีปัญหาที่ยังเป็นการเลือกปฏิบัติซ้ำซ้อน เช่น กรณีของผู้สูงอายุที่เป็นสตรี คนพิการ หรือคนพิการที่เป็นคนชายขอบหรือชนกลุ่มน้อย ตลอดจนทัศนคติของสังคมในเชิงลบที่เป็นการตีตราที่ทำให้บุคคลเหล่านั้นไม่สามารถอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างปกติ [๗๑]

ในส่วนของผู้สูงอายุ พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้รับรองสิทธิของผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ ไว้ เช่น สิทธิได้รับการบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขโดยสะดวกและรวดเร็ว สิทธิได้รับบริการด้านการศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ สิทธิได้รับบริการด้านการประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม สิทธิในการพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม สิทธิได้รับการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะหรือการบริการสาธารณะ สิทธิในการได้รับการช่วยเหลือในกรณีถูกทารุณกรรมหรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือถูกทอดทิ้ง สิทธิได้รับบริการการจัดที่พักอาศัย อาหาร และเครื่องนุ่งห่มตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง สิทธิได้รับการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพตามความจำเป็นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม แต่ในทางปฏิบัติพบว่า สภาพการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุจำนวนมากมีคุณภาพไม่ได้มาตรฐานที่เหมาะสม ส่วนหนึ่งมาจากปัญหาของการขาดหลักประกันทางเศรษฐกิจที่รัฐพึงจัดหาให้ แม้ว่าเมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุรัฐจะจัดสรรเบี้ยผู้สูงอายุให้เดือนละ ๖๐๐-๑,๐๐๐ บาท ตามช่วงอายุแบบขั้นบันได แต่เมื่อเปรียบเทียบค่าครองชีพที่สูงขึ้นกับเบี้ยยังชีพที่ได้รับแล้ว ยังไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์เศรษฐกิจ ทำให้ผู้สูงอายุขาดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ แม้ว่าจะประเทศจะมีพระราชบัญญัติกองทุนการออมแห่งชาติ ตั้งแต่ปี ๒๕๕๔ เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ของประชาชนที่จะเป็นหลักประกันทางเศรษฐกิจเมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ แต่รัฐบาลยังไม่ได้นำมาปฏิบัติให้เกิดผล

หลักประกันทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุยังเชื่อมโยงกับเรื่องการเกษียณอายุ เพราะจะทำให้ผู้สูงอายุมีรายได้ลดลง ดังนั้น การออกจากงานเมื่อครบอายุเกษียณ ๖๐ ปี ทำให้ผู้สูงอายุมีรายได้ลดลง ซึ่งมีผลกระทบต่อคุณภาพของการดำรงชีพ รวมถึงความสามารถที่จะมีชีวิตอย่างเป็นอิสระโดยไม่ต้องพึ่งพิงครอบครัว บุตรหลาน โดยเฉพาะผู้สูงอายุบางรายยังสามารถทำงานต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ

---

[๗๑] ดูรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับ "การเลือกปฏิบัติซ้ำซ้อน" (Multiple discrimination) และ "การสอดประสาน" (intersectionality) ของอัตลักษณ์บุคคล, <ww.socialdifference.columbia.edu> เข้าดูเมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๘

โดยที่สังคมไทยมีแนวโน้มเป็นสังคมครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น มีลักษณะผู้สูงวัยอยู่บ้านเพียงลำพัง ไม่มีคนดูแลหรือไม่มีระบบการดูแลที่รองรับผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องดำเนินการให้มีระบบและกลไกในการรองรับผู้สูงอายุอีกมาก รวมถึงการดูแลในระยะยาว ทั้งในด้านการดำรงชีพ การรักษาพยาบาล เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมและบริการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของผู้สูงอายุ

ในส่วนของคนพิการ กสม. มีข้อห่วงใยในการปฏิบัติว่า ยังไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของอนุสัญญาฯ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- **การมีส่วนร่วมของคนพิการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐** พบว่า คนพิการได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ บ้าง แต่ยังไม่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงตั้งแต่ขั้นตอนของการคิดและวางแผน รวมถึง การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามแผนงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- **การสร้างการยอมรับต่อคนพิการ** แม้จะมีการรณรงค์ให้สังคมตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ของคนพิการที่ประสบอยู่ แต่พบว่าผู้ปกครองคนพิการจำนวนหนึ่งไม่ต้องการให้ลูกทำบัตรคนพิการเพราะเห็นว่าเป็นการตีตราทางสังคม
- **การเข้าถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การเดินทาง และข้อมูล** พบว่า คนพิการยังไม่สามารถเข้าถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การเดินทาง และข้อมูลข่าวสาร ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตได้อย่างอิสระรวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคม “อารยะสถาปัตย์” (Universal Design) หรือการออกแบบที่ทุกคนใช้ประโยชน์ได้ ยังไม่มีการนำไปปฏิบัติอย่างทั่วถึง
- **การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม** พบว่า คนพิการยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงบริการต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรม เช่น การขาดล่ามภาษามือ หรือการขาดผู้ประกอบวิชาชีพในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้พิการที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เป็นต้น
- **การถูกทำร้าย แสวงประโยชน์ หรือล่วงละเมิด** พบว่า คนพิการที่ยากจนและอยู่ตามลำพัง ไม่สามารถช่วยตัวเองได้ มักจะถูกทอดทิ้ง และเสี่ยงต่อการถูกทำร้ายและละเมิดในรูปแบบต่าง ๆ โดยหน่วยงานรัฐยังไม่มีมาตรการเชิงรุกที่จะป้องกันได้
- **การดำรงชีวิตอย่างอิสระและการมีมาตรฐานการดำรงชีวิตที่เพียงพอ** พบว่า ในสังคมไทยยังไม่ได้ให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตอย่างอิสระได้ ซึ่งหมายถึง การที่คนพิการสามารถเลือกดำรงชีวิตในรูปแบบที่ตนต้องการได้ อันเป็นเรื่องศักดิ์ศรีและเสรีภาพในการตัดสินใจ

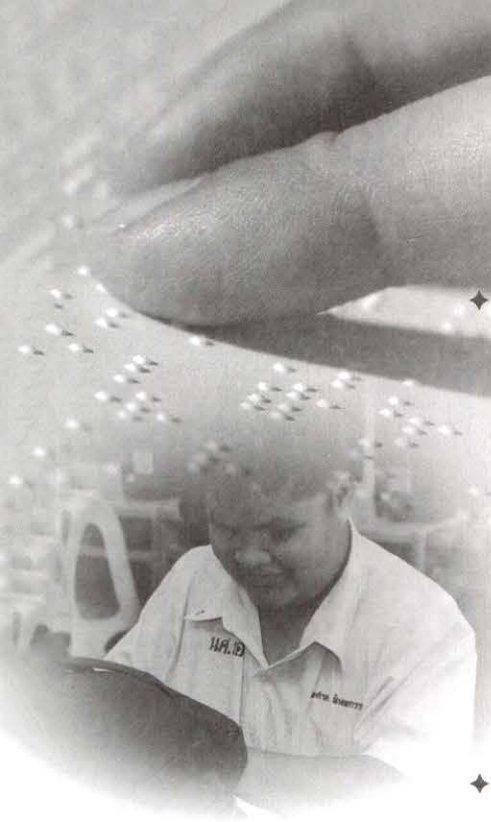

- สิทธิด้านการศึกษา พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๑ บัญญัติให้คนพิการมีสิทธิทางการศึกษาที่มีมาตรฐานตั้งแต่แรกเกิด หรือพบความพิการจนตลอดชีวิต โดยต้องคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล อย่างไรก็ดี ในทางปฏิบัติ พบว่า คนพิการจำนวนมากยังไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาได้ การพิจารณารับเด็กพิการเข้าเรียนในสถานศึกษาขึ้นอยู่กับนโยบายของผู้บริหารของสถานศึกษาแต่ละแห่ง เด็กพิการจำนวนไม่น้อยถูกปฏิเสธการเข้าเรียนในโรงเรียนปกติ เช่น เด็กออทิสติก รวมถึงปัญหาการขาดแคลนบุคลากรครูที่มีความรู้ความเข้าใจในการสอนคนพิการ
- การจ้างงานคนพิการ โดยที่พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการและหน่วยงานของรัฐต้องรับคนพิการเข้าทำงานในอัตราส่วนตามที่เหมาะสม และในกรณีที่ไม่ได้รับคนพิการเข้าทำงานตามที่กำหนด จะต้องส่งเงินเข้ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ หรือให้การช่วยเหลืออื่นใดแก่คนพิการหรือผู้ดูแลคนพิการแทน แต่พบว่า มาตรการดังกล่าวไม่ตอบสนองต่อความต้องการของคนพิการที่ปัจจุบันเป็นผู้ประกอบการเองมากกว่า นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังขาดมาตรการที่จะเตรียมคนพิการให้มีความพร้อมสำหรับการทำงาน และคนพิการต้องการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายนี้

ในกรณีของนโยบายเจ็บป่วยฉุกเฉิน รักษาทุกที่ ทั่วถึงทุกคน กสม. ได้จัดทำรายงานข้อเสนอแนะนโยบายต่อรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่สำคัญ ได้แก่[๗๒]

- ควรประมวลปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหาในทางปฏิบัติ ทั้งในด้านงบประมาณ ระบบบริหารจัดการระหว่างโรงพยาบาล ตลอดจนกระบวนการเบิกจ่ายทดแทนค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ซึ่งครอบคลุมถึงหน่วยงานต่าง ๆ ที่เป็นผู้รับผิดชอบค่าเสียหาย
- ควรประชาสัมพันธ์นโยบายเจ็บป่วยฉุกเฉินฯ ในกรณีที่มีปัญหา ควรมีการให้คำปรึกษาที่เข้าถึงง่ายและตลอดเวลา
- ควรกำหนดมาตรการและจัดสรรเงินกองทุนเพื่อรองรับการปฏิบัติตามนโยบายเจ็บป่วยฉุกเฉินฯ อย่างเพียงพอโดยไม่ให้เป็นภาระของผู้ป่วย
- สำหรับผู้ที่ได้รับผลกระทบในทางปฏิบัติที่ผ่านมา ควรกำหนดมาตรการช่วยเหลือและเยียวยา ทั้งในระยะเร่งด่วน และมาตรการระยะยาว

---

[๗๒] รายงานข้อเสนอแนะนโยบาย ที่ ๖๙/๒๕๕๘ ของ กสม.

- เสนอให้มีการปรับปรุงกฎหมายพระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. ๒๕๔๑ และกฎกระทรวงกำหนดความเสียหายที่จะให้ได้รับค่าเสียหายเบื้องต้น จำนวนเงินค่าเสียหายเบื้องต้น การร้องขอรับและการจ่ายค่าเสียหายเบื้องต้น พ.ศ. ๒๕๕๒ ในส่วนที่เกี่ยวข้อง

๓) การประเมินสถานการณ์

จากการประเมินการปฏิบัติตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๔๕-๒๕๖๔)[๗๓] และพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ พบว่า ยังไม่สามารถขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้เท่าที่ควร ส่วนหนึ่งอาจเนื่องมาจากไม่มีนโยบายและแนวทางที่ชัดเจนจากรัฐบาล ทำให้ขาดความต่อเนื่อง ประกอบกับนโยบายทางการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นไม่ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างจริงจัง และผู้สูงอายุไม่มีอำนาจในการต่อรองกับรัฐในเรื่องต่าง ๆ จึงเห็นว่ารัฐควรมีมาตรการในการรับรองสิทธิของผู้สูงอายุที่สำคัญ ดังนี้

- จัดให้มีแผนการออมแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติกองทุนการออมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๔ เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับประชาชนเมื่อเข้าสู่วัยของผู้สูงอายุ
- พัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุในระยะยาว เช่น ระบบบริการสุขภาพและสวัสดิการทางสังคมบริการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๑๑ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่เป็นผู้ยากไร้ ผู้ทุพพลภาพ หรือผู้พิการ และผู้อยู่ในสภาวะยากลำบากพึ่งพาตนเองได้น้อย และส่งเสริมให้ผู้สูงอายุและประชาชนได้ทราบถึงสิทธิดังกล่าว
- อาจพิจารณาความเหมาะสมหรือความยืดหยุ่นในการกำหนดอายุเกษียณที่ ๖๐ ปี โดยผู้สูงอายุอาจเลือกที่จะเกษียณตนเองหรือสมัครใจที่จะทำงานต่อ และสามารถที่จะเกษียณตัวเองได้เมื่อร่างกายไม่สามารถปฏิบัติงานได้

ประเทศไทยมีกฎหมายที่ประกันสิทธิของคนพิการที่มีความก้าวหน้าและสอดคล้องกับบทบัญญัติของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการเป็นส่วนใหญ่ แต่คนพิการยังไม่สามารถเข้าถึงและใช้สิทธิตามกฎหมายได้อย่างเต็มที่ กสม. เห็นว่า

- รัฐควรจัดให้มีระบบกำกับดูแลและติดตามประเมินผลการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้สิทธิที่ได้รับการรับรองในกฎหมายเกิดผลในทางปฏิบัติจริง โดยมีการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการ พร้อมเสนอแนะนโยบายและมาตรการแก้ไขต่อคณะกรรมการระดับชาติ รวมถึงประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ

---

[๗๓] แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕ – ๒๕๖๔)

ให้เป็นไปตามมติของคณะกรรมการระดับชาติและสอดคล้องกับพันธกรณีในอนุสัญญาฯ ตลอดจนการศึกษาวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เพื่อให้นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ต่อไป

- ✦ รัฐควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของคนพิการหรือผู้ปกครองคนพิการได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการด้านต่าง ๆ ของรัฐที่มีผลกระทบต่อคนพิการอย่างมีความหมายตั้งแต่ในขั้นตอนของการวางแผน การดำเนินการ และการติดตามและประเมินผล รวมถึงให้ความสำคัญการสร้างเสริมเจตคติที่ดีของสังคมต่อคนพิการ เพื่อให้สังคมเห็นว่าคนพิการมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้เช่นเดียวกับคนทั่วไป เช่น การให้ผู้แทนคนพิการอยู่ในองค์ประกอบของคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คณะกรรมการบริหารกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของคนพิการอย่างแท้จริง
- ✦ รัฐควรให้ความสำคัญการสร้างเสริมเจตคติที่ดีของสังคมต่อคนพิการเพื่อให้สังคมเห็นว่า คนพิการมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้เช่นเดียวกับคนทั่วไป

ในด้านการสาธารณสุข กสม. เห็นว่า รัฐบาลควรทบทวนแนวคิดวิธีจัดบริการและระบบบริการสาธารณสุขบนฐานหลักความเสมอภาค ทั่วถึง เป็นธรรม มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งนี้ รัฐควรแก้ไขข้อจำกัดในการให้บริการสาธารณสุขแก่บุคคลที่เป็นกลุ่มเฉพาะ เช่น ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ติดเชื้อเอชไอวี เพื่อให้สามารถเข้าถึงสิทธิทางสุขภาพ ได้อย่างทั่วถึง เป็นธรรมมากยิ่งขึ้น

๒.๒.๙ สิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์และสถานะบุคคล

๑) เกณฑ์การประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชน

๑.๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๑.๑.๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว)พุทธศักราช ๒๕๕๗

มาตรา ๔ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว ย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้

๑.๑.๒) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ (แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๕๕๔)

มาตรา ๔ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา ๕ ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิด เพศ หรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน

มาตรา ๒๖ การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิและเสรีภาพ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๒๘ บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

บุคคลย่อมสามารถใช้สิทธิทางศาลเพื่อบังคับให้รัฐต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติในหมวดนี้ได้โดยตรง หากการใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องใดมีกฎหมายบัญญัติรายละเอียดแห่งการใช้สิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้แล้ว ให้การใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องนั้นเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือจากรัฐ ในการใช้สิทธิตามความในหมวดนี้

มาตรา ๓๐ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

๑.๒) สนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี

๑.๒.๑) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

ข้อ ๒

รัฐภาคีแต่ละรัฐแห่งกติกานี้รับที่เคารพและประกันแก่ปัจเจกบุคคลทั้งปวงภายในดินแดนของตนและภายใต้เขตอำนาจของตนในสิทธิทั้งหลายที่รับรองไว้ในกติกานี้ โดยปราศจากการแบ่งแยกใด ๆ อาทิ เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง หรือความคิดเห็นอื่นใด เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่น ๆ

ในกรณีที่ยังไม่มีมาตรการทางนิติบัญญัติหรือมาตรการอื่นใด รัฐภาคีแต่ละรัฐแห่งกติกานี้รับที่จะดำเนินการตามขั้นตอนที่จำเป็น ตามกระบวนการทางรัฐธรรมนูญของตนและบทบัญญัติแห่งกติกานี้ เพื่อให้มีมาตรการทางนิติบัญญัติหรือมาตรการอื่นใดที่อาจจำเป็นเพื่อให้สิทธิทั้งหลายที่รับรองไว้ในกติกานี้เป็นผล

ข้อ ๒๔

เด็กทุกคนย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยมาตรการต่าง ๆ ที่จำเป็นตามสถานะของผู้เยาว์ จากครอบครัวของตน สังคม และรัฐโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจากเชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนาเผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน หรือกำเนิด

เด็กทุกคนต้องได้รับการจดทะเบียนทันทีภายหลังการเกิด และต้องมีชื่อ เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้มาซึ่งสัญชาติ

ข้อ ๒๖ บุคคลทั้งปวงย่อมเสมอกันตามกฎหมายและมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันตามกฎหมายโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ ในกรณีนี้ กฎหมายจะต้องห้ามการเลือกปฏิบัติใด ๆ และต้องประกันการคุ้มครองบุคคลทุกคนอย่างเสมอภาคและเป็นผลจริงจังจากการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุผลใด เช่น เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือความคิดเห็นอื่นใด เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่น ๆ

๑.๒.๒) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ข้อ ๖

๑. รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองสิทธิในการทำงานซึ่งรวมทั้งสิทธิของทุกคนในโอกาสที่จะหาเลี้ยงชีพโดยงานซึ่งตนเลือกหรือรับอย่างเสรี และจะดำเนินขั้นตอนที่เหมาะสมในการปกป้องสิทธินี้

๒. ขั้นตอนซึ่งรัฐภาคีแห่งกติกานี้จะต้องดำเนินเพื่อให้บรรลุผลในการทำให้สิทธินี้เป็นจริงอย่างบริบูรณ์ จะต้องรวมถึงการให้คำแนะนำทางเทคนิคและวิชาชีพและโครงการฝึกอบรม นโยบายและเทคนิคที่จะทำให้บรรลุผลในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ และการจ้างงานอย่างบริบูรณ์และเป็นประโยชน์ภายใต้เงื่อนไขทั้งหลายที่เป็นการปกป้องเสรีภาพขั้นพื้นฐานทางการเมืองและทางเศรษฐกิจของปัจเจกบุคคล

ข้อ ๗

รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองสิทธิของทุกคนที่จะมีสภาพการทำงานที่ยุติธรรมและน่าพึงพอใจ ซึ่งประกันโดยเฉพาะ อย่างยิ่งในเรื่อง

(ก) ค่าตอบแทนขั้นต่ำที่ให้แก่ผู้ทำงานทั้งปวง ประกอบด้วย

(๑) ค่าจ้างที่เป็นธรรมและค่าตอบแทนที่เท่าเทียมกันสำหรับงานที่มีคุณค่าเท่ากัน โดยปราศจากความแตกต่างในเรื่องใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งสตรีจะได้การประกันสภาพการทำงานที่ไม่ด้อยกว่าบุรุษ โดยได้รับค่าจ้างที่เท่าเทียมกันสำหรับงานที่เท่าเทียมกัน

(๒) ความเป็นอยู่ที่เหมาะสมสำหรับตนและครอบครัวตามบทบัญญัติแห่งกติกานี้

(ข) สภาพการทำงานที่ปลอดภัย และถูกสุขลักษณะ

(ค) โอกาสเท่าเทียมกันสำหรับทุกคนที่จะได้รับการส่งเสริมให้มีความก้าวหน้าในการทำงานของตนในระดับที่สูงขึ้นตามที่เหมาะสม โดยไม่ขึ้นอยู่กับข้อพิจารณาใดนอกจากอาวุโสและความสามารถ

(ง) การพักผ่อน เวลาว่าง และข้อจำกัดที่สมเหตุสมผลในเรื่องเวลาทำงาน และวันหยุดเป็นครั้งคราวโดยได้รับค่าตอบแทน ตลอดจนค่าตอบแทนสำหรับวันหยุดทางการด้วย

๑.๒.๓) อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ

ข้อ ๑

ในอนุสัญญานี้ คำว่า "การเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ" จะหมายถึง การจำแนก การกีดกัน การจำกัด หรือการเลือก โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของเชื้อชาติ สีผิว เชื้อสาย หรือชาติกำเนิด หรือเผ่าพันธุ์กำเนิด ซึ่งมีเจตนาหรือมีผลให้เกิดการระงับ หรือกีดกั้น การเคารพสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และในด้านอื่นๆ ของการดำรงชีวิตในสังคม รวมทั้งการระงับ หรือกีดกั้น การใช้สิทธิเหล่านั้นอย่างเสมอภาคของบุคคล

...

จะตีความอนุสัญญานี้ไปในทางที่กระทบต่อข้อบทของกฎหมายภายในของรัฐภาคี ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเชื้อชาติ สัญชาติ และการให้สัญชาติไม่ได้ หากข้อบทนั้น ๆ มิได้เลือกปฏิบัติต่อชนเชื้อชาติหนึ่งเชื้อชาติใดโดยเฉพาะ

ข้อ ๒

๑. รัฐภาคีประณามการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ และจะจัดให้มีนโยบายที่จะขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ และส่งเสริมความเข้าใจระหว่างชนทุกเชื้อชาติ โดยวิธีการที่เหมาะสมและไม่รีรอ และเพื่อการนี้

(ก) รัฐภาคีแต่ละรัฐจะไม่กระทำการใด ๆ ที่จะเป็นการเลือกปฏิบัติต่อบุคคล กลุ่มบุคคล หรือสถาบันและจะประกันว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกคน และสถาบันของรัฐทุกแห่งทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น จะปฏิบัติตามพันธกรณีนี้

(ข) รัฐภาคีจะไม่อุปถัมภ์ ช่วยเหลือ หรือสนับสนุนการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ โดยบุคคลหรือองค์กรใด

(ค) รัฐภาคีแต่ละรัฐจะดำเนินมาตรการที่มีประสิทธิภาพเพื่อทบทวนนโยบาย

ของรัฐบาล ทั้งในกรอบแห่งชาติและระดับท้องถิ่น และแก้ไข เพิกถอน หรือยกเลิกกฎหมายหรือกฎระเบียบใด ๆ ที่มีผลก่อให้เกิดหรือแพร่ขยายการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติไม่ว่าในที่ใดก็ตาม

(ง) รัฐภาคีแต่ละรัฐจะห้ามและยกเลิกการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติโดยบุคคล กลุ่ม หรือองค์กร โดยวิธีการอันเหมาะสม ซึ่งรวมทั้งการออกกฎหมายที่ใช้ตามความจำเป็นของสถานการณ์

(จ) รัฐภาคีแต่ละรัฐจะสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรที่มุ่งประสานหลายเชื้อชาติเข้าด้วยกัน และการดำเนินการเคลื่อนไหว และการกระทำใดๆ ในอันที่จะขจัดอุปสรรคขวางกั้นทางเชื้อชาติตามความเหมาะสม และจะไม่สนับสนุนการกระทำใดๆ อันมีแนวโน้มที่จะเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับการแบ่งแยกทางเชื้อชาติ

๒. เมื่อสถานการณ์เหมาะสม และโดยคำนึงถึงด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และอื่น ๆ รัฐภาคีจะจัดให้มีมาตรการพิเศษและเป็นรูปธรรมเพื่อประกันให้มีการพัฒนาอย่างพอเพียง และให้การคุ้มครองแก่กลุ่มชนหรือบุคคลบางเชื้อชาติ โดยมีเจตนารมณ์ที่จะประกันให้บุคคลเหล่านั้นมีสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานอย่างสมบูรณ์และอย่างเสมอภาค ทั้งนี้ มาตรการเหล่านี้จะต้องไม่ก่อให้เกิดการแบ่งแยกสิทธิที่ไม่เท่าเทียมกันสำหรับกลุ่มชนต่างเชื้อชาติอย่างต่อเนื่อง ภายหลังจากที่ได้บรรลุวัตถุประสงค์นั้นแล้ว

ข้อ ๓

รัฐภาคีประณามอย่างยิ่งต่อการแบ่งแยกทางเชื้อชาติและลัทธิแบ่งแยกผิว และจะป้องกัน ห้าม และขจัดการปฏิบัติทั้งมวลในลักษณะนี้ในเขตอาณาของตน

ข้อ ๔

รัฐภาคีประณามการโฆษณาชวนเชื่อทั้งมวลและองค์กรทั้งปวงที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความคิดหรือทฤษฎีของความเหนือกว่าของชนชาติหนึ่งชนชาติใด หรือของกลุ่มบุคคลตามสีผิว หรือเผ่าพันธุ์กำเนิด หรือที่พยายามให้เหตุผลรองรับ หรือส่งเสริมความเกลียดชังระหว่างเชื้อชาติหรือการเลือกปฏิบัติในรูปแบบใดก็ตาม และตกลงที่จัดให้มีมาตรการในทางบวกในทันทีที่จะขจัดการกระตุ้นหรือการกระทำที่เลือกปฏิบัติ และเพื่อการนี้จะดำเนินการต่างๆ โดยคำนึงถึงหลักการที่ปรากฏอยู่ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติและสิทธิต่างๆ ที่ได้ระบุใน ข้อ ๕ ของอนุสัญญานี้ ซึ่งรวมถึง

(ก) จะประกาศให้การเผยแพร่ความคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเหนือกว่าทางเชื้อชาติ หรือความเกลียดชังอันเกิดจากความแตกต่างทางเชื้อชาติ

การช่วยกระตุ้นให้เกิดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ และการกระทำรุนแรงหรือกระตุ้นให้เกิดการกระทำรุนแรงนั้นต่อชนเชื้อชาติหนึ่งเชื้อชาติใด หรือกลุ่มบุคคลที่มีสีผิวอื่นหรือเผ่าพันธุ์กำเนิดอื่น ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนทางการเงินต่อกิจกรรมชาตินิยม เป็นการกระทำที่ต้องได้รับโทษตามกฎหมาย

(ข) จะประกาศให้องค์กร กิจกรรมจัดตั้ง และกิจกรรมโฆษณาชวนเชื่ออื่น ๆ ทั้งปวงที่ส่งเสริมและกระตุ้นการ เลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติเป็นสิ่งผิดกฎหมายและต้องห้าม และให้การเข้าร่วมในองค์กร หรือกิจกรรมเหล่านั้น เป็นการกระทำที่ต้องได้รับโทษตามกฎหมาย

(ค) จะไม่อนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือขององค์กรของรัฐ ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ส่งเสริมหรือ กระตุ้นให้มีการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ

ข้อ ๕

เพื่อให้สอดคล้องตามพันธกรณีพื้นฐานที่ได้จัดวางไว้ตามข้อ ๒ ของอนุสัญญานี้ รัฐภาคีจะห้ามและขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติทุกรูปแบบ และจะประกันสิทธิของทุกคนให้มีความเสมอภาคกันตามกฎหมาย โดยไม่จำแนกตามเชื้อชาติ สีผิว หรือชาติหรือเผ่าพันธุ์กำเนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการใช้สิทธิ ดังต่อไปนี้

(ก) สิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติต่ออย่างเท่าเทียมกันภายใต้ศาล และองค์กรอื่น ๆ ทั้งปวง ในกระบวนการยุติธรรม

(ข) สิทธิที่บุคคลจะได้รับสวัสดิภาพและการคุ้มครองโดยรัฐให้รอดพ้นจากความรุนแรงหรือการทำร้ายร่างกาย ไม่ว่าโดยการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือโดยกลุ่มบุคคลหรือสถาบันใดก็ตาม

(ค) สิทธิทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สิทธิที่จะเข้าร่วมในการเลือกตั้ง การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและการสมัครรับเลือกตั้ง โดยอยู่บนพื้นฐานของการใช้สิทธิอย่างทั่วถึงและเสมอภาคกัน การเข้าร่วมในรัฐบาล และการเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมสาธารณะในทุกระดับและความเสมอภาคในการเข้าถึงบริการสาธารณะ

(ง) สิทธิพลเมืองอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

(๑) สิทธิในการมีเสรีภาพในการโยกย้ายและในการพำนักอาศัยภายในเขตแดนของรัฐ

(๒) สิทธิในการเดินทางออกจากประเทศหนึ่งประเทศใด รวมทั้งประเทศของตน และในอันที่จะกลับคืนมาประเทศตน

(๓) สิทธิในการครองสัญชาติ

(๔) สิทธิในการสมรสและการเลือกคู่สมรส

(๕) สิทธิในการครอบครองทรัพย์สิน ทั้งโดยส่วนตัวและโดยร่วมกับบุคคลอื่น

(๖) สิทธิในการรับมรดก

(๗) สิทธิในการมีเสรีภาพทางความนึกคิด ความสำนึก และศาสนา

(๘) สิทธิในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก

(๙) สิทธิในการชุมนุมอย่างสงบและการรวมกลุ่ม

(ฉ) สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

(๑) สิทธิในการมีงานทำ ในการเลือกงานอย่างเสรี ในการมีสภาพในการทำงานที่เหมาะสมและน่าพอใจ ในการได้รับการคุ้มครองจากสภาพการตกงาน ในการได้รับค่าจ้างที่เท่าเทียมกันกับงานที่ทำในระดับเดียวกัน ในการได้รับผลตอบแทนที่ยุติธรรมและน่าพอใจ

(๒) สิทธิในการจัดตั้งและเข้าร่วมสหภาพแรงงาน

(๓) สิทธิในการมีที่อยู่อาศัย

(๔) สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุข การดูแลทางการแพทย์ การประกันสังคม และการบริการทางสังคม

(๕) สิทธิในการได้รับการศึกษาและการฝึกอบรม

(๖) สิทธิในการเข้าร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างเท่าเทียมกัน

(ช) สิทธิในการเข้าถึงสถานที่หรือบริการใด ๆ ที่มีไว้สำหรับสาธารณชน เช่น การเดินทางขนส่ง โรงแรม ร้านอาหาร ร้านกาแฟ โรงละคร และสวนสาธารณะ

ข้อ ๖

รัฐภาคีจะรับประกันต่อทุกคนในเขตอาณาที่จะได้รับการคุ้มครองและการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพ โดยผ่านศาลระดับชาติและองค์กรของรัฐอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อการกระทำใด ๆ อันเป็นการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ ซึ่งได้ละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลนั้น อันไม่สอดคล้องกับอนุสัญญานี้ และสิทธิในอันที่จะขอจากศาลนั้น การทดแทนอย่างยุติธรรมและพอเพียงและการชดใช้ความเสียหายอันเป็นผลจากการเลือกปฏิบัตินั้น

ข้อ ๗

รัฐภาคีจะจัดให้มีมาตรการที่มีประสิทธิภาพและอย่างทันที โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาการสอน การศึกษา วัฒนธรรมและสารสนเทศ โดยมุ่งหมายที่จะต่อสู้กับการมีอคติอันนำไปสู่การเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ และเพื่อสร้างเสริมความเข้าใจ ขันติธรรม และมิตรไมตรีระหว่างชาติต่าง ๆ และระหว่างกลุ่มชนเชื้อชาติ และเผ่าพันธุ์ต่าง ๆ และ

เพื่อแพร่ขยายเจตนารมณ์ และหลักการของกฎบัตรสหประชาชาติ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ และอนุสัญญานี้

๑.๓) ข้อเสนอแนะจากกระบวนการ UPR ที่ประเทศไทยรับมาปฏิบัติ

ข้อ ๒๓ เสริมสร้างแนวคิดของการยอมรับความหลากหลายทางสังคมและชาติพันธุ์ในสังคมไทยและคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานต่อไป

ข้อ ๒๕ แก้ไขปัญหาการเลือกปฏิบัติต่อเด็กและวัยรุ่นที่เป็นชนกลุ่มน้อย หรือที่ตกอยู่ในสถานการณ์ที่มีความเปราะบางเป็นพิเศษ

ข้อ ๘๗ ดำเนินการต่อไปเพื่อแก้ไขปัญหาความไม่เท่าเทียมกันในสังคม และความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงโอกาสและบริการต่าง ๆ ของคนยากจนและคนชายขอบ

๒) สถานการณ์

๒.๑) สภาพปัญหาทั่วไป

บุคคลที่เกิดมาเป็นมนุษย์และอยู่ร่วมในสังคม ล้วนต้องการมีสถานะทางกฎหมาย (Legal Status) ทั้งสิ้น โดยในประเทศไทย ระบุสถานะบุคคลจะใช้รหัสประจำตัวเป็นเลข ๑๓ หลัก บ่งชี้ว่าเป็นใคร มาจากไหน และมีสถานะใดในฐานะที่เป็นคนของรัฐไทย ถ้ามีคุณสมบัติครบถ้วนก็จะได้สัญชาติไทย ซึ่งจะส่งผลต่อสิทธิต่าง ๆ ที่รัฐจะจัดให้ เช่น สิทธิทางการศึกษา สิทธิในการรักษาพยาบาล สิทธิทางการเมือง เป็นต้น

ปัญหาด้านสถานะบุคคลที่พบโดยทั่วไป คือ การที่บุคคลที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยแล้วไม่มีสถานะบุคคล ตัวอย่างเช่นกลุ่มชาติพันธุ์ คือ กลุ่มชนที่มีความสืบเนื่องทางประวัติศาสตร์กับสังคมไทยมาตั้งแต่อดีตมากกว่าร้อยปีมีความแตกต่างจากกลุ่มชนอื่น ๆ และมีวัฒนธรรมประเพณีของตนเอง โดยอาศัยตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ตามภูมิภาคต่างๆ ใน ๖๗ จังหวัด จำนวน ๕๖ กลุ่ม มีประชากรรวมประมาณ ๖,๑๐๐,๐๐๐ คน หรือร้อยละ ๙.๖๘ ของประชากรประเทศ จำแนกพื้นที่ตามลักษณะการตั้งถิ่นฐานได้ ๔ ลักษณะ คือ กลุ่มตั้งถิ่นฐานบนพื้นที่สูงหรือชนชาวเขา [๗๔] กลุ่มตั้งถิ่นฐานบนพื้นที่ราบ [๗๕] กลุ่มชาวเล [๗๖]

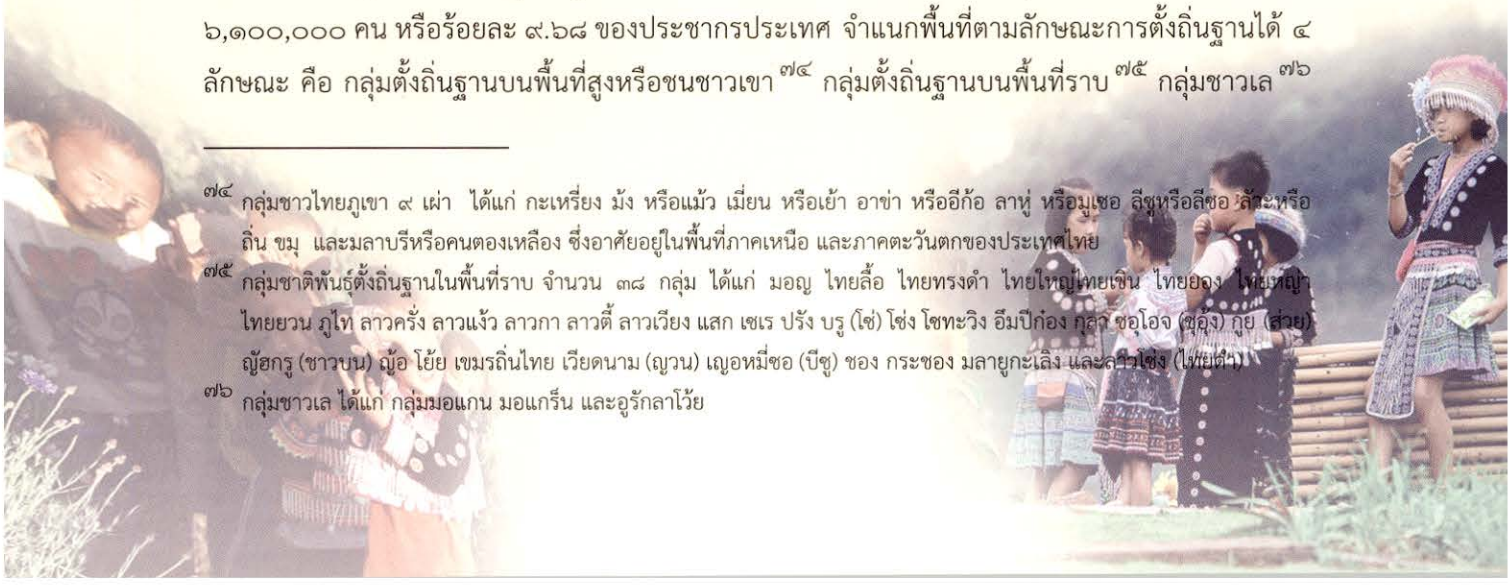

---

๗๔ กลุ่มชาวไทยภูเขา ๙ เผ่า ได้แก่ กะเหรี่ยง ม้ง หรือแม้ว เมี่ยน หรือเย้า อาข่า หรืออีก้อ ลาหู่ หรือมูเซอ ลีซูหรือลีซอ ลัวะหรือถิ่น ขมุ และมลาบรีหรือคนตองเหลือง ซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่ภาคเหนือ และภาคตะวันตกของประเทศไทย

๗๕ กลุ่มชาติพันธุ์ตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ราบ จำนวน ๓๘ กลุ่ม ได้แก่ มอญ ไทยลื้อ ไทยทรงดำ ไทยใหญ่/ไทยเขิน ไทยอง ไทยญ้อ ไทยยวน ภูไท ลาวครั่ง ลาวแง้ว ลาวกา ลาวตี้ ลาวเวียง แสก เซเร ปรัง บรู (โซ่) โซ่ง โซทะวิง อีมีปีก่อง กุลา ซอโอจ (ซุอุ้ง) กูย (ส่วย) ญัฮกรู (ชาวบน) ญ้อ โย้ย เขมรถิ่นไทย เวียดนาม (ญวน) เญอหมี่ซอ (บีซู) ซอง กระซอง มลายูกะเลิง และลาวโซ่ง (ไทยดำ)

๗๖ กลุ่มชาวเล ได้แก่ กลุ่มมอแกน มอแกร็น และอูรักลาโว้ย

และกลุ่มอาศัยในป่า [๗๗] และในกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าวเป็นกลุ่มบุคคลผู้ที่มีปัญหาสถานะบุคคลเป็นจำนวนมาก [๗๘] นอกจากกลุ่มชาติพันธุ์แล้ว แรงงานข้ามชาติซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลกลุ่มใหญ่ที่เข้ามาประกอบอาชีพในประเทศไทยก็มีปัญหาด้านสถานะบุคคล โดยเฉพาะกลุ่มที่อพยพเข้าเมืองมาโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ไม่มีเอกสารแสดงตนส่งผลต่อการตรวจสอบ ติดตาม การให้บริการและการเฝ้าระวังด้านต่าง ๆ อีกกลุ่มหนึ่ง คือ ผู้ย้ายถิ่นที่เข้ามาด้วยสาเหตุความไม่สงบในถิ่นเดิมจากต่างประเทศ เช่น กลุ่มโรฮิงญา กลุ่มอุยกูร์ เป็นต้น

ด้านสถานะบุคคล ประเทศไทยมีความก้าวหน้าในหลายด้าน ในปี ๒๕๕๑ ได้มีการปรับปรุงกฎหมายสำคัญ ๒ ฉบับ คือ พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ และพระราชบัญญัติทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๘ เรื่องการจดทะเบียนเกิด โดยหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบตามกฎหมาย เช่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้มีการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับผู้ปฏิบัติงานเพื่อแก้ไขเยียวยาปัญหาเกี่ยวกับสถานะบุคคลในหลายมิติ เช่น การจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน การซักซ้อมแนวทางปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาเรื่องสัญชาติและสถานะบุคคล การรับแจ้งการเกิดและการจัดทำทะเบียนประวัติ การจัดทำบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย การแจ้งย้ายที่อยู่ของบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน เป็นต้น ซึ่งกรมการปกครองได้ดำเนินการออกหนังสือเวียนให้นายทะเบียนจังหวัดทุกจังหวัดและนายทะเบียนกรุงเทพมหานครใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่การดำเนินงานด้านสถานะบุคคล พบว่า มีเรื่องร้องเรียนเข้ามาที่ กสม. ทั้งจากกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มคนไทยพลัดถิ่น กลุ่มแรงงานข้ามชาติ ในประเด็นเรื่องสิทธิในการศึกษา สิทธิในการรักษาพยาบาล สิทธิในการก่อตั้งครอบครัวและสิทธิพลเมือง (การได้รับสัญชาติไทย) เป็นต้น

ด้านการจัดตั้งถิ่นฐาน การประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมของกลุ่ม สภาพปัญหาที่พบทั่วไป คือ หน่วยงานรัฐยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์โดยเฉพาะการพึ่งพิงธรรมชาติและป่า และมักพบว่า นโยบายของรัฐด้านการท่องเที่ยว และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มักจะดำเนินการโดยไม่คำนึงถึงสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ในการตั้งถิ่นฐานและสิทธิการทำกินตามวิถีวัฒนธรรม อีกทั้ง ความไม่สอดคล้องกับการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีอยู่เดิมก่อนการประกาศเป็นพื้นที่อนุรักษ์

ด้านการเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตตามมาตรฐานที่เหมาะสม โดยลักษณะภูมิประเทศในการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ห่างไกลในถิ่นทุรกันดาร ในขณะที่รัฐยังไม่สามารถกระจายการพัฒนาได้อย่างทั่วถึง ทำให้ในหลายพื้นที่ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการต่าง ๆ ได้อย่างสมบูรณ์

---

[๗๗] กลุ่มอาศัยในป่า ได้แก่ กลุ่มมานิ และกลุ่มมลาบรี

[๗๘] แผนแม่บทการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๐, กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

๒.๒) สถานการณ์สิทธิมนุษยชน และการดำเนินการของ กสม.

ในการดำเนินงานของ กสม. พบว่า กลุ่มสถานะบุคคลยังมีปัญหาในหลายกรณี ดังนี้

การรับรองสถานะบุคคล

กสม. พบว่า มีปัญหาด้วยเหตุต่าง ๆ ได้แก่ ความล่าช้าของหน่วยงานรัฐในการพิจารณาคำร้องขอลงรายการสัญชาติไทย ตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ มาตรา ๗ ทวิ และตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๓ การขาดความรู้ความเข้าใจในกฎหมายของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติโดยเฉพาะกรณีที่กฎหมายกำหนดให้เป็นดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ในการรับฟังพยานหลักฐานของผู้ร้อง เช่น หลักฐานทางวิทยาศาสตร์หรือพยานบุคคล และการที่เจ้าหน้าที่ไม่สามารถกำหนดสถานะทางทะเบียนตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล เป็นต้น เนื่องจากไม่มีเอกสารพิสูจน์ตนเมื่อยื่นคำร้อง และขาดแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนสำหรับกรณีดังกล่าว ปัญหาหลักจากคำร้อง คือ การเปลี่ยนตัวเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบและการขาดอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ ทำให้เกิดความล่าช้าบางกรณีนานถึง ๓ - ๔ ปี

การจัดตั้งถิ่นฐาน และการดำรงชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์

กสม. พบว่า การประกาศพื้นที่เป็นป่าอนุรักษ์ เขตป่าสงวน และเขตอุทยานแห่งชาติส่งผลกระทบต่อกลุ่มกลุ่มชาติพันธุ์ที่ตั้งถิ่นฐานและทำกินตามวิถีวัฒนธรรม เช่น กรณีคสช.ออกคำสั่ง คสช. ที่ ๖๔/๒๕๕๗ และที่ ๖๖/๒๕๕๗ เพื่อการปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้[๗๙] ในส่วนของประเด็นด้านการประกอบอาชีพ กสม. พบปัญหาเกี่ยวกับการเข้าถึงสิทธิในการฝึกอาชีพของกลุ่มบุคคลที่ยังมิได้พิสูจน์สัญชาติ กรณีที่ระเบียบกรมพัฒนาฝีมือแรงงานว่าด้วยการฝึกเตรียมเข้าทำงาน พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๘ (๓) กำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครรับการฝึกว่าต้องมีสัญชาติไทย โดยศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานในบางจังหวัดจะรับบุคคลไม่มีสัญชาติไทยได้สมัครเข้ารับการฝึกอบรมกับศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน แต่เมื่ออบรมครบตามหลักสูตรศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานในบางจังหวัดจะปฏิเสธการมอบวุฒิบัตรให้บุคคลที่เข้าฝึกอบรม โดยอ้างว่าเนื่องจากเป็นบุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทย

[๗๙] รายละเอียดในเรื่อง ๒.๑.๕ สิทธิชุมชน และ ๒.๑.๖ สิทธิด้านที่ดินและป่า

การเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการขั้นพื้นฐาน ในการดำรงชีวิตตามมาตรฐานที่เหมาะสม

กสม. พบว่า แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๕๑ จะให้สิทธิแต่ในทางปฏิบัติยังมีปัญหาเกี่ยวกับการเข้าถึงสิทธิในการรับบริการสาธารณสุขของกลุ่มบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน กรณีที่มีการจำกัดสถานพยาบาลในการรับบริการของบุคคลไม่มีสถานะทางทะเบียน (บุคคลหมายเลข ๐) ตาม "กองทุนให้สิทธิ (คืนสิทธิ) ขั้นพื้นฐานด้านสาธารณสุขกับบุคคลที่มีปัญหาด้านสถานะและสิทธิ ตามมติคณะรัฐมนตรี ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๓" ซึ่งกำหนดสถานพยาบาลที่บุคคลประเภทนี้จะเข้ารักษาพยาบาลได้ โดยต้องเป็นสถานพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขตามภูมิลำเนาในทะเบียนราษฎรที่บุคคลนั้นอาศัยอยู่เท่านั้น ไม่สามารถเข้ารับการรักษาพยาบาลในพื้นที่อื่นได้

๓) การประเมินสถานการณ์

จากการดำเนินการของ กสม. ในปี ๒๕๕๗ ได้มีการตรวจสอบข้อเท็จจริงในพื้นที่ การรับฟังข้อมูลทั้งจากหน่วยงานที่ถูกร้องเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการจัดเวทีเสวนาวิชาการเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ อีกทั้งได้มีข้อเสนอแนะต่อนายกรัฐมนตรีและเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อแก้ไขปัญหาสถานะและสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีสถานะไม่ชัดเจนภายใต้ยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลฯ กสม. พบว่า แม้รัฐบาลจะมีการดำเนินการที่ก้าวหน้าในหลายประการ รวมถึงการกำหนดแผนแม่บทการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๐ ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งถือเป็นพัฒนาการที่สำคัญ อย่างไรก็ดี กสม. ยังมีความกังวลต่อนโยบายบางประการที่ไม่สอดคล้องหลักการสิทธิมนุษยชน เช่น คำสั่ง คสช. ที่ ๖๔/๒๕๕๗ และที่ ๖๖/๒๕๕๗ ตลอดจนแผนแม่บทแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้การบุกรุกที่ดินของรัฐ และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และปัญหาในทางปฏิบัติที่ไม่เป็นไปตามนโยบายและกฎหมาย มีความล่าช้า หรือไม่นำไปปฏิบัติ นอกจากนี้รัฐยังต้องเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ตลอดจนการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในสังคมไทย

ในการรับรองสถานะบุคคลของบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน

กสม. มีความเห็น ดังนี้

- ปัญหาบุคคลที่มีสถานะไม่ชัดเจนภายใต้ยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลฯ ซึ่งมีจำนวนนับแสนคนยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเต็มที่เพราะนโยบายและการปฏิบัติของภาครัฐยังไม่ครอบคลุมและไม่ชัดเจน รวมทั้ง ปัญหาของกลุ่มบุคคลที่ไม่มีเอกสารแสดงตนใด ๆ ที่ส่งผลให้ไม่สามารถกำหนดสถานะทางทะเบียนได้
- เนื่องจากมาตรการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ขาดความชัดเจน เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่

ได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม ยังมีความจำเป็นที่จะต้องจัดให้มีกระบวนการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสถานะบุคคลเพื่อเป็นมาตรการป้องกันและลงโทษเจ้าหน้าที่ที่แสวงหาประโยชน์ที่มิชอบ กสม. พบว่า เมื่อมีการติดตามการปฏิบัติการในพื้นที่โดยสร้างความเข้าใจในคำสั่งของกระทรวงมหาดไทยกับเจ้าหน้าที่ เหตุการณ์ก็สามารถคลี่คลายได้

ในด้านการจัดตั้งถิ่นฐาน การประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์

- มาตรการ และปัญหาในทางปฏิบัติตามคำสั่ง คสช. ที่ ๖๔/๒๕๕๗ และที่ ๖๖/๒๕๕๗ ตลอดจนแผนแม่บทแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้การบุกรุกที่ดินของรัฐ และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนมีปัญหาในทางปฏิบัติเป็นอย่างมาก เพราะมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ รัฐอาจเปิดโอกาสให้ผู้ได้รับผลกระทบมีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขปัญหาอย่างแท้จริง
- กฎหมายที่เกี่ยวกับการเข้าถึงสิทธิในการฝึกอาชีพของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ยังไม่มีสถานะบุคคล คือ ระเบียบกรมพัฒนาฝีมือแรงงานว่าด้วยการฝึกเตรียมเข้าทำงาน พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๘ (๓) ที่กำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครรับการฝึกว่าต้องมีสัญชาติไทย ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มีการเรียนการสอนเพื่อทักษะเพื่อเตรียมเข้าทำงาน การเข้าสู่การแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจในประชาคมอาเซียน ทำให้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข การกำหนดให้กลุ่มชาติพันธุ์ที่ยังไม่มีสถานะบุคคลมีสิทธิเข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรดังกล่าวได้ จะช่วยคลี่คลายปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะได้

ในส่วนการเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการขั้นพื้นฐาน ในการดำรงชีวิตตามมาตรฐานที่เหมาะสม

- การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการเข้าถึงสิทธิในการรับบริการสาธารณสุขของกลุ่มบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนเป็นสิ่งจำเป็น ผู้อาศัยในดินแดนไทยควรได้รับความสะดวกและเข้าถึงบริการสุขภาพได้ง่ายมากขึ้น โดยเฉพาะการเข้ารับบริการในสถานพยาบาลของบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน (บุคคลหมายเลข ๐) ตาม “กองทุนให้สิทธิ (คืนสิทธิ) ขั้นพื้นฐานด้านสาธารณสุขกับบุคคลที่มีปัญหาด้านสถานะและสิทธิ ตามมติคณะรัฐมนตรี ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๓”

ในส่วนของผู้ย้ายถิ่นกลุ่มใหญ่ คือ ชาวโรฮิงญาและกลุ่มอุยกูร์

- ปัญหาของโรฮิงญาและอุยกูร์เป็นปัญหาที่ซับซ้อน และเป็นปัญหาลำดับภูมิภาค ควรดำเนินการคัดกรองให้ชัดเจนว่า การเคลื่อนย้ายผู้คนเกิดจากเหตุผลทางการเมืองเพื่อหนีภัยอันตรายต่อชีวิต (Political Migrant) หรือเหตุผลทางเศรษฐกิจเพื่อต้องการหางานทำและสร้างครอบครัวให้มีชีวิตที่ดีกว่า (Economic Migrant) เป็นสิ่งจำเป็นกรณีของผู้ย้ายถิ่นเข้าเมือง ๒ กลุ่มนี้ มีความชัดเจนว่า พวกเขาไม่ได้หวังตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย จำเป็นจะต้องประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี รวมทั้ง สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) ให้เกิดการจัดการที่เป็นระบบ เพื่อแก้ปัญหาในประเทศต้นทางและประเทศปลายทาง โดย UNHCR และองค์กร ตลอดจนหน่วยงานรัฐบาลจากต่างประเทศที่เกี่ยวข้องจะต้องมีส่วนจัดหาประเทศที่สามเพื่อให้ผู้ย้ายถิ่นได้พักพิงอย่างถาวรได้ ส่วนกรณีผู้ย้ายถิ่นทางเศรษฐกิจอาจมีการทบทวนนโยบายรับแรงงานย้ายถิ่นใหม่ตามความต้องการแรงงานในประเทศ และอาจพิจารณารับจดทะเบียนแรงงานข้ามชาติเพิ่มเติมโดยกำหนดเงื่อนไขหรือมาตรการเพิ่มเติมได้

ภาคที่ ๒

รายงาน
ผลการปฏิบัติงานประจำปี ๒๕๕๗

สิทธิชุมชน
สิทธิผู้ด้อยโอ
บุคคลซึ่งถูกกล่าวหา
จะได้รับการสันนิ
ฟังความคิดเห็น
ในความเป็นอยู่ส่วนตัว
ข้อมูลที่ใช้ข้อมูลส่วนบุคคล
มีนาคม 25 มีนาคม 2557
สถาบันการศึกษา ในภาคใ
วันศุกร์ที่ ๑๗ มกราคม ๒๕
ณ โรงแ
เรื่อง
ยอุ่มบุญ : เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธ์
กับความเป็นธรรมทางเพศ”
วันศุกร์ที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๕๗
ประชุม ๗๐๙ สำนักงาน
แท้จริง ศิริพานิช
ศ.ดร.อมรา พงศาพิชญ์

บทที่ ๓

ผลการปฏิบัติงานประจำปี ๒๕๕๗

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) มีการดำเนินงานตามภารกิจที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ กสม. ตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยมี สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (สำนักงาน กสม.) มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับกิจการทั่วไปของ กสม. โดยในปี ๒๕๕๗ กสม. มีการดำเนินงานตามภารกิจเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่สำคัญ ดังนี้

๓.๑ การตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๓.๒ การเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง และฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย

๓.๓ การเสนอแนะนโยบาย และข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎ

๓.๔ การส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและสิทธิมนุษยชนศึกษา

๓.๕ การศึกษาวิจัยด้านสิทธิมนุษยชน

๓.๖ การส่งเสริมความร่วมมือและการประสานงานเครือข่ายด้านสิทธิมนุษยชน

๓.๗ การดำเนินงานสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๓.๘ การดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

๓.๙ การบริหารจัดการ

๓.๑๐ รายงานของผู้สอบบัญชีและรายงานการเงิน

รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี ๒๕๕๗ ฉบับนี้ เป็นการนำเสนอผลการปฏิบัติงานของ กสม. ในรอบปีปฏิทิน ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม – ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๗ ซึ่งเป็นภารกิจหลักของ กสม. ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๕ (๗) ในการประเมินผลและจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีเสนอต่อรัฐสภา เพื่อรายงานให้รัฐสภารับทราบผลการดำเนินงานของ กสม. รวมทั้งเพื่อประโยชน์ในการศึกษา ค้นคว้า และประชาสัมพันธ์งานขององค์กรให้สาธารณชนได้ทราบ

๓.๑
การตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ตามมาตรา ๑๕ (๒) แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ กสม. มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรืออันไม่เป็นตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี และเสนอมาตรการการแก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคล หรือหน่วยงานที่กระทำ หรือละเลยการกระทำดังกล่าว เพื่อดำเนินการในกรณีที่ปรากฏว่าไม่มีการดำเนินการตามที่เสนอ ให้รายงานต่อรัฐสภาเพื่อดำเนินการต่อไป

การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ดังกล่าว กสม. สามารถตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ทั้งจากการร้องเรียนของผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือผู้ทำการแทน ซึ่งอาจร้องเรียนได้โดยตรงหรือร้องเรียนผ่านองค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชน หรือจากการเสนอเรื่องขององค์การดังกล่าวที่พบการละเมิดสิทธิมนุษยชน และพิจารณาเบื้องต้นแล้วว่า กรณีมีมูลหรือเป็นกรณีที่ กสม. เห็นสมควรให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน นอกจากนี้ กรณีเรื่องร้องเรียนใดเป็นเรื่องที่ไม่ครบองค์ประกอบตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ กสม. จะไม่รับไว้เป็นคำร้อง แต่จะมอบหมายให้ สำนักงาน กสม. ดำเนินงานประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามมาตรา ๑๘ (๔) แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ เพื่อแสวงหาทางออกของปัญหาร่วมกัน และก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกันระหว่างผู้ร้อง ผู้ถูกร้อง รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

โดยที่การตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือการกระทำที่ไม่เป็นธรรม เป็นอำนาจของ กสม. ตามหมวด ๓ แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งได้กำหนดการพิจารณาตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนของ กสม. ไว้ว่า เมื่อ กสม. เห็นสมควรให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกรณีใด หรือกรณีที่ได้รับการร้องเรียน หรือได้รับเรื่องจากองค์การเอกชน

ด้านสิทธิมนุษยชน เพราะเห็นว่า เป็นกรณีที่มีมูลและอยู่ในอำนาจหน้าที่ กสม. สามารถแจ้งไปยังบุคคลหรือหน่วยงานที่ถูกอ้างว่าเป็นผู้ละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือผู้เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนให้ชี้แจงข้อเท็จจริงภายในระยะเวลาที่ กสม. กำหนด (ตามมาตรา ๒๕)

สำหรับเรื่องร้องเรียนที่เป็นประเด็นเดียวกันกับที่มีการฟ้องคดีต่อศาล กสม. จะยุติการตรวจสอบ ทั้งนี้ เป็นไปตามมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่กำหนดว่า "ในกรณีที่มีการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และมิใช่เป็นเรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาล หรือที่ศาลพิพากษาหรือมีคำสั่งเด็ดขาดแล้ว ให้ กสม. มีอำนาจตรวจสอบและเสนอมาตรการการแก้ไขตามพระราชบัญญัตินี้" หรือที่เรียกว่า "ยุติการตรวจสอบ ตามมาตรา ๒๒" แต่อาจมีข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือเสนอแนะนโยบายและกฎหมายต่อรัฐบาลได้

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของ กสม. เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยในกรอบของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ไว้ในมาตรา ๒๗ ว่า "ในระหว่างการพิจารณาตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ถ้า กสม. เห็นว่า อาจดำเนินการไกล่เกลี่ยได้ ให้ดำเนินการไกล่เกลี่ยบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้คู่กรณีทำความตกลงเพื่อประนีประนอมและแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน เมื่อคู่กรณียินยอมและการตกลงอยู่ในกรอบของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ให้จัดให้มีการจัดทำข้อตกลงระหว่างคู่กรณีเป็นหนังสือไว้และให้ยุติเรื่อง" อย่างไรก็ตาม หากปรากฏภายหลังว่ามีการปฏิบัติที่ไม่เป็นไปตามข้อตกลงดังกล่าว ให้ กสม. พิจารณาตรวจสอบตามอำนาจหน้าที่ต่อไป นอกจากนี้ ในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน กสม. มีอำนาจออกหนังสือเรียกบุคคล นิติบุคคล หรือหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งวัตถุ เอกสาร หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องได้ แต่หากกรณีผู้ถูกเรียกไม่มาให้ถ้อยคำ หรือไม่ส่งวัตถุเอกสาร หรือพยานหลักฐานที่ กสม. เรียกหรือสั่งให้ส่งมานั้น มีการกำหนดบทลงโทษไว้ในมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ว่าต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

หลังจาก กสม. ตรวจสอบเสร็จสิ้นแล้ว และเห็นว่ามีการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน กสม. จะจัดทำรายงานผลการตรวจสอบ ซึ่งระบุรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพฤติการณ์แห่งการละเมิดสิทธิมนุษยชน เหตุผลที่มีความเห็นดังกล่าว และมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการตามมาตรการดังกล่าว และในการกำหนดมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนดังกล่าว กสม. อาจกำหนดให้บุคคลหรือหน่วยงานดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ด้วยวิธีใดที่เห็นเหมาะสม เพื่อป้องกันมิให้มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนในลักษณะทำนองเดียวกันอีกก็ได้ และในกรณีที่ กสม. เห็นว่า การกระทำหรือละเลยการกระทำดังกล่าวไม่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน แต่มีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมซึ่งสมควรแก่การแก้ไขเยียวยาความเสียหายให้กับผู้ถูกกระทำ กสม. อาจกำหนดแนวทางแก้ไขเพื่อแจ้งให้บุคคลหรือหน่วยงานดำเนินการตามความเหมาะสมภายใต้อำนาจหน้าที่ของบุคคลหรือหน่วยงานนั้นได้

๓.๑.๑ การรับเรื่องร้องเรียน

การรับเรื่องร้องเรียน บุคคลใดที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน สามารถยื่นเรื่องร้องเรียนต่อ กสม. ได้หลายช่องทาง ได้แก่ การร้องเรียนด้วยวาจา ทางไปรษณีย์ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) โทรศัพท์และโทรสาร โดยต้องระบุรายละเอียด ดังนี้

๑. ชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องหรือผู้ทำการแทน

๒. ข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ อันเป็นเหตุแห่งการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๓. ลายมือชื่อของผู้ร้อง หรือผู้ทำการแทน ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง โดยสามารถยื่นที่ สำนักงาน กสม. หรือส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ หรือจะยื่นต่อกรรมการคนใดคนหนึ่ง หรือองค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อส่งต่อให้ สำนักงาน กสม. ดำเนินการ

๑) สถิติเรื่องร้องเรียนรายเดือน

ในปี ๒๕๕๗ กสม. ได้รับเรื่องร้องเรียนที่มีการร้องเรียนว่าถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือมีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือเป็นเรื่องที่ กสม. เห็นสมควรให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งสิ้น จำนวน ๖๘๙ เรื่อง เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๖ จำนวน ๗๘ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๗๗

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายเดือน พบว่า เดือนธันวาคมเป็นเดือนที่มีการเพิ่มขึ้นของการรับเรื่องร้องเรียนสูงที่สุด เมื่อเทียบกับเดือนเดียวกันในปีที่ผ่านมา โดยเพิ่มสูงขึ้น ร้อยละ ๗๐ ในขณะที่เดือนมกราคม เป็นเดือนที่มีการรับเรื่องร้องเรียนลดต่ำลงที่สุด คือ ลดลงร้อยละ ๓๓.๓๓ รายละเอียดตามแผนภูมิที่ ๑

แผนภูมิที่ ๑ *จำนวนเรื่องร้องเรียนที่มีการร้องเรียนว่าถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือมีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือเป็นเรื่องที่ กสม. เห็นสมควรให้ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ปี ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗ จำแนกเป็นรายเดือน*

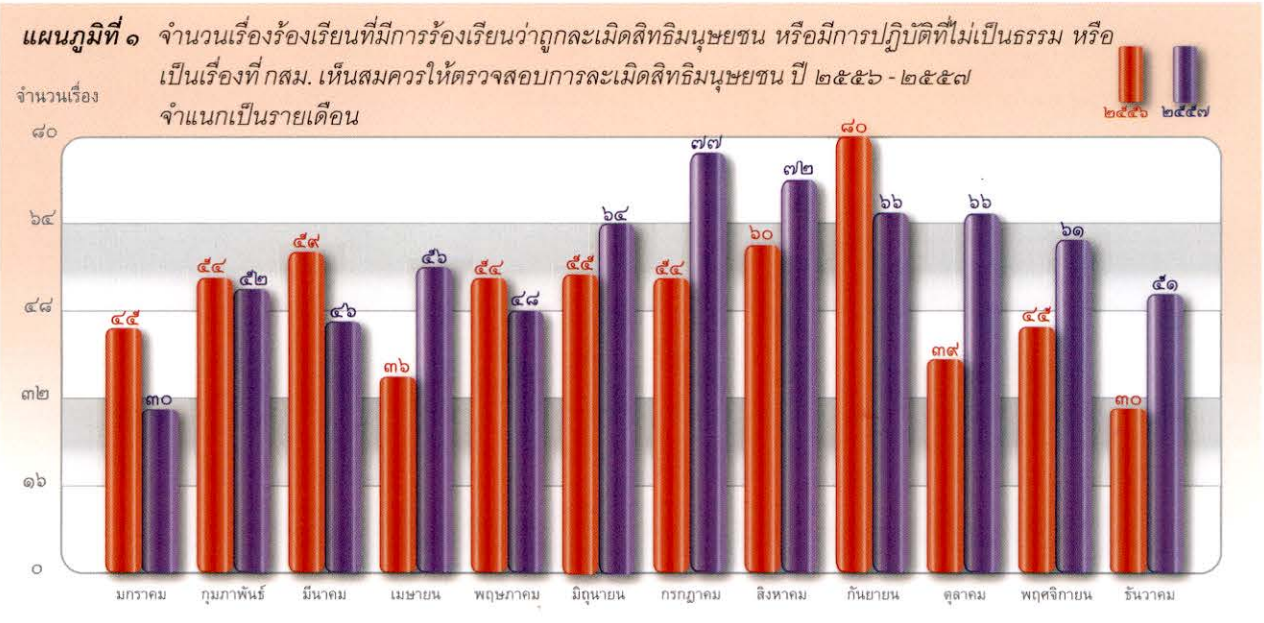

ที่มา : *สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน สำนักงาน กสม.*

๒) ประเภทสิทธิมนุษยชนที่มีการร้องเรียนว่าถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน

จากจำนวนเรื่องร้องเรียนว่า มีการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือมีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือเป็นเรื่องที่ กสม. เห็นสมควรให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งสิ้น ๖๘๙ เรื่อง จำแนกตามประเภทสิทธิ พบว่า มีการร้องเรียนว่าถูกละเมิดสิทธิในกระบวนการยุติธรรมสูงที่สุด จำนวน ๑๗๔ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๒๕ รองลงมาเป็นสิทธิชุมชน จำนวน ๘๗ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๖๓ ส่วนประเภทสิทธิที่มีการร้องเรียนว่าถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนน้อยที่สุด คือ สิทธิของผู้บริโภค และสิทธิในการสื่อสาร จำนวน ๒ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๐.๒๙ รายละเอียดตามแผนภูมิที่ ๒

แผนภูมิที่ ๒ *จำนวนเรื่องที่มีการร้องเรียนว่าถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือมีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือเป็นเรื่องที่ กสม. เห็นสมควรให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน จำแนกตามประเภทสิทธิที่ถูกละเมิด*

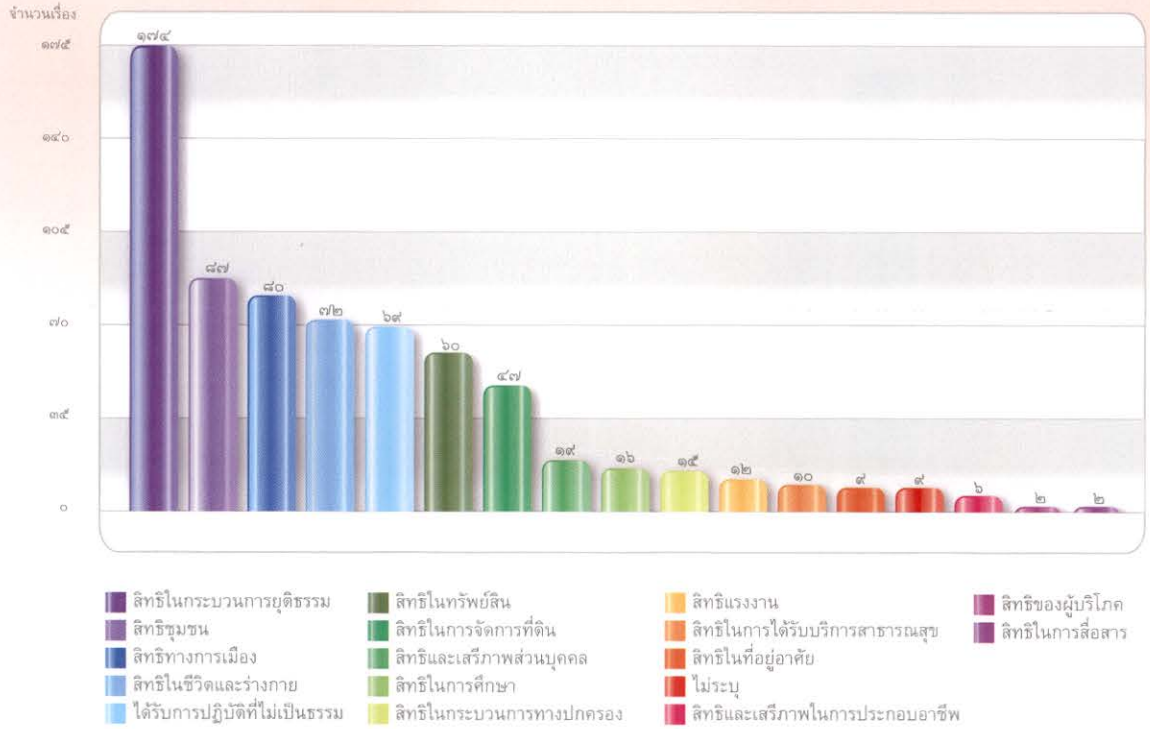

ที่มา : *สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน สำนักงาน กสม.*

๓) พื้นที่เกิดเหตุที่มีการร้องเรียนว่าถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน

จำนวนเรื่องร้องเรียนว่า มีการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือมีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือเป็นเรื่องที่ กสม. เห็นสมควรให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งสิ้น ๖๘๙ เรื่อง จำแนกตามประเภทพื้นที่ที่มีการร้องเรียน พบว่า พื้นที่ที่มีการร้องเรียนว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชนสูงที่สุด คือ ภาคใต้ จำนวน ๑๗๙ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๙๘ รองลงมา คือ กรุงเทพมหานคร จำนวน ๑๕๘ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๙๓ ส่วนพื้นที่ที่มีการร้องเรียนว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชนน้อยที่สุด คือ ภาคตะวันตก จำนวน ๔๐ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๕.๘๑ รายละเอียดตามแผนภูมิที่ ๓

แผนภูมิที่ ๓ *จำนวนเรื่องที่มีการร้องเรียนว่าถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือมีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือเป็นเรื่องที่ กสม. เห็นสมควรให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน จำแนกตามพื้นที่เกิดเหตุ*

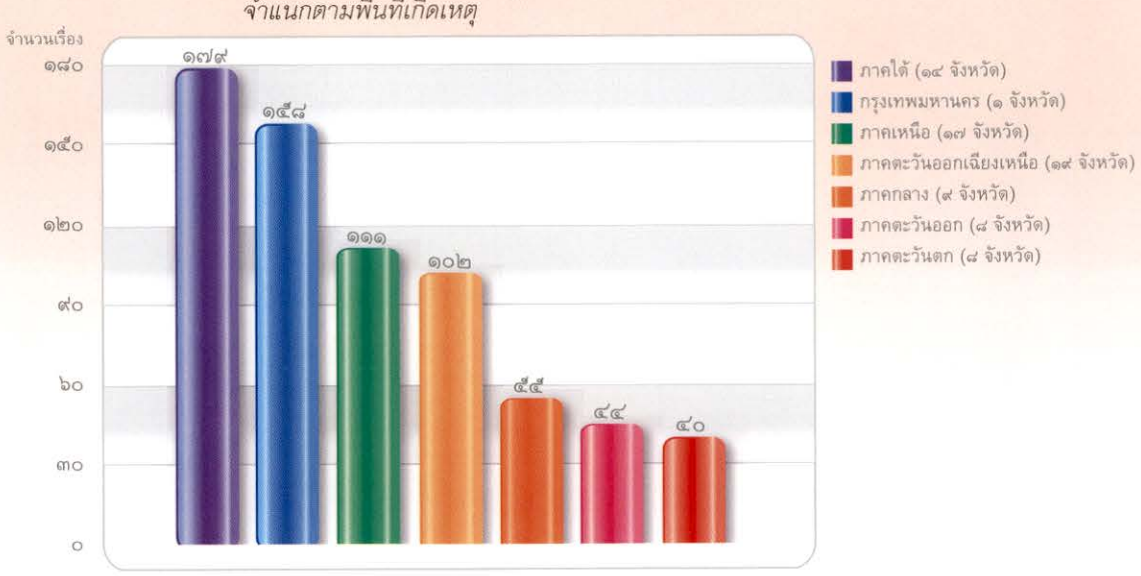

ที่มา : *สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน สำนักงาน กสม.*

๔) ลักษณะของการร้องเรียน

จำนวนเรื่องร้องเรียนว่า มีการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือมีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือเป็นเรื่องที่ กสม. เห็นสมควรให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งสิ้น ๖๘๙ เรื่อง จำแนกตามลักษณะการร้องเรียน พบว่า ลักษณะการร้องเรียนด้วยตนเองสูงที่สุด จำนวน ๖๔๙ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๙๔.๑๙ รองลงมาเป็นการร้องเรียนแทน จำนวน ๒๔ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๓.๔๘ และเป็นเรื่องร้องเรียนที่รับจากหน่วยงานอื่นน้อยที่สุด จำนวน ๑ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๐.๑๕ นอกจากนี้ เป็นเรื่องที่ กสม. เห็นสมควรให้มีการตรวจสอบ จำนวน ๑๕ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๒.๑๘ รายละเอียดตามแผนภูมิที่ ๔

แผนภูมิที่ ๔ *จำนวนเรื่องที่มีการร้องเรียนว่าถูกละเมิดสิทธิ หรือมีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือเป็นเรื่องที่ กสม. เห็นสมควรให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน จำแนกตามลักษณะการร้องเรียน*

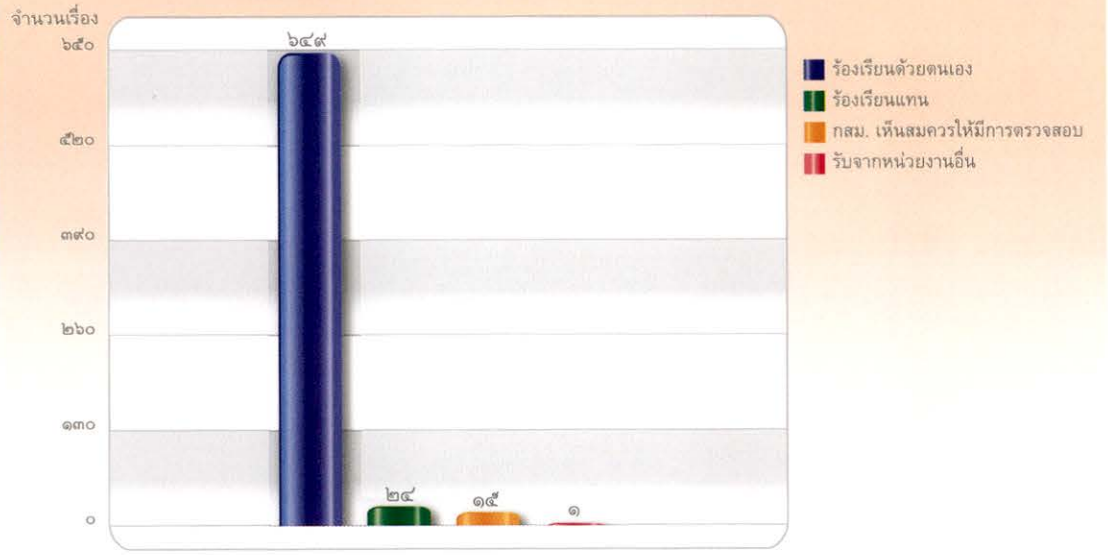

ที่มา : *สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน สำนักงาน กสม.*

๕) ช่องทางการร้องเรียน

จำนวนเรื่องร้องเรียนว่า มีการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือเป็นเรื่องที่ กสม. เห็นสมควรให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งสิ้น ๖๘๙ เรื่อง จำแนกตามช่องทางการร้องเรียน พบว่า มีการร้องเรียนเป็นหนังสือ สูงที่สุด จำนวน ๖๔๙ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๙๔.๑๙ รองลงมาเป็นการร้องเรียนด้วยวาจา จำนวน ๑๘ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๒.๖๑ ส่วนช่องทางการร้องเรียนที่มีการร้องเรียนน้อยที่สุด คือ การร้องเรียนทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ E-mail และการรับจากหน่วยงานอื่น จำนวน ๑ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๐.๑๕ รายละเอียดตามแผนภูมิที่ ๕

แผนภูมิที่ ๕ *จำนวนเรื่องที่มีการร้องเรียนว่าถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือมีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือเป็นเรื่องที่ กสม. เห็นสมควรให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน จำแนกตามช่องทางการร้องเรียน*

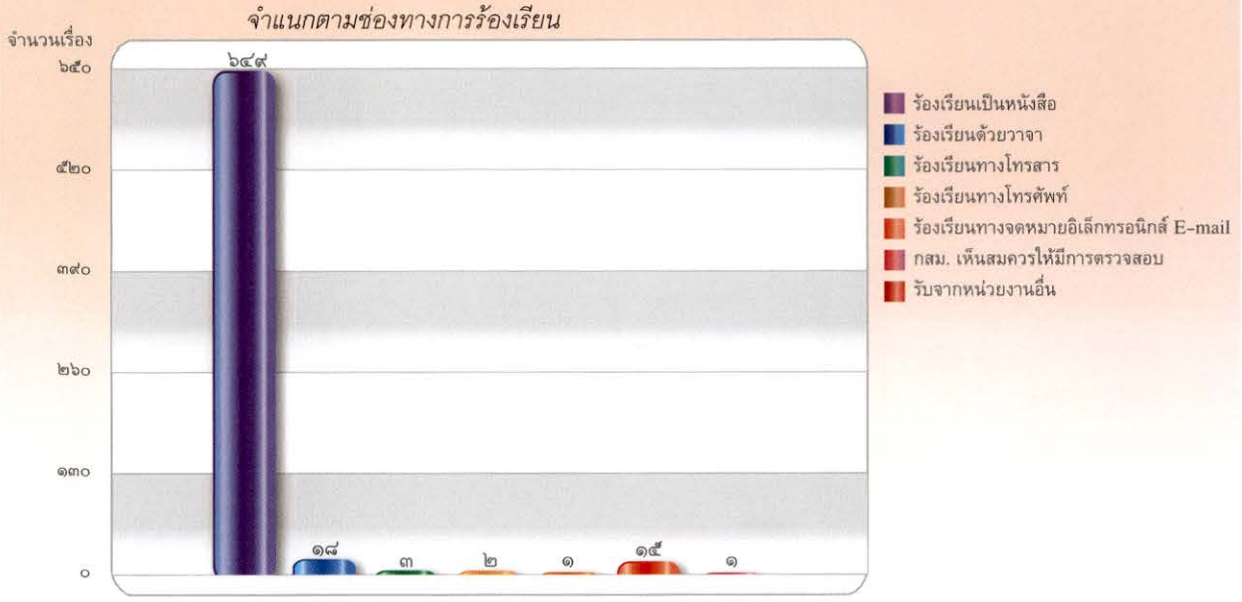

ที่มา : *สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน สำนักงาน กสม.*

๖) ประเภทของผู้ถูกละเมิดสิทธิ

จำนวนเรื่องร้องเรียนว่า มีการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือเป็นเรื่องที่ กสม. เห็นสมควรให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งสิ้น ๖๘๙ เรื่อง จำแนกตามประเภทของผู้ถูกละเมิดสิทธิ พบว่า กลุ่มบุคคลมีการร้องเรียนว่าถูกละเมิดสิทธิมากที่สุด จำนวน ๒๗๐ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๑๙ รองลงมา เป็นผู้ชาย จำนวน ๒๖๔ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๓๒ และผู้สูงอายุมีการร้องเรียนว่าถูกละเมิดสิทธิน้อยที่สุดเป็น จำนวน ๔ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๐.๕๘ รายละเอียดตามแผนภูมิที่ ๖

แผนภูมิที่ ๖ *จำนวนเรื่องที่มีการร้องเรียนว่าถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือมีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือเป็นเรื่องที่ กสม. เห็นสมควรให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน จำแนกตามประเภทของผู้ถูกละเมิดสิทธิ*

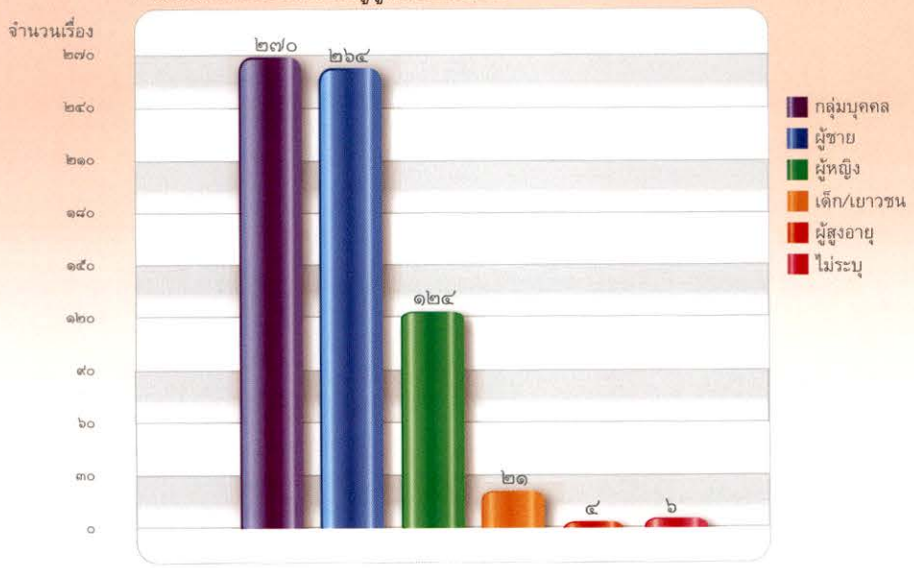

ที่มา : *สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน สำนักงาน กสม.*

๓.๑.๒ การประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

การประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเป็นการดำเนินการตามมาตรา ๑๘ (๔) แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ กรณีที่มีการร้องเรียนขอให้ตรวจสอบการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือการปฏิบัติไม่เป็นธรรม หรือเป็นการขอความช่วยเหลือ ซึ่งพิจารณาแล้วว่าหากดำเนินการล่าช้าประชาชนอาจได้รับความเดือดร้อนเสียหาย เช่น การประสานความช่วยเหลือผู้ป่วยฉุกเฉินเข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลเอกชน และถูกเรียกเก็บค่ารักษาพยาบาลจำนวนมากเนื่องจากไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน สำนักงาน กสม. ได้ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกระทั่งผู้ป่วยสามารถเบิกจ่ายตามโครงการสามสิบบาทรักษาทุกโรค โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ หรือกรณีผู้ร้องเรียนถูกแจ้งว่าเสียชีวิตและถูกสวมบัตรประจำตัวประชาชน สำนักงาน กสม. ได้ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการตรวจ DNA พิสูจน์บุคคล กระทั่งได้รับการคืนสถานะ หรือกรณีการช่วยเหลือแรงงานข้ามชาติให้พ้นจากการถูกกดขี่แรงงาน เป็นต้น

โดยในปี ๒๕๕๗ มีเรื่องร้องเรียนที่ กสม. ได้ดำเนินการประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนทั้งสิ้น จำนวน ๒๘๖ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๕๑ ของจำนวนคำร้องที่รับมาทั้งหมด ๖๘๙ เรื่อง แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๑) เรื่องร้องเรียนที่รับเป็นคำร้อง และมีการประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน จำนวน ๑๔๔ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๓๕

๒) เรื่องร้องเรียนที่ไม่รับเป็นคำร้อง แต่มีการประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน จำนวน ๑๔๒ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๖๕ รายละเอียดตามตารางที่ ๑

ตารางที่ ๑ *จำนวนเรื่องร้องเรียนที่ กสม. ได้ดำเนินการประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ปี ๒๕๕๗*

ประเภทคำร้อง	จำนวนเรื่อง	ร้อยละ
๑. รับเป็นคำร้อง และมีการประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน	**๑๔๔**	**๕๐.๓๕**
๑) ประสานการคุ้มครอง/แนะนำให้ดำเนินการตามกระบวนการทางกฎหมาย	(๗๓)	(๒๕.๕๒)
๒) ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแก้ไข	(๗๑)	(๒๔.๘๓)
๒. ไม่รับเป็นคำร้อง แต่มีการประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน	**๑๔๒**	**๔๙.๖๕**
๑) ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	(๓๓)	(๑๑.๕๔)
๒) ส่งเป็นข้อมูลให้คณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้อง	(๙๗)	(๓๓.๙๒)
๓) ข้อมูลไม่ชัดเจน / แสดงความคิดเห็น / ให้คำแนะนำ	(๑๒)	(๔.๑๙)
รวมเรื่องร้องเรียนที่ดำเนินการประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ตามมาตรา ๑๘ (๔)	**๒๘๖**	**๑๐๐**

ที่มา : กลุ่มงานประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน สำนักงาน กสม.

๓.๑.๓ การพิจารณาเรื่องร้องเรียน และการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ในการพิจารณาเรื่องร้องเรียนและการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้น เมื่อ กสม. ตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้ว หากพบว่ามีการกระทำที่ละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือมีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม กสม. จะจัดทำรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยกำหนดมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้ง

ระยะเวลาในการดำเนินการตามมาตรการดังกล่าว และ/หรือข้อเสนอแนะนโยบาย แจ้งไปยังหน่วยงาน/บุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการต่อไป เพื่อป้องกันมิให้มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนในลักษณะเดียวกันอีก ทั้งนี้ ในปี ๒๕๕๗ กสม. ได้รับเรื่องเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๖๘๙ เรื่อง [๘๐] จำแนกได้ ดังนี้

๑) เรื่องร้องเรียนที่ไม่รับไว้พิจารณา มีจำนวนทั้งสิ้น ๑๔๒ เรื่อง คิดเป็น ร้อยละ ๒๐.๖๑

๒) คำร้องที่รับไว้พิจารณา มีจำนวนทั้งสิ้น ๕๔๗ เรื่อง คิดเป็น ร้อยละ ๗๙.๓๙

รายละเอียด ดังตารางที่ ๒

ตารางที่ ๒ *การรับเรื่องร้องเรียน ปี ๒๕๕๗*

การรับเรื่องร้องเรียน ปี ๒๕๕๗	จำนวน *(เรื่องร้องเรียน)*	ร้อยละ
๑) เรื่องร้องเรียนที่ไม่รับไว้พิจารณา เนื่องจาก	**๑๔๒**	**๒๐.๖๑**
- ตามมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ [๘๑]	(๔๔)	(๖.๓๙)
- ไม่พบประเด็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน	(๒๔)	(๓.๔๘)
- ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่	(๔๑)	(๕.๙๕)
- ได้รับการแก้ไขแล้ว	(๑๒)	(๑.๗๔)
- ส่งเรื่องให้องค์กรอื่น	(๑๖)	(๒.๓๒)
- มีการถอนคำร้อง	(๕)	(๐.๗๓)
๒) เรื่องร้องเรียนที่รับไว้พิจารณา	**๕๔๗**	**๗๙.๓๙**
รวมทั้งสิ้น	๖๘๙	๑๐๐

ที่มา : *ระบบฐานข้อมูลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ค้นเมื่อ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๘*

---

[๘๐] สรุปรายงานผลการรับเรื่องร้องเรียน ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๗ ถึง ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๗

[๘๑] เป็นเรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาล หรือที่ศาลพิพากษา หรือมีคำสั่งเด็ดขาดแล้ว และคณะกรรมการไม่มีอำนาจตรวจสอบ

ทั้งนี้ กสม. ได้พิจารณาเรื่องร้องเรียนและตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนแล้วเสร็จ ในปี ๒๕๕๗ จำนวน ๕๕๐ เรื่อง รายละเอียดดังตารางที่ ๓

ตารางที่ ๓ *ผลการพิจารณา/ตรวจสอบเรื่องร้องเรียน*

ผลการพิจารณา/ตรวจสอบเรื่องร้องเรียน	จำนวน *(เรื่องร้องเรียน)*	ร้อยละ
ผลการพิจารณา/ตรวจสอบเรื่องร้องเรียน		
๑) ส่งต่อให้องค์กรอื่นที่มีอำนาจหน้าที่พิจารณาแก้ไข	**๑๐**	**๑.๘๒**
๒) ยุติการตรวจสอบ/ยุติเรื่อง เนื่องจาก	**๓๘๑**	**๖๙.๒๗**
- ยุติเรื่องตามมาตรา ๒๒	(๘๘)	(๑๖.๐๐)
- ไม่พบประเด็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน	(๘๖)	(๑๕.๖๔)
- ได้รับการแก้ไขปัญหา/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการแล้ว	(๙๑)	(๑๖.๕๕)
- ไม่สามารถติดต่อผู้ร้องได้	(๑๙)	(๓.๔๕)
- ผู้ร้องสามารถดำเนินการ/ใช้สิทธิตามกฎหมายได้ด้วยตนเอง	(๑๕)	(๒.๗๓)
- ผู้ร้องมีความประสงค์ขอถอนเรื่อง	(๑๕)	(๒.๗๓)
- เรื่องทางแพ่ง	(๖)	(๑.๐๙)
- ประเด็นอื่นๆ	(๖๑)	(๑๑.๐๙)
๓) มีการละเมิดสิทธิมนุษยชน/การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม	**๑๑๖**	**๒๑.๐๙**
- มีมาตรการการแก้ไขปัญหา/ข้อเสนอแนะนโยบาย /ข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง		
๔) เสนอเรื่องพร้อมความเห็นฟ้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ/ศาลปกครอง และฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย	**๔๓**	**๗.๘๒**
- ยุติเรื่อง	(๒)	(๐.๓๖)
- ทำความเห็น/ฟ้องคดีต่อศาล	(๔๑)	(๗.๔๕)
รวมทั้งสิ้น	**๕๕๐**	**๑๐๐**

ที่มา : *รายการออกเลขรายงาน ตั้งแต่วันที่ ๑ ม.ค. – ๓๑ ธ.ค. ๒๕๕๗, ระบบติดตามเรื่องร้องเรียน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ*

๓.๑.๔ การติดตามการดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขปัญหาจากรายงานการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๑) การติดตามผลดำเนินตามมาตรการการแก้ไขปัญหาจากรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ก่อนปี ๒๕๕๗

กสม. ได้ติดตามผลดำเนินตามมาตรการการแก้ไขปัญหาจากรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ก่อนปี ๒๕๕๗ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนของ กสม. และสามารถยุติเรื่องได้ในปี ๒๕๕๗ รวมทั้งสิ้น ๑๘๒ เรื่อง จำแนกเป็นรายปี พบว่า เป็นรายงานผลการตรวจสอบของปี ๒๕๕๑ มากที่สุด จำนวน ๔๓ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๖๓ รองลงมาเป็นรายงานผลการตรวจสอบของปี ๒๕๕๐ จำนวน ๒๙ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๙๓ และรายงานผลการตรวจสอบของปี ๒๕๔๗ มีน้อยที่สุด จำนวน ๑ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๐.๕๕ รายละเอียดตามแผนภูมิที่ ๗

แผนภูมิที่ ๗ *จำนวนและร้อยละของผลการดำเนินงานตามรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน จากรายงานผลการตรวจสอบ ก่อนปี ๒๕๕๗ จำแนกเป็นรายปี*

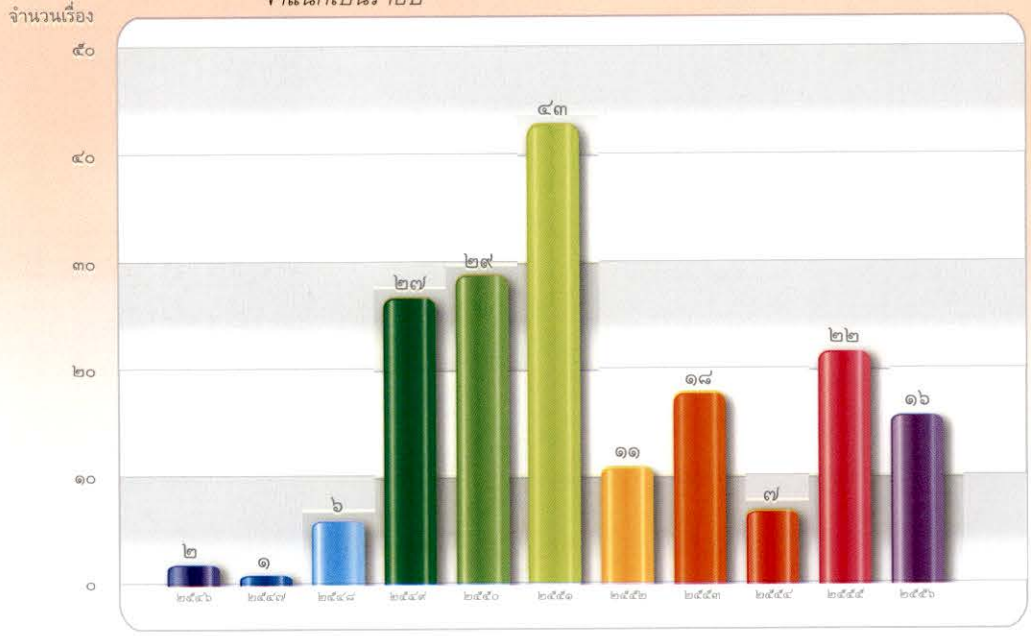

ที่มา : *กลุ่มงานติดตามและสารบบสำนวน สำนักงาน กสม.*

จากผลการติดตามการดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขปัญหาจากรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ก่อนปี ๒๕๕๗ ข้างต้น รวมทั้งสิ้น ๑๘๒ เรื่อง จำแนกตามประเภทสิทธิ พบว่า เป็นสิทธิชุมชนมากที่สุด จำนวน ๗๒ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๕๖ รองลงมาเป็นสิทธิในกระบวนการยุติธรรม จำนวน ๒๕ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๗๔ และเป็นสิทธิแรงงานน้อยที่สุด จำนวน ๕ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๒.๗๕ รายละเอียดแผนภูมิที่ ๘

แผนภูมิที่ ๘ *จำนวนและร้อยละของผลการดำเนินงานตามรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน จากรายงานผลการตรวจสอบ ก่อนปี ๒๕๕๗ จำแนกตามประเภทสิทธิ*

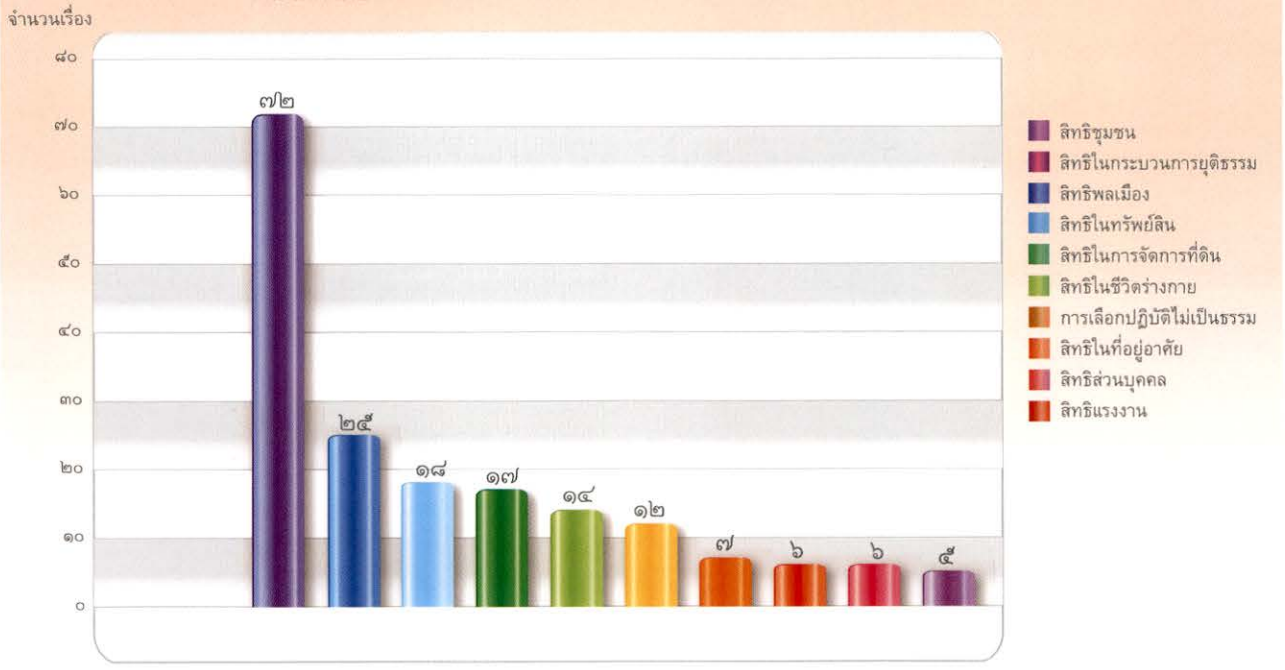

ที่มา : *กลุ่มงานติดตามและสารบบสำนวน สำนักงาน กสม.*

๒) การติดตามผลดำเนินตามมาตรการการแก้ไขปัญหาจากรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ประจำปี ๒๕๕๗

กสม. ได้ติดตามผลดำเนินตามมาตรการการแก้ไขปัญหาจากรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ประจำปี ๒๕๕๗ ซึ่ง กสม. ได้แจ้งไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อรับไปพิจารณาดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๒๕ วรรคสาม มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ โดย กสม. ได้ดำเนินการตรวจสอบการร้องเรียนการละเมิดสิทธิมนุษยชน ในปี ๒๕๕๗ พบว่า มีเรื่องร้องเรียนที่ตรวจสอบแล้วเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ซึ่ง กสม. ได้กำหนดมาตรการการแก้ไขปัญหาฯ ไปยังองค์กรของรัฐที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๔๓ เรื่อง พบว่า อยู่ระหว่างการติดตามผลดำเนินการของสำนักงาน กสม. จำนวน ๒๐ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๕๑ มีการดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขปัญหาและสามารถยุติเรื่องได้ จำนวน ๑๐ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๒๖ ไม่แจ้งผลดำเนินการ จำนวน ๙ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๙๓ ดำเนินการเพียงบางส่วน จำนวน ๓ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๖.๙๘ และเสนอนายกรัฐมนตรีตามมาตรา ๓๐ ของพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ จำนวน ๑ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๒.๓๓ รายละเอียดตามแผนภูมิที่ ๙

แผนภูมิที่ ๙ *จำนวนและร้อยละของผลการดำเนินการตามรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน*

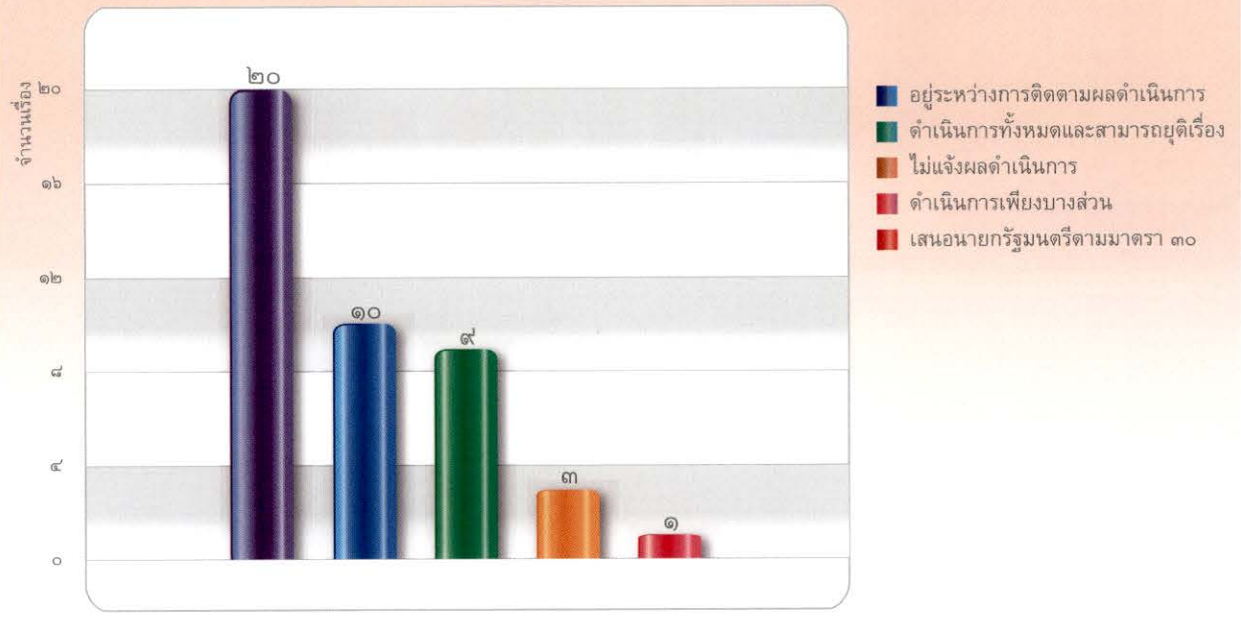

ที่มา : *กลุ่มงานติดตามและสารบบสำนวน สำนักงาน กสม.*

จากผลการติดตามการดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขปัญหาจากรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ประจำปี ๒๕๕๗ ข้างต้น จำนวน ๔๓ เรื่อง จำแนกตามประเภทสิทธิ พบว่าเป็นสิทธิในกระบวนการยุติธรรมมากที่สุด จำนวน ๒๓ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๔๙ รองลงมาเป็นสิทธิชุมชน จำนวน ๑๒ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๙๑ ส่วนสิทธิแรงงาน สิทธิในการจัดการที่ดิน สิทธิในชีวิตร่างกาย สิทธิในที่อยู่อาศัย และการเลือกปฏิบัติไม่เป็นธรรม น้อยที่สุด ประเภทสิทธิละ ๑ เรื่อง หรือร้อยละ ๒.๓๓ รายละเอียดตามแผนภูมิที่ ๑๐

แผนภูมิที่ ๑๐ *จำนวนและร้อยละของผลการติดตามการดำเนินงานตามรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนประจำปี ๒๕๕๗ จำแนกตามประเภทสิทธิ*

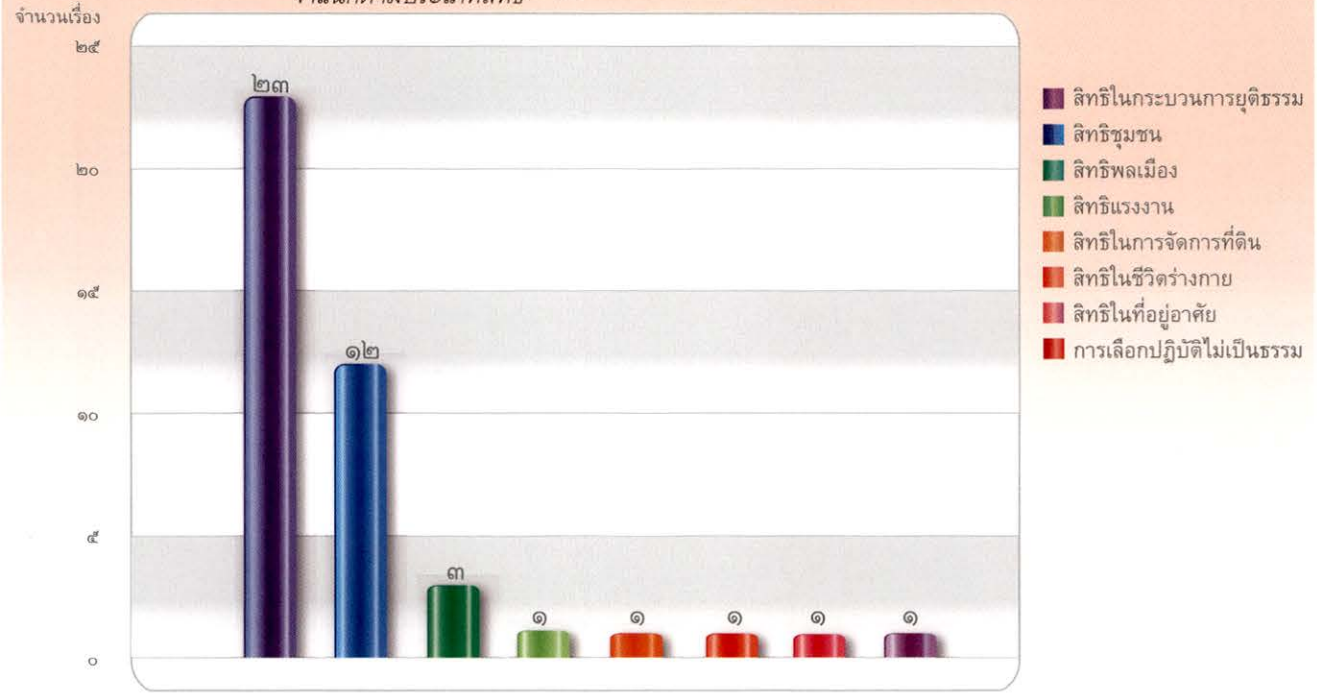

ที่มา : *กลุ่มงานติดตามและสารบบสำนวน สำนักงาน กสม.*

ผลการดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขปัญหาจากรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ประจำปี ๒๕๕๗ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการตามมาตรการแก้ไขปัญหาฯ ทั้งหมดและสามารถยุติเรื่องได้ จำนวน ๑๐ เรื่อง สามารถจำแนกตามสาเหตุแห่งการยุติการติดตามได้ ๒ สาเหตุ คือ (๑) ยุติเพราะเหตุแห่งผู้ร้องฟ้องคดีอันเป็นประเด็นเดียวกันกับรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิ จำนวน ๒ เรื่อง และ (๒) ยุติการติดตามผลการดำเนินการเพราะบุคคลหรือหน่วยงานของรัฐได้ดำเนินการตามมาตรการฯ จำนวน ๘ เรื่อง โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ ๔ *ผลการดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขปัญหาจากรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน*

สาเหตุแห่งการยุติการติดตาม	เลขที่รายงาน	เรื่อง
๑. ยุติเพราะเหตุแห่งผู้ร้องฟ้องคดีอันเป็นประเด็นเดียวกันกับรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิ	๑๐๕/๒๕๕๗	๑. สิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ กรณีข้อพิพาทแรงงานระหว่างบริษัทกับสหภาพแรงงาน
	๑๑๐/๒๕๕๗	๒. สิทธิในกระบวนการยุติธรรม กรณีผู้ต้องขังเรือนจำกลางระยองกล่าวอ้าง ว่าถูกเจ้าหน้าที่ชุดเฉพาะกิจของกรมราชทัณฑ์ทำร้ายร่างกายด้วยการทุบตีโดยไม่เป็นธรรม
๒. ยุติการติดตามผลการดำเนินการเพราะบุคคลหรือหน่วยงานของรัฐได้ดำเนินการตามมาตรการฯ	๗๐/๒๕๕๗	๓. สิทธิในกระบวนการยุติธรรม กรณีกล่าวอ้างว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรแหลมฉบังทำร้ายร่างกายเพื่อยอมรับสารภาพในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
	๘๕/๒๕๕๗	๔. สิทธิในการจัดการที่ดินและสิทธิชุมชน กรณีคัดค้านการนำที่ดินสาธารณประโยชน์อ่าวทุ่งทรายไปใช้ก่อสร้างท่าเรือน้ำลึก อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร
	๑๕๐/๒๕๕๗	๕. ขอให้ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนและขอให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง กรณีกล่าวอ้างว่า หน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่รัฐไม่ดำเนินการระงับกิจการที่บริษัทเอกชนได้ดำเนินการขัดต่อข้อกำหนดของกฎหมาย
	๑๕๙/๒๕๕๗	๖. สิทธิในกระบวนการยุติธรรม อันเกี่ยวเนื่องกับสิทธิของผู้ต้องขัง กรณีกล่าวอ้างว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจอำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ดำเนินคดีล่าช้า
	๒๔๐/๒๕๕๗	๗. สิทธิชุมชน กรณีขอให้ตรวจสอบการบังคับใช้ระเบียบกรมเจ้าท่าว่าด้วยเขตการเดินเรือของเรือกลเดินทะเลเฉพาะเขตและเรือเดินทะเลที่มิใช่เรือกลเดินภายในประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๕ ละเมิดสิทธิมนุษยชนของชาวประมงพื้นบ้าน

สาเหตุแห่งการยุติการติดตาม	เลขที่รายงาน	เรื่อง
	๒๔๒/๒๕๕๗	๘. สิทธิชุมชน กรณีประชาชนได้รับผลกระทบจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ของบริษัทแห่งหนึ่ง ในพื้นที่ตำบลมะต้อง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก
	๒๖๘/๒๕๕๗	๙. สิทธิในกระบวนการยุติธรรม กรณีกล่าวอ้างว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดจับกุม สถานีตำรวจภูธรหนองกรับ จังหวัดระยอง ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ
	๓๒๔/๒๕๕๗	๑๐. สิทธิในกระบวนการยุติธรรม กรณี ผู้ต้องขังสัญชาติลาวถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนภายในเรือนจำจังหวัดหนองคาย

ที่มา : *กลุ่มงานติดตามสารบบสำนวน สำนักงาน กสม.*

ซึ่งจากทั้ง ๑๐ เรื่องดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปผลการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ ดังนี้

๑) **รายงานที่ ๗๐/๒๕๕๗**

สิทธิในกระบวนการยุติธรรม กรณีกล่าวอ้างว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรแหลมฉบัง ทำร้ายร่างกาย เพื่อให้ยอมรับสารภาพในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

๑.๑) ความเป็นมา

ผู้ร้องได้ร้องเรียนต่อ กสม. ตามคำร้องที่ ๔๓๖/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๕๕ ว่า เมื่อวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๕๕ บุตรชายของผู้ร้อง ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรแหลมฉบัง ทำร้ายร่างกาย เพื่อให้ยอมรับสารภาพในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จึงขอให้ตรวจสอบข้อเท็จจริง

๑.๒) การดำเนินการของ กสม.

กสม. มอบหมายให้คณะอนุกรรมการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรมเป็นผู้พิจารณาตรวจสอบกรณีการร้องเรียนข้างต้นแล้ว เห็นว่า การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรแหลมฉบังไม่ดำเนินการสืบสวนสอบสวนดำเนินคดี กรณีที่ผู้ร้องแจ้งความเพื่อให้ดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทำร้ายร่างกายบุตรชายผู้ร้อง จึงเป็นการละเลยการปฏิบัติหน้าที่อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้ร้อง อีกทั้งปัจจุบันมักมีคำร้องว่าถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจซ้อมบังคับให้รับสารภาพด้วยวิธีใช้ถุงพลาสติกคลุมหน้า ใช้ไฟฟ้าช็อต ใช้ไม้เบสบอลตี ฯลฯ ซึ่งเป็นวิธีการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง และปัญหาเหล่านี้มีการร้องเรียนอยู่เสมอ ดังนั้น เพื่อป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์เช่นกรณีนี้อีก จึงเห็นควรกำหนดมาตรการการป้องกันและแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนไปยังสำนักงานตำรวจแห่งชาติพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

มาตรการการแก้ไขปัญหา

๑.๒.๑) กำชับ กวดขัน การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนให้ทำการสืบสวนสอบสวนคดีเมื่อมีผู้ไปแจ้งเรื่องหรือร้องทุกข์เกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญาตามที่ระเบียบและกฎหมายกำหนดไว้

๑.๒.๒) กำชับ กวดขัน ตามมาตรการป้องกัน มิให้เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้วิธีการสอบสวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายให้ได้ผลอย่างจริงจัง เช่น นำถุงพลาสติกคลุมหน้า ไฟฟ้าช็อต ทำร้ายผู้ต้องหา ฯลฯ เพื่อบีบบังคับให้ผู้ต้องหารับสารภาพ อันเป็นวิธีการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง และเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย

๑.๓) ผลดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีหนังสือ ที่ ตช ๐๐๑๑.๒๔/๓๑๖๔ ลงวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๕๗ แจ้งว่า ได้พิจารณาดำเนินการตามมติของ กสม. โดยได้กำชับให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และคำสั่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติโดยเคร่งครัด โดยห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้วิธีการจับกุมและสอบสวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หากพบว่ามีการฝ่าฝืนจะได้ดำเนินการทางวินัยและทางอาญาต่อไป

๒) รายงานที่ ๘๕/๒๕๕๗
สิทธิในการจัดการที่ดินและสิทธิชุมชน
กรณีคัดค้านการนำที่ดินสาธารณประโยชน์
อ่าวทุ่งทราย ไปใช้ก่อสร้างท่าเรือน้ำลึก อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร

๒.๑) ความเป็นมา

ผู้ร้องกับพวก ร้องเรียนต่อ กสม. เมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๔ เป็นคำร้องที่ ๔๙๐/๒๕๕๔ ว่า บริษัทแห่งหนึ่งได้ยื่นเรื่องขออนุญาตใช้ประโยชน์ที่ดินสาธารณประโยชน์แปลงอ่าวทุ่งทราย หมู่ที่ ๓ ตำบลปากคลอง อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพรต่อสำนักงานที่ดินจังหวัดชุมพร สาขาปะทิว จากนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลปากคลองจึงได้ยื่นเรื่องขอเพิกถอนที่สาธารณประโยชน์ดังกล่าวเพื่อให้บริษัทเช่าที่ดินก่อสร้างท่าเทียบเรือน้ำลึก ผู้ร้องเกรงว่าการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกจะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ และวิถีชีวิตประมงของชาวบ้าน ผู้ร้องจึงร้องเรียนต่อ กสม. เพื่อขอให้ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๒.๒) การดำเนินการของ กสม.

กสม. มอบหมายให้คณะอนุกรรมการด้านสิทธิชุมชนเป็นผู้พิจารณาตรวจสอบกรณีเรื่องร้องเรียนข้างต้นแล้ว เห็นว่าการขอถอนสภาพที่ดินสาธารณประโยชน์อ่าวทุ่งทรายขององค์การบริหารส่วนตำบลปากคลอง เพื่อนำที่ดินดังกล่าวไปให้บริษัทเช่าเพื่อก่อสร้างท่าเทียบเรือน้ำลึก เป็นการละเมิดสิทธิชุมชนที่จะได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ กสม. จึงมีมติกำหนดมาตรการการแก้ไข

ปัญหาและข้อเสนอแนะนโยบายต่อหน่วยงานต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

มาตรการการแก้ไขปัญหา

เห็นควรมีมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อองค์การบริหารส่วนตำบลปากคลอง โดยให้องค์การบริหารส่วนตำบลปากคลองยกเลิกการเพิกถอนที่ดินสาธารณประโยชน์บริเวณอ่าวทุ่งทราย หมู่ที่ ๓ ตำบลปากคลอง อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร ทั้งนี้ ให้องค์การบริหารส่วนตำบลปากคลองดำเนินการโดยเร็ว แล้วแจ้งให้ กสม. ทราบผลภายใน ๓๐ วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับรายงาน

๒.๓) ผลดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒.๓.๑) สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีหนังสือที่ ทส ๑๐๑๐.๓/๔๘๘๗ ลงวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๕๗ แจ้งว่า ได้ดำเนินการตามขั้นตอนการประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมมาโดยลำดับ โดยได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลทั่วไป สภาพปัญหา ความสำคัญของพื้นที่ และได้จัดประชุมรับฟังความคิดเห็นเพื่อการสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมในการกำหนดเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ชายฝั่งทะเล อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร และได้รับข้อคิดเห็นไปพิจารณาประกอบการปรับปรุงแก้ไข และจัดทำร่างประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเล ในบริเวณพื้นที่ ตำบลปากคลอง ตำบลชุมโค ตำบลบางสน และตำบลสะพลี อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร พ.ศ. .... แล้ว ขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาของจังหวัดชุมพร เมื่อจังหวัดชุมพรให้ความเห็นชอบแล้ว จะส่งร่างประกาศฯ มายังสำนักงานนโยบายฯ เพื่อนำเสนอคณะอนุกรรมการพิจารณาการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมก่อนนำเสนอคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และคณะรัฐมนตรีตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ต่อไป

๒.๓.๒) องค์การบริหารส่วนตำบลปากคลอง มีหนังสือ ที่ ชพ ๗๖๒๐๑/๓๖๓ ลงวันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๕๗ แจ้งว่า ได้ดำเนินการแจ้งยกเลิกกระบวนการเพิกถอนที่ดินสาธารณประโยชน์แปลงอ่าวทุ่งทราย หมู่ที่ ๓ ตำบลปากคลอง อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

๒.๓.๓) กรมที่ดิน มีหนังสือ ที่ มท ๐๕๑๑.๓/๑๖๘๙๒ ลงวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๕๗ แจ้งว่า ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการถอนสภาพการจัดขึ้นทะเบียนและการจัดหาผลประโยชน์ในที่ดินของรัฐ ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดให้ที่ดินขอถอนสภาพเป็นที่ดินหวงห้ามตามความใน มาตรา ๒๐ (๔) แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน หรือเป็นสาธารณสมบัติของพลเมืองใช้ร่วมกัน ซึ่งการถอนสภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปจัดให้ประชาชนหรือไปจัดหาผลประโยชน์ ให้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการฯ พิจารณาให้ความเห็น มีเลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นกรรมการและเลขานุการ ซึ่งสามารถเสนอความเห็นเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวในวาระการประชุมได้ จึงเห็นว่าระเบียบกระทรวงมหาดไทยฯ พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการไว้ครอบคลุมถึงกรณีที่ กสม. พิจารณาแล้ว

๓) รายงานที่ ๑๐๕/๒๕๕๗
สิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ กรณีข้อพิพาทแรงงานระหว่าง บริษัทเอกชนแห่งชาติ กับสหภาพแรงงาน

๓.๑) ความเป็นมา

ผู้ร้อง (สหภาพแรงงานของบริษัทฯ ในฐานะลูกจ้าง) ได้ร้องเรียนต่อ กสม. เป็นหนังสือลงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๕๖ ตามคำร้องที่ ๑๐๙/๒๕๕๖ ว่า เมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๕ ผู้ร้องได้ยื่นข้อเรียกร้องเพื่อขอเปลี่ยนแปลงสภาพการจ้างเกี่ยวกับอัตราค่าจ้างและสวัสดิการต่อผู้ถูกร้อง (บริษัทเอกชนแห่งชาติ ในฐานะนายจ้าง) เพื่อให้สอดคล้องกับภาวการณ์ปัจจุบัน ต่อมา ผู้ถูกร้องได้แจ้งข้อเสนอการเปลี่ยนแปลงแก้ไขเกี่ยวกับสภาพการจ้างต่อผู้ร้อง โดยจากเดิมกำหนดให้มีวันทำงานสัปดาห์ละ ๖ วัน มีวันหยุดงาน ๑ วัน ได้เปลี่ยนแปลงระบบการทำงาน ให้มีวันทำงานติดต่อกัน ๔ วัน และมีวันหยุดงาน ๒ วันต่อเนื่องกันไป และเปลี่ยนแปลงระบบการเข้าทำงานกะใหม่ จากเดิมทำงานวันละ ๓ กะ ๆ ละ ๘ ชั่วโมง เป็นทำงานวันละ ๒ กะ ๆ ละ ๑๒ ชั่วโมง ทำให้จำนวนวันทำงานและรายได้ของลูกจ้างลดลงกว่าระบบเดิม อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของลูกจ้าง เนื่องจากไม่สามารถมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับครอบครัวและสังคมอย่างปกติ จึงร้องเรียนให้ กสม. ตรวจสอบ

๓.๒) การดำเนินการของ กสม.

กสม. มอบหมายให้คณะอนุกรรมการด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เป็นผู้พิจารณาตรวจสอบกรณีเรื่องร้องเรียนข้างต้นแล้ว เห็นว่าการกระทำของผู้ถูกร้องเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพการจ้างที่ไม่เป็นคุณแก่ลูกจ้าง ทั้งยังส่งผลกระทบต่อสิทธิในเรื่องโอกาสและเวลาพักผ่อนของลูกจ้าง ตลอดจนวิถีการดำรงชีวิตในทางสังคม วัฒนธรรม ประเพณีของลูกจ้าง กสม. จึงมีมติกำหนดมาตรการการแก้ไขปัญหาต่อหน่วยงานต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

มาตรการการแก้ไขปัญหา

๓.๒.๑) ให้ผู้ถูกร้องแจ้งยกเลิกการจดทะเบียนสภาพการจ้าง สำหรับรูปแบบการทำงานใหม่ที่ใช้บังคับกับลูกจ้างรายวัน (กำหนดให้เป็นวันทำงาน ๔ วัน หยุด ๒ วัน) อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และกลับไปใช้รูปแบบการทำงานเดิม คือ กำหนดวันทำงานสัปดาห์ละ ๖ วัน หยุด ๑ วัน

๓.๒.๒) แจ้งให้กระทรวงแรงงาน และกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานพิจารณาทบทวนการจดทะเบียนสภาพการจ้างของผู้ถูกร้องที่กำหนดระบบการทำงาน ๔ วัน หยุด ๒ วัน ขัดต่อพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๘ และพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยนำข้อมูลและข้อเท็จจริง และความเห็นของ กสม. เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาทบทวน

๓.๒.๓) แจ้งให้กระทรวงแรงงาน เพื่อทราบและกำกับดูแลการให้กำหนดประเด็นวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทแรงงานได้มีการพิจารณารายละเอียดของข้อเท็จจริงอย่างรอบด้าน เพื่อเป็นการป้องกันมิให้ประเด็นวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทแรงงานเกิดความคลาดเคลื่อนไปจากเจตนาที่แท้จริงของ

ทุกฝ่ายที่ต้องการวินิจฉัยเรื่องนั้น ๆ อันจะทำให้ผลคำวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทแรงงานเป็นไปด้วยความเป็นธรรมอย่างแท้จริง เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณา

๓.๓) ผลดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๓.๓.๑) กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ในฐานะนายทะเบียนรับจดทะเบียนข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง แจ้งผลเป็นหนังสือ ที่ รง ๐๕๐๙/๐๐๕๐๘๓ ลงวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๗ ดังนี้

(๑) การเพิกถอนการจดทะเบียนข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างฉบับที่ทำขึ้นระหว่างบริษัท กับสหภาพแรงงาน ฉบับลงวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๕๖ ซึ่งเป็นการยื่นข้อเรียกร้องและได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๘ และทั้งสองฝ่ายสมัครใจทำข้อตกลงดังกล่าวโดยมิได้ข่มขู่และบังคับแต่อย่างใด เมื่อมีข้อตกลงแล้วบริษัทฯ มีหน้าที่นำข้อตกลงดังกล่าวมาจดทะเบียน ตามมาตรา ๑๘ แห่ง พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๘ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานในฐานะนายทะเบียนได้พิจารณาแล้ว เห็นเป็นข้อตกลงที่เป็นไปตามข้อตกลงตามกฎหมายกำหนด จึงรับจดทะเบียน แต่อย่างไรก็ตาม หากผู้มีส่วนได้เสียในข้อตกลงดังกล่าวเห็นว่าเนื้อหาในส่วนของข้อตกลงเป็นการกระทำมิชอบด้วยกฎหมาย สามารถฟ้องคดีต่อศาลแรงงาน เพื่อให้ศาลมีคำวินิจฉัยยกเลิกข้อตกลงดังกล่าว

ทั้งนี้ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ได้มีหนังสือถึงบริษัทฯ เพื่อขอให้มีการทบทวนยกเลิกจดทะเบียนข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างดังกล่าว ตามมาตรการที่ กสม. เสนอมาแล้ว อนึ่ง หากนายทะเบียนพิจารณาเพิกถอนการจดทะเบียนข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างที่ได้ดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมาย ที่กำหนดไว้ผู้มีส่วนได้เสียอาจฟ้องร้องหรือดำเนินคดีอาญาในฐานความผิดเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบตามมาตรา ๑๕๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

(๒) กรณีกำกับดูแลในการกำหนดประเด็นวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทแรงงาน เพื่อพิจารณารายละเอียดของข้อเท็จจริงอย่างรอบด้านนั้น คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์เป็นองค์กรที่เกิดขึ้นจากพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งมีความเป็นอิสระในการทำงานปราศจากการแทรกแซงจากองค์กรอื่น โดยคณะกรรมการดังกล่าวเป็นองค์กรระบบไตรภาคีมีกรรมการ จำนวน ๑๕ คน ประกอบด้วย ส่วนราชการที่มาจากการแต่งตั้ง จำนวน ๕ คน ผู้แทนฝ่ายลูกจ้าง จำนวน ๕ คน ผู้แทนฝ่ายนายจ้าง จำนวน ๕ คน ซึ่งในส่วนลูกจ้างและนายจ้างต้องมาจากการเลือกตั้งเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจะได้นำเสนอมาตรการการแก้ไขและความห่วงใยของ กสม. ให้คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์พิจารณารายละเอียดข้อเท็จจริงอย่างรอบด้านต่อไป

๓.๓.๒) สหภาพแรงงาน แจ้งเป็นหนังสือ ที่ สรออพม ๑๔๐/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๕๗ ว่า ได้นำผลรายงานการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ประกอบในการฟ้องคดีแรงงาน เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ขณะนี้ ศาลแรงงานกลาง (นนทบุรี) ได้นัดไกล่เกลี่ยครั้งแรก เมื่อวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๗ และนัดครั้งต่อไปในวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๗

ทั้งนี้ เมื่อสอบถามความคืบหน้าของการเจรจาไกล่เกลี่ย ผู้ร้องแจ้งให้ทราบโดยวาจาว่า เมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ ศาลได้เสนอให้จัดทำข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างใหม่ โดยให้ฝ่ายโจทก์ (สหภาพแรงงาน) และจำเลย (บริษัท) ส่งตัวแทนผู้มีอำนาจในการตัดสินใจทั้งสองฝ่ายเข้าเจรจาและจัดทำข้อตกลงดังกล่าว

๔) รายงานที่ ๑๑๐/๒๕๕๗
สิทธิในกระบวนการยุติธรรม กรณีผู้ต้องขังเรือนจำกลางระยองกล่าวอ้างว่าถูกเจ้าหน้าที่ชุดเฉพาะกิจของกรมราชทัณฑ์ทำร้ายร่างกายด้วยการทุบตีโดยไม่เป็นธรรม

๔.๑) ความเป็นมา

ผู้ร้อง (ผู้ต้องขังเรือนจำกลางระยอง) ได้ร้องเรียนต่อ กสม. ว่า เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๕ มีเจ้าหน้าที่หลายหน่วยงานทำการตรวจค้นภายในเรือนจำกลางระยอง โดยในการตรวจค้นดังกล่าวเจ้าหน้าที่ชุดเฉพาะกิจของกรมราชทัณฑ์ได้ทำร้ายร่างกายผู้ร้องด้วยการทุบตี โดยไม่เป็นธรรม จึงขอให้ กสม. ตรวจสอบข้อเท็จจริง

๔.๒) การดำเนินการของ กสม.

กสม. โดยคณะอนุกรรมการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรมดำเนินการตรวจสอบแล้ว เห็นว่า มีพยานหลักฐานที่น่าเชื่อว่า เจ้าหน้าที่ชุดเฉพาะกิจของกรมราชทัณฑ์ทำร้ายร่างกายผู้ต้องขังจริง อันเป็นการละเมิดสิทธิในชีวิตและร่างกายของผู้ต้องขัง ต่อมา ผู้ร้องมีหนังสือแจ้งความประสงค์ขอถอนเรื่องร้องเรียนดังกล่าวแล้ว แต่เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขัง กสม. จึงได้กำหนดมาตรการการป้องกันและแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนดังกล่าวแจ้งไปยังกรมราชทัณฑ์และกระทรวงยุติธรรมพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ ดังนี้

มาตรการการแก้ไขปัญหา

ให้กรมราชทัณฑ์พิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ กรณีเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์กระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้ร้องในกรณีนี้ และให้กระทรวงยุติธรรมพิจารณากำหนดมาตรการและกำชับกรมราชทัณฑ์ เพื่อให้ความร่วมมือกับ กสม. ในการทำหน้าที่ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยการแจ้งข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานตามที่ได้รับการร้องขอ

๔.๓) ผลดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๔.๓.๑) กระทรวงยุติธรรม มีหนังสือ ลับ ที่ ยธ ๐๒๐๐๒/๑๓๕๔ ลงวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๖ แจ้งว่า ได้กำชับในกรมราชทัณฑ์ดำเนินการแจ้งข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานตาม กสม. ร้องขอให้เป็นการถูกต้องครบถ้วนและโดยเร็วทุกกรณี กับได้แจ้งให้กรมราชทัณฑ์ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่

กรณีเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์กระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้ร้องแล้ว

๔.๓.๒) กรมราชทัณฑ์ มีหนังสือ ลับ ด่วนที่สุด ที่ ยธ ๐๗๐๕.๑/๒๐๓๙๓ ลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๗ แจ้งว่า ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้วไม่ปรากฏหลักฐานที่ยืนยันชัดเจนว่าผู้ทำร้ายคือใคร ประกอบกับผู้ร้องได้แจ้งความประสงค์ขอยุติการร้องทุกข์แล้ว อย่างไรก็ตาม ได้กำชับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ชุดปฏิบัติการพิเศษของกรมราชทัณฑ์ เพื่อมิให้เกิดเรื่องร้องเรียนเหมือนเช่นกรณีนี้อีก และได้กำหนดแนวทางและมาตรการป้องกันแล้ว โดยมีหนังสือสั่งการให้เรือนจำ/ทัณฑสถานจัดประชุมชี้แจงเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังโดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน ให้ส่งเจ้าหน้าที่เข้าร่วมประชุมหรือสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสิทธิมนุษยชน กำชับเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังอย่างมีมนุษยธรรมเป็นไปตามหลักกฎหมายและหลักสิทธิมนุษยชนอย่างเคร่งครัด จะดำเนินการทางวินัยกับเจ้าหน้าที่ที่กระทำนอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และแนวทางที่กรมราชทัณฑ์กำหนดไว้อย่างเฉียบขาด จัดทำคู่มือมาตรฐานสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังให้เจ้าหน้าที่ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ และจัดทำคู่มือบริหารเรือนจำตามแนวทางสิทธิมนุษยชน เพื่อให้เรือนจำ/ทัณฑสถานนำไปเป็นแนวทางการบริหารงาน

๕) รายงานที่ ๑๕๐/๒๕๕๗

ขอให้ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนและขอให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง กรณีกล่าวอ้างว่าหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่รัฐไม่ดำเนินการระงับกิจการที่บริษัทเอกชนได้ดำเนินการขัดต่อข้อกำหนดของกฎหมาย

๕.๑) ความเป็นมา

ผู้ร้องได้ร้องเรียนต่อ กสม. ลงวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๖ ว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในซอยแฮ๊ปปี้เพลส ถนนเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ได้รับความเดือดร้อนจากบริษัทเอกชนได้เข้ามาใช้ที่ภายในซอยดังกล่าวเป็นสถานที่ประกอบกิจการรับส่งสินค้า ทั้งที่บริเวณดังกล่าวตามกฎหมายผังเมืองรวมกรุงเทพมหานครได้กำหนดการใช้ที่ดินเป็นเขตอนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม และมีข้อกำหนดห้ามใช้สถานที่เก็บ สถานที่รับส่ง กิจการรับส่งสินค้า ผู้ร้องและประชาชนในพื้นที่ได้ร้องเรียนไปยังหน่วยงานเกี่ยวข้องแล้ว แต่ไม่ได้รับการแก้ไขปัญหา ผู้ร้องจึงร้องเรียนต่อ กสม. เพื่อขอให้ตรวจสอบและขอให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครองเพื่อมีคำสั่งให้กรุงเทพมหานครระงับการประกอบกิจการของบริษัทดังกล่าวที่เข้าข่ายละเมิด

๕.๒) การดำเนินการของ กสม.

๕.๒.๑) กสม. มอบหมายให้คณะอนุกรรมการเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง และฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรม เป็นผู้พิจารณาตรวจสอบกรณีเรื่องร้องเรียนข้างต้นแล้ว เห็นว่าไม่อาจเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครองตาม มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๓) ของรัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ให้ได้ในคราวนี้ เนื่องจากสมควรให้ผู้ถูกร้องทั้งสองดำเนินการตามมาตรการแก้ไขปัญหาตามที่ กสม. กำหนดไว้เสียก่อน แต่หากผู้ถูกร้องทั้งสองไม่ดำเนินการตามมาตรการแก้ไขปัญหาดังกล่าวภายในระเวลาที่กำหนดไว้ กสม. จะนำคำร้องขึ้นพิจารณาเพื่อเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครองต่อไป ทั้งนี้ ไม่ตัดสิทธิของผู้ร้องที่จะดำเนินการฟ้องคดีด้วยตนเอง โดย กสม. มีมติกำหนดมาตรการการแก้ไขปัญหาต่อหน่วยงานต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

มาตรการการแก้ไขปัญหา

(๑) การดำเนินการตาม พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. ๒๕๑๘

- สมควรให้ร้องต่อศาลเพื่อให้บังคับคดีตามคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว
- สมควรให้ดำเนินการตามบทบัญญัติไว้ในมาตรา ๘๓ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. ๒๕๑๘ ควบคู่ไปกับการแจ้งความร้องทุกข์อันเป็นมาตรการทางอาญา ในกรณีที่ผู้กระทำฝ่าฝืนตามมาตรา ๒๗ พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งผู้ร้องได้แจ้งให้มีการดำเนินการแก้ไขแล้ว แต่ผู้ที่กระทำการฝ่าฝืนมิได้ดำเนินการภายในกำหนดเวลาอันสมควร

(๒) การดำเนินการตามพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕

- สมควรให้มีคำสั่งห้ามผู้ประกอบการที่ก่อเหตุรำคาญ ระงับหรือป้องกันเหตุรำคาญ โดยการมีคำสั่งเป็นหนังสือให้ดำเนินการภายในระยะเวลาอันสมควร ห้ามมิให้ผู้ประกอบการนำรถหัวลาก หรือรถบรรทุกตู้คอนเทนเนอร์ หรือรถที่มีขนาดใหญ่วิ่งบนถนนในพื้นที่พิพาทซึ่งก่อให้เกิดฝุ่นละออง ทั้งนี้ ตามมาตรา ๒๕ (๔) และมาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕
- ดำเนินการปรับปรุงบำรุงรักษาถนนที่พิพาทให้รถที่วิ่งบนถนน วิ่งได้โดยไม่ก่อให้เกิดฝุ่นละออง และปรับปรุงบำรุงรักษาถนน ซึ่งเป็นหลุมบ่อขนาดใหญ่มีน้ำขัง ซึ่งอาจเป็นแหล่งสะสมสิ่งสกปรกหรือเพาะพันธุ์พาหะนำโรค อันเป็นเหตุรำคาญ ซึ่งเป็นเหตุให้เสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้ร้องและประชาชนที่อาศัยและใช้ทางสัญจรไปมาในบริเวณที่พิพาท ทั้งนี้ ตามมาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕

(๓) การดำเนินการตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒

- สมควรให้ใช้อำนาจเข้าไปในบริเวณอาคารหรือบริเวณที่ตั้งอาคารของผู้ประกอบการในพื้นที่พิพาทที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคารฯ และใช้อำนาจสอบถามข้อเท็จจริงหรือสั่งให้ผู้ประกอบการดังกล่าว แสดงเอกสารหรือหลักฐานอื่น

ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งหากตรวจพบแล้วพบว่ามีการก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอนหรือเคลื่อนย้ายอาคารโดยฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง หรือข้อบัญญัติท้องถิ่นที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องให้ผู้ร้องทั้งสองใช้อำนาจหน้าที่ในการออกคำสั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารระงับการกระทำดังกล่าว หรือรื้อถอนอาคารทั้งหมด หรือแต่บางส่วนภายในระยะเวลาที่กำหนดแล้วแต่กรณี ตามมาตรา ๔๐ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๓ และมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๕.๒.๒) เมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ เจ้าหน้าที่ของ สำนักงาน กสม. ได้ลงพื้นที่ที่ทำการเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร เพื่อติดตามผลการดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิดังกล่าว

๕.๓) ผลดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กรุงเทพมหานครและเขตลาดกระบัง แจ้งผลดำเนินการเป็นหนังสือ ลงวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๗ โดยสรุป ดังนี้

๕.๓.๑) การดำเนินการตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. ๒๕๑๘ กับผู้ประกอบการทั้งหมด ๑๐ ราย โดยผู้ประกอบการที่ฝ่าฝืนคำสั่งศาล จำนวน ๓ ราย ได้รื้อถอนเคลื่อนย้ายตู้คอนเทนเนอร์ออกแล้ว จำนวน ๒ ราย ได้แก่ บริษัทที่หนึ่ง และบริษัทที่สอง ส่วนบริษัทที่สามอยู่ระหว่างประสานพนักงานอัยการให้เร่งรัดบังคับคดีตามคำพิพากษาของศาล

๕.๓.๒) การดำเนินการตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้มีคำสั่งแจ้งผู้ประกอบการ จำนวน ๓๒ ราย ให้ระงับการก่อสร้างอาคาร (แบบ ค.๓) คำสั่งห้ามใช้หรือเข้าไปในส่วนใด ๆ ของอาคาร (แบบ ค.๔) คำสั่งให้ดำเนินการแก้ไขและยื่นคำขอรับใบอนุญาตก่อสร้าง (แบบ ค.๑๐) ตามมาตรา ๔๐ มาตรา ๔๑ พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒

๕.๓.๓) การดำเนินการตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้พิจารณาส่งดำเนินคดีผู้ประกอบการข้อหาฝ่าฝืนคำสั่งเจ้าพนักงานท้องถิ่นให้ปรับปรุงแก้ไขเพื่อระงับเหตุรำคาญกับผู้ประกอบการทั้ง ๓๘ ราย โดยมีหนังสือให้ผู้ประกอบการทั้ง ๓๘ ราย มาเปรียบเทียบปรับตามมาตรา ๗๔ แห่งพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ โทษจำคุกไม่เกิน ๑ เดือน ปรับไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ผู้ประกอบการทั้ง ๓๘ ราย มิได้มาเปรียบเทียบตามหนังสือเรียก จึงได้มีหนังสือส่งดำเนินคดีถึงผู้กำกับสถานีตำรวจนครบาลร่มเกล้า เพื่อดำเนินคดีในชั้นพนักงานสอบสวนแล้ว ทั้งนี้ กรณีปรับปรุงซ่อมแซมถนน นั้น ผู้ประกอบการได้แจ้งความประสงค์ขอปรับปรุงซ่อมแซมผิวจราจรในซอยแฮปปี้เพลสเป็นการชั่วคราว เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนและอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน และในส่วนการปรับปรุงซอยแฮปปี้เพลสเป็นการถาวร สำนักงานเขตขออนุมัติงบประมาณประจำปี ๒๕๕๘ แล้ว

๖) รายงานที่ ๑๕๙/๒๕๕๗

สิทธิในกระบวนการยุติธรรม อันเกี่ยวเนื่องกับสิทธิของผู้ต้องขัง กรณีกล่าวอ้างว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรพลับพลาชัย อำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ดำเนินคดีล่าช้า

๖.๑) ความเป็นมา

นาย ก (นามสมมติ) ได้ร้องเรียนต่อ กสม. ว่า ผู้ร้องเป็นนักโทษเด็ดขาดถูกคุมขังอยู่ที่เรือนจำกลางคลองไผ่ตามคำพิพากษาของศาลจังหวัดสีคิ้วในความผิดฐานร่วมกันลักทรัพย์ ศาลจังหวัดสีคิ้ว พิพากษาให้จำคุก ๑๕ ปี ปัจจุบันถูกคุมขังมาแล้ว ๑๓ ปี ระหว่างรับโทษจำคุกในความผิดดังกล่าว สถานีตำรวจภูธรพลับพลาชัย อำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ได้มีหนังสือลงวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๕๔ ขออายัดตัวผู้ร้องไว้ดำเนินคดี ผู้ร้องมีหนังสือเร่งรัดการดำเนินคดีไปยังสถานีตำรวจภูธรพลับพลาชัยแล้ว แต่จนกระทั่งวันที่ผู้ร้องร้องเรียนมายัง กสม. พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรพลับพลาชัย ยังไม่สรุปสำนวนส่งให้พนักงานอัยการเพื่อฟ้องคดีผู้ร้องต่อศาลแต่อย่างใด การดำเนินคดีล่าช้าของพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรพลับพลาชัยทำให้ผู้ร้องได้รับความเดือดร้อนเสียหาย ผู้ร้องจึงเรียกร้องขอความเป็นธรรมและขอให้เร่งรัดการดำเนินคดีของพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรพลับพลาชัย

๖.๒) การดำเนินการของ กสม.

กสม. มอบหมายให้คณะอนุกรรมการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรมเป็นผู้พิจารณาตรวจสอบกรณีการร้องเรียนข้างต้นแล้ว เห็นว่า คดีตามคำร้องเรียนเป็นคดีอาญาทั่วไป ปรากฏตัวผู้กระทำความผิด และผู้ร้องซึ่งเป็นผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่ในเรือนจำกลางคลองไผ่ ซึ่งพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรพลับพลาชัยได้ทราบถิ่นที่อยู่ของผู้ต้องหาชัดเจนแล้ว ดังนั้น การที่พนักงานสอบสวนใช้เวลาในการดำเนินการตามกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินคดีตามคำร้องเป็นระยะเวลากว่า ๑๓ ปี จึงมีความล่าช้าเกินสมควร สร้างความไม่เป็นธรรมและเป็นการละเมิดสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของผู้ร้อง ซึ่งเป็นผู้ต้องหาที่มีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่รวดเร็วตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๐ ได้รับรองและคุ้มครองไว้ กสม. จึงได้กำหนดมาตรการการแก้ไข ดังนี้

มาตรการการแก้ไข

ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่กับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินคดีที่ล่าช้าข้างต้น ทั้งนี้ ขอให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติแจ้งผลการดำเนินการให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทราบ ภายใน ๖๐ วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับรายงานการตรวจสอบฯ

๖.๓) ผลดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ตำรวจภูธรภาค ๓ มีหนังสือ ที่ ตช ๐๐๑๘.๑๗๒/๗๑๘ ลงวันที่ ๑๖ ธันวาคม

๒๕๕๗ แจ้งว่า สำนักงานตำรวจแห่งชาติมอบหมายให้ตำรวจภูธรภาค ๓ ดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขฯ ของ กสม. ซึ่งตำรวจภูธรภาค ๓ ได้สั่งการให้ตำรวจภูธรบุรีรัมย์ ตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีดังกล่าว ปรากฏว่า พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรพลับพลาชัยผู้รับผิดชอบคดีดังกล่าว ได้ดำเนินการสอบสวนตามขั้นตอนโดยถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องแล้ว ไม่ได้เกิดความล่าช้า ไม่พบข้อบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ จึงได้ยุติเรื่อง และได้กำชับผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรพลับพลาชัยเข้มงวดกวดขัน กำชับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖ ไว้ส่วนหนึ่งแล้ว

นอกจากนี้ ตำรวจภูธรภาค ๓ พิจารณาแล้วเห็นว่า คดีดังกล่าวเกิดเหตุเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๓ พนักงานสอบสวนได้รับคำร้องทุกข์ตามคดีอาญาที่ ๓๐/๒๕๔๓ และได้สอบสวนสรุปสำนวนมีความเห็นควรสั่งฟ้องนาย ก กับพวกรวม ๓ คน ผู้ต้องหา เสนออัยการจังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๔๓ ใช้เวลาสอบสวนประมาณ ๒ เดือนเศษ การสอบสวนมิได้ล่าช้าโดยยังมิได้สรุปสำนวนการสอบสวนส่งให้พนักงานอัยการฟ้องคดีตามที่กล่าวหาแต่อย่างใด แต่เป็นกรณีผู้ต้องหาหลบหนี จึงได้จับกุมตัวส่งอัยการโดยสามารถจับกุมนาง ข (นามสมมติ) ผู้ต้องหาที่ ๓ และได้อายัดตัวนาง ค (นามสมมติ) ผู้ต้องหาที่ ๒ ส่งตัวให้พนักงานอัยการจังหวัดบุรีรัมย์ดำเนินการแล้ว คงเหลือแต่นาย ก ผู้ต้องหาที่ ๑ ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรพลับพลาชัย ได้ตรวจสอบติดตามตลอดจน พบว่าถูกจำคุกอยู่ที่เรือนจำคลองไผ่ จึงขออายัดตัวนาย ก เมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๕๔ จากนั้นได้ดำเนินการจนกรมราชทัณฑ์มีคำสั่งอนุญาตให้เรือนจำคลองไผ่ย้ายนาย ก ไปคุมขังที่เรือนจำจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อให้อัยการจังหวัดบุรีรัมย์ฟ้องคดีดังกล่าวต่อศาลจังหวัดบุรีรัมย์ต่อไปแล้ว กรณีฟังไม่ได้ว่าพนักงานสอบสวนดำเนินกระบวนการสอบสวนล่าช้ากว่า ๑๓ ปีแต่อย่างใด จึงเห็นชอบให้ยุติเรื่อง

๗) รายงานที่ ๒๔๐/๒๕๕๗
สิทธิชุมชน กรณีขอให้ตรวจสอบการบังคับใช้ระเบียบกรมเจ้าท่า ว่าด้วยเขตการเดินเรือของเรือกลเดินทะเลเฉพาะเขตและเรือเดินทะเลที่มิใช่เรือกลเดินภายในประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๕ ละเมิดสิทธิมนุษยชนของชาวประมงพื้นบ้าน

๗.๑) ความเป็นมา

ผู้ร้องได้ร้องเรียนต่อ กสม. เป็นหนังสือลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ ตามคำร้องที่ ๑๔๓/๒๕๕๖ กล่าวอ้างว่า ตามที่กรมเจ้าท่าได้ออกระเบียบกรมเจ้าท่า ว่าด้วยเขตการเดินเรือของเรือกลเดินทะเลเฉพาะเขตและเรือเดินทะเลที่มิใช่เรือกลเดินภายในประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๕ ซึ่งกำหนดให้เรือประมงพื้นบ้านทำประมงได้ไม่เกิน ๓ ไมล์ทะเลจากฝั่งหรือเกาะในเวลาคลื่นลมสงบ นั้น ผู้ร้องเห็นว่าเป็นระเบียบที่เป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพในการเดินเรือและการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน จึงขอให้ตรวจสอบ

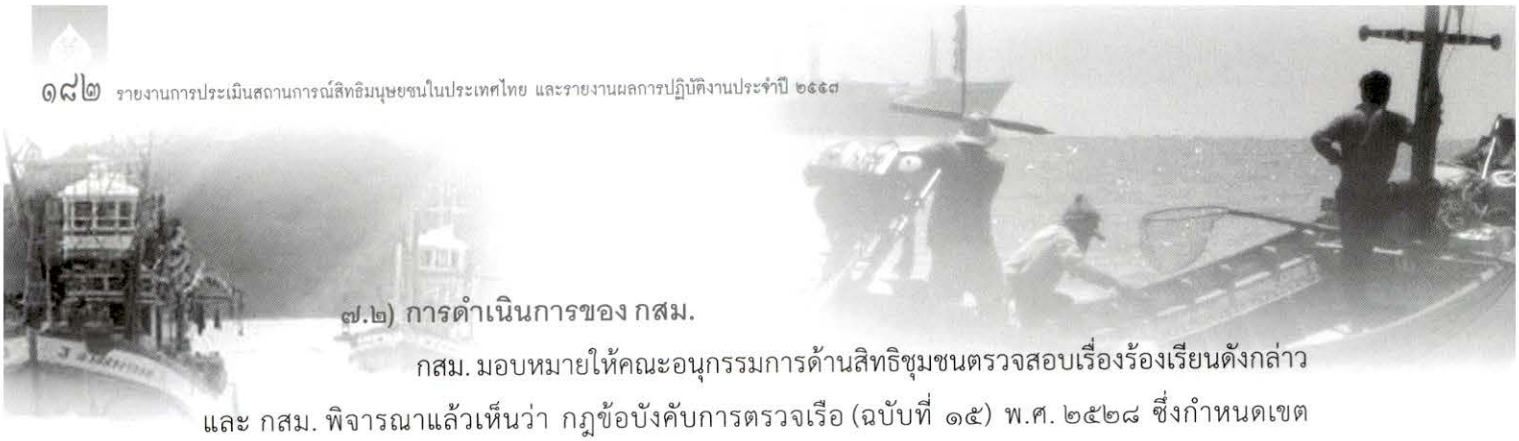

๗.๒) การดำเนินการของ กสม.

กสม. มอบหมายให้คณะอนุกรรมการด้านสิทธิชุมชนตรวจสอบเรื่องร้องเรียนดังกล่าว และ กสม. พิจารณาแล้วเห็นว่า กฎข้อบังคับการตรวจเรือ (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๒๘ ซึ่งกำหนดเขตการเดินเรือของเรือกลประมงทะเลชั้น ๓ ในระยะไม่เกิน ๓ ไมล์ทะเล และ ๑๕ ไมล์ทะเล ตามลำดับ และกำหนดให้ต้องอยู่ภายในเขตจังหวัดเดียวนั้น เป็นกฎข้อบังคับที่มีเนื้อหาเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการเดินเรือและการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ รวมทั้งยังมีเนื้อหาที่ล้าสมัยไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและองค์ความรู้ด้านการทำประมงทะเลพื้นบ้านในปัจจุบัน การบังคับใช้กฎข้อบังคับการตรวจเรือดังกล่าวจึงเป็นการละเมิดสิทธิของประชาชน

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น กสม. จึงมีมติกำหนดมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนเสนอต่อกรมเจ้าท่าให้ดำเนินการ ดังนี้

มาตรการการแก้ไขปัญหา

(๑) ให้กรมเจ้าท่าพิจารณายกเลิกกฎข้อบังคับการตรวจเรือ ฉบับที่ ๑๕ พ.ศ. ๒๕๒๘ และจัดให้มีการปรับปรุงหรือยกร่างกฎข้อบังคับการตรวจเรือฉบับใหม่โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของหน่วยงานรัฐและภาคประชาชนที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดให้มีเนื้อหาที่สอดคล้องกับสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ องค์ความรู้ทางวิชาการ ตลอดจนวิถีชีวิตของการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านและประมงชายฝั่ง

(๒) ให้กรมเจ้าท่าร่วมกับกรมประมง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดให้มีกระบวนการชี้แจงและให้ความรู้กับชาวประมงในเรื่องข้อกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับประเภทเรือประเภทเครื่องมือทำประมงการขออนุญาตใช้เรือ การจดทะเบียนเรือ การออกอาชญาบัตรเครื่องมือทำประมง และการกำหนดเขตเดินเรือ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายและชาวประมงผู้อยู่ภายใต้การบังคับใช้กฎหมายมีความเข้าใจที่ถูกต้องและสอดคล้องกัน

๗.๓) ผลดำเนินการตามรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๗.๓.๑) กรมเจ้าท่า ได้มีหนังสือ ที่ คค ๐๓๑๘/๓๗๘๕ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๗ แจ้งผลการดำเนินการตามมติของ กสม. ดังนี้

(๑) การพิจารณายกเลิกกฎข้อบังคับสำหรับการตรวจเรือ (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๒๘ และจัดให้มีการปรับปรุงหรือยกร่างกฎข้อบังคับสำหรับการตรวจเรือฉบับใหม่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมและกำหนดเนื้อหาให้สอดคล้องกับสิทธิขั้นพื้นฐาน องค์ความรู้ทางวิชาการ และวิถีชีวิตของการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านและประมงชายฝั่ง กรมเจ้าท่า โดยสำนักมาตรฐานเรือได้นำข้อเสนอแนะของ กสม. มาพิจารณา โดยได้ดำเนินการยกร่างกฎข้อบังคับสำหรับการตรวจเรือฉบับใหม่ เพื่อใช้สำหรับตรวจเรือประมงโดยเฉพาะ และได้มีการรับฟังความคิดเห็นเป็นการภายในจากเจ้าหน้าที่ตรวจเรือทั่วประเทศแล้ว เมื่อวันที่ ๑๑ - ๑๒ กันยายน ๒๕๕๗ ที่ผ่านมา สาระสำคัญในการปรับเป็นการแก้ไขเรื่องเขตการเดินเรือสำหรับเรือประมง โดยจะกำหนดเป็นระยะห่าง

จากชายฝั่งแทนการกำหนดเขตจังหวัด เพื่อสอดคล้องกับวิถีการประมงในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม การกำหนดเขตเรือจะพิจารณาถึงความปลอดภัยเป็นสำคัญ โดยเรือประมงจะต้องมีจำนวนและประเภทของอุปกรณ์ต่าง ๆ อาทิเช่น อุปกรณ์สำหรับการเดินเรือ อุปกรณ์เพื่อความปลอดภัย อุปกรณ์ป้องกันมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเรือต้องมีผู้ทำการในเรือที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับเขตเดินเรือ ทั้งนี้เพื่อให้การเดินเรือมีความปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สินของชาวประมง และบุคคลอื่นที่ใช้ประโยชน์จากท้องทะเลเดียวกัน ในการดำเนินการยกร่างกฎข้อบังคับสำหรับตรวจเรือ เมื่อร่างแรกแล้วเสร็จ กรมเจ้าท่าจะเชิญผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งประกอบด้วย สมาคมสมาพันธ์ชาวประมงพื้นบ้านแห่งประเทศไทย สมาคมประมงนอกน่านน้ำไทย สมาคมการประมงแห่งประเทศไทย กรมประมง และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องร่วมให้ความเห็น และพิจารณาสาระสำคัญโดยจะดำเนินการพิจารณาถึงความเหมาะสมและปัญหาอุปสรรคต่อการบังคับใช้ รวมทั้งสร้างความเข้าใจแก่ผู้มีส่วนได้เสียต่อไป

(๒) การดำเนินการร่วมกับกรมประมงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดให้มีกระบวนการชี้แจงและให้ความรู้กับชาวประมง ในเรื่องข้อกฎหมายต่าง ๆ การดำเนินการชี้แจงและให้ความรู้แก่ชาวประมง ในเรื่องการขออนุญาตใช้เรือ การกำหนดเขตการเดินเรือ เป็นกระบวนการที่กรมเจ้าท่าให้ความสำคัญและจะดำเนินการควบคู่กับกระบวนการยกร่างกฎข้อบังคับสำหรับการตรวจเรือ อย่างไรก็ตาม การชี้แจงทำความเข้าใจในการทำประมง การใช้เครื่องมือประมง ประเภทของเครื่องมือประมง การออกอาชญาบัตร นั้น อยู่ภายใต้กรอบอำนาจของกรมประมง ซึ่งกรมเจ้าท่าจะดำเนินการประสานแจ้งไปยังกรมประมง เพื่อให้พิจารณาตามข้อเสนอแนะของ กสม. ต่อไป

๗.๓.๒) กรมประมงได้มีหนังสือ ที่ กษ ๐๕๑๐.๒/๘๙๓๔ ลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๗ แจ้งว่า ภารกิจที่กรมเจ้าท่าได้ประสานกับกรมประมงนั้น ภารกิจดังกล่าวเป็นอำนาจหน้าที่ของกรมประมงโดยตรง ซึ่งกรมประมงได้ดำเนินการปฏิบัติโดยมีพนักงานเจ้าหน้าที่ประจำทุกจังหวัด นอกจากนี้ ในเรื่องการขอรับอาชญาบัตรและการใช้เครื่องมือทำประมงนั้น มีพนักงานเจ้าหน้าที่ของกรมประมงได้ออกไปชี้แจง และขอรับคำขออาชญาบัตรกับกลุ่มชาวประมงทุกปีการประมง เมื่อถึงกำหนดเวลาการขอรับอาชญาบัตรเพื่อใช้เครื่องมือทำประมงปกติอยู่แล้ว

๘) รายงานที่ ๒๔๒/๒๕๕๗
สิทธิชุมชน กรณีประชาชนได้รับผลกระทบจากโครงการก่อสร้าง โรงไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ของบริษัทแห่งหนึ่งในพื้นที่ ตำบลมะต้อง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

๘.๑) ความเป็นมา

ผู้ร้อง (ปกปิดชื่อ) ได้ร้องเรียนต่อ กสม. เป็นหนังสือไม่ระบุวันที่ ตามคำร้องที่ ๑๙๓/๒๕๕๕ (สำนักงาน กสม. ลงรับคำร้องเมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๕) ว่า ได้รับความเดือดร้อน

จากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ของบริษัท D ในพื้นที่ตำบลมะต้อง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ทำนาของประชาชน การดำเนินโครงการไม่ได้จัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย ประกอบกับการซื้อขายไม่โปร่งใส ทำให้ผู้ร้องกังวลว่าจะเกิดผลกระทบต่อนาข้าว แหล่งน้ำและทางเข้าออกพื้นที่ทำนา ผู้ร้องเห็นว่า การก่อสร้างโครงการดังกล่าวเป็นการละเมิดต่อกฎหมายและละเมิดสิทธิของประชาชน จึงร้องเรียนต่อ กสม. เพื่อขอให้ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนและขอคัดค้านการก่อสร้างโครงการดังกล่าว

๘.๒) **การดำเนินการของ กสม.**

กสม. มอบหมายให้คณะอนุกรรมการด้านสิทธิชุมชนตรวจสอบเรื่องร้องเรียนดังกล่าว และ กสม. พิจารณาแล้วเห็นว่า โครงการโรงไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์เป็นโครงการที่อาจส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิตชุมชนเกษตรกรรม หน่วยงานรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จึงมีหน้าที่เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร และจัดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน รวมทั้งตรวจสอบข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน ตามหลักการคุ้มครองสิทธิการมีส่วนร่วมและสิทธิชุมชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๕๗ มาตรา ๖๖ มาตรา ๖๗ และมาตรา ๒๘๗ อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น กสม. จึงมีมติกำหนดมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนเสนอต่อจังหวัดพิษณุโลก และองค์การบริหารส่วนตำบลมะต้อง และเห็นควรมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน ดังนี้

มาตรการการแก้ไขปัญหา

(๑) จัดให้มีการรับฟังปัญหา ข้อกังวลด้านต่าง ๆ และผลกระทบที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ต่อประชาชนในพื้นที่ตำบลมะต้อง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก และรับเอาข้อกังวลและความคิดเห็นดังกล่าวมาหาแนวทางแก้ไขปัญหาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน

(๒) จัดให้มีการชี้แจงข้อมูล รายละเอียดโครงการ ผลกระทบด้านต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม แหล่งน้ำ และการทำนาของประชาชนในพื้นที่ รวมถึงมาตรการป้องกันและลดผลกระทบเหล่านั้น

(๓) พิจารณาดำเนินการแก้ไขปัญหาความไม่โปร่งใสและความไม่เป็นธรรมในการซื้อขายที่ดินของประชาชนในพื้นที่ โดยควรตั้งคณะทำงานที่มีความเป็นกลาง ตรวจสอบ และสื่อสารกับประชาชน เพื่อป้องกันการดำเนินการที่ไม่ชอบของนายหน้าและการละเมิดสิทธิของประชาชนในพื้นที่ ทั้งนี้ควรดำเนินการโดยยึดหลักสิทธิชุมชน สิทธิการมีส่วนร่วม และสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินตามรัฐธรรมนูญ

(๔) พิจารณาให้ความเห็นต่อโครงการให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับพื้นที่เกษตรกรรม และวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ตลอดจนให้สอดคล้องกับข้อกำหนดของผังเมืองรวม เพื่อป้องกันปัญหาผลกระทบและความเสียหายที่จะเกิดขึ้นต่อชุมชน

๘.๓) ผลดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๘.๓.๑) องค์การบริหารส่วนตำบลมะต้อง ได้มีหนังสือ ที่ พล ๗๕๓๐๑/๗๖๐ ลงวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๗ แจ้งผลการดำเนินการตามมติของ กสม. ดังนี้

(๑) องค์การบริหารส่วนตำบลมะต้อง ได้มีการจัดประชุมหารือเรื่องโรงไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ จำนวน ๓ ครั้ง เมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๖ วันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๖ และวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๖ ในการประชุม

(๒) จังหวัดพิษณุโลกได้มีคำสั่งจังหวัดพิษณุโลก ที่ ๑๗๘๙/๒๕๕๖ แต่งตั้งคณะทำงานแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนของราษฎรเกี่ยวกับโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ โดยมีตัวแทนสามฝ่าย ได้แก่ บริษัท เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดพิษณุโลก สาขาพรหมพิราม ตัวแทนสำนักงานผังเมืองจังหวัดพิษณุโลก และตัวแทนราษฎรที่ได้รับความเดือดร้อน ๒๖ คน ซึ่งมีผลการดำเนินการ ดังนี้

(๒.๑) การประชุมเพื่อรับฟังปัญหาเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนราษฎรเกี่ยวกับโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ร่วมกับผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น

(๒.๒) ได้นำตัวแทนราษฎรไปศึกษาดูงานโรงไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ที่จังหวัดลพบุรี เมื่อวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๕๖

(๒.๓) นำผลสรุปจากการศึกษาดูงานมาชี้แจงแก่ราษฎรในพื้นที่พร้อมทำความเข้าใจ

(๓) องค์การบริหารส่วนตำบลมะต้อง ได้มีการประชุมเพื่อแก้ปัญหาข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการซื้อขายที่ดินในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ เมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๕๖ จากการประชุมของคณะทำงานฯ ดังกล่าวข้างต้น องค์การบริหารส่วนตำบลมะต้องร่วมกับจังหวัดพิษณุโลกได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ ซึ่งเป็นการทำงานแบบบูรณาการ โดยมีการรับฟังปัญหาของราษฎร ชี้แจงข้อมูลต่าง ๆ และเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญ โดยพบว่า การซื้อขายที่ดินเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และได้มีมาตรการเยียวยาผู้ร้องเรียนเป็นที่เรียบร้อย ส่วนประเด็นการซื้อขายที่ดินในการก่อสร้างนั้น ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลมะต้องไม่ได้รับรายงานข้อมูลนี้จากบริษัทแต่อย่างใดทั้งสิ้น เพราะการซื้อขายที่ดินเป็นความสมัครใจของทั้ง ๒ ฝ่าย ว่ามีการซื้อขายที่ดินเป็นจำนวนเท่าใด

(๔) จังหวัดพิษณุโลก ได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขกฎกระทรวงผังเมืองรวมจังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. ๒๕๕๕ ตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. ๒๕๑๘ มาตรา ๒๖ วรรคสาม โดยแก้ไขข้อกำหนด และบัญชีท้ายกฎกระทรวงผังเมืองรวมพิษณุโลก ซึ่งจากการที่มีประกาศฉบับดังกล่าวนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลมะต้องได้มีหนังสือแจ้งทุกหมู่บ้าน เพื่อประชาสัมพันธ์ว่า การดำเนินการของโครงการใด ๆ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลมะต้อง ผู้ดำเนินโครงการควรศึกษาระเบียบ ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องและต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามขั้นตอน และประสานกับบริษัทให้ดำเนินการส่งแผนดำเนินการของโครงการให้มีความสอดคล้องกับประกาศกรมโยธาธิการและผังเมืองและเหมาะสมกับพื้นที่เกษตรกรรม เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาประชุมกับราษฎรในพื้นที่ต่อไป

(๕) องค์การบริหารส่วนตำบลมะต้อง และจังหวัดพิษณุโลกได้ดำเนินการจัดประชุมฟังปัญหาและชี้แจงข้อมูลต่าง ๆ ในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ ในพื้นที่ตำบลมะต้อง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก เรียบร้อยแล้ว ประกอบกับปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลมะต้อง ไม่ได้รับหนังสือร้องเรียนเกี่ยวกับโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์และเหตุการณ์ในพื้นที่ปกติ

๘.๓.๒) คณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานได้มีหนังสือ ที่ สกพ ๕๕๐๒/๐๗๐๙ ลงวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๘ แจ้งว่า คณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานได้ออกประกาศคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน เรื่อง มาตรการป้องกัน แก้ไข และติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับผู้ประกอบกิจการผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์จากเทคโนโลยีแผงโฟโตโวลเทอิกที่เข้าข่ายได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการผลิตไฟฟ้า พ.ศ. ๒๕๕๗ (Code of Practice; (CoP)) โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๗ ซึ่งประกาศดังกล่าวได้กำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม ครอบคลุมตั้งแต่ระยะเตรียมการ ระยะก่อสร้าง และระยะดำเนินการ ตลอดจนการรื้อถอนอาคารแล้ว

๙) รายงานที่ ๒๖๘/๒๕๕๗
สิทธิในกระบวนการยุติธรรม กรณีกล่าวอ้างว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดจับกุม สถานีตำรวจภูธรหนองกรับ จังหวัดระยอง ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ

๙.๑) ความเป็นมา

ผู้ร้องได้ร้องเรียนต่อ กสม. เป็นหนังสือ ลงวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๕๖ ตามคำร้องที่ ๑๒/๒๕๕๖ ว่า เมื่อวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๕ เจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรหนองกรับ จังหวัดระยอง จำนวน ๕ คน ได้เข้าตรวจค้นบ้านพักของผู้ร้อง ในการนี้ เจ้าหน้าที่ตำรวจได้แสดงหมายค้น ที่ ค. ๕๑๓/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๕ ก่อนลงมือตรวจค้น หลังจากที่มีการแยกกันตรวจค้น เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ตรวจพบยาเสพติดให้โทษประเภท ๑ (ยาไอซ์) และยาเสพติดประเภท ๕ (กัญชา) พร้อมกับอาวุธปืน ต่อมา ได้ควบคุมตัวผู้ร้องไปที่สถานีตำรวจภูธรหนองกรับ ผู้ร้องกล่าวอ้างว่าก่อนมีการสอบสวนพนักงานสอบสวนไม่ได้แจ้งสิทธิตามกฎหมายให้ผู้ร้องทราบ และยังแจ้งข้อกล่าวหาว่า “ร่วมกันมียาเสพติดให้โทษประเภท ๑ (ยาไอซ์) ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยผิดกฎหมาย ร่วมกันมียาเสพติดให้โทษประเภท ๕ (กัญชา) ไว้ในครอบครองโดยผิดกฎหมาย และร่วมกันมีอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต” ซึ่งผู้ร้องได้ให้การปฏิเสธในเรื่องยาเสพติด โดยกล่าวอ้างว่าเป็นของนาย ง (นามสมมติ) สามีของผู้ร้อง ทั้งนี้ ในบันทึกการจับกุมได้ระบุรายการทรัพย์สินไว้เพียงอาวุธปืนเท่านั้น แต่ทรัพย์สินอื่น ๆ เช่น รถยนต์ บัตรเอทีเอ็ม สมุดบัญชีเงินฝากธนาคาร และกล้องถ่ายรูป ไม่ได้ระบุไว้แต่อย่างใด ผู้ร้องเกรงว่าทรัพย์ดังกล่าวจะสูญหายและได้รับความเสียหาย ผู้ร้องจึงร้องเรียนต่อ กสม. เพื่อขอให้ตรวจสอบ

๙.๒) การดำเนินการของ กสม.

กสม. มอบหมายให้คณะอนุกรรมการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรมเป็นผู้พิจารณาตรวจสอบกรณีการร้องเรียนข้างต้นแล้วเห็นว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรหนองกรับ จังหวัดระยอง ได้กระทำการอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกรณีจับกุมและดำเนินคดีผู้ร้อง เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการไม่ลงรายการทรัพย์สินที่ตรวจยึดให้ครบถ้วน และการสอบสวนโดยปฏิบัติไม่ถูกต้องตามกฎหมายเพราะไม่ได้แจ้งสิทธิในการมีทนายความ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๔/๑ จึงได้กำหนดมาตรการการแก้ไข ดังนี้

มาตรการการแก้ไข

ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติพิจารณาป้องกันและแก้ไข พร้อมกำชับไปยังหน่วยงานและสถานีตำรวจในสังกัดให้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด มิให้มีเหตุการณ์ละเมิดสิทธิมนุษยชนดังเช่นกรณีนี้เกิดขึ้นอีกต่อไป ทั้งนี้ ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติดำเนินการภายใน ๓๐ วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับแจ้งผลการตรวจสอบ

๙.๓) ผลดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีหนังสือ ที่ ตช ๐๐๑๑.๒๔/๓๕๕๘ ลงวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๗ แจ้งว่า ได้มีที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖ กำหนดมาตรการแนวทางปฏิบัติไว้แล้ว และเพื่อเป็นการเน้นย้ำในทางปฏิบัติมิให้เกิดข้อบกพร่องอีก จึงได้มีหนังสือที่ ๐๐๑๑.๒๔/๔๒๙๘ ลงวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๗ สั่งการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำชับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการจัดทำบันทึกรายการทรัพย์สินที่ตรวจยึดจากการตรวจค้นและจับกุม และสอบถามผู้ต้องหาก่อนถามคำให้การให้ยึดถือปฏิบัติตามคำสั่งข้างต้นอย่างเคร่งครัดแล้ว

๑๐) รายงานที่ ๓๒๔/๒๕๕๗

สิทธิในกระบวนการยุติธรรม กรณีผู้ต้องขังสัญชาติลาวถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนภายในเรือนจำจังหวัดหนองคาย

๑๐.๑) ความเป็นมา

ผู้ร้องได้ร้องเรียนต่อ กสม. ตามคำร้องที่ ๑๕๗/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๖ ว่า นาย จ (นามสมมติ) และนาย ช (นามสมมติ) ญาติของผู้ร้อง ซึ่งเป็นผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดหนองคายไม่ได้รับความเป็นธรรม และถูกเจ้าหน้าที่เรือนจำจังหวัดหนองคายละเมิดสิทธิมนุษยชนด้วยการทำร้ายร่างกาย เหยียดหยามเชื้อชาติ และกลั่นแกล้งต่าง ๆ จึงร้องเรียนขอให้ตรวจสอบ

๑๐.๒) การดำเนินการของ กสม.

กสม. มอบหมายให้คณะอนุกรรมการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรมพิจารณาดำเนินการตรวจสอบแล้วเห็นว่า ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดหนองคายที่ถูก

นำตัวไปแยกคุมขัง เนื่องจากกระทำความผิดวินัยของเรือนจำ และถูกจำกัดเสื้อผ้าของใช้ส่วนตัวนั้น ภายหลังจากพ้นกำหนดแยกคุมขังแล้ว ผู้ต้องขังบางรายกลับไม่ได้รับเสื้อผ้าของใช้ส่วนตัวคืน โดยไม่ทราบว่าอยู่ที่ใด ส่วนผ้าห่มที่เรือนจำจัดไว้ให้สำหรับผู้ต้องขังนั้นเห็นว่า หากไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ต้องขัง เช่น ในช่วงฤดูหนาว เรือนจำสามารถเพิ่มจำนวนผ้าห่มสำหรับผู้ต้องขังที่มีความต้องการเพิ่มเติมได้ โดยไม่จำเป็นต้องจำกัดเพียง ๑ ผืนต่อคน พิจารณาแล้วจึงเห็นควรแจ้งข้อเท็จจริงที่ได้จากการตรวจสอบและความเห็นของ กสม. ไปยังกรมราชทัณฑ์ เพื่อพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

สำหรับพฤติการณ์ของเจ้าหน้าที่เรือนจำจังหวัดหนองคาย ที่ปรากฏจากการตรวจสอบว่ามีการทำลายทรัพย์สินของผู้ต้องขัง ทำร้ายร่างกายผู้ต้องขัง และใช้คำพูดที่ไม่เหมาะสมในลักษณะดูหมิ่นเชื้อชาติผู้ต้องขังสัญชาติลาว ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิในทรัพย์สิน สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย และขัดต่ออนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบนั้น เห็นควรเสนอมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนไปยังกรมราชทัณฑ์ ดังนี้

มาตรการการแก้ไขปัญหา

ให้กำชับกวดขัน กำกับ ดูแลเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศ ให้ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังอย่างเหมาะสม คำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และใช้ข้อมูลตามคำร้องนี้เป็นกรณีศึกษา เพื่อป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์ในทำนองเดียวกันนี้ขึ้นอีก

๑๐.๓) ผลดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กรมราชทัณฑ์ มีหนังสือที่ ยธ ๐๗๐๕.๑/๓๘๐๘๐ ลงวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ แจ้งว่า ได้มีหนังสือไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้บัญชาการเรือนจำ และผู้อำนวยการทัณฑสถานทั่วประเทศ เพื่อกำชับให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวัง อย่าให้มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขัง โดยให้ถือระเบียบ ข้อบังคับ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัดแล้ว

๓) กรณีการรายงานต่อนายกรัฐมนตรี

การติดตามผลการดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขปัญหาที่กำหนดไว้ในรายงานผลการตรวจสอบของ กสม. กรณีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จและมิได้ขอขยายเวลาในการดำเนินการ กสม. จึงรายงานต่อนายกรัฐมนตรี เพื่อสั่งการให้มีการดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิ โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จำนวน ๕ เรื่อง ซึ่งเป็นรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนก่อนปี ๒๕๕๗ จำนวน ๔ เรื่อง และรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนในปี ๒๕๕๗ จำนวน ๑ เรื่อง รายละเอียดตามตารางที่ ๕

ตารางที่ ๕ *รายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนของ กสม. ที่รายงานต่อนายกรัฐมนตรี เพื่อสั่งการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน*

ที่	เรื่อง	เลขที่รายงาน	การดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
๑	สิทธิในทรัพย์สิน กรณีที่ราชพัสดุซ้อนทับที่ดินและที่อยู่อาศัย (ชุมชนท่าวังหิน) จังหวัดอุบลราชธานี	๓๕๒/๒๕๕๑	กรมที่ดินและกรมธนารักษ์มิได้ดำเนินการออกเอกสารสิทธิ์หรือเพิกถอนที่ราชพัสดุ และผลักภาระการพิสูจน์สิทธิให้แก่ราษฎร
๒	สิทธิในทรัพย์สิน กรณีสาธารณประโยชน์ หนองโคกไพล ทับที่ทำกินของราษฎร จังหวัดสระแก้ว	๓๕๓/๒๕๕๑	สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดสระแก้วมิได้ออก ส.ป.ก. ให้แก่ผู้ร้อง ตามจำนวนเนื้อหาที่ผู้ร้องได้ครอบครองทำประโยชน์และตามเงื่อนไขที่ ส.ป.ก. กำหนด หรือแสวงหาแนวทางช่วยเหลือผู้ร้องโดยวิธีอื่น
๓	สิทธิในที่ดิน กรณีการอ้างเขตทหารทับที่ทำกินและที่อยู่อาศัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู	๒๓๙/๒๕๕๒	กรมธนารักษ์มิได้ส่งมอบที่ราชพัสดุให้ ส.ป.ก. เพื่อดำเนินการปฏิรูปที่ดินให้แก่ราษฎรที่มีคุณสมบัติตามที่พระราชบัญญัติปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ กำหนด
๔	การเลือกปฏิบัติไม่เป็นธรรม กรณีบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) กระทำการ อันมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในการรวมตัวของพนักงานและความมั่นคงในการทำงาน	๖๒๖/๒๕๕๖	การบินไทยมิได้ปรับปรุงแก้ไขสัญญาจ้างที่มีกำหนดระยะเวลาการจ้างที่แน่นอนในงานบริการภาคพื้นงานสายปฏิบัติการ และงานต้อนรับบนเครื่องบินเป็นการจ้างที่ไม่มีกำหนดระยะเวลาจ้าง เช่นเดียวกันกับพนักงานทั่วไป โดยมีกำหนดเกษียณอายุ ๖๐ ปี
๕	สิทธิชุมชน กรณีประชาชนขอให้ตรวจสอบ การจ่ายค่าชดเชยการรื้อย้ายบ้านเรือนประชาชน ในพื้นที่โครงการพัฒนาท่าอากาศยานสากลกรุงเทพ แห่งที่ ๒ ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๓๙	๙๒/๒๕๕๗	กระทรวงคมนาคมและบริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) แม้จะแต่งตั้งคณะทำงานพิจารณาแก้ไขปัญหาแต่มิได้พิจารณาจ่ายค่าชดเชยให้กับผู้ร้องตามบัญชีที่ตกสำรวจให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๓๙ ให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด และมิได้ขอขยายระยะเวลา

ที่มา : *กลุ่มงานติดตามสารบบสำนวน สำนักงาน กสม.*

๔) การติดตามผลการประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

การติดตามผลเรื่องร้องเรียนที่ กสม. พิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นเรื่องที่ควรได้รับการพิจารณาแก้ไขโดยองค์กรอื่นซึ่งมีอำนาจหน้าที่โดยตรง โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๒๕ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ในการติดตามผลการประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากเรื่องร้องเรียน แบ่งเป็นประเด็นปัญหาต่าง ๆ ได้แก่ การขอให้ได้รับสัญชาติไทย การถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของเจ้าหน้าที่รัฐ การไม่พึงพอใจต่อการให้บริการของหน่วยงานของรัฐ การร้องเรียนเกี่ยวกับการบริหารงานภายในองค์กรของรัฐ และการร้องเรียนเกี่ยวกับการถูกฉ้อโกงหรือการละเมิดทางแพ่ง ซึ่งจากการติดตามผลการแก้ไขปัญหาปรากฏว่า หน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงได้มีการตรวจสอบข้อเท็จจริง มีการไกล่เกลี่ย หรือพิจารณาให้ความช่วยเหลือเยียวยาจนเป็นที่พอใจและผู้ร้องมีความเข้าใจแล้ว แต่ในบางกรณีก็มีการไปใช้สิทธิทางศาล ซึ่งในการติดตามผลการประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนดังกล่าว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนจนเป็นที่ยุติ จำนวน ๑๐ เรื่อง สามารถจำแนกตามประเด็นสิทธิและเสรีภาพได้ ดังนี้

สิทธิและสถานะบุคคล	จำนวน ๑ เรื่อง
สิทธิในกระบวนการยุติธรรม	จำนวน ๒ เรื่อง
สิทธิของผู้บริโภค	จำนวน ๑ เรื่อง
สิทธิในทรัพย์สิน	จำนวน ๒ เรื่อง
สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย	จำนวน ๑ เรื่อง
สิทธิในกระบวนการทางปกครอง	จำนวน ๑ เรื่อง
การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม	จำนวน ๒ เรื่อง

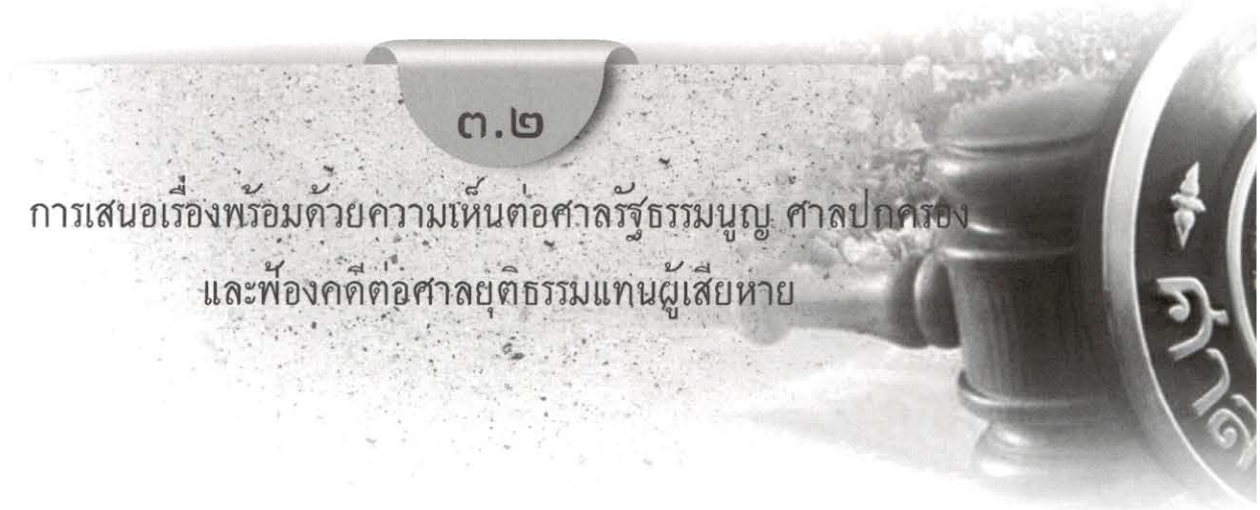

๓.๒
การเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง และฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ บัญญัติให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญในกรณีที่เห็นชอบตามที่มีผู้ร้องเรียนว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๓) เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง ในกรณีที่เห็นชอบตามที่มีผู้ร้องเรียนว่า กฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดในทางปกครองกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๔) ฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหายเมื่อได้รับการร้องขอจากผู้เสียหายและเป็นกรณีที่เห็นสมควร เพื่อแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นส่วนรวม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในระหว่างที่ร่างพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. .... ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมจากพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ เพื่อให้ กสม. มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการเสนอเรื่องและฟ้องคดีต่อศาล เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) (๓) และ (๔) อยู่ระหว่างกระบวนการทางนิติบัญญัติ กสม. ได้ออกระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการการเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองหรือฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๔ [๘๒] เพื่อรองรับการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติดังกล่าวของรัฐธรรมนูญ และเพื่อให้การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ดังกล่าวเป็นไปโดยเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ กสม. ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการด้านคดีสิทธิมนุษยชน เพื่อพิจารณาเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ

---

[๘๒] ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๕๔

หรือศาลปกครองหรือฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรม [๘๓] เพื่อทำหน้าที่กลั่นกรองและเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนที่ขอให้ กสม. เสนอเรื่องหรือฟ้องคดีต่อศาล

ต่อมา คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้มีประกาศฉบับที่ ๑๑/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ เรื่อง การสิ้นสุดของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ สิ้นสุดลง ยกเว้น หมวด ๒ โดยให้องค์กรอิสระและองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๕๐ ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ดังนั้น กสม. ซึ่งเป็นองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๖ จึงยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติฉบับดังกล่าว โดยการปฏิบัติหน้าที่ย่อมเป็นไปตามที่พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดไว้ แต่เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. .... ที่ปรับปรุงแก้ไขให้ กสม. มีอำนาจหน้าที่ครบถ้วนตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การแก้ไขเพิ่มเติมให้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการพิจารณาคำร้องที่ผู้ร้องขอให้ กสม. เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง หรือศาลยุติธรรม ยังอยู่ระหว่างกระบวนการทางนิติบัญญัติ ดังนั้น การสิ้นสุดลงของรัฐธรรมนูญตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติจึงมีผลให้ กสม. ไม่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการเสนอเรื่องหรือฟ้องคดีต่อศาลในเรื่องที่ประชาชนมีคำร้องขอให้เสนอเรื่องหรือฟ้องคดีต่อศาลได้อีกต่อไป แต่ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้ร้องในคำร้องด้านคดีสิทธิมนุษยชน กสม. จึงได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการด้านคดีสิทธิมนุษยชนและมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน [๘๔] โดยให้คณะอนุกรรมการยังคงมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาคำร้องด้านคดีสิทธิมนุษยชนเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายไปยังบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน แต่หากคำร้องใดสมควรนำไปสู่การเสนอเรื่องและฟ้องคดีต่อศาล จะพิจารณามอบหมายให้สำนักงาน กสม. จัดพนักงานคดีช่วยเหลือการจัดทำคำฟ้องและเอกสารเกี่ยวกับคดี เพื่อให้ผู้ร้องยื่นฟ้องหรือดำเนินคดีในนามของผู้ร้องโดยตรงต่อไป รวมทั้งให้คณะอนุกรรมการฯ มีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบคำร้องที่ขอให้ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้วย

---

[๘๓] คำสั่ง กสม. ที่ ๕๖/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๕ และที่ ๕๕/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๕๖

[๘๔] คำสั่ง กสม. ที่ ๑๔/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๕๗ และ ที่ ๓๖/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๕๗

ด้วยเหตุที่กล่าวมาข้างต้น ผลการดำเนินงานของ กสม. ด้านการพิจารณาคำร้องที่ขอให้เสนอเรื่องหรือฟ้องคดีต่อศาล ในปี ๒๕๕๗ (๑ มกราคม – ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๗) จึงไม่มีคำร้องใดที่นำไปสู่การเสนอเรื่องหรือฟ้องคดีต่อศาล ผลการพิจารณาคำร้องส่วนใหญ่จึงเป็นการยุติเรื่อง ยกเว้นบางคำร้องที่ กสม. มีมติให้เสนอแนะนโยบายต่อคณะรัฐมนตรีหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ซึ่งมีรายละเอียดของผลการพิจารณาคำร้องที่ขอให้เสนอเรื่องหรือฟ้องคดีต่อศาล รายละเอียดตามตารางที่ ๖

ตารางที่ ๖ *สรุปข้อมูลผลการพิจารณาคำร้องที่ขอให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ*

รายการ	จำนวน	หมายเหตุ
๑. จำนวนคำร้องที่ขอให้เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ		เฉพาะคำร้องที่ยังอยู่ระหว่างการพิจารณาของ กสม.
๑.๑ เรื่องที่ร้องเรียนก่อนปี ๒๕๕๗	๑๖	
๑.๒ เรื่องที่ร้องเรียนในปี ๒๕๕๗	๑๘	
๒. ผลการพิจารณาคำร้องที่ขอให้เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ		
๒.๑ อยู่ระหว่างการพิจารณา	๑๖	
๒.๒ ยุติการพิจารณา/ยุติเรื่อง/ไม่รับคำร้องไว้พิจารณา เนื่องจาก		
- ไม่มีมูล	๗	
- ผู้ร้องขอถอนเรื่อง	๑	
- กสม. ไม่มีอำนาจเสนอเรื่องต่อศาล เพราะรัฐธรรมนูญสิ้นสภาพ	๗	
๒.๓ มีข้อเสนอแนะนโยบายต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	๒	
๒.๔ ส่งเรื่องให้หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่พิจารณาดำเนินการต่อไป	๑	

ที่มา : *สำนักกฎหมายและคดี สำนักงาน กสม.*

ตารางที่ ๗ *สรุปข้อมูลผลการพิจารณาคำร้องที่ขอให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง*

รายการ	จำนวน	หมายเหตุ
๑. จำนวนคำร้องที่ขอให้เสนอเรื่องต่อศาลปกครอง		เฉพาะคำร้องที่ยังอยู่ระหว่างการพิจารณาของ กสม.
๑.๑ เรื่องที่ร้องเรียนก่อนปี ๒๕๕๗	๑๐	
๑.๒ เรื่องที่ร้องเรียนในปี ๒๕๕๗	๕	
๒. ผลการพิจารณาคำร้องที่ขอให้เสนอเรื่องต่อศาลปกครอง		
๒.๑ อยู่ระหว่างการพิจารณา	๘	
๒.๒ ยุติการพิจารณา/ยุติเรื่อง/ไม่รับคำร้องไว้พิจารณา เนื่องจาก		
- ไม่มีมูล	๒	
- ผู้ร้องขอถอนเรื่อง	๒	
- กสม. ไม่มีอำนาจเสนอเรื่องต่อศาล เพราะรัฐธรรมนูญสิ้นสภาพ	๑	
๒.๓ มีข้อเสนอแนะนโยบายต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	๒	

ที่มา : *สำนักกฎหมายและคดี สำนักงาน กสม.*

ตารางที่ ๘ *สรุปข้อมูลผลการพิจารณาคำร้องที่ขอให้ฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรม*

รายการ	จำนวน	หมายเหตุ
๑. จำนวนคำร้องที่ขอให้เสนอเรื่องต่อศาลยุติธรรม		เฉพาะคำร้องที่ยังอยู่ระหว่างการพิจารณาของ กสม.
๑.๑ เรื่องที่ร้องเรียนก่อนปี ๒๕๕๗	๑๒	
๑.๒ เรื่องที่ร้องเรียนในปี ๒๕๕๗	๘	
๒. ผลการพิจารณาคำร้องที่ขอให้เสนอเรื่องต่อศาลยุติธรรม		
๒.๑ อยู่ระหว่างการพิจารณา	๔	
๒.๒ ยุติการพิจารณา/ยุติเรื่อง/ไม่รับคำร้องไว้พิจารณา เนื่องจาก		
- ไม่มีมูล	๖	
- กสม. ไม่มีอำนาจเสนอเรื่องต่อศาล เพราะรัฐธรรมนูญสิ้นสภาพ	๑	
๒.๓ มีข้อเสนอแนะนโยบายต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	๙	

ที่มา : *สำนักกฎหมายและคดี สำนักงาน กสม.*

ทั้งนี้ ในระหว่างที่ยังไม่มีความชัดเจนว่า รัฐธรรมนูญฉบับต่อไปซึ่งอยู่ระหว่างกระบวนการยกร่างรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ จะบัญญัติให้ กสม. มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการเสนอเรื่องหรือฟ้องคดีต่อศาลเป็นไปในทิศทางใด นั้น ปัจจุบันยังคงมีคำร้องที่ขอให้ กสม. พิจารณาเสนอเรื่องหรือฟ้องคดีต่อศาลมาเป็นระยะ ซึ่ง กสม. ได้ยึดถือหลักการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเป็นสำคัญ โดยจะพิจารณาคำร้องเป็นรายกรณีว่ามีประเด็นเป็นเรื่องที่กระทบหรือละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่ ในกรณีที่มีประเด็นก็จะพิจารณาจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขเยียวยาปัญหาดังกล่าวไปตามที่เห็นสมควร ในขณะเดียวกัน กสม. ได้จัดทำข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ [๘๕] ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ในการเสนอเรื่องหรือฟ้องคดีของ กสม. ที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ สรุปได้ ดังนี้

๓.๒.๑ การเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญและการดำเนินการในชั้นศาล

ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) บัญญัติว่า “เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญในกรณีที่เห็นชอบตามที่มีผู้ร้องเรียนว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ” นั้น

ควรบัญญัติใหม่ให้มีลักษณะทำนองเดียวกับผู้ตรวจการแผ่นดินที่เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ในกรณีที่เห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ โดยที่ไม่จำเป็นต้องมีผู้ร้องเรียนเรื่องดังกล่าว ตามนัยมาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง (๑) เพียงแต่ในกรณีของ กสม. จะต้องเป็นกรณีที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่กระทบต่อสิทธิมนุษยชนด้วย

---

[๘๕] หนังสือสำนักงาน กสม. ด่วนที่สุด ที่ สม ๐๐๐๗/๓๑๒๗ ลงวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๗

๓.๒.๒ การเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครองและการดำเนินการในชั้นศาล

ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๓) บัญญัติว่า "เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง ในกรณีที่เห็นชอบตามที่มีผู้ร้องเรียนว่า กฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดในทางปกครองกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง" นั้น

ควรบัญญัติใหม่ให้ชัดเจนขึ้น กล่าวคือ ในส่วนที่บัญญัติไว้เดิมว่า "...กฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดในทางปกครองกระทบต่อสิทธิมนุษยชน..." ควรบัญญัติเป็น "...กฎ คำสั่ง หรือการกระทำใด ๆ ในทางปกครองกระทบต่อสิทธิมนุษยชน..." เพื่อให้ กสม. สามารถคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอันเกี่ยวกับการกระทำใด ๆ ในทางปกครองได้ทุกกรณี เนื่องจากที่ผ่านมาศาลปกครองชั้นต้นเคยตีความว่าคำว่า "การกระทำอื่นใดในทางปกครอง" มีความหมายไม่รวมถึงการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานรัฐละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าแต่อย่างใด

๓.๒.๓ การฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย

ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๔) บัญญัติว่า "ฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย เมื่อได้รับการร้องขอจากผู้เสียหาย และเป็นกรณีที่เห็นสมควรเพื่อแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นส่วนรวม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ" นั้น

ควรบัญญัติใหม่ให้ชัดเจนขึ้น กล่าวคือ ในส่วนที่บัญญัติไว้เดิมว่า "เพื่อแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นส่วนรวม" ควรต่อด้วยข้อความว่า "หรือการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่กระทบต่อประโยชน์สาธารณะ" ทั้งนี้ อาจแก้ไขเงื่อนไขเดิมที่กำหนดว่า ต้องมีการร้องขอจากผู้เสียหายมาเป็น ให้ กสม. สามารถฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรม เพื่อแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นส่วนรวมที่ก่อความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อสาธารณชนหรือประโยชน์สาธารณะได้ โดยไม่ต้องรอให้มีการร้องขอจากผู้เสียหาย ซึ่งเปรียบเทียบได้กับการดำเนินคดีอาญาแผ่นดินที่พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องคดีตามกระบวนการทางอาญาได้เองโดยไม่ต้องมีการแจ้งความร้องทุกข์หรือร้องขอจากผู้เสียหายแต่อย่างใด

๓.๓ การเสนอแนะนโยบาย และข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎ

ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๕ (๓) กสม. มีอำนาจหน้าที่ในการเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๓.๓.๑ ข้อเสนอแนะนโยบาย และข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย

ในปี ๒๕๕๗ ได้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ดังกล่าว โดยตรวจสอบเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ดังนี้

- ข้อเสนอแนะนโยบาย มีจำนวน ๓๗ เรื่อง รายละเอียดตามตารางที่ ๙
- ข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎ เพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีจำนวน ๑๒ เรื่อง รายละเอียดตามตารางที่ ๑๐

ตารางที่ ๙ *ข้อเสนอแนะนโยบาย*

ประเด็นสิทธิ	เรื่อง	เสนอต่อ
ข้อเสนอแนะนโยบาย จำนวน ๓๗ เรื่อง		
๑. สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย	**รายงานเลขที่ ๙/๒๕๕๗** (คำร้อง ๖๒๔/๒๕๕๓) กรณีผู้หญิงไทยอาจถูกลักพาตัวไปอยู่เกาหลีเหนือ	- คณะรัฐมนตรี - กระทรวงการต่างประเทศ
๒. สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคลและสิทธิในกระบวนการยุติธรรม	**รายงานเลขที่ ๑๓/๒๕๕๗** (คำร้อง ๓๐๕/๒๕๕๖) กรณีกล่าวอ้างว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดจับกุม สถานีตำรวจภูธรวารินชำราบปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ทำให้ได้รับความเสียหาย	- สถานีตำรวจภูธรวารินชำราบ - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ประเด็นสิทธิ	เรื่อง	เสนอต่อ
๓. สิทธิในกระบวนการยุติธรรม	**รายงานเลขที่ ๓๙/๒๕๕๗** (คำร้อง ๒๔๕/๒๕๕๓) กรณีนักเรียนและนักศึกษาไทยถูกควบคุมตัวและดำเนินคดี ณ สถานกักกันของมลรัฐฟลอริดา ประเทศสหรัฐอเมริกา	- สำนักงาน ก.พ. - กระทรวงการต่างประเทศ
๔. สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย	**รายงานเลขที่ ๕๒/๒๕๕๗** (คำร้อง ๒๒๐/๒๕๕๐) กรณีกล่าวอ้างว่า ถูกสมาชิกอาสาสมัครรักษาดินแดน (อส.) ในพื้นที่พักพิงชั่วคราวผู้หนีภัยจากการสู้รบบ้านใหม่ในสอย ทำร้ายร่างกายได้รับบาดเจ็บสาหัส	- กรมการปกครอง - สถานีตำรวจภูธรเมืองแม่ฮ่องสอน
๕. สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย	**รายงานเลขที่ ๑๕๒/๒๕๕๗** (คำร้อง๔๒๖/๒๕๕๓) กรณีนักเรียนโรงเรียนประทีปวิทยา จังหวัดยะลาถูกยิงจนได้รับบาดเจ็บสาหัส	- กระทรวงกลาโหม - กระทรวงศึกษาธิการ - กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) - กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
๖. สิทธิชุมชนและสิทธิในการจัดการที่ดิน	**รายงานเลขที่ ๑๕๔/๒๕๕๗** (คำร้อง ๒๑๐/๒๕๕๕) กรณีกล่าวอ้างว่ากรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ไม่ดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเพื่อพิสูจน์สิทธิและแก้ไขปัญหาที่ดิน	- คณะรัฐมนตรี - กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช - ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)
๗. สิทธิในกระบวนการยุติธรรมและสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย	**รายงานเลขที่ ๑๕๕/๒๕๕๗** (คำร้อง ๑๔/๒๕๕๖) กรณีกล่าวอ้างว่าบุตรชายเสียชีวิตจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทหาร	- กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า (กอ.รมน. ภาค ๔ สน.) - ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)
๘. สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา	**รายงานเลขที่ ๑๙๔/๒๕๕๗** (คำร้อง ๒๑๙/๒๕๕๖) กรณีกล่าวอ้างว่าไม่ผ่านการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาเป็นนักเรียนดุริยางค์ทหารบก เนื่องจากมีปานบริเวณใบหน้า	- กองทัพบก
๙. การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม	**รายงานเลขที่ ๑๙๖/๒๕๕๗** (คำร้อง ๔๙๒/๒๕๕๕) กรณีขอความช่วยเหลือในการแต่งกายของบัณฑิตสตรีข้ามเพศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ในงานพิธีพระราชทานปริญญาบัตร	- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี - มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ประเด็นสิทธิ	เรื่อง	เสนอต่อ
		- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
๑๐. สิทธิในกระบวนการยุติธรรม	**รายงานเลขที่ ๒๒๒/๒๕๕๗** (คำร้อง ๔๗๕/๒๕๕๕) กรณีกล่าวอ้างว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจกล่าวหาว่าลักทรัพย์และยึดทรัพย์โดยมิชอบ	- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
๑๑. สิทธิในกระบวนการยุติธรรม	**รายงานเลขที่ ๒๒๘/๒๕๕๗** (คำร้อง ๒๓๐/๒๕๕๖) กรณีกล่าวอ้างว่าบุตรชายเสียชีวิตระหว่างปฏิบัติหน้าที่ในเรือนจำจังหวัดทหารบกเพชรบูรณ์	- ผู้บัญชาการเรือนจำจังหวัดทหารบกเพชรบูรณ์
๑๒. สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา	**รายงานเลขที่ ๒๕๓/๒๕๕๗** (คำร้อง ๔๑๐/๒๕๕๖) กรณีกล่าวอ้างว่าการกำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิกู้ยืมเงินจากกองทุนกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาที่ผูกกับรายได้ในอนาคต (กรอ.) มีการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม และขัดต่อรัฐธรรมนูญฯ ๒๕๕๐	- คณะกรรมการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา
๑๓. สิทธิในกระบวนการยุติธรรม	**รายงานเลขที่ ๒๖๙/๒๕๕๗** (คำร้อง ๒๒๘/๒๕๕๖) กรณีเจ้าหน้าที่ชุดเฉพาะกิจปราบปรามยาเสพติดอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม เรียกตรวจปัสสาวะหาสารเสพติดโดยมิชอบ	- กระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด - กระทรวงยุติธรรม - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
๑๔. สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ	**รายงานเลขที่ ๓๐๒/๒๕๕๗** (คำร้อง ๔๖๓/๒๕๕๕) กรณีอ้างว่ากรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ กระทำการเข้าข่ายเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนของประชาชน และขัดต่อบทบัญญัติ ม. ๑๙๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	- กระทรวงพาณิชย์
๑๕. สิทธิของบุคคลในเกียรติยศชื่อเสียง	**รายงานเลขที่ ๓๐๖/๒๕๕๗** (คำร้อง ๕๖๕/๒๕๕๖) กรณีกล่าวอ้างว่าถูกดำเนินคดีเพื่อส่งตัวในฐานะผู้ร้ายข้ามแดน ทั้งที่ไม่ได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา และสื่อสารมวลชนนำเสนอข่าวไม่ถูกต้องตามข้อเท็จจริงฯ	- สภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย - สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย - สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย - สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส - สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๓ - สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๕ - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ประเด็นสิทธิ	เรื่อง	เสนอต่อ
๑๖. สิทธิในกระบวนการยุติธรรม	**รายงานเลขที่ ๓๒๘/๒๕๕๗** (คำร้อง ๕๕๕/๒๕๕๖) กรณีกล่าวอ้างว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการส่งหมายเรียกของพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรคอหงส์ จังหวัดสงขลา	- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
๑๗. การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม	**รายงานเลขที่ ๓๔๘/๒๕๕๗** (คำร้อง ๒๓๖/๒๕๕๗) กรณีกล่าวอ้างว่าโรงพยาบาลตำรวจไม่บรรจุผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยพยาบาลตำรวจเป็นข้าราชการทั้งหมด	- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - โรงพยาบาลตำรวจ
๑๘. สิทธิในกระบวนการยุติธรรม	**รายงานเลขที่ ๓๖๙/๒๕๕๗** (คำร้อง ๒๕๘/๒๕๕๖) กรณีร้องเรียนว่าการตรวจค้นช่องทวารหนักของเรือนจำกลางพิษณุโลก ไม่ชอบด้วยกฎหมาย	- กรมราชทัณฑ์
๑๙. สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองและการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม	**รายงานเลขที่ ๓๙๗/๒๕๕๗** (คำร้อง ๙๓/๒๕๕๗) กรณีกล่าวอ้างว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหนองบัวลำภูมีคำสั่งถอนชื่อออกจากการสมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลกุดดู่ โดยไม่เป็นธรรม	- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง - มหาวิทยาลัยนอร์ท – เชียงใหม่
๒๐. การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม	**รายงานเลขที่ ๔๐๒/๒๕๕๗** (คำร้อง ๓๘๒/๒๕๕๖) กรณีกล่าวอ้างว่าสภากาชาดไทยให้ออกจากงานเนื่องจากเป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดีตามระเบียบสภากาชาดไทย ว่าด้วยการบริหารงานบุคคล พ.ศ.๒๕๓๔	- นายกรัฐมนตรีในฐานะผู้บังคับบัญชาสูงสุดของหน่วยงานราชการ - สภาปฏิรูปแห่งชาติ
๒๑. การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม	**รายงานเลขที่ ๔๓๐/๒๕๕๗** (คำร้อง ๔/๒๕๕๖) กรณีกล่าวอ้างว่า การกำหนดหลักเกณฑ์การเบิกค่าตอบแทนการทำหน้าที่ทนายความอาสาเข้าฟังการสอบปากคำผู้ต้องหาในคดีอาญา อาจกระทบต่อสิทธิมนุษยชน และได้รับค่าตอบแทนในอัตราที่ไม่เป็นธรรม	- สภาทนายความ - กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงการคลัง
๒๒. การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม	**รายงานเลขที่ ๔๓๓/๒๕๕๗** (คำร้อง ๔๕๙/๒๕๕๖) กรณีข้าราชการส่วนท้องถิ่นได้รับสิทธิในการได้รับเงินเดือนและการขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไม่เท่าเทียมและไม่เสมอภาคกับข้าราชการส่วนท้องถิ่นบางตำแหน่งและข้าราชการประเภทอื่น	- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

ประเด็นสิทธิ	เรื่อง	เสนอต่อ
๒๓. สิทธิในกระบวนการยุติธรรม และสิทธิและเสรีภาพในชีวิต และร่างกาย	**รายงานเลขที่ ๔๓๕/๒๕๕๗** (คำร้อง ๒๐๘/๒๕๕๗) กรณีกล่าวอ้างว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจหน่วยปราบปรามยาเสพติดตรวจค้นบ้านโดยไม่มีหมายค้น และข่มขู่กรรโชกพาตัวไปตรวจปัสสาวะโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย	- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้
๒๔. สิทธิในกระบวนการยุติธรรม และสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน	**รายงานเลขที่ ๔๖๓/๒๕๕๗** (คำร้อง ๕๒/๒๕๕๗) กรณีกล่าวอ้างว่าพี่ชายของผู้ร้องไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการดำเนินคดีของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และกรณีขอรับรถยนต์คืน	- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
๒๕. สิทธิในกระบวนการยุติธรรม	**รายงานเลขที่ ๔๘๑/๒๕๕๗** (คำร้อง ๕/๒๕๕๖) กรณีร้องเรียนว่าเรือนจำละเว้นการจัดส่งหมายจำคุกเมื่อคดีถึงที่สุดของผู้ต้องขัง	- กรมราชทัณฑ์
๒๖. สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย อันเกี่ยวเนื่องกับสิทธิเด็ก สิทธิสตรี และคนพิการ	**รายงานเลขที่ ๔๙๔/๒๕๕๗** (คำร้อง ๔๗๔/๒๕๕๖) กรณีถูกล่วงละเมิดทางเพศในโรงเรียน และได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม	- โรงเรียนโสตศึกษานนทบุรี - สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ - กระทรวงศึกษาธิการ
๒๗. สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล อันเกี่ยวเนื่องกับสิทธิในเกียรติยศและชื่อเสียง	**รายงานเลขที่ ๕๐๗/๒๕๕๗** (คำร้อง ๔๓๖/๒๕๕๗) กรณีได้รับความเสียหายจากการมีชื่อในทะเบียนประวัติอาชญากรทั้งที่ไม่ได้ถูกดำเนินคดี	- ผู้บัญชาการกองทะเบียนประวัติอาชญากร - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
๒๘. สิทธิของผู้ต้องขังอันเกี่ยวเนื่องกับสิทธิและเสรีภาพในการศึกษา	**รายงานเลขที่ ๕๑๗/๒๕๕๗** (คำร้อง ๑๖๕/๒๕๕๗) กรณีผู้ต้องขังร้องเรียนว่ากระทำผิดทางวินัยและถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวน เป็นเหตุให้ถูกระงับสิทธิทางการศึกษากับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช	- กรมราชทัณฑ์
๒๙. สิทธิในกระบวนการยุติธรรม	**รายงานเลขที่ ๕๔๔/๒๕๕๗** (คำร้อง ๓๙๔/๒๕๕๕) กรณีเร่งรัดการดำเนินคดีและติดตามจับกุมผู้กระทำผิด	- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
๓๐. สิทธิในกระบวนการยุติธรรม	**รายงานเลขที่ ๕๔๕/๒๕๕๗** (คำร้อง ๑๓๒/๒๕๕๖) กรณีกลุ่มชายซึ่งไม่ได้แต่งกายเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่เรียกตรวจค้นร่างกายของประชาชนเพศชาย พร้อมให้ตรวจปัสสาวะในที่โล่งแจ้ง บริเวณโคนต้นไม้ในตลาดหมอชิต	- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
๓๑. สิทธิในกระบวนการยุติธรรม	**รายงานเลขที่ ๒๙๑-๒๙๕/๒๕๕๗** (คำร้อง ๑๘/๕๗, ๑๙๑/๕๖, ๑๙๒/๕๖, ๓๓๖/๕๖ ๖๐๖/๕๖)	- กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ (กอ.รมน. ภาค ๔)

ประเด็นสิทธิ	เรื่อง	เสนอต่อ
	กรณีกล่าวอ้างว่าผู้ต้องสงสัยเกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ได้รับอนุญาตให้ญาติเข้าเยี่ยมระหว่างถูกควบคุมตัว	
๓๒. ขอให้เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ	**รายงานเลขที่ ๓๐๔/๒๕๕๗** (คำร้อง ๖๕/๒๕๕๖) กรณีกล่าวอ้างว่ามาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ๒๕๔๕ กระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และขอให้เสนอเรื่องพร้อมฯ	- ศาลรัฐธรรมนูญ - ศาลปกครอง
๓๓. การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม	**รายงานเลขที่ ๒๔๓/๒๕๕๗** (คำร้อง ๕๙๗/๒๕๕๖) กรณีเกษตรกร อำเภอเมืองพิจิตร อำเภอโพทะเล อำเภอบางมูลนาก และ อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร ถูกละเมิดสิทธิไม่ได้รับใบประทวนสินค้าและเงินจากการจำนำข้าวเปลือกตามโครงการรับจำนำข้าวฯ ปีการผลิต ๒๕๕๕/๕๖	- คณะรัฐมนตรี
๓๔. สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย	**รายงานเลขที่ ๒๘๙/๒๕๕๗** (คำร้อง ๓๙๓/๒๕๕๖) กรณีครูโรงเรียนตาดีกาประจำมัสยิดนูรุลจันนะฮ์ อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ถูกยิงเสียชีวิต	- กระทรวงสาธารณสุข
๓๕. สิทธิในกระบวนการยุติธรรม	**รายงานเลขที่ ๕๑๒-๕๑๕/๒๕๕๗** (คำร้อง ๓๓๒-๓๓๕/๒๕๕๖) กรณีขอให้ตรวจสอบเหตุเพลิงไหม้สถานีตำรวจภูธรไทรน้อย เป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิต	- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
๓๖. สิทธิในกระบวนการยุติธรรม	**รายงานเลขที่ ๒๙๖/๒๕๕๗** (คำร้อง ๔๑๘/๒๕๕๓) กรณีขอความเป็นธรรมและขอให้ฟ้องคดีแทนผู้เสียหาย จากเหตุการณ์สลายการชุมนุมและควบคุมตัวผู้ชุมนุมที่ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๔๗	- คณะรัฐมนตรี - กระทรวงกลาโหม
๓๗. สิทธิในกระบวนการยุติธรรม	**รายงานเลขที่ ๑๕๖/๒๕๕๗** (คำร้อง ๘๔/๒๕๕๖) ขอความช่วยเหลือเยียวยา กรณีกลุ่มบุคคลผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ผู้เสียหายเป็นเจ้าหน้าที่รัฐหรือทายาทเจ้าหน้าที่รัฐ)	- คณะรัฐมนตรี - ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

ที่มา : *กลุ่มงานติดตามสารบบสำนวน สำนักงาน กสม.*

ตารางที่ ๑๐ *ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎ*

ประเด็นสิทธิ	เรื่อง	เสนอต่อ
ข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย จำนวน ๑๒ เรื่อง		
๑. สิทธิในกระบวนการยุติธรรม	**รายงานเลขที่ ๘๙/๒๕๕๗** (ไม่มีเลขคำร้อง) ข้อเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายพิเศษที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ และพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ [๘๖]	- คณะรัฐมนตรี - ประธานศาลฎีกา
๒. สิทธิสตรี และสิทธิในการได้รับสวัสดิการจากรัฐ	**รายงาน ๒๔๖/๒๕๕๗** (คำร้อง ๒๗๗/๒๕๕๕) กรณีกล่าวอ้างว่าการจัดตั้งกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีละเมิดสิทธิมนุษยชน	- คณะรัฐมนตรี - คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ
๓. สิทธิในกระบวนการยุติธรรม	**รายงาน ๓๑๕/๒๕๕๗** (ไม่มีเลขคำร้อง) กรณีเยียวยาความเสียหายแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดี [๘๗]	- นายกรัฐมนตรี - รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม - กระทรวงกลาโหม - กระทรวงการพัฒนาสังคมฯ - กระทรวงแรงงาน - กระทรวงศึกษาธิการ
๔. สิทธิ และเสรีภาพส่วนบุคคล	**รายงาน ๓๑๖/๒๕๕๗** (ไม่มีเลขคำร้อง) การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล [๘๘]	- คณะรัฐมนตรี
๕. สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง	**รายงาน ๓๓๒/๒๕๕๗** (คำร้อง ๑๗๓/๒๕๕๖) กรณีสภาผู้แทนราษฎรมีมติไม่รับหลักการร่างพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่..) พ.ศ.	- สภานิติบัญญัติแห่งชาติ - ประธานสภาปฏิรูปแห่งชาติ
๖. สิทธิพลเมือง	**รายงาน ๔๖๘/๒๕๕๗** (ไม่มีเลขคำร้อง) ข้อเสนอในการปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ.	- สภานิติบัญญัติแห่งชาติ - คณะกรรมาธิการกฎหมาย กระบวนการยุติธรรมและกิจการตำรวจ

---

[๘๖] ดูรายละเอียดเพิ่มเติมที่ ๓.๓.๓ ตัวอย่างข้อเสนอแนะนโยบาย และข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย เรื่องที่ ๑

[๘๗] ดูรายละเอียดเพิ่มเติมที่ ๓.๓.๓ ตัวอย่างข้อเสนอแนะนโยบาย และข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย เรื่องที่ ๒

[๘๘] ดูรายละเอียดเพิ่มเติมที่ ๓.๓.๓ ตัวอย่างข้อเสนอแนะนโยบาย และข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย เรื่องที่ ๓

ประเด็นสิทธิ	เรื่อง	เสนอต่อ
๗. สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย	**รายงาน ๕๐๑/๒๕๕๗** (คำร้อง ๕๕๓/๒๕๕๒) กรณีข้าราชการทหารหญิงถูกผู้บังคับบัญชาล่วงละเมิดทางเพศ	- กระทรวงกลาโหม - กองบัญชาการกองทัพไทย
๘. สิทธิและสถานะบุคคล	**รายงานเลขที่ ๑๒๖-๑๓๐/๒๕๕๗** (คำร้อง ๖๔/๕๔, ๑๗๙/๕๔, ๒๐๙/๕๔, ๒๖๑/๕๔, ๓๐๑/๕๔, ๓๗๑/๕๑, ๓๗๗/๕๕, ๓๗๙/๕๕, ๙๗/๕๕, ๔๓๗/๕๕, ๖๒๗/๕๕) กรณีขอความช่วยเหลือประสานงานกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติเพื่อขอสถานภาพผู้ลี้ภัยและได้เดินทางไปประเทศที่สาม	- รัฐบาล - ข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยสหประชาชาติ
๙. สิทธิและสถานะบุคคล	**รายงาน ๑๓๕-๑๔๑/๒๕๕๗** (คำร้อง ๑๐๙/๕๕, ๑๗๖/๕๕, ๑๘๘/๕๕, ๒๕๔/๕๕, ๓๗๖/๕๕, ๓๘๐/๕๕, ๕๖๒/๕๕) กรณีขอความช่วยเหลือประสานงานกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติเพื่อขอให้ได้สถานภาพผู้ลี้ภัยและได้เดินทางไปยังประเทศที่สาม	- รัฐสภา
๑๐. สิทธิพลเมือง	**รายงาน ๓๔๖/๒๕๕๗** (คำร้อง ๑๑๖/๒๕๕๗) ขอให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครองเพื่อเพิกถอนกฎ ก.ตร. ว่าด้วยคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของการเป็นข้าราชการตำรวจ พ.ศ. ๒๕๔๗ (คำร้องที่ ๑๑๖/๒๕๕๗)	- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
๑๑. สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย	**รายงาน ๔๖๖/๒๕๕๗** (คำร้อง ๙๘/๒๕๕๗) กรณีขอให้ตรวจสอบการบำบัดยาเสพติดของวัดไม้เสียบ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช	- ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช - กระทรวงยุติธรรม - กระทรวงสาธารณสุข
๑๒. การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม	**รายงาน ๓๙๘-๔๐๑/๒๕๕๗** (คำร้อง ๕๐๑/๒๕๕๐) กรณีหน่วยงานของรัฐบังคับให้ตรวจเลือดเพื่อหาเชื้อเอชไอวีผู้สมัครสอบเพื่อบรรจุแต่งตั้งเป็นข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ	- คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์

ที่มา : *กลุ่มงานติดตามสารบบสำนวน สำนักงาน กสม.*

๓.๓.๒ ผลการดำเนินการตามข้อเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย

จากการติดตามการดำเนินการตามข้อเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย ตามตารางที่ ๙ และ ๑๐ ข้างต้น ปรากฏผล ดังนี้

๑) ข้อเสนอแนะนโยบาย

จากตารางที่ ๙ เรื่องที่อยู่ระหว่างการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๒๔ เรื่อง และได้รับแจ้งผลความคืบหน้าจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๑๓ เรื่อง ดังนี้

(๑) สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย กรณีผู้หญิงไทยอาจถูกลักพาตัวไปอยู่เกาหลีเหนือ

(๒) สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคลและสิทธิในกระบวนการยุติธรรม กรณีกล่าวอ้างว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดจับกุม สถานีตำรวจภูธรวารินชำราบ ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบทำให้ได้รับความเสียหาย

(๓) สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย กรณีนักเรียนโรงเรียนประทีปวิทยา จังหวัดยะลาถูกยิงจนได้รับบาดเจ็บสาหัส

(๔) สิทธิชุมชนและสิทธิในการจัดการที่ดิน กรณีกล่าวอ้างว่ากรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ไม่ดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเพื่อพิสูจน์สิทธิและแก้ไขปัญหาที่ดิน

(๕) สิทธิในกระบวนการยุติธรรมและสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย กรณีกล่าวอ้างว่าบุตรชายเสียชีวิตจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทหาร

(๖) สิทธิในกระบวนการยุติธรรม กรณีเจ้าหน้าที่ชุดเฉพาะกิจปราบปรามยาเสพติด อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม เรียกตรวจปัสสาวะหาสารเสพติดโดยมิชอบ

(๗) สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ กรณีอ้างว่ากรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศกระทรวงพาณิชย์ กระทำการเข้าข่ายเป็นการละเมิดสิทธิฯ ของประชาชน และขัดต่อบทบัญญัติ มาตรา ๑๙๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

(๘) สิทธิของบุคคลในเกียรติยศ ชื่อเสียง กรณีกล่าวอ้างว่าถูกดำเนินคดีเพื่อส่งตัวในฐานะผู้ร้ายข้ามแดน ทั้งที่ไม่ได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา และสื่อสารมวลชนนำเสนอข่าวไม่ถูกต้องตามข้อเท็จจริงฯ

(๙) การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม กรณีกล่าวอ้างว่า สภากาชาดไทยให้ออกจากงานเนื่องจากเป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดีตามระเบียบสภากาชาดไทย ว่าด้วยการบริหารงานบุคคล พ.ศ. ๒๕๓๔

(๑๐) สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย อันเกี่ยวเนื่องกับสิทธิเด็ก สิทธิสตรี และคนพิการ กรณีถูกล่วงละเมิดทางเพศในโรงเรียนและได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม

(๑๑) สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย กรณีครูโรงเรียนตาดีกาประจำมัสยิดนูรุลจันนะฮ์ อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ถูกยิงเสียชีวิต

(๑๒) สิทธิในกระบวนการยุติธรรม กรณีขอความเป็นธรรมและขอให้ฟ้องคดีแทนผู้เสียหายจากเหตุการณ์สลายการชุมนุมและควบคุมตัวผู้ชุมนุมที่ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๔๗

(๑๓) ขอความช่วยเหลือเยียวยา กรณีกลุ่มบุคคลผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ผู้เสียหายเป็นเจ้าหน้าที่รัฐหรือทายาทเจ้าหน้าที่รัฐ)

๒) ข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย

จากตารางที่ ๑๐ เรื่องที่อยู่ระหว่างการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๑๑ เรื่อง และได้รับแจ้งผลความคืบหน้าจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๑ เรื่อง ได้แก่ ข้อเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายพิเศษที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ และพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑

๓.๓.๓ ตัวอย่างข้อเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย

เรื่องที่ ๑ ข้อเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายพิเศษที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ และพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ [๘๙]

ที่ผ่านมา เมื่อมีการแสดงความคิดเห็นหรือการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนหรือของกลุ่มบุคคลซึ่งส่วนใหญ่มิใช่เป็นการใช้อาวุธหรือเป็นภาวะสงคราม แต่รัฐเห็นว่า อาจกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม รัฐมักแก้ปัญหาโดยประกาศใช้กฎหมายพิเศษด้านความมั่นคง ได้แก่

---

[๘๙] รายงานเลขที่ ๘๙/๒๕๕๗

พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ และพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ การใช้กฎหมายข้างต้นอาจทำให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน ดังนั้น การที่รัฐจะนำกฎหมายหรือมาตรการใดมาใช้เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือความเป็นระเบียบของสังคม จึงควรคำนึงถึงผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนควบคู่กับการรักษาความมั่นคง

กสม. ได้มีข้อเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายต่อคณะรัฐมนตรี รัฐสภา สำนักงานอัยการสูงสุด ศาลยุติธรรม กระทรวงกลาโหม กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสำนักนายกรัฐมนตรี สรุปได้ ดังนี้

ข้อเสนอแนะนโยบาย

๑) คณะรัฐมนตรี ควรพิจารณาประกาศยกเลิกการบังคับใช้พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ ในทุกพื้นที่และพิจารณาประกาศใช้พระราชบัญญัติกฎอัยการศึกฯ ใหม่เฉพาะในบางพื้นที่ที่มีความจำเป็นเท่านั้น เพื่อประโยชน์ด้านความมั่นคงและประกาศยกเลิกทันทีที่สิ้นสุดความจำเป็น

๒) คณะรัฐมนตรี ควรพิจารณาลดระดับการใช้กฎหมายความมั่นคง เนื่องจากกฎหมายดังกล่าวเป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน การบังคับใช้กฎหมายจึงต้องมีเหตุผลและใช้อย่างจำกัดเท่าที่จำเป็น โดยต้องกระทำตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของกฎหมาย แต่ที่ผ่านมามีการใช้กฎหมายความมั่นคงซ้ำซ้อนกันในบางพื้นที่ ทำให้ประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวเกิดความสับสน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติการอาจกระทำละเมิดสิทธิได้ในเขตพื้นที่ซึ่งกฎหมายใช้อย่างซ้ำซ้อนได้ด้วย ดังนั้น เมื่อมีการประกาศใช้กฎหมายความมั่นคงฉบับใดแล้วหากสถานการณ์ดีขึ้นสมควรยกเลิกการใช้กฎหมายความมั่นคงฉบับดังกล่าว โดยอาจเปลี่ยนไปใช้กฎหมายความมั่นคงที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนน้อยกว่า เพื่อไม่ให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายซ้ำซ้อน และเพื่อให้กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนน้อยที่สุด

๓) คณะรัฐมนตรี ควรพิจารณาอย่างระมัดระวังในกรณีที่จะนำกฎหมายความมั่นคงไปใช้กับการชุมนุม ซึ่งโดยหลักการกฎหมายความมั่นคงไม่สามารถนำมาใช้กับการชุมนุมที่สงบและปราศจากอาวุธได้ เมื่อมีการชุมนุมขึ้นต้องนำกฎหมายที่ใช้ในภาวะปกติมาใช้บังคับก่อน เว้นแต่การชุมนุมโดยสงบแปรเปลี่ยนไปสู่สถานการณ์วิกฤติ หรือการจลาจลที่จะกระทบต่อความมั่นคง หรือก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยอย่างร้ายแรง จึงอาจนำกฎหมายความมั่นคงมาบังคับใช้ โดยต้องประกาศใช้กฎหมายที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนน้อยที่สุดก่อน และไม่สมควรนำพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ มาใช้กับการชุมนุมไม่ว่ากรณีใดทั้งสิ้น

๔) คณะรัฐมนตรี โดยกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร รวมทั้งสำนักงานอัยการสูงสุด ศาลยุติธรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรพิจารณาการเข้าสู่กระบวนการอบรมตามมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรฯ ให้ต้องมีคณะบุคคล

ทำการพิจารณาว่าบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดได้กระทำความผิดจริง ยอมกลับใจ และยินยอมเข้ารับการอบรมโดยสมัครใจ

๕) คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงกลาโหม ควรตีความมาตรา ๙ (๑) ประกอบมาตรา ๑๕ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติกฎอัยการศึกฯ อย่างเคร่งครัด โดยสามารถกระทำได้เฉพาะการตรวจค้นร่างกายภายนอกเท่านั้น ไม่สามารถอาศัยมาตรา ๙ (๑) ประกอบมาตรา ๑๕ ทวิ เพื่อการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรม (DNA) ได้

ข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย

๑) **พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช ๒๔๕๗**

(๑) คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงกลาโหม ควรกำหนดหลักเกณฑ์ในการใช้บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึกฯ เนื่องจากมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติกฎอัยการศึกฯ ไม่มีเงื่อนไขกำหนดแน่นอนว่าจะมีการประกาศกฎอัยการศึกได้เมื่อใด และตอนท้ายมาตรา ๒ ยังกำหนดด้วยว่า “บรรดาข้อความในพระราชบัญญัติหรือบทกฎหมายใด ๆ ซึ่งขัดกับความของกฎอัยการศึกที่ให้ใช้บังคับต้องระงับและใช้บทบัญญัติของกฎอัยการศึกที่ให้ใช้บังคับนั้นแทน” ซึ่งเงื่อนไขในการใช้บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึกฯ ต้องเป็นกรณีที่เกิดสงคราม หรือจลาจลเท่านั้น และประการสำคัญต้องไม่นำมาใช้กับรัฐประหาร รวมทั้งต้องกำหนดระยะเวลาในการประกาศใช้ด้วย

(๒) รัฐสภา ควรแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติกฎอัยการศึกฯ ไม่สมควรกำหนดให้อำนาจผู้บังคับบัญชาทหาร ซึ่งมีกำลังอยู่ใต้บังคับไม่น้อยกว่าหนึ่งกองพัน หรือเป็นผู้บังคับบัญชาในป้อมหรือที่มั่นอย่างใด ๆ ของทหารมีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกได้ต่อไป แต่ควรต้องมีการกลั่นกรองโดยผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจเหนือขึ้นไป โดยหากจะประกาศใช้กฎอัยการศึกให้มีการเสนอจากผู้บังคับบัญชาทหารที่อยู่ในพื้นที่ต่อผู้บัญชาการเหล่าทัพ (ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ แล้วแต่กรณี) เพื่อขอความเห็นชอบ

(๓) การเยียวยาความเสียหาย คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงกลาโหม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติกฎอัยการศึกฯ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ห้ามผู้ที่ได้รับความเสียหายเรียกร้องค่าเสียหายหรือค่าปรับจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ทหาร ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวขัดกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ ๘ และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ ๒ ข้อย่อย ๓ ก. สมควรให้ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติกฎอัยการศึกฯ สามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้ ซึ่งจะสอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ ๒ ข้อย่อย ๓ ข.

๒) **พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘**

(๑) รัฐสภาและคณะรัฐมนตรี ควรแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๕ แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินฯ เพื่อกำหนดอำนาจของนายกรัฐมนตรีในการขยายระยะเวลา

ในการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน โดยเมื่อการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินของนายกรัฐมนตรีครั้งแรกสิ้นสุดลงแต่มีความจำเป็นต้องขยายระยะเวลาควรกำหนดให้นายกรัฐมนตรีขอความเห็นชอบจากรัฐสภา

(๒) รัฐสภาและคณะรัฐมนตรี ควรพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องตามอำนาจหน้าที่เพื่อแก้ไขปรับปรุงให้ข้อพิพาทที่เกิดจากการใช้อำนาจตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินฯ อยู่ในอำนาจการพิจารณาตรวจสอบของระบบศาลที่ถูกต้อง กล่าวคือ หากข้อพิพาทดังกล่าวมีลักษณะเป็นข้อพิพาททางแพ่งหรือทางอาญา ควรพิจารณากำหนดให้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรม แต่ถ้าข้อพิพาทดังกล่าวมีลักษณะเป็นข้อพิพาททางปกครองควรพิจารณากำหนดให้อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองของเจ้าหน้าที่ของรัฐในสถานการณ์ฉุกเฉิน ซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครองดังเช่นนานาอารยประเทศ

(๓) รัฐสภา คณะรัฐมนตรี โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรยกเลิกมาตรา ๑๗ เนื่องจากแม้จะไม่มีบทบัญญัติดังกล่าวกำหนดไว้ หากพนักงานเจ้าหน้าที่และผู้มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชกำหนดนี้ได้ปฏิบัติหน้าที่ไปโดยสุจริต ไม่เลือกปฏิบัติ และไม่เกินสมควรแก่เหตุหรือไม่เกินกว่ากรณีจำเป็น บุคคลนั้นก็ไม่จำต้องรับผิดและจะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่และผู้มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชกำหนดดังกล่าว มีความระมัดระวังมากขึ้นและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งทำให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชกำหนดมากยิ่งขึ้น

(๔) คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงกลาโหม ควรแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ว่าด้วยวิธีปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๑๑ แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินฯ ข้อ ๓.๗ วรรคสอง ซึ่งกำหนดให้การร้องขอขยายเวลาควบคุมไม่ต้องนำตัวผู้ถูกควบคุมตัวมาศาล แต่ต้องแสดงให้ศาลเห็นถึงเหตุจำเป็นที่ต้องขอขยายเวลาควบคุมเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน เป็นให้ต้องนำตัวผู้ถูกควบคุมมาศาลในทุกกรณี เพื่อให้ทุกฝ่ายได้แสดงให้ศาลเห็นว่ามีเหตุผลและความจำเป็นที่ต้องควบคุมตัวต่อไปหรือไม่หรือยกเลิกระเบียบในข้อดังกล่าว

(๕) คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงกลาโหม สำนักงานตำรวจแห่งชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรนำบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้ในทันทีเมื่อบุคคลใดต้องถูกจับและควบคุมตัวตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินฯ ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมตัวเด็ก เยาวชน ผู้เยาว์ และสตรีหรือบุคคลใด โดยไม่ต้องรอให้ระยะเวลาการควบคุมตัวสามสิบวันตามพระราชกำหนดผ่านพ้นไปก่อนและต้องมีการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอย่างเคร่งครัด เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยเฉพาะสิทธิในกระบวนการยุติธรรม

๓) พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑

(๑) รัฐสภาและคณะรัฐมนตรี ควรให้ข้อพิพาทที่เกิดจากการใช้อำนาจตามพระราช-บัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรฯ อยู่ในอำนาจการพิจารณาของศาลปกครองหากเนื้อหาของคดีเป็นเรื่องคดีปกครอง แต่หากเนื้อหาของคดีเป็นเรื่องการกระทำความผิดอาญา ก็สมควรให้อยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลยุติธรรมจึงจะเหมาะสม โดยมีเหตุผลเช่นเดียวกับมาตรา ๑๖ แห่งพระราช-กำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินฯ

(๒) คณะรัฐมนตรี โดยสำนักนายกรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการเยียวยาความเสียหายตามมาตรา ๒๐ เพื่อเป็นการบรรเทาความเสียหายให้แก่ประชาชนผู้สุจริตที่ได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑

ผลการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑) เมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗ สำนักงานศาลยุติธรรมแจ้งว่า กระบวนการเข้ารับการอบรมตามพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรฯ มาตรา ๒๑ ในขั้นตอนที่เกี่ยวกับศาลยุติธรรมมีความโปร่งใส ชัดเจน คำนึงถึงความสมัครใจของผู้ต้องหา โดยศาลรับฟังความจากผู้ต้องหาก่อนออกคำสั่งเสมอ จึงไม่ต้องมีคณะบุคคลตามข้อเสนอของ กสม.

๒) เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือแจ้งว่าได้มอบหมายให้กระทรวงกลาโหมพิจารณาร่วมกับหน่วยงานอื่นแล้วทำเป็นรายงานภาพรวมประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีต่อไป รวมทั้งได้แนบความเห็นของหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งพบว่ามีหน่วยงานที่เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะฯ ของ กสม. เช่น สำนักข่าวกรองแห่งชาติ เห็นว่าการบังคับใช้กฎหมายพิเศษด้านความมั่นคงต้องมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน โปร่งใส สำนักข่าวกรองแห่งชาติและสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติเห็นพ้องกันว่า การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวควรมีความสมดุลระหว่างการรักษาความมั่นคงของรัฐและการเคารพสิทธิและเสรีภาพของประชาชน กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) รับว่าจะจัดทำหลักเกณฑ์การเยียวยาความเสียหายแห่งผู้ได้รับผลกระทบจากการใช้พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ สำนักงานอัยการสูงสุดเห็นว่าควรแก้ไขพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรฯ โดยให้พนักงานอัยการมีอำนาจพิจารณาการนำผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดตามกฎหมายนี้เข้าสู่กระบวนการอบรมได้

อย่างไรก็ตาม หลายหน่วยงานได้ให้ข้อสังเกตต่อข้อเสนอแนะฯ ดังกล่าว เช่น กระทรวงกลาโหมเห็นว่าไม่สมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติกฎอัยการศึกฯ ในขณะนี้ สำนักข่าวกรองแห่งชาติมีข้อสังเกตว่า ควรคงอำนาจการประกาศใช้กฎอัยการศึกของผู้บังคับบัญชาการทหารที่มีกำลังอยู่ใต้บังคับไม่น้อยกว่าหนึ่งกองพัน และอำนาจของนายกรัฐมนตรีในการขยายเวลาประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินฯ กอ.รมน. เห็นว่าศาลที่มีอำนาจพิจารณาข้อพิพาทเนื่องจากการใช้กฎหมายพิเศษด้านความมั่นคง ซึ่งปัจจุบันให้เป็นอำนาจของศาลยุติธรรมนั้นเหมาะสมแล้ว

๓) เมื่อวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๕๘ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือแจ้งว่า กระทรวงกลาโหมได้แจ้งผลการพิจารณาและผลการดำเนินการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี สรุปได้ ดังนี้

(๑) ให้สำนักนายกรัฐมนตรี โดย กอ.รมน. รับข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายของ กสม. ไปพิจารณากำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการเยียวยาความเสียหายให้แก่ประชาชนผู้สุจริตที่ได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้มาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ แล้วเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

(๒) ข้อเสนอแนะนโยบายหรือข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายในประเด็นอื่น ในชั้นนี้ยังไม่มีความจำเป็นต้องดำเนินการกำหนด แก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกแต่ประการใด

(๓) ให้สำนักนายกรัฐมนตรี โดย กอ.รมน. รับข้อเสนอของสำนักงานอัยการสูงสุดไปแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยพนักงานอัยการมีอำนาจในการตรวจสอบความถูกต้องของการสอบสวนและความเห็นของพนักงานสอบสวนในการพิจารณานำผู้ซึ่งถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดอันมีผลกระทบต่อความมั่นคงเข้าสู่กระบวนการอบรม

คณะรัฐมนตรีมีมติ เมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๘ รับทราบรายงานผลการพิจารณาเพื่อเสนอแนะนโยบายหรือข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายของ กสม. และรับทราบสรุปผลการดำเนินงานของหน่วยงานราชการตามข้อเสนอแนะดังกล่าวข้างต้น และให้สำนักนายกรัฐมนตรี โดย กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรรับไปดำเนินการตามที่กระทรวงกลาโหมเสนอ

เรื่องที่ ๒ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม กรณีเยียวยาความเสียหายแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา[๙๐]

โดยหลักเมื่อบุคคลได้รับความเสียหายจากการกระทำของรัฐ หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น ความเสียหายเนื่องจากข้อบกพร่องในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การใช้นโยบาย การบริหาร หรือการกระทำอื่นใด ผู้ได้รับความเสียหายควรได้รับการเยียวยาโดยกำหนดเป็นกฎหมายและใช้กระบวนการยุติธรรม ในเรื่องนี้ กสม. ได้รับเรื่องร้องเรียนว่าบุตรชายของผู้ร้องถูกทำร้ายได้รับบาดเจ็บสาหัสและทุพพลภาพ ต่อมา ศาลอาญาพิพากษาลงโทษจำคุกผู้ทำร้ายเป็นเวลา ๕ ปี ปรับ ๕๐ บาท ศาลแพ่งพิพากษายกฟ้องเนื่องจากคดีขาดอายุความ อีกทั้งสำนักงานยุติธรรมจังหวัดก็ยกคำขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ เนื่องจากผู้เสียหายยื่นคำขอเกิน ๑ ปี

---

๙๐ รายงานเลขที่ ๓๑๕/๒๕๕๗

กสม. ได้มีข้อเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายต่อคณะรัฐมนตรี สภานิติบัญญัติแห่งชาติ อัยการสูงสุด กระทรวงยุติธรรม กระทรวงกลาโหม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงแรงงาน กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ และเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม สรุปได้ ดังนี้

ข้อเสนอแนะนโยบาย

๑) ศาล รัฐสภา สำนักงานอัยการสูงสุด คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงยุติธรรม (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงแรงงาน กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง สมควรร่วมกันศึกษาและวิเคราะห์เพื่อวางหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนและให้มีมาตรฐานเดียวกันในเรื่องการให้ความช่วยเหลือเยียวยาแก่ผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำของรัฐหรือเจ้าหน้าที่รัฐ เนื่องจากข้อบกพร่องของกระบวนการยุติธรรม หรือจากการใช้นโยบาย หรือการบริหาร หรือการกระทำใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความเสียหายกับประชาชน พร้อมทั้งเพิ่มเติมมาตรการการให้ความช่วยเหลือเยียวยาทางด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากการเยียวยาทางด้านการเงิน

๒) สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงยุติธรรม (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงกลาโหม และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ควรพัฒนาและจัดสรรทรัพยากรอย่างเพียงพอในการบริหารงานกระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และเกิดความเป็นธรรมมากขึ้น เพื่อให้เป็นหลักประกันและเป็นที่เชื่อถือได้ว่าผู้ที่ถูกลงโทษเป็นผู้กระทำความผิดอย่างแท้จริงตามกฎหมาย

๓) นอกจากการกำหนดหลักเกณฑ์การเยียวยาแก่ผู้ได้รับความเสียหาย เนื่องจากข้อบกพร่องของกระบวนการยุติธรรมข้างต้นแล้ว คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงยุติธรรม (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ) ควรมีข้อเสนอเกี่ยวกับการวางหลักเกณฑ์อย่างชัดเจนในการเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากการกระทำของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือบุคคลที่ทำตามหน้าที่แก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ทางการเมือง เพื่อลดการใช้ดุลพินิจและการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม

ข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย

๑) คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงยุติธรรม (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ) สมควรเร่งรัดการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ในประเด็น ดังนี้

(๑) กำหนดเวลาหรืออาจเรียกว่าอายุความการใช้สิทธิยื่นคำขอจากเดิม ๑ ปี เป็น ๑๐ ปี (มาตรา ๒๒) รวมทั้งกำหนดให้มีการแจ้งสิทธิในเรื่องนี้แก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญาที่ได้รับความเสียหายจากข้อบกพร่องในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

(๒) การเพิ่มฐานความผิดท้ายพระราชบัญญัติฯ ให้ครอบคลุมเรื่องความผิดฐานชิงทรัพย์หรือปล้นทรัพย์เป็นเหตุให้ได้รับบาดเจ็บหรือถึงแก่ความตาย และความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์

(๓) เงื่อนไขการจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายให้แก่จำเลยในคดีอาญาให้ได้รับการเยียวยาจากเดิมที่กำหนดว่า ..... เมื่อศาลมีคำสั่งยกฟ้อง หรือวันที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ถอนฟ้อง เพราะปรากฏหลักฐานชัดเจนว่า จำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด หรือวันที่มีคำพิพากษาอันถึงที่สุดในคดีนั้นว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด หรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด .... (มาตรา ๒๒) ควรแก้ไขเป็น เมื่อศาลมีคำพิพากษายกฟ้อง

(๔) ทบทวนผู้ที่จะทำหน้าที่ในการพิจารณาสั่งจ่ายค่าตอบแทนและค่าทดแทนในชั้นพิจารณาและในชั้นอุทธรณ์ จากเดิมที่กำหนดให้คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญามีหน้าที่พิจารณาอนุมัติค่าตอบแทน ค่าทดแทน หรือค่าใช้จ่ายตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๘) และกรณีผู้ยื่นคำขอไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้มีสิทธิอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ (มาตรา ๒๕) ควรแก้ไขเป็น ให้เจ้าหน้าที่ของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ รับผิดชอบพิจารณาจ่ายค่าตอบแทน ค่าทดแทน หรือค่าใช้จ่ายดังกล่าว และให้คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์มีอำนาจหน้าที่พิจารณาคำสั่งของเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้ ให้คำสั่งของคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์เป็นที่สุด เพื่อให้การพิจารณาในเบื้องต้นมีความรวดเร็วยิ่งขึ้นและให้ระบบการตัดสินใจอยู่ในระบบของฝ่ายบริหาร

๒) คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงยุติธรรม (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ควรศึกษาหลักเกณฑ์ แนวทาง การเยียวยาผู้ต้องหาในคดีอาญาที่ถูกควบคุมตัวระหว่างถูกดำเนินคดีในชั้นพนักงานสอบสวน

ผลการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สำหรับความเห็นของรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องนี้ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๕/๒๓๒๕๓ ลงวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ แจ้งว่า รองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) สั่งและปฏิบัติราชการแทนนายกรัฐมนตรีมอบหมายให้กระทรวงยุติธรรม (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ) พิจารณาร่วมกับกระทรวงกลาโหม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงแรงงาน กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง จัดทำรายงานผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินงานเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวในภาพรวม แล้วแจ้งผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง เมื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณาและมีมติแล้ว สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจะได้แจ้งผลการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีต่อ กสม. ทราบ

เรื่องที่ ๓ สิทธิ และเสรีภาพส่วนบุคคล
การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล [๙๑]

สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวรวมถึงสิทธิที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานอันได้รับการรับรองและคุ้มครองจากกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง แบ่งได้เป็น ๔ ประเภท คือ สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสาร และสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวเกี่ยวกับการอยู่หรือพักอาศัย แม้ประเทศไทยมีกฎหมายให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอยู่แล้ว แต่ยังไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มโดยเฉพาะในกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลเป็นเอกชน ประกอบกับสำนักงาน กสม. ร่วมกับสถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดย ผศ.ดร.นนทวัชร์ นวตระกูลพิสุทธ์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัญหาและมาตรการทางกฎหมายในการรับรองและคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว” จึงเห็นควรจัดทำเป็นข้อเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎต่อไป

กสม. ได้มีข้อเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายต่อคณะรัฐมนตรี รัฐสภา สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม (กสทช.) กระทรวงสาธารณสุข แพทยสภา ธนาคารแห่งประเทศไทย และกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สรุปได้ ดังนี้

ข้อเสนอแนะนโยบาย

๑) โดยที่พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ มีเจตนารมณ์เพื่อให้ประชาชนได้รับและมีสิทธิได้รู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยมีข้อยกเว้นอันไม่ต้องเปิดเผยที่แจ้งชัดและจำกัดเฉพาะข้อมูลข่าวสารที่หากเปิดเผยแล้ว จะเกิดความเสียหายต่อประเทศชาติหรือต่อประโยชน์ที่สำคัญของเอกชน ส่วนร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฯ มีเจตนารมณ์เพื่อให้มีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการทั่วไป เพื่อคุ้มครองบุคคลจากการถูกละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล โดยเฉพาะการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปแสวงหาประโยชน์หรือเปิดเผยโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจนเกิดความเดือดร้อนรำคาญหรือความเสียหายแก่ผู้นั้น ดังนั้น คณะรัฐมนตรี โดยสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ) ซึ่งรับผิดชอบกฎหมายทั้งสองฉบับ ควรบริหารจัดการให้มีมาตรการเพื่อประกันว่า เจ้าหน้าที่ในสังกัดมีความเข้าใจและปฏิบัติหน้าที่เป็นหน่วยบังคับกฎหมายข้างต้นเพื่อให้ต้องด้วยกรณีแต่ละกรณีไป ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่แตกต่างกันทั้งสองฉบับ

---

[๙๑] รายงานเลขที่ ๓๑๖/๒๕๕๗

๒) เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ตามที่รับรองไว้ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ข้อคิดเห็นร่วมอันสำคัญของคณะกรรมการประจำกติกาดังกล่าว แนวทางการเพื่อกำหนดระเบียบว่าด้วยการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลทางคอมพิวเตอร์ขององค์การสหประชาชาติ แนวทางการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวและการไหลเวียนของข้อมูลข้ามเขตของข้อมูลส่วนบุคคลของ องค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development : OECD) รัฐสภา และคณะรัฐมนตรี โดยสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ) และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ควรเร่งรัดผลักดันการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ระหว่างที่ยังไม่มีกฎหมายดังกล่าวก็ควรกำหนดแนวปฏิบัติหรือคู่มือการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไปพลางก่อน เพื่อให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นเอกชนมีแนวทางปฏิบัติ

๓) คณะรัฐมนตรี โดยสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง อาจนำแนวทางตามพระราช-บัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๓ ปรับใช้กับร่างพระราชบัญญัตินี้โดยกำหนดเป็นหลักการว่า วิธีคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลในกฎหมายต่าง ๆ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในร่างพระราชบัญญัติฯ เว้นแต่กฎหมายนั้นมีหลักเกณฑ์หรือมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลไม่ต่ำกว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนดในร่างพระราชบัญญัติฯ

๔) คณะรัฐมนตรี โดยสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ) สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม (กสทช.) และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ควรกำหนดให้มีมาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในกิจการสื่อมวลชน รวมถึงแนวทางเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะ บุคคลที่ควรได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษในกิจการดังกล่าว ตลอดจนส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวกให้สมาคมผู้ประกอบวิชาชีพเกี่ยวกับกิจการสื่อมวลชนทุกสาขา กำหนดแนวปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้แก่สมาชิก เช่น ให้เป็นส่วนหนึ่งในมาตรฐานทางจริยธรรมของการประกอบวิชาชีพ เป็นต้น โดยคำนึงถึงการได้สัดส่วนกับวัตถุประสงค์ของกิจการสื่อมวลชน และไม่ละเมิดสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวของผู้อื่น

๕) คณะรัฐมนตรี โดยสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ) และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการบริหาร (ร่าง) พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฯ ควรกำหนดขั้นตอนให้สามารถปฏิบัติได้จริง ชัดเจน ไม่ยุ่งยาก ป้องกันการฝ่าฝืนได้ และไม่มีภาระค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็น ทั้งแก่ผู้ควบคุมข้อมูลและเจ้าของข้อมูลซึ่งเป็นผู้ทรงสิทธิ

๖) คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงสาธารณสุข (สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ) แพทยสภา และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ควรมีหรือใช้มาตรการเพื่อประกันว่าสถานพยาบาลของรัฐและของเอกชน แพทย์ และบุคลากรทางการแพทย์ที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐและที่เป็นเอกชน จะเก็บรวบรวม ใช้และเปิดเผย เก็บรักษา และแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลส่วนบุคคลของผู้รับบริการเกี่ยวกับการบริการ

สาธารณสุข และข้อมูลที่เกี่ยวข้องอื่นใดที่สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพ โดยคำนึงถึงสิทธิของผู้ป่วยและประโยชน์สูงสุดของผู้ป่วยในการรักษาพยาบาล รวมทั้งมีกลไกหรือมาตรการ รวมทั้งแจ้งให้ผู้ป่วยที่มารับบริการทราบถึงการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าว เพื่อประกันว่าโรงพยาบาลของรัฐและของเอกชน ตลอดจนแพทย์และบุคลากรทางการแพทย์ที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐและที่เป็นเอกชนจะเข้าใจและปฏิบัติตามในการให้ความคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล โดยเฉพาะรายงานการแพทย์ของผู้ป่วยที่เป็นเจ้าของข้อมูลที่สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๕ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่นใด

ข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย

๑) คณะรัฐมนตรี โดยสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ควรทบทวนข้อยกเว้นที่บัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. .... ดังนี้

- มาตรา ๕ วรรคท้าย ซึ่งบัญญัติว่า “การยกเว้นไม่ให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับแก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในลักษณะใดหรือกิจการใดให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกาตามข้อเสนอของคณะกรรมการ” เนื่องจากเป็นการใช้กฎหมายที่มีสถานะทางกฎหมายลำดับรองมายกเว้นกฎหมายที่มีสถานะทางกฎหมายลำดับสูงกว่า จึงไม่สอดคล้องกับหลักนิติธรรม (Rule of Law)

- มาตรา ๑๖ วรรคสาม ซึ่งบัญญัติว่า “เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจะเพิกถอนความยินยอมเสียเมื่อใดก็ได้ เว้นแต่มีกฎหมายหรือสัญญาจำกัดสิทธิในการเพิกถอน ....” เนื่องจากเปิดโอกาสให้มีการทำสัญญาสำเร็จรูป

- มาตรา ๒๗ ซึ่งกำหนดข้อยกเว้นว่า “ห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครอง หรือควบคุมดูแลของตนโดยไม่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่

(๑) เปิดเผยต่อทนายความของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ว่าความแทนในคดีใดคดีหนึ่ง หรือได้รับมอบอำนาจทั่วไปให้กระทำการแทนผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

(๒) เพื่อวัตถุประสงค์ในการเรียกเก็บหนี้ ซึ่งเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องชำระให้แก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

(๓) เปิดเผยแก่หน่วยงานที่มีหน้าที่รักษาข้อมูลส่วนบุคคลไว้เป็นประวัติศาสตร์

(๔) เมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐร้องขอในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศหรือกิจการระหว่างประเทศ

(๕) .....”

เนื่องจากบางประการ เช่น ตาม (๑) และ (๒) อาจขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญที่กำหนดเงื่อนไขว่าให้เป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ

๒) คณะรัฐมนตรี โดยสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ควรทบทวนร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. .... มาตรา ๔๐ วรรคแรก ซึ่งบัญญัติว่า "ในกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์เลิกกิจการให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์แจ้งเป็นหนังสือให้สำนักงานทราบภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่เลิกกิจการ" โดยควรแก้ไขเพิ่มเติมให้มีการแจ้งหรือขึ้นทะเบียน หรือได้รับใบอนุญาตเมื่อก่อตั้งกิจการดังกล่าวด้วย

๓) คณะรัฐมนตรี โดยธนาคารแห่งประเทศไทย กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ควรทบทวนบทลงโทษในพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๖๔ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๔๖ และร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. .... มาตรา ๕๒ ที่กำหนดให้กรณีนิติบุคคลกระทำความผิด ให้กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ ผู้แทน/ผู้รับผิดชอบ รับโทษด้วย เว้นแต่พิสูจน์ได้ว่าไม่ได้รู้เห็นไม่ยินยอม หรือไม่มีส่วนร่วมในการกระทำผิดดังกล่าว เนื่องจากเป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคสอง ที่ว่า "ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด"

๔) คณะรัฐมนตรี โดยสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ) ธนาคารแห่งประเทศไทย กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรทบทวนมาตรการลงโทษเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งอยู่ในกฎหมายต่าง ๆ ในเรื่องนี้ เช่น พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ ซึ่งมีโทษจำคุกและปรับร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฯ ซึ่งมีโทษปรับทางปกครองและโทษอาญา พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตฯ ซึ่งมีโทษจำคุกและปรับ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ ซึ่งมีโทษจำคุกและปรับ โดยให้เปลี่ยนจากมาตรการลงโทษทางอาญา เป็นมาตรการลงโทษปรับทางปกครองแทน ทั้งยังสอดคล้องกับหลักการว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมทางเลือกด้วย

๕) คณะรัฐมนตรี โดยสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ควรทบทวนร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฯ มาตรา ๗ องค์ประกอบคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยให้เทียบเคียงได้กับองค์ประกอบของคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต ตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตฯ ซึ่งประธานคณะกรรมการเป็นผู้บริหารของหน่วยปฏิบัติเท่านั้น การให้ประธาน

คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งเป็นตำแหน่งรัฐมนตรีจึงอาจไม่จำเป็นและทำให้ล่าช้าและเนื่องจากคณะกรรมการทั้งสองคณะเป็นหน่วยกำกับผู้ควบคุมข้อมูลที่เป็นภาคเอกชนด้วยกัน จึงควรมีลักษณะที่ใกล้เคียงกันและควรกำหนดให้ชัดเจนว่า การแต่งตั้งคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนั้นควรคำนึงถึงสัดส่วนของหญิงและชาย

๖) คณะรัฐมนตรี โดยสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ควรทบทวนร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฯ มาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง ให้มีเครื่องหมายรับรองมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับใบรับรองจากสำนักงานมีสิทธิใช้หรือแสดงเครื่องหมายดังกล่าว โดยควรเพิ่มเติมบทบัญญัติว่า รวมทั้งอาจเพิกถอนหรือระงับหรือพักใช้เครื่องหมายรับรองมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล สำหรับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่เคยได้รับเครื่องหมายรับรองมาตรฐานแล้ว แต่ต่อมาไม่อาจรักษามาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในความรับผิดชอบได้

ผลการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สำหรับความเห็นของรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องนี้ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๕/๒๒๑๗๐ ลงวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ แจ้งว่า รองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) สั่งและปฏิบัติราชการแทนนายกรัฐมนตรีมอบหมายให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสาร) พิจารณาร่วมกับกระทรวงการคลัง (ธนาคารแห่งประเทศไทย) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการคมนาคมแห่งชาติ แพทยสภา และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง จัดทำรายงานผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินงานเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวในภาพรวม แล้วแจ้งผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีต่อไป

๓.๔ การส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและสิทธิมนุษยชนศึกษา

ภารกิจด้านการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนถือว่าเป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งของ กสม. โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์เชิงรุก เน้นกระบวนการดำเนินงานด้านการป้องกัน เพื่อนำไปสู่การลดปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยการส่งเสริม สนับสนุน เผยแพร่ ความรู้ให้ประชาชนได้รับความรู้ ความเข้าใจ สร้างจิตสำนึก และปลูกฝังให้เห็นคุณค่า ของสิทธิมนุษยชน อันพึงได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคีสนธิสัญญา เพื่อให้ทุกคน ในสังคมเห็นคุณค่าของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และที่สำคัญคือ การอยู่ร่วมกันในสังคม ที่ปกติสุข ช่วยเหลือ เกื้อกูล มีน้ำใจ แบ่งปัน เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน ซึ่งจะส่งผล ทำให้สิทธิมนุษยชนเป็นวิถีชีวิตของทุกคนในสังคม

โดยในปี ๒๕๕๗ กสม. ได้ดำเนินการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และจัดกระบวนการเรียนรู้ด้าน สิทธิมนุษยชนให้กับกลุ่มเป้าหมาย ทั้งในองค์กรภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรเครือข่าย และองค์กร ชุมชน โดยจัดกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

๓.๔.๑ การเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และสร้างความตระหนักในการเคารพสิทธิมนุษยชน

๑) การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การป้องกันการทรมาน และการประติบัติ หรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี ในประเทศไทย” เพื่อให้ เจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมเกิดความตระหนักถึงปัญหา และผลกระทบ อันเนื่องมาจากการซ้อมทรมาน รวมทั้งเกิดการปรับเปลี่ยนทัศนคติ เจตนคติ และ พฤติกรรมการปฏิบัติงานในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งต้องปฏิบัติหน้าที่เพื่อคุ้มครอง สิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยไม่กระทำการใด ๆ ที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นสัญญาบัตร เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ปฏิบัติงาน ในเรือนจำ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านกระบวนการยุติธรรม

การดำเนินกิจกรรมดังกล่าวทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องแนวคิดสิทธิมนุษยชน และอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention against Torture and Other Cruel Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CAT)) ตลอดจนเกิดจิตสำนึก และความตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบ อันเนื่องมาจากการซ้อมทรมานส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนทัศนคติ และพฤติกรรมการปฏิบัติงาน โดยเน้นให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นหลัก

๒) การจัดโครงการจัดงานเนื่องในโอกาสวันสิทธิมนุษยชนสากล ๑๐ ธันวาคม เพื่อร่วมรำลึกถึงความสำคัญของวันสิทธิมนุษยชนสากล ซึ่งเป็นวันที่สหประชาชาติมีมติรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เพื่อใช้เป็นมาตรฐานในการส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาชนทั่วโลก โดยการจัดกิจกรรมรณรงค์เสริมสร้างแนวคิดและหลักการด้านสิทธิมนุษยชน สร้างความตระหนักแก่สังคม และกระตุ้นให้เกิดกระแสสังคม สร้างความสนใจและการรับรู้ของประชาชน ซึ่งกิจกรรมประกอบด้วย

การมอบรางวัลเพื่อยกย่อง เชิดชู บุคคลและองค์กรที่มีผลงานดีเด่นด้านการส่งเสริม ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมทั้งเชิดชูเกียรติแก่บุคคลผู้อุทิศตนเพื่อสิทธิมนุษยชนและทำคุณประโยชน์ให้สังคมอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนจัดกิจกรรมอื่น ๆ อาทิ การปาฐกถาพิเศษ การแสดงศิลปวัฒนธรรมและการแสดงดนตรีเพื่อส่งเสริมสิทธิมนุษยชน นอกจากนี้ มีการจัดนิทรรศการแสดงประวัติและผลงานของผู้ได้รับรางวัลดังกล่าว และนิทรรศการของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรเครือข่าย เพื่อเผยแพร่ความรู้สิทธิมนุษยชนสู่สังคมอย่างกว้างขวาง

การจัดงานวันสิทธิมนุษยชนสากลฯ ในปีนี้ ได้รับความสนใจจากภาคส่วนต่าง ๆ โดยมีผู้เข้าร่วมงาน จำนวน ๙๑๖ คน ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน สื่อมวลชน และประชาชนทั่วไป และองค์กรภาคีเครือข่ายด้านสิทธิมนุษยชนเข้าร่วมจัดนิทรรศการ จำนวน ๔๔ องค์กร ทำให้เกิดการเผยแพร่ข้อมูลความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนและข้อมูลของหน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการส่งเสริม ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่หลากหลาย ประชาชนได้รับรู้และเรียนรู้ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังเกิดกระแสสังคมจากการนำเสนอข่าวผ่านทางสื่อมวลชน และสื่ออื่น ๆ ส่งผลให้ประชาชนให้ความสนใจงานของ กสม. มากขึ้น

๓) การจัดให้มีโครงการคัดเลือกบุคคลและองค์กรที่มีผลงานดีเด่นด้านการส่งเสริม ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยการคัดเลือกและมอบรางวัล “ผู้อุทิศตนเพื่อสิทธิมนุษยชน” และรางวัล “บุคคลและองค์กรที่มีผลงานดีเด่นด้านการส่งเสริม ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน” เพื่อยกย่อง เชิดชู และประกาศเกียรติคุณให้สังคมได้รับรู้ สร้างขวัญ และกำลังใจให้แก่บุคคลและองค์กรที่ปฏิบัติงานอุทิศตนในการปกป้อง คุ้มครองสิทธิ ทั้งของตนเองและของชุมชน ทำให้สังคมยอมรับจนเป็นแบบอย่างให้บุคคลและองค์กรอื่น ๆ ในสังคม โดยในปี ๒๕๕๗ มีผู้ได้รับรางวัล ดังนี้

๑. **รางวัลเกียรติยศ "ผู้อุทิศตนเพื่อสิทธิมนุษยชน"** จำนวน ๓ รางวัล ได้แก่

๑.๑ รองศาสตราจารย์ จุรี วิจิตรวาทการ

๑.๒ นางเตือนใจ ดีเทศน์

๑.๓ นายวัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล

๒. **รางวัลบุคคลและองค์กรที่มีผลงานดีเด่นด้านการส่งเสริม ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ประจำปี ๒๕๕๗** แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๒.๑ ประเภทบุคคล ประกอบด้วย

๒.๑.๑ บุคคลทั่วไป จำนวน ๓ รางวัล ได้แก่

๑) นางทัศนีย์ คีรีประณีต

๒) นายบารมี พานิช

๓) นายพงษ์พิพัฒน์ มีเบญจมาศ

๒.๑.๒ เด็กและเยาวชน จำนวน ๒ รางวัล ได้แก่

๑) นางสาวกิษศิญาพัฒน์ สิงหเดช

๒) นายอรรถสิทธิ์ เหลืองไพบูลย์

๒.๑.๓ บุคคลภาคสื่อมวลชน จำนวน ๒ รางวัล ได้แก่

๑) นางสาวฐปณีย์ เอียดศรีไชย

๒) นายประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์

๒.๒ ประเภทองค์กร ประกอบด้วย

๒.๒.๑ องค์กรภาครัฐ จำนวน ๓ รางวัล ได้แก่

๑) เทศบาลตำบลคลองใหญ่ อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

๒) บ้านพักเด็กและครอบครัว จังหวัดนนทบุรี

๓) สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จังหวัดสมุทรสาคร

๒.๒.๒ องค์กรภาคเอกชน จำนวน ๓ รางวัล ได้แก่

๑) มูลนิธิเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน

๒) สภาองค์กรชุมชนตำบลคูหาใต้ และเครือข่ายพิทักษ์สิทธิชุมชนเขาคูหา อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา

๓) สมาคมเครือข่ายประมงพื้นบ้านอ่าวท่าศาลา และเครือข่ายรักษ์บ้านเกิดท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

๒.๒.๓ องค์กรสื่อสารมวลชนหรือรายการที่ส่งเสริมสิทธิมนุษยชน จำนวน ๓ รางวัล ได้แก่

๑) รายการนักข่าวพลเมือง สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

๒) วงดนตรี โฮป แฟมิลี่

๓) สถานีวิทย จส. ๑๐๐

การมอบรางวัลให้แก่บุคคลและองค์กรที่มีผลงานดีเด่นด้านการส่งเสริม ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ก่อให้เกิดขวัญและกำลังใจแก่บุคคลและองค์กรในการที่จะปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้นในฐานะเป็นบุคคลและองค์กรที่ได้รับการยกย่องให้เป็นผู้ที่อุทิศตนและมีบทบาทสำคัญในการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริม ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ทำให้ส่งผลดีทั้งต่อตนเองและผลประโยชน์ของประเทศโดยส่วนรวม อีกทั้งการเผยแพร่ประวัติและผลงานของบุคคลและองค์กรที่ได้รับรางวัลดังกล่าว ทำให้ประชาชนได้เห็นความสำคัญของการส่งเสริม ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และเห็นตัวอย่างการทำงานของผู้ได้รับรางวัลที่สามารถนำไปเป็นแบบอย่างและเป็นแรงบันดาลใจ เพื่อร่วมกันทำให้การละเมิดสิทธิมนุษยชนลดลงและสังคมเป็นปกติสุข

๓.๔.๒ งานสิทธิมนุษยชนศึกษา

สิทธิมนุษยชนศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การสร้างสังคมที่มีการเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน การเรียนรู้เรื่องสิทธิมนุษยชนจึงถือเป็นเรื่องสำคัญที่ทุกคนไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่จะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค เท่าเทียม การไม่เลือกปฏิบัติ และคุณค่าความเป็นมนุษย์ เพื่อช่วยปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมให้ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข โดยเป็นการศึกษาได้ทั้งในและนอกห้องเรียน หรือผ่านการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผ่านมา กสม. ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าว โดยจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้านสิทธิมนุษยชน ดังนี้

๑) การจัดโครงการฝึกอบรม เรื่อง “บทบาทของมหาวิทยาลัยกับการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน” โดย กสม. ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อให้นักศึกษา บุคลากรทางการศึกษา ได้รับความรู้ความเข้าใจในแนวคิดและหลักการสิทธิมนุษยชนตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และกติการะหว่างประเทศ ผลการดำเนินงานทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจในแนวคิดและหลักสิทธิมนุษยชน และได้รับการพัฒนาศักยภาพการสื่อสาร อันจะเป็นประโยชน์ในการเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนให้ขยายไปสู่ครอบครัว และชุมชนต่อไป

๒) การจัดโครงการจัดทำคู่มือความรู้สิทธิมนุษยชนสำหรับอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา โดยร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาในทุกภูมิภาคที่ลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือด้านสิทธิมนุษยชน (MOU) กับ กสม. ในการจัดทำคู่มือความรู้สิทธิมนุษยชนสำหรับอาจารย์ใช้ประกอบการสอนนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ทั้งนี้ ได้มีการดำเนินโครงการนำร่องไปแล้วกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่ภาคใต้ โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อร่วมแสวงหาแนวทางความร่วมมือทางวิชาการระดมความคิดเห็นสังเคราะห์การให้ความรู้สิทธิมนุษยชน หาแนวทางการพัฒนาและประยุกต์ใช้ความรู้ให้สอดคล้อง

เหมาะสมกับนิสิต นักศึกษา ผลการประชุมได้มีการออกแบบและกำหนดขอบเขตเนื้อหาของคู่มือฯ และมอบหมายให้ผู้เข้าร่วมประชุมของแต่ละสถาบันการศึกษารับผิดชอบในการจัดทำเนื้อหาในแต่ละส่วนต่อไป

๓) การจัดทำสื่อเผยแพร่ประสบการณ์การดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชน โดยการถอดประสบการณ์การทำงานของผู้ได้รับรางวัลบุคคลและองค์กรที่มีผลงานดีเด่นด้านการส่งเสริม ปกป้องและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมทั้งผู้ได้รับรางวัลเกียรติยศ “ผู้อุทิศตนเพื่อสิทธิมนุษยชน” โดยจัดทำเป็นหนังสือเพื่อเผยแพร่ให้ประชาชนเรียนรู้ ยึดถือเป็นแบบอย่าง และเป็นแรงบันดาลใจในการทำงานเพื่อประโยชน์สุขของสังคมส่วนรวม

๓.๔.๓ งานประชาสัมพันธ์และเผยแพร่

งานประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ เป็นกระบวนการสำคัญในการสื่อสารและถ่ายทอดความรู้ ข้อมูล ข่าวสารไปยังประชาชนตลอดจนกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในประเด็นและบริบทต่าง ๆ และสามารถที่จะนำความรู้ที่ได้รับไปร่วมสร้างสรรค์สังคมให้เกิดวัฒนธรรมการเคารพสิทธิมนุษยชนมากยิ่งขึ้น

ในปี ๒๕๕๗ กสม. ได้ดำเนินงานเพื่อสื่อสารความรู้ ข้อมูลและข่าวสารไปสู่ประชาชน โดยการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์และการเผยแพร่ผ่านสื่อต่าง ๆ ดังนี้

๓.๔.๓.๑ การเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนผ่านสื่อต่าง ๆ

๑) สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่

(๑) การจัดทำจดหมายข่าว “มุมมองสิทธิ์” เผยแพร่ให้แก่กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ทั่วประเทศ ได้แก่ องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ห้องสมุด โรงพยาบาล

ภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน และประชาชนผู้สนใจทั่วไป จัดพิมพ์รายเดือน รวม ๑๒ ฉบับ จำนวนพิมพ์ครั้งละ ๓๐,๐๐๐ ฉบับ รวมจำนวนทั้งสิ้น ๓๖๐,๐๐๐ ฉบับ

(๒) การจัดทำหนังสือ/คู่มือ เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนในเรื่องหรือประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

- กฎหมายระหว่างประเทศทั่วไป ได้แก่ สนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน
  กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง
  อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย
  ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี
  อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ
  อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก
  อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ
- รายงานข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
  ต่อกรณีข้อร้องเรียนของเครือข่ายภาคตะวันออก
- ประมวลศัพท์และความรู้สิทธิมนุษยชน เล่ม ๒
- สิทธิผู้หญิง (การ์ตูน)
- คู่มือปกป้องสิทธิเสรีภาพ “เมื่อชุมชน ถูกละเมิดสิทธิ” เล่ม ๑
  การต่อสู้จากเกิดจนถึงตาย
- คู่มือปกป้องสิทธิเสรีภาพ “เมื่อชุมชน ถูกละเมิดสิทธิ” เล่ม ๒
  เมื่อชุมชนถูกละเมิดสิทธิ
- คู่มือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามหลักสิทธิมนุษยชน
- เอกสารเปิดผนึกข้อเท็จจริง กสม. กับความเป็นอิสระ การสรรหาบุคลากร
  การปฏิบัติหน้าที่ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ในปี ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗
- Statement of National Human Rights Commission of Thailand on its Independence, Competence and Accountability on Human Rights Promotion and Protection in 2013 - 2014
- ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน
- ย้อนรอยสิทธิความเป็นคนของผู้หญิง
- ๑๐ เรื่องเด่นสิทธิมนุษยชนด้านกฎหมายและการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม

๒) **สื่อประชาสัมพันธ์องค์กรในรูปแบบต่าง ๆ** ได้แก่ การผลิตเพลงเพื่อสิทธิมนุษยชน แผ่นซีดีเพลงเพื่อสิทธิมนุษยชน กระเป๋าผ้า ปากกา สมุดบันทึก พัด แผ่นพับ แผ่นป้ายนิทรรศการความรู้สิทธิมนุษยชน และชุดนิทรรศการส่งเสริมความรู้สิทธิมนุษยชน

๓) สื่อทางไกล

๓.๑) การผลิตรายการวิทยุออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ความรู้ ข่าวสาร ข้อมูล และสถานการณ์สิทธิมนุษยชนให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในวงกว้าง ดังนี้

(๑) รายการวิทยุกระจายเสียง "เพื่อสิทธิมนุษยชน" เผยแพร่ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ คลื่นความถี่ AM 1467 KHz และเครือข่ายทั่วประเทศ ออกอากาศทุกวันพุธ เวลา ๑๘.๐๐ – ๑๙.๐๐ น. (ความยาว ๖๐ นาที) จำนวน ๕๓ ตอน

(๒) รายการวิทยุกระจายเสียง "สำนึกของสังคม ช่วงเพื่อสิทธิมนุษยชน" เผยแพร่ทางสถานีวิทยุจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คลื่นความถี่ FM 101.5 MHz ออกอากาศทุกวันพุธ เวลา ๑๐.๐๕ – ๑๐.๕๕ น. (ความยาว ๕๐ นาที) จำนวน ๕๓ ตอน

(๓) รายการวิทยุกระจายเสียงรายการ "คุยกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ" เผยแพร่ทางสถานีวิทยุรัฐสภา คลื่นความถี่ FM 87.5 MHz และเครือข่ายทั่วประเทศ เดือนมกราคม ถึงเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๗ ออกอากาศทุกวันอังคาร เวลา ๑๙.๓๐ - ๒๐.๐๐ น. (ความยาว ๓๐ นาที) จำนวน ๒๑ ตอน และเดือนกันยายนถึงเดือนธันวาคม ๒๕๕๗ ออกอากาศวันศุกร์เว้นวันศุกร์ เวลา ๒๐.๓๐ - ๒๑.๐๐ น. (ความยาว ๓๐ นาที) จำนวน ๙ ตอน

๓.๒) การผลิตรายการสารคดีโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ภายใต้ชื่อรายการ "สู้เพื่อสิทธิ์" โดยมีแนวคิดหลักในการนำเสนอเกี่ยวกับเรื่องราวและวิถีการต่อสู้เพื่อปกป้องสิทธิของชุมชนในด้านฐานทรัพยากร สำหรับนำเผยแพร่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสโดยความร่วมมือกับองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (ส.ส.ท.) ความยาวประมาณ ๕๐ นาที จำนวน ๑๐ ตอน

๔) การจัดนิทรรศการ

จัดแสดงนิทรรศการเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในโอกาสและสถานที่ต่าง ๆ รวมทั้งมีการประสานความร่วมมือในการจัดนิทรรศการสัญจรร่วมกับองค์กรภาคีเครือข่ายต่างๆ อย่างต่อเนื่อง อาทิ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ กระทรวงยุติธรรม และการไฟฟ้าฝ่ายผลิต ดังนี้

- โครงการ "ผู้ตรวจการแผ่นดินร่วมกับจังหวัดเคลื่อนที่และสถานีประชาชนสัญจร" จังหวัดเชียงราย
- งานสัมมนาเรื่อง "ผู้ตรวจการแผ่นดินสัญจรเพื่อมุ่งสร้างคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทย" โรงแรมรามาการ์เดนส์ กรุงเทพมหานคร
- โครงการ "ผู้ตรวจการแผ่นดินร่วมกับจังหวัดเคลื่อนที่และสถานีประชาชนสัญจร" จังหวัดชลบุรี
- งาน "กฟผ. องค์การใสสะอาด" ณ หอประชุมเกษม จาติกวณิช สำนักงานกลาง กฟผ. อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

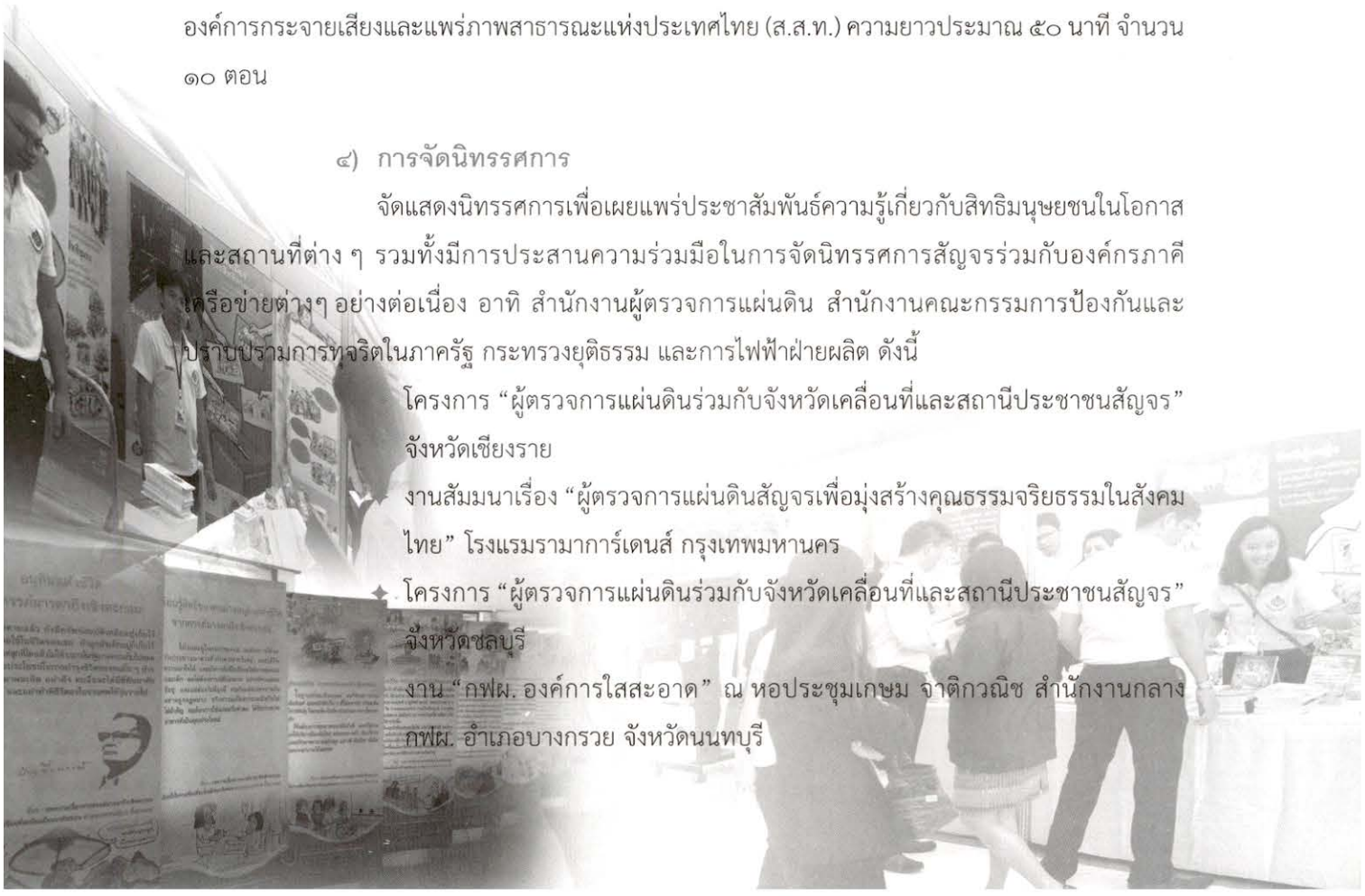

- งานสัมมนาเรื่อง “สิทธิมนุษยชน : สิทธิการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน” โรงแรมมิราเคิล แกรนด์คอนเวนชั่น กรุงเทพมหานคร
- การเสวนาวิชาการหลักสูตร “ผู้บริหารงานยุติธรรมระดับสูง : บธส.” ณ หอประชุมสุขุม นัยประดิษฐ์ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน จังหวัดนนทบุรี
- งานสัมมนาขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๒ (๒๕๕๖ - ๒๕๖๐) “ทุจริตคิดโกงชาติ จะพินาศทั้งราษฎร์รัฐ” หอประชุมกองทัพเรือ ถนนอรุณอัมรินทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร
- โครงการ “ผู้ตรวจการแผ่นดินสัญจรพบประชาชนในส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น”

๓.๔.๓.๒ การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูล สถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชน และกิจกรรมตามภารกิจของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติผ่านสื่อมวลชน

๑) จัดทำแถลงการณ์เผยแพร่ผ่านสื่อมวลชน มีการจัดทำแถลงการณ์คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเพื่อแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และข้อห่วงกังวลต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่สุ่มเสี่ยงหรือมีการละเมิดสิทธิมนุษยชน เพื่อเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน จำนวน ๙ กรณี ได้แก่

- เรื่อง ข้อกังวลต่อสถานการณ์การชุมนุม ในวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๕๗ (๘ มกราคม ๒๕๕๗)
- เรื่อง ขอประณามการใช้ความรุนแรงในเหตุการณ์การชุมนุม เมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๕๗ (๑๙ มกราคม ๒๕๕๗)
- เรื่อง ขอคัดค้านการบังคับใช้พระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินเป็นการทั่วไป ในหลายพื้นที่ (๒๓ มกราคม ๒๕๕๗)
- เรื่อง ข้อห่วงใยและข้อกังวลต่อสถานการณ์ทางการเมือง กรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป ในวันอาทิตย์ที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ (๒๙ มกราคม ๒๕๕๗)
- เรื่อง ขอประณามการใช้ความรุนแรงต่อประชาชนผู้บริสุทธิ์ โดยเฉพาะเด็กและสตรีในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗)
- เรื่อง ขอประณามการใช้ความรุนแรงต่อประชาชนผู้บริสุทธิ์ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗)
- เรื่อง ประณามการใช้อาวุธโดยเฉพาะอาวุธสงคราม เพื่อกระทำรุนแรงต่อกลุ่มประชาชนผู้บริสุทธิ์อย่างโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง (๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗)

- เรื่อง ขอประณามการใช้ความรุนแรง และการกระทำที่ทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม ต่อกลุ่มประชาชนผู้บริสุทธิ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (๑ พฤษภาคม ๒๕๕๗)
- เรื่อง ข้อห่วงใยและข้อกังวลในสถานการณ์การชุมนุมทางการเมืองที่มีลักษณะเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และขอประณามการใช้ความรุนแรงทุกรูปแบบ (๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๗)

๒) จัดแถลงข่าว ๑ ครั้ง ได้แก่ แถลงข่าวพิธีเปิดศูนย์ประสานงานสิทธิมนุษยชนจังหวัดชายแดนภาคใต้ ณ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ซึ่งเป็นศูนย์ประสานงานในภูมิภาคแห่งแรกในการประสานงานด้านสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๓.๔.๓.๓ การจัดสัมมนา เวทีสาธารณะ และกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อสร้างกลไกความร่วมมือกับเครือข่าย และส่งเสริมความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนในประเด็นต่าง ๆ ให้แก่สาธารณชน

๑) จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง "การส่งเสริมความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนสำหรับสื่อมวลชน" โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ ในส่วนภูมิภาค ๒ พื้นที่ ได้แก่ ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้สื่อมวลชนได้รับความรู้ และความเข้าใจที่ถูกต้อง เกิดความตระหนักรู้เกี่ยวกับเรื่องสิทธิมนุษยชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนามาตรฐานทางวิชาชีพในการป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพส่วนบุคคล

๒) การจัดเวทีสาธารณะเพื่อเป็นเวทีสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การระดมความคิดเห็น เพื่อให้ข้อมูลในการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเด็นต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาของสังคมในปัจจุบันเพื่อนำเสนอไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป รวมทั้งเพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจให้แก่ประชาชนโดยผ่านทางสื่อมวลชนที่เข้าร่วมในเวทีสาธารณะแต่ละครั้ง ทั้งนี้ ได้มีการจัดเวทีสาธารณะ รวมทั้งสิ้น ๔ ครั้ง ประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

- อุ้มบุญอย่างไร ไม่กระทบสิทธิ
- กฎหมายอุ้มบุญ : เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์กับความเป็นธรรมทางเพศ
- ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์
- ขอเราให้เท่ากัน : กฎหมายคู่ชีวิตเพื่อการแต่งงานที่เท่าเทียมในสังคมไทย พร้อมทั้งการจัดแสดงภาพยนตร์ เรื่อง The Case Against 8

๓) การจัดประกวด Talk Show “เดี่ยวไมโครโฟน... ให้โดนเรื่องสิทธิ” โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายเป็นนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้เยาวชนเกิดกระบวนการเรียนรู้โดยการศึกษา ค้นคว้า คิดวิเคราะห์ในมิติสิทธิมนุษยชนมากขึ้น รวมทั้งเพื่อส่งเสริมและปลูกฝังให้เยาวชนมีความรู้ ความเข้าใจ มีความตระหนัก รู้คุณค่าของการเคารพสิทธิมนุษยชน สามารถนำไปเผยแพร่และใช้ในชีวิตประจำวันได้

นอกจากนี้ ยังมีการจัดเวทีเสวนาเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนแก่สังคม ในหัวข้อดังต่อไปนี้

- การจัดการสัมมนา เรื่อง “การส่งเสริม ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในพื้นที่ภาคใต้” ระหว่างวันที่ ๑-๕ มิถุนายน ๒๕๕๗ ณ โรงแรม บีพี สมิหลา บีช โฮเต็ล แอนด์ รีสอร์ท จ.สงขลา
- การจัดเวทีเสวนา เรื่อง “ฆ่า ข่มขืน โทษประหารสังคมไทยจะก้าวไปทางใด?” เมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ วัดบ้านเซเวียร์ กรุงเทพ
- การจัดเวทีเสวนา เรื่อง ดวงใจแม่ วอนยุติความรุนแรง เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๗ ณ ห้องประชุมวัดบ้านเซเวียร์ กรุงเทพ
- การจัดเวทีเสวนา เรื่อง ชายรุ่นใหม่ ไม่รุนแรงและไม่ละเมิดสิทธิ เมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ ณ สำนักงาน กสม.
- การจัดเวทีเสวนา เรื่อง คืนความสุข ครอบครัวพ้นทุกข์จากความรุนแรง เมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ ณ ห้องประชุมวัดบ้านเซเวียร์ กรุงเทพ

๓.๕ การศึกษาวิจัยด้านสิทธิมนุษยชน

ภารกิจหลักสำคัญประการหนึ่งของ กสม. คือ การส่งเสริมการศึกษาวิจัยและการเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน ซึ่งในระยะเวลาที่ผ่านมา กสม. ได้สนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยในประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนางาน รวมทั้งการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและกฎหมาย เพื่อเสนอต่อรัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และเผยแพร่ต่อสถาบันการศึกษา ผู้สนใจ และประชาชนทั่วไป

ในปี ๒๕๕๗ กสม. ได้ส่งเสริมการศึกษาวิจัยและการเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน โดยดำเนินการศึกษาวิจัยด้านสิทธิมนุษยชน และการขับเคลื่อนผลงานการศึกษาวิจัยสู่สังคม โดยนำผลงานการศึกษาวิจัยที่ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว จัดให้มีการสัมมนาเพื่อการขับเคลื่อนเผยแพร่สู่สังคม ทั้งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อการใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนร่วมกัน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

๓.๕.๑ การศึกษาวิจัยด้านสิทธิมนุษยชน

จำนวน ๔ เรื่อง คือ

๑) **การศึกษาวิจัย เรื่อง** ผลกระทบของธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่กับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

ผู้ศึกษาวิจัย : คณะอาจารย์คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สาระสำคัญของการศึกษาวิจัย

โครงการวิจัยนี้ เป็นการศึกษาวิจัยที่มุ่งเน้นการศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรค ทบทวนกรอบนโยบายการพัฒนาประเทศและหลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบของธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงกระบวนทัศน์ของรัฐต่อการพัฒนาประเทศที่มีผลต่อการลงทุนในธุรกิจค้าปลีก

ขนาดใหญ่ในประเทศไทย และนำเสนอผลกระทบของธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ที่มีต่อร้านค้าปลีกดั้งเดิมท้องถิ่น ร้านค้าโชห่วย รวมถึงการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อร้านค้าปลีกดั้งเดิมท้องถิ่น ร้านค้าโชห่วยที่ได้รับผลกระทบ ตลอดจนข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากผลกระทบของการประกอบธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ภาครัฐได้ตอบสนองโดยการพยายามสร้างมาตรการต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น อาทิ โครงการรวมพลังโชห่วยสู้วิกฤติ หรือการจัดตั้ง บริษัท รวมค้าปลีกเข้มแข็ง จำกัด (Allied Retail Trade Co.,Ltd. (ART)) หรือการจัดอบรมให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการร้านค้าปลีกสมัยใหม่แก่ผู้ประกอบธุรกิจค้าปลีกขนาดกลางและเล็ก หรือการเชื่อมโยงเครือข่ายธุรกิจค้าปลีกร้านค้าส่ง ผู้ผลิต และผู้แทนจัดจำหน่าย และมีนโยบายในการใช้มาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่แล้วมาแก้ไขปัญหาของการขยายสาขาธุรกิจค้าปลีกต่างชาติในระดับย่อย ได้แก่ กฎหมายผังเมือง และกฎหมายควบคุมอาคาร และยังได้อาศัยกฎหมายการแข่งขันทางการค้าเข้าช่วยสนับสนุน ในกรณีที่ธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่รายใดมีพฤติกรรมที่มีลักษณะเอาเปรียบผู้ประกอบธุรกิจอื่น หรือผูกขาดตัดตอนทางการค้า รวมถึงกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคสำหรับกรณีที่มีพฤติกรรมเอาเปรียบผู้บริโภคประกอบด้วย ซึ่งจัดได้ว่าเป็นการใช้มาตรการกฎหมายทางอ้อม

ในส่วนมาตรการทางกฎหมายโดยตรงนั้น พบว่า ภาครัฐได้พยายามผลักดันร่างพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจค้าปลีกค้าส่ง พ.ศ. .... ซึ่งมีวัตถุประสงค์ควบคุมการจัดระเบียบการประกอบธุรกิจค้าปลีกค้าส่ง เพื่อให้การประกอบธุรกิจค้าปลีกค้าส่งทุกประเภท สามารถดำรงอยู่ได้ตามสภาพทางเศรษฐกิจการค้าและสภาพแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่น แต่การตรากฎหมายฉบับนี้ ถูกวิพากษ์วิจารณ์โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องว่าไม่ได้ช่วยผู้ค้ารายย่อย ซึ่งสถานภาพปัจจุบันยังคงอยู่ในระหว่างขั้นตอนการตราเป็นกฎหมาย

ผลการศึกษาวิจัยชี้ให้เห็นว่า กระบวนทัศน์ในการพัฒนาประเทศไทยมีความเชื่อมโยงกับหลักการสากลอย่างแนบแน่น เนื่องจากประเทศไทยได้อาศัยนโยบายการพึ่งพิงทุนภายนอกมาโดยตลอด นอกจากนี้ ประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกประเภทสมาชิกก่อตั้งขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization) ซึ่งมีผลผูกพันให้ประเทศสมาชิกสร้างขอบข่ายความร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศและยึดนโยบายเสรีนิยมทางการค้า (Liberalize International Trade) เพื่อเพิ่มช่องในการเข้าถึงตลาดทางการค้า และความร่วมมือเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและการลงทุน และมีพันธกรณีในการพัฒนาการเปิดเสรีทางการค้า สาขาธุรกิจค้าปลีก ดังนั้น การที่กระบวนทัศน์การพัฒนาประเทศวางน้ำหนักไปที่มิติด้านเศรษฐกิจ ยังผลให้นโยบายการพัฒนาประเทศและการบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทยสะท้อนภาพการพัฒนาทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ส่วนกระบวนทัศน์มิติทางสังคมและมิติทางสิ่งแวดล้อมเป็นเพียงวาทกรรม หรืออย่างดีก็เป็นได้เพียงนโยบายลำดับรอง เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาประเทศทาง “วัตถุ” แต่มิได้พัฒนา “คน”

อย่างไรก็ดี การวางกลยุทธ์ในการพัฒนาประเทศในลักษณะดังกล่าว มีขึ้นมานานแล้ว ประวัติศาสตร์ชี้ชัดว่า ผลพวงของนโยบายและมาตรการส่งเสริมของรัฐที่ผ่านมา ประกอบกับความได้เปรียบทางเศรษฐกิจของกลุ่มทุนต่างชาติ กลุ่มทุนเหล่านี้จึงได้เข้ามาประกอบกิจการและลงทุนในประเทศไทย

เพิ่มมากขึ้น รวมถึงการลงทุนสาขาธุรกิจค้าปลีกด้วยเช่นกัน นอกเหนือจากผลกระทบที่มีต่อร้านค้าปลีกดั้งเดิมแล้ว ผลการศึกษาวิจัยยังได้แสดงให้เห็นถึงผลกระทบทางสังคมของการรับนโยบายการเปิดเสรีทางการค้า (ธุรกิจค้าปลีก) ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของประชาชน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชุมชนในระยะยาวอีกด้วย หากแต่การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการปลุกปั่น มิได้เกิดขึ้นตามความต้องการของชุมชน และมีพยานหลักฐานที่ยืนยันว่าสิทธิของชุมชนที่จะเลือกวิถีชีวิตที่เหมาะสม และความสุขทางสังคมที่ยั่งยืนได้ถูกทำลายไป เพราะการยอมรับให้กระบวนการค้าปลีกเข้าแทรกซึมวิถีชีวิตของชุมชน เพื่อประโยชน์ทางการค้าและการค้ากำไรอย่างปราศจากข้อจำกัด ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศ อาทิ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า มีการใช้มาตรการทางกฎหมายในลักษณะของการกำหนดรายละเอียดปลีกย่อยทางอ้อม ในการป้องกันผลกระทบของธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ที่มีต่อร้านค้าดั้งเดิมท้องถิ่น เช่น การจัดระเบียบการจราจร การจัดระเบียบพื้นที่ตั้ง หรือมาตรการเพื่อความปลอดภัย เป็นต้น งานวิจัยนี้พบว่า มาตรการทางกฎหมายมิได้เป็นปัจจัยที่มีนัยสำคัญในการปกป้องร้านค้าดั้งเดิมท้องถิ่น แต่ปัจจัยที่ทำให้ธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ไม่กลืนกินร้านค้าปลีกดั้งเดิมท้องถิ่นหรือร้านค้ากลุ่มทุนชาติ ได้แก่ “การสร้างจิตสำนึกร่วมกัน” ของปัจเจกชน ชุมชน และสังคม ให้ตระหนักถึงคุณค่าในความดีของการมีอยู่ของร้านค้าปลีกดั้งเดิมท้องถิ่น ซึ่งเปรียบได้กับ “กระดูกสันหลังของเศรษฐกิจชุมชน” และความงามของความหลากหลายในการประกอบอาชีพของคนท้องถิ่น โดยยึดโยงกับกระบวนทัศน์เรื่องการพัฒนาที่สมดุลอย่างยั่งยืนอันมีสิทธิมนุษยชนควบคู่กับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาประเทศสืบไป

ทั้งนี้ จากผลการศึกษาวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรทบทวนการอนุญาตในเรื่องการขยายตัวของร้านค้าปลีกสมัยใหม่โดยชะลอไว้เป็นการชั่วคราวก่อน และพิจารณาถึงความเปราะบางของชุมชน โดยรัฐต้องปกปักษ์รักษาสิทธิมนุษยชนควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ทิศทางพัฒนาประเทศของไทยควรวางอยู่บนกรอบความคิดเรื่อง “การพัฒนาอย่างยั่งยืน” (Sustainable Development) ตามที่ได้กำหนดอยู่ในแผนพัฒนาประเทศและแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน รัฐต้องบูรณาการกรอบความคิดในการบริหารงานของภาครัฐโดยการบริหารปกครองของภาครัฐในระบอบประชาธิปไตยนั้น ต้องคำนึงถึงสิทธิในการพัฒนา ซึ่งมีหลักสำคัญประการแรกว่า ภาครัฐมีหน้าที่จัดระเบียบทางเศรษฐกิจที่เหมาะสมต่อการพัฒนาคุณภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม ประการที่สอง ภาครัฐมีหน้าที่ต้องกระจายรายได้เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คนในสังคม และประการสุดท้าย คือ การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน นอกจากนี้ นโยบายข้างต้นต้องได้รับการถ่ายทอดไปสู่หน่วยงานภาครัฐส่วนท้องถิ่น การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคประชาชนมีความจำเป็นอย่างยิ่งยวดต่อการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่ภาคปฏิบัติอย่างจริงจังโดยก่อนที่จะดำเนินมาตรการในทางปฏิบัติใด ๆ ภาครัฐควรมีการชะลอการอนุญาตขยายตัวของร้านค้าปลีกสมัยใหม่ไว้เป็นการชั่วคราวก่อน จนกว่าจะแน่ใจว่ารัฐมีกลไกคุ้มครองที่พร้อมเพรียงแล้ว

ภายใต้กรอบแนวคิดดังกล่าวมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและมาตรการในทางปฏิบัติสำหรับป้องกันผลกระทบของธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่กับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ดังต่อไปนี้

๑) **ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อมาตรการควบคุมโครงสร้างของการประกอบธุรกิจค้าปลีก**

(๑) ภาครัฐควรมีการตรากฎหมายควบคุมการขยายสาขาของร้านค้าปลีกสมัยใหม่ โดยเฉพาะการลดขนาดในพื้นที่เขตชุมชนเมือง

(๒) การพิจารณาอนุญาตให้ประกอบกิจการหรือขยายสาขาของร้านค้าปลีกสมัยใหม่ ควรมีการพิจารณาถึงผลกระทบที่มีต่อร้านค้าปลีกดั้งเดิม ร้านค้าชุมชน และมีการรับฟังความเห็นจากหอการค้าจังหวัดและรับฟังข้อเสนอแนะระดับจังหวัด

(๓) การพิจารณาอนุญาตให้ประกอบกิจการหรือขยายสาขาของร้านค้าปลีกสมัยใหม่ ควรมีการพิจารณาถึงผลกระทบเรื่องการรักษาสภาพแวดล้อมและวิถีชุมชน และรับฟังข้อเสนอแนะของประชาชน รวมถึงการทำประชามติในแต่ละพื้นที่

(๔) ภาครัฐควรทบทวนนโยบายการบังคับใช้กฎหมายผังเมือง เพื่อประโยชน์ในการควบคุมการขยายตัวของร้านค้าปลีกสมัยใหม่ โดยต้องคำนึงถึงเรื่องการปกป้องและส่งเสริมพื้นที่ที่มีความมั่งคั่งให้เป็นแหล่งงานที่หลากหลายของชุมชน ได้แก่ การกำหนดพื้นที่เศรษฐกิจชุมชน

(๕) ภาครัฐต้องบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังต่อพฤติกรรมทางการค้าที่เป็นการทำลายการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม

๒) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อมาตรการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับร้านค้าปลีกดั้งเดิม

(๑) ภาครัฐควรมีการจัดโครงการอบรมพัฒนาศักยภาพของร้านค้าปลีกดั้งเดิมอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

(๒) ภาครัฐควรมีการจัดสรรงบประมาณหรือจัดหาสินเชื่อเพื่ออุดหนุนในการปรับปรุงคุณภาพมาตรฐานและรูปแบบทางการค้าให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

(๓) ภาครัฐควรมีการสนับสนุนให้ร้านค้าปลีกดั้งเดิมเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่มีต้นทุนต่ำและเงื่อนไขพิเศษเพื่อปรับปรุงร้านค้าของตนให้มีศักยภาพแข่งขันได้

๓) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อมาตรการป้องกันโดยสร้างความเข้มแข็งให้กับร้านค้าปลีกดั้งเดิม

(๑) ภาครัฐต้องมีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดทำแผนพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนโดยความร่วมมือเพื่อบูรณาการระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองท้องถิ่น ภาคเอกชนและภาคประชาชน ได้แก่ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ องค์กรท้องถิ่น หอการค้าจังหวัด และตัวแทนร้านค้าชุมชน

(๒) ภาครัฐควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพิจารณาถึงการป้องกันปัญหาระบบเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม หรือการลงทุนจากปัจจัยภายนอกที่จะมีผลกระทบต่อความ

เข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน เช่น การจัดตั้งคณะกรรมการระดับชาติหรือระดับชุมชนท้องถิ่น เป็นต้น

(๓) ภาครัฐควรมีการส่งเสริมให้เกิดการจัดตั้งเครือข่ายผู้ประกอบการร้านค้าปลีกดั้งเดิมทั้งในระดับภูมิภาคและท้องถิ่น โดยมีการสนับสนุนให้มีกองทุนเพื่อส่งเสริมงานเครือข่ายร้านค้าปลีกดั้งเดิม เพื่อใช้เป็นทุนอุดหนุนและสนับสนุนการดำเนินงานเกี่ยวกับรณรงค์ การศึกษาและรวบรวมเกี่ยวกับข้อมูลทางสถิติและข้อเท็จจริงของสถานการณ์การค้าปลีกในแต่ละพื้นที่ มาตรการเฝ้าระวัง ตลอดจนการเผยแพร่ข้อมูลและการประชาสัมพันธ์

(๔) ภาครัฐควรมีการประสานความร่วมมือกับผู้ประกอบธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในการจัดทำประมวลจริยธรรมทางธุรกิจเรื่องการอยู่ร่วมกันของชุมชนเข้มแข็ง โดยขอความร่วมมือและสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่มีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนระบบเศรษฐกิจชุมชน เช่น การจ้างแรงงานท้องถิ่น การเป็นแหล่งกระจายสินค้ากระจายรายได้ให้แก่ร้านค้าปลีกดั้งเดิม เป็นต้น

๔) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อมาตรการสร้างจิตสำนึกร่วมกัน

(๑) ภาครัฐต้องมีการถ่ายทอดการปลูกฝังนโยบาย เรื่อง การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่มีคุณภาพและยั่งยืนไปสู่ส่วนราชการทุกระดับ เพื่อให้เกิดหลักคิดและแนวทางสู่การปฏิบัติที่ยึดกรอบคิดที่ถูกต้องตรงกัน

(๒) ภาครัฐต้องดำเนินการทบทวนและเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยการสร้างจิตสำนึกร่วมกันระหว่างคนในสังคม และปลูกฝังให้เกิดความตระหนักรู้ การคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมและความรับผิดชอบร่วมกัน

(๓) ภาครัฐต้องมีการสนับสนุนให้มีการสร้างเครือข่ายเพื่อการทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความคิด ประสบการณ์ ข้อมูลข่าวสาร และการเรียนรู้ระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล องค์การตลอดจน แหล่งความรู้ที่มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยให้มีความตระหนักถึงความสำคัญของร้านค้าปลีกดั้งเดิมท้องถิ่น หรือร้านค้าโชห่วยในฐานะกลไกสำคัญของเศรษฐกิจชุมชน

๕) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อมาตรการในการติดตามและประเมินการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐ

(๑) ควรมีการสร้างระบบประเมินและติดตามการดำเนินงานของภาครัฐ โดยภาคประชาชนถึงแนวทางการพัฒนาประเทศว่าเป็นไปตามแผนพัฒนาประเทศและแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐหรือไม่

(๒) ควรมีการจัดตั้งองค์กรภาคีเพื่อพิทักษ์สิทธิในการพัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบจากผู้แทนองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ได้แก่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม มีหน้าที่จัดทำข้อแนะนำและติดตามการดำเนินตามนโยบายการพัฒนาประเทศ

ที่ยั่งยืนและตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ และเสนอรายงานประจำปีต่อรัฐสภา โดยเปิดเผยต่อประชาชน ในประเด็น ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ ๑ นโยบายและการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมในการคุ้มครองจากระเบียบทางการเมือง สังคมและเศรษฐกิจที่เหมาะสมต่อการพัฒนา

ประเด็นที่ ๒ นโยบายและการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมและประชาชนได้รับความคุ้มครองต่อการกระจายผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรม

ประเด็นที่ ๓ นโยบายและการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมในเรื่องของโอกาสที่เท่าเทียมกันสำหรับประชาชนทุกคน ในการเข้าถึงทรัพยากรพื้นฐาน การศึกษา การบริการสาธารณสุข อาหาร ที่อยู่อาศัย การจ้างงานและการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม

ประเด็นที่ ๔ นโยบายและการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมในการส่งเสริมระเบียบเศรษฐกิจใหม่ บนพื้นฐานความเสมอภาคเท่าเทียมกันการพึ่งพากันและกันและผลประโยชน์ร่วมกัน

(๓) ภาครัฐควรมีการดำเนินการรายงานและแสดงผลการดำเนินการ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ เสนอต่อรัฐสภาปีละหนึ่งครั้งตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญอย่างจริงจัง

๒) **โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง** สิทธิชุมชนและผลกระทบโครงการพัฒนาภาคใต้
ผู้ศึกษาวิจัย : มหาวิทยาลัยรังสิต (ดร.อาภา หวังเกียรติ)

สาระสำคัญของการศึกษาวิจัย

โครงการศึกษาวิจัยนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษานโยบายและการบริหารจัดการโครงการพัฒนาภาคใต้ และผลกระทบต่อสิทธิชุมชน และเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการบริหารจัดการโครงการพัฒนาภาคใต้ เพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยเป็นการผสมผสานระเบียบวิธีวิจัยทั้งวิธีการศึกษาจากเอกสาร (Documentary search) และวิธีการเชิงคุณภาพ (Quantitative analysis) ในการประเมินสถานการณ์การคุกคามสิทธิชุมชน และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อทิศทางการพัฒนาภาคใต้ โดยมีการประเมินสถานการณ์สิทธิชุมชนกับผลกระทบจากโครงการพัฒนาภาคใต้ในพื้นที่ กรณีศึกษา ๔ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดสงขลา และจังหวัดสตูล พบว่า มีการละเมิดและละเลยความสำคัญของสิทธิของชุมชนในด้านต่าง ๆ ทั้งสิทธิในการกำหนดอนาคตและเจตจำนงของตนเองและสิทธิในการพัฒนา ซึ่งแผนพัฒนาภาคใต้ถูกกำหนดขึ้นจากรัฐส่วนกลางโดยที่ไม่มีประชาชน ชุมชนท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบโดยตรงเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดและจัดทำ จึงละเลยสิทธิของชาวบ้านและชุมชนในการกำหนดอนาคตและเจตจำนงของตนเองและสิทธิในการพัฒนา ส่งผลให้ชะตากรรมและชีวิตของท้องถิ่นถูกกำหนดมาจากองค์กรภายนอกทั้งจากต่างประเทศและในประเทศ สิทธิในมาตรฐานการครองชีพจากการประกอบอาชีพที่อิงอาศัยกับความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ

รวมทั้งบทเรียนผลกระทบจากพื้นที่อื่น ๆ ทำให้ชาวบ้านกังวลว่าโครงการต่าง ๆ ภายใต้แผนพัฒนาภาคใต้จะเข้ามาทำลายถิ่นอาศัยและแหล่งทำมาหากินประกอบอาชีพของตนเอง นอกจากนี้ โครงการพัฒนาภาคใต้เป็นชุดแผนงานโครงการขนาดใหญ่ ซึ่งได้มีการวางแผนกำหนดไว้เรียบร้อยแล้ว และเจ้าของโครงการก็รู้ดีว่ามีผลกระทบ แต่ไม่ให้ประชาชนรับรู้ข้อมูล และไม่ยอมเปิดเผยรายละเอียดการดำเนินโครงการต่อสาธารณะ อันส่งผลต่อสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อสิทธิในด้านอื่น ๆ อีกทั้งพื้นที่ดำเนินโครงการมักจะทับซ้อนกับพื้นที่ฐานทรัพยากรของชุมชน การเข้ามาของโครงการจึงส่งผลกระทบต่อสิทธิชุมชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการจัดกระบวนการรับฟังความคิดเห็นที่ผ่านมาก็ละเลยสิทธิของชุมชนในการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะสรุปได้ ดังนี้

สรุปข้อเสนอแนะจากเวทีวิจัยต่อนโยบายและแผนงานระดับชาติ โดยได้มีการทบทวนแผนพัฒนาภาคใต้ให้เป็นแผนพัฒนาที่คุ้มครองสิทธิชุมชน รวมทั้งประชาชนและชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนตั้งแต่แรกเริ่ม และต้องคำนึงถึงสิทธิด้านอื่น ๆ รวมถึงให้มีการประกาศเขตพื้นที่ภาคใต้เป็นเขตคุ้มครองผลิตอาหารของประเทศ และจัดทำทางเลือกของนโยบายและแผนของแต่ละจังหวัดในเชิงรุก โดยการสร้างนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาระดับจังหวัดที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของตนเองบนฐานทรัพยากรตามแต่ละภูมินิเวศของท้องถิ่น รวมถึงจัดทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพโดยชุมชน ในพื้นที่เป้าหมายของโครงการภายใต้แผนพัฒนาภาคใต้ และควรให้มีการทบทวนรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) และรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EHIA) ของโครงการในภาคใต้ให้ถูกต้องในเรื่องการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจโดยคำนึงถึงสิทธิชุมชนตามรัฐธรรมนูญ รวมถึงควรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกลไกในการพิจารณาอนุมัติรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ โดยให้มีองค์กรอิสระในการจัดทำ และควรจัดให้มีกองทุนให้ชาวบ้านศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพคู่ขนานกับการศึกษาของบริษัทที่ปรึกษา

ส่วนข้อเสนอแนะต่อนโยบายและแผนงานโครงการระดับจังหวัด กรณีศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้เสนอให้มีการทบทวนนโยบายการส่งเสริมอุตสาหกรรมเหล็กต้นน้ำ และพัฒนากรอบยุทธศาสตร์จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ตามกรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ ด้านการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุขและเป็นธรรม การกระจายรายได้ การผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางอาหารและพลังงาน และเป็นแผนอย่างยั่งยืนที่รับผิดชอบต่อคนรุ่นต่อไป โดยประสานความร่วมมือระหว่างจังหวัดและประชาชนในการวางยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาจังหวัดร่วมกัน ด้วยทิศทางการพัฒนาจากศักยภาพและฐานทรัพยากรของชุมชน รวมทั้งขยายยุทธศาสตร์จังหวัดเรื่องประมง และประมงพื้นบ้าน ซึ่งเป็นประมงขนาดเล็กที่ทำมาหากินแถบชายฝั่ง ที่ใช้เรือขนาดเล็ก และเครื่องมือประมงง่าย ๆ

ที่ไม่ทำลายล้าง ไม่ทำลายระบบนิเวศ และสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการจัดการและดูแลทรัพยากรธรรมชาติ โดยร่วมกันยึดแนวทางการพัฒนาบนหลักการสิทธิชุมชนและการบริหารการจัดการสังคมที่มีการกระจายอำนาจและถ่ายโอนลงสู่ชุมชนท้องถิ่น

สำหรับกรณีศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ต้องการมีสิทธิและมีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของตนเองในการจัดทำแผนของชุมชน จังหวัด และกำหนดอนาคตของตนเองบนฐานทรัพยากร จารีตประเพณี และวิถีชีวิต ของตนเองและประกาศเขตคุ้มครองพื้นที่ผลิตอาหารชายฝั่งทะเลนครศรีธรรมราช พัฒนาเมืองที่พึ่งตนเองและยั่งยืน บนฐานเศรษฐกิจหลากหลายประเภท และการพัฒนาพลังงานหมุนเวียนเพื่อการพึ่งตนเองของเมือง

ส่วนกรณีศึกษาจังหวัดสงขลา เสนอแนะให้มีการศึกษาผลกระทบของโครงการที่ได้สร้างเสร็จและเปิดดำเนินการแล้วอย่างเป็นระบบครอบคลุมทุกมิติ และศึกษาเรื่องกลุ่มผลประโยชน์ในแผนพัฒนาภาคใต้ที่เป็นการจงใจออกแบบเพื่อให้ได้ประโยชน์แก่กลุ่มคนบางส่วน รวมถึงจัดทำประเด็นร่วมเรื่องอาหาร ที่ดิน ประมง และหยุดอุตสาหกรรม และมีส่วนร่วมในการจัดทำและกำหนดทิศทางการพัฒนาและแผนพัฒนาของชุมชนตนเองจังหวัดสงขลา

กรณีศึกษาจังหวัดสตูล เสนอแนะให้รัฐทบทวนแผนพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคใต้และโครงการขนาดใหญ่ที่กำลังจะเกิดขึ้นในจังหวัดสตูล และสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่จังหวัดสตูลบนฐานต้นทุนทางสังคม ทรัพยากรธรรมชาติ และศักยภาพของพื้นที่ โดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนอย่างแท้จริง ต้องจัดให้มีการสำรวจและศึกษาพื้นที่คุ้มครองเฉพาะ เพื่อประกาศให้เป็นเขตอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในระดับภูมินิเวศ ส่งเสริมให้มีการการจัดตั้งเครือข่ายองค์กรชุมชนประมงพื้นบ้าน และสนับสนุนกลุ่มเหล่านั้นให้ดูแล รักษา และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง สนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชนและส่งเสริมการศึกษาทางเลือก

ส่วนข้อเสนอแนะของผู้วิจัยต่อ กสม. ในเชิงนโยบายควรผลักดันให้มีการทบทวนแผนพัฒนาภาคใต้ โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพิจารณากำหนดอย่างแท้จริง และควรผลักดันให้เกิดการปฏิรูประบบในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) และรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EHIA) ควรรีบเร่งผลักดันพระราชบัญญัติสิทธิชุมชน และควรผลักดันให้มีการปรับปรุงกฎหมายและกฎกระทรวง และระเบียบของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำยุทธศาสตร์และแผนพัฒนา การพัฒนาสาธารณูปโภค การจัดตั้งพื้นที่อุตสาหกรรม และอื่น ๆ ให้อนุวัติและสอดคล้องกับหลักการสิทธิชุมชนและสิทธิมนุษยชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ตามบทบัญญัติของมาตรา ๖๗ วรรค ๒

สำหรับข้อเสนอแนะต่อการดำเนินการเชิงรุก ควรผลักดันให้เกิดการปรับปรุงระบบกระบวนการ และกลไกในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้อนุวัติตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ โดยการจัดเวทีให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องสิทธิชุมชนและระบบการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ประสานเครือข่ายนักวิชาการเพื่อปฏิรูประบบการจัดทำรายงาน

การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และทำให้เรื่องสิทธิชุมชนมีการสื่อสารต่อสาธารณะในวงกว้าง รวมถึงการใช้กระบวนการยุติธรรม โดยการฟ้องร้องในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมต่อคณะกรรมการผู้ชำนาญการหรือหน่วยงานรัฐ ให้ปฏิบัติตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ควรส่งเสริมและขยายรูปแบบการประสานการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานรัฐในการจัดทำยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาจังหวัดโดยประชาชนมีส่วนร่วม และผลักดันให้เกิดการประกาศพื้นที่คุ้มครองแหล่งผลิตอาหารในภาคใต้โดยใช้กลไกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการประกาศข้อบัญญัติตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

๓) **โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง** การเลือกปฏิบัติในการประกอบอาชีพของผู้ติดเชื้อเอชไอวี
ผู้ศึกษาวิจัย : สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
(ดร.สุรางค์รัตน์ จำเนียรพล)

สาระสำคัญของการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยเป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research) ซึ่งเป็นการวิจัยที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ได้มาสร้างความรู้ร่วมกัน (Co-production of Knowledge) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเลือกปฏิบัติในการประกอบอาชีพของผู้ติดเชื้อเอชไอวี เพื่อศึกษาวิเคราะห์ระเบียบ ประกาศ นโยบายของรัฐ มาตรการทางกฎหมาย แนวทางการปฏิบัติและการดำเนินของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิในการประกอบอาชีพของผู้ติดเชื้อเอชไอวี เพื่อเสนอรูปแบบการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้ติดเชื้อเอชไอวี ในการประกอบอาชีพ และเสนอแนะแนวทางและมาตรการที่เหมาะสมในการคุ้มครองสิทธิในการประกอบอาชีพของผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่ประสบปัญหาการเลือกปฏิบัติในการประกอบอาชีพ และสรุปเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและหรือข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายต่อหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะ โดยแบ่งข้อเสนอเป็น ๒ แบบ คือ ข้อเสนอเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย ซึ่งได้มาจากการทบทวนแนวคิดหลักความเสมอภาคในการประกอบอาชีพ หลักการสิทธิมนุษยชนและมาตรฐานสากลที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิในการประกอบอาชีพของผู้ติดเชื้อเอชไอวีโดยสังเคราะห์ร่วมกับผลการศึกษาสภาพและสาเหตุการเลือกปฏิบัติในการประกอบอาชีพของผู้ติดเชื้อเอชไอวีในบริบทประเทศไทย และแบบที่สองเป็นข้อเสนอแนะแนวทางและมาตรการที่เหมาะสมในการคุ้มครองสิทธิในการประกอบอาชีพของผู้ติดเชื้อ โดยใช้มาตรการอื่น ๆ แต่ละส่วนมีรายละเอียด ดังนี้

(๑) ข้อเสนอเชิงนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อขจัดการเลือกปฏิบัติในการประกอบอาชีพของผู้ติดเชื้อเอชไอวี

จำเป็นต้องมีการผลักดันกฎหมายเพื่อขจัดการเลือกปฏิบัติ หรือกฎหมายเพื่อความเสมอภาคในภาพรวมในลักษณะเดียวกับกฎหมายเสมอภาคของประเทศสหราชอาณาจักร และเพื่อลดปัญหาการซ้ำเติมการเลือกปฏิบัติ และเสริมพลังการขับเคลื่อนกฎหมาย กฎหมายฉบับนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นกฎหมายเฉพาะสำหรับผู้ติดเชื้อเอชไอวี แต่ต้องสังเคราะห์ร่วมกับปัญหาการเลือกปฏิบัติในกลุ่มอื่น ๆ ได้แก่ กลุ่มคนพิการ ผนวกกลุ่มเป้าหมายอื่นที่ประสบปัญหาการเลือกปฏิบัติด้วย โดย

(๑.๑) กสม. ผลักดันโดยตรงด้วยการเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายและกฎที่มีเนื้อหาขจัดการเลือกปฏิบัติ ต่อรัฐสภาหรือคณะรัฐมนตรี เพื่อคุ้มครองส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อผู้ที่สุ่มเสี่ยงต่อการถูกเลือกปฏิบัติ ตามอำนาจหน้าที่ของ กสม. ในบทบัญญัติมาตรา ๒๕๗ (๕) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยกำหนดให้มีเนื้อหาที่ครอบคลุมการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มผู้ติดเชื้อเอชไอวี ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเชื้อเอชไอวี รวมถึงกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ ที่ประสบปัญหาการเลือกปฏิบัติโดยแนวทางในการบัญญัติกฎหมายดังกล่าวจะต้อง

- ตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งสิทธิ (Rights-based Approach)
- มีมิติเพื่อตอบสนองต่อหญิงชายอย่างเท่าเทียม (Gender Responsiveness)
- ให้ความสำคัญกับรูปแบบของกลไกการร้องทุกข์ วิธีการเยียวยาและลักษณะขององค์กรที่ทำหน้าที่รับเรื่องราวการร้องทุกข์และติดตามประเมินผลและการรายงานสำหรับบทบัญญัติเพื่อขจัดการเลือกปฏิบัติในการประกอบอาชีพนั้น
- ส่งเสริมบทบาทของนายจ้าง องค์กรลูกจ้างและองค์กรภาคประชาสังคมเพื่อส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิของกลุ่มผู้อาศัยอยู่ร่วมกับเชื้อเอชไอวีทั้งในระหว่างการจัดหางาน การสมัครงานและการจ้างงาน
- มีบทลงโทษในกรณีการเลือกปฏิบัติในการประกอบอาชีพ การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล และการเปิดเผยข้อมูลลับต่าง ๆ ที่มีความชัดเจนและเพียงพอ ทั้งบทลงโทษทางอาญาและบทลงโทษทางแพ่งเพื่อป้องกันการเลือกปฏิบัติ
- ส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิของกลุ่มผู้อยู่ร่วมกับเชื้อเอชไอวี ในรูปแบบของการลดหย่อนอัตราภาษี หรือการยกเว้นภาษี หรือการสนับสนุนทางด้านตัวเงินหรือโครงการความรับผิดชอบต่อสังคมต่อสถานประกอบการ นายจ้างที่มีบทบาทในการส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิของกลุ่มอยู่ร่วมกับเชื้อเอชไอวีถือเป็นประเด็นที่ควรนำมาพิจารณาประกอบการบัญญัติกฎหมาย

(๑.๒) กสม. ผลักดันทางอ้อม โดยสนับสนุนหรือดำเนินการร่วมกับหน่วยงานอื่นที่ดำเนินการอยู่แล้ว เช่น คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย และองค์กรเครือข่าย เครือข่ายคนพิการ โดยกำหนดให้มีเนื้อหาที่ครอบคลุมการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มผู้อยู่ร่วมกับเชื้อเอชไอวี และผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเชื้อเอชไอวีด้วย โดยมีแนวทางเดียวกับข้อ (๑.๑)

(๒) ข้อเสนอแนะแนวทางและมาตรการที่เหมาะสมในการคุ้มครองสิทธิในการประกอบอาชีพของผู้ติดเชื้อเอชไอวี โดยใช้มาตรการอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาวิจัยมีข้อเสนอต่อ กสม. ดังนี้

(๒.๑) การกำหนดมาตรการที่ชัดเจนในการสนับสนุนการดำเนินงานขององค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชน ตลอดจนเจ้าของปัญหาที่ได้รับผลกระทบในการเลือกปฏิบัติและละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเด็นดังกล่าว โดยอาจพิจารณาแนวทางการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในภาคประชาสังคม ด้วยการจัดตั้งกองทุนเพื่อส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมทั้งเสนอแนะไปยังรัฐบาลเพื่อให้มีการตั้งกองทุนเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้ติดเชื้อเอชไอวีผ่านคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์ (คช.ปอ.) ทั้งนี้ เพื่อลดช่องว่างในการดำเนินงานเพื่อคุ้มครองสิทธิในการประกอบอาชีพของผู้ติดเชื้อเอชไอวีของภาครัฐ โดยยอมรับและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือจากภาคประชาสังคมและเสริมความเข้มแข็งให้กับองค์กรภาคประชาสังคม และเจ้าของปัญหาให้มีส่วนในการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน โดยถือเป็นการใช้อำนาจตามมาตรา ๒๕๗ (๗) ตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

(๒.๒) การให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาการเลือกปฏิบัติในการประกอบอาชีพของผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่ต้นเหตุ คือ การขาดความรู้ความเข้าใจที่สำคัญในเรื่องการติดต่อและสิทธิของผู้ติดเชื้อเอชไอวี จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับมาตรการสร้างความรู้ความเข้าใจเพื่อการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิ ส่งเสริมให้มีการสร้างความรู้ความเข้าใจต่อสาธารณชนในเรื่องการติดเชื้อเอชไอวี ความก้าวหน้าในการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวี เพื่อเป็นการขจัดมายาคติอันเป็นสาเหตุสำคัญของการเลือกปฏิบัติ โดยในการรณรงค์ให้ความรู้ ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของ กสม. ควรผนวกเนื้อหาที่ครอบคลุมถึงสิทธิมนุษยชนของผู้ติดเชื้อเอชไอวี ซึ่งจำเป็นต้องรวมไปถึงการเสริมความรู้เรื่องการติดเชื้อเอชไอวี ความก้าวหน้าในการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวี เพื่อเป็นการขจัดมายาคติอันเป็นสาเหตุสำคัญของการเลือกปฏิบัติ และจำเป็นต้องให้ความรู้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้มีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้ติดเชื้อเอชไอวีด้วย

(๒.๓) การเร่งดำเนินการตรวจสอบและเสนอมาตรการการแก้ไขโดยเร็ว ในกรณีที่มีข้อร้องเรียนเรื่องการเลือกปฏิบัติต่อผู้ติดเชื้อเอชไอวี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการประกอบอาชีพหรือเรื่องการศึกษา ซึ่งมีอิทธิพลต่อการประกอบอาชีพในอนาคต เพื่อให้ผู้ติดเชื้อเอชไอวีเข้าถึงการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างรวดเร็ว และในกรณีที่ กสม. ไม่สามารถแก้ไขปัญหาการเลือกปฏิบัติในการประกอบอาชีพของผู้ติดเชื้อได้ ให้พิจารณาเสนอเรื่องไปยังกลไกในกระบวนการยุติธรรมตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ได้แก่ ศาลรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๒๕๗ (๒)) หรือศาลปกครอง (มาตรา ๒๕๗ (๓)) ในกรณีที่เป็นการละเมิดสิทธิจากภาครัฐ แล้วเป็นโจทก์ฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมในกรณีที่เป็นการละเมิดสิทธิในภาคเอกชน (มาตรา ๒๕๗ (๔)) หรือเป็นโจทก์ร่วมฟ้องคดีกับผู้เสียหาย เพื่อสร้างบรรทัดฐานการไม่เลือกปฏิบัติและการคุ้มครองสิทธิในการประกอบอาชีพของผู้ติดเชื้อเอชไอวีในอนาคต

(๒.๔) การเสนอแนะให้รัฐบาล โดยกระทรวงแรงงานให้ความสำคัญกับประเด็นการเลือกปฏิบัติในการประกอบอาชีพของผู้ติดเชื้อเอชไอวี มีการรณรงค์ให้สาธารณชนเห็นความสำคัญของปัญหาการเลือกปฏิบัติมากขึ้น ตลอดจนผลักดันให้มาตรการป้องกันการเลือกปฏิบัติที่มีอยู่เกิดผลในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะแนวปฏิบัติแห่งชาติว่าด้วยการป้องกันและบริหารจัดการด้านเอดส์ในสถานที่ทำงานของ คช.ปอ. และแนวปฏิบัติการป้องกันและจัดการด้านเอดส์ในสถานประกอบกิจการของกระทรวงแรงงาน ทั้งนี้ เป็นไปตามบทบัญญัติเรื่องการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ตามมาตรา ๒๘ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ตลอดจนควรส่งเสริมให้มีการเจรจาแบบไตรภาคีเพื่อหาข้อตกลงร่วม และแนวปฏิบัติเพื่อการขจัดการเลือกปฏิบัติในการประกอบอาชีพและการส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิกลุ่มผู้ติดเชื้อเอชไอวี ในส่วนของนโยบายการจ้างงานของสถานประกอบการต่าง ๆ ทั้งนี้ เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๗ (๗)

ทั้งนี้ รวมไปถึงมาตรฐาน ASO THAILAND ที่ยังไม่มีแรงจูงใจให้นายจ้างเข้าร่วมโครงการจำเป็นต้องเสนอแนะให้หน่วยงานรับผิดชอบ ได้แก่ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กรมควบคุมโรค และสมาคมแนวร่วมธุรกิจไทยต้านภัยเอดส์ ดำเนินงานร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง โดยเฉพาะฝ่ายลูกจ้าง หรือผู้ติดเชื้อเอชไอวีให้เข้ามามีบทบาทในการร่วมผลักดันให้มากขึ้น

(๒.๕) การเสนอแนะให้หน่วยงานภาครัฐที่มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นสิทธิในการประกอบอาชีพ หรือสิทธิมนุษยชนในภาพรวม เช่น กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ และกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ สร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องเชื้อเอชไอวี/โรคเอดส์ เพื่อให้องค์กรเหล่านี้สามารถคุ้มครองสิทธิของประชาชนและผู้ติดเชื้อได้อย่างแท้จริง

๔) **โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง** บันทึกคำบอกเล่าผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบและความรุนแรงในระยะเปลี่ยนผ่านของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗

ผู้ศึกษาวิจัย : คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (รศ. ดร.จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย)

สาระสำคัญของการศึกษาวิจัย

เป็นการวิจัยสำรวจเชิงคุณภาพ (exploratory qualitative research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจข้อมูลพื้นฐาน ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ ผลกระทบ และข้อเสนอ ตลอดจนการบันทึก

คำบอกเล่าผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบและความรุนแรงในระยะเปลี่ยนผ่านของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๖ – ๒๕๕๗ เพื่อรับฟังปัญหา ความต้องการเยียวยา รับรู้อารมณ์ความรู้สึก และการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนของผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบและความรุนแรงที่เกิดขึ้น ตามแนวทางยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) และความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่าน (Transitional Justice) โดยมี ผู้แทนสำนักงาน กสม. ร่วมรับฟังปัญหาและผลกระทบที่เกิดแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย อันจะนำไปสู่การเยียวยาหลากหลายรูปแบบ เพื่อวิเคราะห์ จัดทำรายงานการบันทึกคำบอกเล่า ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบและความรุนแรง และข้อเสนอแนะเสนอต่อ กสม. และเพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการบันทึกคำบอกเล่าผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบและความรุนแรงให้กับบุคลากรของสำนักงาน กสม.

โดยที่นานาประเทศที่เคยผ่านความขัดแย้งครั้งใหญ่ของประเทศตนมาแล้ว ต่างได้รับคำแนะนำให้จัดทำการสำรวจและบันทึกคำบอกเล่าเหตุการณ์ความไม่สงบและความรุนแรงในระยะเปลี่ยนผ่านของประเทศขึ้นในโอกาสแรก ๆ ที่กระทำได้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำรายงานการค้นหาความจริงของคณะกรรมการค้นหาความจริง หรือของหน่วยงานที่มีหน้าที่ด้านสิทธิมนุษยชน อย่างไรก็ตาม รายงานการบันทึกคำบอกเล่า โดยตัวเองไม่ใช่/ไม่มีสถานะเป็นรายงานการค้นหาความจริง เนื่องจากคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนนั้น มีลักษณะเป็นชุดความจริงส่วนบุคคลในบริบทที่เขาประสบเหตุการณ์ และถ่ายทอดด้วยการบอกเล่าข้อมูลและบรรยากาศต่าง ๆ จากมุมที่เขามองเห็นหรือโลกทัศน์ของเขาในเวลาและสถานะหนึ่ง ๆ เท่านั้น โดยผลการสำรวจและบันทึกคำบอกเล่า ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบและความรุนแรงในระยะเปลี่ยนผ่านของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗ ประกอบด้วย

(๑) ผู้ให้ข้อมูลในการบันทึกคำบอกเล่า
(๒) การละเมิดสิทธิมนุษยชนที่พบในเหตุการณ์ความรุนแรงระหว่างเดือน ตุลาคม ๒๕๕๖ - พฤษภาคม ๒๕๕๗
(๓) วิเคราะห์เหตุการณ์ความรุนแรงสำคัญ ๆ ที่เกิดขึ้น

ทั้งนี้ ในปี ๒๕๕๗ นอกเหนือจากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นแล้ว กสม. ยังได้ดำเนินการจ้างที่ปรึกษาเพื่อศึกษาวิจัย ในโครงการ ดังต่อไปนี้

๑) **โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง** รายงานการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนจากนโยบายของรัฐบาลในการประกาศสงครามต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๖

ผู้ศึกษาวิจัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (คณะนิติศาสตร์)
(ผศ.ดร.นนทวัชร์ นวตระกูลพิสุทธิ์)

สาระสำคัญของการศึกษาวิจัย

ด้วยปรากฏข้อเท็จจริงว่า จากการที่รัฐบาลได้ประกาศใช้นโยบายปราบปรามยาเสพติด เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๖ หรือที่เรียกกันว่า "นโยบายการประกาศสงครามต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด" ได้ก่อให้เกิดความเสียหายด้านต่าง ๆ เช่น ความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ความเสียหายจากการถูกยึดทรัพย์หรืออายัดทรัพย์สิน ความเสียหายต่อเสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง เป็นต้น ซึ่งมีผู้เสียหายจากเหตุการณ์ดังกล่าวได้ร้องเรียนมายัง กสม. เพื่อขอให้ฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหายตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๔) ได้ให้อำนาจไว้ แต่กรณีไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ กสม. จะใช้อำนาจหน้าที่ดังกล่าวได้ ต่อมา กสม. จึงดำเนินการตรวจสอบเรื่องดังกล่าวเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการและหาแนวทางการแก้ไขเยียวยาให้ผู้เสียหายตามอำนาจหน้าที่ของ กสม. ในมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๕) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และมาตรา ๑๕ (๓) แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

จากเหตุดังกล่าวสำนักงาน กสม. จึงร่วมกับคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ดำเนินการศึกษาวิจัย เพื่อนำผลการศึกษามาใช้ประกอบการจัดทำรายงานข้อเสนอแนะเชิงนโยบายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ และหาแนวทางการแก้ไขเยียวยาให้ผู้เสียหาย รวมทั้งเสนอแนวทางการฟ้องคดีเพื่อแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นส่วนรวม ขณะนี้เรื่องดังกล่าวอยู่ระหว่างการศึกษาวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

(๑) เพื่อศึกษาแนวคิด หลักการสิทธิมนุษยชน และหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับกรณีปัญหาและผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนจากนโยบายของรัฐบาลในการประกาศสงครามต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๖

(๒) เพื่อศึกษา วิเคราะห์เอกสาร พยานหลักฐานเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายของรัฐบาลในการประกาศสงครามต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๖ ทั้งกระบวนการกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการติดตามประเมินผลการดำเนินนโยบาย รวมถึงสถานการณ์ปัญหาและผลกระทบ

ด้านสิทธิมนุษยชนจากนโยบายดังกล่าว

(๓) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และพยานหลักฐานในการที่ กสม. จะดำเนินการที่มีผู้ร้องเรียนขอให้ฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๔) ได้ให้อำนาจไว้

(๔) เพื่อนำผลการศึกษามาจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และหรือข้อเสนอของ กสม. ในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎ ต่อรัฐสภาหรือคณะรัฐมนตรีเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมทั้งจัดทำข้อเสนอมาตรการที่เหมาะสมในการชดเชยเยียวยาหรือฟื้นฟูเหยื่อหรือบุคคลผู้ได้รับผลกระทบจากนโยบายของรัฐบาลในการประกาศสงครามต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๖ ต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒) **โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง** การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ของประเทศไทยและความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน

ผู้ศึกษาวิจัย : มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ (ดร.จตุรงค์ บุณยรัตนสุนทร)

สาระสำคัญของการศึกษาวิจัย

สถานการณ์การค้ามนุษย์มีขอบข่ายกว้างขวาง เป็นปัญหาที่รุนแรง มีความซับซ้อนหลากหลายมิติ อาทิ การบังคับใช้แรงงานทาสในสถานประกอบการ บนเรือประมง การบังคับให้ขายบริการทางเพศ หลายกรณีมักพบเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาเกี่ยวข้องและแสวงหาประโยชน์ อาเซียนเป็นภูมิภาคที่ประสบปัญหาการค้ามนุษย์มากที่สุดภูมิภาคหนึ่ง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการค้ามนุษย์ภายในภูมิภาค โดยในปัจจุบัน หลายประเทศในอาเซียน เป็นทั้งต้นทาง ทางผ่าน และปลายทางในการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สตรีและเด็ก นอกจากนี้ รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ประเมินประเทศไทยให้อยู่ในกลุ่มประเทศ Tier 3 ซึ่งเป็นอันดับต่ำที่สุด หมายถึง ประเทศไทยมีปัญหาการค้ามนุษย์รุนแรงที่สุดที่ไม่อาจยอมรับได้ เป็นผลให้ประเทศไทยมีโอกาสถูกตัดความช่วยเหลือผ่านสถาบันการเงินระหว่างประเทศ และยังมีผลในเชิงจิตวิทยาที่จะถูกประเทศคู่แข่งทางการค้านำไปขยายผลว่าอุตสาหกรรมการค้าของไทยมีการค้ามนุษย์ ใช้แรงงานเด็กและแรงงานบังคับ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศไทยต้องเร่งแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์อย่างจริงจัง

จากสถานการณ์ดังกล่าว ทำให้เกิดความจำเป็นที่ต้องทำการศึกษาวิจัยในประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ สำนักงาน กสม. จึงร่วมกับมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติดำเนินการศึกษาวิจัย ขณะนี้เรื่องดังกล่าวอยู่ระหว่างการศึกษาวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา ๔ ประการ คือ

(๑) เพื่อศึกษารูปแบบของการค้ามนุษย์ในยุคปัจจุบันที่แฝงอยู่ในการนำเข้าและการส่งออกแรงงานไปต่างประเทศ

(๒) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ในการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑

(๓) เพื่อหาแนวทางความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศลาว กัมพูชา เวียดนาม พม่า และมาเลเซีย

(๔) เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และการกำหนดมาตรการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านการค้ามนุษย์

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methodology) มุ่งเน้นการศึกษารูปแบบของการค้ามนุษย์ที่มีความสลับซับซ้อน โดยจะทำการศึกษาอนุสัญญา พิธีสารเกี่ยวกับการป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ของสหประชาชาติ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน สถานการณ์การค้ามนุษย์ของประเทศไทย ซึ่งเป็นทั้งต้นทาง ทางผ่าน และปลายทาง รูปแบบการจัดการของเครือข่ายการค้ามนุษย์ของนายหน้า ผู้ค้า ผู้นำพา ผู้รับ ผู้ควบคุมดูแล และลูกค้าที่ซื้อบริการ บทบาท ข้อจำกัด และปัญหาอุปสรรคของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ปัญหา อุปสรรคในการป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ และข้อเสนอแนะต่อความร่วมมือระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนในการแก้ไขปัญหา อุปสรรคของการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

๓) **โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง** แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดแนวเขตที่ดินของรัฐ

ผู้ศึกษาวิจัย : นายสถิตย์พงษ์ สุดชูเกียรติ

สาระสำคัญของการศึกษาวิจัย

จากสภาพความเป็นจริงที่พบว่า ความขัดแย้งในการจัดการทรัพยากรที่ดินมีแนวโน้มเพิ่มความรุนแรงมากยิ่งขึ้น เนื่องจากจำนวนเนื้อที่ของประเทศยังคงมีเท่าเดิมแต่ประชากรเพิ่มจำนวนมากขึ้น ความต้องการใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อการประกอบอาชีพและอยู่อาศัยซึ่งมีความจำเป็นได้ขยายอย่างรวดเร็วตามการเพิ่มของประชากรที่ต้องใช้ที่ดินเพื่อทำประโยชน์ ซึ่งการกำหนดขอบเขตของพื้นที่โดยภาครัฐกำหนด และใช้แผนที่แนบท้ายเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมาย ซึ่งมิได้ตรวจสอบพื้นที่จริงโดยละเอียด ทำให้กระทบกับสิทธิของประชาชนและชุมชน รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรี มีขั้นตอนและวิธีการออกกฎหมายแตกต่างกัน ส่งผลให้เกิดข้อพิพาทเรื่องแนวเขต

มาโดยตลอด ซึ่งเป็นปัญหาในทางปฏิบัติทั้งระหว่างหน่วยงานของภาครัฐ ภาครัฐกับเอกชน และระหว่างภาคเอกชนด้วยกัน โดยสาเหตุที่สำคัญส่วนหนึ่งมาจากรัฐดำเนินการโดยอำนาจตัดสินใจอยู่ที่ส่วนกลาง ประชาชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

สำนักงาน กสม. จึงเห็นควรให้มีการศึกษาวิจัย เรื่อง “แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดแนวเขตที่ดินของรัฐ” โดยขณะนี้ เรื่องดังกล่าวอยู่ระหว่างการศึกษาวิจัยโดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัย ดังนี้

(๑) เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่ดิน และการกำหนดขอบเขตโดยแผนที่แนบท้ายหรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่ในการบริหารจัดการที่ดิน

(๒) เพื่อศึกษาและเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาการทับซ้อนแนวเขตที่ดินของเขตอนุรักษ์กับที่ดินของรัฐประเภทอื่น ๆ ที่รัฐจัดสรรให้กับประชาชน รวมทั้งศึกษาปัญหาข้อขัดแย้งในสิทธิการถือครองทำประโยชน์ในพื้นที่กรณีศึกษา สาเหตุแห่งปัญหาและการแก้ไขปัญหา รวมไปถึงกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยพื้นที่กรณีศึกษาครอบคลุมลักษณะ ดังนี้ (๑) การกำหนดแนวเขตที่ดินของรัฐทับซ้อนกับพื้นที่อยู่อาศัย และพื้นที่ของชุมชนจำนวนมาก (๒) การกำหนดแนวเขตที่ดินของรัฐทับซ้อนในพื้นที่เดียวกันหลายหน่วยงาน (๓) พื้นที่ระบบนิเวศและวิถีชีวิตของชุมชนที่หลากหลายแตกต่างกัน (๔) พื้นที่ที่มีการร้องเรียนกับ กสม.

(๓) เพื่อศึกษาและเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการกำหนดแนวเขตที่ดินของรัฐ รวมทั้งแนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชน ในการกำหนดแนวเขตที่ดินของรัฐ

๔) **โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง** การศึกษาสถานการณ์ด้านสิทธิและสถานะบุคคลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้ศึกษาวิจัย : มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (อาจารย์จันทรา ธนะวัฒนาวงศ์)

สาระสำคัญของการศึกษาวิจัย

ข้อมูลในเว็บไซต์ของสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ หรือ UNHCR ระบุว่ามีคนไร้รัฐไร้สัญชาติ (Stateless Person) อาศัยอยู่ในประเทศไทยจำนวนกว่า ๕ แสนคน (เฉพาะที่ได้รับการสำรวจและจัดทำเอกสารแสดงตน) ในขณะที่ทางราชการเองโดยกรมการปกครองยอมรับว่ามีคนต่างด้าว (ซึ่งนับรวมคนไร้รัฐไร้สัญชาติด้วย) อาศัยอยู่ในประเทศไทยมากกว่า ๔ ล้านคน โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือคาดว่ามีคนกลุ่มดังกล่าวข้างต้นอาศัยอยู่เป็นจำนวนไม่น้อยเช่นกัน โดยส่วนใหญ่กระจายตัวอยู่ในบริเวณจังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน

การตกอยู่ในฐานะคนไร้รัฐไร้สัญชาติ นอกจากถูกจำกัดสิทธิขั้นพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีพแล้ว ยังขาดโอกาสในการเข้าถึงข้อมูล ไม่ได้รับความเป็นธรรม และถูกละเมิดสิทธิในกระบวนการแก้ไขปัญหาด้านการพัฒนาสิทธิและสถานะบุคคล ทั้งยังถูกกีดกันออกจากกระบวนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและกำหนดทิศทางในการพัฒนาตนเอง และการแก้ไขปัญหาด้านสิทธิและสถานะบุคคลตามระเบียบกฎหมายเป็นไปด้วยความล่าช้า ในเวลาเดียวกันการรับรู้ปัญหาและตัวตนที่แท้จริงเกี่ยวกับปัญหาที่กล่าวข้างต้นของคนในสังคมยังมีน้อยมาก แม้ว่ารัฐไทยเองจะมีความพยายามแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับคนไร้รัฐไร้สัญชาติ แต่ยังพบว่า มีข้อปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างมาก เช่น การกำหนดนโยบายและการจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาด้านสิทธิและสถานะบุคคลที่ยังคงรวมศูนย์อยู่ที่ภาครัฐ โดยที่ประชาชนผู้ที่เกี่ยวข้อง และคนไร้รัฐไร้สัญชาติเจ้าของปัญหามักถูกกันออกจากการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ ระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อสถานะและสิทธิของกลุ่มบุคคลดังกล่าว ทัศนคติของเจ้าหน้าที่ภาครัฐไม่เป็นผลดีสำหรับการแก้ไขปัญหา เป็นต้น

สำนักงาน กสม. จึงร่วมกับมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีดำเนินการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าว ขณะนี้ เรื่องดังกล่าวอยู่ระหว่างการศึกษาวิจัยโดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย ดังนี้

(๑) เพื่อศึกษารวบรวมสถานการณ์และประเด็นปัญหาด้านสิทธิและสถานะบุคคลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

(๒) เพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ทางด้านสิทธิมนุษยชนร่วมกันของผู้ประสบปัญหาด้านสิทธิและสถานะบุคคลและผู้ที่เกี่ยวข้อง

(๓) เพื่อเสนอแนวทางในการจัดการปัญหาด้านสิทธิและสถานะบุคคลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ทั้งนี้ การวิจัยมุ่งที่จะรวบรวมสถานการณ์และสภาพปัญหาของผู้ประสบปัญหาด้านสิทธิและสถานะบุคคล ในบริบททางด้านวัฒนธรรมของคนชนชาติเดียวกันที่ถูกแบ่งแยกด้วยเขตแดนของรัฐชาติ (นั่นคือ คนชนชาติลาวจากประเทศลาวที่มาอาศัยอยู่ในพื้นที่ของคนชนชาติลาวในประเทศไทย) พร้อมกับมุมมองต่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าวของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยคาดหมายว่า กระบวนการวิจัยแบบชาวบ้านจะช่วยเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของกลุ่มเป้าหมาย และเป็นส่วนหนึ่งของการสะท้อนปัญหาที่สามารถนำไปใช้ในการกำหนดแนวทางการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เหมาะสมในอนาคตอันใกล้

๓.๕.๒ การขับเคลื่อนผลงานการศึกษาวิจัยสู่สังคม

ในปี ๒๕๕๗ ได้มีการจัดการสัมมนาขับเคลื่อนผลงานการศึกษาวิจัยสู่สังคม โดยการจัดสัมมนาดังกล่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อการเผยแพร่ผลงานการศึกษาวิจัยสู่การใช้ประโยชน์ในสังคมวงกว้าง และเสริมสร้างความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่จะร่วมกันผลักดันให้เกิดการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้เป็นรูปธรรม ทั้งในเชิงนโยบายและในระดับพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยดำเนินการสัมมนา จำนวน ๒ เรื่อง คือ

๑) การสัมมนาขับเคลื่อนผลงานการศึกษาวิจัยสู่สังคม เรื่อง "สิทธิชุมชน และผลกระทบจากโครงการพัฒนาภาคใต้" การสัมมนาดังกล่าวจัดขึ้น เมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ โรงแรมรามาการ์เดนท์ ถนนวิภาวดีรังสิต กรุงเทพมหานคร มีผู้เข้าร่วมการสัมมนารวมทั้งสิ้น ๑๑๐ คน โดยมีการนำเสนอองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัย และมีผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมการอภิปรายในหัวข้อ "แผนพัฒนาภาคใต้กับการคุ้มครองสิทธิชุมชน" ได้แก่ ดร.เติมทรัพย์ เตละกุล ผู้อำนวยการส่วนชายแดน ๑ สำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาพื้นที่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ศาสตราจารย์สุริชัย หวันแก้ว ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาสันติภาพและความขัดแย้ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดร.เลิศชาย ศิริชัย มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ และนายบรรจง นะแส นายกสมาคมรักษ์ทะเลไทย โดยมีสาระสำคัญจากการเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมสัมมนา สรุปได้ดังนี้

(๑) การกำหนดแผนการพัฒนาต่าง ๆ ของภาครัฐ ควรพิจารณาจากพื้นฐานของทรัพยากรในพื้นที่ และสิทธิชุมชน กล่าวคือ ควรคำนึงถึงความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับทรัพยากรธรรมชาติด้วย

(๒) โครงการต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นประชาชนในท้องถิ่น ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม ตั้งแต่เริ่มโครงการ ร่วมกันทำความเข้าใจ ศึกษาผลกระทบที่จะเกิดขึ้น สะท้อนข้อมูลไปยังหน่วยงานที่ดำเนินการ ร่วมกันประเมินว่าโครงการดังกล่าวควรจะสร้างหรือไม่ หากมีผลกระทบจากการดำเนินโครงการจะมีผู้ใด/หน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบ รวมทั้งต้องมีการติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการเป็นระยะด้วย

(๓) หน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินโครงการ ต้องเปิดเผยข้อมูลของโครงการต่อสาธารณะทั้งข้อดีและข้อเสีย โดยไม่มีการปิดบังหรือบิดเบือนข้อเท็จจริง และมีช่องทางในการสื่อสาร/แลกเปลี่ยนข้อมูลแก่ประชาชน โดยเฉพาะชาวบ้านในพื้นที่

๒) การสัมมนาขับเคลื่อนผลงานการศึกษาวิจัยสู่สังคม เรื่อง "การเลือกปฏิบัติในการประกอบอาชีพของผู้ติดเชื้อเอชไอวี" การสัมมนาดังกล่าวจัดขึ้น เมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ ห้องเสวนา ชั้น ๖ สำนักงาน กสม. มีผู้เข้าร่วมการสัมมนารวมทั้งสิ้น ๘๐ คน โดยมีการนำเสนอองค์ความรู้ที่ได้จากผลการศึกษาวิจัย และมีผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมการอภิปรายในหัวข้อ "การเลือกปฏิบัติในการประกอบอาชีพของผู้ติดเชื้อเอชไอวี...จะขจัดได้อย่างไร" ได้แก่ นางสุนี ไชยรส กรรมการปฏิรูปกฎหมาย นางกาญจนา เทวะศิลชัยกุล ผู้อำนวยการกองสวัสดิการแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน นายจุมพล จักรรัตน์พาหุ กรรมการบริหาร สภาองค์การนายจ้างแห่งประเทศไทย นางสาวสุภัทรา นาคะผิว ผู้อำนวยการมูลนิธิศูนย์คุ้มครองสิทธิด้านเอดส์ และนายอภิวัฒน์ กวางแก้ว ประธานเครือข่ายผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ประเทศไทย โดยมีสาระสำคัญจากการเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมสัมมนา สรุปได้ ดังนี้

(๑) สาเหตุของการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มผู้ติดเชื้อเอชไอวีมาจากการขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง มีความกลัวโดยปราศจากเหตุผล และมีทัศนคติต่อผู้ติดเชื้อในเชิงลบ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องชี้แจง ประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ประชาชน และเน้นย้ำถึงความสำคัญและความจำเป็นในการให้โอกาสกลุ่มผู้ติดเชื้อเอชไอวี หรือกลุ่มบุคคลอื่นที่ถูกเลือกปฏิบัติอื่น ๆ ให้มีโอกาสในการประกอบอาชีพ และดำรงชีวิตต่าง ๆ ได้ตามปกติ นอกจากนี้ยังควรให้ความสำคัญในการสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่กลุ่มเด็กและเยาวชนด้วย

(๒) การแก้ไขปัญหาเรื่องเอดส์เป็นเรื่องของการยกระดับคุณภาพชีวิตไม่ใช่เรื่องสาธารณสุขเท่านั้น ดังนั้น การแก้ไขปัญหาจะได้ผลดีควรให้หน่วยงานต่าง ๆ บูรณาการการทำงานร่วมกัน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน หรือแม้กระทั่งกลุ่มจิตอาสาต่าง ๆ ไม่ควรถือว่าเป็นภารกิจของกระทรวงสาธารณสุขเท่านั้น

(๓) ควรมีการเสนอให้มีการแก้ไข/ปรับปรุงกฎหมาย ให้คุ้มครองผู้ติดเชื้อเอชไอวีมากยิ่งขึ้น โดยควรศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องจากประเทศอื่น ๆ ประกอบ

(๔) หน่วยงานของรัฐต้องเป็นแบบอย่างในการยกเลิกกฎ ระเบียบ หรือข้อปฏิบัติอื่นใดที่จะเป็นการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มผู้ติดเชื้อเอชไอวี เพื่อเป็นตัวอย่างต่อหน่วยงานอื่น ๆ ต่อไป

๓.๖ การส่งเสริมความร่วมมือและการประสานงานเครือข่ายด้านสิทธิมนุษยชน

ภารกิจของสำนักงาน กสม. ในการส่งเสริมความร่วมมือและประสานงานเครือข่ายกับทุกภาคส่วน เป็นไปตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ คือ การสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยในปี ๒๕๕๗ มีการดำเนินงานในการประสานความร่วมมือกับเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อมุ่งเน้นในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิมนุษยชน และสร้างความเข้มแข็งให้เครือข่าย ดังนี้

๓.๖.๑ การประสานความร่วมมือระดับนโยบายด้านสิทธิมนุษยชนกับสถาบันการศึกษา

เพื่อให้การสร้างเครือข่ายการทำงานด้านการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนครอบคลุมในทุกภูมิภาคของประเทศ สถาบันการศึกษาถือเป็นสถาบันที่มีความสำคัญในการวางแผน กำหนดหลักสูตรการศึกษา และเป็นผู้ถ่ายทอด ให้ความรู้ อบรม ปลูกฝังค่านิยมและทัศนคติที่ถูกต้องแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา ซึ่งเป็นเยาวชนของชาติเพื่อสร้างจิตสำนึก ความตระหนักและวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนให้เกิดขึ้นในสังคม รวมทั้งเป็นการสร้างสังคมแห่งการเคารพสิทธิและยกระดับมาตรฐานการศึกษาของไทยสู่สากล ดังนั้น การประสานความร่วมมือในการสร้างภาคีเครือข่ายการทำงานด้านคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนกับสถาบันการศึกษา เพื่อเป็นเครือข่ายในการเฝ้าระวังปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในพื้นที่และเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนแก่ประชาชน จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในสถานการณ์ปัจจุบัน ที่มีแนวโน้มในการละเมิดสิทธิมนุษยชนมากขึ้น

สำนักงาน กสม. จึงได้ประชุมหารือระดับนโยบายกับผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาและจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ

๑) การจัดให้มีการเรียนรู้ด้านสิทธิมนุษยชนอย่างเป็นระบบในมหาวิทยาลัยเพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้และนำไปพัฒนาและประยุกต์ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมในด้านสิทธิมนุษยชน

๒) การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ด้านการส่งเสริม ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เพื่อสร้างและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปกป้องสิทธิของตนเองและส่วนรวมได้อย่างถูกต้อง

๓) ส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาดำเนินการวิจัย บริการวิชาการด้านสิทธิมนุษยชนในพื้นที่ร่วมกัน เพื่อสะท้อนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในพื้นที่ และนำผลมาวิเคราะห์หาแนวทางและผลักดันในการแก้ปัญหาร่วมกัน

๔) การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านสิทธิมนุษยชน และส่งเสริมให้อาจารย์ นิสิต นักศึกษา และเจ้าหน้าที่ได้รับความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน ผ่านประสบการณ์จริงในพื้นที่ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและประเทศชาติ

๕) การส่งเสริมประสบการณ์วิชาชีพของนิสิต นักศึกษา ณ สำนักงาน กสม. หรือองค์กรเครือข่าย เพื่อเสริมสร้างศักยภาพและประสบการณ์ในการทำงานด้านการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และสามารถนำความรู้มาพัฒนาตนเองและสังคมต่อไป

๖) การสร้างพื้นที่ความร่วมมือด้านสิทธิมนุษยชนในทุกภาคส่วนในการส่งเสริม ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

ในปี ๒๕๕๗ มีการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษา จำนวน ๒๒ แห่ง ดังนี้

เดือนมกราคม ๒๕๕๗ กับสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ภาคใต้ ๘ แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี และมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

เดือนกรกฎาคม ๒๕๕๗ กับสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๑๔ แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี มหาวิทยาลัยนครพนม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี และมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เพื่อให้มีการดำเนินงาน และกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างสำนักงาน กสม. กับสถาบันอุดมศึกษาที่ได้มีการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือร่วมกันอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการประสานความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

๑) โครงการฝึกอบรมวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน

เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมซึ่งเป็นอาจารย์และบุคลากรด้านการศึกษามีความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิมนุษยชน สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน และขยายผลเพื่อให้เกิดการดำเนินงานด้านการคุ้มครอง รณรงค์ ส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในพื้นที่ ตลอดจนมีความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนางานด้านสิทธิมนุษยชน ซึ่งในปี ๒๕๕๗ มีการดำเนินกิจกรรม ๒ ครั้ง ดังนี้

๑.๑) การฝึกอบรมวิทยากรกระบวนการสถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๑๗ แห่ง มีผู้เข้าร่วมโครงการ ประกอบด้วย คณาจารย์ และผู้แทนมหาวิทยาลัย จำนวน ๗๐ คน ระหว่างวันที่ ๑๐ - ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ ณ นาข่าบุรี รีสอร์ท จังหวัดอุดรธานี

๑.๒) การฝึกอบรมวิทยากรกระบวนการสถาบันอุดมศึกษา ภาคใต้ ๙ แห่ง ผู้เข้าร่วมโครงการ ประกอบด้วย คณาจารย์ และผู้แทนมหาวิทยาลัย จำนวน ๕๐ คน ระหว่างวันที่ ๑๕ - ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๗ ณ อ่าวฉลองวิลล่า รีสอร์ท แอนด์สปา จังหวัดภูเก็ต

๒) โครงการค่ายเยาวชนส่งเสริมสิทธิมนุษยชน

โครงการค่ายเยาวชนส่งเสริมสิทธิมนุษยชนเป็นโครงการนำร่องให้แก่เยาวชน มีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักในเรื่องสิทธิมนุษยชน และสามารถนำความรู้ดังกล่าวไปขยายผลต่อในการสร้างแกนนำเยาวชนส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เพื่อขยายให้ครอบคลุมในภูมิภาคต่าง ๆ และสามารถขยายผลในการจัดตั้งชมรมด้านสิทธิมนุษยชน ในสถาบันการศึกษา เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนงานต่อไป

โดยการดำเนินงาน ประกอบด้วย การบรรยาย กิจกรรมเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้านสิทธิมนุษยชน การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปฏิบัติการจริงในการลงพื้นที่ เพื่อเรียนรู้ความจริงจากชุมชน เวทีคณะอนุกรรมการสิทธิมนุษยชนจำลองเพื่อสะท้อนปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือการแสดงบทบาทสมมติ โดยมีวิทยากรที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์จากภาคส่วนต่าง ๆ ซึ่งได้ดำเนินการในกลุ่มเป้าหมาย ๒ ระดับ ดังนี้

๒.๑) การจัดค่ายเยาวชนส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ระดับมัธยมศึกษา ระหว่างวันที่ ๓ - ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ โรงแรมบัดดี้ ริเวอร์ไซด์ รีสอร์ท อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยมีผู้เข้าร่วมโครงการ เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑ กรุงเทพมหานคร ประมาณ ๑๐๐ คน

๒.๒) การจัดค่ายเยาวชนส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ระดับอุดมศึกษา ภาคใต้ ระหว่างวันที่ ๒๘ - ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๗ ณ ประสานสุข รีสอร์ท อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีผู้เข้าร่วมโครงการ เป็นนิสิต/นักศึกษา จำนวน ๘๐ คน

๓) การจัดตั้งศูนย์ศึกษาและประสานงานด้านสิทธิมนุษยชน

สืบเนื่องจากการลงนามบันทึกข้อตกลงระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสำนักงาน กสม. จึงมีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานด้านสิทธิมนุษยชนในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ โดยในปี ๒๕๕๗ ได้เปิดศูนย์ไปแล้ว ๒ แห่ง คือ ศูนย์ประสานงานสิทธิมนุษยชนจังหวัดชายแดนภาคใต้ ณ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และศูนย์ศึกษาและประสานงานด้านสิทธิมนุษยชน ณ มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง

๔) การจัดมุมสิทธิมนุษยชนศึกษา

จำนวน ๒ แห่ง ณ มหาวิทยาลัยนครพนม เมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๗ และมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เมื่อวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๕๗

๕) การดำเนินกิจกรรมร่วมกับสถาบันอุดมศึกษา

สำนักงาน กสม. ร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ได้จัดทำโครงการและแผนการทำงานเพื่อขยายผลในการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจด้านสิทธิมนุษยชนแก่เยาวชน และประชาชนในพื้นที่ โดยมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ดังนี้

๕.๑) โครงการร่วมกับมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราชได้ดำเนินโครงการสัมมนา “การส่งเสริมความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับการใช้ความรุนแรงต่อเพศตรงข้ามและเพศสภาพ”

๕.๒) โครงการร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ได้ดำเนินโครงการอบรม เรื่อง “บทบาทของมหาวิทยาลัยกับการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน”

๕.๓) โครงการร่วมกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ดำเนินโครงการ “สัมมนาการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในสถาบันการศึกษา”

๕.๔) โครงการร่วมกับมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ จังหวัดนราธิวาส ดำเนินโครงการ “การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของผู้ยากไร้ในชุมชนมุสลิมด้วยระบบซะกาต”

๕.๕) โครงการร่วมกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ดำเนินโครงการ “การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เรื่อง สิทธิเด็ก”

๖) โครงการสิทธิมนุษยชนรากฐานการศึกษาเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

เป็นการสร้างเครือข่ายในการทำงานเชิงยุทธศาสตร์กับสถาบันการศึกษาและหน่วยงานด้านความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีผู้เข้าร่วมการสัมมนา เป็นผู้บริหารและบุคลากรด้านการศึกษา และเจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงจากจังหวัดยะลา จำนวน ๒๐๐ คน ระหว่างวันที่ ๓๐ มีนาคม - ๑ เมษายน ๒๕๕๗ ณ โรงแรม ซี. เอส. จังหวัดปัตตานี

๓.๖.๒ การเสริมสร้างและพัฒนาความเข้มแข็งร่วมกับองค์กรเครือข่ายด้านสิทธิมนุษยชน และการรวมกลุ่มของเครือข่ายเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมทั้งกลไกเครือข่ายในการติดตาม เฝ้าระวัง และตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๑) โครงการอาสาสมัครพิทักษ์สิทธิมนุษยชน

สนับสนุนการทำงานของเครือข่าย สร้างความรู้ความเข้าใจความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน และสถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนในแต่ละพื้นที่ ให้มีความรู้และความเข้าใจเรื่องสิทธิมนุษยชนมากขึ้น ผู้ที่ถูกละเมิดสิทธิต้องมีความรู้เรื่องสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญ สิทธิในที่ดินทำกินโดยเฉพาะในเขตป่า ช่องทางและกลไกในการคุ้มครองสิทธิ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับความรู้และมีความเข้าใจเรื่องสิทธิมนุษยชนมากขึ้น และสามารถนำไปแก้ไขปัญหาได้ ในปี ๒๕๕๗ มีการดำเนินโครงการอาสาสมัครพิทักษ์สิทธิมนุษยชนในพื้นที่ต่าง ๆ โดยจัดทั้งเวทีระดับภาค และเป็นระดับเป้าหมาย ในปี ๒๕๕๗ ดังนี้

๑.๑) การจัดเวทีตามกลุ่มเป้าหมาย ๒ เวที ระหว่างวันที่ ๓๐ มกราคม - ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ ณ จังหวัดนครสวรรค์ ระหว่างวันที่ ๓ - ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ ณ จังหวัดเชียงราย

๑.๒) การจัดเวทีระดับภาคเพื่อรับฟังความคิดเห็น “สิทธิมนุษยชน : สิทธิของประชาชนที่ต้องได้รับการรับรองตามรัฐธรรมนูญ” การจัดเวทีเพื่อประสานการทำงานเครือข่ายและรับฟังความคิดเห็นเรื่อง สิทธิตามรัฐธรรมนูญ เวทีที่ ๑ พื้นที่ภาคใต้ ณ จังหวัดสงขลา ระหว่างวันที่ ๖ - ๘ สิงหาคม ๒๕๕๗ เวทีที่ ๒ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ณ จังหวัดขอนแก่น ระหว่างวันที่ ๒๐ - ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗ เวทีที่ ๓ พื้นที่ภาคเหนือ ณ จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ ๓ - ๕ กันยายน ๒๕๕๗ และการสรุปเวทีรวมในกรุงเทพมหานคร ระหว่างวันที่ ๘ - ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๗

๒) โครงการประสานงานและสนับสนุนเครือข่ายด้านสิทธิมนุษยชน

เพื่อสนับสนุนและขยายองค์กรเครือข่ายด้านสิทธิมนุษยชนในแต่ละภาค โดยให้แกนนำเครือข่ายเป็นแกนกลางหรือผู้ประสานงานในพื้นที่ โดยการเสริมทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินงานในพื้นที่ ส่งเสริมและพัฒนาความเข้มแข็งของภาคประชาสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน และภาคประชาชนชุมชนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชน และลดปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน เพื่อให้มีแผนการดำเนินงานด้านส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ร่วมกับ กสม.

๒.๑) การจัดเวทีกรอบแนวคิดสิทธิชุมชนกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ควรทำอย่างไร ระหว่างวันที่ ๔ - ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ ณ ต้นหว้า รีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

๒.๒) การจัดการสัมมนาเพื่อเสริมสร้างความรู้ประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชนแก่ผู้นำสมัชชาคนจน และการจัดเวทีสาธารณะ “เหลียวหลังแลหน้าสถานการณ์คนจน” โดยร่วมกับ สมัชชาคนจน ระหว่างวันที่ ๑ - ๔ ธันวาคม ๒๕๕๗

๓) โครงการประสานความร่วมมือเครือข่ายส่งเสริมสิทธิมนุษยชน
เรื่อง “มนุษย์ – สังคม – ภาคประชาสังคม : อีสานกับการกำหนดวิถีชีวิตตนเอง”

เป็นการประสานงานร่วมกับมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อจัดกิจกรรมร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชนที่ดำเนินงานอยู่ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อกำหนดทิศทางการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชน ทั้งการเฝ้าระวัง ส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ระหว่างวันที่ ๑๓ - ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๗ ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

๓.๖.๓ การจัดทำและพัฒนาระบบฐานข้อมูลเครือข่ายองค์กรด้านสิทธิมนุษยชน

การพัฒนาระบบสารสนเทศภาคีเครือข่ายด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อพัฒนาฐานข้อมูลให้สามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว รวมถึง สามารถประชาสัมพันธ์ข่าวสารกิจกรรมของ กสม. และเครือข่ายต่าง ๆ รวมถึงให้มีการจัดทำข้อมูลให้เป็นระบบ จัดหมวดหมู่ และให้สามารถสืบค้นข้อมูลได้สะดวกรวดเร็ว ทั้งนี้ ในปี ๒๕๕๗ ระบบฐานข้อมูลเครือข่ายด้านสิทธิมนุษยชนสามารถใช้งานและจัดเก็บข้อมูลได้แล้ว

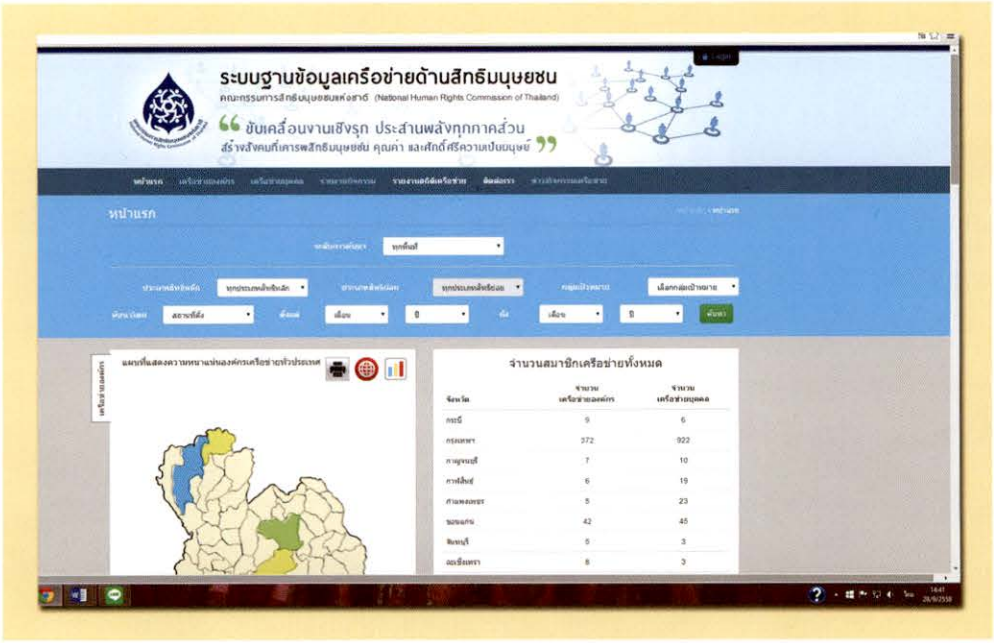

๓.๗ การดำเนินงานสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

เนื่องจากพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ได้แก่ อำเภอจะนะ เทพา นาทวี และสะบ้าย้อย เป็นพื้นที่ที่มีสถานการณ์ความไม่สงบมาอย่างต่อเนื่อง กสม. จึงเห็นความสำคัญในการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่ดังกล่าว โดยได้กำหนดให้พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่จุดเน้นในการดำเนินงานของ กสม. และแต่งตั้งคณะอนุกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อดำเนินการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และกำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์สำคัญเชิงพื้นที่ ซึ่งในปี ๒๕๕๗ กสม. ได้ดำเนินการในภารกิจต่าง ๆ ดังนี้

๓.๗.๑ ด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๑) การตรวจสอบข้อเท็จจริงและรับฟังปัญหาในพื้นที่

๑.๑) เมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๕๗ กสม. ได้เข้าเยี่ยมให้กำลังใจและรับทราบปัญหากรณีเด็กหญิงได้รับบาดเจ็บจากการถูกกระสุนปืนซ้อมยิงของเจ้าหน้าที่ทหาร ที่อำเภอยะหา จังหวัดยะลา ซึ่ง กสม. ได้ตรวจสอบและจัดทำรายงานผลการพิจารณาคำร้อง โดยมีข้อเสนอแนะนโยบายต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(๑) กระทรวงกลาโหมสมควรพิจารณากำชับไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความระมัดระวังในการใช้พื้นที่ในเขตที่มีการดำเนินการฝึกซ้อมทางทหาร โดยที่การฝึกซ้อมทางทหารดังกล่าวมีการใช้อาวุธจริง จึงย่อมเกิดปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อประชาชนในการได้รับอันตรายต่อชีวิตร่างกาย และทรัพย์สินที่เกิดขึ้นจากการใช้อาวุธยุทโธปกรณ์ในการฝึกซ้อมดังกล่าว ดังนั้น จึงควรกระทำในสถานที่ที่มีความปลอดภัยสูงสุด และอยู่ห่างจากชุมชนพอสมควร

(๒) กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) สมควรพิจารณาถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในกรณีนี้ถือเป็นบทเรียนสำคัญที่ต้องร่วมพิจารณา และแสวงหาหนทางป้องกันแก้ไขภายใต้กรอบอำนาจหน้าที่และกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป และกำหนดแนวทางในการให้ความช่วยเหลือเยียวยาความเสียหายต่อร่างกายและจิตใจของผู้เสียหายหรือครอบครัวให้ครบถ้วน

(๓) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สมควรให้ความช่วยเหลือในขอบเขตภารกิจของกระทรวงฯ โดยเฉพาะการเข้าเยี่ยมบ้านหรือติดตามให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายที่ดำเนินการไปแล้วอย่างต่อเนื่องต่อไป

(๔) กระทรวงศึกษาธิการ สมควรให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายในรูปของค่าใช้จ่ายในการศึกษาและทุนการศึกษา เพื่อเป็นการสนับสนุนผู้เสียหายจนสำเร็จการศึกษา เพื่อสามารถประกอบอาชีพได้

(๕) กระทรวงสาธารณสุข สมควรดำเนินการลงพื้นที่เยี่ยมผู้เสียหายและครอบครัวอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการฟื้นฟูสภาพจิตใจควบคู่ไปกับการรักษาพยาบาล ซึ่งขณะนี้ยังต้องได้รับการดูแลจากแพทย์และบุคลากรทางสาธารณสุข ซึ่งต่อมาภายหลัง หน่วยงานดังกล่าวได้ดำเนินการตามข้อเสนอของ กสม. โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ประสานให้ผู้ปกครองของเด็กหญิงผู้เสียหายส่งหนังสือรับรองการศึกษาให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต ๑ ทุกเปิดภาคเรียนแรกของปีการศึกษาทุกปีเพื่อขอรับทุนการศึกษารายปีอย่างต่อเนื่อง

๑.๒) เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ กสม. ได้เข้าเยี่ยมให้กำลังใจและรับฟังปัญหาจากญาติผู้เสียชีวิตจากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่อำเภอปานาเระ และอำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี

๑.๓) เมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ กสม. ได้ประชุมหารือและรับฟังปัญหา เพื่อการช่วยเหลือชาวโรฮิงญาจากเครือข่ายช่วยเหลือชาวโรฮิงญา ณ สหกรณ์อิสลาม อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา และเข้าเยี่ยมชาวโรฮิงญาที่ถูกควบคุมตัวในห้องกัก จำนวนประมาณ ๔๐๐ คน ณ ด่านตรวจคนเข้าเมืองอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

๑.๔) เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๗ กสม. ได้เข้าเยี่ยมชาวอุยกูร์ ณ ด่านปาดังเบซาร์ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา และเยี่ยมผู้หญิงและเด็กที่สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๑๒ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เพื่อรับฟังข้อเท็จจริงและหารือแนวทางการให้ความช่วยเหลือภายใต้หลักการสิทธิมนุษยชน

๑.๕) เมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม - ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ กสม. ได้ลงพื้นที่ในจังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส เพื่อรวบรวมข้อมูลประกอบการจัดทำโครงการสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของคนพิการในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๒) โครงการเฝ้าระวังและตรวจเยี่ยมสถานที่เสี่ยงต่อการละเมิดมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

กสม. ได้จัดให้มีโครงการเฝ้าระวังและตรวจเยี่ยมสถานที่เสี่ยงต่อการละเมิดมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างระบบและกลไกการเฝ้าระวังและตรวจเยี่ยมสถานที่เสี่ยง และให้เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานต่าง ๆ ปฏิบัติงานด้วยความตระหนักและความเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ที่อยู่ในความดูแล ตลอดจนรับทราบสภาพข้อเท็จจริงของสภาพคุมขังสำหรับใช้เป็นข้อมูลจัดทำข้อเสนอแนะนโยบายด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และการผลักดันให้เกิดการปรับปรุง

แก้ไข กฎระเบียบ กฎหมาย แนวปฏิบัติที่จะนำไปสู่การส่งเสริม การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้ถูกคุมขัง ในระดับมาตรฐานสากลโดยได้เข้าตรวจเยี่ยมสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ๖ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๗ และเข้าตรวจเยี่ยมเรือนจำกลางสงขลา และทัณฑสถานหญิงสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๕๗ และเข้าตรวจเยี่ยมกรมทหารพรานที่ ๔๑ ค่ายวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา เมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗

๓) การพบหารือข้อราชการกับหัวหน้าส่วนราชการในพื้นที่เพื่อประสานความร่วมมือ

๓.๑) เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๗ กสม. ได้ประชุมร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อหารือเรื่องแนวทางการแก้ไขปัญหาและการดูแลชาวโรฮิงญาที่ลักลอบเข้ามาในประเทศไทย

๓.๒) เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๗ กสม. ได้ประชุมร่วมกับผู้บังคับการตรวจคนเข้าเมือง ๖ เพื่อหารือเกี่ยวกับนโยบายและแนวทางการดำเนินการกับผู้หลบหนีเข้าเมืองชาวโรฮิงญาและชาวอุยกูร์

๓.๓) เมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๗ กสม. ได้ประชุมร่วมกับผู้กำกับการ ๓ กองบังคับการสืบสวนสอบสวน เพื่อรับทราบข้อมูลและประสานความร่วมมือในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้กับชาวอุยกูร์ที่หลบหนีเข้ามาในประเทศไทย

จากการประชุมหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตามข้อ ๓.๑) - ๓.๓) กสม. ได้จัดทำข้อเสนอไปยังศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ตามหนังสือสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่ สม ๐๐๐๓/๖๕๗ ลงวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๕๗ ในการให้ความช่วยเหลือกับผู้ลักลอบหลบหนีเข้าเมือง ต่อมา ศอ.บต. ได้มีคำสั่งที่ ๑๘๓/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๗ แต่งตั้งคณะกรรมการประสานงานการให้ความช่วยเหลือผู้ลักลอบหลบหนีเข้าเมือง เพื่อทำหน้าที่ในการดูแลให้ความช่วยเหลือผู้ป่วยที่ลักลอบหลบหนีเข้าเมืองที่โรงพยาบาลจำหน่ายออกจากการรักษาและส่งกลับไปให้สถานกักตัวแต่ยังไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้และต้องได้รับการฟื้นฟูอย่างต่อเนื่อง

๓.๔) เมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๗ กสม. ได้เข้าพบพลโท วลิต โรจนภักดี แม่ทัพภาคที่ ๔ เพื่อหารือเกี่ยวกับประเด็นการร้องเรียนและความคืบหน้าการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการขอความร่วมมือในเรื่องการอำนวยความสะดวกให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของ กสม. เข้าเยี่ยมผู้ที่อยู่ในการควบคุมของเจ้าหน้าที่ อันเป็นการคุ้มครองสิทธิของประชาชนที่ถูกควบคุมตัวภายใต้กฎหมายพิเศษในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๓.๗.๒ ด้านการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน

๑) โครงการอบรมเรื่อง อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี

กสม. ได้จัดให้มีการอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักการและการปฏิบัติตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติ หรือการลงโทษอื่นที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีให้กับเจ้าหน้าที่ทหาร เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง และเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ เมื่อวันที่ ๒ - ๔ มีนาคม ๒๕๕๗ ณ ห้องสุคนธาฮอลล์ โรงแรมเซ็นทารา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

๒) โครงการประชาสัมพันธ์เผยแพร่คู่มือสิทธิมนุษยชนศึกษาสำหรับประชาชนชาวมลายูมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

โดย กสม. ได้จัดทำหนังสือคู่มือสิทธิมนุษยชนศึกษาฯ สำหรับประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งฉบับภาษาไทยและภาษามลายู เพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิมนุษยชนให้กับประชาชนในพื้นที่ ตลอดจนเข้าถึงความรู้ในเรื่องกระบวนการและวิธีการร้องเรียนการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้ด้วยตนเอง

๓) โครงการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนภายใต้หลักการสิทธิมนุษยชน

เพื่อให้ประชาชนในชุมชนมีพลังที่เข้มแข็ง เรียนรู้และสามารถใช้สิทธิของตนเองในการจัดการกับปัญหาภายใต้สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนและมั่นคง กสม. ได้จัดให้มีการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ จำนวน ๒ โครงการ ดังนี้

๓.๑) โครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การเข้าถึงความยุติธรรมของผู้หญิงในพื้นที่ขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้” เมื่อวันที่ ๘ - ๑๐ กันยายน ๒๕๕๗ ณ โรงแรม ซี.เอส. ปัตตานี ผู้เข้าร่วมจำนวน ๔๐ คน

๓.๒) โครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “สถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของคนพิการที่เกิดจากความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้” เมื่อวันที่ ๑๗ - ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ ณ โรงแรม ซี.เอส. ปัตตานี ผู้เข้าร่วมจำนวน ๕๐ คน

๓.๓) โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการส่งเสริมการเข้าถึงความยุติธรรมของผู้หญิงมุสลิม รุ่นหนึ่ง ๒๒ - ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๗ และ รุ่นสอง ๒๔ - ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๗ ณ โรงแรม ซี.เอส. ปัตตานี ผู้เข้าร่วมจำนวน รุ่นละ ๓๙ คน และ ๔๔ คน

๓.๗.๓ ด้านการประสานความร่วมมือและการสร้างเครือข่ายด้านสิทธิมนุษยชน

๑) การจัดประชุมความร่วมมือการดำเนินงานศูนย์ประสานงานด้านสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

(๑) เมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๕๗ กสม. ประชุมร่วมกับคณบดีคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เพื่อวางแผนขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ระหว่างศูนย์ศึกษาสิทธิมนุษยชน คณะรัฐศาสตร์ กับศูนย์ประสานงานสิทธิมนุษยชนจังหวัดชายแดนภาคใต้ กสม. ณ ห้องประชุม คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

(๒) เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๗ กสม. ได้จัดการประชุมแนะนำศูนย์ประสานงานด้านสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อแนวทางการดำเนินงานของศูนย์ฯ และเพื่อประสานความร่วมมือในการจัดตั้งศูนย์ประสานงานด้านสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ตั้งอยู่ ณ ศูนย์ศึกษาสิทธิมนุษยชน คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ณ โรงแรม บีพี สมิหลา บีช รีสอร์ท จังหวัดสงขลา โดยมีเครือข่ายด้านสิทธิมนุษยชน และพนักงานเจ้าหน้าที่ร่วมการประชุมจำนวน ๓๐ คน

๒) การแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงาน

โดยที่การดำเนินการ กสม. เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่เป็นสำคัญ จึงแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นบุคคลในพื้นที่จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส จังหวัดละ ๗ คน รวม ๒๑ คน ทำหน้าที่รับเรื่องร้องเรียนกรณีที่มีการกระทำหรือละเ[illegible] การกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนในพื้นที่ ตามที่มีผู้ร้องเรียนหรือปรากฏเหตุขึ้น เพื่อสนับส[illegible] การดำเนินงานของคณะอนุกรรมการฯ หรือ กสม.

๓) การจัดตั้งศูนย์ประสานงานด้านสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

การทำงานของ กสม. ซึ่งมีสำนักงานอยู่ที่ส่วนกลาง คือ ศูนย์ราชการเฉลิมพระเ[illegible] ในกรุงเทพฯ เพียงแห่งเดียว อาจไม่สะดวกและรวดเร็วในการให้บริการกับประชาชน โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในมิติที่หลากหลาย ทั้งด้านสังคม ศาสนา และวัฒนธรรม ทำให้การแก้ปัญหาเป็นไปอย่างยากลำบาก ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพและประโยชน์ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้ประชาชนในระดับพื้นที่เข้าถึงได้โดยเร็ว กสม. จึงได้เปิดศูนย์ประสานงานสิทธิมนุษยชนจังหวัดชายแดนภาคใต้ขึ้น เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๗ ณ ที่ทำการอาคารคณะรัฐศาสตร์ (ชั้น ๑) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (มอ.) วิทยาเขตปัตตานี จังหวัด

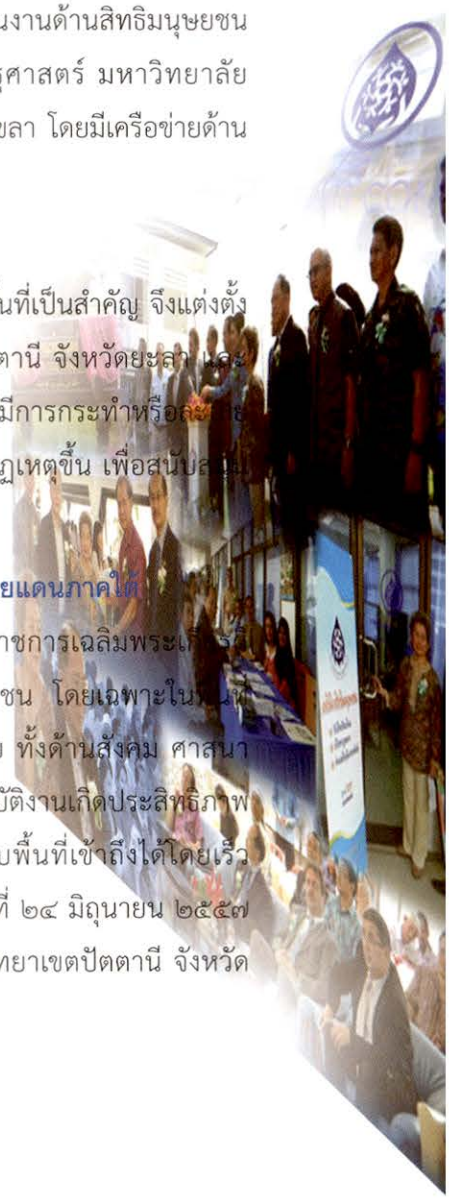

ปัตตานี (พร้อมจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ อาทิ แผ่นพับและดีวีดี) โดยได้รับความร่วมมือจากคณบดีคณะรัฐศาสตร์ให้ใช้สถานที่ภายในคณะเป็นที่ทำการ

ทั้งนี้ ศูนย์ประสานงานด้านสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีบทบาทหน้าที่ดังนี้

๑. เป็นศูนย์กลางประสานงานด้านสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๒. สนับสนุนภารกิจของ กสม. ในด้านการตรวจสอบเรื่องร้องเรียน การส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน

โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ และหน่วยงานของรัฐ ตลอดจนประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน การประสานความร่วมมือในการดำเนินงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้กับภาคส่วนต่าง ๆ เป็นไปด้วยความราบรื่น รวมถึงเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในพื้นจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากขึ้น และพนักงานเจ้าหน้าที่ หน่วยงานของรัฐ ตลอดจนประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิมนุษยชนมากขึ้น

๓.๘
การดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

การดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศของ กสม. ประกอบด้วยการส่งเสริมความร่วมมือกับสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของประเทศต่าง ๆ และเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทั้งในระดับสากล ระดับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก และภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในปี ๒๕๕๗ ซึ่ง กสม. เป็นสมาชิกกรอบความร่วมมือระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (Asia Pacific Forum of National Human Rights Institutions (APF)) รวมทั้งกรอบความร่วมมือระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (South East Asia National Human Rights Institutions Forum (SEANF)) ทั้งนี้ กสม. ยังคงบทบาทที่สำคัญในฐานะสมาชิกองค์กรบริหาร (Bureau) ของคณะกรรมการประสานงานระหว่างประเทศว่าด้วยสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (International Coordinating Committee of National Institutions for the Promotion and Protection of Human Rights (ICC)) ซึ่งเป็นกรอบความร่วมมือระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจากทุกภูมิภาคทั่วโลก

ในปี ๒๕๕๗ มีปัจจัยที่สำคัญอีก ๒ ประการ ที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานด้านต่างประเทศของ กสม. ซึ่งได้แก่ เหตุการณ์ยึดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ และผลการทบทวนสถานะของ กสม. ใน ICC ซึ่งคณะอนุกรรมการประเมินสถานะของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ICC Sub-Committee on Accreditation (SCA)) ได้มีข้อเสนอแนะให้ลดระดับสถานะของ กสม. ใน ICC จากสถานะ 'A' เป็น 'B' โดยจะมีผลตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๕๘ เป็นต้นไป

สำหรับการดำเนินงานที่สำคัญของ กสม. ภายใต้กรอบความร่วมมือระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในกรอบต่าง ๆ มี ดังนี้

๓.๘.๑ ความร่วมมือในระดับสากลภายใต้กรอบคณะกรรมการประสานงานระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (ICC)

คณะกรรมการประสานงานระหว่างประเทศว่าด้วยสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือ ICC เป็นองค์กรความร่วมมือระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทั่วโลก ปัจจุบันมีสมาชิก ๑๐๖ สถาบัน แบ่งออกเป็นสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติซึ่งปฏิบัติหน้าที่สอดคล้องกับหลักการปารีสว่าด้วยสถาบันแห่งชาติเพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน หรือ Paris Principles และได้รับสถานะ 'A' จำนวน ๗๑ สถาบัน สถาบันที่มีความสอดคล้องกับหลักการปารีสเพียงบางส่วน และได้รับสถานะ 'B' จำนวน ๒๕ สถาบัน และสถาบันที่ไม่ปฏิบัติตามหลักการปารีสโดยได้รับสถานะ 'C' จำนวน ๑๐ สถาบัน ทั้งนี้ ในปี ๒๕๕๗ กสม. ได้เข้าร่วมในกิจกรรมที่สำคัญของ ICC ดังนี้

๑) การประชุม ICC Bureau และการประชุม ประจำปี (ICC Annual Meeting) ครั้งที่ ๒๗ ระหว่างวันที่ ๑๒-๑๔ มีนาคม ๒๕๕๗ ณ อาคารสำนักงานสหประชาชาติ นครเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส

ในช่วงการประชุม ICC Bureau ซึ่งประธาน กสม. ของไทยได้เข้าร่วมประชุมในฐานะผู้แทนจากภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ซึ่งประกอบด้วย สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของประเทศมาเลเซีย เกาหลีใต้ กาตาร์ และไทย ร่วมกับสมาชิกจากภูมิภาคแอฟริกา อเมริกา และยุโรป ภูมิภาคละ ๔ ประเทศ รวมทั้งสิ้น ๑๖ ประเทศ โดยที่ประชุมได้หารือกันในประเด็นสำคัญ ได้แก่

(๑) การรับทราบสาระสำคัญของข้อมติสหประชาชาติ ที่ ๖๘/๑๗๑ เมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๖ ซึ่งได้ย้ำในบทบาทที่สำคัญของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ การทำหน้าที่อย่างเป็นอิสระตามหลักการปารีส รวมทั้งย้ำว่าสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะต้องไม่ตกอยู่ภายใต้คำขู่ หรือการตอบโต้ทุกอำนาจหรืออิทธิพลต่าง ๆ อันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งรวมถึงการจำกัดในเรื่องงบประมาณด้วย

(๒) ที่ประชุมได้รับรองแผนยุทธศาสตร์การทำงานของ ICC ระหว่างวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๗ ถึง ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๙ ซึ่งประกอบด้วย เป้าหมายหลัก ๔ ประการ คือ (๑) เสริมสร้างการมีปฏิสัมพันธ์กับสหประชาชาติและกลไกในระดับภูมิภาค (๒) สร้างความเป็นหุ้นส่วน (partnership) กับผู้มีส่วนได้เสียจากภายนอก (external stakeholders) ซึ่งรวมถึงภาคประชาสังคม และหน่วยงานระหว่างประเทศต่าง ๆ (๓) เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับกระบวนการประเมินสถานะ (accreditation) ซึ่งถือเป็นภารกิจหลัก (core function) ของ ICC และ (๔) พัฒนาระบบบริหารจัดการของ ICC ให้มีความยั่งยืน

(๓) นอกจากนี้ ที่ประชุมยังได้รับทราบรายงานของผู้แทนสำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Office of The High Commissioner for Human Rights (OHCHR)) ซึ่งทำหน้าที่สนับสนุนและช่วยเหลือให้ ICC และสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีปฏิสัมพันธ์กับกลไกสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ โดยเฉพาะคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ การรับรองงบประมาณประจำปี ๒๕๕๗ จำนวน ๒๗๓,๕๐๐ แฟรงค์สวิส การจัดทำกรอบการดำเนินงานสำหรับคณะทำงานต่าง ๆ ภายใต้ ICC ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน รวมทั้งการแก้ไขธรรมนูญของ ICC ให้มีความชัดเจนและเป็นมาตรฐานการทำงานของคณะอนุกรรมการประเมินสถานะ หรือ SCA เป็นต้น

สำหรับการประชุมประจำปี ครั้งที่ ๒๗ ที่ประชุมได้ตระหนักถึงสิ่งท้าทายในประเด็นสิทธิมนุษยชนที่สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในทุกภูมิภาคกำลังเผชิญอยู่ ไม่ว่าจะเป็นการประท้วง การจลาจลที่นำไปสู่ความรุนแรง การเผชิญกับวิกฤติทางเศรษฐกิจ ภัยพิบัติทางธรรมชาติ และความพยายามเคลื่อนไหวไปสู่ระบอบประชาธิปไตย โดยภายใต้สถานการณ์เหล่านี้ สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจำเป็นต้องแสดงบทบาทที่จะเชื่อมแนวทางปฏิบัติในระบบสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศให้เข้ากับแนวทางในประเทศ การที่สหประชาชาติได้รับรองข้อมติเกี่ยวกับบทบาทของสถาบันสิทธิฯ เป็นประจำทุกปี จึงถือเป็นการส่งสัญญาณให้เห็นถึงการยอมรับถึงความสำคัญของหลักการปารีสที่จะเป็นหลักประกันในการสร้างความมีประสิทธิภาพของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ในส่วนของการอภิปรายภายใต้ระเบียบวาระต่าง ๆ ในช่วงการประชุมประจำปีของ ICC ครั้งที่ ๒๗ มีอาทิ บทบาทความรับผิดชอบและโอกาสของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในกระบวนการ UPR รอบที่ ๒ (ปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙) ซึ่งสถาบันสิทธิฯ จะต้องมีส่วนร่วมในการนำเสนอรายงานคู่ขนานกับรายงานของภาครัฐ รวมทั้งการสนับสนุนให้เกิดการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของที่ประชุมคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ โดยหน่วยงานภาครัฐ ตลอดจนการติดตามผลการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติกับรัฐสภาตามหลักการกรุงเบลเกรดที่เห็นว่า สถาบันสิทธิฯ และรัฐสภาจะสามารถรับประโยชน์ซึ่งกันและกันในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน กระบวนการประเมินสถานะ (accreditation review) ของสถาบันสิทธิฯ ที่เน้นเงื่อนไขสำคัญตามหลักการปารีส (Essential requirement of the Paris Principles) ซึ่งประกอบด้วย การจัดตั้ง อำนาจหน้าที่ การผลักดันรัฐบาลให้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ การมีปฏิสัมพันธ์กับระบบสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ กระบวนการสรรหาและแต่งตั้ง รวมทั้งการทำหน้าที่ติดตามและการมีข้อเสนอแนะ และการจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

๒) การประชุม ICC Bureau ระหว่างวันที่ ๑๖ - ๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๗ ที่ นครโจฮันเนสเบิร์ก ประเทศสาธารณรัฐแอฟริกาใต้

การประชุม ICC Bureau ในครั้งนี้ถือเป็นการประชุม ICC Bureau ครั้งสุดท้ายของ กสม. ไทยก่อนสมาชิกภาพจะสิ้นสุดลง สำหรับระเบียบวาระการประชุมได้ครอบคลุมประเด็นในเรื่องการบริหารจัดการและสถานะงบประมาณของ ICC อาทิ การจัดตั้งคณะทำงานของ ICC ว่าด้วยเป้าหมาย

การพัฒนาที่ยั่งยืนภายหลังปี ๒๕๕๘ (Post - 2015 Sustainable Development Goals (SDGs)) การทบทวนกระบวนการประเมินสถานะของ ICC บทบาทของ ICC ในเวทีการประชุมด้านสิทธิมนุษยชนในกรอบสหประชาชาติทั้งที่นครเจนีวาและนครนิวยอร์ก การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กับ Treaty bodies ต่าง ๆ การพิจารณาร่างบันทึกความเข้าใจระหว่าง ICC กับสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (International Ombudsman Institute (IOI)) รวมทั้งการรับรองบัญชีสถานะงบประมาณ และรายงานผลการตรวจสอบสถานะทางการเงิน

๓) การมีหนังสือถึงประธาน ICC เกี่ยวกับสถานะของ กสม. ภายหลังการยึดอำนาจของ คสช.

เมื่อวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๗ ประธาน กสม. ได้มีหนังสือถึงนาย Lawrence Mushwana ประธาน ICC ตอบข้อห่วงกังวลของประธาน ICC เกี่ยวกับสถานการณ์ในประเทศไทยภายหลังเกิดการรัฐประหาร เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ โดยเฉพาะสถานะทางกฎหมายของ กสม. หลังจากที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ถูกยกเลิก พร้อมกับระบุว่า กสม. ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ตามปกติ บนพื้นฐานของพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

ขณะเดียวกัน ประธาน กสม. ได้แจ้งเพิ่มเติมว่า กสม. ได้ขอให้ คสช. ยึดมั่นในหลักการสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนตามพันธกรณีในอนุสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี โดยเฉพาะกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ข้อ ๔ และอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ (CAT) ทั้งนี้ ในสถานการณ์ที่ยากลำบากดังกล่าว กสม. จะยังคงปฏิบัติหน้าที่อย่างแข็งขันและสร้างสรรค์ในการป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนและช่วยเหลือให้ผู้ได้รับผลกระทบได้รับการเยียวยาโดยเร็ว

๔) การทบทวนสถานะ (re-accreditation) ของ กสม. ใน ICC

กสม. ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก ICC ตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ และได้รับสถานะ 'A' ต่อมา เมื่อปี ๒๕๕๑ ได้มีการทบทวน (re-accreditation) ตามวาระและได้รับสถานะ 'A' โดยคณะอนุกรรมการประเมินสถานะของ ICC หรือ Sub-Committee on Accreditation (SCA) ซึ่งได้รับมอบอำนาจหน้าที่จาก ICC ในการประเมิน (accredit) และทบทวน (re-accreditation) สถานะของสถาบันสิทธิฯ ที่เป็นสมาชิก ICC ว่ามีความสอดคล้องทั้งในด้านกฎหมายจัดตั้ง (enabling law) และการปฏิบัติหน้าที่ (performance) กับหลักการปารีสมากน้อยเพียงใด

กสม. กำหนดเข้ารับการทบทวน (re-accreditation) สถานะเป็นครั้งที่ ๒ เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๖ ซึ่งมีกระบวนการในการจัดทำเอกสาร Statement of Compliance และการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของ กสม. ในด้านต่าง ๆ โดยผ่านกระบวนการจัดทำเอกสารและการให้สัมภาษณ์ประธาน กสม. โดยประธาน SCA ผลปรากฏว่า SCA ได้เสนอให้เลื่อน (defer) การพิจารณาทบทวนสถานะของ กสม. ออกไปเป็นช่วงเดือนมีนาคม ๒๕๕๗ ด้วยเหตุผลว่า ยังมีประเด็นที่ SCA ต้องการ

ความชัดเจนเพิ่มขึ้นอีกหลายประเด็น โดยเฉพาะร่างพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. .... ที่ยังอยู่ในระหว่างรอการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร การจัดทำรายงานสถานการณ์การชุมนุมทางการเมือง เมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๓ ซึ่งมีความล่าช้าไม่ทันต่อเหตุการณ์และใช้เวลานานถึง ๓ ปีกว่าจะดำเนินการแล้วเสร็จ การขาดบทบัญญัติในกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองสมาชิกในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้งกระบวนการสรรหาและแต่งตั้งที่ขาดความหลากหลาย (pluralism)

ต่อมา เมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๕๗ SCA ก็ได้มีมติให้เลื่อน (defer) การทบทวนสถานะของ กสม. ใน ICC ออกไปอีกครั้ง เป็นช่วงเดือนตุลาคม ๒๕๕๗ โดยประเด็นที่ยังอยู่ในข้อห่วงกังวลของ SCA ได้แก่ เรื่อง ความคุ้มกันและความเป็นอิสระ (functional immunity and independence) เนื่องจากอาจเป็นช่องทางให้ถูกแทรกแซง หรือดำเนินคดีโดยกลุ่มอิทธิพลจากภายนอก หากไม่มีข้อความดังกล่าวปรากฏอยู่ในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การสรรหาและแต่งตั้ง (selection and appointment) คณะกรรมการตามรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ ที่ไม่เปิดโอกาสต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม การรายงานสถานการณ์ทางการเมืองที่ล่าช้า ซึ่งนอกจากสถานการณ์เมื่อปี ๒๕๕๓ แล้ว ยังรวมถึงสถานการณ์การชุมนุมทางการเมืองเมื่อช่วงปลายปี ๒๕๕๖ ถึงต้นปี ๒๕๕๗ ด้วย นอกจากนี้ ยังมีประเด็นที่มีผู้กล่าวหาว่าเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน กสม. แสดงความคิดเห็นและการฝักใฝ่ทางการเมืองอย่างเปิดเผยระหว่างปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งตามหลักการแล้ว การทำหน้าที่ของ กสม. และสำนักงานต้องยึดหลักความเป็นอิสระ และความเป็นกลางอย่างเข้มงวด ขณะเดียวกัน SCA ได้ขอให้ กสม. รณรงค์เพื่อให้ร่างพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. .... ได้รับการพิจารณาโดยสภาผู้แทนราษฎรโดยเร็ว

การทบทวนสถานะของ กสม. มีขึ้นครั้งล่าสุดเมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๗ ซึ่งผลปรากฏว่า SCA ได้เสนอให้ลดระดับ กสม. ให้อยู่ในสถานะ 'B' ซึ่งจะมีผล ๑ ปี หลังการพิจารณา ทั้งนี้ ตามธรรมนูญ (Statute) ของ ICC ข้อ ๑๘.๑ ว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสถานะของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กสม. จะยังคงสถานะ 'A' ไปก่อนเป็นเวลา ๑ ปี ซึ่งจะเปิดโอกาสให้ใช้ช่วงเวลาดังกล่าวชี้แจงข้อมูลความคืบหน้าในการดำเนินการและจัดส่งเอกสารประกอบเพิ่มเติมเพื่อตอบข้อห่วงกังวลของ SCA รวม ๕ ประเด็น คือ

(๑) กระบวนการสรรหาและการแต่งตั้ง กสม. (selection and appointment)

SCA ให้ความสำคัญในประเด็นเรื่องการสรรหาเป็นอย่างมาก เนื่องจากในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และร่างพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. .... ซึ่งอยู่ในขั้นตอนการนำเสนอให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา) ไม่มีบทบัญญัติที่ระบุถึงการปรึกษาหารือกันอย่างกว้างขวาง (broad consultation) และการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในกระบวนการรับสมัคร (application) การคัดกรอง (screening) และกระบวนการสรรหารวมถึงการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ตำแหน่งที่ว่าง รวมทั้งไม่มีบรรทัดฐานที่ชัดเจนในการประเมินคุณสมบัติของผู้สมัครที่เหมาะสม

(๒) ความคุ้มกันและความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ (Functional immunity and independence)

การที่ SCA ได้ให้เหตุผลในการให้ความสำคัญกับประเด็นดังกล่าว เพื่อป้องกันมิให้การปฏิบัติหน้าที่ของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต้องตกอยู่ภายใต้อิทธิพลจากภายนอก หรือการถูกข่มขู่ที่จะมีการดำเนินคดีทางกฎหมายต่อสมาชิก ดังนั้น จึงมีความเห็นว่าพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติควรจะมีบทบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองดังกล่าวไว้อย่างชัดเจน พร้อมกับผลักดันให้ กสม. รณรงค์ในเรื่องนี้ต่อไป

(๓) การรายงานสถานการณ์ทางด้านสิทธิมนุษยชนที่ทันต่อเหตุการณ์

SCA ได้แสดงความกังวลต่อการที่ กสม. ไม่สามารถเผยแพร่รายงานสถานการณ์ที่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรงได้ทันเวลา โดยยกตัวอย่างกรณีเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมืองที่มีความรุนแรง เมื่อปี ๒๕๕๓ ซึ่งมีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก รวมทั้งมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย แต่ กสม. ใช้เวลาถึง ๓ ปี ในการเผยแพร่รายงานเกี่ยวกับเหตุการณ์ดังกล่าว

ต่อมา ในการชุมนุมทางการเมืองซึ่งเริ่มขึ้นเมื่อช่วงเดือนตุลาคม ปี ๒๕๕๖ โดยมีจำนวนผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก ซึ่ง กสม. ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการของ กสม. ในการติดตามและสอบสวนเหตุการณ์ดังกล่าว ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติหน้าที่ของ กสม. ในสถานการณ์ที่มีความยากลำบาก พร้อมกับการใช้ความพยายามในการปรับปรุงวิธีติดตาม อย่างไรก็ตาม SCA ได้ตั้งข้อสังเกตว่า จนถึงขณะนี้ กสม. ยังไม่สามารถจัดทำรายงานให้แล้วเสร็จพร้อมกับเผยแพร่รายงานการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมือง ตั้งแต่ช่วงปลายปี ๒๕๕๖ ได้เช่นเดียวกัน

(๔) ความเป็นอิสระและความเป็นกลาง (Independence and neutrality)

SCA ได้แสดงความห่วงกังวลมาก่อนหน้านี้ว่า มีเจ้าหน้าที่ของ กสม. หลายคน (staff members of the NHRCT) ได้แสดงออกอย่างเปิดเผยถึงแนวคิดหรือการฝักใฝ่ทางการเมือง (political affiliations) ในขณะปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นทางการ ซึ่ง กสม. ได้ชี้แจงกลับไปว่า ได้ดำเนินการให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นกลางและสอดคล้องกับมาตรฐานทางจริยธรรมแล้ว

(๕) กระบวนการจัดทำร่างพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. .... (Legislative process)

SCA รับทราบถึงความพยายามที่แข็งขันของ กสม. ที่จะมีส่วนร่วมในกระบวนการปฏิรูปและการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ พร้อมกับความตั้งใจที่จะมีข้อเสนอเพื่อขอแก้ไขกฎหมายจัดตั้ง กสม. (enabling law) เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการปารีสให้มากที่สุด โดยขอให้ กสม. ดำเนินการต่อไป

๓.๘.๒ ความร่วมมือในระดับภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ภายใต้กรอบความร่วมมือระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก (APF)

กสม. ได้สมัครเป็นสมาชิกสามัญ (Full Member) เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๖ จนถึงปัจจุบัน (ธันวาคม ๒๕๕๗) APF มีสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคที่เป็นสมาชิก รวมทั้งสิ้น ๒๒ แห่ง โดยแบ่งออกเป็นสมาชิกสามัญ (มีสิทธิในการออกเสียง) จำนวน ๑๕ แห่ง ได้แก่ อัฟกานิสถาน ออสเตรเลีย อินเดีย อินโดนีเซีย จอร์แดน มาเลเซีย มองโกเลีย เนปาล นิวซีแลนด์ ปาเลสไตน์ ฟิลิปปินส์ กาตาร์ เกาหลีใต้ ไทย และติมอร์เลสเต้ และสมาชิกสมทบ หรือ Associate Member ซึ่งไม่มีอำนาจในการออกเสียง แต่สามารถเข้าร่วมการประชุมภายใต้กรอบ APF ได้ในทุกระดับ จำนวน ๗ แห่ง ได้แก่ บังกลาเทศ มัลดีฟส์ โอมาน ซามัว เมียนมาร์ คาซักสถาน และศรีลังกา

สมาชิก APF จะมีการประชุมประจำปี (Annual Meeting) เป็นประจำทุกปี และการประชุมใหญ่หรือ Biennial Meeting ในทุก ๒ ปี ซึ่งจะมีการเชิญผู้แทนรัฐบาล องค์กรเอกชน และองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมเพื่อหารือถึงความร่วมมือในด้านต่าง ๆ การสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันสมาชิก ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนในระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศที่อยู่ในความสนใจร่วมกัน และการช่วยเหลือประเทศในภูมิภาคที่ต้องการจัดตั้งสถานบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นต้น ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่า APF เป็นกรอบความร่วมมือระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในระดับภูมิภาคที่มีความเข้มแข็งที่สุดในปัจจุบัน

ในรอบปี ๒๕๕๗ กสม. มีกิจกรรมที่สำคัญภายใต้กรอบความร่วมมือระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ดังนี้

๑) การประชุมประจำปี (Annual Meeting) ครั้งที่ ๑๙ ระหว่างวันที่ ๓ – ๕ กันยายน ๒๕๕๗ ณ กรุงนิวเดลี สาธารณรัฐอินเดีย

การประชุม APF ในครั้งนี้มีประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทบาทการดำเนินงานของ กสม. ในกรอบ APF และ ICC ดังนี้

(๑) วาระดำรงตำแหน่งของผู้แทน APF ใน ICC Bureau

ประธาน กสม. ของไทยได้รับคัดเลือกให้เป็นผู้แทนของ APF เพื่อดำรงตำแหน่งสมาชิก ICC Bureau ซึ่งเป็นองค์กรบริหารสูงสุดของ ICC มาตั้งแต่เดือนมีนาคม ๒๕๕๕ และจะหมดวาระในปี ๒๕๕๗ โดยผู้ที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งแทน คือ กสม. ของมองโกเลีย ซึ่งจะทำหน้าที่ประธาน APF คนถัดไปในช่วงเดือนสิงหาคม ๒๕๕๘

(๒) การพิจารณาแผนยุทธศาสตร์ ๕ ปีของ APF

โดยที่แผนยุทธศาสตร์ปัจจุบันของ APF ระหว่างปี ๒๕๕๓ - ๒๕๕๘ จะสิ้นสุดลง ในการนี้ APF จึงได้จัดตั้งคณะทำงานจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของออสเตรเลีย อินเดีย เกาหลีใต้ ปาเลสไตน์ และฟิลิปปินส์ เพื่อจัดทำร่างแผนยุทธศาสตร์ APF ฉบับใหม่ สำหรับช่วงระหว่างปี ๒๕๕๘ - ๒๕๖๓ โดยมี Dr. Muhyieddeen Touq อดีตประธานสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของจอร์แดนทำหน้าที่ประสานงานการประชุมคณะทำงานฯ ทั้งนี้ Dr. Touq ได้นำเสนอประเด็นสำคัญที่จะได้รับการบรรจุให้อยู่ในแผนยุทธศาสตร์ฉบับใหม่ โดยเน้นในเรื่องการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน สันติภาพ และความมั่นคง โดยเน้นสิทธิทางการเมือง สิทธิพลเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมเป็นหลัก สำหรับกลุ่มบุคคลและประเด็นที่สมควรได้รับการดูแลเป็นพิเศษ ได้แก่ สตรี ผู้พิการ ผู้สูงอายุ การเคลื่อนย้ายประชากร และประเด็นธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน นอกจากนี้ คณะทำงานฯ ยังได้เสนอให้ APF พิจารณาถึงกระบวนการจัดทำเป้าหมายว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน สำหรับช่วงหลังปี ๒๕๕๘ (Post 2015 Sustainable Development Goals) ซึ่งคาดว่าจะแล้วเสร็จในปี ๒๕๕๘ เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ในการปรับให้เข้ากับแผนยุทธศาสตร์ของ APF

๒) การประชุม Senior Executive Officers ระหว่างวันที่ ๒๓ – ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๗ ที่นครซิดนีย์ ประเทศออสเตรเลีย

เลขาธิการ กสม. ได้เข้าร่วมการประชุมเครือข่ายผู้บริหารสูงสุดของสำนักงาน (Senior Executive Officers Roundtable (SEOs)) ของ APF ระหว่างวันที่ ๒๓-๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๗ ซึ่งจัดเป็นครั้งที่ ๔ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น ประสบการณ์และวิชาการในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการองค์กร การวางแผนยุทธศาสตร์ รวมทั้งการประเมินและติดตามผลการปฏิบัติงาน การพัฒนาบุคลากร และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงาน รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำระหว่างผู้บริหารสำนักงานด้วยกันเอง

สำหรับหัวข้อสำคัญของการประชุม SEOs ในครั้งนี้ ได้แก่ ประเด็นเรื่อง (๑) บทบาทของ SEOs ในการส่งเสริมความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้เสียที่สำคัญ อาทิ หน่วยงานของรัฐ รัฐสภา องค์กรตุลาการ หน่วยงานด้านความมั่นคง สื่อมวลชน โดยการแลกเปลี่ยนแนวทางปฏิบัติที่ดีเพื่อช่วยสนับสนุนการทำงานของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (๒) บทบาทของสถาบันสิทธิฯ และความร่วมมือระดับภูมิภาคในการแก้ไขปัญหาผู้แสวงหาที่พักพิงและผู้ลี้ภัย พร้อมกับได้แสดงความกังวลในประเด็นเรื่องสถานที่กักกันของหน่วยงานตรวจคนเข้าเมือง การแสวงหาประโยชน์จากผู้ลี้ภัย การเข้าถึงการบริการขั้นพื้นฐาน ซึ่งรวมถึงการศึกษาและสาธารณสุขโดยเฉพาะในเด็ก รวมทั้งการบังคับใช้แรงงานจากบุคคลเหล่านี้ (๓) การปฏิบัติหน้าที่ของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในช่วงความไม่สงบทางการเมือง ซึ่งเลขาธิการ กสม. ได้นำเสนอวิธีการดำเนินงานของ กสม. ในการติดตามและตรวจสอบสถานการณ์การชุมนุมทางการเมืองในประเทศไทยในช่วงระหว่างเดือนตุลาคม ๒๕๕๖ - พฤษภาคม ๒๕๕๗ (๔) ประเด็นเรื่องธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะผลกระทบจากโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ที่มีต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

อนามัยของประชาชน ความไม่สมดุลกันระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจกับการคุ้มครองและการเคารพสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการใช้อำนาจต่อรองระหว่างประเทศขนาดเล็กกับธุรกิจข้ามชาติที่มีอิทธิพล ตลอดจนการละเมิดสิทธิมนุษยชนของแรงงานต่างด้าว เป็นต้น

๓) การประชุม Asia Pacific Regional Workshop on the Rights of Older Persons

APF ร่วมกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของออสเตรเลีย (Australian National Human Rights Commission) ได้ร่วมกันจัดการประชุมขึ้นระหว่างวันที่ ๑๓-๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๗ ที่ ซิดนีย์ ประเทศออสเตรเลีย โดย สำนักงาน กสม. ได้ส่งผู้แทนเข้าร่วมการประชุมด้วย โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อแสวงหาท่าทีร่วมกันของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก เกี่ยวกับการผลักดันให้มีการจัดทำร่างอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของผู้สูงอายุ ซึ่งจะสามารถช่วยกำหนดแนวทางที่ชัดเจนในการกำหนดนโยบายระดับชาติในเรื่องดังกล่าว รวมทั้งสามารถแยกประเด็นผู้สูงอายุออกจากปัญหาของกลุ่มบุคคลที่เปราะบางในสังคม (Vulnerable Groups) กลุ่มอื่น ๆ ตลอดจนเห็นควรเสนอให้มีการจัดตั้ง Treaty Body ในลักษณะเดียวกับคณะกรรมการภายใต้อนุสัญญาสิทธิมนุษยชนฉบับอื่น ๆ เพื่อทำหน้าที่ติดตามผลการประชุมในระดับชาติ และจัดให้มีการรายงานผลเป็นระยะ ๆ โดยรัฐภาคีอนุสัญญา รวมทั้งจัดทำข้อเสนอแนะไปยังรัฐภาคีเพื่อให้มีการปฏิบัติที่สอดคล้องกับข้อบทของอนุสัญญา

ในระดับภายในประเทศที่ประชุมเห็นชอบให้สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่เป็นอิสระและมีความเป็นกลาง ทำหน้าที่เป็นกลไกติดตามตรวจสอบการทำงานในระดับชาติ (National Monitoring Mechanism) เช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญาคนพิการ เนื่องจากสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีความเชี่ยวชาญในการติดตามพันธกรณีของรัฐภายใต้อนุสัญญาอื่น ๆ อยู่แล้ว รวมทั้งยังสามารถเป็นตัวกระตุ้นให้รัฐจัดทำรายงานตามพันธกรณีเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการภายใต้อนุสัญญา และให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการปรับปรุงกฎหมายและแนวนโยบาย ตลอดจนการทำหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ

๓.๘.๓ ความร่วมมือระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

๑) การประชุมเชิงปฏิบัติการของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและเจ้าหน้าที่สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามกรอบความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Technical Working Group Meeting of the South East Asia National Human Rights Institutions Forum) ครั้งที่ ๑ ระหว่างวันที่ ๓-๔ เมษายน ๒๕๕๗ ณ เมืองบาหลี ประเทศอินโดนีเซีย และครั้งที่ ๒ ระหว่างวันที่ ๒๕-๒๖ กันยายน ๒๕๕๗ ณ กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย

การประชุมของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาตินี้ เป็นการประชุมภายใต้กรอบความร่วมมือของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (South East Asia National Human Rights Institutions Forum (SEANF)) ซึ่งเริ่มขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ในระหว่างการประชุมเรื่องกลไกสิทธิมนุษยชนอาเซียน ครั้งที่ ๔ ณ กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย โดยได้มีการตกลงระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ๔ ประเทศ คือ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และไทย ที่จะให้มีความร่วมมือระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ๔ ประเทศ ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในภูมิภาคให้มากขึ้น ต่อมา สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของติมอร์ เลสเต้ และสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเมียนมาร์ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกลำดับที่ ๕ และ ๖ ตามลำดับ และตามที่ได้มีความตกลงกันระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการหมุนเวียนกันเป็นประธาน ซึ่งมีหน้าที่หนึ่งคือ เป็นเจ้าภาพจัดประชุมประจำปี ในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ นี้ สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของประเทศอินโดนีเซียเป็นประธานกรอบความร่วมมือสำหรับการประชุมปฏิบัติการฯ ทั้งสองครั้ง ได้มีการรายงานความก้าวหน้าเกี่ยวกับกิจกรรมความร่วมมือตามประเด็นที่แต่ละประเทศรับผิดชอบ การทบทวนผลการประชุมประจำปีของ SEANF และการร่วมกันวางแผนกิจกรรมที่จะดำเนินต่อไปในอนาคต

๒) การประชุม 11th Annual meeting of the South East Asia National Human Rights Institutions Forum ในระหว่างวันที่ ๖-๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ ณ เมืองบาหลี ประเทศอินโดนีเซีย

กรอบความร่วมมือของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (South East Asia National Human Rights Institutions Forum (SEANF)) จะมีการประชุมประจำปี ซึ่งในปี ๒๕๕๗ กสม. อินโดนีเซียเป็นเจ้าภาพในการจัดการประชุม ครั้งที่ ๑๑ ขึ้น เพื่อให้สมาชิก SEANF ได้มีโอกาสหารือเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนในประเทศการแลกเปลี่ยนข้อมูลล่าสุดเกี่ยวกับการดำเนินการด้านต่าง ๆ การทบทวนการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของ SEANF การพิจารณา

การจัดตั้งสำนักงานเลขานุการถาวรของ SEANF รวมถึงการให้ความรู้เกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ทั้งนี้ ประธาน กสม. ได้แจ้งถึงการดำเนินการของ กสม. ในช่วงเหตุการณ์รัฐประหารถึงปัจจุบัน

ในช่วงการประชุมได้มีการบรรยายพิเศษประเด็น "ประชาคมอาเซียน ๒๐๑๕" นาย Hassan Wirajuda อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอินโดนีเซีย ได้กล่าวถึงความเป็นมาของประชาคมอาเซียน ความเหมือนและแตกต่างกันในภูมิภาค ซึ่งจำเป็นต้องพิจารณาและแก้ปัญหา ทั้งนี้ สมาชิก SEANF ได้มีการหารือร่วมกันถึงการทำงานร่วมกับคณะกรรมาธิการระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ASEAN Intergovernmental Commission on Human Rights (AICHR)) ด้วย

๓.๘.๔ ความร่วมมือกับคณะกรรมาธิการระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (AICHR)

๑) การประชุม AICHR Consultation with Stakeholders on Contribution to the review of Terms of Reference of the AICHR วันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๕๗
ณ กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย

คณะกรรมาธิการระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ASEAN Intergovernmental Commission on Human Rights (AICHR)) ได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม The First Regional Consultation on the AICHR's Terms of Reference (TOR) Review ขึ้น โดยการประชุมครั้งนี้มีผู้แทนเข้าร่วมจากประเทศอาเซียนหลายภาคส่วนเพื่อร่วมกันพิจารณาทบทวนกรอบการดำเนินงาน (Terms of Reference (TOR)) ของคณะกรรมาธิการระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๙.๖ ว่าให้ขอบเขตอำนาจของ AICHR ได้รับการทบทวนครั้งแรกเมื่อครบกำหนด ๕ ปี หลังจากมีผลใช้บังคับ ซึ่งในปี ค.ศ. ๒๐๑๔ (พ.ศ. ๒๕๕๗) เป็นปีที่ครบกำหนดดังกล่าว โดยในการประชุมได้มีการนำเสนอเกี่ยวกับงานที่ผ่านมาของ AICHR การหารือเพื่อประเมินการทำงานของ AICHR รวมถึงการหารือวิธีการทำงานเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในบริบทอาเซียนให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นในอนาคต

๒) การประชุม 3rd Jakarta Dialogue : Rights to Life and Moratorium of Death Penalty in ASEAN Region ระหว่างวันที่ ๑๐ - ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๗
ณ กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย
คณะกรรมาธิการระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชนอินโดนีเซีย (Indonesian

AICHR) เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมครั้งนี้ โดยได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงการต่างประเทศอินโดนีเซีย สหภาพยุโรป และสำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ เพื่อร่วมหารือและส่งเสริมการยุติการใช้โทษประหารชีวิต ซึ่งที่ประชุมได้มีการหารือในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการยกเลิกการลงโทษด้วยการประหารชีวิต ได้แก่ การหารือเกี่ยวกับสถานการณ์ของสิทธิในชีวิตและการยกเลิกโทษประหารชีวิต การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ดีจากภูมิภาคต่าง ๆ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของการยกเลิกและการพักการประหารชีวิตในภูมิภาคอาเซียน การหารือเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างภูมิภาคในการยุติโทษประหารชีวิตและบทบาทของภาคส่วนต่าง ๆ

๓) การร่วมเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม Regional Consultation on the Challenges to Development ASEAN Standard and Mechanism on the Rights of Workers วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๗ ณ โรงแรมเดอะ สุโกศล ที่กรุงเทพฯ

การประชุมครั้งนี้ กสม. เป็นเจ้าภาพร่วมจัดกับคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย (คปก.) และคณะกรรมาธิการระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ไทย) เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิให้แก่แรงงานในอาเซียน ซึ่งปัจจุบัน คปก. ได้ยกร่างข้อตกลงอาเซียนว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิแรงงาน (ASEAN Agreement on the Promotion and Protection of the Rights of Workers) ขึ้นเสร็จแล้ว การจัดประชุมครั้งนี้ได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมประชุมแต่ละประเทศในการอนุวัติมาตรฐานระหว่างประเทศ รวมทั้งได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการจัดทำมาตรฐานและกลไกในการคุ้มครองสิทธิแรงงานอาเซียน

๓.๘.๕ ความร่วมมือระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและภาคประชาสังคม ในระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

๑) การประชุมเชิงปฏิบัติการ ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนร่วมกับสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมาเลเซีย วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย

สำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติได้เป็นเจ้าภาพร่วมกับสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมาเลเซียในการประชุมเชิงปฏิบัติการ “ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน” การประชุมได้มีการหารือหลากหลายประเด็น มีการให้ความรู้ประเด็นธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน การให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการ Guiding Principles on Business and Human Rights และผู้เข้าร่วมประชุมได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์ รวมถึงความเป็นไปได้ในการเผยแพร่ ส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจในระดับประเทศ

๒) การประชุม Mainstreaming Land Rights as Human Rights in ASEAN ระหว่างวันที่ ๑๕ - ๑๘ กันยายน ๒๕๕๗ ณ กรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา

สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติอินโดนีเซียเป็นเจ้าภาพร่วมกับ The Asian NGOs Coalition on Agrarian Reform and Rural Reconstruction (ANGOC), The Consortium for Agrarian Reform (KPA) of Indonesia และ The International Land Coalition (ILC) Asia จัดการประชุมครั้งนี้ขึ้น โดยมีการเชิญผู้แทนจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ NGOs และผู้แทนจากสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เข้าร่วมเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดี และแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับสิทธิทางที่ดิน ซึ่งในระหว่างการประชุมได้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนในประเด็นต่าง ๆ เช่น สิทธิในที่ดินและสิทธิมนุษยชน : บทเรียนจากประเทศกัมพูชา สิทธิในที่ดินคือสิทธิมนุษยชน สิทธิในที่ดินจากมุมมองสิทธิมนุษยชน (ความเชื่อมโยงระหว่างที่ดินและสิทธิมนุษยชน) มุมมองของภูมิภาคเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินและสิทธิมนุษยชน ความคิดริเริ่มในการติดตามนโยบายและสิทธิในที่ดิน กลไกระดับภูมิภาคในประเด็นปัญหาที่ดินและความรุนแรงด้านสิทธิมนุษยชน การเข้าถึงที่ดินและสิทธิในที่ดิน

นอกจากนี้ ผู้แทนของสำนักงาน กสม. ได้ร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการนำเสนอให้ที่ประชุมรับทราบถึงบทบาทของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในช่วงการนำเสนอ “บทบาทของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” และยังได้เข้าร่วมการประชุมร่วมระหว่างผู้แทน SEANF กับผู้แทนภาคประชาสังคมของกัมพูชาซึ่งเป็นการประชุมคู่ขนานด้วย

๓) การประชุมระหว่างประเทศ Regional Dialogue with NHRI Mechanisms of the Association of Southeast Asian Nations on Advocacy Strategies in Addressing Critical Areas of Access to Justice ระหว่างวันที่ ๘-๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๗ ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย

International Women's Rights Action Watch (IWRAW) Asia Pacific ร่วมกับ UN Women สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมาเลเซีย จัดการประชุมครั้งนี้ขึ้น เพื่อสร้างความเข้มแข็งและร่วมมือทำงานกับสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในการสร้างเครือข่ายกับสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและกลไกสิทธิมนุษยชนอาเซียนในประเด็นผู้หญิง โดยในครั้งนี้ได้มีการหารือเกี่ยวกับประสบการณ์การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของผู้หญิง อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ และการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม พื้นที่ห่วงใยและข้อกีดกันที่ทำให้ผู้หญิงไม่สามารถเข้าถึงความยุติธรรมทางสิทธิมนุษยชนได้ บทบาทและหน้าที่ของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและกลไกอาเซียน แผนยุทธศาสตร์ของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและกลไกสิทธิมนุษยชนอาเซียน การบริหารจัดการปัญหาในพื้นที่ที่มีความขัดแย้ง

๔) การประชุม 7th Regional Consultation on ASEAN and Human Rights "Acceleration of the ASEAN Economic Community by 2015 : Making Human Rights Count" ระหว่างวันที่ ๓-๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ ณ กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย

Asian Forum for Human Rights and Development เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง 7th Regional Consultation on ASEAN and Human Rights เพื่อสร้างความเข้มแข็งของกลไกสิทธิมนุษยชน โดยใช้การประชุมเป็นเวทีแลกเปลี่ยนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนที่กำลังเป็นประเด็นในสังคม ซึ่งผู้แทนเข้าร่วมประกอบด้วยภาคส่วนต่าง ๆ รวมถึงภาคประชาสังคมจากประเทศในอาเซียน ทั้งนี้ ที่ประชุมได้มีการหารือในประเด็นต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง เช่น สถานการณ์ท้าทายด้านสิทธิมนุษยชน และการส่งเสริมความร่วมมือในภูมิภาคสำหรับสิทธิมนุษยชน เมื่อเกิดการรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ทั้งนี้ ผู้แทนของสำนักงาน กสม. ได้เข้าร่วมประชุม และเป็นผู้นำเสนอในหัวข้อ "การส่งเสริมสิทธิมนุษยชนกับกรอบความร่วมมือในภูมิภาคในการเข้าเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน" อีกด้วย

๕) การประชุม Workshop on Human Rights and Agribusiness ระหว่างวันที่ ๔-๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ ที่เมืองย่างกุ้ง ประเทศเมียนมาร์

กสม. เมียนมาร์และองค์กร Forest Peoples Programme เป็นเจ้าภาพร่วมกันจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการว่าด้วยธุรกิจการเกษตรและสิทธิมนุษยชน โดยมีสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งเป็นสมาชิก SEANF รวมทั้งผู้แทนภาคประชาสังคมในภูมิภาค

เข้าร่วม โดยที่ประชุมได้รับรองเอกสาร Yangon Statement ซึ่งมีสาระสำคัญเรียกร้องให้รัฐบาลของประเทศในภูมิภาคตระหนักถึงความสำคัญ และความเกี่ยวพันกันระหว่างสิทธิมนุษยชน สิ่งแวดล้อม และการพัฒนา โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องการใช้ที่ดินสำหรับเป็นพื้นที่ทำกิน กฎหมายเกี่ยวกับที่ดิน โครงการที่จะสนับสนุนชาวนาและเกษตรกร รวมทั้งปัญหาความขัดแย้งในเรื่องที่ดินทำกินและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นผลมาจากการลงทุนจากต่างชาติในธุรกิจด้านการเกษตรและป่าไม้

๓.๘.๖ ความร่วมมืออื่นๆ

การเข้าร่วมประชุม Informal ASEM Seminar on Human Rights ครั้งที่ ๑๔
ระหว่างวันที่ ๑๖ - ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ ที่กรุงฮานอย ประเทศเวียดนาม

สำนักงาน กสม. ได้ส่งผู้แทนเข้าร่วมการสัมมนา ASEM อย่างไม่เป็นทางการว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๑๔ ระหว่างวันที่ ๑๖ - ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ ที่กรุงฮานอย ประเทศเวียดนาม โดยหัวข้อของการสัมมนาในครั้งนี้ ได้แก่ "สิทธิมนุษยชนกับธุรกิจ" ซึ่งมีผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยผู้แทนทั้งจากหน่วยงานรัฐบาล ภาคประชาสังคม องค์การเอกชน นักวิชาการ สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และผู้ทรงคุณวุฒิจากภูมิภาคเอเชียและยุโรปเข้าร่วมมากกว่า ๒๐๐ คน เนื่องจากในปัจจุบันประเด็นสิทธิมนุษยชนกับธุรกิจมีความเกี่ยวข้องและต้องการความร่วมมือทั้งจากภาครัฐและภาคธุรกิจ ซึ่งต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันในการคุ้มครองและเคารพสิทธิมนุษยชนของผู้ได้รับผลกระทบ ทั้งนี้ วัตถุประสงค์ของการจัดประชุมภายใต้หัวข้อดังกล่าว เพื่อส่งเสริมความร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหา รวมทั้งเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะไปยังรัฐบาลของประเทศสมาชิก ASEM สำหรับรูปแบบของการประชุมได้ถูกแบ่งออกเป็น ๔ หัวข้อหลักที่สำคัญ คือ

๑. หน้าที่ของรัฐในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากการดำเนินงานที่ถือเป็นการละเมิดของภาคธุรกิจ (State Duty to Protect Human Rights Against Violations by Businesses)

๒. ความรับผิดชอบของภาคธุรกิจและการมีส่วนร่วมเพื่อปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชน (Corporate Responsibility and its Contributions to Human Rights Implementation)

๓. การติดตาม การรายงาน และการเข้าถึงการเยียวยา (Monitoring, Reporting and Access to Remedies)

๔. ความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้เสียที่หลากหลาย (Multi-stakeholder cooperation)

สำหรับสาระสำคัญที่ได้รับจากการประชุมในครั้งนี้ มีดังนี้

๑. รัฐสมาชิก ASEM ควรดำเนินการตามหลักการชี้แนะ เรื่อง สิทธิมนุษยชนสำหรับ

ภาคธุรกิจของสหประชาชาติ (UN Guiding Principles on Human Rights and Business (UNGPs)) ให้บรรลุผลในระดับชาติ รวมทั้งพัฒนาแผนปฏิบัติการระดับชาติ (National Action Plan) ในเรื่องดังกล่าว โดยเปิดกว้างให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดทำเพื่อความโปร่งใส

๒. รัฐควรต้องปฏิบัติตามกฎหมายระหว่างประเทศทางด้านสิทธิมนุษยชนที่มีอยู่ รวมถึงพันธกรณีด้านแรงงาน และควรปรับปรุงกฎหมายภายในให้มีการดำเนินงานที่ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน นอกจากนี้ ควรมีการจัดทำรายงานในระดับชาติเกี่ยวกับเรื่องธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน โดยอาจพิจารณาบรรจุอยู่ในกระบวนการจัดทำรายงานที่มีอยู่ อาทิ รายงานการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชน (Universal Periodic Review (UPR)) หรือ รายงานตามอนุสัญญาสิทธิมนุษยชนต่าง ๆ

๓. รัฐควรต้องมีมาตรการที่เหมาะสมในการกำกับดูแล รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์กับบรรษัทข้ามชาติ ตลอดจนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อประกันให้มีการปฏิบัติตามมาตรฐานสิทธิมนุษยชน

๔. รัฐควรมีเป้าหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะในกรณีที่รัฐบาลมีฐานะเป็นนักลงทุน หรือดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง หรือโอนกิจการของรัฐที่เป็นการบริการสาธารณะให้เอกชนมาดำเนินการ

๕. การพิจารณาคดีของศาลและกระบวนการยุติธรรมที่มีความเป็นอิสระ ซื่อสัตย์ และเป็นกลาง เป็นปัจจัยสำคัญในการประกันการเข้าถึงการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อในการเข้าถึงกระบวนการเยียวยา ขณะเดียวกัน รัฐควรต้องสนับสนุนกลไกที่มิใช่กระบวนการยุติธรรม (non-judicial mechanism) ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในกลไกร้องทุกข์ และทำหน้าที่ทั้งในการเยียวยาและการป้องกัน

๖. ภาคประชาสังคมและสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติควรได้รับการพัฒนา เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถเพื่อสนับสนุนเหยื่อผู้เคราะห์ร้ายในการเข้าถึงการเยียวยา อาทิ การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายที่ไม่มีค่าใช้จ่าย

๗. ควรมีมาตรการเพื่อช่วยให้สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสามารถทำหน้าที่ได้บรรลุตามอาณัติที่มีอยู่ ในการดูแลประเด็นทางด้านธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ซึ่งรวมถึงการคุ้มครองความเป็นอิสระของสถาบันสิทธิมนุษยชน การประกันอำนาจหน้าที่ของสถาบันสิทธิมนุษยชนให้เพียงพอในการแก้ไขและเยียวยาการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากภาคธุรกิจและการฝึกอบรมให้กับบุคลากร เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในการทำงานเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว

๓.๘.๗ การหารือระหว่างประธาน กสม. กับผู้แทนต่างประเทศภายหลังเหตุการณ์การเข้าควบคุมอำนาจโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

ภายหลังจากเหตุการณ์การเข้าควบคุมอำนาจโดย คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ ได้มีผู้แทนจากสถานเอกอัครราชทูตต่างประเทศประจำประเทศไทย องค์การระหว่างประเทศ และองค์กรเอกชนจากประเทศต่าง ๆ อาทิ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักรแคนาดา โปรตุเกส สำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (OHCHR) ประจำประเทศไทย สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ประจำประเทศไทยและคณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล (International Commission of Jurists (ICJ)) ได้ขอเข้าพบ ประธาน กสม. เพื่อหารือเกี่ยวกับสถานการณ์การเมืองภายในประเทศและผลกระทบทางด้านสิทธิมนุษยชน โดยประเด็นสำคัญที่ผู้แทนหน่วยงานเหล่านี้ได้หยิบยกขึ้นหารือได้แก่ ความห่วงกังวลต่อการจำกัดสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกและการชุมนุม การที่ คสช. เรียกบุคคลต่าง ๆ ไปรายงานตัวและสถานที่ควบคุมตัว การใช้ศาลทหารพิจารณาคดีต่อพลเรือน เสรีภาพของสื่อ แผนการดำเนินงานของรัฐบาลที่จะนำไปสู่การประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่และการเลือกตั้งในอนาคต รวมถึงการปฏิบัติหน้าที่ของ กสม. ทั้งนี้ ประธาน กสม. ได้ตอบข้อซักถามและแจ้งให้บุคคลเหล่านี้ทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานของ กสม. ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประสานงานกับฝ่ายทหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่เป็นไปโดยสอดคล้องและตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักสิทธิมนุษยชนและแนวทางปฏิบัติที่เป็นสากล

๓.๘.๘ การติดตามการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน

กสม. ได้ทำหน้าที่ส่งเสริมการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนของไทยด้วยการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐว่าเป็นไปตามพันธกรณีดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร และให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงการปฏิบัติที่ทำให้เกิดการเคารพและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนดียิ่งขึ้น

ในปี ๒๕๕๗ กสม. ได้มีบทบาทในการติดตามการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนของไทยในกรอบสหประชาชาติ ดังนี้

- การจัดทำรายงานคู่ขนานการปฏิบัติตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ ของไทย

และประธาน กสม. พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่สำนักงาน กสม. ได้เข้าร่วมสังเกตการณ์การเสนอรายงานของคณะผู้แทนไทย ระหว่างวันที่ ๓๐ เมษายน – ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๗ ที่สำนักงานสหประชาชาติ นครเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส ทั้งนี้ รายงานคู่ขนานของ กสม. ได้เน้นย้ำว่าแม้ประเทศไทยจะได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ ตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ แต่การทรมานยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญในประเทศไทย โดยส่วนใหญ่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐในการตรวจค้น ควบคุม จับกุม และคุมขังบุคคลไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดและการขาดความเอาจริงเอาจังในการดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ที่กระทำผิดทั้งในทางอาญาและวินัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีการประกาศใช้กฎหมายพิเศษด้านความมั่นคง รัฐบาลจึงควรให้ความสำคัญกับการปรับปรุงมาตรฐานการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด สำหรับในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีการร้องเรียนเกี่ยวกับการทรมานจำนวนมาก รัฐควรพิจารณาประกาศใช้กฎหมายพิเศษด้านความมั่นคง ได้แก่ พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ และพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ตามความจำเป็นอย่างแท้จริงและในช่วงเวลาที่จำกัด ในบางพื้นที่ที่สถานการณ์ดีขึ้น รัฐควรพิจารณาประกาศใช้พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติกระทบสิทธิน้อยกว่ากฎหมายพิเศษด้านความมั่นคงสองฉบับที่กล่าวมาแทน นอกจากนี้ รัฐควรกำหนดมาตรการเพื่อคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ถูกจับกุมและป้องกันการทรมาน รวมถึงดูแลให้ผู้เสียหายจากการทรมานได้รับการชดเชยเยียวยาที่พอเพียงและเป็นธรรมให้สอดคล้องกับพันธกรณีของไทยในฐานะรัฐภาคีอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองด้วย

นอกจากนี้ ในปี ๒๕๕๗ สำนักงาน กสม. ได้ดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตามพันธกรณีในสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่ไทยเป็นภาคี โดยการให้ข้อมูล ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะแก่หน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในเรื่องของการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของสนธิสัญญาบางฉบับ และการดำเนินการเพื่อให้บุคคลได้รับสิทธิที่ได้รับการรับรองในสนธิสัญญาในทางปฏิบัติ และการเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาบางฉบับเพิ่มเติม ดังนี้

๑) **การให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี และอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลจากการสูญหายโดยถูกบังคับ**

สำนักงาน กสม. ได้ส่งเจ้าหน้าที่จากสำนักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศเข้าร่วมในคณะทำงานพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมาน พ.ศ. .... ที่กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตั้งขึ้น เมื่อวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๗ มาเป็นระยะ ๆ และได้ให้ข้อคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ บนพื้นฐานของรายงานผลการพิจารณาเพื่อเสนอแนะนโยบายหรือข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายของ กสม. เรื่องการอนุวัติกฎหมายไทยตามอนุสัญญา CAT และ CED รวมถึงพันธกรณี

ที่ไทยต้องปฏิบัติตามอนุสัญญา CAT หรือพันธกรณีที่ไทยจะต้องปฏิบัติภายหลังจากการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญา CED แล้ว ซึ่งร่างพระราชบัญญัติฯ ที่กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับหลักการและบทบัญญัติที่สำคัญของอนุสัญญา CAT และ CED เป็นส่วนใหญ่ ดังนี้

กรณีอนุสัญญา CAT ร่างพระราชบัญญัติฯ รองรับพันธกรณีในเรื่องของนิยามการทรมาน และการกระทำหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรี (ข้อ ๑ และ ๑๖) การห้ามการทรมานไม่ว่าในสถานการณ์พิเศษใด ๆ (ข้อ ๒) การห้ามส่งบุคคลไปยังดินแดนที่อาจถูกทรมาน (ข้อ ๓) การกำหนดให้การทรมานเป็นความผิดอาญาและมีบทลงโทษที่เหมาะสม (ข้อ ๔) การประกันการสืบสวนโดยไม่ล่าเอียง (ข้อ ๑๒) การรับรองสิทธิของผู้กล่าวอ้างว่าถูกทรมานในการขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตรวจสอบและการคุ้มครองผู้เสียหายและพยาน (ข้อ ๑๓) สิทธิของผู้เสียหายในการได้รับค่าสินไหมทดแทน (ข้อ ๑๔) และการห้ามใช้คำให้การที่ได้จากการทรมานเป็นหลักฐานในการดำเนินคดี (ข้อ ๑๕)

กรณีอนุสัญญา CED ร่างพระราชบัญญัติฯ รองรับพันธกรณีในเรื่องของการห้ามบังคับบุคคลให้สูญหายไม่ว่าในสถานการณ์พิเศษใด ๆ (ข้อ ๑) การกำหนดนิยามการบังคับบุคคลให้สูญหาย (ข้อ ๒) การกำหนดให้เป็นความผิดอาญาและมีบทลงโทษและอายุความที่เหมาะสม (ข้อ ๔, ๗ และ ๘) การกำหนดความรับผิดของผู้บังคับบัญชา (ข้อ ๖) การกำหนดไม่ให้เป็นความผิดทางการเมืองเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมความร่วมมือทางอาญาระหว่างรัฐภาคี (ข้อ ๑๑) การห้ามส่งบุคคลไปยังดินแดนที่อาจถูกบังคับให้สูญหาย (ข้อ ๑๖) การห้าม คุมขังบุคคลในสถานที่ลับ การบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการจำกัดเสรีภาพของบุคคล และการรับรองสิทธิของญาติและทนายในการติดต่อและเยี่ยมผู้ถูกจำกัดเสรีภาพ (ข้อ ๑๗) การรับรองสิทธิของผู้เกี่ยวข้องในการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลที่ถูกจำกัดเสรีภาพและข้อยกเว้นบางประการ (ข้อ ๑๘ และ ๒๐) และการกำหนดความหมายของ “ผู้เสียหาย” และการรับรองสิทธิของผู้ถูกบังคับให้สูญหายในการได้รับการชดใช้ค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทน (ข้อ ๒๔)

๒) **การให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน**

(๑) พิธีสารเลือกรับฉบับที่สองแห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR)) เรื่องการยกเลิกโทษประหารชีวิต

✦ ผู้แทนสำนักงาน กสม. ได้เข้าร่วมการประชุมเพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ในการเข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่งจัดโดย กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม และได้ให้ข้อมูลเพื่อประกอบการพิจารณาในเรื่องนี้ว่า เนื่องจากพิธีสารฉบับนี้มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการยกเลิกโทษประหารชีวิต ดังนั้น การจะพิจารณาเข้าเป็นภาคีหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับความพร้อมของประเทศไทย อย่างไรก็ดี หากรัฐยังคงโทษประหารชีวิตไว้ รัฐมีหน้าที่ประกันว่า ผู้ถูกกล่าวหาในคดีโทษประหารชีวิตจะได้รับการพิจาณาคดีอย่างเป็นธรรมในทุกขั้นตอนและสอดคล้องกับบทบัญญัติ ข้อ ๑๔ ของกติกา ICCPR หลักประกันเหล่านี้

ได้แก่ มาตรการที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนของการพิจารณาคดี เช่น สิทธิในการเข้าถึงที่ปรึกษาด้านกฎหมายในทุกขั้นตอนของการพิจารณาคดี และสิทธิในการได้รับการจัดให้มีล่าม หากผู้ถูกกล่าวหาไม่เข้าใจภาษาที่ใช้ในการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีในศาล สิทธิที่จะขอให้ศาลที่เหนือชั้นขึ้นไปทบทวนคำพิพากษา สิทธิในการขอลดหย่อนผ่อนหรืออภัยโทษ เป็นต้น นอกจากนี้ ผู้แทน สำนักงาน กสม. ได้ให้ข้อมูลแนวทางการตีความคำว่า คดีอุกฉกรรจ์ที่สุด (The most serious crime) ว่า ผู้เสนอรายงานพิเศษของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติด้านการสังหารนอกกระบวนการยุติธรรม (Special rapporteur on extrajudicial, summary or arbitrary executions) เห็นว่า คดีอุกฉกรรจ์ที่สุด หมายถึง การทำให้บุคคลอื่นเสียชีวิตโดยเจตนา กรณีความผิดที่เกี่ยวกับยาเสพติด คณะกรรมการประจำกติกา ICCPR ตีความว่า ความผิดดังกล่าวไม่จัดเป็นคดีอุกฉกรรจ์ที่สุด

(๒) พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ (Optional Protocol to the Convention Against Torture (OPCAT))

✦ ผู้แทน สำนักงาน กสม. ได้เข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการเพื่อพิจารณาเข้าเป็นภาคีพิธีสาร OPCAT ที่กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรมจัดขึ้น โดยผู้แทนสำนักงาน กสม. ได้ให้ข้อมูลสนับสนุนให้รัฐบาลเข้าเป็นภาคี เนื่องจากพิธีสารฯ มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อพัฒนาระบบการเข้าเยี่ยมสถานที่ ซึ่งทำให้บุคคลเสื่อมเสียซึ่งอิสรภาพโดยหน่วยงานระหว่างประเทศ ได้แก่ คณะอนุกรรมการป้องกันการทรมานแห่งสหประชาชาติ (UN Subcommittee on Prevention of Torture (SPT)) และหน่วยงานระดับชาติที่เป็นอิสระ ได้แก่ กลไกป้องกันการทรมานระดับชาติ (National Preventive Mechanism (NPM)) โดยเป็นการตรวจเยี่ยมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อป้องกันการทรมาน การปฏิบัติและการลงโทษที่ทารุณ ขาดมนุษยธรรม หรือลดทอนความเป็นมนุษย์ ที่ผ่านมากระทรวงยุติธรรมได้ทาบทามให้ กสม. ทำหน้าที่เป็นกลไกป้องกันการทรมานระดับชาติ (NPM) ภายใต้พิธีสาร OPCAT ซึ่ง กสม. ได้มีมติยินดีตอบรับการทำหน้าที่ดังกล่าวหากประเทศไทยเข้าเป็นภาคีพิธีสาร OPCAT

(๓) การให้ความเห็นในการยกร่างข้อบทเรื่องการขับไล่คนต่างด้าว

✦ ผู้แทน สำนักงาน กสม. ได้เข้าร่วมการประชุมที่จัดโดยกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ เพื่อพิจารณาร่างข้อบทว่าด้วยการขับไล่คนต่างด้าว (Draft Articles on Expulsion of Aliens) ซึ่งคณะกรรมการกฎหมายระหว่างประเทศ (International Law Commission (ILC)) ได้ยกร่างขึ้นเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการ ๖ ของสหประชาชาติพิจารณาจัดทำเป็นตราสารระหว่างประเทศในอนาคตต่อไป ในการจัดทำร่างข้อบทดังกล่าว ILC ได้ประมวลหลักกฎหมายจารีตประเพณีและสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่มีอยู่แล้ว ถือเป็นการพัฒนากฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องดังกล่าว ซึ่งครอบคลุมหลายมิติ เช่น ความมั่นคง สิทธิมนุษยชน และการเข้าเมือง เป็นต้น การประชุมครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อรับฟังข้อคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการเตรียมข้อมูลและกำหนดท่าทีของประเทศไทยในการพิจารณารายงานของ ILC ในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติสมัยสามัญที่ ๖๙ ซึ่งผู้แทน สำนักงาน กสม. ได้ให้ความเห็นว่า หลักการต่าง ๆ ที่ปรากฏในร่างข้อบทฯ

เป็นหลักการที่ดีแต่ยังมีบางประเด็นซึ่งละเอียดอ่อนและอาจกระทบต่อไทย เช่น เรื่องผู้ลี้ภัยและคนไร้รัฐ ฝ่ายไทยจึงอาจแสดงท่าทีว่าการจัดทำหรือพัฒนาร่างข้อบทนี้ควรเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไป โดยอาจใช้ในลักษณะเป็นแนวทาง (soft law) ไปก่อน และได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า กรณีร่างข้อบทฯ ที่ระบุเรื่องการห้ามการทรมาน อาจพิจารณาเนื้อหาในร่างพระราชบัญญัติเพื่ออนุวัติการตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ (CAT) และอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลจากการสูญหายโดยถูกบังคับ (CED) ที่อยู่ระหว่างการดำเนินการของกระทรวงยุติธรรมประกอบด้วย นอกจากนี้ ผู้แทนสำนักงานฯ ได้ตั้งข้อสังเกตว่าร่างข้อบทฯ ที่กำหนดหลักการไม่ส่งกลับบุคคลไปยังประเทศที่บุคคลอาจถูกทรมาน หรือถูกกระทำหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีนั้น แม้ว่าจะมีหลักการสอดคล้องกับข้อ ๓ ของอนุสัญญา CAT แต่ขอบเขตของเนื้อหากว้างกว่า เนื่องจากข้อ ๓ ของอนุสัญญา CAT ห้ามการส่งบุคคลกลับไปยังดินแดนที่ผู้นั้นอาจถูกทรมานเท่านั้น แต่ไม่รวมถึงดินแดนที่บุคคลอาจถูกกระทำหรือลงโทษที่โหดร้ายฯ ซึ่งในทางปฏิบัติอาจมีปัญหาเนื่องจากยังไม่มีคำนิยามที่ชัดเจนว่าการกระทำลักษณะใดจะเข้าข่ายการกระทำหรือการลงโทษที่โหดร้ายดังกล่าว

อย่างไรก็ดี การจัดทำร่างข้อบทเรื่องการขับไล่คนต่างด้าวคงจะต้องใช้เวลาอีกยาวนานในการเจรจากว่าที่จะพัฒนาเป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่มีผลใช้บังคับ เนื้อหาของร่างข้อบทในหลายเรื่องเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับพันธกรณีของไทยตามสนธิสัญญาฉบับต่าง ๆ ที่ไทยได้เข้าเป็นภาคีแล้ว เช่น เรื่องการไม่ส่งบุคคลกลับไปยังดินแดนที่อาจถูกทรมาน (non-refoulement) การห้ามการทรมานบุคคลไม่ว่าในกรณีใด ๆ ตลอดจนการดูแลสิทธิของกลุ่มสตรีและเด็ก เป็นต้น ดังนั้น กสม. ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในเรื่องดังกล่าวจะได้ติดตามตรวจสอบการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศของหน่วยงานภาครัฐต่อไป แม้ร่างข้อบทนี้จะยังไม่มีผลใช้บังคับในทางกฎหมายระหว่างประเทศก็ตาม

๓.๘.๙ ความร่วมมือกับองค์กรเอกชนระหว่างประเทศ

เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๗ คณะผู้แทนจากสมาคมป้องกันการทรมาน (Association for the Prevention of Torture (APT)) ซึ่งเป็นองค์กรเอกชนระหว่างประเทศ ตั้งอยู่ที่นครเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส ได้ประชุมร่วมกับกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ อนุกรรมการผู้ชำนาญการประจำ กสม. และผู้บริหารของสำนักงาน กสม. ที่สำนักงาน กสม. เกี่ยวกับการทำหน้าที่ของกลไกป้องกันการทรมานระดับชาติ (National Preventive Mechanism (NPM)) ตามพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ (Optional Protocol to the Convention Against Torture (OPCAT)) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่และแนวทางการดำเนินงานขององค์กรที่ทำหน้าที่เป็น NPM สำหรับประกอบการเตรียมความพร้อมของ กสม. หากรัฐบาลได้ดำเนินการเข้าเป็นภาคีพิธีสาร OPCAT

และมอบหมายให้ กสม. ทำหน้าที่เป็น NPM ทั้งนี้ APT มีการทำงานร่วมกับรัฐบาลและภาคประชาสังคม เพื่อป้องกันการทรมานในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกทั้งการรณรงค์ในระดับนโยบาย การปรับเปลี่ยนกฎหมาย การเสริมสร้างศักยภาพ และการสร้างความตระหนัก APT มีการดำเนินงานในประเทศไทยมากกว่า ๖ ปีแล้ว โดยได้จัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการสร้างความตระหนักและจัดการอบรมเกี่ยวกับอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ รวมถึงการให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพิธีสาร OPCAT

การที่ APT ได้มาร่วมการประชุมกับ กสม. ในครั้งนี้ รวมทั้งการอบรมที่จะจัดขึ้นเป็นเวลา ๒ วัน สืบเนื่องจากประเทศไทยได้แสดงเจตนารมณ์ที่จะเป็นภาคีพิธีสาร OPCAT ในอนาคตและรัฐบาลไทยอาจมอบหมายให้ กสม. ทำหน้าที่เป็น NPM ตามพิธีสารฯ ซึ่ง APT หวังว่าจะเป็นจุดเริ่มต้นที่จะนำไปสู่การปรึกษาหารือทั้งภายใน กสม. เอง และระหว่าง กสม. กับผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องดำเนินการภายหลังจากที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีพิธีสาร OPCAT รวมทั้งพิจารณาว่าหากจะให้ กสม. ทำหน้าที่เป็น NPM ควรมีการดำเนินการใดบ้าง อาทิ การเตรียมบุคลากรสำหรับหน่วย NPM หลักเกณฑ์การทำงานของ NPM แนวทางการตรวจเยี่ยมสถานที่ที่บุคคลถูกจำกัดเสรีภาพตามพิธีสาร OPCAT ขั้นตอนในการตรวจเยี่ยมสถานที่ การดำเนินการหลังการตรวจเยี่ยม ตลอดจนการทำงานร่วมกับคณะอนุกรรมการป้องกันการทรมานภายใต้พิธีสาร OPCAT เป็นต้น

๓.๘.๑๐ การส่งเจ้าหน้าที่สำนักงาน กสม. เข้าอบรมในหลักสูตรที่ดำเนินการโดย APF และหลักสูตรอื่นๆ ในรอบปี ๒๕๕๗

๑) การอบรมเรื่อง การดำเนินการการตรวจสอบข้อเท็จจริงที่มีประสิทธิผล (Conducting Effective Investigations) ระหว่างวันที่ ๒๔ มีนาคม ถึง ๒๕ เมษายน ๒๕๕๗

ในลักษณะ On line และการประชุมเชิงปฏิบัติการ ระหว่างวันที่ ๑๙ ถึง ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๗ ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย มีเจ้าหน้าที่ สำนักงาน กสม. ระดับปฏิบัติการเข้ารับการอบรม ๑ คน

๒) การอบรมเรื่อง หลักสิทธิมนุษยชนศึกษาระดับสูง (Advanced Human Rights Education Program) ในลักษณะการประชุมเชิงปฏิบัติการ ระหว่างวันที่ ๑๑ ถึง ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๗ ที่กรุงนิวเดลี ประเทศอินเดีย

มีเจ้าหน้าที่สำนักงาน กสม. เข้าร่วมการประชุม ๑ คน

๓) การอบรม เรื่อง ความเสมอภาคทางเพศและสิทธิมนุษยชนของสตรี (Gender Equality and Human Rights of Women) โดยวิทยากรจากสถาบัน Raoul Wallenberg ประเทศสวีเดน

ระหว่างวันที่ ๒๒ เมษายน ถึง ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๗ และการประชุมเชิงปฏิบัติการ ๒ ครั้ง ระหว่างวันที่ ๑๙ ถึง ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๗ และวันที่ ๑๔ ถึง ๒๑ กันยายน ๒๕๕๗ ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย มีเจ้าหน้าที่ สำนักงาน กสม. เข้ารับอบรม ๒ คน

๔) การอบรม เรื่อง สิทธิมนุษยชนและบทบาทหน้าที่ของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (Human Rights and the Roles and Functions of National Human Rights Institutions) โดยวิทยากรจากสถาบัน Raoul Wallenberg ประเทศสวีเดน

ระหว่างวันที่ ๒๙ กันยายน ถึง ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๗ ในลักษณะ On line และการประชุมเชิงปฏิบัติการระหว่างวันที่ ๑๙ ถึง ๒๘ พฤศจิกายน ที่กรุงเทพฯ มีเจ้าหน้าที่ สำนักงาน กสม. เข้ารับการอบรม ๒ คน

๕) การอบรม เรื่อง การใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศเพื่อสนับสนุนกระบวนการจัดเอกสารและการดำเนินคดีด้านสิทธิมนุษยชน (Using Geospatial Technologies to Support Human Rights Documentation and Litigation) โดย สมาคมเพื่อพัฒนาวิทยาศาสตร์แห่งสหรัฐอเมริกา

ระหว่างวันที่ ๘ ถึง ๙ ธันวาคม ๒๕๕๗ ที่ กรุงวอชิงตัน ดีซี สหรัฐอเมริกา มีเจ้าหน้าที่สำนักงาน กสม. เข้ารับการอบรม ๑ คน

การส่งเจ้าหน้าที่สำนักงาน กสม. เข้าอบรมในหลักสูตรต่างๆ ของ APF และหลักสูตรอื่น ๆ นั้น นอกจากจะเป็นการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรแล้ว ยังเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่สำนักงาน กสม. ได้มีปฏิสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่จากสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติแต่ละประเทศที่เป็นสมาชิกของ APF ในการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ที่ดีในระดับผู้ปฏิบัติงานด้านสิทธิมนุษยชน และเจ้าหน้าที่จากองค์กรวิชาชีพอื่น ๆ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการทำงานร่วมกันภายใต้กรอบการทำงานในระดับสากลต่อไป

๓.๙
การบริหารจัดการ

ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๗ บัญญัติให้ สำนักงาน กสม. เป็นส่วนราชการสังกัดรัฐสภาตามกฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบปฏิบัติราชการฝ่ายรัฐสภา ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และมาตรา ๑๘ บัญญัติให้ สำนักงาน กสม. มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับกิจการทั่วไปของคณะกรรมการ และให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

๑. รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการ
๒. รับคำร้องเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการและดำเนินการสืบสวน หรือตรวจสอบเกี่ยวกับเรื่องที่มีการยื่นคำร้องตามที่คณะกรรมการมอบหมาย
๓. ศึกษาและสนับสนุนให้มีการศึกษาและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน
๔. ประสานงานกับหน่วยราชการ องค์การเอกชน หรือองค์การอื่นในด้านสิทธิมนุษยชน
๕. ในการดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
๖. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

โดยมี เลขาธิการ กสม. รับผิดชอบการปฏิบัติงานของ สำนักงาน กสม. ขึ้นตรงต่อประธาน กสม. และเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้าง (พนักงานจ้างเหมา) ของ สำนักงาน กสม. โดยได้มอบหมายและมอบอำนาจตามภารกิจให้ รองเลขาธิการฯ สั่งและปฏิบัติราชการแทน เลขาธิการ กสม.

๓.๙.๑ โครงสร้างการบริหารของ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ตามประกาศคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายใน และกำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๕ สำนักงาน กสม. มีการแบ่งส่วนราชการภายในออกเป็น ๖ สำนัก ๒ กลุ่มงาน และ ๑ หน่วย ดังปรากฏตามแผนผังโครงสร้าง ต่อไปนี้

แผนผังโครงสร้างสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

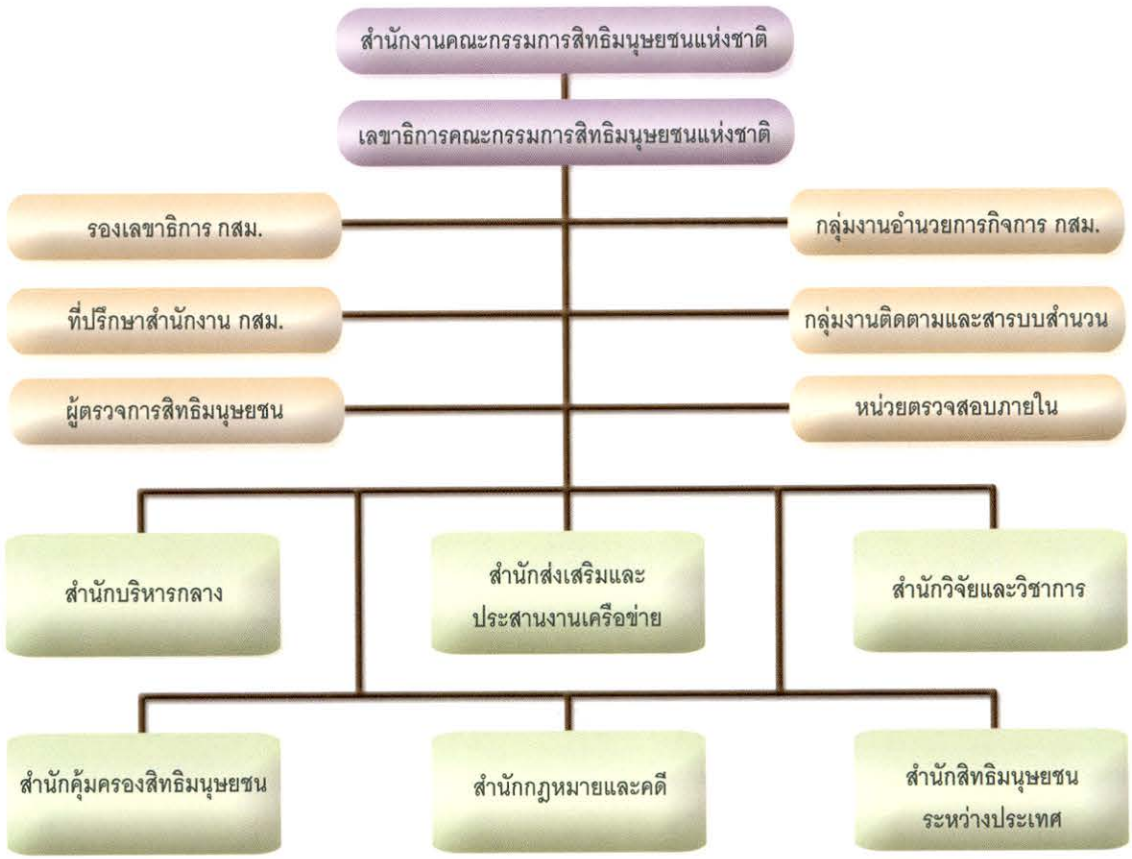

๓.๙.๒ อัตรากำลัง/บุคลากร

ในปี ๒๕๕๗ มีบุคลากรที่ปฏิบัติงานสนับสนุน กสม. และ สำนักงาน กสม. ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๗ จำนวนทั้งสิ้น ๒๓๕ คน จำแนกประเภทบุคลากร ตามแผนภูมิที่ ๑๑

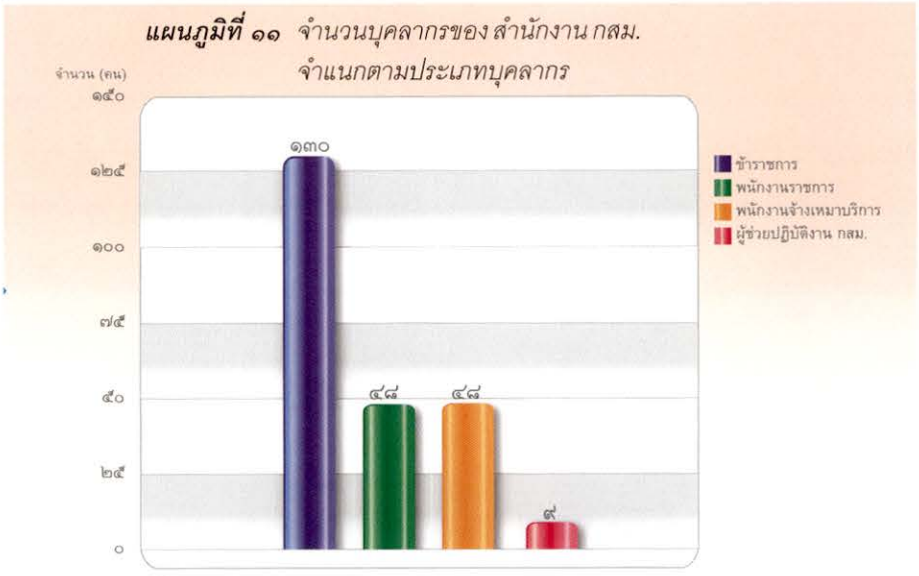

แผนภูมิที่ ๑๑ *จำนวนบุคลากรของ สำนักงาน กสม. จำแนกตามประเภทบุคลากร*

ที่มา : *กลุ่มงานทรัพยากรบุคคล สำนักบริหารกลาง สำนักงาน กสม.*

๓.๙.๓ การพัฒนาศักยภาพบุคลากร

ในปี ๒๕๕๗ สำนักงาน กสม. ได้จัดให้มีการพัฒนาศักยภาพบุคลากรของสำนักงาน โดยส่งเสริมและพัฒนาความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานของบุคลากร ทั้งในส่วนความรู้เฉพาะด้านและความรู้ด้านสนับสนุนงานทั่วไป ซึ่งสามารถจำแนกเป็นโครงการเพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากร โดย สำนักงาน กสม. และการจัดส่งบุคลากรไปเข้าร่วมการฝึกอบรมกับหน่วยงานและสถาบันภายนอก รายละเอียด ดังนี้

๑) การจัดโครงการเพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรโดย สำนักงาน กสม.

(๑) โครงการอบรมภาษาอังกฤษสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานสิทธิมนุษยชน ระหว่างเดือนกรกฎาคม - กันยายน ๒๕๕๗

(๒) โครงการฝึกอบรมเรื่อง “ความรู้พื้นฐานสำหรับบุคลากรของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ” ระยะเวลาการอบรม ๑๕ วัน

(๓) โครงการฝึกอบรมวิทยากรกระบวนการสิทธิมนุษยชน ระยะเวลาการอบรม ๓ วัน

(๔) โครงการพัฒนาองค์กรแบบมีส่วนร่วม ระยะเวลาการอบรม ๓ วัน

๒) การจัดส่งบุคลากรเข้าร่วมการฝึกอบรมกับหน่วยงานและสถาบันภายนอก ในหลักสูตรต่าง ๆ รวม ๓๔ หลักสูตร

๓.๙.๔ การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ในปี ๒๕๕๗ สำนักงาน กสม. ได้ดำเนินการตามแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และโครงการอื่น ๆ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการให้บริการสนับสนุนการปฏิบัติงานของสำนักงาน กสม. ดังนี้

๑) การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

(๑) การเสริมสร้างโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล (Hard Infrastructure) เพื่อให้เพียงพอต่อการใช้งานและมีเสถียรภาพที่เหมาะสมรองรับการใช้งานในสำนักงานฯ ประกอบด้วย การจัดซื้อครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์ เพื่อทดแทนของเดิมที่ไม่สามารถใช้งานได้ และสำหรับเจ้าหน้าที่ใหม่ การจัดหาอุปกรณ์จัดเก็บข้อมูล (Storage) เพิ่มเติม การจัดหา Fire wall และ Log Fire เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและรักษาความปลอดภัยระบบเครือข่าย การจัดหาอุปกรณ์กระจายสัญญาณ (Core Switch) เพื่อใช้ในการบริหารจัดการ IP Address ที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การติดตั้งเครือข่ายไร้สาย WiFi เพิ่มเติม การจัดหาอุปกรณ์ Network Monitoring เพื่อใช้ในการติดตามการทำงานของอุปกรณ์และระบบในเครือข่ายทั้งหมด

(๒) การสร้างความมั่นคงปลอดภัยและความเชื่อมั่นในการทำธุรกรรมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล (Soft Infrastructure) ประกอบด้วย การจัดทำนโยบายและแนวปฏิบัติในการรักษาความมั่นคง ปลอดภัยด้านสารสนเทศ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งเป็นไปตามพระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๔๙ มาตรา ๕ เพื่อกำหนดมาตรฐาน แนวทางปฏิบัติ และวิธีปฏิบัติให้ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ ผู้ดูแลระบบและบุคคลภายนอกที่ปฏิบัติงานให้กับ สำนักงาน กสม. ได้ถือปฏิบัติและตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาความมั่นคงปลอดภัยในการใช้งานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของ สำนักงาน กสม. โดยได้ประกาศใช้แล้วเมื่อ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๗ และการจัดหา Web Application Firewall ไว้ใช้ในสำนักงานฯ เพื่อเพิ่มความปลอดภัยให้กับระบบต่าง ๆ โดยให้มีการป้องกันการบุกรุกทาง Application

(๓) จัดหาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการให้บริการ (Service Infrastructure) ประกอบด้วย การจัดหาระบบจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) ของสำนักงาน กสม. แทนการเช่าบริการ การย้ายเว็บไซต์เข้ามาไว้ใน สำนักงาน กสม. เพื่อให้การบริหารจัดการมีความสะดวก บริหารจัดการง่าย รวดเร็ว เนื่องจากอยู่ภายใต้เครือข่ายภายในของสำนักงาน กสม. การจัดหาเว็บท่า (Web Portal) พร้อมระบบ Single Sign On สำหรับระบบฐานข้อมูล สำนักงาน กสม. เป็นระบบที่จะอำนวยความสะดวกในการเข้าใช้งานระบบงานทั้งหมดของสำนักงานฯ ที่มี รวมทั้งเว็บไซต์ อีเมล ด้วยรหัสเดียวบนระบบ Single Sign On นอกจากนี้ ยังเป็นการวางพื้นฐานในการพัฒนาระบบอื่น ๆ ซึ่งเป็นระบบอินทราเน็ตขึ้นใช้งานต่อไป

นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาบุคลากรด้าน ICT ของสำนักงาน กสม. เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถบุคลากรให้มีความรู้ด้าน ICT อย่างต่อเนื่อง ทั้งกลุ่มผู้ใช้ระบบสารสนเทศ เช่น หลักสูตรการใช้ระบบปฏิบัติการ Microsoft Windows 8.1, Microsoft Office 2013, การจัดทำ E-Books กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้าน ICT ประกอบด้วย หลักสูตร "Fortigate Multi-Threat Security Systems for Administrator", โปรแกรม Joomla 3.X Advance Extensions for AEC's Website, การออกแบบและพัฒนาเว็บไซต์องค์กรด้วยโปรแกรม Dreamweaver, CSS, Flash, หลักสูตร "VMware vSphere ICM 5 for Administrator" และหลักสูตร "Microsoft SQL Server 2008 R2

การให้บริการเว็บไซต์ สำนักงาน กสม. ในปี ๒๕๕๗ มีผู้เข้าชมเว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (www.nhrc.or.th) เป็นจำนวนทั้งสิ้น ๒๐๓,๗๔๘ ไอพี (Unique IP) หรือ ๘๔๘,๕๕๕ ครั้ง (Session) เฉลี่ยมีผู้เข้าชมเดือนละประมาณ ๑๖,๙๗๙ ไอพี หรือ ๗๐,๗๑๓ ครั้ง เดือนที่มีผู้เข้าชมมากที่สุด คือ เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ จำนวน ๒๒,๘๑๐ (Unique IP)

๒) **การพัฒนาศูนย์สารสนเทศสิทธิมนุษยชน สำนักงาน กสม.**

ศูนย์สารสนเทศสิทธิมนุษยชน สำนักงาน กสม. เป็นห้องสมุดเฉพาะด้านสิทธิมนุษยชน ให้บริการสารสนเทศด้านสิทธิมนุษยชน โดยในปี ๒๕๕๗ มีทรัพยากรสารสนเทศประเภทต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น ๑๐,๖๙๒ รายการ ประกอบด้วย หนังสือทั่วไป หนังสืออ้างอิง รายงานประจำปี รายงานการวิจัยและวิทยานิพนธ์ วารสารและนิตยสาร สารคดี และภาพยนตร์ และสิ่งพิมพ์ สำนักงาน กสม. ให้สามารถสืบค้นและดาวน์โหลดเอกสารฉบับเต็มได้ผ่านทางเว็บไซต์ http://library.nhrc.or.th เปิดให้บริการแก่เจ้าหน้าที่สำนักงาน กสม. และประชาชนทั่วไปสามารถเข้าใช้บริการได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ผลการดำเนินงานด้านการให้บริการ ในปี ๒๕๕๗ มีดังนี้

(๑) การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศและจัดเตรียมสื่อทรัพยากรเพื่อให้บริการในศูนย์สารสนเทศสิทธิมนุษยชน มีการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ ดังนี้

- หนังสือด้านสิทธิมนุษยชนทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ จำนวน ๒๑๘ รายการ
- วารสารและนิตยสาร จำนวน ๒๐ รายการ
- สื่อมัลติมีเดียและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จำนวน ๒ รายการ
- เย็บเล่มวิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย ผลงานวิชาการข้าราชการ จำนวน ๖๓ รายการ

(๒) โครงการปรับปรุงสถานที่ศูนย์สารสนเทศสิทธิมนุษยชน เนื่องจากมีการยกเลิกสัญญากับผู้รับจ้าง และขณะนี้อยู่ระหว่างรอเพื่อหาผู้รับจ้างรายใหม่

(๓) โครงการจัดซื้อเทคโนโลยีเพื่อการดำเนินงานระบบห้องสมุดอัตโนมัติ โดยจัดซื้อแผงวงจร RFID สำหรับระบุทรัพยากรสารสนเทศ และป้องกันการสูญหาย ประเภทหนังสือ จำนวน ๑๐,๐๐๐ ชิ้น และประเภทสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จำนวน ๒,๐๐๐ ชิ้น

(๔) โครงการส่งเสริมการใช้บริการศูนย์สารสนเทศสิทธิมนุษยชน ได้จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการใช้บริการศูนย์สารสนเทศสิทธิมนุษยชนและให้ความรู้ด้านสารสนเทศแก่ผู้ใช้บริการ ประกอบด้วย

(๔.๑) การอบรมเพื่อให้ความรู้ด้านสารสนเทศแก่ผู้ใช้บริการ จำนวน ๒ โครงการ ดังนี้

- โครงการส่งเสริมการใช้บริการห้องสมุด จำนวน ๔ รุ่น ผู้เข้าอบรม รวม ๕๓ คน
- อบรมการสืบค้นกฤตภาคข่าวออนไลน์ (iQNewsClip) จำนวน ๒ รุ่น ผู้เข้าอบรม รวม ๔๕ คน

(๔.๒) การพัฒนาความร่วมมือระหว่างห้องสมุดทั้งในประเทศและต่างประเทศ

- เข้าร่วมเป็นสมาชิกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย เพื่อการพัฒนาความร่วมมือระหว่างห้องสมุดในประเทศไทย และได้เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของสมาคมห้องสมุดเฉพาะเพื่อการพัฒนาความร่วมมือระหว่างห้องสมุดเฉพาะ
- เข้าร่วมเป็นสมาชิกโครงการจัดเก็บเอกสารฉบับเต็มในรูปอิเล็กทรอนิกส์ (Thai Digital Collection) โครงการภายใต้การพัฒนาเครือข่ายระบบห้องสมุดในประเทศไทย (ThaiLIS) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ขณะนี้ ได้รับการตอบรับเข้าร่วมเป็นสมาชิกแล้วอยู่ระหว่างรอส่งเจ้าหน้าที่ศูนย์สารสนเทศฯ เข้าร่วมอบรมการใช้งาน
- เข้าร่วมเป็นสมาชิก Electronic Information for Library (EIFL) องค์กรความร่วมมือระหว่างห้องสมุดในประเทศกำลังพัฒนาในทวีปแอฟริกา เอเชีย ยุโรป และละตินอเมริกา กว่า ๖๐ ประเทศทั่วโลก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงสารสนเทศร่วมกันผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อการศึกษาเรียนรู้ การวิจัยและการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ขณะนี้ได้รับการตอบรับเข้าร่วมเป็นสมาชิกแล้วอยู่ระหว่างการศึกษาเนื้อหาสารสนเทศที่จะนำมาประยุกต์ใช้งานกับศูนย์สารสนเทศฯ
- สร้างความร่วมมือด้านการบริหารจัดการห้องสมุดและศูนย์ข้อมูลของหน่วยงานด้านสิทธิมนุษยชนกับ Raoul Wallenberg Institute of Human Rights and Humanitarian Law (RWI) ในการจัดทำเนื้อหาบทเรียนเกี่ยวกับการแนะนำแนวทางการบริหารจัดการห้องสมุดและศูนย์ข้อมูลด้านสิทธิมนุษยชน

(๕) เลขาธิการ กสม. ได้อนุมัติให้ “ห้องสมุด สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ” ใช้ชื่อเป็น “ศูนย์สารสนเทศสิทธิมนุษยชน สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ” ตั้งแต่วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๗ เป็นต้นไป

๓) การจัดตั้งหอจดหมายเหตุสิทธิมนุษยชน

ในระยะแรกของการดำเนินงานด้านหอจดหมายเหตุ สำนักงาน กสม. ได้ดำเนินงานโครงการจัดทำสื่อวีดีทัศน์และสื่อประชาสัมพันธ์ประวัติจากคำบอกเล่า (Oral History) ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชุดที่ ๑ ขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการ คาดว่าจะแล้วเสร็จ ปี ๒๕๕๘

๔) การให้บริการ

การให้บริการของห้องสมุด ระหว่างเดือนมกราคม – ธันวาคม ๒๕๕๗

(๑) สถิติผู้เข้าใช้บริการห้องสมุด

- มีผู้เข้าใช้บริการรวมทั้งสิ้น ๑,๘๙๖ คน
- ผู้มาใช้บริการประเภทเจ้าหน้าที่ สำนักงาน กสม. เข้ามาใช้บริการห้องสมุดมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๗๔ (๑,๔๐๗ คน) รองลงมาคือ ประเภทบุคคลทั่วไป คิดเป็นร้อยละ ๑๔ (๒๕๖ คน)
- ห้องสมุด มีผู้เข้าใช้บริการ เฉลี่ย ๘ คน/วัน

(๒) สถิติการยืมทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุด

- มีการยืมทรัพยากรสารสนเทศ จำนวน ๓,๔๗๓ รายการ
- ทรัพยากรสารสนเทศประเภทหนังสือ มีการยืมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๖๓ (๒,๑๘๖ รายการ) รองลงมา คือ ประเภทวารสาร นิตยสาร และหนังสือพิมพ์ คิดเป็นร้อยละ ๑๙ (๖๗๑ รายการ)
- ผู้ใช้บริการประเภทเจ้าหน้าที่ สำนักงาน กสม. มีการยืมทรัพยากรสารสนเทศมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๘๑ (๒,๗๘๖ ครั้ง) รองลงมา คือ ประเภทคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และผู้บริหารสำนักงาน กสม. คิดเป็นร้อยละ ๑๑ (๓๘๙ ครั้ง)

(๓) สถิติบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า

- บริการตอบคำถามทั่วไป (General Service) จำนวน ๕๐๗ ครั้ง
- บริการช่วยการค้นคว้า (Information Retrieval) จำนวน ๒๐ ครั้ง
- บริการสืบค้นสารสนเทศ (Reference Service) จำนวน ๕๙ ครั้ง

(๔) สถิติผู้เข้าเยี่ยมชมห้องสมุด จำนวน ๖ คณะ รวม ๙๘ คน

- เจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ จำนวน ๑๗ คน
- Raoul Wallenberg Institute of Human Rights and Humanitarian Law (RWI)'s Alumni จำนวน ๒ คน
- Raoul Wallenberg Institute of Human Rights and Humanitarian Law จำนวน ๒ คน
- เจ้าหน้าที่จากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง จำนวน ๒ คน

- องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่น (Japan International Cooperation Agency - JICA) จำนวน ๓ คน
- คณะอาจารย์และนักศึกษาสาขานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี จำนวน ๘๖ คน

(๕) ให้บริการผ่านเว็บไซต์ห้องสมุด

- มีผู้เข้าชมผ่านเว็บไซต์ (http://library.nhrc.or.th) เป็นจำนวนทั้งสิ้น ๓๗,๖๔๗ ครั้ง เดือนที่มีผู้เข้าชมมากที่สุด คือ เดือนกันยายน ๒๕๕๗
- มีผู้สมัครสมาชิกรับข่าวสารห้องสมุดผ่าน Facebook จำนวน ๕๘๒ คน (www.facebook.com\NHRC.library)

๓.๙.๕ รายละเอียดงบประมาณรายจ่ายประจำปี ๒๕๕๗

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ สำนักงาน กสม. ได้รับจัดสรรงบประมาณทั้งสิ้น จำนวน ๒๐๖,๓๐๓,๒๐๐ บาท เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๖ (๑๙๘,๕๒๙,๙๐๐ บาท) จำนวน ๗,๗๗๓,๓๐๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๓.๙๒ ของงบประมาณ ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ โดยจำแนกงบประมาณตามลักษณะการใช้จ่าย ดังนี้

๑)	ค่าใช้จ่ายบุคลากร	๑๒๐,๐๙๔,๐๐๐	บาท
๒)	ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	๘๕,๕๗๐,๔๐๐	บาท
๓)	ค่าใช้จ่ายครุภัณฑ์	๖๓๘,๘๐๐	บาท
	รวม	**๒๐๖,๓๐๓,๒๐๐**	**บาท**

๓.๑๐ รายงานของผู้สอบบัญชีและรายงานการเงิน

รายงานของผู้สอบบัญชีและรายงานการเงิน
สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
สำหรับสิ้นสุดวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๗

รายงานของผู้สอบบัญชี

เสนอ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้ตรวจสอบงบการเงินของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วย งบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 30 กันยายน 2557 งบแสดงผลการดำเนินงานทางการเงิน และงบแสดงการเปลี่ยนแปลงสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน รวมถึงหมายเหตุสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญและหมายเหตุเรื่องอื่น ๆ

ความรับผิดชอบของผู้บริหารต่องบการเงิน

ผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำและการนำเสนองบการเงินเหล่านี้โดยถูกต้องตามที่ควรตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐ และรับผิดชอบเกี่ยวกับการควบคุมภายในที่ผู้บริหารพิจารณาว่าจำเป็นเพื่อให้สามารถจัดทำงบการเงินที่ปราศจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญไม่ว่าจะเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาด

ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้รับผิดชอบในการแสดงความเห็นต่องบการเงินดังกล่าวจากผลการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้ปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี ซึ่งกำหนดให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณ รวมถึงวางแผนและปฏิบัติงานตรวจสอบเพื่อให้ได้ความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลว่างบการเงินปราศจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญหรือไม่

การตรวจสอบรวมถึงการใช้วิธีการตรวจสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งหลักฐานการสอบบัญชีเกี่ยวกับจำนวนเงินและการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน วิธีการตรวจสอบที่เลือกใช้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้สอบบัญชี ซึ่งรวมถึงการประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญของงบการเงินไม่ว่าจะเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาด ในการประเมินความเสี่ยงดังกล่าว ผู้สอบบัญชีพิจารณาการควบคุมภายในที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำและการนำเสนองบการเงินโดยถูกต้องตามที่ควรของหน่วยงาน เพื่อออกแบบวิธีการตรวจสอบที่เหมาะสมกับสถานการณ์ แต่ไม่ใช่เพื่อวัตถุประสงค์ในการแสดงความเห็นต่อประสิทธิผลของการควบคุมภายในของหน่วยงาน การตรวจสอบรวมถึงการประเมินความเหมาะสมของนโยบายการบัญชีที่ผู้บริหารใช้และความสมเหตุสมผลของประมาณการทางบัญชีที่จัดทำขึ้นโดยผู้บริหาร รวมทั้งการประเมินการนำเสนองบการเงินโดยรวม

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเชื่อว่าหลักฐานการสอบบัญชีที่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้รับเพียงพอและเหมาะสมเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

ความเห็น

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเห็นว่า งบการเงินข้างต้นนี้แสดงฐานะการเงินของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ณ วันที่ 30 กันยายน 2557 และผลการดำเนินงานทางการเงิน สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐ

(นางนันทกา ตันสกุล)
ผู้อำนวยการสำนักตรวจสอบการเงินที่ 19

(นางสาวใยวรรณ สารลิขิต)
ผู้อำนวยการกลุ่ม

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน
วันที่ 25 ธันวาคม 2557

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
งบแสดงฐานะการเงิน
ณ วันที่ 30 กันยายน 2557

(หน่วย : บาท)

	หมายเหตุ	
สินทรัพย์		
สินทรัพย์หมุนเวียน		
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด	5	95,075,901.32
ลูกหนี้ระยะสั้น	6	1,272,212.37
วัสดุคงเหลือ	7	2,872,857.59
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	8	141,614.47
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน		**99,362,585.75**
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน		
ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ - สุทธิ	9	37,084,004.55
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน - สุทธิ	10	6,565,919.14
รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน		**43,649,923.69**
รวมสินทรัพย์		**143,012,509.44**

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

งบแสดงฐานะการเงิน

ณ วันที่ 30 กันยายน 2557

(หน่วย : บาท)

	หมายเหตุ	
หนี้สิน		
หนี้สินหมุนเวียน		
เจ้าหนี้ระยะสั้น	11	11,996,422.52
รายได้จากเงินงบประมาณรับล่วงหน้า	12	80,673,688.21
เงินรับฝากระยะสั้น	13	1,566,232.06
รายได้แผ่นดินรอนำส่งคลัง		110.00
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	14	778,954.37
รวมหนี้สินหมุนเวียน		**95,015,407.16**
หนี้สินไม่หมุนเวียน		
เงินทดรองราชการรับจากคลัง		1,000,000.00
รายได้จากการรับบริจาครอการรับรู้		1,584,687.20
รายได้จากเงินช่วยเหลือรอการรับรู้		440,321.00
รวมหนี้สินไม่หมุนเวียน		**3,025,008.20**
รวมหนี้สิน		**98,040,415.36**
สินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน		**44,972,094.08**
สินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน		
ทุน		35,560,825.84
รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสะสม	16	9,411,268.24
รวมสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน		**44,972,094.08**

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

(นางสาวสุวิภา เลอเลิศศักดา)
ผู้อำนวยการกลุ่มงานคลัง

(นางภิรมย์ ศรีประเสริฐ)
เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

งบแสดงผลการดำเนินงานทางการเงิน

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2557

(หน่วย : บาท)

	หมายเหตุ	
รายได้		
รายได้จากเงินงบประมาณ	17	219,780,913.95
รายได้อื่น	18	654,921.95
รวมรายได้		220,435,835.90
ค่าใช้จ่าย		
ค่าใช้จ่ายบุคลากร	19	113,905,344.66
ค่าบำเหน็จบำนาญ	20	8,363,560.85
ค่าตอบแทน	21	6,413,200.00
ค่าใช้สอย	22	59,510,049.33
ค่าวัสดุ	23	7,324,714.91
ค่าสาธารณูปโภค	24	10,536,096.46
ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย	25	16,504,197.15
รวมค่าใช้จ่าย		222,557,163.36
รายได้สูง/(ต่ำ)กว่าค่าใช้จ่ายสุทธิ		(2,121,327.46)

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

งบแสดงการเปลี่ยนแปลงสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2557

(หน่วย : บาท)

	หมายเหตุ	ทุน	ร่ายได้สูง/(ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสะสม	องค์ประกอบอื่นของสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน	รวมสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน
ยอดคงเหลือ ณ วันที่ 30 กันยายน 2556 - ตามที่รายงานไว้เดิม		35,560,825.84	11,532,595.70	-	47,093,421.54
ผลสะสมจากการแก้ไขข้อผิดพลาดปีก่อน			-		-
ผลสะสมของการเปลี่ยนแปลงนโยบายการบัญชี			-		-
ยอดคงเหลือ ณ วันที่ 30 กันยายน 2556 - หลังการปรับปรุง		35,560,825.84	11,532,595.70	-	47,093,421.54
การเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุนสำหรับปี 2557					
การเปลี่ยนแปลงที่ทำให้ทุนเพิ่ม/ลด					-
รายได้สูง/(ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสำหรับงวด			(2,121,327.46)		(2,121,327.46)
กำไร/ขาดทุนจากการปรับมูลค่าเงินลงทุน				-	-
ยอดคงเหลือ ณ วันที่ 30 กันยายน 2557		35,560,825.84	9,411,268.24	-	44,972,094.08

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
หมายเหตุประกอบงบการเงิน
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2557

หมายเหตุ 1 ข้อมูลทั่วไป

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นส่วนราชการที่เป็นหน่วยงานอิสระ จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 17 มีฐานะเป็นส่วนราชการสังกัดรัฐสภา ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบปฏิบัติราชการฝ่ายรัฐสภา โดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับกิจการทั่วไปของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการ
2. รับคำร้องเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการและดำเนินการสืบสวนหรือตรวจสอบเกี่ยวกับเรื่องที่มีการยื่นคำร้องตามที่คณะกรรมการมอบหมาย
3. ศึกษาและสนับสนุนให้มีการศึกษาและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน
4. ประสานงานกับหน่วยราชการ องค์กรเอกชน หรือองค์กรอื่นในด้านสิทธิมนุษยชนในการดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
5. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตั้งอยู่ที่ ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 อาคารรัฐประศาสนภักดี (อาคาร B) ชั้น 7 เลขที่ 120 หมู่ที่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 สำนักงานฯ ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี จำนวนเงิน 206,303,200.00 บาท โดยแยกเป็นค่าใช้จ่ายบุคลากร จำนวน 120,094,000.00 บาท ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน จำนวน 85,570,400.00 บาท และค่าครุภัณฑ์ ที่ดิน และสิ่งก่อสร้าง จำนวน 638,800.00 บาท เพื่อใช้จ่ายในแผนงานสนับสนุนการจัดการของรัฐสภา ศาล และองค์กรตามรัฐธรรมนูญ สำหรับผลผลิตที่ 1 การส่งเสริมสิทธิมนุษยชน และผลผลิตที่ 2 การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

หมายเหตุ 2 เกณฑ์การจัดทำงบการเงิน

งบการเงินนี้จัดทำขึ้นตามมาตรฐานและนโยบายการบัญชีภาครัฐที่กระทรวงการคลังประกาศใช้ ซึ่งรวมถึงหลักการและนโยบายบัญชีสำหรับหน่วยงานภาครัฐ มาตรฐานการบัญชีภาครัฐ และนโยบายการบัญชีภาครัฐ และแสดงรายการในงบการเงินตามแนวปฏิบัติทางการบัญชีเรื่องการนำเสนองบการเงิน ตามหนังสือกรมบัญชีกลาง ที่ กค 0423.2/ว 237 ลงวันที่ 8 กันยายน 2557

รอบระยะเวลาบัญชีเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม สิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน ของปีถัดไป

หน่วยงานที่เสนอรายงาน คือ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

หมายเหตุ 3 มาตรฐานและนโยบายการบัญชีภาครัฐฉบับใหม่ และมาตรฐานและนโยบายการบัญชีภาครัฐที่ปรับปรุงใหม่

ในระหว่างปี 2556 กระทรวงการคลังได้ประกาศใช้มาตรฐานและนโยบายการบัญชีภาครัฐฉบับใหม่และฉบับปรับปรุงใหม่ ตามประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องมาตรฐานการบัญชีภาครัฐ ฉบับที่ 1 เรื่องการนำเสนองบการเงิน ลงวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2556 เพื่อใช้แทนเนื้อหาที่เกี่ยวกับงบการเงินในหลักการและนโยบายบัญชีสำหรับหน่วยงานภาครัฐ ฉบับที่ 2 และมาตรฐานรายงานการเงินสำหรับหน่วยงานภาครัฐ

โดยกรมบัญชีกลางมีหนังสือกรมบัญชีกลาง ที่ กค 0423.2/ว 237 ลงวันที่ 8 กันยายน 2557 เรื่องแนวปฏิบัติทางบัญชีประกอบมาตรฐานการบัญชีภาครัฐ ฉบับที่ 1 เรื่องการนำเสนองบการเงิน โดยให้ถือปฏิบัติกับงบการเงินสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 ตุลาคม 2556 เป็นต้นไป ยกเว้น การนำเสนอรูปแบบงบการเงินเปรียบเทียบให้เริ่มใช้ในการนำเสนองบการเงินสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 ตุลาคม 2557 เป็นต้นไป

หมายเหตุ 4 สรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญ

4.1 เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด

- เงินทดรองราชการ เป็นเงินที่สำนักงานฯ ได้รับจากรัฐบาลเพื่อทดรองจ่ายเป็นค่าใช้จ่ายปลีกย่อยในการดำเนินงานของสำนักงานฯ ตามวงเงินที่ได้รับอนุมัติ และต้องคืนให้รัฐบาลเมื่อหมดความจำเป็นในการใช้เงิน แสดงไว้เป็นเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดซึ่งมียอดตรงกันข้ามกับรายการเงินทดรองราชการรับจากคลังภายใต้หัวข้อหนี้สินไม่หมุนเวียน

- รายการเทียบเท่าเงินสด ได้แก่ เงินลงทุนระยะสั้นที่มีสภาพคล่องซึ่งมีระยะเวลาครบกำหนดที่จะเปลี่ยนให้เป็นเงินสดได้ภายใน 3 เดือน เช่น เงินฝากประจำ บัตรเงินฝาก และตั๋วเงินที่มีวันถึงกำหนดภายใน 3 เดือน แสดงไว้เป็นรายการเทียบเท่าเงินสด

4.2 ลูกหนี้

- ลูกหนี้เงินยืมในงบประมาณ คือ จำนวนเงินในงบประมาณที่สำนักงานฯ จ่ายให้ข้าราชการ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ผู้ช่วยกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ อนุกรรมการ พนักงานราชการ ยืมเพื่อนำไปทดรองใช้จ่ายในการดำเนินงานของสำนักงานฯ ซึ่งอยู่ระหว่างรอรับชำระคืนหรือรอการส่งใบสำคัญชดใช้

4.3 วัสดุคงเหลือ

วัสดุคงเหลือ หมายถึง ของใช้สิ้นเปลืองที่สำนักงานฯ มีไว้เพื่อใช้ในการดำเนินงานตามปกติ โดยทั่วไปมีมูลค่าไม่สูงและไม่มีลักษณะคงทนถาวร แสดงตามราคาทุนโดยวิธีเข้าก่อน - ออกก่อน (FIFO) เมื่อจัดซื้อจะบันทึกเป็นสินทรัพย์พร้อมจัดทำทะเบียนคุมวัสดุ ณ วันสิ้นงวดบัญชีจะตรวจนับจำนวนวัสดุที่คงเหลืออยู่และบันทึกรายการวัสดุที่ใช้ไปเป็นค่าใช้จ่ายในงวดบัญชีนั้น

4.4 ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์

- อาคารและสิ่งปลูกสร้าง รวมทั้งส่วนปรับปรุงอาคาร ทั้งอาคารและสิ่งปลูกสร้างที่สำนักงานฯ มีกรรมสิทธิ์และไม่มีกรรมสิทธิ์แต่สำนักงานฯ ได้ครอบครองและนำมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินงาน แสดงมูลค่าสุทธิตามบัญชีที่เกิดจากราคาทุนหักค่าเสื่อมราคาสะสม

- อุปกรณ์ ได้แก่ ครุภัณฑ์ประเภทต่าง ๆ รับรู้เป็นสินทรัพย์เฉพาะรายการที่มีมูลค่าต่อหน่วยตั้งแต่ 5,000.00 บาทขึ้นไป แสดงมูลค่าตามมูลค่าสุทธิตามบัญชีที่เกิดจากราคาทุนหักค่าเสื่อมราคาสะสม

- ค่าเสื่อมราคาบันทึกเป็นค่าใช้จ่ายในงบแสดงผลการดำเนินงานทางการเงิน คำนวณโดยวิธีเส้นตรงตามอายุการใช้งานที่กำหนดไว้ในหลักการและนโยบายบัญชีภาครัฐ ฉบับที่ 2 และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยกรมบัญชีกลาง ดังนี้

ประเภทสินทรัพย์	อายุการใช้งาน (ปี)	อัตราร้อยละ
อาคารที่ทำการและส่วนปรับปรุง	20	5
ครุภัณฑ์และอุปกรณ์สำนักงาน	3, 10	33.33, 10
ครุภัณฑ์โฆษณาและเผยแพร่	5	20
ครุภัณฑ์ไฟฟ้าและวิทยุ	5	20
เครื่องกำเนิดไฟฟ้า	20	5
ครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์	4	25
ครุภัณฑ์ยานพาหนะและขนส่ง	5	20
ครุภัณฑ์งานบ้านงานครัว	10	10

4.5 สินทรัพย์ไม่มีตัวตน

- สินทรัพย์ไม่มีตัวตน ได้แก่ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ แสดงมูลค่าด้วยมูลค่าสุทธิตามบัญชี สำนักงานฯ จะรับรู้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่มีมูลค่าตั้งแต่ 20,000.00 บาทขึ้นไป เป็นสินทรัพย์ไม่มีตัวตน และกรณีที่มีการตรวจรับงานเป็นงวด ๆ จะบันทึกเป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์ระหว่างการพัฒนา เมื่อพัฒนาเสร็จและมีการตรวจรับงานเรียบร้อยแล้ว จึงโอนมาเป็นสินทรัพย์ไม่มีตัวตนประเภทโปรแกรมคอมพิวเตอร์

- ค่าตัดจำหน่ายสินทรัพย์ไม่มีตัวตนบันทึกเป็นค่าใช้จ่ายในงบแสดงผลการดำเนินงานทางการเงิน โดยวิธีเส้นตรงตามอายุการใช้งาน 4 ปี อัตราร้อยละ 25

4.6 รายได้รอการรับรู้

รายได้รอการรับรู้ เป็นสินทรัพย์ที่สำนักงานฯ ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลต่างประเทศ องค์การระหว่างประเทศ หรือบุคคลใด ๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของสำนักงานฯ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ และสินทรัพย์รับบริจาคโดยมีผู้มอบให้หน่วยงานไว้ในการดำเนินงาน รวมทั้งการได้รับเงินสดที่มีเงื่อนไขเป็นข้อจำกัดในการใช้จ่ายเงิน ซึ่งหน่วยงานยังไม่อาจรับรู้รายได้

รายได้รอการรับรู้จะถูกทยอยตัดบัญชีเพื่อรับรู้รายได้ตามเกณฑ์ที่เป็นระบบและสมเหตุสมผลตลอดระยะเวลาที่จำเป็นเพื่อจับคู่รายได้กับค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น ทยอยรับรู้รายได้ตามเกณฑ์สัดส่วนของค่าเสื่อมราคาของสินทรัพย์ที่ได้รับความช่วยเหลือหรือบริจาค

4.7 รายได้จากเงินงบประมาณ

- รายได้จากเงินงบประมาณ สำนักงานฯ ได้รับเงินงบประมาณในงบรายจ่ายอื่น โดยได้รับเงินเป็นการล่วงหน้าตามแผนการใช้จ่ายเงิน โดยมีเงื่อนไขว่า ให้นำไปใช้เพื่อผลิตผลผลิตตามบทบาทภารกิจที่ตกลงกันไว้ หากใช้ไม่หมดจะต้องนำเงินที่เหลือจ่ายส่งคืนคลัง ยกเว้นได้รับการอนุมัติให้เก็บรักษา และขยายเวลาเก็บรักษาเงินงบประมาณจากกรมบัญชีกลาง

สำนักงานฯ แสดงรายได้จากเงินงบประมาณในงบแสดงผลการดำเนินงานทางการเงิน รับรู้เป็นรายได้จากงบประมาณเท่ากับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น

- รายได้จากงบประมาณงบกลาง ได้รับเงินตามที่วางฎีกาเบิกจ่าย รับรู้เป็นรายได้เงินงบประมาณงบกลางเมื่อได้รับโอนเงิน รวมทั้งการเบิกจ่ายตรงจากกรมบัญชีกลาง

4.8 รายได้แผ่นดิน

รายได้แผ่นดินเป็นรายได้ที่สำนักงานฯ ไม่สามารถนำมาใช้จ่ายในการดำเนินงาน รับรู้เมื่อเกิดรายได้ด้วยยอดสุทธิหลังจากหักส่วนที่จัดสรรเป็นเงินนอกงบประมาณตามที่ได้รับการยกเว้น รายได้แผ่นดิน และรายได้แผ่นดินนำส่งคลังไม่ต้องแสดงเป็นรายได้และค่าใช้จ่ายของหน่วยงาน แต่แสดงไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นรายงานแยกต่างหาก

4.9 รายได้อื่น

รายได้อื่น ได้แก่ รายได้จากเงินช่วยเหลือและเงินบริจาค รับรู้เมื่อได้รับเงินกรณีที่ไม่มีเงื่อนไขหรือข้อจำกัดในการใช้ รับรู้เป็นรายได้ทั้งจำนวน สำหรับกรณีที่มีเงื่อนไขเป็นข้อจำกัดที่ต้องปฏิบัติตามในการใช้จ่ายเงิน หรือกรณีได้รับความช่วยเหลือและบริจาคเป็นสินทรัพย์ที่ให้ประโยชน์แก่หน่วยงานเกินหนึ่งปี จะทยอยรับรู้เป็นรายได้ตามเกณฑ์สัดส่วนของค่าเสื่อมราคาของสินทรัพย์ที่ได้รับความช่วยเหลือและบริจาค

หมายเหตุ 5 เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด

(หน่วย : บาท)

เงินสดในมือ	335,447.95
เงินทดรองราชการ	1,000,000.00
เงินฝากสถาบันการเงิน	92,296,296.71
เงินฝากคลัง	1,444,156.66
รวม เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด	**95,075,901.32**

เงินสดในมือ เป็นเงินสดและเช็คธนาคาร นอกจากส่วนที่สำนักงานฯ ถือไว้เพื่อใช้จ่ายสำหรับการดำเนินงานปกติตามวัตถุประสงค์ของสำนักงานฯ แล้ว ยังรวมถึงส่วนที่สำนักงานฯ ได้รับไว้เพื่อรอนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดินตามกฎหมาย ซึ่งไม่สามารถนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของสำนักงานฯ ได้

เงินทดรองราชการ เป็นเงินสดที่สำนักงานฯ มีไว้เพื่อใช้จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายปลีกย่อยในสำนักงานฯ ตามวงเงินที่ได้รับอนุมัติจากกระทรวงการคลัง ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการ พ.ศ. 2547 ซึ่งจะต้องส่งคืนคลังเมื่อหมดความจำเป็นในการใช้จ่าย ยอดคงเหลือสิ้นปีประกอบด้วย เงินสด เงินฝากธนาคาร และใบสำคัญที่เบิกจากเงินทดรองราชการแล้วรอเบิกชดเชย

เงินฝากคลัง เป็นเงินที่สำนักงานฯ ฝากไว้กับกระทรวงการคลังภายใต้ข้อกำหนดตามกฎหมาย โดยไม่มีดอกเบี้ย ซึ่งสามารถเบิกถอนได้เมื่อต้องการใช้จ่ายตามรายการที่กำหนดไว้ในระเบียบที่ระบุข้อจำกัดในการใช้จ่าย

เงินฝากคลัง จำนวน 1,444,156.66 บาท เป็นเงินนอกงบประมาณที่มีข้อจำกัดในการใช้จ่ายเพื่อจ่ายต่อไปให้บุคคลหรือหน่วยงานอื่นตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในกฎหมายอันเป็นที่มาของเงินฝากคลังนั้น สำนักงานฯ ไม่สามารถนำไปใช้จ่ายเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานของสำนักงานฯ ตามปกติได้ แต่มีหน้าที่ถือไว้เพื่อจ่ายตามวัตถุประสงค์ของเงินฝากคลังดังนี้

	(หน่วย : บาท)
เงินฝากคลังอื่น ๆ	1,444,156.66
	1,444,156.66

เงินฝากคลังอื่น ๆ ที่มีข้อจำกัดในการใช้จ่าย ได้แก่ เงินประกันซองและเงินประกันสัญญา จำนวน 1,169,919.00 บาท และเงินประกันผลงาน จำนวน 274,237.66 บาท

หมายเหตุ 6 ลูกหนี้ระยะสั้น

	(หน่วย : บาท)
ลูกหนี้เงินยืมในงบประมาณ	1,272,212.37
รวม ลูกหนี้ระยะสั้น	**1,272,212.37**

ลูกหนี้เงินยืม ณ วันสิ้นปี แยกตามอายุหนี้ ดังนี้

(หน่วย : บาท)

ลูกหนี้เงินยืม	ยังไม่ถึงกำหนดชำระและการส่งใช้ใบสำคัญ	ถึงกำหนดชำระและการส่งใช้ใบสำคัญ	เกินกำหนดชำระและการส่งใช้ใบสำคัญ	รวม
	912,212.37	-	360,000.00	**1,272,212.37**

หมายเหตุ 7 วัสดุคงเหลือ

	(หน่วย : บาท)
วัสดุคงเหลือ	2,872,857.59
หัก ค่าเผื่อการปรับลดมูลค่าวัสดุ	-
รวม วัสดุคงเหลือ – สุทธิ	**2,872,857.59**

หมายเหตุ 8 สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น

	(หน่วย : บาท)
ค่าใช้จ่ายจ่ายล่วงหน้า	107,614.47
เงินมัดจำและเงินประกันการใช้ทรัพย์สิน	34,000.00
รวม สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	**141,614.47**

หมายเหตุ 9 ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์

	(หน่วย : บาท)
อาคารและส่วนปรับปรุง	9,480,327.33
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม – อาคารและส่วนปรับปรุง	(1,498,080.38)
อาคารและส่วนปรับปรุง – สุทธิ	**7,982,246.95**
ครุภัณฑ์	95,060,664.50
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม – ครุภัณฑ์	(65,958,906.90)
ครุภัณฑ์ – สุทธิ	**29,101,757.60**
รวม ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ – สุทธิ	**37,084,004.55**

หมายเหตุ 10 สินทรัพย์ไม่มีตัวตน

	(หน่วย : บาท)
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน	15,613,338.78
หัก ค่าตัดจำหน่ายสะสม – สินทรัพย์ไม่มีตัวตน	(9,047,419.64)
รวม สินทรัพย์ไม่มีตัวตน – สุทธิ	**6,565,919.14**

หมายเหตุ 11 เจ้าหนี้ระยะสั้น

	(หน่วย : บาท)
เจ้าหนี้ค่าซื้อสินค้าและบริการ	6,437,624.51
เจ้าหนี้รายจ่ายประเภททุน	2,848,508.30
เจ้าหนี้อื่น	918,418.36
ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	1,791,871.35
รวม เจ้าหนี้ระยะสั้น	**11,996,422.52**

หมายเหตุ 12 รายได้งบประมาณรับล่วงหน้า

	(หน่วย : บาท)
เงินงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2553	6,101,655.43
เงินงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2554	8,894,525.94
เงินงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2555	12,676,644.61
เงินงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2556	22,223,637.71
เงินงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2557	30,777,224.52
รวม รายได้งบประมาณรับล่วงหน้า	**80,673,688.21**

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้รับเงินงบประมาณงบรายจ่ายอื่นจากรัฐบาล เพื่อดำเนินงานตามแผนการใช้จ่ายเงิน โดยบันทึกเป็นรายได้จากเงินงบประมาณรับล่วงหน้าและรับรู้เป็นรายได้จากเงินงบประมาณตามจำนวนค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น และเมื่อสิ้นปีงบประมาณ 2557 สำนักงานฯ ยังมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานตามภารกิจที่ยังไม่แล้วเสร็จ เงินงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2553 – 2556 สำนักงานฯ ได้รับอนุมัติให้ขยายเวลาเก็บรักษาเงินงบประมาณคงเหลือไว้ใช้จ่ายเพื่อดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนงาน ผลผลิต/โครงการ และให้รายงานผลการใช้จ่ายเงินให้กรมบัญชีกลางทราบภายในสิ้นเดือนกันยายนของแต่ละปี ตามหนังสือกรมบัญชีกลาง ด่วนที่สุด ที่ กค 0406.6/14146 ลงวันที่ 23 พฤษภาคม 2557 สำหรับเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2557 สำนักงานฯ ได้รับอนุมัติให้ขยายเวลาเก็บรักษาเงินงบประมาณคงเหลือตามหนังสือกรมบัญชีกลาง ด่วนที่สุด ที่ กค 0406.6/00245 ลงวันที่ 6 มกราคม 2558

หมายเหตุ 13 เงินรับฝากระยะสั้น

	(หน่วย : บาท)
เงินประกันซองและเงินประกันสัญญา	1,227,182.25
เงินประกันผลงาน	274,237.66
เงินสมทบผู้ประกันตน	45,650.00
เงินค่าไฟฟ้าร้านค้า	1,006.95
เงินรอตรวจสอบ	18,155.20
รวม เงินรับฝากระยะสั้น	**1,566,232.06**

เงินประกันซอง เงินประกันสัญญา และเงินประกันผลงาน จำนวน 1,501,419.91 บาท ฝากไว้ในบัญชีเงินฝากคลัง จำนวน 1,444,156.66 บาท ส่วนที่เหลือ จำนวน 57,263.25 บาท เป็นเงินประกันสัญญาที่ได้รับแต่ยังไม่ได้นำฝากคลัง จำนวน 7,275.00 บาท และเงินประกันสัญญาที่อยู่ระหว่างคืนผู้รับจ้าง จำนวน 49,988.25 บาท ซึ่งเงินจำนวนดังกล่าว สำนักงานฯ ฝากไว้ในบัญชีเงินฝากธนาคารเงินนอกงบประมาณ เลขที่บัญชี 955-6-00012-7

หมายเหตุ 14 หนี้สินหมุนเวียนอื่น

	(หน่วย : บาท)
ภาษีค้างจ่าย	778,954.37
รวม หนี้สินหมุนเวียนอื่น	**778,954.37**

หมายเหตุ 15 ภาระผูกพัน

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีภาระผูกพันที่เกิดจากสัญญาจัดซื้อจัดจ้างพัสดุและบริการอื่น ๆ จำแนกตามปีงบประมาณได้ดังนี้

(หน่วย : บาท)

ปีงบประมาณ	จำนวนสัญญา	จำนวนเงิน
2553	1	3,681,286.00
2554	7	5,925,530.80
2555	3	720,000.00
2556	5	4,501,400.00
2557	8	6,320,998.60
	24	21,149,215.40

หมายเหตุ 16 รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสะสม

	(หน่วย : บาท)
รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสะสมต้นงวด	11,532,595.70
หัก รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสุทธิงวดนี้	(2,121,327.46)
รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสะสมปลายงวด	**9,411,268.24**

หมายเหตุ 17 รายได้จากเงินงบประมาณ

	(หน่วย : บาท)
รายได้จากงบรายจ่ายอื่น	
- รายจ่ายอื่นเป็นค่าใช้จ่ายบุคลากร	107,377,522.06
- รายจ่ายอื่นเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	85,179,313.01
- รายจ่ายอื่นเป็นค่าครุภัณฑ์ ที่ดิน และสิ่งก่อสร้าง	12,849,475.43
รายได้จากงบกลาง	14,374,603.45
รวม รายได้จากเงินงบประมาณ	**219,780,913.95**

หมายเหตุ 18 รายได้อื่น

	(หน่วย : บาท)
รายได้จากการรับบริจาค	584,578.70
รายได้จากเงินช่วยเหลือ	70,343.25
รวม รายได้อื่น	**654,921.95**

หมายเหตุ 19 ค่าใช้จ่ายบุคลากร

	(หน่วย : บาท)
เงินเดือน	50,614,627.73
ค่าล่วงเวลา	168,780.00
เงินประจำตำแหน่ง	8,146,017.42
ค่าตอบแทน	46,997,763.91
ค่าจ้างลูกจ้างตามสัญญาจ้าง	1,047,500.00
ค่ารักษาพยาบาล	3,756,447.20
เงินช่วยการศึกษาบุตร	144,652.50
เงินชดเชย กบข.	798,533.16
เงินสมทบ กบข.	1,197,799.74

หมายเหตุ 19 ค่าใช้จ่ายบุคลากร (ต่อ)

	(หน่วย : บาท)
เงินสมทบกองทุนประกันสังคม	571,613.00
ค่าเช่าบ้าน	348,000.00
ค่าใช้จ่ายบุคลากรอื่น	113,610.00
รวม ค่าใช้จ่ายบุคลากร	**113,905,344.66**

หมายเหตุ 20 ค่าบำเหน็จบำนาญ

	(หน่วย : บาท)
บำนาญ	5,321,165.34
เงินช่วยค่าครองชีพ	184,716.00
บำเหน็จดำรงชีพ	600,000.00
บำเหน็จตกทอด	1,212,976.10
ค่ารักษาพยาบาล	1,024,703.41
เงินช่วยการศึกษาบุตร	20,000.00
รวม ค่าบำเหน็จบำนาญ	**8,363,560.85**

หมายเหตุ 21 ค่าตอบแทน

	(หน่วย : บาท)
ค่าตอบแทนตามตำแหน่ง	6,111,200.00
ค่าตอบแทนอื่น	302,000.00
รวม ค่าตอบแทน	**6,413,200.00**

หมายเหตุ 22 ค่าใช้สอย

	(หน่วย : บาท)
ค่าใช้จ่ายฝึกอบรม	15,805,658.35
ค่าใช้จ่ายเดินทาง	13,810,723.90
ค่าซ่อมแซมและบำรุงรักษา	1,306,401.49
ค่าจ้างเหมาบริการ	11,412,060.20
ค่าธรรมเนียม	2,400.00
ค่าจ้างที่ปรึกษา	1,900,000.00
ค่าใช้จ่ายในการประชุม	2,564,310.00
ค่าเช่าทรัพย์สิน	358,330.25

หมายเหตุ 22 ค่าใช้สอย (ต่อ)

	(หน่วย : บาท)
ค่าครุภัณฑ์มูลค่าต่ำกว่าเกณฑ์	156,678.01
ค่าใช้จ่ายโครงการวิจัย	6,307,851.20
ค่าโฆษณาและประชาสัมพันธ์	2,330,860.00
ค่าใช้สอยอื่น	3,554,775.93
รวม ค่าใช้สอย	**59,510,049.33**

หมายเหตุ 23 ค่าวัสดุ

	(หน่วย : บาท)
ค่าวัสดุ	7,324,714.91
รวม ค่าวัสดุ	**7,324,714.91**

หมายเหตุ 24 ค่าสาธารณูปโภค

	(หน่วย : บาท)
ค่าไฟฟ้า	7,027,700.13
ค่าประปา	24,267.60
ค่าโทรศัพท์	966,547.61
ค่าบริการสื่อสารและโทรคมนาคม	1,504,342.12
ค่าบริการไปรษณีย์โทรเลขและขนส่ง	1,013,239.00
รวม ค่าสาธารณูปโภค	**10,536,096.46**

หมายเหตุ 25 ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย

	(หน่วย : บาท)
อาคารและส่วนปรับปรุงอาคาร	474,016.37
ครุภัณฑ์	14,107,030.66
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน	1,923,150.12
รวม ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย	**16,504,197.15**

รายงานฐานะเงินงบประมาณรายจ่ายปีปัจจุบันและปีก่อน

รายงานฐานะเงินงบประมาณรายจ่ายปีปัจจุบัน (2557)

หน่วย : บาท

รายการ	งบสุทธิ	การสำรองเงิน	ใบสั่งซื้อ/สัญญา	เบิกจ่าย	คงเหลือ
แผนงานสนับสนุนการจัดการของรัฐสภา ศาลและองค์กรตามรัฐธรรมนูญ					
งบรายจ่ายอื่น					
เป็นค่าใช้จ่ายบุคลากร	120,094,000.00	-	-	120,094,000.00	-
เป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	85,570,400.00	-	-	85,570,400.00	-
เป็นค่าครุภัณฑ์ ที่ดิน และสิ่งก่อสร้าง	638,800.00	-	-	638,800.00	-
รวม	**206,303,200.00**	**-**	**-**	**206,303,200.00**	**-**

เงินงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2557 เบิกจากกรมบัญชีกลางตามที่ได้รับอนุมัติทั้งสิ้น 206,303,200.00 บาท ใช้จ่ายจริง จำนวน 175,525,975.48 บาท คงเหลือ จำนวน 30,777,224.52 บาท บันทึกอยู่ในบัญชีรายได้จากเงินงบประมาณรับล่วงหน้า ซึ่งได้รับอนุมัติจากกรมบัญชีกลางให้ขยายเวลาเก็บรักษาเงินเพื่อใช้จ่ายในปีงบประมาณ 2558 ตามหนังสือกรมบัญชีกลาง ด่วนที่สุด ที่ กค 0406.6/00245 ลงวันที่ 6 มกราคม 2558

รายงานฐานะเงินงบประมาณรายจ่ายปีก่อน (2556)

หน่วย : บาท

รายการ	เงินขยายเวลาเก็บรักษา	โอนเปลี่ยนแปลง	เบิกจ่าย	คงเหลือ
แผนงานสนับสนุนการจัดการของรัฐสภา ศาล และองค์กรตามรัฐธรรมนูญ				
งบรายจ่ายอื่น				
เป็นค่าใช้จ่ายบุคลากร	9,489,610.71	-	-	9,489,610.71
เป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	22,163,154.45	(3,648,304.00)	8,611,663.45	9,903,187.00
เป็นค่าครุภัณฑ์ ที่ดิน และสิ่งก่อสร้าง	1,646,186.00	3,648,304.00	2,463,650.00	2,830,840.00
รวม	**33,298,951.16**	**-**	**11,075,313.45**	**22,223,637.71**

สำนักงานฯ โอนเปลี่ยนแปลงงบรายจ่ายอื่น ค่าใช้จ่ายดำเนินงานเป็นค่าครุภัณฑ์ ที่ดิน และสิ่งก่อสร้าง จำนวน 3,648,304.00 บาท สำหรับเงินคงเหลือ จำนวน 22,223,637.71 บาท บันทึกอยู่ในบัญชีรายได้จากเงินงบประมาณรับล่วงหน้า ซึ่งได้รับอนุมัติให้ขยายเวลาเก็บรักษาเงินงบประมาณคงเหลือไว้ใช้จ่ายเพื่อดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนงาน ผลผลิต/โครงการ และให้รายงานผลการใช้จ่ายเงินให้กรมบัญชีกลางทราบภายในสิ้นเดือนกันยายนของแต่ละปี ตามหนังสือกรมบัญชีกลาง ด่วนที่สุด ที่ กค 0406.6/14146 ลงวันที่ 23 พฤษภาคม 2557

รายงานฐานะเงินงบประมาณรายจ่ายปีก่อน (2555)

หน่วย : บาท

รายการ	เงินขยายเวลาเก็บรักษา	โอนเปลี่ยนแปลง	เบิกจ่าย	คงเหลือ
แผนงานสนับสนุนการจัดการของรัฐสภา ศาล และองค์กรตามรัฐธรรมนูญ				
งบรายจ่ายอื่น				
เป็นค่าใช้จ่ายบุคลากร	9,354,060.85	-	-	9,354,060.85
เป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	10,386,518.39	(2,630,000.00)	4,483,934.63	3,272,583.76
เป็นค่าครุภัณฑ์ ที่ดิน และสิ่งก่อสร้าง	-	2,630,000.00	2,580,000.00	50,000.00
รวม	**19,740,579.24**	**-**	**7,063,934.63**	**12,676,644.61**

สำนักงานฯ โอนเปลี่ยนแปลงงบรายจ่ายอื่น ค่าใช้จ่ายดำเนินงานเป็นค่าครุภัณฑ์ ที่ดิน และสิ่งก่อสร้าง จำนวน 2,700,000.00 บาท และค่าครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้างเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงาน จำนวน 70,000.00 บาท สำหรับเงินคงเหลือ จำนวน 12,676,644.61 บาท บันทึกอยู่ในบัญชีรายได้จากเงินงบประมาณรับล่วงหน้า ซึ่งได้รับอนุมัติจากกรมบัญชีกลางให้ขยายเวลาเก็บรักษาเงินงบประมาณคงเหลือไว้ใช้จ่ายเพื่อดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนงาน ผลผลิต/โครงการ และให้รายงานผลการใช้จ่ายเงินให้กรมบัญชีกลางทราบภายในสิ้นเดือนกันยายนของแต่ละปี ตามหนังสือกรมบัญชีกลาง ด่วนที่สุด ที่ กค 0406.6/14146 ลงวันที่ 23 พฤษภาคม 2557

รายงานฐานะเงินงบประมาณรายจ่ายปีก่อน (2554)

หน่วย : บาท

รายการ	เงินขยายเวลาเก็บรักษา	โอนเปลี่ยนแปลง	เบิกจ่าย	คงเหลือ
แผนงานสนับสนุนการจัดการของรัฐสภา ศาล และองค์กรตามรัฐธรรมนูญ				
งบรายจ่ายอื่น				
เป็นค่าใช้จ่ายบุคลากร	3,974,493.06	(1,700,000.00)	-	2,274,493.06
เป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	8,277,347.58	(1,435,767.40)	3,299,414.08	3,542,166.10
เป็นค่าครุภัณฑ์ ที่ดิน และสิ่งก่อสร้าง	6,536,811.80	3,135,767.40	6,594,712.42	3,077,866.78
รวม	**18,788,652.44**	**-**	**9,894,126.50**	**8,894,525.94**

สำนักงานฯ โอนเปลี่ยนแปลงงบรายจ่ายอื่น ค่าใช้จ่ายบุคลากร จำนวน 1,700,000.00 บาท และค่าใช้จ่ายดำเนินงาน จำนวน 1,435,767.40 บาท รวมเป็นเงิน 3,135,767.40 บาท เป็นค่าครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง สำหรับเงินคงเหลือ จำนวน 8,894,525.94 บาท บันทึกอยู่ในบัญชีรายได้จากเงินงบประมาณรับล่วงหน้า ซึ่งได้รับอนุมัติจากกรมบัญชีกลางให้ขยายเวลาเก็บรักษาเงินงบประมาณคงเหลือไว้ใช้จ่ายเพื่อดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนงาน ผลผลิต/โครงการ และให้รายงานผลการใช้จ่ายเงินให้กรมบัญชีกลางทราบภายในสิ้นเดือนกันยายนของแต่ละปี ตามหนังสือกรมบัญชีกลาง ด่วนที่สุด ที่ กค 0406.6/14146 ลงวันที่ 23 พฤษภาคม 2557

รายงานฐานะเงินงบประมาณรายจ่ายปีก่อน (2553)

หน่วย : บาท

รายการ	เงินขยายเวลาเก็บรักษา	โอนเปลี่ยนแปลง	เบิกจ่าย	คงเหลือ
แผนงานสนับสนุนการดำเนินงานของรัฐสภา ศาล และองค์กรตามรัฐธรรมนูญ				
งบรายจ่ายอื่น				
เป็นค่าใช้จ่ายบุคลากร	2,947,462.14	(608,008.53)	-	2,339,453.61
เป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	2,155,835.39	(802,094.57)	1,272,825.00	80,915.82
เป็นค่าครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง	3,052,033.00	1,410,103.10	780,850.10	3,681,286.00
รวม	**8,155,330.53**	-	**2,053,675.10**	**6,101,655.43**

สำนักงานฯ โอนเปลี่ยนแปลงงบรายจ่ายอื่น ค่าใช้จ่ายบุคลากร จำนวน 608,008.53 บาท และค่าใช้จ่ายดำเนินงาน จำนวน 802,094.57 บาท รวมเป็นเงิน 1,410,103.10 บาท เป็นค่าครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง สำหรับเงินคงเหลือ จำนวน 6,101,655.43 บาท บันทึกอยู่ในบัญชีรายได้จากเงินงบประมาณรับล่วงหน้า ซึ่งได้รับอนุมัติจากกรมบัญชีกลางให้ขยายเวลาเก็บรักษาเงินงบประมาณคงเหลือไว้ใช้จ่ายเพื่อดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนงาน ผลผลิต/โครงการ และให้รายงานผลการใช้จ่ายเงินให้กรมบัญชีกลางทราบภายในสิ้นเดือนกันยายนของแต่ละปี ตามหนังสือกรมบัญชีกลาง ด่วนที่สุด ที่ กค 0406.6/14146 ลงวันที่ 23 พฤษภาคม 2557

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

รายงานรายได้แผ่นดิน

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2557

(หน่วย : บาท)

รายได้แผ่นดินที่จัดเก็บ	
รายได้แผ่นดิน – นอกจากภาษี	2,421,669.43
รายได้แผ่นดินที่จัดเก็บสุทธิ	2,421,669.43
รายได้แผ่นดินนำส่งคลัง	2,421,559.43
รายได้แผ่นดินรอนำส่งคลัง	110.00
ปรับ รายได้แผ่นดินรอนำส่งคลัง	110.00
รายการรายได้แผ่นดินสุทธิ	-

ประกาศ

แต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่วุฒิสภาได้ลงมติเมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ให้ความเห็นชอบผู้ซึ่งมีความรู้ หรือประสบการณ์ด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นที่ประจักษ์ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้แทนจากองค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนด้วย จำนวนเจ็ดคน ให้เป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและบุคคลทั้งเจ็ดคนได้ประชุมเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติแล้ว

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามคำแนะนำของวุฒิสภา ดังต่อไปนี้

๑. นางอมรา พงศาพิชญ์	เป็นประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๒. นายแท้จริง ศิริพานิช	เป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๓. นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ	เป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๔. นายปริญญา ศิริสารการ	เป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๕. นายไพบูลย์ วราหะไพฑูรย์	เป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๖. พลตำรวจเอก...

๖. พลตำรวจเอก วันชัย ศรีนวลนัด เป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๗. นางวิสา เบ็ญจะมโน เป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๒

เป็นปีที่ ๖๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

(นายประสพสุข บุญเดช)

ประธานวุฒิสภา

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวณิรมณ เชื้อไทย)

ผู้อำนวยการกลุ่มงานประเมินและรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชน

คำสั่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ที่ ๙ /๒๕๕๘

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำรายงานประจำปีของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

เพื่อให้การจัดทำรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศ และรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๕ (๖) และ (๗) เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ (๖) และ (๗) แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ จึงมีคำสั่งดังต่อไปนี้

๑. ให้ยกเลิกคำสั่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่ ๖๓/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำรายงานประจำปีของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒. แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำรายงานประจำปีของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๒.๑ องค์ประกอบ

๒.๑.๑	ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	ประธานคณะทำงาน
๒.๑.๒	เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	รองประธานคณะทำงาน
๒.๑.๓	รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่ได้รับมอบหมายให้กำกับดูแลภารกิจของสำนักวิจัยและวิชาการ	ผู้ทำงาน
๒.๑.๔	ที่ปรึกษาสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (นายบุญเกื้อ สมนึก)	ผู้ทำงาน
๒.๑.๕	ที่ปรึกษาสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (นางสาวรตญา กอบศิริกาญจน์)	ผู้ทำงาน
๒.๑.๖	ที่ปรึกษาสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (นางหรรษา บุญรัตน์)	ผู้ทำงาน
๒.๑.๗	ผู้อำนวยการสำนักบริหารกลาง	ผู้ทำงาน
๒.๑.๘	ผู้อำนวยการสำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน	ผู้ทำงาน
๒.๑.๙	ผู้อำนวยการสำนักกฎหมายและคดี	ผู้ทำงาน
๒.๑.๑๐	ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและประสานงานเครือข่าย	ผู้ทำงาน
๒.๑.๑๑	ผู้อำนวยการสำนักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ	ผู้ทำงาน

/ ๒.๑.๑๒ ผู้อำนวยการกลุ่มงานอำนวยการ .....

๒.๑.๑๒	ผู้อำนวยการกลุ่มงานอำนวยการกิจการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	ผู้ทำงาน
๒.๑.๑๓	ผู้อำนวยการกลุ่มงานติดตามและสารบบสำนวน	ผู้ทำงาน
๒.๑.๑๔	ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและวิชาการ	ผู้ทำงานและเลขานุการ
๒.๑.๑๕	ผู้อำนวยการกลุ่มงานประเมินและรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชน	ผู้ทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
๒.๑.๑๖	เจ้าหน้าที่กลุ่มงานประเมินและรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชน	ผู้ทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
๒.๑.๑๗	เจ้าหน้าที่กลุ่มงานประเมินและรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชน	ผู้ทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

๒.๒ อำนาจหน้าที่

๒.๒.๑ รวบรวมข้อมูลเพื่อประกอบการจัดทำรายงานประจำปีของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๒.๒ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล เพื่อจัดทำรายงานประจำปีของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๒.๓ จัดทำร่างรายงานประจำปีของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อเสนอคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาต่อไป

๒.๒.๔ ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๘

(ศาสตราจารย์อมรา พงศาพิชญ์)
ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวณิรมณ เชื้อไทย)
ผู้อำนวยการกลุ่มงานประเมินและรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๖ และมาตรา ๒๕๗ และพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ประกอบด้วย ประธานกรรมการคนหนึ่ง และกรรมการอื่นอีกหกคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา มีความรู้หรือประสบการณ์ด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นที่ประจักษ์ มีวาระการดำรงตำแหน่งหกปี และดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว โดยมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ดังนี้

๑. ส่งเสริมการเคารพและการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ

๒. ตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรืออันไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี และเสนอมาตรการการแก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคล หรือหน่วยงานที่กระทำ หรือละเลยการกระทำดังกล่าว เพื่อดำเนินการในกรณีที่ปรากฏว่าไม่มีการดำเนินการตามที่เสนอให้รายงานต่อรัฐสภาเพื่อดำเนินการต่อไป

๓. เสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับต่อรัฐสภา และคณะรัฐมนตรี เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๔. ส่งเสริมการศึกษา การวิจัย และการเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน

๕. ส่งเสริมความร่วมมือและการประสานงานระหว่างหน่วยราชการ องค์การเอกชน และองค์การอื่นในด้านสิทธิมนุษยชน

๖. จัดทำรายงานประจำปี เพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศเสนอต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี และเปิดเผยต่อสาธารณชน

๗. ประเมินผลและจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีเสนอต่อรัฐสภา

๘. เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภาในกรณีที่ประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๙. แต่งตั้งอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติงานตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

๑๐. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นซึ่งกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

รูปทรงดอกบัว

คือ ความมีคุณธรรม ความเอื้ออาทรระหว่างเพื่อนมนุษย์ อันเป็นจริยวัตรอันดีงามของคนไทย

รูปคนล้อมเป็นวงกลม

คือ การสร้างพลังความร่วมมือกับทุกภาคส่วนของสังคม เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนให้เป็นส่วนสำคัญในกระบวนการพัฒนาประเทศ

รูปมือ

คือ การร่วมมือกับทุกภาคส่วนของสังคมทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ ในการโอบอุ้มคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ด้วยหลักแห่งความเสมอภาค และภราดรภาพ

สีน้ำเงิน

คือ สีของความเชื่อมั่นของประชาชนและทุกภาคส่วนของสังคม
คือ ความมุ่งมั่น อดทนในการทำงานเพื่อประชาชน
คือ ความสามัคคี และการประสานพลังอย่างหนักแน่น จากทุกภาคส่วนของสังคม เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย

แหล่งที่มาของภาพประกอบ

กิตติกรรมประกาศ

ภาพประกอบ	แหล่งที่มา
สารบัญ	"กอ.รส. สั่ง นปช.-กปปส. ห้ามเคลื่อนม็อบ". เข้าถึงได้จาก : http://www.thairath.co.th. "ผู้ว่าฯ เลย เผยกรณีเหมืองทองคำทุกคนไม่รักษากฎหมาย". เข้าถึงได้จาก : http://www.sueissaraloei.com. "ระนองจัดงานรณรงค์ต่อต้านการค้ามนุษย์ ย้ำระนองปลอดการค้ามนุษย์". เข้าถึงได้จาก : http://www.mcot.net. "นร. อยุธยาวอน ศธ. อย่ายุบโรงเรียนขนาดเล็ก". เข้าถึงได้จาก : http://www.mcot.net.
ปกใน	"UN วอนไทยอย่าเพิ่งเนรเทศชาวโรฮิงญา 259 คน ที่ลอบขึ้นฝั่งระนอง". เข้าถึงได้จาก : http://www.thairath.co.th. "สื่อนอกตีข่าว เพียง 3 เดือน ไทยผลัก "โรฮิงญา" กลับพม่าไปแล้วกว่าพันราย". เข้าถึงได้จาก : http://www.manager.co.th. "นราฯ สั่งคุมร.ร.เข้มป้องกันซ้ำรอยทุ่งยางแดง". เข้าถึงได้จาก : http://www.posttoday.com.
หน้า ๑๕	"ม็อบพรีบเตียโอบล้อมรัฐ".เข้าถึงได้จาก : http://www.komchadluek.net. "'กสม.' ห่วง 'กปปส.'ปิดกรุง13 ม.ค.". เข้าถึงได้จาก : http://www.komchadluek.net. "วันนี้ที่รอคอย...เมื่อชนพื้นเมืองเชียงดาว ได้รับสัญชาติไทย 320 ราย". เข้าถึงได้จาก : http://www.prachatham.com. วีรพงษ์ รามางกูร. "กระบวนการยุติธรรมของไทย". เข้าถึงได้จาก : http://www.matichon.co.th. "กมธ. ยกร่างฯ เปิดฟังความเห็นผู้สูงอายุ". เข้าถึงได้จาก : http://www.thairath.co.th. "'แดง' ระดมยึดอักษะ ชู'ไม่เลิก กปปส.จี้นายกฯ ม.7". เข้าถึงได้จาก : http://www.thairath.co.th. "กฎอัยการศึกกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรณีเหมืองแร่ประเทศไทย". เข้าถึงได้จาก : http://www.curadio.chula.ac.th. "สุรินทร์ เจ้าหน้าที่บุกทวงคืนผนป่าเขาพนมดิน 1.5 หมื่นไร่ จากกลุ่มนาย". เข้าถึงได้จาก : http://www.esanguide.com. "UN แสดงความกังวลถึงปัญหาการดูกถูกเหยียดหยามชาว LGBT เป็นปัญหาระดับโลก". เข้าถึงได้จากhttp://www.mediainsight.in.th.
หน้า ๑๖	"ก.ทรัพยากรฯ จับมือเกษตรแก้ปัญหาที่ดินทับซ้อน". เข้าถึงได้จาก : http://www.mcot.net. "ชำแหละ แก๊งเด็กขอทาน ธุรกิจบาป...ยิ่งปราบยิ่งเพิ่ม". เข้าถึงได้จาก : http://www.naewna.com. "นำพยานชี้จุดพบ 'บิลลี่' กะหร่างนักต่อสู้ ครั้งสุดท้าย". เข้าถึงได้จาก : http://www.thairath.co.th.
หน้า ๒๓	"1 สัปดาห์ 'บิลลี่' หายตัว กะเหรี่ยงบางกลอยบุกกรุงฯ ร้อง 'Free Billy คืนอิสรภาพให้กับพี่น้องเรา'". เข้าถึงได้จาก : http://www.prachatai.com. "ปัตตานีป่วนหนัก ลอบเผาโรงเรียน 6 แห่ง". เข้าถึงได้จาก : http://www.satuninfo.com. "จวก"ปู"ดื้อไม่ยอมออก ขู่ยึดทรัพย์ "สุเทพ"แจงปิดกรุง7จุด". เข้าถึงได้จาก : http://www.matichon.co.th. "สลด โรฮิงญา ถูกต้อนเข้าฝั่งไทย เผยทรมานเยี่ยงทาสกลางป่า". เข้าถึงได้จาก : http://www.naewna.com.
หน้า ๔๒	"สด! เสื้อแดงชุมนุมใหญ่ @ ถนนอักษะ เสาร์ 5 เมษา 57". เข้าถึงได้จาก : http://dowmerngthai.blogspot.com.
หน้า ๔๓	"สตช. เอาจริงสั่งจับชุมนุมต้าน คสช. ให้การสนับสนุนถือมีความผิดด้วย". เข้าถึงได้จาก : http://www.naewna.com. "ทางออกประเทศไทย-ทางตันทักษิณ". เข้าถึงได้จาก : http://www.oknation.net.
หน้า ๔๔	"แก้วิกฤติเด็กไทยสมองไหล เคร่งสวมหมวกกันน็อค". เข้าถึงได้จาก : http://www.thaihealth.or.th. "ตำรวจระนองจับผู้หลบหนีเข้าเมืองได้เกือบ 300 คน ขณะหลบมรุสม". เข้าถึงได้จาก : http://www.mcot.net. "ชาวบางกลอยวอนผู้ว่าฯ ตามหาบิลลี่ หัวหน้าอุทยานฯ แก่งกระจานเปิดใจวันนี้". เข้าถึงได้จาก : http://www.citizenthaipbs.net.
หน้า ๖๘	"คาร์บอมบ์หน้าโรงแรมฮอลิเดย์ฮิลล์ จ.ยะลา เจ็บหลายราย". เข้าถึงได้จาก : http://www.mcot.net.
หน้า ๘๒	"อเมริกาดันรับรองอนุสัญญา ILO 87-98 แลกสิทธิภาษีศุลกากร GSP". เข้าถึงได้จาก : http://voicelabour.org "เสวนาอนุสัญญา ILO 87 98". เข้าถึงได้จาก : https://www.youtube.com "สหภาพแรงงานมิชลินประเทศไทย": การต่อสู้ของคนงาน "ทำยาง". ปี 2557". เข้าถึงได้จาก : http://www.tawthai.org "CILT ส่งทีมงานช่วยลูกจ้างประท้วงโบนัส กลับบานปลาย สรุปจบลงด้วยดี". เข้าถึงได้จาก : http://voicelabour.org
หน้า ๘๓	"โพลชี้คนพอใจสิทธิประกันสังคม ให้คะแนน 8.67 จากเต็ม 10". เข้าถึงได้จาก : http://www.thairath.co.th
หน้า ๘๕	"งานต่อต้านการค้ามนุษย์ ประจำปี 2557". เข้าถึงได้จาก : http://www.nocht.m-society.go.th "ดีเอสไอ จับมือ สปป.ลาว ประชุมร่วมมือต่อต้าน การค้ามนุษย์". เข้าถึงได้จาก : http://th.pattayadailynews.com จารุณี กฐินหอม."เปิดงานวันรณรงค์ต่อต้านการค้ามนุษย์ จังหวัดกาญจนบุรี ประจำปี 2557". เข้าถึงได้จาก : http://newsthailand2013.blogspot.com. "กมธ. แรงงาน เสนอ 7 ข้อป้องสิทธิผู้ใช้แรงงาน". เข้าถึงได้จาก : http://www.thairath.co.th
หน้า ๘๗	"โครงการรับจำนำข้าวพ่นพิษ คลังออกพันธบัตรรัฐวิสาหกิจครั้งใหญ่สุดเคลียร์หนี้". เข้าถึงได้จาก : http://www.peopleunitynews.com
หน้า ๘๘	"แรงงานเผยไม่ได้รับการคุ้มครองตาม ก.ม. อีกเพียบ จี้รัฐบาลลงนาม ILO 87, 98". เข้าถึงได้จาก : http://www.prachatai.com.

ภาพประกอบ	แหล่งที่มา
หน้า ๙๗	"เหตุเกิดที่เหมืองทองคำจังหวัดเลย บุก "วังสะพุง" ครั้งที่ 2 ทำร้ายชาวบ้านขอผ่านทางขนแร่ทองแดง". เข้าถึงได้จาก : http://thaipublica.org "ต้นเหตุจาก..อภิมหาโปรเจค" อุตสาหกรรมหนัก"สตูล-สงขลา". เข้าถึงได้จาก : http://www.ppvoice.org เครือข่ายวิชาการเพื่อการปฏิรูป."รายงาน: ประเด็นเห็นต่างกรณีโครงการท่าเรือน้ำลึกปากบารา". เข้าถึงได้จาก : http://v-reform.org "หาดใหญ่โพล" ชี้ชัดประชาชนส่วนใหญ่ต้านสร้าง "โรงไฟฟ้าถ่านหินเทพา". เข้าถึงได้จาก : http://www.manager.co.th "เครือข่ายปกป้องกระบี่ เมินเวทีค3. ท่าเรือถ่านหิน". เข้าถึงได้จาก : http://www.tcijthai.com
หน้า ๙๘	"ไหม้บ่อขยะบาน สั่งเป็นเขตพิบัติ ควันพิษฟุ้งไปทั่ว". เข้าถึงได้จาก : http://www.khaosod.co.th "ไฟไหม้! บ.ปิโตรเคมี 'ระยอง' โชคดีไร้เจ็บ". เข้าถึงได้จาก : http://www.thairath.co.th "สารเคมีอันตรายรั่วที่ท่าเรือแหลมฉบัง". เข้าถึงได้จาก : http://ch3.sanook.com
หน้า ๙๙	"ชาวกาฬสินธุ์ต้านการขุดเจาะบ่อก๊าซ ล้มเวทีเสวนา". เข้าถึงได้จาก : http://www.js100.com
หน้า ๑๐๑	"ชงเหตุไฟไหม้บ่อขยะแพรกษาเป็นคดีพิเศษ". เข้าถึงได้จาก : http://www.easybranches.co.th
หน้า ๑๐๒	"Krong Koh Kong Town and Koh Kong Province". เข้าถึงได้จาก : http://www.asienreisender.de.
หน้า ๑๐๘	"เขาบรรทัดเดินรณรงค์หยุดแผ้วแม่บทป่าไม้". เข้าถึงได้จาก : http://thaingo.org. "สกน.ส่งโปสการ์ดจี้ คสช.แก้ปัญหาเกษตรไร้ที่ดินทำกิน". เข้าถึงได้จาก : http://www.cmpublica.com.
หน้า ๑๑๑	"มุกดาหาร ป่าไม้ทวงคืนผืนป่าภูพานน้อยเขตอุทยานแห่งชาติภูผายล จำนวน 7 ไร่". เข้าถึงได้จาก : http://ewt.prd.go.th. "รุกวังน้ำเขียวจ่อฟ้องอีก 2-3 คดี-ขุดดิน ส.ป.ก.กาฬสินธุ์ฝ่าฝืนชัด". เข้าถึงได้จาก : http://www.thairath.co.th. กำชัย วันสุข."สุรินทร์ปฏิบัติการทวงคืนผืนป่าสงวนแห่งชาติ เนื้อที่กว่าพันไร่". เข้าถึงได้จาก : http://pr.prd.go.th. "ฉก.ร.4 นำทีมยึดผืนป่า อช.ตากสินฯ-ป่าแม่ละเมา คืนแผ่นดิน". เข้าถึงได้จาก : http://www.manager.co.th.
หน้า ๑๑๒	"คำสั่ง คสช.64, 66 กระทบหนัก ฟ้องชาวบ้าน 500 คดี อีสานอ่วม-นัดถก 'ดาวพงษ์' พรุ่งนี้". เข้าถึงได้จาก : http://www.prachatai.com.
หน้า ๑๑๔	"คนไทยไร้ที่ทำกิน ร้องนายก จัดสรรที่ดิน สปก.4-01 ให้ประชาชนทำกิน!". เข้าถึงได้จาก : http://www.matichon.co.th. "เปิดป่าชุมชน เขาขามหินโยก-เขาวง ต้นแบบเส้นทางศึกษาธรรมชาติ". เข้าถึงได้จาก : http://www.munjeed.com.
หน้า ๑๒๐	"หาทางออกสำหรับเด็กเร่ร่อน".สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.พ.ศ.2553. เข้าถึงได้จาก : http://www.thaihealth.or.th. "สวนดุสิตโพลเผยคนค้านยุบโรงเรียนเล็ก". เข้าถึงได้จาก : http://www.posttoday.com. "อนาคตการศึกษาไทย จากสายตา 'คนวงนอก'". เข้าถึงได้จาก : http://www.dailynews.co.th.
หน้า ๑๒๒	"กระทรวงศึกษาธิการเตรียมยุบโรงเรียนขนาดเล็ก". เข้าถึงได้จาก : http://th.theasianparent.com.
หน้า ๑๓๓	"อบรมความรู้ด้าน ICT เพื่อส่งเสริมความเท่าเทียม ภายใต้โครงการพัฒนาสังคมผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสในสังคมด้วย ICT". เข้าถึงได้จาก : http://www.cfbt.or.th.
หน้า ๑๓๕	"เปิดใจคนพิการไม่ต้อง'สงสาร'". เข้าถึงได้จาก : http://www.komchadluek.net. "มธ. ย้ำรับบุคลากรพิการเข้าทำงานมากขึ้น". เข้าถึงได้จาก : http://www.thaihealth.or.th. "ระบบบริการสุขภาพ". เข้าถึงได้จาก : http://health.thai.net. "จ.พิษณุโลก เทศบาลตำบลหัวรอลงพื้นที่เยี่ยมเยียนประชาชนพร้อมมอบเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ". เข้าถึงได้จาก : http://pitloknews.com. "กำหนดการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ประจำเดือน ตุลาคม 2556"เทศบาลเมืองมุกดาหาร.พ.ศ.2557". เข้าถึงได้จาก : http://www.muangmuk.go.th.
หน้า ๑๔๔	"2 คนไทยพลัดถิ่นได้บัตรประชาชนแล้วและได้สัญชาติไทยโดยการเกิด". เข้าถึงได้จาก : http://chumchonthai.or.th.
หน้า ๑๔๕	"โลกสดใส ของเด็กมอแกน". เข้าถึงได้จาก : http://www.manager.co.th. "ประเพณีการคลอดลูกของกะเหรี่ยงที่นับถือด้ายเหลือง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี". เข้าถึงได้จาก : http://rlocal.kru.ac.th. "ชนกลุ่มน้อยของประเทศไทย". เข้าถึงได้จาก: http://www.posttoday.com. "วิถีชาไก". เข้าถึงได้จาก : http://board.postjung.com.
หน้า ๑๔๖	"คนไร้สถานะ 2 แสนเคว้ง ไม่ได้รับสิทธิรักษา หลัง สปสช. ตรวจพบไม่มีสัญชาติไทย แถมสธ.ยังไม่รับเข้ากองทุนคืนสิทธิ". เข้าถึงได้จาก : http://www.hfocus.org.
หน้า ๑๔๘	"จีนกดดันรัฐบาลไทยส่งคนต่างด้าวกว่า 400 คนกลับจีน". เข้าถึงได้จาก : http://www.js100.com. สหรัฐขอให้ไทยดูแลชาว "อุยกูร์". เข้าถึงได้จาก : http://www.lokwannee.com.
หน้า ๑๗๒	"ชาวบ้านโวยเจ้าท่าฯ ซุ่มเงียบประชาพิจารณ์สร้างท่าเรือน้ำลึกที่ จ.ชุมพร". เข้าถึงได้จาก : http://www.manager.co.th. "22 คำถามต่อท่าเรือน้ำลึกชุมพร...ค.2 ท่าเรือน้ำลึกชุมพร". เข้าถึงได้จาก : https://www.youtube.com/watch?v=D26w8o1a80Q.
หน้า ๑๗๔	"กลุ่มพัฒนาแรงงานสัมพันธ์ตะวันออกแถลงจี้บริษัทอีเลคโทรลักซ์รับกลับคนงาน". เข้าถึงได้จาก : http://www.prachatai.com. "สหภาพแรงงานอิเลคโทรลักซ์ ชุมนุมร้องรัฐบาลแก้ปัญหาเลิกจ้าง". เข้าถึงได้จาก : http://www.prachatai.com.
หน้า ๑๗๗	ห้างหุ้นส่วนพิทักษ์พร ขนส่ง จำกัด."ขนส่งภูเก็ต". เข้าถึงได้จาก : http://phithakporn.nalueng.com. บริษัท ราชบวร อินเตอร์เนชั่นแนล 2004 จำกัด. เข้าถึงได้จาก: http://www.rbithai.com/site/blob/phtgal/2852107993272460_ready.jpg.
หน้า ๑๘๒	"ปรับยุทธศาสตร์ประมงไทย ฝ่าวิกฤติพิพาทละเมิดน่านน้ำสากล". เข้าถึงได้จาก : http://www.thairath.co.th. "จับ "แมงกะพรุน" ส่งขายญี่ปุ่น ชาวประมงสงขลาโกยรายได้งาม". เข้าถึงได้จาก : http://www.manager.co.th.
หน้า ๑๘๔	"ตั้งโรงไฟฟ้าพลังแสงอาทิตย์". เข้าถึงได้จาก : http://www.dailynews.co.th.

กลุ่มงานสารนิเทศ สำนักส่งเสริมและประสานงานเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษาฯ อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๖-๗
ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กทม. ๑๐๒๑๐
โทรศัพท์ : ๐ ๒๑๔๑ ๓๘๐๐, ๐ ๒๑๔๑ ๓๙๐๐
โทรร้องเรียน : ๑๓๗๗
Website : www.nhrc.or.th

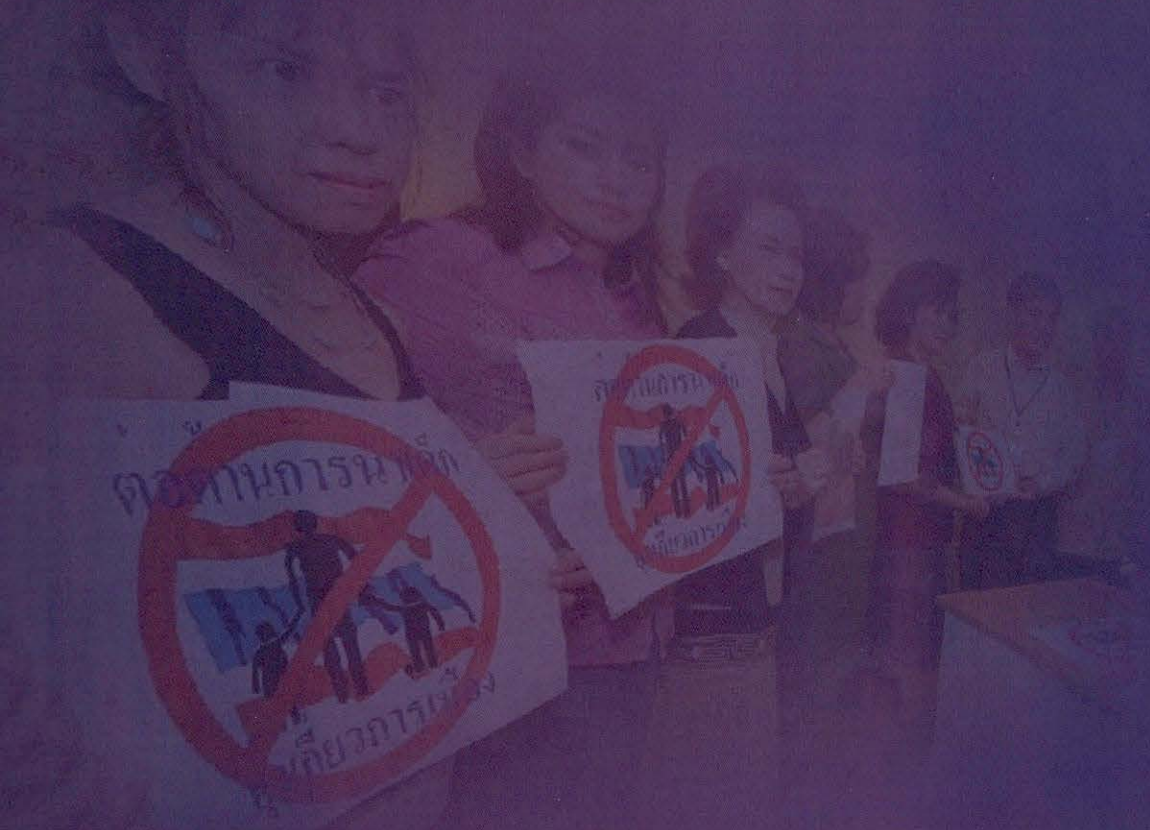

ปฏิบัติหน้าที่
สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
เลขรับ 12084
วันที่ 23 พ.ย. 2558
เวลา 13 ๔๕ น.

ที่ สม ๐๐๐๔/ ๑๑๔๗

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษาฯ
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๖ – ๗
ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง
เขตหลักสี่ กทม. ๑๐๒๑๐

๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เรื่อง รายงานการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย และรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี ๒๕๕๗

เรียน เลขาธิการวุฒิสภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย และรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี ๒๕๕๗ จำนวน ๕๕๐ เล่ม

ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๕ (๖) และ (๗) บัญญัติอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการจัดทำรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศ และรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีเสนอต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี รวมทั้งเปิดเผยต่อสาธารณชน นั้น

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มาตรา ๖ ได้บัญญัติให้มีสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา ประกอบข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๒๒๑ ให้เลขาธิการวุฒิสภาปฏิบัติหน้าที่เลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในการนี้ จึงขอส่งรายงานการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย และรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี ๒๕๕๗ ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย มาเพื่อโปรดเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

กลุ่มงานบริ...
23 พ.ย. 2558
13.16

ขอแสดงความนับถือ

(นางภิรมย์ ศรีประเสริฐ)
เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักวิจัยและวิชาการ
โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๓๘๘๙
โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๙๕๖๘ – ๗๐

กลุ่มงานติดตามผลการดำเนินงาน
รับที่ 19 / พ.ย. 58
วันที่ 23 / พ.ย. 58
เวลา 13.20
สำนักกำกับและตรวจสอบ